A RAYZE ARUM DI VELT IN 80 TEG

Jules Verne

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

א רייזע

אַרום דיא וועלט אין 80 טעג.

אַ אינטערעסאַנטע, אַנציעהענדע אונד בעלעהרענדע רייזע
בעשרייבונג פון אינדיען, כינאַ, יאַפּאַן
אונד נאָרד־אַמעריקאַ.

פרייא בעארבייטעט אויס דעם פראנצויזישען
נאָך דעם בעריהמטען שריפטשטעללער

זשול ווערן

פון

א. טאַנענבוים.

דרוק אונד פערלאַג פון

דיא היברו פּאָבלישינג קאָמפּאַני,

50־52 עלדרידזש סט., ניו־יאָרק.

HEBREW PUBLISHING CO.,

50-52 Eldridge St., NEW YORK.

1טעס קאפיטעל.

דיא ענגלישע באַנק ווערט בערויבט אויף 55 טויזענד פונט סטערלינג.

דעם 29טען סעפטעמבער 1872 אום 2 אוהר נאכמיטאָג האט זיך אין לאָנדאָן פערברייטעט דיא נאכריכט, אז פון דער ענגלישע באַנק האט מען אין מיטען העלען טאג ארויסגעגנב'עט א פעקעל באנק נאטען פון 55 טויזענד פונט סטערלינג.

דיעזע נאַכריכט האט אויפגערעגט דיא וועלט-שטאדט לאָנדאָן. אין אלע גאסען, אין אלע סקווערס, אין אלע עקען און אין אלע ווינקעלעך האט מען גערעדט פון דיעזען זאנדערבארען רויב.

דיא ענגלישע באַנק Bank of England איז דאס גרעסטע באנק געשעפט אין דער גאנצער וועלט. אין דער ענגלישער באַנק ליעגען שטענדיג טויזענדער מיליאָנען אין שטיקער גאלד, שטיקער זילבער, אלערליי ענגלישע און אויסלענדישע גאלדענע און זילבערנע מינצען און אלערליי סארטען פאַפיער געלד. אין דער ענגלישער באַנק זיינען שטענדיג דא איבער צוויי טויזענד קאסירער, בוכהאלטער, שרייבער און אנדערע בעאמטע. אין דער ענגלישער באנק געפינען זיך שטענדיג א גרויסער הויפען מענשען. טויזענדער מענשען געהן, קומען, נעהמען און גיבען געלד טעגליך אין דער ענגלישער באנק.

— וויא אזוי האט מען געקענט אוועקגנב'נען א פעקעל באנק נאטען פון 55 טויזענד פונט סטערלינג פון דער ענגלישער באַנק? האט איינער דעם אנדעין געפרעגט אין דיא גאסען. — וואו זיינען געוועזען דיא קאסירער, בוכהאלטער און שרייבער? — וואו איז געוועזען דאס פובליקום, ווען מען האט ארויסגעגנב'עט דאס פעקעל געלד? וואו זיינען געוועזען דיא דעטעקטיוום און שפיאנען פון דער באנק און פון דער פאָליציי?

אויף אלע דיעזע פראגען האט קיינער ניט געקענט געבען קיין אנטווארט.

— עס וועט געוויס באלד זיין אן „עקסטרא" דאריבער, וועלען מיר זעהן, וואס דארט איז געשעהן.

דאס איז געוועזען דיא איינציגע אנטווארט, וואס איינער האט געקענט געבען דעם אנדערן איבער דיעזע זאנדערבארע גנבה.

אלע האבען געווארט מיט אונגעדולד אויף דיא אבענד צייטונגען, ריכטיגער געזאגט, אויף אן „עקסטרא", אין וועלכער זיי וועלען לעזען, וויא אזוי עס האט געקענט געשעהן אזא גנבה פון דער ענגלישער באנק.

לײדער, האבען זיך דיעזעס מאל דיא צייטונגען עפעס פערשפעטיגט און ע שם נענען 5 אוהר האט מען געהערט שרייען אין דיא גאסען:

א רייזע ארום דיא וועלט אין 80 טעג.

— עקסטרא!! מען האט בערויבט דיא באנק אף ענגלאנד!

אין א מינוט האט מען צוחאפט אלע צייטונגען. יעדער איז געווען נייגיעריג און האט געוואלט וויסען, וויא אזוי מען האט בערויבט דיא באנק אף ענגלאנד אויף 55 טויזענד פונט סטערלינג.

דאס מאל אבער האבען דיא נייגיעריגע זיך אפגענארט. אין דער עקסטרא איז געשטאנען גאנץ קורץ, אז אום איינס אוהר איז אריינגעקומען א מאן אין דער באנק, איז צוגעקומען צום הויפט קאסירער און האט איהם געגעבען א טשעק אויף 5 פונט סטערלינג. אין דער צייט, וואס דער קאסירער האט בעטראכט דעם טשעק און האט אויסגעצאהלט דיא 5 פונט, האט דער מאן צוגענומען פון'ם טיש א פעקעל באנק נאטען פון 55 טויזענד פונט און איז זיך גאנץ רוהיג אוועקגעגאנגען.

דיזע ערקלערונג האט זעהר ווענוג בעפרידיגט דאס לאנדאנער פובליקום — מיר מוזען ווארטען אויף דיא מארגען צייטונגען, האט יעדער געזאגט דיא רעפארטערס פון דיא אבענד צייטונגען וויסען גאר נישט. מען האט זיי ניט געוואלט דערצעהלען, וויא אזוי דיעזער רויב איז געשעהן.

אויף דער נאכט האט מען אין דיא קאפע הייזער, רעסטאראנס, טהעאטערע און ביער סאלונען גערעדט נור פון דיעזען רויב. יעדער האט געזאגט זיין מיינונג, יעדער האט עס ערקלערט, וויא ער האט פערשטאנען, יעדער האט צוגעלעגט א שטיקעל ליגען. פון 55 טויזענד פונט איז באלד געווארען פינף הונדערט טויזענד פונט; פון איין מענשען איז באלד געווארען א גאנצע באנדע רויבער און מערדער, וועלכע זיינען אנגעפאלען אויף דער באנק, האבען געשאסען, געקוילעט געשטאכען און צוגענומען וויאפיעל זיי האבען געקענט.

עס האבען זיך געפונען נייגיעריגע, וועלכע האבען געווארט פאר דעם גרויסען הויז, וואו עס דרוקט זיך דיא גרעסטע צייטונג אין דער וועלט, „דהי טיימס", זיי זאלען זיא נעהמען, ווען מען וועט זיא נור ארויסשיקען און זאלען לעזען, וואס איז היינט געשעהן אין דער באנק אף ענגלאנד.

אום 2 אוהר נאך האלבע נאכט איז פערטיג געווארען דיא צייטונג. מען האט זיא צוכאפט.

דיא „טיימס" איז א גאנץ ערנסטע צייטונג. זיא האט א גרויסען ווערטה ניט נור אין ענגלאנד, זאנדערן אין דער גאנצער וועלט.

אין דער „טיימס" איז געווען געדרוקט א לאנגער ארטיקעל איבער דען רויב פון דער באנק אף ענגלאנד.

אין דיעזען ארטיקעל האט דיא צייטונג בעשולדיגט דיא בעאמטע פון דער באנק, אז זיי האבען צופיעל צוטרויען צום פובליקום; זיי זיינען ניט פארזיכטיג; אין דער באנק זיינען ניטא קיין אייזערנע גראטעס, הינטער וועלכע געלד דארף ליגען און דיא בוכהאלטערס און שרייבערס קוקען זיך ניט אום אויפ'ן פובליקום.

דער שרייבער פון'ם ארטיקעל דערצעהלט, אז איין מאל, ווען ער אליין איז געווען אין דער באנק אף ענגלאנד, איז ביים הויפט קאסירער אויפ'ן טיש גע-

לעגען א הויפען מיט שטיקער גאלד, דארונטער איז געלעגען א שטיק גאלד פון צוואנציג אונצען. אזא גרויס שטיק גאלד האט ער נאך קיין מאל ניט געזעהן. ער איז געווארען נייגיעריג און האט עס גענומען בעטראכטען. ווען ער האט עס גענוג בעטראכט און האט עס געוואלט צוריקלעגען, האט עס ביי איהם צוגענומען א מאן, וואס איז געשטאנען לעבען איהם. ער האט עס אויך געוואלט בעטראכטען.

ווען דער מאן האט עס גענוג בעטראכט, האט עס ביי איהם צוגענומען א צווייטער. דער צווייטער האט עס איבערגעגעבען א דריטען; דער דריטער — א פיערטען. דאס שטיק גאלד איז ארומגעגאנגען פון האנד צו האנד, ביז עס איז געקומען צו דער טהיר, פון דארט האט מען עס ערשט צוריקגעבראכט און אניעדערגעלעגט צוריק אויפ'ן טיש לעבען קאסירער.

— דאס איז זעהר א שלעכטע ווירטהשאפט, האט דיא צייטונג געשריעבען. אין דער באנק אף ענגלאנד קומען טאקע נור דשענטעללייט, וועלכע גנבענען ניט, זיי קענען אבער זעהר לייכט עפעס צונעהמען.

צום שלום האט דיא צייטונג דאך פערטהיידיגט דיא בעאמטע פון דער באנק דערמיט, אז דאס מאל זיינען זיי ניט אין גאנצען שולדיג. דאס מאל איז ווירקליך געקומען א פאלקאמענער דזשענטעלמען, האט געגעבען דעם קאסירער א טשעק און, איידער דעם קאסירער האט נאך צייט געהאט אויסצוצאהלען דעם טשעק, איז דער מאן פערשוואונדען.

קיינעם וואלט ניט איינגעפאלען אין קאפ, אז אזא דזשענטעלמען, אזא ערדעלמאן, זאל זיין א גנב.

מיט דיעזע ערצעהלונג איז דאס פובליקום געוועזען פאלשטענדיג צופריעדען. זען האט נאך גערעדט דערפון א קורצע צייט און מען האט אויפגעהערט. מען האט עס באלד פערגעסען.

אין דער פערוואלטונג פון דער באנק אבער האט מען עס ניט געקענט אזוי גיך פערגעסען. עס איז געוועזען א שאנדע פאר אלע בעאמטע, אז ביי זיי זאל זיך גאר טרעפען אזא פאל.

מען האט צונויפגערופען אלערליי שפיאנען, דעטעקטיווס און אגענטען פון דער געהיים פאליציי, וועלכע זיינען דאמאלס געוועזען אין לאנדאן, און מען האט צוגעזאגט צו געבען צוויי טויזענד פונט סטערלינג און צעהן פראצענט פון דיא 55 טויזענד פונט יעדען, ווער עס וועט חאפען דעם פערכען רויבער.

מען האט זיי געשיקט אין אלע גרויסע שטעדט אין דער וועלט, אין אלע גרויסע פארטען פון דער וועלט, וויא ליווערפול, גלאזגא, האוור, סועץ, ברינדיזי, ניו יארק, סאן פראנציסקא, שאנחאי און יאקאהאמא. יעדען דעטעקטיוו האט מען בעשריעבען, וויא עס האט אויסגעוויעזען דער דזשענטעלמען, וואס האט צוגענומען דיא 55 טויזענד פונט.

עס וואלט געווים בעסער געוועזען, ווען מען זאל געוועזען קענען געבען יעדען דעטעקטיוו א פאטאגראפישעס בילד פונ'ם רויבער. דער דזשענטעלמען אבער,

וואס האט צוגענומען דאס געלד, האט געפונען, אז עס איז ניט נעטהיג, ער זאל איבערלאזען זיין בילד אין דער באנק אף ענגלאנד. עס איז איז זעהר מעגליך, אז ער האט געפונען, אז דיא באנק אף ענגלאנד האט נאך ניט פערדיענט דיא עהרע, אז זיין בילד זאל דארט הענגען.

מען האט זיך געמוזט בעגנינען מיט דער בעשרייבונג פון דיעזען דשענטעלמען און דיא קענצייכען (פרימעטעס), וואס דער הויפט קאסירער האט אנגעגעבען.

אין לאנדאן, וויא אין פיעלע אנדערע גרויסע שטעדט, זיינען דא גרויסע געשעפטען, וועלכע האלטען מענשען נור פאר אזעלכע פעלע. עס געפינען זיך דעטעקטיווס און שפיאנען, וועלכע זיינען בעריהמט אין דער וועלט פאר זייער געשיקטליכקייט און פעהיגקייט אויסצושפירען א פערברעכער פון אונטער דער ערד.

דיא פערוואלטונג פון דער באנק האט בעשלאסען, אז מען זאל ניט קוקען אויף קיין געלד, עס מעג קאסטען, וויא פיעל עס איז, אום נור אויסצוגעפינען דעם רויבער.

— מיר מוזען ווייזען, אז דיא באנק אף ענגלאנד איז ניט אזוי לייכט צו בערויבען, האט געזאגט גאטיע ראלף, דער וויצע דירעקטאר פון דער באנק. — איך אליין גיב צוואנציג טויזענד פונט אויף הוצאות, צו געפינען דעם רויבער.

ער און דער דירעקטאר פון דער באנק זיינען געוועזן פעסט איבערצייגט, אז דער רויבער וועט זיך ניט אויסגעהן פון זייערע הענד. זיי וועלען איהם קריעגען. זיי מוזען איהם קריעגען! זייט דיא באנק אף ענגלאנד עקסיסטירט, האט מען זיא נאך קיין מאל ניט בעגנב׳עט.

דאס איז געשעהן אבענדס דעם 29טען סעפטעמבער. דיא דעטעקטיווס און שפיאנען פון דער געהיים פאליציי האבען ערהאלטען געלד אויף הוצאות און אינסטרוקציאנען (בעלעהרונגען) וואס זיי זאלען טהאן, און זיינען זיך צופאהרען, יעדער אין דער שטאדט, וואס מען האט איהם אנגעוויעזען.

2טעס קאפיטעל.

מיסטער פילעאס פאגג נעהמט אויף א נייעם דיענער.

אין דער שטראסע סעוויל ראו, בורלינגטאן גארדענס, נומער 7 האט דאמאלס געוואינט א מאן מיט׳ן נאמען פילעאס פאגג.

פילעאס פאגג איז געוועזן א זאנדערבארער מענש. ער איז געוועזן א מיטגליעד פון׳ם דאמאלס אין לאנדאן זעהר בעריהמטען רעפארם קלוב, א פעראיין, וועלכער האט געהאט צום צוועק, אז מען זאל איינפיהרען אין ענגלאנד בעסערע געזעצע און א בעסערע ארט רעגיערונג.

דיא מיטגליעדער פון׳ם רעפארם קלוב זיינען געוועזן דיא גרעסטע און אנגעזעהנסטע מענער פון ענגלאנד, שאטלאנד און אירלאנד. אריינצוטרעטען אין רעפארם קלוב איז געוועזן זעהר שווער. מען האט אויפגענומען נור מענשען, וועלכע זיינען בעקאנט אין דער וועלט דורך זייער רייכקייט אדער דורך זייער

טאלאנט. מען האט געמוזט האבען גאנץ גוטע רעקאמענדאציאנען אום צו ווערן א מיטגליעד פון'ם רעפאָרם קלוב.

ווער אבער איז געוועזן פילעאַס פאָגג? פון וואנען איז ער? מיט וואס בעשעפטיגט ער זיך? — איז ער רייך? איז ער א געלערנטער?

דאס האט קיינער ניט געוואוסט.

איז ער א באנקיער? — ניין! קיינער האט איהם קיין מאל ניט געזעהן אין א באנק אדער אויף דער בירזע. איז ער א קויפמאן? — ניין! ער האט קיין געשעפט ניט און קיינער האט איהם קיין מאל ניט געהערט רעדען פון געשעפטען.

פיעללייכט האט ער שיפען אויפ'ן מעער? — ניין! קיינער האט איהם קיין מאל ניט געזעהן אויף דיא דאָקס און קיינער האט ניט געקענט זאגען אייך פילעאַס פאָגג האט א מאל ארויסגעשיקט א שיף אדער אויב עס איז א מאל אנגעקומען א שיף אויף פילעאַס פאָג'ס נאָמען.

איז ער א בעריהמטער אדוואקאט, אדער א פאליטיקער? — ניין! קיינער האט איהם קיין מאל ניט געזעהן ניט אין א געריכט און ניט אין א פארלאמענט.

אלזא, ווער איז פילעאַס פאָגג? — דאס האט קיינער ניט געוואוסט. פילעאַס פאָגג איז געוועזן פאר אלעמען א רעטעניש.

אבער וויא אזוי האט מען איהם אויפגענומען אין רעפאָרם קלוב, ווען קיינער האט איהם ניט געקענט? וועט געווים יעדער פרעגען.

זעהר איינפאַך. דאס גרעסטע באנק הויז אין דער גאנצער וועלט, בארינג בראָס, האט איהם רעקאמענדירט. אויף אזא פירמא, וויא בארינג בראָס קען מען זיך פערלאזען.

איז פילעאַס פאָגג געוועזן רייך? — געווים! ווען בארינג בראָס רעקאמענדירט א מענשען, איז ער געווים רייך. אויסער דעם פלעגט פילעאַס פאָגג אויסשטעלען זיינע טשעקס נור אויף דיא באנק פון בארינג בראס און דיא באנק האט זיי יעדעס מאל פינקטליך איינגעלעזט.

פילעאַס פאָגג פלעגט ניט פערשווענדען קיין געלד. ער האט געלעבט רייך, אבער זעהר עקאנאמיש, נור ווען מען האט געדאַרפט, ווען עס האט זיך ערגעץ געטראָפען אן אונגליק: א פייער אין טענעמענט הייזער, אן אונגליק אין דיא קוילען גרובען, וואו ארימע ארבייטער זיינען פערשאטען געווארען, אדער זאנסט אן אונגליק ביי ארימע מענשען — דאמאלס פלעגט פילעאַס פאָגג געבען געלד מיט ביידע הענד. ווען א רייכער ענגלישער לארד פלעגט געבען אין אזא פאַל 50 פונט, האט פילעאַס פאָגג געגעבען פינף הונדערט פונט. ער האט אבער פיינט געהאַט, אז מען זאל ארויסשטעלען זיין נאמען, אז ער האט עס געגעבען און וויפיעל ער האט געגעבען, מייסטענס פלעגט ער הייסען פערשרייבען, אז אן אונבעקאנטער האט עס געגעבען.

אלזא, פילעאַס פאָגג איז געוועזן רייך. פון וואנען אבער האט זיך גענומען זיין רייכקייט? — דאס האט קיינער ניט געקענט זאגען אויסער איהם אליין. ער אליין אבער האט קיין מאל ניט געוואלט רעדען פון זיך. ער איז געוועזן א

בעריהממער רעדנער. ווען מען האט געדארפט פערהאנדלען עפעס א וויכטיגע פראגע, דאמאלס פלעגט ער רעדען מיט פייער, מיט איבערצייגונג און פלעגט ארויסווייזען, אז ער איז א גרויסער געלערנטער. קוים אבער האט ער געענדיגט זיין רעדע, וועלכע האט שטענדיג געמאכט דעם בעסטען איינדרוק אויף זיינע צוהערער און האט שטענדיג געווירקט, איז ער געווארען דער שטילסטער און שווייגזאמסטער מענש אויף דער וועלט.

האט פילעאס פאגג א מאל גערייזט אויף דער וועלט? דאס האט קיינער ניט געוואוסט און קיינער האט עס ניט געקענט זאגען.

מען האט נור אזוי פיעל געוואוסט, אז איהם זיינען בעקאנט אלע ווינקעלעך איף דער ערד קוגעל. קוים האט מען אנגעהויבען צו רעדען פון א ווייט לאנד, האט פילעאס פאגג געגעבען איבער איהם דיא בעסטע און ריכטיגסטע ערקלערונג.

פלעגט מען רעדען פון א בעריהמטען רייזענדען און פרעגען, וואו קען ער יעצט זיין און פאר וואס מען האט פון איהם קיין נאכריכטען ניט, פלעגט פילעאס פאגג געבען אזעלכע זיכערע און פינקטליכע ערקלערונגען איבער דיא ווילדעסטע לענדער אין אפריקא, אזיען, אויסטראליען און אמעריקא, אז אלע פלעגען שטוינען.

איינינגע האבען איהם אנפאנגס ניט געוואלט גלויבען. ווי האבען זיך אבער באלד איבערצייגט, אז וואס פילעאס פאגג האט געזאגט און ערקלערט, איז פאלקאמען ריכטיג.

איז ער געווען אין דיעזע לענדער, וועלכע ער האט אזוי ריכטיג און אזוי גוט בעשריעבען? — דאס האט קיינער ניט געקענט זאגען און ער אליין האט ניט געוואלט זאגען.

מען האט געוואוסט, אז ער איז א לאנגע צייט ניט געווען אין לאנדאן, אבער וואו ער איז געווען, האט קיינער ניט געוואוסט.

דיא מיטגליעדער פון'ם רעפארם קלוב האבען נור געוואוסט, אז אין דיעזע מינוט, זאגאר אין דיעזע סעקונדע, וועט פילעאס פאגג קומען אין קלוב; אין דיעזע מינוט וועט ער זיך זעצען עסען; אין דיעזע מינוט וועט ער לעזען דיא צייטונגען; אין דיעזע מינוט וועט ער זיך זעצען שפיעלען אין קארטען און אין דיעזע מינוט וועט ער געהן א היים.

פילעאס פאגג איז ווירקליך געווען א רעטעניש. ער איז געווען פינקטליך אין יעדער זאך ביז צו דער סעקונדע. אלעס איז ביי איהם געווען אפגעוואויגען, אפגעמאסטען און בערעכענט, וויא אין א מאשין.

ער פלעגט שפיעלען אין קארטען. ער פלעגט אבער שפיעלען נור דיא שכלדיגע שפיעלען און פלעגט זיין העכסט צופריעדען, ווען ער פלעגט דארפען מאכען עפעס אן אויפטהו, א שכל זאך. ער פלעגט ניט שפיעלען אום צו געווינען; ער פלעגט שפיעלען נור אום צו שארפען זיך דעם קאפ.

דאס שפיעלען אין קארטען איז פאר איהם געווען א קאמפף, א ספארט

א געלעגענהייט צו טראכטען און צו ברעכען זיך דעם קאפּ. פלעגט ער פערשפּיע-לען, פלעגט ער באלד בעצאהלען מיט באארעס געלד אדער מיט א טשעק אויף בארינג בראָס; פלעגט ער געווינען, פלעגט ער אוועקגעבען דאס געלד אן ארי-מער פאמיליע אדער צו גונסטען פון דיא ארימע אירלענדישע פארמערס.

האט פילעאַס פאָגג געהאט א פאמיליע? א פרוי? קינדער? — ניין! ער האט געלעבט גאנץ אליין און האט אליין בעוואױנט א הויז, נומער 7 סעוויל ראו, וואוהין קיינער איז ניט געקומען. ער פלעגט ניט געהן צו קיינעם און קיי-נער איז צו איהם ניט געקומען.

אין גאנצען הויז האט ער געהאט נור איין דיענער. פאר איהם איז איין דיענער געווען גענוג. ער פלעגט עסען אין קלוב. פלעגט זיך יעדען טאג זעצען ביי דעמזעלבען טיש, אויף דעמזעלבען שטוהל און פונקט צו דער זעלבער סע-קונדע עסען זיין פריהשטיק אדער זיין מיטאג.

ער פלעגט קיין מאל ניט איינלאדען קיינעם צום עסען און פלעגט זיך אפזאגען, ווען מען האט איהם איינגעלאדען.

פונקט צוועלף אוהר ביי נאכט פלעגט ער געהן א היים שלאפען. ער וואלט געקענט שלאפען אין קלוב, אזוי וויא אין קלוב זיינען געווען איינגעריכ-טעט איניגע צימער צום שלאפען און עס פלעגט זעהר אפט פארקומען, אז מיטגליעדער, וועלכע זיינען זיך פערזעסען שפעט אין קלוב, האבען דארט גע-נעכטיגט.

פילעאס פאָגג האט קיין מאל ניט בענוצט דיעזע שלאף צימער. עס האט געמעגט דונערן און בליצען, עס האט געמעגט רעגענען און שנעען, פונקט צוועלף אוהר האט ער געמוזט געהן א היים.

זיין הויז איז געווען איינגעריכטעט מיט דער גרעסטער ארדנונג. עס איז ניט געווען שטארק רייך פערציערט, אבער אלעס איז געווען שעהן, בעקוועם און זעהר ריין. יעדע זאך האט געמוזט שטעהן אויף זיין ארט. יעדע זאך איז געשטאנען און געלעגען אין דער בעסטער ארדנונג, וואס קען נור געבען. ער איז געווען פינקטליך אין אלעס: אין עסען, טרינקען, שלאפען, לערנען, לעזען און שרייבען. יעדע זאך האט געמוזט געטהאן ווערן פונקט צו דער סעקונדע.

א גרויסע, טהייערע וואנד אוהר איז געווען פעראייניגט מיט אן עלעק-טרישען דראטה מיט דער גרויסער אסטראנאמישער אוהר אין גרינוויטש. ווען דיא אוהר אין גרינוויטש האט געשלאגען צוועלף, האט זיין אוהר אויך געמוזט שלאגען צוועלף. — זיין איינציגער דיענער האט געדארפט אכטונג געבען, אז דיא אוהר זאל געהן ריכטיג.

פילעאס פאָגג פלעגט זעהר גוט בעצאהלען זיין דיענער, ער פלעגט אבער פון איהם פארדערן, ער זאל אויך זיין פונקטליך און ריכטיג, וויא דיא וואנד אוהר.

עס איז געווען ניט אזוי לייכט צו דיענען ביי פילעאס פאָגג. ער האט געהאט ווענינ. ווען א דיענער פלעגט צו איהם אנקומען, פלעגט ער איהם

ערקלערן אין קורצע ווערטער, וואס ער האט צו טהאן, קוים האט דער דיענער געמאכט דעם קלענסטען פעהלער, האט ער איהם באלד אפגעזאגט.

היינט איז דער 2טער אקטאבער. פילעאס פאגג זיצט אין זיין עלעגאנטען ראקינג טשער פאר זיין שרייב טיש פון ראזען האלץ און ערווארטעט דעם נייען דיענער.

ערשט נעכטען האט ער אפגעזאגט זיין אלטען דיענער פאר א קלייניג־קייט. ער איז געווען געוואינט צו וואשען זיך יעדען טאג מיט וואסער, וועלכע האט געהאט 75 גראד ווארימקייט. זיין דיענער האט געדארפט אריינשטעלען א טהערמאמעטער אין וואסער און זעהן, אויב עס האלט 75 גראד. איז עס גע־ווען קעלטער, האט ער געדארפט צוגיסען ווארים וואסער; איז עס געווען הייסער, האט ער געדארפט צוגיסען קאלט וואסער.

נעכטען האט זיין דיענער געמאכט א פעהלער. דאס וואסער האט מעהר נים געהאלטען, וויא 72 גראד. פילעאס פאגג האט איהם באלד אפגעזאגט און האט באלד אנגעשריעבען זיין אגענט, ער זאל איהם שיקען א נייעם דיענער. ביז דער נייער וועט קומען, האט דער אלטער געמוזט בלייבען.

יעצט זיצט פילעאס פאגג און ערווארטעט דעם נייעם דיענער. אלע, וואס האבען געהאט צו טהאן מיט פילעאס פאגג, האבען געוואוסט, אז מיט איהם מוז מען זיין פינקטליך ביז צו דער סעקונדע. קוים האט דיא אוהר אויסגעשלאגען האלב נאך עלף אין דער פריה, פלעגט פילעאס פאגג זיך אויפהייבען און געהן אין זיין רעפארם קלוב. קיין זאך אין דער וועלט תאט איהם נים געקענט אפ־האלטען.

דיא אוהר האט יעצט אויסגעשלאגען איין פיערטעל נאך עלף.

דאס עלעקטרישע גלעקעל אין דער טהיר תאט אנגעהויבען צו קלינגען.

פילעאס פאגג'ס אלטער דיענער איז אריינגעקומען און האט געמעלדעט:

— דער נייער דיענער, סער!

באלד איז אריינגעקומען א יונגער מאן פון א יאהר דרייסיג און האט זיך זעהר העפליך פערנייגט.

— דוא ביסט א פראנצויז און הייסט דזשאן? האט פילעאס פאגג איהם געפרעגט און האט איהם בעטראכט פון קאפ ביז אין דיא פים.

— איך הייס זשאן, נים דזשאן, האט דער יונגער פראנצויז געענטפערט. מען רופט מוך זשאן פאספארטו (א מענש, וואס געפינט זיך אומעדום), מיין וואהרער נאמען איז זשאן לאטארע, מען האט מיר אבער געגעבען א צונאמען פאס פאר טו, ווייל איך האב שוין איבערגעטהאן אלע ארבייטען אין דער וועלט; איך האב שוין איבערפראבירט אלע בעשעפטיגונגען אין דער וועלט. איך בין געווען א לעהרער פון טאנצען, א לעהרער פון פעכטען, א לעהרער פון רייטען; איך בין ארומגעפאהרען מיט א צירק און האב געטאנצט אויף א שטריק, איך האב געריטען אויף א פערד און געשפרונגען דורך רייפען; איך האב מיך גע־בראכען גאנץ הויך אויף א טראפעז אין צירק. ענדליך בין איך גאר געווען א

לעהרער פון גימנאסטיק. מיט א פאר יאהר צוריק בין איך געווען א פייערמאן. איך קען אייך ווייזען אין מיינע דאקומענטען, אז מען איז מיט מיר געווען זעהר צופריעדען, ווען איך בין געווען א פייערמאן. איך האב פיעלע מענשען גערע-טעט פון פייער.

זשאן פאספארטו איז געווען אן עכטער פראנצויז. קוים האט ער אנגע-הויבען צו רעדען, האט ער ניט געוואוסט, ווען אויפצוהערען. פילעאס פאגג איז זיך געזעסען גאנץ רוהיג און האט זיך זעהר וועניג געקימערט, וואס זיין נייער דיענער רעדט. פאס פאר טו האט געמיינט, אז ער איז צופריעדען, וואס ער דער-צעהלט איהם זיין לעבענסגעשיכטע און האט ווייטער געזאגט.

— איך האב אלזא פראבירט אלע בעשעפטיגונגען און איך גלויב, אז איך בין געבליעבען אן עהרליכער מאן. ענדליך איז מיר נמאס געווארען דאס ארומ-פאהרען און וואלגערן זיך. איך האב מיך ענטשלאסען מיר צוזוכען א רוהיגע בע-שעפטיגונג און האב געפונען, אז זיין א דיענער אין א קליינער פאמיליע אדער ביי איין מענשען איז פאר מיר א זעהר פאסענדע בעשעפטיגונג. געסטערן האט מען מיר געזאגט, אז מיסטער פילעאס פאגג דארף האבען א דיענער. מען האט מיר צוואר געזאגט, אז מיסטער פילעאס פאגג איז זעהר פינקטליך, זעהר אקוראט און שטרענג. איך האף אבער, אז איך וועל ביי איהם קענען לעבען גאנץ שטיל און רוהיג. איך וועל מיך בעמיהען, איך זאל אויך זיין פינקטליך און אקוראט. איך וואלט שוין געוואלט א מאל פערגעסען מיין צונאמען פאספארטו. —

— דער נאמען פאספארטו געפעלט מיר, האט פילעאס פאגג געזאגט רוהיג. ווייסט דוא מיינע בעדינגונגען?

— יא, סער, האט פאס פארטו געענטפערט. מען האט מיר אלעס געזאגט און אלעס ערקלערט. איך ווייס, אז יעדער דיענער בעקומט פון אייך א בעשריע-בענעם בויגען פאפיער, וואו עס איז בעשריעבען אלעס, וואס ער האט ביי אייך צו טהאן פון אין דער פריה ביז אויף דער נאכט. איך ווייס, וויפיעל איהר צאהלט א מאנאט און וויא פינקטליך און אקוראט אייער דיענער מוז זיין. איך ווייס אלעס און איך נעהם מיך אונטער אלעס צו טהאן.

— וויפיעל איז יעצט דיא אוהר? האט פילעאס פאגג געפרעגט.

זשאן פאספארטו האט ארויסגענומען פון דער קעשענע אן אלטע, גרויסע זילבערנע טאשענאוהר — א ציבעלע, וויא מען רופט זיא זעהר אפט — האט זיא געעפענט און האט געזאגט:

— יעצט איז צוויי און צוואנציג מינוט נאך עלף.

— דיין אוהר פערשפעטיגט זיך, האט פילעאס פאגג געזאגט.

— דאס איז אונמעגליך, סער! האט פאספארטו אויסגערופען. דיעזע אוהר האב איך א ירושה פון מיין זיידען. זיא פלעגט ביי איהם געהן ריכטיג, דאן פלעגט זיא ביי מיין פאטער געהן ריכטיג און שוין פונפצעהן יאהר זייט איך האב זיא און זיא געהט ריכטיג.

— דיין אוהר געהט ניט ריכטיג אויף פיער מינוט, האט פילעאס פאגג

געזאגט. דוא וועסט זיא שטעלען נאך מיין עלעקטרישער אוהר. — אבער דאס מאכט ניט אויס.

ער האט זיך אויפגעהויבען פון זיין שטוהל און האט געוויעזען אויף זיין עלעקטרישע אוהר.

— אלזא, פון איצט אן, ניין און צוואנציג מינוט נאך עלף מיטוואך דען 2טען אקטאבער 1872, ביסט דוא אריינגעטרעטען צו מיר אלס דיענער.

מיט דיעזע ווערטער האט ער אנגעטהאן זיין הוט, האט גענומען זיין שטעקען און איז ארויסגעגאנגען. ער האט מעהר ניט גערעדט צו זיין נייען דיענער, האט איהם מעהר קיין ווארט ניט געזאגט. גלייך וויא זיי קענען זיך גאר ניט, און איז זיך ארויסגעגאנגען לאנגזאם, רוהיג און מיט א פעסטען שריט.

אין א פאר מינוטען ארום האט זשאן פאספארטו געהערט, וויא דיא טהיר פון קארידאר האט זיך צוגעמאכט. דאס איז פילעאס פאגג, זיין נייער הערר, ארויסגעגאנגען פון דער שטוב. — באלד האט זיך ווידער געהערט, אז דיא דרויסען טהיר האט זיך צוגעמאכט. — דאס איז דער פריהעריגער דיענער זיך אוועקגעגאנגען.

זשאן פאספארטו איז געבליעבען אליין.

3טעס קאפיטעל.

פילעאס פאגג זאגט א ווארט, וועלכעס קאסט איהם זעהר טהייער.

פון זיין היים אין סעוויל ראו איז פילעאס פאגג געגאנגען אין זיין קלוב. עס איז ביי איהם זאגאר געוועזן אויסגערעכענט, וויפיעל שפאן ער דארף מאכען פון זיין היים ביזן קלוב.

ער איז אריינגעקומען אין רעפארם קלוב. דיא דיענער און לאקייען פון דיעזען קלוב האבען איהם שוין גוט געקענט און האבען געוואוסט, וואו זיי דארפען איהם בעגעגענען, וואו זיי דארפען ביי איהם צונעהמען זיין הוט און זיין שטאק, וואו זיי דארפען אויפהענגען זיין הוט און וואו זיי דארפען אוועקשטעלען זיין שטאק. — אלעס האט געמוזט געטהאן ווערן פינקטליך און אקוראט, וויא א גוט אנגעשטעלטע מאשין.

ווען פילעאס פאגג איז לויז געווארען פון זיין הוט און זיין שטאק, האט ער זיך געזעצט לעבען זיין טיש און אויף זיין שטוהל. דאס איז געוועזן א צייכען, אז מען דארף איהם געבען פריהשטיק. דיא דיענער האבען שוין געוואוסט, וואס פאר א שפייזען ער האט ליעב און וואס פאר א וויינען ער טרינקט.

ער האט געהאט בעזונדער געשיר פאר זיך. איהם האט מען געמוזט געבען עסען אויף זיינע אייגענע טעלער און מיט זיינע אייגענע לעפעל.

זיין פריהשטיק האט געדויערט פונקט דרייסיג מינוט, ניט מעהר, ניט וועניגער. ווען ער האט אפגעגעסען זיין פריהשטיק און אויסגעטרונקען א גלאז פונש

פיינסטען טהעע, וואס מען קען נור קריעגען אין לאנדאן, איז אריינגעגאנגען אין לעזעע צימער.

דארט האט א לאקיי איהם געדראפט ברענגען צייטונגען. דיא ערשטע צייטונג, וואס פילעאס פאגג פלעגט טעגליך לעזען, איז געווען דיא „טיימס". דריי שטונדע נאך אנאנד פלעגט פילעאס פאגג לעזען דיא „טיימס".

דאס איז קיין וואונדער. דיא „טיימס" איז זעהר א גרויסע צייטונג און פילעאס פאגג פלעגט זיא דורכלעזען פון אנפאנג ביז צו ענדע.

ווען ער פלעגט ענדיגען דיא „טיימס", פונקט אין דריי שטונדען ארום פלעגט צוקומען א לאקיי און איהם דערלאנגען דעם „מארנינג קראניקל", אנאנדערע צייטונג, וועלכע פילעאס פאגג פלעגט לעזען. דיעזע צייטונג פלעגט ער דורכלעזען אין האלבע שטונדע. דאן פלעגט מען איהם דערלאנגען דעם „סטענדארד", א דריטע צייטונג.

ער פלעגט לעזען נור דיעזע דריי צייטונגען, קיין אנדערע פלעגט ער ניט געהמען אין דער האנד.

אום זעקס אוהר פלעגט ער עסען מיטאג, אימער ביים זעלבען טיש, אויפ'ן זעלבען שטוהל און אין דעמזעלבען צימער. דיא דיענער פון'ם קלוב האבען איהם שוין אזוי גוט געקענט, אז ווען עס פלעגט קומען דיא צייט פון זיין מיטאג, פלעגען זיי שוין קיינעם ניט לאזען זיך זעצען לעבען זיין טיש, גלייך וויא ער וואלט איהם אפגעקויפט.

דער מיטאג פלעגט ביי איהם דויערן א שטונדע. נאכ'ן מיטאג פלעגט ער אריינגעהן אין דעם גרויסען זאל פון'ם קלוב. דארט פלעגען שוין געוועהנליך זיין פערזאמעלט דיא אנדערע מיטגליעדער פון'ם קלוב און מען פלעגט זיך זעצען שפיעלען אין קארטען.

דיא מיטגליעדער פון'ם קלוב, מיט וועלכע פילעאס פאגג פלעגט געוועהנליך שפיעלען אין קארטען, פלעגען זיין: אנדריו סטיוארט, א רייכער ארכיטעקטאר און אינזשעניר; דשאן סולליוואן און סעמועל פאלענטין, צוויי רייכע באנקירען; טהאמאס פלאנאגאן, א ביער ברויער און גאטיע ראלף, דער וויצע דירעקטאר אדער צווייטער דירעקטאר פון דער באנק אף ענגלאנד.

עס איז געווארען שפעט. א געדיכטער נעבעל, וויא א רויך, האט בעדעקט דיא הויפט שטאדט פון ענגלאנד. דיא דיענער אין רעפארם קלוב האבען זיך געאיילט אנצוצינדען דיא עלעקטרישע לאמפען און לעמפעלעך. איינער נאכ'ן אנדערן זיינען זיך צונויפגעקומען דיא מיטגליעדער פון'ם קלוב. אייניגע האבען זיך גענומען לעזען צייטונגען, אנדערע זיינען געגאנגען אין דיא עס-צימער און האבען זיך געזעצט עסען; ווידער אנדערע האבען זיך געזעצט רעדען איבער פאליטיק און אנדערע זאכען.

אום זעקס אוהר זיינען אריינגעקומען אין גרויסען שפיעל זאל אנדריו סטיוארט, דשאן סולליוואן, סעמיועל פאלענטין און גאטיע ראלף. זיי האבען זיך באלד געזעצט לעבען א קארטען טישעל און האבען געהייסען זיך געבען קארטען.

פילעאס פאגג האט שוין געענדיגט לעזען זיינע צייטונגען און איז געזעסען פרלעגט דיא הענד אויף דער ברוסט. ער האט געווארט אויף זיינע קאמעראדען.

— לאמיר שפיעלען א פארטי וואיסט, האט אנדריו סטיוארט געזאגט צו פילעאס פאגג.

פילעאס פאגג האט ניט געענטפערט. ער האט גענומען דיא טאליע קארטען און האט זיא אנגעהויבען צו מישען. דאן האט ער אויסגעווארפען צו איינציגע קארטען פאר יעדען.

— איהר דילט (איהר גיט קארטען), ראלף, האט ער געזאגט צום וויצע דירעקטאר פון דער באנק אף ענגלאנד.

גאטיע ראלף האט אויסגעטהיילט דיא קארטען און מען האט אנגעהויבען צו שפיעלען. זיי זיינען אלע געווען זעהר רייכע מענשען און האבען אלע געשפיעלט נור צום צייט פערטרייב. קיין געלד אויפ'ן טיש האט מען ניט געזעהן. ביי אזעלכע רייכע מענשען שפיעלט דאס געלד קיין ראלע ניט.

זיי האבען אוועקגעשפיעלט אייניגע צייט שטילערהייט. פלוצלונג האט זיך טהאמאס פלאנאגאן געווענדעט צום וויצע דירעקטאר פון דער באנק אף ענגלאנד און האט איהם געפרעגט:

— נו, ראלף? וואס הערט זיך עפעס מיט דער גניבה אין דער באנק אף ענגלאנד?

— דיא באנק אף ענגלאנד וועט נעבעך פערליערן 55 טויזענד פונט סטערלינג, האט אנדריו סטיוארט געענטפערט מיט א געלעכטער.

— ווער זאגט עס, אז דיא באנק וועט פערליערן? האט דער וויצע דירעקטאר פון דער באנק אף ענגלאנד געפרעגט. איך בין זיכער, אז מיר וועלען חאפען דעם רויבער. מיר וועלען איהם אויסגראבען פון אונטער דער ערד. מיר האבען ארויסגעשיקט דיא בעסטע דעטעקטיווס אין אלע פארטען און אין אלע גרויסע שטעדט. זיי וועלען איהם שוין אויסזוכען!

— איהר האט דאך אבער קיין בילד פון'ם רויבער? האט אנדריו סטיוארט געפרעגט. — איהר קענט דאך איהם זאגאר ניט אויסמאלען, ווייל איהר קענט ניט זיינע קענצייכען (פרימעטעס)?

— מיינע הערען, האט גאטיע ראלף געזאגט, אין ערשטע ליניע מוז איך אייך זאגען, אז דער מאן, וואס האט צוגענומען דאס געלד פון דער באנק, איז קיין רויבער —

— וואס רעדט איהר? האט דשאן סולליוואן געלאכט. דער מאן, וואס האט צוגענומען 55 טויזענד פונט סטערלינג פון דער באנק אף ענגלאנד, איז ניט קיין רויבער? —

— ניין! האט ראלף געענטפערט ערנסט.

— וואס דען איז ער, א פאבריקאנט? האט דשאן סולליוואן ווייטער געלאכט.

— ער איז א דזשענטעלמען, אזוי שרייבט דיא „טיימס“, האט פילעאס פאגג זיך אפגערופען.

— ער מעג זיין, וואס ער איז, האט אנדריו סטיוארט געזאגט, דאס געלד איז פערפאלען.

— דאס געלד איז ניט פערפאלען! האט געקלאפט מיט דיא הענד אויפ'ן טיש גאָטיע ראַלף. עס איז ניטא איין לאנד אויף דער גאנצער וועלט, וואו ער זאל זיך קענען אויסבעהאלטען פון אונזערע דעטעקטיווס.

— עס דאכט זיך אייך, האט טהאמאס פלאַנאַגאַן געענטפערט.

— וואס מיינט איהר דען, וואוהין קען ער אנטלויפען מיט'ן געלד? האט ראלף געפרעגט.

— דאס קען איך אייך ניט זאגען, האט טהאמאס פלאַנאַגאַן געענטפערט. איך ווייס ניט, וואוהין ער קען אנטלויפען. דיא וועלט איז גענוג גרויס—

— א מאל איז דיא וועלט געוועזן גרויס, האט פילעאַס פאָגג בעמערקט און האט זיך געווענדעט צו דשאן סולליוואן:

— איך האב דעם קעניג פיק און שלאג אייער דאמע.

דשאן סולליוואן האט א קוק געטהאן אין זיינע קארטען. ער האט געוואלט זעהן, וויא אזוי ער זאל ווייטער שפיעלען. דער ארכיטעקטאר אנדריו סטיוארט אבער האט אניעדערגעלעגט זיינע קארטען אויפ'ן טיש און האט געפרעגט פי- לעאס פאָגג.

— וואס הייסט, א מאל איז דיא וועלט געוועזן גרויס? — נו, און היינט איז זיא קלענער געווארען?

— געוויס איז דיא וועלט קלענער געווארען, האט גאָטיע ראַלף געענט- פערט. איך בין פאלקאמען איינפערשטאנדען מיט הערר'ן פילעאס פאָגג, אז א מאל איז דיא וועלט געוועזן זעהר גרויס, היינט אבער ניט. ריכטיג געזאגט, א מאל האבען מיר ניט געהאט דיא מיטעל, וויא צו פאהרען שנעל און זיכער פון איין ארט צום אנדערן. מען פלעגט פאהרען וואכען לאנג פון לאנדאן קיין עדינ- בורג, היינט פאהרען מיר איין דיעזע שטרעקע אין אייניגע שטונדען. א מאל פלעגט א רייזע ארום דער וועלט געדויערן יאהרען לאנג, היינט קען מען זיא מאכען אין אייניגע מאנאטע.

דערפאר זאג איך, אז מיר וועלען געוויס קריעגען דעם מאן, וואס האט צוגענומען דאס געלד. אונזערע שפיאנען קענען איהם זעהר לייכט נאכיאגען —

— דער רויבער קען דאך אבער אויך זעהר לייכט אנטלויפען, האט פילעאס פאָגג בעמערקט.

— ענטפערט אויף מיין טוויז דיימאנד, האט ער ווייטער געזאגט צו אנדריו סטיוארט.

אנדריו סטיוארט האט אויסגעשפיעלט דיא קארטען, וואס ער האט גע- האלטען אין דער האנד. ער האט פיינט געהאט איבערצורייסען זיין שפיעל. ווען ער האט געענדיגט שפיעלען, האט ער זיך געווענדעט צו גאָטיע ראַלף:

— איך פעהרשטעה אייך ניט. איהר זאגט, אז היינט קען מען ארומפאה-

רען דיא גאנצע וועלט אין איינינע מאנאטע. אין וויפיעל מאנאטע קען מען עס היינט ארומפאהרען דיא גאנצע וועלט?

אין דריי מאנאטען קען מען מאכען א רייזע ארום דיא וועלט, האט דער וויצע דירעקטאר פון דער באנק אף ענגלאנד גענטפערט.

— אין אכציג טעג, האט פילעאס פאגג זיך אפגערופען.

— פילעאס פאגג האט רעכט, האט דזשאן סולליוואן געזאגט. אט האט איהר א רעכנונג פון דעם „מארנינג קראניקל“:

פון לאנדאן איבער פאריז און ברינדיזי, אין איטאליען, קיין סועץ קען מען פאהרען אין	7 טאג.
פון סועץ ביז באמביי אין אינדיען געהט דער סטימער	13 טאג.
פון באמביי קיין קאלקוטא פער אייזענבאהן	3 טאג.
פון קאלקוטא קיין האנג קאנג אין כינא מיט׳ן סטימער	13 טאג.
פון האנג קאנג קיין יאקאהאמא אין יאפאן מיט׳ן סטימער	6 טאג.
פון יאקאהאמא קיין סאן פראנציסקא מיט׳ן סטימער	22 טאג.
פון סאן פראנציסקא קיין ניו יארק מיט׳ן אייזענבאהן	7 טאג.
פון ניו יארק קיין לאנדאן מיט׳ן סטימער און מיט׳ן אייזענבאהן אין ענגלאנד	9 טאג.
צוזאמען	80 טאג.

— אויפ׳ן פאפיער איז עס זעהר שעהן אויסגערעכענט! האט אנדריו סטיוארט אויסגערופען מיט א געלעכטער. פראבירט נור פאהרען, וועט איהר שוין זעהן, וויא שנעל מען פאהרט. דער גרויסער קאפ, וואס האט געמאכט דיא רעכנונג, האט גאר פערגעסען, אז אויפ׳ן מעער קען זיין א שטורם ווינד, אויף דער אייזענבאהן קען זיך טרעפען, אז דער וועג איז פערשאטען מיט שנעע, איך וויל שוין ניט רעדען דערפון, אז אן אייזענבאהן צוג קען א מאל אראפקריכען פון דיא רעלסען, עס קען פלאצען א רייף, א שרויבע זאל זיך צוברעכען און נאך אנדערע שטערונגען.

— נאך דיא אלע שטערונגען קען מען מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג, האט פילעאס פאגג געזאגט גאנץ רוהיג און האט ווייטער אויסגעטהיילט קארטען.

— און וואס וועט איהר טהאן, ווען דיא ווילדע וועלען אויפרייסען דיא רעלסען, אדער זיי וועלען אנפאלען אויפ׳ן צוג און וועלען בערויבען דיא פאסאזשירען, וועט איהר דאמאלס אויך קענען מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג? —

— עס מעג זיין, וואס עס וויל זיך, האט פילעאס פאגג געענטפערט, היינט איז זעהר לייכט צו מאכען אזא רייזע אין אכציג טאג. — שיפע (פיק) איז טרומפף (קאזיר), דיא טויז דארף געהן.

— אויפ׳ן פאפיער, הערר פילעאס פאגג, האט דער הארטנעקיגער סטיו-

ארט געזאגט. אויף פאפיער קענט איהר אלעס אויספיהרען, ווען עס זאל אבער קומען צום פאהרען, וואלט איהר שוין אנדערש געזאגט.

— ווען עס זאל קומען צום פאהרען, וואלט איך געפאהרען, האט פילעאס פאגג געענטפערט.

— איך וואלט א בעלן געווען עס צו זעהן, הערר פילעאס פאגג.

— איהר קענט עס זעהר לייכט זעהן. ווילט איהר, לאמירביידע פאהרען.

— גאט זאל מיך אפהיטען! האט סטיוארט אויסגערופען און האט געמאכט מיט דיא הענד, גלייך וויא ער האט געוואלט אוועקטרייבען פון זיך זאגאר דעם געדאנק פון אזא רייזע. — איך וויל בעסער בלייבען אין לאנדאן און בויען פאלאצען. איך וויל מיך ניט לאזען אין אזא ריזיקירטע רייזע. איך וואלט געוועט פינף טויזענד פונט סטערלינג, אז מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג איז אונמעגליך.

— עס איז זעהר מעגליך, האט פילעאס פאגג געענטפערט.

— אלזא, פראבירט עס מאכען.

— איך וועל פראבירען און וועל עס מאכען.

— ווען?

— זאגאר שוין, האט פילעאס פאגג געזאגט. — איך מוז אייך אבער זאגען, אז איך וועל מאכען דיעזע רייזע אויף אייערע קאסטען.

— הערט אויף צו רעדען נארישקייטען? האט דשאן סולליוואן אויסגעשריען. לאמיר בעסער שפיעלען. וואס האט איהר זיך פלוצלונג צורעדט פון א רייזע ארום דיא וועלט? איהר שטערט אונזער שפיעל. — ווער גיט קארטען?

— פילעאס פאגג דארף געבען קארטען.

פילעאס פאגג האט גענומען דיא טאליע קארטען, האט זיי גוט אויסגעמישט און האט אויסגעטהיילט דיא קארטען. אנדריו סטיוארט אבער האט שוין ניט געקענט איינזיצען. דאס איז געווען א פערברענטער ספארטסמאן און וועטען זיך איז געווען זיין לעבען.

ער האט גענומען דיא קארטען אין דער האנד, האט אבער אויף זיי ניט געקוקט. ער האט זאגאר ניט געוואוסט, וועלכע קארט איז טרומפף.

— הערר פילעאס פאגג, האט ער געזאגט און האט אניעדערגעלעגט דיא קארטען אויפ'ן טיש. איך נעהם מייןווארט ניט צוריק. איך האב געזאגט, אז איך וועט פינף טויזענד פונט סטערלינג. איך האלט עס!

— ליעבער סטיוארט, האט סעמיועל פאלענטין אנגעהויבען צו בעטען, בערוהיגט אייך! עס איז געווען נור א שפאס. קיינער האט עס ניט געמיינט ערנסט.

— ניין! ווען איך זאג: איי בעט! (איך וועט!) איז עס ערנסט. איך שפאס קיין מאל ניט, ווען איך וועט מיך.

— איך האלט דיא וועט, האט פילעאס פאגג געענטפערט. איך האב פופציג טויזענד פונט סטערלינג ביי בארינג בראס און איך וויל זיי איינשטעלען —

— וואס רעדט איהר, הערר פאגג? האט דשאן סולליוואן אויסגערופען.

איהר ווילט ריסקירען מיט פופציג טויזענד פונט? פערגעסט ניט, אז עס קען זיך מאכען א סיבה, אן אונפאראויסגעזעהנער צופאל —

— איך וויים ניט פון קיין סיבה און קען ניט קיין אונפאראויסגעזעהנעם צופאל, האט פילעאס פאגג געענטפערט גאנץ רוהיג.

— איבערלעגט אייך, הערר פאגג, האט דער פארזיכטיגער גאטיע ראלף געבעטען. ווען דער „מארנינג קראניקל" האט אויסגערעכענט, אז מען קען מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג, האט ער געמיינט, אז עס איז מעגליך, ווען מען זאל זיך גוט פארבערייטען און פאראויס בעשטעלען דיא שיפען און בעזארגען אייזענבאהן בילעטען. דאן איז עס אויך נור מעגליך, אבער ניט זיכער.

— ווען עס איז נור מעגליך, איז עס שוין זיכער, האט פילעאס פאגג געענטפערט.

— בערעכענט אבער, אז קוים ווער איהר וועלען געווינען אייער וועטע, וועט איהר מוזען פונקט, צו דער סעקונדע, שפרינגען פון שיף אויפ'ן אייזענבאהן און פון דער אייזענבאהן אויפ'ן שיף.

— וועל איך שפרינגען.

— דאס איז א שפאס! האט גאטיע ראלף אויסגערופען.

— אן עכטער ענגלענדער שפאסט קיין מאל ניט, ווען ער וועט זיך, האט פילעאס פאגג געזאגט גאנץ רוהיג. — איך וועט פופציג טויזענד פונט סטערלינג נעגען יעדען, ווער עס זאגט, אז מען קען ניט מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג, אדער אין טויזענד ניין הונדערט און צוואנציג שטונדען, אדער אין הונדערט פונפצעהן טויזענד און צוויי הונדערט מינוט. — נעהמט איהר אן מיין וועט?

סטיוארט, פאלענטין, סולליוואן, פלאנאגאן און ראלף זיינען אוועקגעגאנגען אין א זייט, האבען זיך בעראטהען אייניגע מינוט, זיינען דאן צוגעקומען צום קארטען טיש און האבען געזאגט:

— מיר נעהמען אן דיא וועטע.

— גוט! האט געזאגט פילעאס פאגג. דער צוג נאך דאוור, קיין פראנקרייך, געהט אפ פונקט אכט אוהר און פינף און פערציג מינוט. איך פאהר מיט דיעזען צוג.

— שוין היינט ביי נאכט?

— שוין היינט ביי נאכט, האט געענטפערט פילעאס פאגג.

מיט דיעזע ווערטער האט ער ארויסגענומען פון דער קעשענע א קליינעם קאלענדער, האט געקוקט אין איהם עטליכע מינוט און האט דאן געזאגט, גלייך וויא ער וואלט געלעזען א פראטאקאל.

— היינט איז מיטוואך, דער צווייטער אקטאבער, איך דארף זיין צוריק אין לאנדאן אין רעפארם קלוב זאמסטאג דעם 21טען דעצעמבער פינף און פערציג מינוט נאך אכט אוהר אבענדס. וועל איך ניט קומען צו דער מינוט, געהערן צו אייך מיינע פופציג טויזענד פונט סטערלינג, וועלכע איך האב איז באנק היינ

פֿון באהרינג בראס. אט האט איהר א טשעק אויף דיעזע סומע. וועל איך אבער קומען פונקט צו דער מינוט, דארף יעדער פֿון אייך מיר געבען צעהן טויזענד פֿונט, אדער צוזאמען פֿופֿציג טויזענד פֿונט.

— אנגענומען! האבען אלע פֿינף אויסגערופֿען.

מען האט זיך באלד געהייסען געבען טינט און פֿעדער און מען האט אנגעשריעבען א מעמאראנדום (א זכרון דברים) איבער אלע בעדינגונגען פֿון דער וועטע. פֿילעאַס פֿאָגג האט אנגעשריעבען א טשעק אויף זיינע פֿופֿציג טויזענד פֿונט. יעדער פֿון זיינע קאמעראדען האט אנגעשריעבען א טשעק אויף צעהן טויזענד פונט.

דאס מעמאראנדום און דיא טשעקס האט מען איינגעלעגט ביים קאסירער פֿון'ם קלוב.

פֿילעאַס פֿאָגג איז געבליעבען רוהיג און קאלטבלוטיג, גלייך וויא עס וואלט גאר ניט געשעהן. זיינע פארטנער דאגעגען זיינען געוועזען אונרוהיג און אויפֿגערעגט. עס האט זיי ניט געהארט דאס געלד; זיי זיינען געוועזען גענוג רייך, אז צעהן טויזענד פֿונט האט ביי יעדען פֿון זיי קיין ראלע ניט געשפיעלט. עס איז זיי געוועזען אונאנגענעהם צוצונעהמען ביי פֿילעאַס פֿאָגג, א בעקאנטען און א מיטגליעד פֿון זייער קלוב, זיין גאנצעס פֿערמעגען.

זיי זיינען געוועזען זיכער, אז פֿילעאַס פֿאָגג וועט פֿערשפיעלען דיא וועטע. דאס האט זיי פֿערדראסען.

דיא וואנד אוהר האט אויסגעשלאגען זיעבען אוהר. פֿילעאַס פֿאָגג האט אויסגעווארפֿען דיא קארטען און האט געזאגט רוהיג:

— קרייץ איז טרומפף (קאָזיר).

— ווען איהר ווילט נאך היינט פֿאהרען, האט גאָטיע ראַלף בעמערקט, מוזען מיר אויפֿהערן צו שפיעלען. איהר מוזט דאך געהן א היים זיך פֿארבערייטען צו דער רייזע.

— איך בין שטענדיג פֿארבערייטעט, האט פֿילעאַס פֿאָגג געענטפֿערט רוהיג. — שפיעלט ווייטער!

זיי האבען ווייטער געשפיעלט, ביז זיי האבען געענדיגט דאס שפיעל.

פונקט פֿינף און דרייסיג מינוט נאך זיעבען האט זיך פֿילעאַס פֿאָגג אויפֿגעהויבען פֿון'ם קארטען טישעל. ער האט געוואונען צוואנציג פֿונט, וועלכע זיינע קאמעראדען האבען איהם באלד בעצאהלט. דאן האט ער גענומען זיין הוט און זיין שטאק און האט געזאגט:

— דשענטעלמען! איך האף, אז איהר וועט קומען אויפֿ'ן וואקזאל נעהמען אבשיעד פֿון מיר.

מיט דיעזע ווערטער איז ער ארויסגעגאנגען.

4טעס קאפיטעל.

פאספארטו ווערט אזוי איבערראשט, אז ער עפענט מויל און אויערן.

מיר האבען געזעהן, וויא פילעאס פאגג איז ארויסגעגאנגען פון דער היים און האט איבערגעלאזען זיין נייען דיענער פאספארטו גאנץ אליין.

איינינע מינוטען איז פאספארטו געבליעבען שטעהן, וויא פערשטיינערט. דער לוסטיגער פראנצויז האט אויף קיין פאל ניט געקענט פערשטעהן, וויא אזוי קען עס א מענש לעבען אזוי פינקטליך, וויא א מאשין. ער האט זיך אומגעקוקט און האט דערזעהן אויפ'ן טיש א בעשריעבענעם בויגען פאפיער. אלס נייגיערי־גער פראנצויז האט ער געוואלט זעהן, וואס עס שטעהט אין דיזעס פאפיער. ער האט עס גענומען לעזען. דיא ערשטע ציילע האט זיך אנגעהויבען:

פאר מיין דיענער.

דאן איז געגאנגען א גענויע בעשרייבונג, וואס דער דיענער האט צו טהאן, ווען ער דארף ערוואַרטען זיין הערר, וואס ער דארף איהם דערלאנגען, ווען ער קומט א היים; און וואס פאר אן ארדנונג ער דארף האלטען דאס הויז, ווען ער דארף עס רייניגען און וויא אזוי ער דארף עס רייניגען און נאך אזעלכע זאכען, וועלכע דער דיענער דארף טהאן פונקט צו דער סעקונדע; ווען ער טהוט עס ניט, קען ער ניט זיין קיין דיענער ביי פילעאס פאגג.

ווען פאספארטו האט איבערגעלעזען אלעס, וואס ער האט צו טהאן, האט ער אויסגערופען:

— אויף מיין ווארט! דיא וואקס פיגורען אין מוזעאום, וואו איך בין גע־ וועז, זיינען אויך אזוי פינקטליך, וויא מיין נייער הערר. אבער וואס הארט דאס מיך? — וויא איך זעה, וועל איך האבען ביי איהם זעהר ווייניג ארבייט. איך קען א גאנצען טאג ארומשפאַציערן אין דיא גאסען פון לאנדאן און טהאן, וואס איך וויל. איך דארף נור זיין אין דער היים אין דער פריה ביז עלף אוהר און אבענדס אום צוועלף אוהר. עס איז אלץ בעסער, וויא צו זיין א קלאון (פאַ־ יאץ) אין א צירק.

ער האט זיך אנגעהויבען אומצוקוקען אין הויז. אלעס איז געווען אין דער בעסטער ארדנונג. אין אלע צימערן זיינען געווען עלעקטרישע גלעקלעך, טע־ לעפאנען, רעהרען און אלערליי נייעסטע און בעסטע איינארדנונגען און ערפינ־ דונגען. ער האט באלד אויסגעפונען דאס צימער, וועלכעס איז געווען בעשטימט פאר איהם. דאס איז געווען ניט קיין גרויס צימער, אבער זעהר ריין און זעהר שעהן איינגעריכטעט.

אין דער מיט צימער איז געשטאנען א גרויס בעט מיט א ווייכען מאטראץ. אויפ'ן מאטראץ זיינען געלעגען קישענס מיט שנעע ווייסע ציכען. לעבען בעט איז געשטאנען א טיש, איבער וועלכען עס איז געהאנגען א גאז רעהריל. וויא עס ווייזט אויס, האט פילעאס פאגג געוואלט פערזארגען זיין דיענער מיט ליכט,

אין פאַל ער וועט וועלען לעזען אָדער שרייבען ביי נאַכט. א וואש טיש, א קאַ־מאָד און אייניגע שטוהלען זיינען אויך געשטאַנען אין צימער אין א גוטער אָרדנונג.

— איך וואָלט דאַ געקענט וואוינען מיט א פרוי און מיט א פּאָר קינדער־לעך, האָט פּאַספּארטו געזאָגט צו זיך אַליין. דאָס צימער איז זעהר שעהן און זעהר בעקוועם. — פילעאס פאָגג איז א גוטער הערר! איך בלייב ביי פילעאס פאָגג! —

מיט דיעזע ווערטער האָט ער זיך אַנידערגעלעגט אויפ׳ן שעהנעם גרוי־מיגען בעט און האָט זיך אויסגעצויגען, גלייך ווי ער האָט זיך יעצט געוואָלט אויסרוהען פאַר די לאַנגע יאָהרען, וואָס ער האָט ארומגעוואַנדערט און זיך ארומגעוואַלגערט אין דער וועלט.

ער איז אזוי געלעגען עטליכע מינוט שטיל און רוהיג.

— פאַר וואָס זאָל איך ניט געהן בעזוכען מיין ראזא? האָט ער פּלוצלונג געפרעגט.

ראזא איז געווען זיין געליעבטע. זיא איז אויך געווען ערגעץ אין א צירק.

— היינט ניט! האָט ער געזאָגט אין אייניגע מינוט אַרום. עס איז היינט דער ערשטער טאָג, וואָס איך בין איינגעטרעטען צום נייען העררן. היינט מוז איך א גאַנצען טאָג בלייבען אין דער היים. מאָרגען אָדער איבערמאָרגען וועל איך געהן צו איהר. מיסטער פילעאס פאָגג איז א מאַשין, ער איז אָבער א גוטע מאַשין. עס איז זעהר מעגליך, אז ער וועט מיר ערלויבען צו הייראַטהען מיין ראזא. זיא וועט אויך דיענען ביי איהם אַלס קעכין און מיר וועלען ביידע לעבען גליקליך.

מיט דיעזע פרעהליכע געדאַנקען איז פּאַספּארטו אויפגעשטאַנען און איז ארומגעגאַנגען אין שטוב. ער האָט זיך יעדעס מאָל צוגעקוקט צו זיין פּראָגראַם, דעם בויגען פּאַפּיער, אויף וועלכען עס איז געווען אָנגעשריעבען אַלעס, וואָס ער האָט צו טהאָן, און האָט באַלד אָפּגעמהאָן זיין ארבייט.

דער טאָג איז פערגאַנגען זעהר שנעל. עס איז געוואָרען נאַכט. פּאַספּארטו איז אַרויפגעגאַנגען אין זיין צימער, האָט אָנגעצונדען די גאַז און האָט זיך גע־זעצט לעזען א פראַנצויזישען ראָמאַן. ער האָט אַלץ געטראַכט פון זיין ראזא און וויא גליקליך זיי וועלען ביידע לעבען, ווען פילעאס פאָגג וועט איהם ערלויבען זי צו הייראַטען און צו וואוינען מיט איהר אין דיזעם שעהנע און ריינע צימער.

אזוי וויא ער איז געזעסען פערטיעפט אין זיינע געדאַנקען, האָט ער פּלוצלונג דערהערט קלינגען דעם טעלעפאָן.

— וואָס זאָל דאָס זיין? האָט ער געפרעגט זיך אַליין. לויט דער פּראָגראַם דאַרף מיין הערר קומען ערשט אום צוועלף אוהר א היים. יעצט אָבער איז ערשט האַלב נאָך זיעבען.

ער איז צוגעגאַנגען צום טעלעפאָן און האָט צוגעלעגט דעם אויער.

— פּאַספּארטו! האָט ער געהערט דייטליך פילעאס פאָגג׳ס שטימע.

פאספארטו האט ניט געענטפערט. ער דארף זיין פינקטליך. נור אום צוועלף אוהר דארף איהם זיין הערר רופען.

— פאספארטו, קום אהער! האט נאך א מאל גערופען פילעאס פאגג. פאספארטו איז ארונטערגעגאנגען אין זיין שרייב צימער.

— איך האב דיך גערופען צוויי מאל, האט פילעאס פאגג געזאגט מיט א פארוואורף.

— עס איז נאך ניט צוועלף אוהר, האט פאספארטו געענטפערט שטאלץ.

— איך וויים עס און מאך דיר קיין פארוואורף דערפאר, האט פילעאס פאגג ווייטער געזאגט רוהיג און קאלטבליטיג, וויא א מאשין. — אין צעהן מינוט ארום וועלען מיר אוועקפאהרען אין קאלע.

דאוור איז א שטאדט אין ענגלאנד. קאלע איז א שטאדט אין פראנקרייך. צווישען דיעזעביידע שטעדט, ריכטיג געזאגט, צווישען פראנקרייך און ענגלאנד געפינט זיך א שמאלער פאס מעער, וועלכער הייסט פא־דע־קאלע. ווען מען פאהרט פון לאנדאן קיין פאריז, פאהרט מען קיין דאוור מיט'ן באהן, אין דאוור זעצט מען זיך אויף א שיף ביז קאלע. פון קאלע פאהרט מען ווידער מיט'ן באהן קיין פאריז.

ווען פאספארטו האט דערהערט, אז זיי פאהרען נאך היינט ביי נאכט קיין קאלע, האט ער אויסגעגלאצט א פאר אויגען. ער האט ניט פערשטאנען, וואס מען רעדט צו איהם.

— איהר ווילט ערגעץ פאהרען? האט ער געפרעגט ערשטוינט.

— מיר וועלען מאכען א רייזע ארום דיא וועלט, האט פילעאס פאגג געענטפערט רוהיג.

— א רייזע ארום דיא וועלט? האט אויסגערופען דער ערשטוינטער פראנצויז.

— אין אכציג טעג, האט פילעאס פאגג צוגעזעצט. מאך שנעל, פאספארטו! דער צוג קיין דאוור געהט אפ א פיערטעל צו ניין. מיר מוזען באלד פאהרען אויפ'ן וואקזאל.

ווען דיא ערד וואלט זיך געעפענט אונטער איהם און וואלט איהם גע־וואלט פערשלינגען, וואלט פאספארטו ניט געווען אזוי איבערראשט, אלס ווען פילעאס פאגג האט איהם געמעלדעט, אז זיי ווילען מאכען א רייזע ארום דיא וועלט. ער האט געעפענט מויל און אויערן און איז געבליעבען שטעהן, וויא א לעהמענער גולם.

— איך האב דאך ניט קיין קאסטענס? האט ער ענדליך אויסגערופען.

— מען דארף ניט קיין קאסטענס און קיין באגאזש, האט פילעאס פאגג איהם געזאגט. נעהם מיין רענצעל און לעג אין איהם אריין צוויי וואלענע העמדער און דריי פאר זאקען פאר מיר, דאס זעלבע פאר זיך. ווען מיר וועלען נאך עפעס דארפען, וועלען מיר קויפען אויפ'ן וועג. ברענג אראפ מיין רעגענמאנטעל און מיינע קאלאשען. — געה!

דאס לעצטע ווארט איז געווען א בעפעהל. פאספארטו האט געוואלט אנהויבען צו רעדען און צו ערקלערען פילעאס פאגג, אז עס איז אונמעגליך צו מאכען א רייזע ארום דיא וועלט מיט אזוי וועניג באגאזש, אז מען מוז זיך פארבערייטען ווענינגסטענס א פאאר טאג. פילעאס פאגג אבער האט ארויסגעזאגט דאס ווארט: געה! אזוי שארף, אז דער ארימער פראנצויז האט ניט געקענט ענטפערן א ווארט.

ער איז באלד ארויסגעגאנגען פון צימער מאכען דיא פארבערייטונגען, וואס זיין הערר האט איהם געהייסען. ער האט האט זיך אבער אלץ ניט געקענט איינהאלטען און האט געמורמעלט אונטער דער נאז:

— איך האב שוין געטרוימט פון מיין ראזא, פון ליעבע, פון גליק, פלוצלונג, נא דיר א רייזע ארום דיא וועלט! ער איז וואהנזיניג, מיין נייער הערר — מעגליך, אז ער שפאסט. — איך קען איהם נאך ניט גוט. פיעל־לייכט האט ער ליעב צו שפאסען מיט זיינע דיענער.

פיעללייכט וויל ער מיך שטעלען אויף א פראבע. ער וויל זעהן, אויב איך בין א גוטער דיענער און בין בערייט צו פאהרען מיט איהם אין עק וועלט.

ער האט צונויפגעלעגט דיא וואלענע העמדער און דיא זאקען.

— ער שפאסט געוויס, האט ער ווייטער געזאגט צו זיך אליין. ער פאהרט געוויס אויף איניגע טעג קיין פאריז. — נו, דאס קען ניט שאדען! — איך בין שוין לאנג ניט געווען אין פאריז און וועל זיין זעהר צופריעדען, ווען איך וועל האבען דיא געלעגענהייט א ביסעל ארומצושפאצירען איבער דיא בולווארען פון פאריז.

אבער, וויא קומט עס, וואס הערר פילעאס פאגג, וועלכער פלעגט קיין מאל אין ערגעץ ניט פאהרען, זאל פלוצלונג פאהרען קיין פאריז און גראדע אין דעם טאג, וואס איך בין איינגעטרעטען צו איהם אלס דיענער? — דאס איז א רעטעניש! — דאס פערשטעה איך ניט.

ער האט אלעס צונויפגעלעגט און פערפאקט. אום אכט אוהר איז ער אראפגעקומען אין פילעאס פאגג'ס שרייב־צימער.

— האסט דוא אלעס צונויפגעלעגט, וויא איך האב דיר געהייסען? האט פילעאס פאגג געפרעגט.

— אלעס, וויא איהר האט מיר געהייסען, האט פאספארטו געענט־פערט.

— האסט דוא גאר ניט פערגעסען?

— איך האב גאר ניט פערגעסען.

— וואו איז מיין רעגענמאנטעל?

— אט איז ער.

— גיב מיר דאס רענצעל.

פאספארטו האט איהם דערלאנגט דאס רענצעל.

פילעאס פאגג האט עס געעפענט, האט אריינגעלעגט א גרויסען פאק ענגלישע באנקנאטען, האט עס צוריק פערשלאסען און האט עס געגעבען זיין דיענער.

— זיי פארזיכטיג מיט'ן רענצעל, האט ער איהם געזאגט, איך האב אריינ־

געלעגט אין איהם צוואנציג טויזענד פֿונט סטערלינג אויף רייזע קאסטען.

זשאן פאספארטו האט א ציטער געטהאן און האט צוגעפרעסט דאס רעג-צעל צום הארצען. אזא סומע געלד, וויא צוואנציג טויזענד פֿונט סטערלינג, האט ער נאך אין זיין לעבען ניט געזעהן און יעצט גיט מען איהם אזא גרויסע סומע געלד ער זאל עס אפּהיטען.

פֿילעאָס פֿאָגג האט ווייטער ניט גערעדט א ווארט. ער האט נור גע-נומען פֿון זיין שרייב טיש א קליין ביכעלע „בראדשאוס גייד", — א בוך, אין וועלכען עס זיינען פֿערצייכענט, ווען עס קומען אן און ווען עס געהען אוועק דיא באהנ-ציגע און דיא פאסט-דאמפּפֿער אין אלע גרויסע שטעדט פֿון דער וועלט. דיעזעס בוך האט ער אריינגעלעגט אין קעשענע, האט אויסגעלאשען דיא עלעק-טרישע לאמפּע און איז ארויסגעגאנגען פֿון צימער.

פאספארטו איז איהם נאכגעגאנגען, וויא א לעהמענער גולם. ווען זיי זיי-נען ארויסגעקומען אין דרויסען, האט פֿילעאָס פֿאָגג אליין פֿערשלאסען דיא טהיר פֿון זיין וואינונג אויף ביידע שלעסער און האט געהייסען זיין דיענער צורופֿען א קעב (אזא סארט דראשקע).

פֿילעאָס פֿאָגג און זיין דיענער האבען זיך אריינגעזעצט אין קעב און פֿי-לעאס פֿאָגג האט געהייסען דעם קוטשער פֿאהרען אויף דעם טשערינג קראָס וואָקזאַל.

צוואָנציג מינוט נאך אכט אוהר איז דיא דראָשקע געבליעבען שטעהן פֿארן וואקזאל. פאספארטו איז אראפּגעשפּרונגען פֿון דער דראשקע. פֿילעאס פֿאָגג איז לאנגזאם אראפּגעגאנגען און האט בעצאהלט דעם קוטשער.

אין דיעזע מינוט איז צו איהם צוגעקומען אן ארימע פֿרוי. זיא איז געגאנ-גען אפּגעריסען, האט געציטערט פֿאר קעלט און האט געהאלטען א קינד אויף דיא הענד, וועלכעס האט געוויינט און געבעטען ברויט.

— גיט מיר עפּעס, גוטער מאן, האט דיא ארימע פֿרוי געבעטען מיט א הערצרייסענדע שטימע. איך האב א גאנצען טאג ניט געגעסען. מיין קינד איז שרעקליך הונגעריג.

דער אנבליק פֿון דער פֿרוי איז ווירקליך געווען א שרעקליכער און א שוידערהאפֿטער.

פֿילעאָס פֿאָגג האט ארויסגענומען פֿון דער קעשענע דיא צוואנציג פֿונט סטערלינג, וועלכע ער האט היינט געוואונען אין קארטען און האט זיי דערלאנגט דער פֿרוי.

— נאט אייך, ליעבע פֿרוי, האט ער געזאגט. עס איז גוט, וואס איהר זייט געראדע יעצט געקומען.

מיט דיעזע ווערטער איז ער ארויפֿגעגאנגען אויף דיא ברייטע טרעפּ פֿון'ם וואקזאל. פאספארטו איז איהם נאכגעגאנגען. ער האט געזעהן, וויא זיין הערר האט געגעבען דער ארימער פֿרוי א סומע געלד. דאס האט איהם א ביסעל אי-בעראשט.

— ער איז מאקע א מאשין, א לעהמענער גולם, האט ער זיך געטראכט, אבער אין דיזער מאַשין שלאגט דאך א מענשליכעס הערץ, — א הערץ, וועלכעס פיהלט און האט מיטלייד מיט אן ארימען און א נויטבעדירפטיגען. — ניין! דאס טהוט ניט קיין מאשין, האט ער אויסגערופען אין דער הויך.

— פאספארטו! האט צו איהם אין דיזע מינוט געזאגט זיין הערר, געה צו דער קאסע און נעהם צוויי בילעטען ערשטער קלאסע קיין פאַריז. — נאַ דיר געלד!

פאספארטו איז געגאנגען נעהמען בילעטען. ווען ער איז צוריקגעקומען, האט ער געזעהן, וויא זיין הערר שטעהט מיט פינף אנדערע און רעדט מיט זיי גאנץ ערנסט.

דאס זיינען געווען פילעאַס פאָגג׳ס פארטנער, מיט וועלכע ער האט זיך געוועט. זיי האבען געהאלטען ווארט און זיינען געקומען אויפ׳ן וואקזאל פון איהם אבשיעד נעהמען.

— מיינע הערען, האט פילעאַס פאָגג געזאגט צו זיינע קאמעראדען, איך היב יעצט אן מיין רייזע ארום דיא וועלט. אין יעדער שטאדט, וואס איך וועל קומען, וועל איך לאזען מיין פאספארט וויזירען ביים ענגלישען קאנסול. דאס וועט אייך דיענען אלס בעווייז, אז איך בין ווירקליך געווען אין דיא שטעדט און אין דיא לענדער, אין וועלכע מען דארף זיין, ווען מען פאהרט ארום דיא וועלט.

— דאס איז ניט נעטהיג, הערר פילעאַס פאָגג! האט גאטיע ראלף זיך אפגערופען. מיר וועלען אייך אזוי אויך גלויבען. ביי דשענטעללייט איז א ווארט הייליג.

— עס איז אבער דאך בעסער, ווען מען האט בעווייזע, האט פילעאַס פאָגג געענטפערט רוהיג.

— פערגעסט נור ניט, האט אנדריו סטיואַרט בעמערקט, אז איהר דארפט זיין צוריק —

— אין אכציג טעג, האט פילעאַס פאָגג געענדיגט. — איך דארף זיין צוריק זאמסטאג דעם 21טען דעצעמבער 1872 איין פיערטעל פאר ניין אוהר אבענדס. —

— אויף וויעדערזעהן, מיינע הערען!

מיט דיזע ווערטער האט זיך פילעאַס פאָגג מיט זיין דיענער אריינגעזעצט אין וואגאן.

פונקט פינף און פערציג מינוטען נאך אכט האט דער צוג געריהרט. אונזערע רייזענדע האבען אנגעפאנגען זייער רייזע ארום דער וועלט.

דיא נאכט איז געווען זעהר א פינסטערע און א קאלטע. עס איז געגאנגען א פיינער, דינער הערבסט רעגען. ארויסקוקען דורכ׳ן פענסטער פון׳ם וואגאן איז געווען נוצלאז.

פילעאַס פאָגג האט זיך אניעדערגעזעצט אין א ווינקעל פון׳ם וואגאן, האט טערלעגט ביידע הענד אויף דער ברוסט און איז געזעסען וויא א סטאטוע.

פאַספאַרטו האט גאר ניט געוואוסט, וואס עס טהוט זיך מיט איהם. ער האט נאך אלץ ניט געגלויבט, אז ער האט יעצט אנגעפאנגען א רייזע ארום דיא

וועלט. עס האט איהם זעהר געקרענקט, פאר וואס ער האט קיין אבשיעד ניט גענומען פון זיין ראוא. ער האט היינט געוואלט געהן צו איהר און האט עס אפּגעלעגט אויף מארגען.

פון צייט צו צייט פלעגט ער צוקוועטשען צו זיך דאס רענצעל. ער פלעגט זיך דערמאנען, אז ער האלט אין דיא הענד אזא גרויסע סומע געלד און פלעגט אנהייבען צו ציטערן.

דער צוג איז אונטערדעסען געפלויגען אלץ ווייטער און ווייטער. ער איז שוין געווען ניט ווייט פון דאָווער. פלוצלונג האט פאספארטו א געשריי געטהאן.

— אך! וואס האב איך געטהאן?

— וואס איז מיט דיר, פאספארטו? האט פילעאס פאָגג געפרעגט.

— אין איילעניש — האב איך — איך בין ניט שולדיג — איך האב — איך האב פערגעסען —

— וואס האסט דוא פערגעסען?

— איך האב פערגעסען — איך האב פערגעסען — אפצודרעהן דאס געז רעהריל אין מיין צימער, האט פאספארטו קוים אויסגערעדט. — אין דער איילע, איך בין ניט שולדיג —

— א מענש טאר זיך קיין מאל ניט איילען, האט פילעאס פאָגג געענטפערט קאלטבליטיג. דער געז וועט ברענען אויף דיין רעכנונג; וויא פיעל עס וועט קאסטען דער געז, וועל איך אפציעהען פון דיין געהאלט.

פטעס קאפיטעל.

אין לאנדאן קומט ארויס א נייע אקציע מיט'ן נאמען פילעאס פאָגג.

ווען פילעאס פאָגג איז ארויסגעפאהרען פון לאנדאן, האט ער געוויס ניט געטרוימט, וואס פאר א רעש זיין רייזע וועט מאכען אין לאנדאן און אין גאנץ ענגלאנד. ער האט געוואוסט, אז זיינע פארטנערס וועלען ניט שווייגען און וועלען געוויס דערצעהלען פון דיעזער זאנדערבארער וועטע. ער האט אבער ניט געקענט פאראויסזעהן, אז דיעזע וועטע וועט אויפריהרען ניט נור גאנץ לאנדאן, זאנדערן גאנץ ענגלאנד.

קוים איז מען דעם אנדערן טאג געוואהר געווארען פון דיעזער וועטע, זיינען אלע צייטונגען, וואס געהן ארויס אין לאנדאן, פול געווען מיט ארטיקלען איבער פילעאס פאָגג און איבער דיא פראגע: אין וויפיעל טעג קען מען אין היינטיגער צייט מאכען א רייזע ארום דיא וועלט?

אין דיא גאסען, אין דיא קאפע סאלונען, אין דיא ביער סאלונען, אין דיא קלובס, אין דיא טהעאטערע אין יעדען ארט, וואו עס פערזאמלען זיך מענשען, האט מען גערעדט נור פון פילעאס פאגג און פון א רייזע ארום דיא וועלט.

איינינגע האבען געזאגט, אז פילעאס פאָגג וועט געווינען דיא וועטע און האבען געבראכט הונדערטער בעווייזע, אז עס איז זעהר לייכט צו מאכען א רייזע

ארום דיא וועלט אין אכציג טעג; אנדערע האבען וויעדער בעוויזען, אז דאס איז אן אונמעגליכקייט, אז נור אויף פאפיער קען מען עס פארשטעלען, אין דער וואהרהייט אבער איז עס נאך א זאך דער אונמעגליכקייט אין היינטיגער צייט, ביי דיא מיטעל, וועלכע מיר האבען צו פאהרען פון איין ארט צום אנדערן.

דיא גרעסטע ענגלישע צייטונגען, וויא דיא „טיימס", דער „סטענדארד", דער „מארנינג קראניקל" און פיעלע אנדערע האבען בעוויעזען, וויא צוויי מאל צוויי איז פיער, אז פילעאס פאגג מוז פערשפיעלען. עס האבען זיך אבער געפונען צייטונגען, וויא דער „דיילי טעלעגראף" און אנדערע, וועלכע האבען וויעדער בעוויעזען, אז אזא פינקטליכער, מענש וויא פילעאס פאגג איז, וועט זעהר לייכט מאכען דיא רייזע.

עס האט זיך אנגעהויבען א גאנצע ליטעראטור איבער פילעאס פאגג. איינינגע צייטונגען האבען איהם בעשריעבען אלס א נארר, א משוגענער, אן עקסצענטריק (טשודאק) און האבען געמאכט פארווירפע זיינע פארטנערס, פאר וואס זיי האבען דערלאזען אזא וואהנזיניגע וועטע.

מען איז זאגאר אנגעפאלען אויפ'ן רעפארם קלוב און מען האט איהם געזידעלט, פאר וואס דיא מיטגליעדער האבען עס דערלאזען, אז מען זאל אין קלוב האבען אזא וועטע.

דאגעגען האט אן אילוסטרירטער לאנדאנער זשורנאל ארויסגעגעבען פי־לעאס פאגג'ס בילד און האט אנגעשריעבען א לאנגען ארטיקעל, אין וועלכען ער האט בעוויעזען, אז פילעאס פאגג איז א גרויסער העלד, אן אייזערנער כאראקטער, א געלערנטער מאן און וועט געוויס געווינען דיא וועטע.

ווי הונגעריגע וועלףווארפען זיך ארויף אויף א שעפס, אזוי האט זיך דאס לאנדאנער פובליקום ארויפגעווארפען אויף דיא צייטונגען, וועלכע האבען געשריעבען איבער פילעאס פאגג. ווער עס האט נור געקענט לעזען, דער האט געקויפט צייטונגען און האט פערשלונגען דיא ארטיקלען איבער פילעאס פאגג.

בעזאנדערס פעראינטערעסירט האבען זיך אין פילעאס פאגג און זיין רייזע ארום דיא וועלט דיא ענגלישע דאמען. עס איז ניט געווען איין הויז, וואו מען זאל ניט רעדען פון פילעאס פאגג.

— עס זיינען דא פיעלע זאכען, וואס א מאל האט מען עס געהאלטען פאר אונמעגליך און היינט איז עס א גאנץ געוועהנליכע זאך, האט געזאגט דיא הערצאגין מארלבארא, דיא ערשטע דאמע פון ענגלאנד נאך דער קעניגין. ווען מען זאל געווען זאגען מיט פופציג יאהר צוריק, אז מענשען וועלען פאה־רען שנעל אהן פערד, וואלט מען געוויס געווען געלאכט און מען וואלט גע־האלטען דעם מענשען, וואס וואלט עס געזאגט, פאר א משוגענעם. היינט פליעהען מיר אויף אונזערע אייזענבאהנען שנעל, וויא דער ווינד, און קיינער וואונדערט זיך דאריבער ניט.

אזוי ווי די ענגלענדער זיינען אלע גרויסע ספארטס־מענער—זיי האבען שטארק ליעב זיך צו וועטען—האט מען זיך אנגעהויבען צו וועטען. ווער עס

וועט געווינען: פּילעאַס פאָגג אדער זיינע פּארטנער. מען האט געוועט גרויסע סומען, מען האט געוועט קליינע סומען. מען האט געוועט אויף עטליכע שיללינג און מען האט געוועט אויף צעהן טויזענדער פונט.

עס האט זיך זאגאר געבילדעט אן אקציען געזעלשאפט, וועלכע האבען ארויסגעלאזען אקציען (שערס) מיט'ן נאמען „פּילעאַס פאָגג אקציען". יעדע אקציע האט געקאסט צעהן פונט. ווען פּילעאַס פאָגג וועט געווינען, וועט מען פאר יעדע אקציע בעצאהלען הונדערט פונט.

דיא אקציען זיינען געשטיעגען זעהר שנעל, ווייל דיא הערצאגין מארלבאָראָ איז געווען דיא ערשטע, וועלכע האט געקויפט צוויי הונדערט אקציען. אלע גרויסע אריסטאקראטישע דאמען האבען איהר נאכגעטהאן און האבען געחאפּט דיא פּילעאַס פאָגג אקציען, וויא הייסע באַבקעס.

אבער נים נור דיא גרויסע און דיא רייכע, זאגאר דיא ארימע מענשען האבען ריסקירט זייערע לעצטע שיללינגע אום צו וועטען פאר פּילעאַס פאָגג אדער געגען איהם.

פּלוצלונג איז ארויסגעטרעטען דיא קעניגליכע געאגראפישע געזעלשאפט פון ענגלאנד אין דעם זשורנאַל, וואס זיא גיט ארויס מיט אן ארטיקעל, אין וועלכען זיא האט ארויסגעזאגט פריי און אפען, אז מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג איז אונמעגליך. אונזערע אייזענבאהנען זיינען נאך ניט זיכער גענוג. עס מאכט זיך זעהר אפט, אז דיא ציגע פערשפעטיגען זיך. אויף א שיף קען מען זיך געווים ניט פערלאזען. זעהר זעלטען קומט אן א שיף פונקט צו דער צייט.

אויסער דעם דארף פּילעאַס פאָגג פאהרען דורך לענדער, וועלכע זיינען בעוואוינט פון גאנץ ווילדע אדער האלב ווילדע מענשען. זא, צום ביים ביישפּיעל, רעכענט פּילעאס פאָגג איינצופאהרען פון באמביי קיין קאַלקוטאַ אין דריי טעג. דיא אייזענבאהנען אין אינדיען אבער זיינען נאך אזוי נייע און אזוי אונזיכער, אז מען קען קיין מאל ניט זאגען, ווען דער צוג וועט אנקומען, ווייל ער איז נאך קיין מאל ניט אנגעקומען פינקטליך אין זיין צייט.

בעזאנדערס אונזיכער זיינען דיא אייזענבאהן ציגע אין אמעריקא, פון סאן פראנציסקא קיין ניו יארק. דיא אייזענבאהן געהט דארט דורך גאנץ וויסטע געגענדען. אין ווינטער ווערן אפט דיא וועגען פערשנעעט און שטעהן אוועק עטליכע טעג אין שנעע. זעהר אפט פאלען אן ווילדע אינדיאנער אויף דיא ציגע, צונעהמען דיא רעלסען און בערויבען דיא פּאסאזשירען.

דיעזער ארטיקעל האט געמאכט א שטארקען איינדרוק אויף אלעמען, וואס האבען געוועט פאר פּילעאַס פאָגג. ווען דיא קעניגליכע געאָגראפישע געזעלשאַפט זאגט שוין, אז א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג איז אונמעגליך, איז עס געווים אונמעגליך.

דיא אקציען „פּילעאַס פאָגג" האבען מיט א מאל אנגעהויבען צו פאַלען.

זיי זייגען שוין געשטאנען, איידער דער ארטיקעל איז ארויס, ביי זעכציג פונט אן אקציע. קוים איז ארויס דער ארטיקעל, זיינען זיי דעם ערשטען טאג אראפגעפאלען אויף זייער ערשטען פרייז — 10 פונט. דעם אנדערן טאג זיינען זיי אראפגעפאלען אויף איין פונט. דעם דריטען טאג האט מען שוין געקענט קויפען צוויי אקציען פאר א פונט. דעם פיערטען טאג האט זיי שוין קיינער ניט געוואלט נעהמען אין דיא הענד אריין.

פילעאס פאגג'ס פריינד זיינען געווארען אלץ וועניגער און וועניגער. יעדער האט איהם געהאלטען פאר א וואהנזיניגען און יעדער איז געווען פעסט איבערצייגט, אז ער וועט פערלירען זיין וועטע.

נור איין פריינדין האט נאך פעסט געהאלטען זיך אן פילעאס פאגג, דאס איז געווען דיא הערצאגין מארלבארא. זיא האט נאך געקויפט דיא פילעאס פאגג אקציען, וויפיעל זיא האט געקענט.

— ווען עס איז נור מעגליך צו מאכען אזא רייזע, פלעגט זיא זאגען, וועט עס פילעאס פאגג געוויס מאכען. לאז דיא וועלט וויסען, וואס אן ענגלענדער קען מאכען.

פון וועטען איז שוין יעצט קיין רעדע ניט געווען. מען פלעגט וועלען וועטען הונדערט פופציג געגען איינעם, אז פילעאס פאגג וועט פערשפּיעלען, און עס האבען זיך ניט געפונען קיין וועטער.

אויפ'ן פינפטען טאג נאך פילעאס פאגג'ס אפרייזע פון לאנדאן איז צום שעף פון דער לאנדאנער פאליציי אנגעקומען אזא טעלעגראמע:

סועץ דען 7טען אקטאבער 1872.

דעם שעף פון דער פאליציי, סקאטלאנד סקווער. העד קווארטערס.
איך האב אויסגעפונען דעם רויבער, וועלכער האט צוגענומען 55 טויזענד פונט פון דער באנק אף ענגלאנד. ער הייסט פילעאס פאגג.
שיקט מיר אונגעזוימט א ווארראנט איהם צו ארעסטירען קיין באמביי אין אינדיען.

פיקס, דעטעקטיוו.

ווען א דונער פון א פרייען, קלאהרען הימעל זאל פּלוצלונג געווען אראפּגעפאלען אין דער מיט פון לאנדאן, וואלטען דיא איינוואוינער ניט געווען אזוי איבערראשט, וויא פון דיזער טעלעגראמע.

— אזוי ? — פילעאס פאגג איז גאר ניט קיין העלד ! ער איז זאגאר ניט קיין דזשענטעלמען, ער איז גאנץ איינפאך א רויבער. א גנב ! האט מען געהערט רעדען אין דיא גאסען.

מען איז באלד ארומגעלאפען צו אלע פאטאגראפען אין לאנדאן און מען האט אויסגעזוכט דעם פאטאגראף, וואו ער האט אראפּגענומען זיין בילד. מען האט גענומען זיין פאטאגראפישעס בילד און מען האט עס געוויזען דעם הויפט קאסיר פון דער באנק אף ענגלאנד.

— איך קען ניט זאגען פאר געוויס, האט דער קאסירער ערקלעהרט,

מיר דאכט אבער, אז דאס איז דער מאן, וועלכער האט ביי מיר צוגענומען דאס פעקעל באנק־נאטען.

יעצט ערשט האט מען זיך ארומגעקוקט, אז פילעאס פאגג פלעגט לע־בען זעהר רייך און פלעגט קיין געשעפטען ניט מאכען. יעצט ערשט האט מען אנגעהויבען צו פערשטעהן, פאר וואס ער האט אזוי שטארק זיך אנגע־שלאגען צו מאכען דיא רייזע ארום דיא וועלט. — ער האט גאנץ איינפאך געוואלט אנטלויפען.

יעצט ערשט האט מען זיך אנגעהויבען צו דערמאנען, אז פילעאס פאגג איז שטענדיג געווען א רעטעניש פאר אלעמען. קיינער האט איהם ניט גע־קענט, קיינער האט פון איהם ניט געוואוסט. — פון וואנען האט זיך גענומען זיין פערמעגען ? האט מען געפרעגט.

— ער איז א גנב, א רויבער, האט מען געענטפערט. ער פערשטעלט זיך פאר א דזשענטעלמען, אום ער זאל בעסער קענען גנב'ענען און רויבען. ער איז א גנב פון פראפעסיאן. דאס איז זיין בעשעפטיגונג, זיינט ער לעבט.

דיא וועלט־שטאדט לאנדאן האט וויעדער אנגעהויבען צו קאכען. דיא מיטגליעדער פון רעפארם קלוב האבען זיך געשעהמט צו ווייזען אויף דער גאס. גאטיע ראלף, דער צווייטער דירעקטאר פון דער באנק אף ענגלאנד, האט געמוזט אוועקפאהרען אויף א געוויסע צייט פון לאנדאן.

ער האט צוואר ניט געגלויבט, אז פילעאס פאגג איז א רויבער, ער האט איהם גוט געקענט און האט זאגאר ניט געוואלט צולאזען דעם געדאנקען, אז פילעאס פאגג איז קיין עהרליכער מאן. ער האט זיך אבער ניט געקענט ווייזען אויף דער גאס, מען האט געדייטעט אויף איהם מיט דיא פינגער :

— אט געהט דער צווייטער דירעקטאר פון דער באנק אף ענגלאנד, וועלכער האט אליין געהאלפען דעם באנק־רויבער אנטלויפען.

דיא אנדערע מיטגליעדער פון'ם רעפארם קלוב האבען אויך ניט גע־גלויבט אז פילעאס פאגג איז א רויבער. עס איז זיי אבער געווען העכסט אונאנגענעהם דיא גאנצע געשיכטע.

6טעם קאפיטעל.

דעטעקטיוו פיקס ווערט אונגעדולדיג.

מיר זיינען אין סועץ, דיא נייע שטאדט אין עגיפטען, וועלכע איז אויסגעבויט געווארען ערשט ניט לאנג, ווען עס האט זיך געעפענט דער סועץ קאנאל ; ווען דער פראנצויזישער אינזשעניר לעסעפס האט געפונען, אז עס איז מעגליך אויסצוגראבען א קאנאל צווישען מיטעללענדישען מעער און דעם רויטען מעער.

עס איז אין דער פריה, מיטוואך דעם 9טען אקטאבער. אום צוועלף אוהר דארף אנקומען אין סועץ דער גרויסער אייזערנער דאמפפער „מאנגאליא" פון דער אריענטאל קאמפאני.

דיא „מאנגאליא" פלעגט פאהרען נור פון בריגדיזי אין איטאליען קיין

באמביי אין אינדיען. דאס איז געווען איינע פֿון דיא בעסטע און שנעלסטע שיפֿען פֿון דער קאמפאני. זייט זיא האט אנגעהויבען צו מאַכען איהרע רייזען ביז אויף היינטיגען טאג, האט זיא נאך קיין מאל ניט פֿערשפעטיגט.

אויפֿ'ן ברעג פֿון'ם קאַנאַל האט זיך פֿערזאמעלט אן אונגעהייער גרויסע מענגע מענשען. דיא איינוואינער פֿון סועץ לעבען נור פֿון דיא שיפֿען, וואס פֿאהרען דורך דעם קאנאל. יעדעס שיף מוז בלייבען שטעהן אין סועץ. דיא פאסאזשירען געהן אראפּ און קויפֿען זיך פראוויאנט און אנדערע ארטיקעל, וואס מען דארף האבען אין דיא הייסע געגענדען.

קוים איז ניטא קיין שיף אויפֿ'ן קאנאל, איז אין סועץ שטיל און רוהיג, וויא אויף א טויטען פֿעלד. דיא היץ ברענט, דאס רויטע זאמד אונטער דיא פֿיס ברענט, אין גאנצען שטעדטעל איז ניטא קיין בוים, וואו זיך צו שיצען פֿון דער היץ. דיא איינוואינער בעהאלטען זיך אין זייערע הייזער. דיא שטאדט בלייבט, וויא אויסגעשטארבען.

קוים ווייזט זיך אבער א שיף, ווערט דאס שטעדטעל לעבעדיג, וויא דורך א צויבער. אלע הייזער עפֿענען זיך, עס עפֿענען זיך פֿענסטער פֿון מאגאזינען און עס ווערן ארויסגעלעגט אלערליי סחורות.

היינט אום עלף אוהר דארף אנקומען דיא „מאָנגאָליאַ“, איינע פֿון דיא גרעסטע שיפֿען. זיא ברענגט שטענדיג א פאר טויזענד פּאַסאַזשירען. יעדער וויל ארונטערגעהן און עפּעס קויפֿען. דאס איז דיא אורזאכע, וואס היינט האבען זיך פֿערזאמעלט אזא גרויסע מענגע אויפֿ'ן ברעג פֿון'ם קאנאל.

דיא אראבער זיינען געקומען מיט זייערע סחורות: פֿריכטע און איינינגע אראבישע ארטיקעל. דיא אייראפּעער האבען געבראַכט אייראפּעאישע ארטיקעל, מייסטענס פֿון פאריז. אלע ערווארטען דאס שיף. יעדער וויל לעזען געלד, יעדער וויל פֿערדיענען — יעדער וויל לעבען.

צוויי מענשען פֿון דער מענגע האבען זיך רוהיג ארומשפאציערט אויפֿ'ן ברעג פֿון'ם קאנאל.ביידע זיינען געגאנגען לייכט, אבער זעהר עלעגאנט געקליידעט. עס איז געווען דייטליך, אז זיי זיינען קיינע קויפֿלייטע און זיינען געקומען אהער ניט אום צו פֿערקויפֿען זייערע סחורות.

איינער פֿון זיי איז א הויכער, שטארקער מאן פֿון א יאהר פֿופֿציג. דאס איז דער ענגלישער קאנסול אין סועץ. ער איז אן עכטער געבארענער ענגלענדער. ער האט פֿיינט סועץ, ער האט פֿיינט דעם קאנאל, ווייל עס האט איהם געגראבען א פֿראנצויז, לעסעפּס. ער מוז אבער צוגעבען, אז דורך דיעזען קאנאל ווערט דער וועג פֿון אייראפּא קיין אינדיען פֿערקירצט אויף דיא העלפֿט.

אלס קאנסול מוז ער זיך געפֿינען אויפֿ'ן ברעג יעדעס מאל, ווען עס קומט אָן אַן ענגלישע שיף. ער מוז זיך געפֿינען אויפֿ'ן ברעג אום צו שיצען און פֿערטהיידיגען זיינע לאנדס לייט, דיא אונטערטהאנען פֿון איהרער בריטאנישען מאַיעסטעט, דיא קעניגין וויקטאריא, געגען דיא ווילדע אראבער.

דער מאן, וועלכער איז געגאנגען מיט איהם, איז א ניעדעריגער, מאגערער,

נערוועזער מענש. ער קען ניט איינשטעהן אויף איין ארט און מאכט שטארק מיט דיא הענד, ווען ער רעדט.

ער הייסט פיקס און איז אן אגענט פון דער ענגלישער געהיים פאליציי. ווען מען האט בעגנבעט דיא באנק אף ענגלאנד אויף 55 טויזענד פונט, האט דער שעף פון דער געהיים פאליציי איהם געשיקט קיין סועץ מיט א בעפעהל, ער זאל זיך גוט צוקוקען צו אלע פאסאזשירען, וואס וועלען אנקומען קיין סועץ. קוים וועט ער האבען דעם קלענסטען פערדאכט (חשד) אויף איינעם, זאל ער איהם באלד ארעסטירען.

דערביי האט איהם דער שעף פון דער לאנדאנער פאליציי געגעבען א גענויע בעשרייבונג פון׳ם באנק רויבער, אזוי וויא דער הויפט קאסירער פון דער באנק האט איהם אויסגעמאלט.

פיקס האט זעהר פיעל געהאלטען פון זיך. ער האט געמיינט, אז ער איז דער גרעסטער און דער קליגסטער דעטעקטיוו אין דער וועלט. מען מוז איהם געבען אזוי ווייט גערעכטיגקייט. אז ער האט ווירקליך אויסגעפונען אין לאנדאן איינינע פערברעכער, וועלכע דיא לאנדאנער פאליציי האט אויף קיין פאל ניט געקענט אויסגעפינען.

יעצט, ביי דיעזען באנק רויב, האט ער געוואלט בעווייזען, אז ער איז ווירקליך איינער פון דיא בעסטע דעטעקטיוו׳ס אין דער וועלט. דערצו האט איהם נאך גערייצט דיא גרויסע סומע געלד, וואס דיא באנק אף ענגלאנד האט פערשפראכען צו געבען דעם מענשען, וואס וועט אויסגעפינען דעם רויבער. אזא סומע געלד פערדיענט מען ניט אזוי לייכט.

אין דער איילע האט פיקס פערגעסען מיטצונעהמען א ווארראנט — א פערהאפטונגס בעפעהל —. ער האט זיך דערמאנט, ווען ער איז שוין געווען אויפ׳ן שיף, און ער האט זיך ניט געוואלט אומקעהרען צוליעב אזא קלייניגקייט.

ביי איהם איז עס געווען א קלייניגקייט, ווייל ער האט גערעכענט, אז ער קען טעלעגראפירען קיין לאנדאן, מען זאל איהם ארויסשיקען א ווארראנט.

פיקס איז ארויסגעפאהרען פון לאנדאן דעם דרייסיגסטען סעפטעמבער, אלזא, מיט דריי טעג פריהער פאר פילעאס פאגג. ער איז שוין דעם צווייטען טאג אין סועץ. אין דיעזע צוויי טאג איז אבער קיין ענגלישעס שיף ניט אנגעקומען קיין סועץ. היינט ערווארטעט ער דיא „מאנגאליא“, דאס בעסטע ענגלישע שיף.

ער איז זעהר אונגעדולדיג. ער וואלט שוין גערן דערזעהן דיא פאסאזשירען פון דער „מאנגאליא“. ווען דער באנק רויבער איז אנטלאפען קיין אינדיען, וועט ער געוויס קומען אויף דער „מאנגאליא“.

— אלזא, דענקען זיא, קאנסול, אז דיא „מאנגאליא“ קען זיך ניט פערשפעטיגען? האט ער שוין צום צעהנטען מאל געפרעגט דעם ענגלישען קאנסול.

— ניין, מיסטער פיקס, האט דער קאנסול געענטפערט. דיא „מאנגאליא“ איז איינע פון דיא בעסטע שיפען. זיא איז נאך נעכטען אנגעקומען קיין פארט סאאיד. אזא גוטעס שיף קען זיך ניט פערשפעטיגען, בעזאנדערס אויף אזא קליינע

שטרעקע פון א פאר הונדערט מייל פון פארט סאאיד קיין סועץ.—איך האב איך שוין געזאגט, מיסטער פיקס, אז דיא „מאנגאליא" האט שוין איינינע מאל געוואונען א פרייז פאר איהר שנעלקייט און איהר פינקטליכקייט. איך בין זיכער, אז זיא וועט קומען שלאג עלף אוהר.

— קומט דיא „מאנגאליא" דירעקט פון ברינדיזי? האט פיקס ווייטער געפרעגט.

— זיא קומט דירעקט פון ברינדיזי, האט דער ענגלישער קאנסול גענט־פערט. זיא איז א פאסט דאמפפער. אין ברינדיזי האט זיא אויפגענומען דיא פאסט פון אייראפא קיין אינדיען. זאמסטאג איז זיא ארויסגעפאהרען פון ברינדיזי. זיא האט זיך אין ערגעץ ניט אפגעשטעלט און וועט געוויס באלד אנקומען.—אלזא, געדולד, מיסטער פיקס!

דער ענגלישער קאנסול האט געטראכט א פאר מינוט. פלוצלונג האט ער זיך געווענדעט צום דעטעקטיוו און האט איהם געזאגט:

— איך מוז אייך זאגען דיא וואהרהייט, מיסטער פיקס, אז איך הייב ניט אן צו פערשטעהן, וויא אזוי קענט איהר דערקענען דעם רויבער, ווען איהר האט ניט זיין בילד? איהר האט דאך זאגאר קיינע און ריכטיגע גענויע קענצייכען (פרימעטעס) פון איהם. וויא אזוי וועט איהר איהם דערקענען, ווען ער זאל שוין זיין אויף דער „מאנגאליא"?

— איהר האט רעכט, קאנסול, האט פיקס גענטפערט. מיר, דעטעקטיווס, דערקענען ניט דעם פערברעכער—מיר דערפיהלען איהם; מיר דערשמעקען איזם. מיר האבען שוין אין זיך אזא טאלאנט, אז מיר טאפען אן דער פערברע־כער, זאגאר ווען מיר האבען קיין ריכטיגע בעשרייבונג פון איהם.

איך האב שוין אין מיין לעבען ארעסטירט הונדערטער אזעלכע פייגעל. איך האב זיי דערשפירט. ווען דער באנקרויבער געפינט זיך נור אויף דער „מאנ־גאליא", וועט ער זיך פון מיינע הענד ניט אויסדרעהען. איהר קענט זיך שוין אויף מיר פערלאזען, קאנסול.

— ווען דיא לאנדאנער פאליציי האט אייך געשיקט, קען מען זיך שוין אויף אייך פערלאזען, האט דער ענגלישער קאנסול בעמערקט.—איך וואלט געוויס געוועזען צופריעדען, איהר זאלט איהם חאפען דא, אין סועץ. דאס איז ווירקליך א פרעכער רויב.

— א פרעכער רויב! האט אויסגערופען דער אגענט פון דער געהיים פא־ליציי. שטעלט אייך פאר, קאנסול, אין מיטען העלען טאג ארייגעהן אין דער באנק אף ענגלאנד און פאר אלעמען אין דיא אויגען צונעהמען פינף און פופציג טויזענד פונט סטערלינג!—איז דאס געהערט געווארען אין דער וועלט?—מיר האבען געוועהנליך צו טהאן מיט טאשענדיעבע, וועלכע גנבענען עטליכע שילינג. מיר יאגען זיי נאך ביז מיר קריגען זיי. אזא פיש קומט מיר פאר צום ערשטען מאל אין מיין לעבען. איך מוז פאנגען אזא פיש אין מיין נעץ, ווען ניט, הייס איך ניט מעהר דעטעקטיוו פיקס!

— איך ווינש אייך געווים דעם בעסטען ערפאָלג, מיסטער פיקס, האט דער קאָנסול געזאגט ערנסט, איך מוז אייך אבער זאגען נאך א מאל, אז איך קען מיר אויף קיין פאל ניט ערקלערן, וויא אזוי וועט איהר דערקענען צווישען אזוי פיעל פאסאזשירען אויף דער „מאָנגאָליא“ אדער אויף אנאנדער שיף, וועלכער עס איז דער רויבער?

זא ווייט איהר האט מיר געוויעזען דיא בעשרייבונג פון׳ם רויבער, ווייזט ער אויס צו זיין א פאלשטענדיגער דשענטעלמען. נו, וויא אזוי נעהמט מען א דשענטעלמען, וואס איך קען איהם ניט און ווייס איהם ניט און מען ארעסטירט איהם אלס באנק רויבער? — איך פערשטעה עס ניט!

— קאָנסול! האט דער אגענט פון דער געהיים פאָליציי אויסגערופען, דיא גרויסע פערברעכער ווייזען שטענדיג אויס, וויא עהרליכע לייט און וויא דשענטעללייט. ווען זיי זאלען אויסזעהן, וויא פערברעכער; ווען אויף זייערע געזיכטער זאל שטעהן אנגעשריעבען, אז זיי זיינען פערברעכער, וואלט מען זיי שוין לאנג ארעסטירט — דאס איז דאך דיא שווערע אויפגאבע פון א דעטעקטיוו: ער דארף דערקענען דעם פערברעכער אונטער דער מאסקע פון אן עהרליכען מאן. עס איז ניט לייכט, קאָנסול, צו זיין א דעטעקטיוו. דאס איז ניט קיין געשעפט, קיין האנדעל — דאס איז א קונסט און א גרויסע קונסט. דער דעטעקטיוו מוז זיין א קינסטלער.

מיסטער פיקס איז געווען פאלקאמען איבערצייגט, אז ער איז דער גרעסטער קינסטלער אין דער וועלט אויסצוגעפינען פערברעכער. אלס קינסטלער איז ער געווען ערגעבען צו זיין זאך און איז געווען בערייט צו אפּפערן אלעס אין דער וועלט אום אויסצופיהרען זיינע אידעען און צו בעווייזען, אז דער און דער איז ווירקליך א פערברעכער.

דער ברעג פון׳ם קאנאל איז געווארען אלץ פרעהליכער. נייע הויפען מענשען זיינען אלע מאל צוגעקומען צום קאנאל. פיעלע גרעסערע און קלענערע שיפלעך און באָטע זיינען אנגעקומען. אין איינינע זיינען געווען פישער פון׳ם רויטען מעער, וועלכע האבען אנגעבראכט פרישע פיש פאר דיא פאסאזשירען.

מיסטער פיקס איז ארומגעגאנגען צווישען דער מענגע און האט זיך צוגעקוקט צו יעדען מענשען. ער האט צוואר זעהר גוט געוואוסט, אז דער באנק רויבער קען זיך ניט געפינען צווישען דער מענגע, וואס האט זיך פערזאמעלט אויפ׳ן ברעג. ער איז אבער געווען א געבארענער שפיר הונד, וועלכער מוז א שמעק טהאן אומעדום.

ער האט ארויסגענומען זיין אוהר און האט א קוק געטהאן, וואו זיא האלט דיא אוהר האט געוויעזען האלב נאך צעהן.

— וואס איז אזעלכעס מיט דער „מאָנגאָליא“? האט ער אויסגערופען אונגעדולדיג. וועט זיא שוין קיין מאל ניט אנקומען?

— זיא איז שוין גאר ניט ווייט, האט דער ענגלישער קאָנסול געענטפערט רוהיג.

— וויא לאנג וועט זיא בלייבען אין סועץ? האט מיסטער פיקס ווייטער געפרעגט.

— פיער שטונדען, האט דער קאנסול געענטפערט. זיא וועט דא אויפנעה־מען קוילען אויף איהר רייזע נאָך אַדען. פון סועץ קיין אַדען איז א שטרעקע פון דרייצעהן הונדערט און צעהן מייל. דאס איז דיא לענג פון'ם רויטען מעער. אויף אזא שטרעקע מוז א שיף זיך אנגרייטען קוילען. אונזערע רעגיערונג האט עס זעהר גוט איינגעריכטעט. זיא האט געמאַכט אויף אלע מעערע קוילען סטאַציאָ־נען, וואו יעדעס שיף קען בעקומען קוילען פאר א געוויסען פרייז. דיא רעגי־ערונג מאכט דערביי א גוטעס געשעפט און דיא שיפען זיינען צופריעדען. זיי דארפען ניט שלעפען מיט זיך צופיעל קוילען.—סועץ געפינט זיך ביי איין עק פון'ם רויטען מעער און אדען געפינט זיך ביים אנדערן עק. ביידע שטעדט זיינען קוילען סטאַציאָנען.

— פון אדען געהט שוין דאס שיף גלייך קיין באמביי? האט דער דעטעק־טיוו ווייטער געפרעגט.

— יא, האט דער קאנסול געענטפערט. זיא שטעלט זיך שוין אויפ'ן אין וועג ערגעץ ניט אפ.

— אלזא, האט פיקס געזאגט, וויא צו זיך אליין, ווען דער באנק רויבער געפינט זיך ווירקליך אויף דער „מאָנגאָליאַ“, וועט ער געוויס אפשטייגען אין סועץ. ער וועט דא בלייבען א פאר טאג, אום ער זאל זיך אויפזועצען אויף א פראנצייזישעס אדער האלענדישעס שיף. ער וועט געוויס ניט פאהרען קיין אינ־דיען, ווייל אינדיען געהערט דאך צו ענגלאנד און דיא ענגלישע פאליציי וועט איהם ארעסטירען. ווען ער פאהרט אבער אויף א פראנצייזישער שיף אין דיא לענדער אין אזיען, וואס געהערן צו פראנקרייך אדער צו האללאנד, קען איהם דיא ענגלישע פאליציי גאר ניט טהאן.

— איך מיין אנדערש, האט דער קאנסול זיך אפגערופען. איך רעכען, אז אן ענגלישער פערברעכער איז אין ערגעץ ניט אזוי זיכער פאר דיא פאָליציי, וויא אין לאנדאן. עס איז גאר אומזיסט דיא גאנצע ארבייט פון דער לאנדאנער פא־ליציי, וואס זיא האט צושיקט דעטעקטיווס אין אלע גרויסע פארטען. לאז זיא בעסער זוכען אין לאנדאן, דארט וועט זיא געוויס געפינען דעם באנק רויבער.
איך זאג אייך נאך א מאל, הערר פיקס, אז איך פערשטעה ניט דיא לאנ־דאנער פאליציי. דער באנק רויבער איז געוויס א קלוגער, דורכגעטריבענער מענש. ווען ער איז אנטלאפען פון לאנדאן, איז ער געוויס אנטלאפען ערגעץ קיין אמעריקא און ניט קיין אינדיען.

מיט דיעזע ווערטער איז דער קאנסול אוועקגעגאנגען אין זיין אָפיס, וועל־כעס געפינט זיך גאנץ נאהענט לעבען קאַנאַל.

אלס שטאלצער ענגלענדער האט ער געוואלט זיין אין אָפיס, ווען דיא שיף וועט אנקומען. ווען איינער פון דיא פאסאזשירען וועט איהם דארפען, וועט ער

זעהן דיא ענגלישע פאהן, וועלכע וועהט הויך אין דער לופט איבערן ענגלישען קאנסולאַט.

פיקס איז געבליעבען אליין. דיא לעצטע ווערטער פון'ם קאנסול האבען אויף איהם געמאכט אן איינדרוק. וואלט ער געווען מעהר מענש, אלס דעטעקטיוו, וואלט ער באלד איינגעזעהן, אז דער קאנסול האט פאלקאמען רעכט. ער איז אבער געווען א פערברענטער דעטעקטיוו. דיא פאליציי האט איהם געשיקט זוכען דעם באנק רויבער — ער מוז איהם געפינען!

ער איז ארומגעגאנגען אונגעדולדיג אויפ'ן ברעג, האט געמאכט מיט דיא הענד און גערעדט צו זיך אליין. יעדע פינף מינוט האט ער ארויסגענומען זיין אוהר און האט אויסגערופען:

— גאָדדעם! זיא קומט נאך אלץ ניט!

פלוצלונג האט מען דערהערט א לאנגען פייף. — דיא „מאָנגאָליא“ האט געגעבען א צייכען, אז מען זאל מאכען פאר איהר פלאַץ. אויפ'ן דאָק איז געוואָרען א רעש, א ליארם, א געדרענגעניש, א געשטופעניש, א געשריי און א גוואַלד אראבער, פאַללאַכען, פרוכט הענדלער און אנדערע הענדלער האבען זיך געדרענגט צום ברעג. יעדער האט געוואלט זיין דער ערשטער צו שטעהן ביים ברעג און צו בעגעגענען דיא פאסאזשירען.

א גאנצע פלאטע פון קליינע שיפלעך און באָטע האט זיך געלאזען אין מעער ענטגעגען פאהרען דיא „מאָנגאָליא“. יעדער האט געוואלט חאפען א ביין. יעדער האט געוואלט זיין דער ערשטער צו חאפען דעם ביין.

באלד האט זיך געוויעזען דער גרויסער, שווארצער קערפער פון דעם ריזען שיף, דיא „מאָנגאָליא“. זיא איז געגאנגען לאנגזאם און האט געפייפט — געווארנט, אז מען זאל איהר ארויסטרעטען פון'ם וועג. פינף מינוטען צו עלף איז זיא צוגעקומען צו איהר דאָק און איז געבליעבען שטעהן. פונקט עלף אוהר האבען דיא פאסאזשירען אנגעהויבען אראפצוגעהן פון איהר. יעדער איז געווען נייגיעריג צו זעהן דיא נייע שטאדט, סועץ, אין דער וויסטע פון אפריקא.

פיקס האט זיך דורכגעדרענגט דורך דיא מענגע און איז צוגעקומען ביז צום בריקעל, וואס מען האט ארויסגעווארפען פון דער „מאָנגאָליא“ פאר דיא פאסאזשירען. ער האט זיך צוגעקוקט צו יעדען מענשען, וואס איז אראפגעגאנגען אויפ'ן בריקעל. איינער פון דיא פאסאזשירען, מיט א רענצעל אונטערן ארים, האט איהם בעמערקט און האט דערקענט, אז ער איז ניט קיין קרעמער און ניט קיין סוחר.

— ליעבער פריינד! האט זיך דער מאן צו איהם געווענדעט, קענט איהר מיר ניט זאגען, וואו עס וואינט דער ענגלישער קאנסול?

— וואס דארפט איהר דעם ענגלישען קאנסול? האט פיקס געפרעגט. האט איהר עפעס א קלאגע געגען דעם שיפס קאפיטאן?

— ניין, איך וויל וויזירען מיין פאספארט, האט דער פאסאזשיר געענטפערט.

מיט דיעזע ווערטער האט ער ארויסגענומען א פאספארט און האט איהם געוויעזען. פיקס האט געעפענט דעם פאספארט און האט אנגעהויבען צו לעזען דיא קענצייכען (פרימעטעס). זיין געזיכט איז געווארען פון אלערליי קאלירען. דיא קענצייכען זיינען פונקט דיעזעלבע, וואס דער שעף פון דער לאנדאנער פאליציי האט איהם געגעבען פון׳ם באנק רויבער.

ער איז אונטערגעשפרונגען פאר פרייד. ער האט שוין דעם באנק רויבער! ער האט שוין פערדיענט א גרויסע סומע געלד און דערצו וועט ער נאך בעקו־מען א מעדאליע פון דער קעניגין.

ווען ער האט אבער בעטראכט דעם פאסאזשיר, וואס האט איהם געגעבען דעם פאספארט, און האט איהם פערגלייכט מיט דיא קענצייכען, איז ער וויעדער געווארען בלייך. — דאס איז גאר ניט דערזעלבער. אין פאספארט שטעהט, אז ער האט רויטע האר און דער פאסאזשיר האט גאר שווארצע האר, אין פאספארט שטעהט א הויכער און פאר איהם שטעהט גאר א ניעדעריגער מאן.

— דער פאספארט איז ניט אייערער! האט ער אויסגערופען.

— אהה, ניין! האט דער פאסאזשיר געענטפערט. דער פאספארט געהערט א מיין העררן.

— וואו איז אייער הערר?

— ער איז געבליעבען אויף דער שיף.

פיקס האט אויפגעאטהעמט פרייער. — אלזא האט ער טאקע דעם באנק רויבער. דאס איז אבער א דורכגעטריבענער גנב, וועלכער האט אומיסטען מיט־גענומען א דיענער, ער זאל איהם קענען שיקען, וואוהין ער וועט דארפען און אליין וועט ער זיך בעהאלטען אויפ׳ן שיף.

— מיין ליעבער פריינד, האט פיקס געזאגט צום דיענער, אין וועלכען דער לעזער האט שוין געוויס דערקענט דעם פראנצויז פאספארטו. — מיין ליעבער פריינד, ווען איהר ווילט וויזירען אייער פאספארט ביים ענגלישען קאנסול, מוז אייער הערר אליין געהן צום קאנסול, אום דער קאנסול זאל זיך איבערצייגען, אז דיא קענצייכען (פרימעטעס) אין פאספארט זיינען ריכטיג.

— איז דאס דען נאטהווענדיג? האט פאספארטו געפרעגט. קען עס גאר ניט אנדערש זיין?

— ניין! דער אייגענטהימער פון׳ם פאספארט מוז אליין קומען צום קאנסול. האט פיקס געזאגט מיט א מינע פון א געזעץ געבער.

— וואו וואינט דער ענגלישער קאנסול?

— אט דא, גאר ניט וויט, דארט וואו עס וועהט דער ענגלישער פלאג. פאספארטו האט זיך פערנייגט און איז צוריקגעלאפען אויפ׳ן שיף.

7טעס קאפיטעל.

א פאספארט קען זאגאר פאר דער פאליציי קיינע נוצען ניט ברענגען.

קוים האט זיך פאספארט אוועקגעקעהרט, איז פיקס געלאפען צום ענג־לישען קאנסול. ער איז געלאפען, וויא א וואהנזיניגער, האט איבערגעקעהרט אויפ'ן וועג א פאר פרוכטען פערקייפער מיט זייערע קערב מיט פרוכטען און האט זיך ניט אומגעקוקט, ביז ער איז אריינגעלאפען צום קאנסול אין אפיס.

— קאנסול! האט ער אויסגערופען פערסאפעט, איך האב איהם! איך האב דעם באנק רויבער! ער איז אנגעקומען אויף דער „מאנגאליא"!

דער קאנסול איז געווען א רוהיגער, איבערלעגטער מענש. ער האט זיך פיינט געהאט צו איילען און האט זעהר ניט געוואלט, אז פרעמדע זאלען זיך אריינמישען אין זיינע געשעפטען. פיקס האט איהם אבער געבראכט א בעפעהל פון לאנדאן און ער האט איהם געמוזט אויסהערן.

— פון וואנען ווייסט איהר שוין אזוי גיך, אז דאס איז דער באנק רויבער? האט ער געפרעגט גאנץ געלאסען.

פיקס האט איהם דערצעהלט, וויא ער האט בעגעגענט דעם דיענער פון'ם באנק רויבער מיט זיין פאספארט און וויא דיא קענצייכען פון'ם פאספארט שטימען אין גאנצען מיט דער בעשרייבונג, וואס דער שעף פון דער לאנדאנער פאליציי האט איהם געגעבען.

— מיין ליעבער פיקס, האט דער קאנסול געזאגט רוהיג, ווען דער דעטעק־טיוו האט געענדיגט זיין ערצעהלונג, איך בין געווים נייגיעריג צו זעהן אזא דורכ־געטריעבענעם באנק רויבער. איך גלויב אבער ניט, אז ער זאל קומען אין מיין אפיס און זאל לאזען ביי מיר וויזירען זיין פאספארט. איך ווייס, אז א גנב זוכט צו בעהאלטען זיין שפור, ניט ער זאל עס פערשרייבען ביי יעדער קאנסול. אויסער דעם, מיין איך, אז יעדער דורכגעטריעבענער גנב ווייס גאנץ גוט, אז אן ענגלי־שער אונטערטהאן איז ניט געצוואונגען צו וויזירען זיין פאספארט. אין ענגלאנד איז מען שוין געקומען צו דער איבערצייגונג, אז דיא גאנצע געשיכטע מיט דיא פאספארטען איז איבעריג און נוצלאז.

— ניין, קאנסול! האט פיקס אויסגערופען. ווייל ער איז א דורכגעטריע־בענער און געשיקטער גנב, וועט ער קומען צו אייך וויזירען זיין פאספארט.

— דאס פערשטעה איך ניט, האט דער קאנסול געענטפערט. וואס געהער זיך אן א פאספארט מיט א באנק רויבער? — דיא ענגלישע רעגיערונג האט רעכט, ווען זיא האט ערקלערט, אז א פאספארט איז נור אן אונבעקוועמליכקייט פאר אן עהרליכען מאן און דיענט קיין מאל ניט צו חאפען א גנב.

— אבער, קאנסול, איהר וועט זיין פאספארט ניט וויזירען? איהר וועט איהם אויפהאלטען? האט פיקס אויסגערופען אונגעדולדיג.

— מיין ליעבער פיקס, האט דער קאנסול געענטפערט, ווען זיין פאספארט

איז אין ארדנונג, מוז איך איהם וויזירען. איך האב קיין רעכט ניט איהם אויפ־צוהאלטען. איהר מוזט מיר ווייזען א ווארראנט — א פערהאפטונגס בעפעהל פון לאנדאן — דאן ערשט קען איך אויפהאלטען א מענשען, וואס איך קען ניט און ווייס ניט.

פיקס האט געטאנצט, וויא א וואהנזיניגער.

— קאנסול! איהר מוזט איהם אויפהאלטען! איך טעלעגראפיר גלייך קיין לאנדאן, מען זאל מיר ארויסשיקען א ווארראנט.

— דאס איז אייער געשעפט, הערר פיקס! האט דער קאנסול געענטפערט ערנסט. — איך קען איהם ניט אויפהאלטען און וועל איהם ניט אויפהאלטען.

פיקס האט זיך געביסען דיא ליפען פאר פערדרוס.

אין דיעזע מינוט האט מען געהערט א לייכטען קלאפ אין דער טהיר און אויפ'ן קאנסולס איינלאדונג: „קאם אין!" זיינען צוויי מענשען אריינגעקומען אין אפיס. פיקס האט באלד דערקענט איינעם פון זיי. דאס איז געוועזען דער מאן, מיט וועלכען ער האט גערעדט אויפ'ן דאק.

אלזא, דאס איז דער דיענער. ווען איינער איז דער דיענער, איז דער אנ־דערער דער הערר. ווען ער איז דער הערר פון'ם דיענער, איז ער דער באנק רויבער.

פיקס האט געהאט רעכט. דאס איז ווירקליך געוועזען פילעאס פאגג און זיין דיענער פאספארטו.

פילעאס פאגג איז צוגעקומען צום קאנסול און האט איהם געבעטען, ער זאל וויזירען זיין פאספארט. דער קאנסול האט גענומען דעם פאספארט, האט איהם דורכגעלעזען פון'ם אנפאנג ביז צו ענדע און האט געפונען, אז דער פאס־פארט איז פאלשטענדיג ריכטיג. עס איז אן ענגלישער פאספארט מיט דער אונ־טערשריפט פון'ם ערשטען מיניסטער, לארד ביקאנספיעלד־דיזראעלי.

— זייט איהר עס אליין פילעאס פאגג, עסקוואיער? האט דער קאנסול געפרעגט.

— איך הייס פילעאס פאגג.

— און דיעזער מאן איז אייער דיענער?

— יעס, סער.

— איהר קומט דירעקט פון לאנדאן?

— יעס, סער.

— און וואוהין פאהרט איהר?

— קיין באמביי.

— איהר ווילט, אז איך זאל וויזירען אייער פאספארט, האט דער קאנסול געזאגט ערנסט. איך וועל עס געוויס טהאן. איך מוז אייך אבער בעמערקען, אז עס איז גאנץ איבעריג. לארד ביקאנספיעלד האט דורכגעפיהרט א געזעץ, אז ענגלישע אונטערטהאנען דארפען אין ערגעץ ניט וויזירען זייערע פאספארטען.

— איך ווייס עס, האט פילעאס פאגג געענטפערט. איך האב אבער א

געוויסע אורזאכע, פאר וואס איך וויל, אז מיין פאספארט זאל זיין וויזירט אין סועץ.

— אלל רייט! האט דער קאנסול געזאגט און האט אנגעשריעבען זיין וויזא.

ווען ער האט געענדיגט זיין שרייבען, האט ער עס אונטערגעשריעבען, האט אויפגעדריקט זיין זיעגעל אלס ענגלישער קאנסול און האט איהם צוריקגעגעבען פילעאס פאגג.

פילעאס פאגג האט בעצאהלט, וויא פיעל עס קומט פאר א וויזא, האט זיך פערנייגט העפליך און איז זיך רוהיג ארויסגעגאנגען מיט זיין דיענער פון ענגלישען קאנסולאט.

פיקס איז דיא גאנצע צייט געשטאנען אין א ווינקעלע און האט פערשלונגען פילעאס פאגג מיט דיא אויגען. ער זאל געווען קענען, וואלט ער איהם געווען געשטאכען אדער געשאסען. ווען פילעאס פאגג איז ארויסגעגאנגען, האט ער זיך געווענדעט צום קאנסול.

— נון, קאנסול, וויא געפעלט אייך דער באנק רויבער?

— ער ווייזט מיר אוים צו זיין אן עהרליכער מאן, האט דער קאנסול געענטפערט.

— דאס איז געוויס מעגליך, האט פיקס אויסגערופען. פערגלייכט אבער דיא בעשרייבונג פון'ם באנק רויבער, וואס דער שעף פון דער לאנדאנער פאליציי האט מיר געגעבען, מיט דיא קענצייכען (פרימעטעס) פון דיעזען מענשען און איהר וועט זיך איבערצייגען, אז ער איז ווירקליך דער באנק רויבער.

— וואס רעדט איהר, מיסטער פיקס? האט דער קאנסול געלאכט, קענצייכען (פרימעטעס)! בעשרייבונגען! קען מען דען דערקענען א מענשען נאך פרימעטעס? איז עס דען מעגליך צו בעשרייבען א מענשליכעס געזיכט? איך קען מיך מיט אייך וועטען, אז ווען א שלעכטער פאטאגראף וועט אראפנעהמען דאס בילד פון אייער אייגענע מוטער, וועט איהר אייער אייגענע מוטער ניט דערקענען.—איך זאג אייך נאך א מאל, שלאגט עס אייך ארוים פון קאפ! דיעזער מאן איז ניט דער באנק רויבער!

— ניין, קאנסול! איך קען עס ניט! איך מוז נאכפאהרען דעם מאן, איך מוז איהם ארעסטירען. איך זעה, אז דער דיענער איז א פראנצויז, וועלכער האט ליעב צו רעדען. איך וועל ביי איהם ציעהען א צונג. איך וועל שוין פון איהם אלעס אויספארשען.

— איהר האט דאך אבער קיין ווארראנט? האט דער קאנסול געפרעגט.

— איך וועל שוין האבען א ווארראנט, האט פיקס געענטפערט, האט זיך פערנייגט און איז ארויסגעגאנגען פון קאנסולאט.

ער איז גלייך געגאנגען אויף דיא טעלעגראף סטאציאן און האט אוועקגעשיקט קיין לאנדאן דיא טעלעגראמע, וועלכע מיר האבען געלעזען אין פאריגעם קאפיטעל.

פילעאס פאגג מיט זיין דיענער איז ארויסגעגאנגען פון קאנסולאט און איז געגאנגען גלייך צום שיף. אויפ'ן וועג האט ער געהייסען פאספארטו קויפען

איינינע קליינינקייטען, וועלכע ער האט געדארפט אויף דיא רייזע אויפין רויטען מעער.

פאספארטו איז געוועזען העכסט צופריעדען, וואס זיין העררר האט איהם ערלויבט ארומצוגעהן אין שטאדט. ער איז געוועזען אן עכטער פראנצויז און עס האט איהם זעהר אינטערעסירט צו זעהן אלעס אין דיזער האלב ווילדען אפרי־קאנישען שטאדט.

פילעאס פאגג דאגעגען איז ארויפגעגאנגען אויף דער „מאנגאליא“, איז גלייך אריינגעגאנגען אין זיין קאיוטע און האט ארויסגענומען זיין נאטיץ בוך, אין וועלכען עס זיינען געוועזען פערשריעבען פאלגענדע נאטיצען:

פון לאנדאן בין איך ארויסגעפאהרען דעם 2טען אקטאבער אכט אוהר פינף און פערציג מינוט אבענדס.

קיין פאריז בין איך געקומען דעם 3טען אקטאבער זיעבען אוהר צוואנ־ציג מינוט אבענדס.

קיין טורין, אין איטאליען, בין איך געקומען דעם 4טען אקטאבער זעקס אוהר פינף און דרייסיג מינוט אבענדס.

קיין ברינדיזי בין איך געקומען דעם 5טען אקטאבער 5 אוהר 4 מינו־טען אבענדס.

אויף דער „מאנגאליא“ האב איך מיך אויפגעזעצט דעם 6טען אקטא־בער 5 אוהר מארגענס.

צו דיזע נאטיצען האט ער יעצט צוגעשריעבען:

קיין סועץ בין איך געקומען דעם 9טען אקטאבער עלף אוהר מארגענס.

פון לאנדאן ביז סועץ האט ביי מיר געדויערט הונדערט אכט און פופ־ציג און האלבע שטונדע, אדער זעקס מיט א האלבען טאג.

דאס נאטיץ ביכעל, וועלכעס פילעאס פאגג האט געהאלטען אין דיא הענד איז געוועזען א געדרוקטעס. עס זיינען געוועזען געדרוקט אין בעזונדערע ציילען דיא נעמען פון אלע גרויסע שטעדט פון דער וועלט, דורך וועלכע ער דארף פאהרען. עס האט זיך אנגעהויבען מיט פאריז, דאן איז געגאנגען ברינדיזי, סועץ, באמביי, קאלקוטא, סינגאפור, האנג קאנג, יאקאהאמא, סאן פראנציסקא, ניו יארק, ליווער־פול און לאנדאן.

גענגען יעדער שטאדט איז געוועזען א לעדיגע ציילע, וואו פילעאס פאגג האט צוגעשריעבען מיט א בליישטיפט דיא שטונדע און דיא מינוט, ווען ער איז אהין געקומען און ווען ער איז פון דארט אוועקגעפאהרען.

דאס נאטיץ ביכעל איז געוועזען אזוי איינגעריכטעט, אז פילעאס פאגג האט שטענדיג געקענט אונטערציעהען זיין רעכנונג און וויסען, אויב ער האט אנגע־יאגט איינינע שטונדען אדער ער האט פערשפעטיגט. היינט איז ער אנגעקומען קיין סועץ פינקטליך, ניט צו פריה און ניט צו שפעט. עס איז פונקט, וויא אין „מארנינג קראניקל“ איז אויסגערעכענט.

ווען ער האט אונטערגעצויגען זיינע ביכער, האט ער זיך געהייסען געבען

זיין פריהשטיק. געהן אין שטאדט, אנקוקען דיא איינוואינער און זעהן, וואס פאר א מענשען עס לעבען דא, האט ער ניט געוואלט. דיעזעס פערגניגען האט ער איבערגעלאזען זיין דיענער, פאספארטו.

8טעם קאפיטעל.

פאספארטו רעדט מעהר, וויפיעל ער וואלט געדארפט.

קוים האט פיקס אוועקגעשיקט זיין טעלעגראם, איז ער געלאפען אויפ'ן ברעג. ער האט געוואלט גלייך ארויפגעהן אויף דער „מאנגאליא", ער האט אבער דערזעהן דעם לוסטיגען פראנצויז, וויא ער שטעהט און קוקט אויף דיא מענגע. ביי איהם איז אלעס געוועזען ניי. ער איז קיין מאל ניט געווען אין אנדערע לענדער אויסער פראנקרייך און ענגלאנד און האט קיין מאל ניט געזעהן קיין טערקען און קיין אראבער.

פיקס איז צוגעגאנגען צו איהם און האט איהם ארויפגעלעגט דיא האנד אויף דער פלייצע.

— נו, מיין פריינד! האט ער איהם געזאגט פריינדליך, וויא צו אן אלטען בעקאנטען. האט איהר וויזירט אייער פאספארט?

— אה! איהר זייט עס? האט פאספארטו זיך אומגעקוקט. — יא, מיר האבען וויזירט אונזער פאספארט. עס איז אלעס אין ארדנונג.

— יעצט ווילט איהר געוויס א ביסעל אנקוקען סועץ? האט דער דעטעקטיוו ווייטער געפרעגט.

— געוויס! האט דער פרעהליכער פראנצויז אויסגערופען. מיר פאהרען אזוי שנעל, אז איך האב גאר קיין צייט ניט מיך ארומצוקוקען. — ווייסט איהר, אז איך וויים זאגאר ניט, וואו איך בין יעצט?

— איהר זייט אין סועץ.

— סועץ איז דאכט זיך אין עגיפטען?

— געוויס אין עגיפטען.

— און עגיפטען איז אין אפריקא? האט דער פראנצויז זיך געוואונדערט.

— געוויס איז עגיפטען אין אפריקא, האט דער דעטעקטיוו געענטפערט.

— צום טייפעל! האט דער פראנצויז אויסגעשריען. איך גלויב עס גאר ניט, אז מיר זיינען שוין אזוי גיך אין אפריקא! — שטעלט אייך פאר, מיין ליעבער הערר, איך האב געמיינט, אז מיר וועלען פאהרען נור קיין פאריז. איך האב געוואלט א ביסעל שפאציערען אין דיא גאסען פון פאריז, זיך זעהן מיט א פאר אלטע בעקאנטע, טרינקען א פאר שנעפסלעך פונ'ם עכטען פאריזער אבסינטה — לאזט זיך אויס, אז איך האב זאגאר ניט אנגעקוקט מיין ליעבעס, טהייערעס פאריז! מיר זיינען געקומען אויפ'ן באהנהאף, האבען דארט פערבראכט א פאר שטונדען און זיינען ווייטער געפאהרען! — מיר האבען זיך זאגאר ניט אפגערוהט אין פאריז!

— וואהרשיינליך, איילט איהר זיך ; וואהרשיינליך, האט איהר קיין צייט ניט, האט פיקס בעמערקט.

— איך אייל מיך גאר ניט, האט פאספארטו געענטפערט. איך האב גענוג צייט, מיין הערר אבער איילט זיך. —

פלוצלונג האט ער זיך עפעס דערמאנט.

— אך ! איך האב גאר פערגעסען ! מיין הערר האט דאך מיר געהייסען קויפען אייניגע זאכען ! איך בין אין א פרעמדער שטאדט, איך ווייס ניט, וואו צו קויפען. ווילט איהר זיין אזוי גוט און מיר ווייזען, וואו איך קען קויפען א פאר העמדער ?

— מיט פערגניגען ! האט פיקס אויסגערופען. איך בין שטענדיג בעריים צו ערווייזען א מענשען א געפעליגקייט. — איך פערשטעה אבער ניט, פאר וואס איהר דארפט קויפען העמדער אין סועץ ? האט איהר דען ניט מיטגענומען קיין העמדער פון לאנדאן ?

— ניין ! האט פאספארטו געענטפערט. מיין הערר האט זיך אזוי געאיילט צו פאהרען, אז מיר האבען גאר קיין באגאזש ניט מיטגענומען.

— אלזא, קומט, איך וועל אייך ווייזען, וואו צו קויפען און וועל זיין אייער דאלמעטשער. איהר קענט דאך געווים קיין אראביש ניט.

— וויא קומט צו מיר אראביש ? האט דער פראנצויז געלאכט.

ביידע זיינען אוועקגעגאנגען איינקויפען דיא זאכען, וואס פילעאס פאגג האט געדארפט. אויפ'ן וועג האט פאספארטו גערעדט אהן אן אויפהער. ער איז געוועזען העכסט צופריעדען, וואס ער האט ענדליך געפונען א מענשען, מיט וועמען ער קען רעדען, וויפיעל ער וויל.

— מיר מוזען זיך א ביסעל איילען, האט ער ענדליך געזאגט. איך האב מורא, איך זאל ניט פערזאמען דאס שיף.

— איהר האט דאך א אוהר, האט איהם פיקס געענטפערט. קוקט אייך אום. עס איז ערשט צוועלף אוהר.

פאספארטו האט ארויסגענומען זיין גרויסע זילבערנע אוהר און האט א קוק געטהאן.

— וואס זאגט איהר צוועלף ? האט ער אויסגערופען. עס איז ערשט א פיערטעל נאך צעהן !

— אייער אוהר איז ניט ריכטיג. עס איז שוין צוועלף.

— מיין אוהר איז ניט ריכטיג ? האט דער פראנצויז אויסגערופען. ווייסט איהר, אז איך האב דיעזע אוהר א ירושה פון מיין גרויספאטער ? — מיין אוהר געהט שטענדיג ריכטיג. זיא איז בעסער וויא א כראנאמעטער ! זיא איז נעגאנגען ריכטיג ביי מיין פאטער און זי געהט ריכטיג ביי מיר.

פיקס האט א שמייכעל געטהאן.

— מיין ליעבער פריינד, האט ער איהם געזאגט, איך זאג ניט, אז אייער אוהר געהט ניט ריכטיג, איך זאג, אז זיא איז ניט ריכטיג אין סועץ. ווען אין

לאנדאן צייגט דיא אוהר א פיערטעל נאך צעהן, איז אין סועץ צוועלף. ניט אין אלע שטעדט אין דער וועלט שלאגט דיא אוהר צוועלף אין דערזעלבער צייט. אין סועץ איז יעצט צוועלף אוהר, אין קאלקוטא איז שוין יעצט א פיערטעל נאך איינס, אין ניו יארק איז גאר זעקס אוהר פאר נאכט. — איך ראטה אייך אלס גוטער פריינד, אז אין יעדער שטאדט זאלט איהר שטעלען אייער אוהר נאך דער צייט פון יענער שטאדט, זאנסט וועט איהר שטענדיג מאכען פעהלער.

— וואס דערצעהלט איהר מיר געשיכטען? האט פאספארטו געלאכט. מיין אוהר איז ריכטיג און פינקטליך.

— זיא שטימט אבער דאך ניט מיט דער זון, האט פיקס בעמערקט.—זעהט דיא זון שטעהט יעצט פונקט אין דער מיט הימעל. עס איז יעצט פונקט צוועלף.

— אלזא, געהט דיא זון אין סועץ ניט ריכטיג! האט זיך דער פראנצויז איינגעשפארט. מיין אוהר איז ריכטיג!

פיקס האט געשמייכעלט. ער האט געזעהן, אז עס וועט איהם זיין זעהר שווער אויסצולערנען זיין נייען בעקאנטען דיא ערשטע לעקציאן פון געאגראפיע. ער האט דאהער געפונען, אז עס איז פאר איהם גלייכער צו רעדען מיט איהם איבער זיין הערר. דאס איז דאך דער הויפט צוועק, צו וואס ער געהט מיט איהם.

— אלזא, זייט איהר ארויסגעפאהרען פון לאנדאן אין דער גרעסטער איי־לעניש? האט ער געפרעגט דעם פראנצויז.

— יא, מיין הערר, האט פאספארטו געענטפערט. איך האב מיך אייגענט־ליך גאר ניט געאיילט. איך האב בעסער געוואלט בלייבען אין לאנדאן. מיין הערר אבער האט זיך געאיילט. אום אכט אוהר איז הערר פילעאס פאגג פלוצ־לונג א היים געקומען פון זיין קלוב און א פיערטעל צו ניין אוהר זיינען מיר שוין געזעסען אין וואגאן און זיינען שוין געפאהרען.

— אבער וואוהין פאהרט איהר דען?

— מיר פאהרען גלייך, פארווערטס! אלץ ווייטער און ווייטער!

— דאס איז אלץ רעכט. איהר מוזט דאך אבער ערגעץ פאהרען?

— מיין הערר וויל מאכען א רייזע ארום דיא וועלט, האט ענדליך דער פראנצויז אויסגעפלאצט.

— א רייזע ארום דיא וועלט? האט דער דעטעקטיוו געפרעגט פערוואונ־דערט. דאס קען ניט זיין!

— פאר וואס קען עס ניט זיין? ער האט זיך געוועט, אז ער וועט מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג, אזוי האט ער מיר געזאגט. — צווישען אונז גערעדט, איך גלויב איהם ניט. וואס פאר א זינן האט עס צו מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג?

— וויא עס ווייזט אויס, איז אייער הערר א קלוגער קאפ, האט דער דע־טעקטיוו בעמערקט.

— געוויס! האט אויסגערופען דער פראנצויז. ער איז א גאנץ קלוגער. אין איין וועג האט ער געוואלט א ביסעל אויסלויבען זיין הערר.

— איז ער רייך? האט דער דעטעקטיוו ווייטער געפרעגט.

אה, ער איז זעהר רייך! האט זיך דער פראנצויז בעריהמט. ער האט מיט זיך זעהר פיעל געלד, אזעלכע נייע, קנאקענדיגע באנק נאטען, אז עס איז א פערגניגען זיי אנצוקוקען. איך מוז אייך זאגען, אז ער איז ניט קארג מיט זיין געלד. ער האט צוגעזאגט צו געבען א שעהנעם פרעזענט דעם שיפס קאפיטאן פון דער „מאגנאליא", ווען ער וועט קומען קיין באמביי פריהער מיט א טאג אדער צוויי פון דער בעשטימטער צייט.

— זייט איהר שוין לאנג ביי איהם אין דיענסט? האט פיקס ווייטער גע־פרעגט.

— איך? — איך בין ארייגעטרעטען צו איהם פונקט אין דעם טאג, ווען עס איז איהם אנגעקומען דער שיגעון צו מאכען א רייזע ארום דיא וועלט, האט דער פראנצויז געענטפערט מיט א זויערער מינע.

פון דיא אנטווארטען, וואס דער פראנצויז האט געגעבען אויף זיינע פרא־גען, האט דער דעטעקטיוו זיך אלץ מעהר בעפעסטיגט אין זיין איבערצייגונג, אז פילעאס פאגג איז ווירקליך דער באנק רויבער.

ער איז אוועקגעפאהרען אין דער גרעסטער איילעניש פון לאנדאן, ער פיהרט מיט זיך א גרויסע סומע געלד אין נייע, קנאקענדיקע באנק נאטען, — דאס איז געוויס דאס געלד, וואס ער האט צוגענומען פון דער באנק אף ענגלאנד. — ער לויפט אין פרעמדע לענדער און זאגט צו דעם שיפס קאפיטאן א בעלוינונג, ווען ער וועט פאהרען שנעלער.

פיקס איז ווירקליך געוועזען א פעהיגער דעטעקטיוו. ער האט געוואוסט, וויא צו שלעפען דעם פראנצויז ביי דער צונג, און איז פון איהם געוואהר געווארען, אז ער קען גאר ניט פילעאס פאגג און אז פילעאס פאגג וויל ניט אפשטייגען אין סועץ, זאנדערן פאהרט גלייך קיין באמביי.

— איז באמביי ווייט פון היער? האט דער נייגיעריגער פאספארטו גע־פרעגט.

— באמביי איז זעהר ווייט, האט פיקס געענטפערט. צעהן טאג געדויערט דיא רייזע פון סועץ קיין באמביי.

— וואו ליעגט ערגעץ באמביי?

— אין אינדיען.

— מיר דאכט, אז איך האב געהערט, אז אינדיען געפינט זיך אין דעם וועלט טהייל, וואס הייסט אזיען?

— געוויס, מיין פריינד! אינדיען איז א לאנד אין אזיען.

— אך, דוא טייפעל! האט אויסגערופען דער פראנצויז. יעצט זיינען מיר אין עגיפטען, אין אפריקא, און באלד וועלען מיר שוין גאר זיין אין אזיען? דא־רויף האב איך מיך אין מיין לעבען ניט גערעכנט! — עס וואלט מיר שוין גאר ניט געהארט מיין רייזע, אבער דער געז —

— וואס פאר א געז? האט פיקס געפרעגט פערוואונדערט.

— אך, מיין הערר! מיר האבען זיך אזוי געאיילט אוועקצופאהרען פון לאנדאן, אז איך האב פערגעסען אויסצולעשען דעם געז אין מיין צימער. מיין הערר זאגט, אז ער וועט מיר אפרעכענען פארן געז. ווען מיר וועלען פאהרען אכציג טעג, וועל איך מוזען בעצאהלען פארן געז מעהר, וויפיעל מיין געהאלט וועט בעטרעפען.

פיקס האט אריינגעפיהרט פאספארטו אין א מאגאזין און האט איהם געזאגט, אז דא מעג ער קויפען, וואס ער דארף. דא וועט מען איהם ניט אפנארען. ער זאל אבער ניט פערגעסען, אז דאס שיף געהט אוועק פונקט אום דריי אוהר.

ער אליין איז צוריקגעגאנגען צום ענגלישען קאנסול.

— הערר קאנסול! האט ער געזאגט, ווען ער איז נור אריינגעקומען, דאס איז דער באנק רויבער! יעצט בין איך שוין פעסט איבערצייגט, אז ער האט בעגנבעט דיא באנק אף ענגלאנד!

ער האט דערצעהלט דעם קאנסול אלעס, וואס ער האט אויסגעפארשט ביי פאספארטו. דער קאנסול האט זיך פערטראכט. פאספארטו'ס דערצעהלונג איז איהם אויך פארגעקומען זאנדערבאר. ער האט זיך אבער באלד איבערלעגט, אז אם ענדע קען עס דאך זיין, אז א מענש האט זיך געוועט צו מאכען דיא רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג.

— הערט, מיסטער פיקס, וואס איך וועל אייך זאגען. מיר ווייזט אויס, אז פילעאס פאגג איז אן עהרליכער מאן. איז ער אבער א גנב, איז ער אזא דורכגעטריבענער גנב, אז איהר וועט איהם ניט חאפען. ער וועט זיך אויסדרעהען פון אלע דעטעקטיווס פון דער וועלט.

— נו! דאס וועלען מיר שוין זעהן! האט פיקס געענטפערט שטאלץ.

— איבערלעגט אייך, מיסטער פיקס, האט איהם דער קאנסול נאך א מאל געווארנט. — ווען ער איז ווירקליך דער באנק רויבער, צו וואס האט ער וויזירט זיין פאספארט ביי מיר?

— דאס ווייס איך ניט, האט פיקס געענטפערט. איך פרעג אייך, וויא אזוי פאהרט א מענש ארום אויף א רייזע ארום דיא וועלט און נעהמט ניט מיט קיין העמדער?

יעצט האט שוין דער קאנסול געשוויעגען.

— אלזא, וואס דענקט איהר צו טהאן, מיסטער פיקס? אהן א ווארראנט קענט איהר איהם דאך ניט ארעסטירען.

— איך האב שוין טעלעגראפירט קיין לאנדאן, אז מען זאל מיר ארויסשיקען א ווארראנט קיין באמביי, האט מיסטער פיקס געענטפערט. איך וועל מיך אויפזעצען אויף דער „מאנגאליא“ און וועל פאהרען מיט איהם ביז באמביי. דארט וועל איך אפשטייגען אין דעמזעלבען האטעל, וואו ער וועט אפשטייגען. דאן וועל איך לויפען אויף דער פאליציי, וועל נעהמען מיין ווארראנט און א פאר פאליסלייט, וועל קומען אין האטעל און וועל איהם ארויפלעגען דיא האנד

אויף דער פלייצע מיט דיא העפליכע ווערטער: מיין ליעבער הערר פילעאם פאגג, איהר זייט א באנק רויבער און איך ארעסטיר אייך אים נאמען דעם געזעצעס!
— טהוט, וויא איהר פערשטעהט. האט דער קאנסול געזאגט.

פיקס האט גענומען אבשיעד פון׳ם קאנסול, איז געגאנגען אין זיין האטעל, האט צונויפגעפאקט זיינע זאכען און אום איינס אוהר איז ער געגאנגען צום ברעג נעהמען א שיפס קארטע פון סועץ קיין באמביי.

באלד איז פאספארטו אויך אנגעקומען מיט דיא זאכען, וואס ער האט געקויפט.

פינף מינוטען צו דריי אוהר האט דיא „מאנגאליא" אנגעהויבען צו פייפען. זיא איז ארויסגעפאהרען פון סועץ.

9טעס קאפיטעל.

דיא רייזע אויפ׳ן רויטען מעער און דעם אינדישען וועלט מעער.

פון סועץ, וואו דאס רויטע מעער הייבט זיך אן, ביז אדען, וואו דאס רויטע מעער פעראייניגט זיך מיט׳ן אינדישען וועלט מעער — אצעאן — איז א שטרעקע פון דרייצעהן הונדערט און צעהן מייל. דיא „פענאינסולאר ענד אריענטאל קאמפאני" האט אויסגערעכענט, אז איהרע שיפען דארפען מאכען דיעזע שטרעקע אין א צייט פון 138 שטונדען אדער 6 טאג און 4 שטונדען.

דיא „מאנגאליא" איז א גוטעס שיף און מאכט דיעזע שטרעקע אין א קירצערע צייט, ווען זיא וויל. זיא האט זיך אויך יעצט געגליטשט זעהר שנעל אויף דיא וואסערן פון׳ם רויטען מעער.

דאס רויטע מעער איז א לאנגער פאס גלענצענדעס וואסער דרייצעהן הונ־דערט און צעהן מייל דיא לענג און זיעבעציג ביז ניינציג מייל דיא ברייט.

פאר וואס הייסט עס דאס רויטע מעער? איז דאס וואסער אין איהם רויט? ניין. דאס וואסער אין רויטען מעער איז אזוי רויט, וויא דאס וואסער אין שוואר־צען מעער איז שווארץ, וויא דאס וואסער אין ווייסען מעער איז וויים אדער וויא דאס וואסער אין געלען מעער איז געל.

דאס וואסער אין רויטען מעער איז בלוי און קלאר, וויא דאס וואסער אין אלע אנדערע מעערע. — פאר וואס אלזא הייסט עס דאס רויטע מעער?

אייניגע ערקלערן, אז דאס זאמד פון זיינע ברעגעס איז רויט, דערפאר הייסט עס דאס רויטע מעער. אנדערע ערקלערן, אז עס הייסט דאס רויטע מעער, ווייל פאר א שטורם ווייזט זיך דארויף א רויטליכעס פייער.

דאס רויטע מעער איז איינס פון דיא מערקווירדיגע מעערן אין דער וועלט. עס איז א היסטארישעס מעער. ביי דיא ברעגעס פון׳ם רויטען מעער זיינען גע־בארען געווארען פיעלע רעליגיאנען. ווען מען פאהרט אויפ׳ן רויטען מעער זעהט מען דעם אלטען בערג סיני מיט זיינע שרעקליכע שטיינער. ניט ווייט פון סועץ ווייזט מען דעם ארט, וואו דיא אידען זיינען אריבערגעגאנגען דאס מעער אין דער טריקעניש און דיא עגיפטער זיינען דערטרונקען געווארען.

פאהרט מען ווייטער אויפ׳ן רויטען מעער, זעהט מען דיא ערטער, וואו

מאחמעד, דער געזעצגעבער פון דיא טערקען, האט געלעבט און וואו ער האט ארויסגעגעבען זיין תורה, דעם קאָראַן.

אויף יעדען שריט זעהט מען מאנומענטען, געדעכטנישע פון אן אלטער וועלט, וועלכע איז שוין לאנג בעגראבען און פערשאטען מיטין זאמד פון דער וויסטע. מען זעהט שפורען פון אלטע פעלקער און פון אן אלטער אויסגעשטאר־בענער ציוויליזאציאן.

דאס רויטע מעער איז שטענדיג געוועזען דער גרויסער טראקט, אויף וועלכען מען פלעגט פאהרען פון אייראפא און אפריקא קיין אינדיען און ביז אויף היינ־טיגען טאג פאהרט מען אויף איהם קיין אינדיען.

דיא פאסאזשירען אויף דער „מאָנגאָליאַ“ זיינען כמעט אלע געפאהרען קיין באמביי, דיא ערשטע סטאציאן אין אינדיען. מיר זאגען כ מ ע ט, ווייל אין פארט סאאיד און אין סועץ האבען זיך אויפגעזעצט אויף דער „מאָנגאָליאַ“ פיעלע טערקען און אַראַבער. וועלכע זיינען געפאהרען קיין מעקקאַ, א שטאדט, וועלכע איז הייליג פאר אלעמען, וועלכע גלויבען אין מאַחמעד, ווייל דארט ליעגט ער בעגראבען און יעדער פרומער מאַחמעדאנער מוז וועניגסטענס איין מאל אין זיין לעבען פאהרען בעזוכען דעם הייליגען גראב פון זייער פראפעט, זייער נביא, זייער געזעצגעבער.

דער גרעסטער טהייל אבער פון דיא פאסאזשירען אויף דער „מאָנגאָליאַ“ זיינען געוועזען ענגלענדער. צווישען זיי זיינען געוועזען פיעלע בעאמטע, אפיציערן און גענעראלען, וועלכע זיינען געפאהרען צו דער ארמעע; פיעלע פרויען זיינען געפאהרען צו זייערע מענער, וועלכע דיענען אין דער ענגלישער ארמעע אין אינדיען. עס זיינען אויך געוועזען פיעלע יונגע קויפלייטע, וועלכע זיינען געפאהרען וועגען זייערע געשעפטען קיין באמביי אדער קיין קאַלקוטאַ.

אויף דער „מאָנגאָליאַ“ איז עס געוועזען גאנץ פרעהליך. דער שיפס קאפי־טאן, זיינע אפיציערן און זיינע מאטראזען האבען געוואוסט, אז זיי פיהרען אנגע־זעהנע און רייכע מענער און האבען זיי בעהאנדעלט אזוי העפליך, וויא עס איז נור מעגליך.

דאס רויטע מעער האט זיינע קאפריזען. אייגענטליך איז עס דאס הייסעסטע מעער אין דער וועלט. עס איז אויך דיא הייסעסטע געגענד אין דער וועלט. עס איז אבער זעהר אפט שטירמיש, וויא אלע מעערע, וועלכע זיינען לאנג און שמאל. עס קומען אפט פאר דיא שרעקליכסטע שטורמווינדען אויפ'ן רויטען מעער.

דאס מאל אבער איז דאס רויטע מעער געוועזען זעהר פריינדליך. דער שיפס קאפיטאן האט ערלויבט זיינע פאסאזשירען זיך צו באדען צוויי מאל אין טאג. פארנאכט פלעגט מען ארויפנעהמען א פּאַרטאָפּיאַנאָ אויפ'ן דעק און מען פלעגט געבען קאנצערטע און בעלער. ביי טאג, ווען עס פלעגט זיין שטארק הייס, פלעגט מען איבערציעהען דעם דעק פון דער „מאָנגאָליאַ“ מיט א לייוואנד, דיא פאסא־שירען זאלען קענען זיצען אויפ'ן דעק.

וואס האט געטהאן פילעאס פאָגג דיא גאנצע צייט פון דער רייזע? האט

ער זיך אומגעקוקט צו דיא ברעגעס פֿון׳ם רויטען מעער און האט בעטראכט דיא ערטער, וועלכע זיינען בעריהמט אין דער געשיכטע פֿון דיא אלטע פֿעלקער?— ניין! ער האט זיך בעקענט אויף דער רייזע מיט אייניגע העכערע אָפֿיציערען, וועלכע זיינען געפֿאהרען קיין באמביי אדער קאלקוטא און האט געפֿונען צווישען זיי אייניגע, וועלכע האבען אויך ליעב געהאט צו שפּיעלען אין קארטען. ער פֿלעגט זיצען מיט זיי און שפּיעלען דורך דיא טעג אין קארטען. — אויפֿ׳ן דעק האט מען איהם קיין מאל ניט געזעהן.

צווישען דיא פאסאזשירען אויף דער „מאָנגאָליאַ“ איז געווען איינער, וועלכען דיא ענגלישע רעגיערונג האט געשיקט אלס גובערנאַטאָר קיין גאָאַ, א גייסטליכער, וועלכער איז צוריקגעפֿאהרען קיין באמביי און א גענעראל פֿון דער ענגלישער ארמעע, וועלכעס איז צוריקגעפֿאהרען צו זיין קארפּוס קיין בענארעס.

דיעזע דריי מענשען האבען זיך בעקענט נאך אויף דער רייזע פֿון בריני־דיזי קיין סועץ מיט פֿילעאַס פֿאָגג. זיי האבען אויך שטארק ליעב געהאט צו שפּיעלען אין קארטען און האבען געפּאסט פֿאר פֿילעאַס פֿאָגג. זיי זיינען שוין עטליכע מאל געפֿאהרען אויפֿ׳ן רויטען מעער און עס איז שוין ביי זיי קיין נייעס ניט געווען. זיי זיינען געווען העכסט צופֿריעדען, וואס זיי האבען געטראָפֿען אזא מענשען, מיט וועלכען מען קען אזוי אנגענעהם פֿערברענגען דיא צייט.

וואס האט געטהאן פּאספּארטו דיא גאנצע צייט? ער האט געלעבט, וויא א קייסער. ער האט געגעסען, געטרונקען, געשלאָפֿען, זיך געבאדען און ארומ־געגאנגען אויפֿ׳ן דעק זובען איינע, וועלכע זאל איהם טרייסטען נאך זיין ראזא, וועלכע ער האט נעביך אזוי אונגעריכט געמוזט איבערלאזען אין לאָנדאָן.

דעם ערשטען טאג איז ער נאך געווען א ביסעל בעשעפֿטיגט מיט דיא זאכען, וואס ער האט איינגעקויפֿט. אויסער דעם איז געווען אויפֿ׳ן שיף א ליאַרם, א רעש און א געוואלד פֿון דיא נייע פּאַסאַזשירען, וועלכע זיינען צוגעקומען אין סועץ. דעם אנדערן טאג אבער איז אויפֿ׳ן דעק שוין געווען רוהיג. קוים האט ער אפגעגעסען זיין פֿריהשטיק, איז ער ארויסגעגאנגען אויפֿ׳ן דעק בעטראַכטען דיא נייע פּאסאזשירען. אלס עכטער פֿראַנצויז, איז ער געווען זעהר נייגיעריג און האט געוואלט אלעס זעהן.

וויא איבערראשט איז ער געווארען, ווען ער האט דערזעהן אויפֿ׳ן דעק דעם דעטעקטיוו פֿיקס! ער האט איהם באלד דערקענט, אז דאס איז דערזעלבער וועלכער איז געווען אזוי פֿריינדליך נעגען איהם אין סועץ. ער איז באלד צוגע־שפּרונגען צו איהם, האט זיך פֿאר איהם פֿערנייגט, וויא אן עכטער טאנצמייס־טער און האט איהם געזאגט:

— ווען איך האב ניט קיין טעות, האבען מיר זיך שוין געזעהן אין סועץ? איהר זייט געווען אזוי פֿריינדליך און האט מיך געפֿיהרט אין א מאגאזין, וואו איך האב איינגעקויפֿט אייניגע זאכען.

— אך, יא! האט אויסגערופֿען פֿיקס. איך דערמאן מיך שוין! איהר זייט

דער דיענער פון דעם ענגלענדער, וועלכער האט געוואלט וויזירען זיין פאספארט ביים ענגלישען קאנסול.

— יא, יא! איך בין עס! ערלויבט מיר צו פרעגען, וויא הייסט איהר?

— איך הייס פיקס.

— אלזא, הערר פיקס, עס פרעהט מיך זעהר אייך צו טרעפען דא אויף דער שיף. מעג איך פרעגען, וואוהין איהר פאהרט?

— איך פאהר קיין באמביי, האט דער דעטעקטיוו געענטפערט גאנץ אונשולדיג.

— אלזא פאהרט איהר דאך אויף דעמזעלבען וועג, וואס איך! האט פאספארטו אויסגערופען פרעהליך. דאס איז שעהן! דאס איז גוט! מיר וועלען דעם גאנצען וועג פאהרען צוזאמען.

— יא, מיין פריינד, מיר וועלען דעם גאנצען וועג פון סועץ ביז באמביי פאהרען צוזאמען.

— זייט איהר שוין א מאל געוועזען אין באמביי? האט דער נייגיעריגער פראנצויז געפרעגט.

— איין מאל? איך בין שוין דארט געוועזען עטליכע מאל! איך בין אן אגענט פון דער שיפס קאמפאני, אויף וועלכער מיר פאהרען און איך פאהר זעהר אפט קיין באמביי.

— אלזא, קענט איהר דאך אינדיען! האט דער פראנצויז ווייטער געזאגט. מען זאגט, אז אינדיען איז איינע פון דיא וואונדערבארסטע לענדער אין דער וועלט.

פיקס איז קיין מאל ניט געוועזען אין אינדיען און האט ניט געוואוסט, וואס אין אינדיען שהוט זיך. ער האט אבער געוואלט איינרעדען פאספארטו, אז ער איז בעקאנט אין אינדיען, וויא אין לאנדאן. ער האט איהם דאהער געענטפערט:

— אינדיען! אינדיען איז איינע פון דיא וואונדערבארסטע לענדער אין דער וועלט! וואוהין איהר געהט זעהט איהר מעטשעטען (קירכען פון דיא מאחמעדאנער), פאגאדען (קירכען פון דיא אינדיאנער), טעמפלען, פאקירס (הייליגע מענשען) און באיאדערען (מעדכען, וועלכע טאנצען פאר פרעמדע). אין אינדיען איז א פארגניגען צו לעבען. עס איז דא זעהר פיעל נייעס צו זעהן. — איך מיין, אז איהר וועט זיך אויפהאלטען א לענגערע צייט אין אינדיען, אום איהר זאלט האבען צייט אנצוקוקען אלע וואונדער פון אינדיען.

— איך מיין אויך אזוי, האט פאספארטו געענטפערט. שטעלט אייך פאר, הערר פיקס, אז א מענש איז אויף א רייזע, דארף ער דאך עפעס זעהן דיא וועלט. וואס פאר א זינן האט עס צו שפרינגען פון שיף אויפ'ן אייזענבאהן און פון אייזענבאהן אויפ'ן שיף? וואס הייסט מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג, ווען מען קען דיא וועלט ניט זעהן? — אה, ניין! דאס ארומשפרינגען מוז אויפהערען אין באמביי! איך מוז מיך א ביסעל צוקוקען צו דיא נייע מענשען אין באמביי.

— וואס מאכט עפעס הערר פֿילעאס פֿאָגג? האט פלוצלונג דער דעטעק-טיוו א פֿרעג געטהאן גלייכגילטיג. איז ער געזונד?

— אה, ער איז געזונד! האט פאספארטו געענטפֿערט. איך עס וויא א וואלף, הערר פילעאס פֿאָגג עסט און טרינקט מיט'ן גרעסטען אפעטיט. דאס קומט פֿון דער זעע לופֿט.

— איך זעה איהם אבער קיין מאל ניט אויפ'ן דעק, האט פֿיקס ווייטער בעמערקט.

— אזוי איז ער — וויא א מאשין. ער איז ניט נייגיעריג.

— וויא מיינט איהר, הערר פאספאַרטו? זאל ניט אייער הערר אייך אפ-נאררען, ווען ער זאגט אייך, אז ער וויל מאכען א רייזע ארום דיא וועלט? מעג-ליך, אז ער האט עפעס א סעקרעט? מעגליך, אז דיא קעניגין וויקטאריא האט איהם געשיקט ערגעץ צו א קייסער אין אינדיען אדער אין כינא? — הא? וואס דענקט איהר?

— איך ווייס ניט, הערר פֿיקס! — איך וועל אייך זאגען דיא וואהרהייט, עס אינטערעסירט מיך גאר ניט צו וויסען, צו וואס ער פֿאהרט.

— דאס איז ניט גלייך פֿון אייך, הערר פאספארטו! ווען מען דיענט ביי איינעם, דארף מען וויסען אלעס, וואס ער טהוט און וואוהין ער פֿאהרט. אזעל-כע זאכען קומען אפֿט יעהר גוט צו נוץ.

פאספארטו און פיקס זיינען געווארען דיא בעסטע פֿריינד. זיי פֿלעגען אפֿט פלוידערן צוזאמען, נאך אפֿטער פֿלעגען זיי זיך טרעפֿען אין רעסטאראן פֿון דער „מאָנגאָליאַ", וואו מען האט געקענט קריגען א גוטע, קאלטע גלאז ביער אדער א גוטען שנאפס, וועלכע פֿיקס האט זעהר ליעב געהאט און פֿלעגט זעהר אפֿט טראקטירען זיין פֿריינד פאספארטו.

דער לוסטיגער פֿראנצויז האט געפֿונען, אז מיסטער פֿיקס איז א גאנץ גוטער און אנשטענדיגער מאן. מיט אזא מענשען איז א פֿערגניגען צו פלוידערן. מיט איהם קען מען זיך וועניגסטענס דורכרעדען. ער האט איהם דערצעהלט אלע זיינע געהיימניסע. זאגאר פֿון זיין ליעבע צו ראָזאַ.

אזוי זיינען פֿערגאנגען אייניגע טעג. דיא „מאָנגאָליאַ" איז אונטערדעסען געגאנגען איהר וועג. דאס רויטע מעער איז געווען רוהיג, דאס וועטער איז גע-ווען שעהן. פאספארטו און פֿיקס פֿלעגען פערברענגען גאנצע טעג אויפ'ן דעק.

דעם 13טען אקטאבער איז דיא „מאָנגאָליאַ" פארביי געפֿאהרען דיא בע-ריהמטע שטאדט מאָקאַ, פֿון וואנען עס קומט דער בעסטער סארט קאפֿע אין דער וועלט. פֿיעלע פאסאזשירען זיינען ארויסגעגאנגען אויפ'ן דעק בעטראכטען דיעזע וואונדערבארע אלטע אראבישע שטאדט. פאספארטו איז אויך געווען צווישען דיא נייגיעריגע. זיין פֿריינד פֿיקס האט איהם ערקלערט, פֿאר וואס דיעזע שטאדט איז אזוי בעריהמט.

צוריק מיט עטליכע הונדערט יאהר איז דער קאפֿע געוואקסען גאנץ ווילד

ארום דער שטאדט. דיא איינוואינער האבען ניט געוואוסט, וואס צו טהאן מיט דיא קערנער קאפע. זיי האבען פראבירט זיי עסען — זיי האבען קיין שום שעם ניט; זיי האבען פראבירט זיי קאכען — זיי קאכען זיך ניט איין. זיי האבען געפוּנען, אז דיא קערנער טויגען צו גאר נישט און פלעגען זיך אויף זיי ניט אומקוקען.

ניט וויט פון דער שטאדט האט געוואינט א הייליגער מאן. ער האט געוואינט אין א הייל און האט געהאט א פאר ציעגען, וועלכע ער פלעגט מעלקען. איינמאל האט ער דערזעהן, אז ווען דיא ציעגען עסען דיא גרינע קאפע קערנער, ווערן זיי פרעהליכער און שפרינגען ארום לוסטיג און מונטער.

ער האט אויך פראבירט עסען דיא קאפע קערנער און האט געפיהלט, אז ער ווערט אויך לעבעדיגער און קען ניט שלאפען.

— דאס איז דאך א גוטע זאך! האט ער אויסגערופען. דיא הייליגע מענער אין דער מעדרעסע (א סארט מאנאסטיר) פערברענגען אפט גאנצע נעכט אין בעטען גאט און אין לערנען דעם קאראן. זיי ווילען זעהר שלאפען און ווערן א אנטשלאפען אויפ'ן הייליגען קאראן. איך וועל זיי געבען דיעזע קערנער, וועלען זיי ניט שלאפען.

ער האט זיי געגעבען דיא קאפע קערנער. דיא הייליגע מענער אין מעדרעסע האבען באלד אויסגעפונען, וויא אזוי צו מאכען און צו בענוצען דעם קאפע. פון דיעזע הייליגע מענער זיינען אנו ערע, ניט הייליגע מענער, געוואהר געווארען פון קאפע און האבען איהם איינגעפיהרט אין אייראפא אין 1652.

פאספארטו האט אויסגעגלאצט א פאר אויגען. ער האט געמיינט, אז קאפע טרינקט מען, זייט דיא וועלט שטעהט. יעצט ערשט האט ער זיך גוט צוגעקוקט צו דער שטאדט מאקא. ער האט אבער געזעהן נור גרויסע הויפען שטיינער — מויערן ארום מאקא — און איבער דיעזע שטיינער האבען ארויסגעשטעקט עטליכע פאלמען (טייטעל ביימער).

— וואו וואקסט דער גוטער קאפע, פון וועלכען איהר האט מיר דערצעהלט? האט ער געפרעגט זיין פריינד.

— זעהט נור דארט, ווייטער, אויף דיא בערג זיינען דא גאנצע וועלדער. דאס זיינען וועלדער פון קאפע ביימער.

פאספארטו האט געטאנצט פאר פרייד. זייט ער לעבט, האט ער ניט געזעהן, וויא דער קאפע וואקסט.

דעם 14טען אקטאבער גאנץ פריה איז דיא „מאנגאליא“ צוגעקומען צו א גאנץ שמאלען פאס וואסער. דא ענדיגט זיך דאס רויטע מעער. באלד הייבט זיך אן דאס אינדישע וועלט מעער, אָצעאַן. דיעזער שמאלער פאס וואסער הייסט „באב-על-מאגדעב“ אויף אראביש. דאס הייסט, דיא טויערן פון טרערין. א מאל פלעגט זיין זעהר געפעהרליך צו פאהרען אויף דיעזען שמאלען פאס וואסער. דאס מעער איז דארט זעהר אונרוהיג. עס קומען זיך צונויף דיא וואסערן פון בײדע מעערן. דיא קליינע אראבישע שיפלעך פלעגען זעהר אפט אונטער-

געהן אויף דיעזען ארט. דערפֿאר האבען זיי עס א נאמען געגעבען באב-על-מאַנדעב — דיא טויערן פֿון טרערין.

דיא „מאָנגאָליאַ“ אבער האט פֿאר אזעלכע וואסערן קיין מורא ניט געהאט. זיא איז זיך רוהיג דורכגעפֿאהרען דיא טויערן פֿון טרערין און האט זיך זאגאר ניט אפגעשטעלט. זיא האט זיך געאיילט צו קומען קיין אַדען, וואו זיא האט געדארפֿט ווידער אויפֿנעהמען קוילען געגוג ביז באמביי.

אין אַדען האט דיא „מאָנגאָליאַ“ ווידער געדאַרפֿט שטעהן פֿיער שטונדען. פֿון אַדען ביז באמביי איז א שטרעקע פֿון טויזענד זעקס הונדערט און פֿופֿציג מייל. אויף אזא שטרעקע מוז מען זיך אנגרייטען מיט קוילען.

פֿילעאַס פֿאָגג האט געוואוסט דערפֿון. עס האט איהם אבער וועניג געקימערט, ווייל דיא „מאָנגאָליאַ“ איז אנגעקומען מיט 15 שטונדען פֿריהער קיין אַדען, אלס זיא האט געדארפֿט אנקומען. ער האט אלזא געוואונען גאנצע פֿופֿצעהן שטונדען!

קוים איז דיא „מאָנגאָליאַ“ געבליעבען שטעהן ביי איהר דאָק, איז פֿילעאַס פֿאָגג מיט זיין דיענער אראפגעגאנגען קיין אַדען. פֿילעאַס פֿאָגג איז גלייך געגאנגען צום גובערנאַטאר און האט וויזירט זיין פאספארט. אין א האלבע שטונדע איז ער געווען פֿערטיג און איז צוריקגעגאנגען אויפֿ'ן שיף. פאספארטו אבער איז געווען נייגיעריג צו בעטראכטען דיא צווייטע אראבישע שטאדט, וואס ער האט געזעהן אין זיין לעבען.

ער איז ארומגעלאָפֿען א פאר שטונדען אין דיא גאסען פֿון אַדען. דיא שטאדט איז איהם ניט געפֿעלען. דיא שטאדט אַדען געפֿינט זיך אויף א נאקעטען שטיין. אין דער גאנצער שטאדט קען מען ניט געפֿינען ניט איין ביימעלע, ניט איין גרעזעלע. דיא היץ איז שרעקליך. אַדען איז אַ וואַהרער גיהנם. דיא זון ברענט, וויא פֿייער און דערהיצט דיא שטיינער אזוי שטאַרק, אז זיי ברענען, גלייך וויא מען וואלט זיי ארויסגענומען פֿון אונטערן קעסעל אין אַ באָד. אין דער גאנצער שטאדט איז ניטא ניט איין ברונען, ניט איין ביסעל וואסער. מען פֿיהרט וואסער אין לאָגלען (פֿעל פֿון ציעגען) פֿון א ברונען, וועלכער געפֿינט זיך א פאר מייל ווייט פֿון דער שטאדט.

— צום טייפֿעל מיט אזא שטאדט! האט פאספארטו אויסגערופֿען. מען קען דאך דא פֿערברענט ווערן!

ער וואלט געווים באלד צוריקגעלאָפֿען אויפֿ'ן שיף, ווען עס זאלען איהם ניט געווען אויפֿהאלטען דיא זאנדערבארע איינוואינער פֿון אַדען. ער האט דארט געזעהן אזוי פֿיעל פֿערשידענע פֿעלקער, וועלכע ער האט נאך אין זיין לעבען ניט געזעהן.

דא ויינען געגאנגען דיא האלב ווילדע סאָמאַנלי, אן אראבישער פֿעלקער שטאם (שבט). זיי זיינען געגאנגען אין דיא קליידער, וועלכע אדם האט געטראגען אין גן עדן. אין אזא הייסער געגענד דארף מען קיין קליידער ניט. ווייטער האט ער געזעהן פאַרסי'ס, א פֿאלק, מיט וועלכען מיר וועלען זיך שפעטער בע-

קענגען אין אינדיען. דארט האט ער געזעהן אידען אין זייערע לאנגע אראבישע קליידער. ווייטער האט ער געזעהן באַניאַנער, אויך א האלב ווילדעס פאלק.

— אך! וויפיעל פעלקער געפינען זיך אויף דיזען הייסען שטיין! האט ער אויסגערופען. דאס איז ווירקליך א זאנדערבארע שטאדט.

וויא ערשטוינט איז ער ווייטער געווען, ווען ער האט דערזעהן, וויא דיא שטאדט איז בעפעסטיגט; וויא אויף דיא מויערן שטעהן קאנאנען און דראהען מיט זייערע אייזערנע מיילער. ער האט געטראפען אן ענגלישען סאלדאט, מיט וועלכען ער האט זיך צורעדט.

דער סאלדאט האט איהם דערצעהלט, אז אדען איז געווען א בעריהמטער פארט שוין זייט מעהר אלס צוויי טויזענד יאהר. דער אידישער קעניג סאלאמאן (שלמה המלך) פלעגט דא האלטען זיינע שיפען. יעצט געהערט עס צו ענגלאנד.

— יעצט זעה איך טאקע, אז עס איז זעהר ניצליך צו רייזען אויף דער וועלט, האט פאספארטו געזאגט צו זיך אליין. וואס זעהט מען אין פאַריז? פראַנ-צויזען און ווידער פראנצויזען! דא זעהט מען וועניגסטענס אלערליי מענשען און מען הערט פון א אידישען קעניג סאלאמאן. מיין הערר, פילעאַס פאָגג האט רעכט, וואס ער מאכט א רייזע ארום דיא וועלט. מען זעהט עפעס, ווען מען רייזט!

ער וואלט געוועזען ארומשפאַצירט אין אדען נאך א לאנגע צייט, אבער דיא היץ איז געווען שרעקליך. ער האט געמוזט צוריקגעהן אויף דער „מאָנגאָליאַ“.

אום 6 אוהר פאר נאכט האט דיא „מאָנגאָליאַ“ אנגעהויבען שטארק צו פייפען און איז לאנגזאם ארויסגעפאהרען פון אדען. באלד איז זיא אריינגעקומען אין אינדישען וועלט מעער. דא האבען דיא פאסאזשירען גאר אפגעלעבט.

צוואר איז אויפ'ן אינדישען וועלט מעער אויך היים, אבער ניט אזוי וויא אויפ'ן רויטען מעער. אויפ'ן אינד'שען וועלט מעער בלאזען בעשטענדיג קיהלע ווינטען און קיהלען א ביסעל אפ דיא היץ. גאנץ פריה און פאר נאכט איז א פערגניגען צו זיין אויפ'ן דעק.

אויף דער „מאָנגאָליאַ“ איז ווידער געווארען פרעהליך. דיא דאמען פלע-גען ארויסקומען אין ווייסע קליידער אויפ'ן דעק, פלעגען זינגען אדער שפיעלען אויף דער פיאַנאָ. מען פלעגט שפיעלען, טאנצען און זעהר פרעהליך פערברענ-גען דיא אבענדע.

דיא רייזע איז געווען זעהר א גליקליכע. דאס מעער איז געווען רוהיג און גלאַט, וויא א שפיגעל. דאס וועטער איז געווען שעהן און דיא פאסאזשירען זיינען געווען לוסטיג. פאספארטו איז געווען גליקליך, וואס גאָט האט איהם בע-שערט אזא קאָמפּאַניאָן, וויא מיסטער פיקס, מיט וועמען ער האט געקענט אוועקרעדען שטונדען לאנג.

דעם 20טען אקטאבער אום צוועלף אוהר אין דער פריה האט דער מאַט-ראָז, וואס שטעהט אויף דער וואך, אויסגערופען: לאַנד! — דיא „מאָנגאָליאַ“ איז צוגעקומען קיין אינדיען. אום צוויי אוהר איז צוגעקומען א שיפעל מיט א פילאָט (פילאָט הייסט דער מאן, וועלכער פיהרט אריין דיא שיפען אין פארט).

אלע פאסאזשירען זיינען ארויסגעקומען אויפ'ן דעק. זייער רייזע האט זיך געענדיגט. זיי זיינען שוין אין באמביי! באלד האט מען דערזעהן בערגלעך בע-דעקט מיט וועלדער פון אלערליי זעלטענע און אונבעקאנטע ביימער.

פון אלע זייטען האט מען געזעהן גרינע אינזלען. דיא „מאנגאליא“ איז אריינגעגאנגען צווישען דיזע אינזלען און איז געפאהרען זעהר לאנגזאם. פון אלע זייטען האבען זיא ארומגערינגעלט קליינע שיפלעך, אין וועלכע עס זיינען געזעסען האלב נאקעטע אדער גאנץ נאקעטע מענשען און האבען געבאטען צו פערקויפען פרוכטען און אנדערע ארטיקעל.

ארום דעם שיף האט מען געהערט א רעש, א ליארם, א געשריי. פרעמדע מענשען, פרעמדע געזיכטער און פרעמדע שפראכען.

פילעאס פאגג מיט זיינע קאמעראדען האבען גאנץ רוהיג געשפיעלט אין קארטען, ביז דיא „מאנגאליא“ איז צוגעקומען צו איהר דאק. דאן האבען זיי זיך אפגערעכענט, האבען איינער דעם אנדערן בעצאהלט און זיינען ארויס אויפ'ן דאק.

דיא „מאנגאליא“ האט געדארפט אנקומען קיין באמביי דעם 22טען אק-טאבער. זיא איז אנגעקומען דעם 20טען. זיא איז אנגעקומען מיט צוויי טאג פריהער. פילעאס פאגג האט ארויסגענומען זיין נאטיץ בוך און האט פערצייכענט דיא שטונדע און דיא מינוט, אין וועלכע זיי זיינען אנגעקומען קיין באמביי. ער האט זיך ניט געקימערט, וואס עס טהוט זיך ארום איהם; ער האט זיך ניט צו-געקוקט, ניט צו דיא נייע זאנדערבארע מענשען, ניט צו זייערע קליידער, ניט צו זייער שפראכע.

ער האט זאגאר גיט בעטראכט דאס שעהנע, הערליכע לאנד, וואס האט זיך יעצט אויסגעשפרייט פאר דיא רייזענדע. וואס געהען איהם אן דיזע אלע זאכען? ער פאהרט נור אום צו בעווייזען, אז עס איז מעגליך צו מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג. ער פאהרט ניט אנקוקען דיא וועלט, ער קען זיא שוין.

פאספארטו איז דיא גאנצע צייט געשטאנען אויפ'ן דעק און האט געהאל-טען אפען מויל און אויערן. אזא וועלט האט ער נאך קיין מאל ניט געזעהן, פון אזעלכע מענשען האט זיך איהם קיין מאל ניט געטרוימט. דאס איז ניט פאריז, ניט לאנדאן, ניט ניו יארק — דאס איז באמביי! דאס איז אינדיען!

10טעס קאפיטעל.

פאספארטו איז נאך גליקליך, וואס ער האט פערלארען נור זיינע שיך.

אינדיען איז ווירקליך א וואונדער לאנד. אלע גרויסע הערשער האבען געשטרעבט קיין אינדיען. אלעקסאנדער דער מאקעדאניער (אלכסנדר מוקדן) איז געוועזן דער ערשטער, וועלכער האט אפגענומען אינדיען. אינדיען איז דאס לאנד פון גאלד און טהייערע שטיינער. מעגליך, אז דערפאר איז דאס פאלק דארט

אזוי ארים. ווען דיא הערשער האבען צופיעל גאלד און בריליאַנטען, האט דאס פאלק קיין ברויט ניט.

ווען מיר בעטראַכטען דיא לאנד קארטע פון אינדיען, זעהן מיר א גרויסען דרייעק ▽ דיא ברייטע זייט איז פאראיינינגט מיט אזיען. דיא צוויי שמאלע זייטען ווערן בעוואשען פונ׳ם אינדישען וועלט מעער. אויף דיזעם שטיק לאנד לעבען צוויי הונדערט מיליאָן מענשען.

א מאל האבען דיזע צוויי הונדערט מיליאן מענשען געהאט זייערע פירסטען, זייערע קעניגע און זייערע קיסריים. היינט האט ענגלאנד אלעס אפגענומען. עס האט אפגענומען אינדיען ניט מיט א מאל, זאנדערן צו ביסלעך ווייס. אייניגע אינדיאנער פירסטען און קעניגע זיינען געווארען גאנץ איינפאַך ענגלישע בעאַמטע. ענגלאנד צאהלט זיי א יעהרליכעס געהאלט פון אזוי פיעל און אזוי פיעל פונט כטערלינג. אנדערע האבען ניט געוואלט איינבייגען זייערע קעפ אונטערן ענגלישען יאך, האבען זיך געראַנגעלט זעהר לאנג און זיינען געבליעבען הערר־שער אין זייערע לענדער.

ענגלאנד האט יעצט הונדערט און צעהן מיליאן אונטערטהאנען אין אינ־דיען. ניט אומזיסט האט זיך דיא ענגלישע קעניגין א נאמען געגעבען קייזערין פון אינדיען. זיא איז דארט ווירקליך דיא קייזערין איבער פיעלע פירסטען און קעניגע. וויא א שפין ציעהט אויס זיינע פעדים און בעדעקט דאס גאנצע הויז מיט זיינע נעצען, אזוי האט ענגלאנד צו ביסלעכוויים אפגענומען איין שטיקעל לאנד נאכ׳ן אנדערן, איין פירסט נאכ׳ן אנדערן, איין קעניג נאכ׳ן אנדערן און האט אריינגעזעצט איהרע גובערנאטארען און איהרע בעאַמטע.

יעצט איז דאס ענגלישע אינדיען איינגעטהיילט אין פינף גרויסע פראווינ־צען אדער גרויסע לענדער, אין וועלבע עס הערשען ענגלישע גובערנאטארען. דער גענעראל גובערנאטאר אדער וויצע קעניג וואינט אין קאַלקוטאַ. גובערנאַ־טאָרען וואינען אין מאַדראס, באַמביי, בענגאַל און אַגראַ.

דיא ענגלישע רעגיערונג האט איינגעפיהרט אין אינדיען אלע נייע פער־בעסערונגען און ערפינדונגען פון דער אייראפעאישען ציוויליזאציאָן: אייזענבאה־נען, טעלעגראפען, דאמפף שיפען און עלעקטערישע בעלייכטונג.

אין דער צייט פון אונזער ערצעהלונג, אין 1872, איז אין אינדיען ערשט געענדיגט געווארען דיא ערשטע אייזענבאהן, פון באַמביי קיין קאַלקוטאַ. דיזע אייזענבאהן שניידעט דורך גאנץ אינדיען. ווען דיא באהן זאל געהן גלייך פון באַמביי קיין קאלקוטא, וואלט דער וועג געדאַרפט געדויערן נור אייניגע שטונ־דען. זיא געהט אבער ניט גלייך, ווייל זיא בעריהרט אויפ׳ן וועג פיעלע גרויסע שטעדט, וואו דער האנדעל בליהט, דערפאַר געדויערט דער וועג גאנצע 3 טעג.

פון דיא גרעסטע שטעדט, וועלבע דיזע אייזענבאהן בעריהרט וועלען מיר אנרופען דיא בעריהמטעסטע, וויא אללאַהאַבאַד, בענאַרעס, בורדיוואן און טשאַנ־דערנאַגאָר. דאס זיינען אלע גרויסע און רייכע האנדעלס שטעדט, יעדע פון זיי

איז בעריהמט דורך דיא ארטיקעלען, וואס ווערן דארט פאבריצירט, אדער דורך דיא הייליגע טעמפלען, וועלכע געפינען זיך דארט.

דאסווארט אללאהאבאד הייסט, דיא שטאדט פון גאט — עיר אלוהים —. אללאהאבאד איז א הייליגע שטאדט. ניט ווייט פון אללאהאבאד קומען זיך צונויף צוויי גרויסע טייכען: דער גאנגעס און דיא דשומנא.ביידע טייכען זיינען הייליג. ווען אזעלכע צוויי הייליגע וואסערן קומען זיך צונויף, איז דער ארט געוויס דיא הייליגקייט פון דיא הייליגקייטען — קודש קדשים.

דיא אינדיאנער גלויבען, אז ווער עס באדעט זיך אין דעם ארט, וואו דיעזע צוויי הייליגע וואסערן גיעסען זיך צונויף, דער ווערט אליין הייליג. ער ווערט ריין פון זיינע זינד און זיין געבעט געהט ארויף גלייך צו גאט.

דאס איז דיא אורזאכע, וואס אין אללאהאבאד זיינען שטענדיג דא עטליכע צעהנדליג טויזענדער פרעמדע מענשען, פרומע אינדיאנער, וועלכע קומען זיך באדען אין דיא הייליגע וואסערן. יעדער ברייגגט מיט זיך עפעס אן ארטיקעל סחורה, וועלכען ער פערקויפט אדער פערבייט פאר אנדערע זאכען. פרומקייט מיט געשעפט געהער זיך ניט אן. מען מעג זיך זיין גאנץ פרום און דערביי מאכען דיא בעסטע געשעפטען מיט דיא הייליגסטע זאכען פון׳ם מענשליכען גלויבען.

בענארעס איז ווידער זעהר א הייליגע שטאדט. דארט ליעגען בעגראבען פיעלע אינדישע הייליגע. דערפאר איז זיא אויך א גרויסע האנדעל שטאדט.

דאס איז אינדיען! אלעס איז א סחורה. דאס הייליגע וואסער פון׳ם טייך גאנגעס אדער גאנגא, איז א סחורה. דאס מיסט פון דער הייליגער קוה איז א סחורה. הילצערנע שניצערייען פון דיא געטער איז געוויס א סחורה. אלעס, אן וואס דער מענש גלויבט און צו וואס ער דיענט, איז א סחורה.

דיא ענגלישע רעגיערונג מישט זיך ניט אריין אין רעליגיאנס זאכען פון דיא אינדיאנער. נור דארט, וואו דיא אינדישע רעליגיאן פאדערט מענשען לעבען, האבען דיא ענגלענדער עס פערבאטען. זיי מאכען זיך אבער ניט וויסענדיג, ווען אזא ווילדע און אונמענשליכע רעליגיאנס צערעמאניע קומט פאר ערגעץ אין א וואלד, ווייט פון דער שטאדט.

זיי וואלטען פיעללייכט אלעס ערלויבט, ווען דיא אינדישע רעליגיאן זאל ניט פאדערן אפט אזעלכע שרעקליכע מענשען אפפער, וויא צום ביישפיעל, דיא בעקאנטע צערעמאניע, אז ווען דער מאן שטארבט, דארף מען פערברענען זיין פרוי לעבעדיגערהייט מיט איהם.

מיר וועלען נאך האבען א געלעגענהייט ביצואוואינען אזא צערעמאניע. דארט וועלען מיר זיא גענויער בעשרייבען. מיר וועלען דארט עפעס מעהר בעשרייבען דיא זאנדערבארע אינדישע רעליגיאנען.

אום פיער אוהר איז דיא „מאנגאליא“ אנגעקומען קיין באמביי. דער צוג פון באמביי קיין קאלקוטא געהט אפ אום אכט אוהר אבענדס.

פילעאס פאגג האט פערשריעבען אין זיין נאטיץ בוך דיא שטונדע און דיא

מינוט, ווען ער איז אנגעקומען קיין באמביי. דאן האט ער אבשיעד גענומען פֿון זיינע בעקאנטע, האט געהייסען זיין דיענער צונויפֿנעהמען זיינע זאכען און איז מיט איהם אראפגעגאנגען פֿון דער „מאנגאליא“.

ער איז געגאנגען אין פאספארט אפּיס וויזירען זיין פאספארט. אויפֿן וועג האט ער געהייסען פאספארטו קויפֿען איינינע זאכען, וואס ער האט גענויטיגט.

— ווען דוא וועסט אלעס איינקויפֿען, זאלסט דוא גלייך צוקומען צום באהנהאף, האט ער איהם געזאגט. פֿערגעס ניט, אז דער צוג געהט אפּ פונקט אכט אוהר.

פאספארטו איז זיך אוועקגעגאנגען.

פֿילעאס פֿאגג האט געפֿרעגט א פאליסמאן, וואו עס געפֿינט זיך דיא פאספארט אפּיס און איז אהין געגאנגען. דער גובערנאטאר האט וויזירט זיין פאספארט אהן יעדע שוויריגקייט. פֿילעאס פֿאגג האט גענומען אן אינדישע דראשקע — גהאררי, וויא זיא הייסט אויף אינדיש — און איז געפֿאהרען צום באהנהאף.

דיא גהאררי איז ניט גאנץ שעהן און ניט גאנץ אנגענעהם. דאס איז א פֿיערעקיגער קאסטען אויף צוויי רעדער מיט א קליין דעכעל איבערן קאפּ. פֿילעאס פֿאגג האט זיך ווענינ געקימערט, וואס דיא גהאררי איז ניט שעהן.

ער האט זאגאר ניט געוואלט אנקוקען דיא וואונדער פֿון באמביי. ער האט ניט געוואלט זעהן דיא בעריהמטע ביבליאטהעק, דאס וואונדער פֿון אינדיען. ער האט ניט געוואלט בעטראכטען דיא מאהאמעדאנישע מעטשעטען, ניט דיא קריסטליכע קירכען, ניט דיא אידישע סינאגאגען, ניט דיא אינדישע פאגאדען.

יעדער טאג פֿון דער וואך איז א פֿייערטאג ביי איינעם פֿון דיא פֿערשיעדענע פֿעלקער אין באמביי. ביי דיא אידען איז שבת דער טאג פֿון רוה, ביי דיא קריסטען איז זונטאג, ביי דיא פארסים איז מאנטאג, ביי דיא אינדיאנער איז דאנערשטאג און ביי דיא מאחמעדאנער איז פֿרייטאג.

דיא גרעסטע וואונדער פֿון באמביי אבער זיינען דיא צוויי קליינע אינזלען: עלעפֿאנטא און סאלסעט. אויף דער אינזעל עלעפֿאנטא געפֿינט זיך אויסגעהאקט אין שטיין אונטער דער ערד אן אונגעהייער גרויסער טעמפעל, וואו דיא אינדיאנער דיענען צו זייערע געטער. אין א גרויסען זאל אונטער דער ערד געפֿינען זיך דריי גרויסע בילדער פֿון שטיין פֿון דיא דריי הויפט געטער פֿון דער אינדישען רעליגיאן: בראהמא, סיווא און ווישנו.

פֿאר דעם אריינגאנג אין טעמפעל שטעהט א שרעקליך גרויסער עלעפֿאנט אויסגעהאקט פֿון איין שטיין. פֿון דיעזען עלעפֿאנט האט דיא אינזעל ערהאלטען איהר נאמען — עלעפֿאנטא.

דיא אנדערע וואונדערבארע אינזעל איז סאלסעט. אויף דיעזער אינזעל געפֿינט זיך אויך הייליגע טעמפעל אונטער דער ערד, אבער פֿון אנאנדערן גאט — בודדהא. דאס איז א גאנץ אנדערער גאט און א גאנץ אנדערע רעליגיאן.

שעהן איז ווייטער אין באמביי דיא פֿארשטאדט מיטן נאמען „מאלאבאר-הילל“. דארט וואינען אלערלייא קויפֿלייטע פֿון באמביי. דארט האבען זיי זייערע

וויללאס (דאָטשעס) אדער בונגאַלאָס, וויא עס הייסט אויף דער אינדישער שפּראַכע. א גאנצען טאג געפינען זיי זיך אין זייערע מאגאזינען און אין זייערע געשעפטען אין באמביי. פארנאכט פאהרען זיי ארוים קיין מאלאבאר הילל, וואו דיא לופט איז ריין און זעצען זיך אויף דיא באַלקאָנס פון זייערע הייזער געניסען דעם שעהנעם, ווארעמען אבענד.

פילעאָס פאָגג האט דיא אלע זאכען ניט געוואלט זעהן. ער האט געהאט נור איין זארג, ער זאל וואס שנעלער ארויספאהרען קיין קאלקוטא.

ער איז געקומען אויפ׳ן באהנהאף, איז אריינגעקומען אין רעסטוראַנט און האט זיך געהייסען געבען א מיטאג, אבער דאס בעסטע, וואס דערווירטה האט. דער ווירטה האט איהם געוואלט איבערראַשען און האט איהם אויפגעגעבען א געבראטענעם האז, אבער אן אינדישען האָז.

פילעאס פאָגג האט איהם פערזוכט און האט געפונען, אז דיא אינדישע האזען זיינען אבשייליך. מען קען זיי אין מויל ניט נעהמען. ער האט באלד גערופען דעם ווירטה און האט איהם געפרעגט:

— מיסטער, וואס האט איהר מיט דא אייפגעגעבען?

— א געבראטענעם האז.

— איז דאס ווירקליך א האז?

— געוויס, מיין הערר, דאס איז א האָז פון דיא דשונגלס.

דיא דשונגלס אין אינדיען הייסען ניעדעריגע געגענדען, מייסטענס זומפיגע, וועלכע זיינען בעדעקט מיט גאנץ הויכעם גראז און מיט באַמבוק (טראסט). דיא דשונגלס זיינען אזוי געדיכט, אז מען מוז זיך אויסהאקען א וועג אין זיי מיט א האק אדער מיט א גרוים מעסער. אין דיא דשונגלס האלטען זיך אויף אלע ווילדע טהיערע. אין דיא דשונגלס געפינט זיך דער געפעהרליכסטער פון אלע ווילדע חיות, דער קעניגס טיגער. מען מוז זיין א גוטער יעגער אום זיך צו יאגען נאך חיות אין דיא דשונגלס.

ווען פילעאָס פאָגג האט דערהערט, וויא דער ווירטה זאגט איהם אזוי רוהיג, אז ער האט איהם אויפגעגעבען א האז פון דיא דשונגלס, האט ער אויף איהם געווארפען א פעראכטענדען בליק און האט איהם געפרעגט גאנץ רוהיג:

— האט דיעזער האז געמאַכט מיא־או, ווען מען האט איהם געהאַפּט?

— א האז זאל מאַכען מיא־או? וואס רעדט איהר, מיין הערר? — איך שווער אייך —

— שווערט ניט, הערר ווירטה, האט פילעאָס פאָגג רוהיג געזאגט. איך וויים גאנץ גוט, אז א מאל זיינען דיא קעץ געווען הייליג ביי דיא אינדיער. דאמאלס זיינען געווען גוטע צייטען.

— פאַר דיא קעץ.

— ניין, פאַר דיא רייזענדע, האט פילעאָס פאָגג געענטפערט און האט אוועקגערוקט פון זיך דעם טעלער מיט׳ן געבראטענעם האז.

א רייזע ארום דיא וועלט אין 80 טעג.

ער איז געווען זיכער, אז מען האט איהם געגעבען א געבראטענע קאץ פאר א האז.

דער דעטעקטיוו פיקס איז אראפ פון דער „מאנגאליא“ איינינע מינוטען שפעטער נאך פילעאס פאגג. ער איז איהם נאכגעגאנגען און האט געהערט, וויא ער האט געזאגט צו זיין דיענער, אז ער זאל קומען אויפ'ן באהנהאף פונקט אום אכט אוהר.

פיקס האט אויך גענומען א דראשקע און איז גלייך געפאהרען אויף דיא פאליציי. ער האט זיך פארגעשטעלט פארן שעף פון דער פאליציי פון באמביי, האט איהם געזאגט, ווער ער איז און וויא אזוי ער האט אויסגעפונען דעם באנק רויבער. דאן האט ער געפרעגט, אויב עס איז אנגעקומען פון לאנדאן א ווארראנט צו ארעסטירען איהם.

דער שעף פון דער פאליציי האט געענטפערט, אז ער האט קיין ווארראנט ניט ערהאלטען און האט איהם ערקלערט, אז עס קען נאך גאר קיין ווארראנט ניט אנקומען אזוי גיך, ווייל ער האט טעלעגראפירט נאך א ווארראנט מיט זיעבען טעג שפעטער, ווען דער רויבער איז שוין געווען אויפ'ן רויטען מעער.

פיקס איז געבליעבען שטעהן, וויא איינער, וואס מען האט איהם אפגעגאסען מיט אן עמער קאלטעס וואסער.

— פיעללייכט קענט איהר איהם דערווייל ארעסטירען, ביז עס וועט אנקומען דער ווארראנט פון לאנדאן? האט ער געבעטען.

— דאס איז אונמעגליך, האט דער שעף פון דער פאליציי געענטפערט. ער פאהרט מיט אן ענגלישען פאספארט. דער פאספארט איז ריכטיג און וויזירט ביי דיא ענגלישע קאנסולען. וויא קען איך ארעסטירען א מענשען גלאט אזוי, אהן אן אורזאכע? איך מוז דארויף האבען א בעפעהל פון דער לאנדאנער פאליציי אדער א ווארראנט פון א ריכטער. אנדערש קען איך איהם גאר ניט טהאן.

פיקס האט געשוויעגען. ער האט געוואוסט, אז דער שעף פון דער באמבייער פאליציי האט רעכט. ער איז ארויסגעגאנגען פון דער פאליציי פערטראכט.

— עס וועט מיר גאר ניט העלפען, האט ער געזאגט צו זיך אליין. איך מוז איהם נאכשפירען. איך טאר איהם ניט אפלאזען פון'ם אויג. ער איז א געפעהרליכער רויבער.

פאספארטו איז געבליעבען שטעהן אין דער מיט פון א לעבעדיגער גאס פון באמביי און האט זיך אויך פערטראכט. ביז אהער האט ער נאך אלץ ניט געגלויבט, אז ער מאכט א רייזע ארום דיא וועלט. יעצט אבער, ווען פילעאס פאגג האט איהם אנגעזאגט, ער זאל ניט פערזוימען דעם צוג קיין קאלקוטא, וועלכער געהט אפ פונקט אום אכט אוהר, האט ער געפונען, אז עס איז טאקע מעגליך, אז זיין הערר האט זיך געוועט, ער זאל מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג.

ער איז געווארען זעהר טרויעריג. ער האט זיך שוין גענוג אנגעפלאגט אויף דער וועלט און האט זיך שוין געוואלט א ביסעל אפרוהען. פלוצלונג, נא

דיר! לויף! פאהר און שלעפ זיך ארום דיא וועלט. — און ראזא? —

ער האט אבער קיין צייט ניט געהאט לאנג צו טראכטען. באמביי איז א פרעהליכע, רוישענדע שטאדט. דיא גאסען קאכען פון טויזענדער מענשען, וועלכע געהן און פאהרען.

ער האט געזעהן מענשען, וועלכע ער האט אין זיין לעבען ניט געזעהן און קליידער, פון וועלכע ער האט זאגאר קיין מאל ניט געטרוימט.

דא זיינען געגאנגען מאהמעדאנער מיט טורבאנס אויף דיא קעפ, דארט — פערזער מיט הויכע, שפיציגע היט; דארט הינדען (אזא פאלק) מיט פיערקיגע היט, ווייטער האט מען געזעהן ארמעניער אין לאנגע, ווייסע קליידער, נאך ווייטער פארסים אין שווארצע, שפיציגע יארמאלקעס.

דיא פארסי זיינען א זאנדערבארעס פאלק. זיי דיענען צום פייער. ביי יעדען פארסי אין שטוב ברענט א לעמפעל טאג און נאכט — א נר תמיד — ביי זיי איז אבער הייליג ניט נור דאס פייער אליין, זאנדערן אויך דאס וואסער, דיא ערד און דיא לופט. זיי עסען ניט קיין לעבעדיגע זאך, זיי גלויבען, אז יעדע זאך, וואס לעבט, האט אין זיך א זעעלע, וועלכע איז הייליג.

זיי זיינען געבילדעט און האבען גרויס מיטלייד מיט יעדער זאך, וואס לעבט. דערפאר האבען זיי אויסגעבויט גרויסע שפיטאלען פאר קראנקע טהיערע. קראנקע הינד, קעץ, מייז, [illegible]ערד, בהמות און פייגעל ווערן אויפגענומען אין דיעזע שפיטעלער און מען היילט זיי דארט אוים. גאנץ אלטע און שוואכע טהיערע האלט מען דארט, ביז זיי דערגעהן.

דער אייראפעער ווערט איבערראשט, ווען ער זעהט, וויא קלוגע, געבילדעטע מענשען געהן ארום דיא קראנקע הינט, קעץ, מייז און אנדערע טהיערע און בעהאנדלען זיי מיט אזוי פיעל מילדע, מיט אזוי פיעל מיטלייד און מיט אזא ערגעבענהייט, אז דיא קראנקענוועכטער אין דיא שפיטאלען פון לאנדאן, פאריז און ניו יארק מעגען זיך שעהמען.

דאס וואונדערבארסטע אין דער רעליגיאן פון דיא פארסים איז דיא ארט, וויא זיי בעגראבען זייערע טויטע. מען טאר זיי ניט פערברענען, ווייל דאס פייער איז דאך גאט אליין. וויא קען מען מאכען גאט פאר א טויטען גרעבער? — מען טאר זיי ניט בעגראבען, ווייל דיא ערד איז הייליג; מען טאר זיי ניט ארייגווארפען אין וואסער, ווייל דאס וואסער איז הייליג. — אלזא, וואס טהוט מען מיט דיא טויטע?

מען בויט אויס א הויכען טורעם. אין דער מיט טורעם איז דא א פרייער פלאץ, וואו עס איז אויסגעבויט א סארט גאנץ הויכע ביהנע. אונטער דער ביהנע געפינט זיך א גאנץ טיעפער גרוב. דעם טויטען לעגט מען ארויף אויף דער ביהנע און מען געהט אוועק. קוים געהט מען אוועק, קומען צופליעהן אדלערס און אנדערע רויב פייגעל און צורייסען דעם טויטען אויף שטיקער. עס בלייבען פון איהם נור דיא ביינער, וועלכע פאלען אליין אריין אין גרוב אונטער דער ביהנע.

פאספארטו איז געשטאנען איינינע צייט און האט געקוקט אויף דיא זאנ-

דערבארע מענשען, וועלכע זיינען געלאָפען, געגאנגען, געטאנצט, געשפרונגען, געברומט און געזוממט ארום איהם, וויא דיא ביענען.

פלוצלונג האט זיך געוויעזען אן אונגעהייערע מענגע מענשען. עס איז אנגעקומען א פראצעסיאן פון פארסים. ביי זיי איז אין דעם טאג געווען א גרויסער יום־טוב און זיי זיינען געגאנגען אין דיא גאסען מיט זייערע גייסטליכע, מיט זייערע פאהנען, מיט זייער מוזיק. פאר דער מוזיק זיינען געגאנגען יונגע מעדכען געקליידעט אין לייכטע ראזא קליידער, אויסגעשטיקט מיט גאלד און זילבער. דיעזע יונגע מעדכען האבען געטאנצט א הייליגען טאנץ פאר דער פראצעסיאן.

מען קען זיך לייכט פארשטעלען, וויא דיעזע הייליגע צערעמאניע האט פעראינטערעסירט דעם נייגיעריגען פראנצויז. ער האט געעפענט מויל און אויערן און איז געבליעבען שטעהן, וויא צוגעוואקסען צו דער ערד. דיא מענגע איז געווארען אלץ געדיכטער. ווען פאספארטו איז געקומען א ביסעל צו זיך, האט ער שוין ניט געקענט ארויסגעהן פון דעם קנויל מענשען, וועלכער האט איהם געשלעפט אלץ ווייטער און ווייטער. ענדליך איז מען אנגעקומען קיין מאלאבאר הילל. דארט איז זיך דיא מענגע צוגאנגען.

פאספארטו האט זיך דערמאנט, אז ער דארף נאך קויפען איינינע זאכען און מוז זיין אין באהנהאף פאר אכט אוהר. ער האט געפרעגט א פאליסמאן, וואו דער באהנהאף געפינט זיך. דער פאליסמאן האט איהם געוויעזען, וויא אזוי צו געהן און פאספארטו האט אנגעהויבען האסטיג צו געהן צום באהנהאף.

פלוצלונג האט ער דערזעהן א הויכע געביידע, וועלכע ער האט נאך אין זיין לעבען ניט געזעהן. אין דיעזע געביידע זיינען געגאנגען פיעלע מענשען.

— איך מוז זעהן, וואס דאס איז, האט ער געזאגט צו זיך אליין און איז אריינגעגאנגען אין דאס זאנדערבארע געביידע.

ער האט ניט געוואוסט, אז ער געפינט זיך פאר דער הייליגער פאַגאָדע פון מאלאבאר הילל. דאס איז א טעמפעל פון דיא אינדיער, וועלכער איז ביי זיי זעהר הייליג. ער האט ווייטער ניט געוואוסט, אז אין איינינע הייליגע טעמפעל טאר קיין אייראפעער ניט אריינגעהן. עס איז פערבאטען זאגאר פון דער ענגלישער רעגיערונג, וועלכע וויל ניט בעליידיגען דיא רעליגיאן פון׳ם לאנד.

ער האט ווייטער ניט געוואוסט, אז אין אינדיען טאר מען ניט אריינקומען אין קיין טעמפעל מיט דיא שיך אויף דיא פיס. פאספארטו האט געוואוסט, אז אין א טעמפעל דארף מען אויסטהאן דעם הוט. אין אייראפא איז דאס דיא עהרע, וואס מען גיט אפ דעם טעמפעל. אין אינדיען אבער איז דאס גאר א בעליידיגונג פארן טעמפעל.

ער איז דאהער אריינגעגאנגען אין טעמפעל מיט זיינע שטיוועל אויף דיא פיס און האט אראפגענומען דעם הוט. דערמיט האט ער דאפעלט בעליידיגט דעם אינדישען טעמפעל און דעם אינדישען גאט.

ער איז זיך ארומגעגאנגען גאנץ רוהיג און האט בעטראַכט דעם טעמפעל מיט זיינע געטער. פלוצלונג האבען זיך אויף איהם ארויפגעווארפען דריי בראַה־

מינען — אינדישע גייסטליכע — האבען איהם אנגעהויבען צו שלאגען, האבען פֿון איהם אראפּגעריסען דיא שיך מיט דיא זאקען און האבען דערביי געשריען, געשימפּפט און איהם געזידעלט.

ער האט צוואר ניט פֿערשטאנען, וואס זיי האבען גערעדט; דערפֿאר אבער האט ער געפֿיהלט דיא קלעפּ, וואס זיי האבען איהם געגעבען. צום גליק, איז פּאספּארטו א מאל געוועזן א לעהרער פֿון פֿעכטען. ער האט זיך יעצט דערמאנט אן זיין אלטער קונסט, האט צונויפֿגעלעגט זיינע פֿויסטען און האט אויסגעטהיילט פּעטש און קלעפּ אין אלע זייטען. דיא בראַהמינען זיינען געווארען איבערראַשט און האבען איהם אפּגעלאזען. אין דיעזע מינוט איז ער ארויסגעלאָפֿען פֿון דער פּאַגאָדע און איז אנטלאָפֿען בּאָרפֿוס אויפֿ'ן וועג צום באַהנהאָף.

ער איז אנגעקומען אויפֿ'ן באַהנהאָף פּונקט אַכט מינוט צו אַכט. ער איז געוועזן באָרפֿוס, אָהן אַ הוט און מיט אַ צושלאָגענעם געזיכט.

דער צוג איז שוין געשטאַנען בעריית, ווען פּאספּאַרטו איז אָנגעקומען. ער האט געטראָפֿען פֿילעאַס פֿאָגג פּונקט אין דער מינוט, ווען ער האט זיך געוואלט ארייננזעצען אין אַ וואַגאָן.

— וואס איז מיט דיר געשעהן? וויא קומסט דוא צו זיין אָהן שטיוועל און אָהן אַ הוט?

פּאַספּאַרטו האט איהם דערצעהלט, וואס מיט איהם האָט פּאַסירט.

— דאס אנדערע מאל זאלסט דוא ניט זיין נייגיעריג אין א פֿרעמדער שטאדט, האט פֿילעאַס פֿאָגג געענטפֿערט רוהיג און קאלטבּליטיג.

מיט דיעזע ווערטער איז ער אריינגעגאנגען אין אַ וואַגאָן. פּאַספּאַרטו איז איהם נאכגעגאנגען.

ווען פֿילעאַס פֿאָגג מיט זיין דיענער וואלטען זיך געוועזן אומגעקוקט, וואלטען זיי געזעהן, וויא דער דעטעקטיוו פֿיקס שטעהט הינטער זיי און הערט אויס אלעס, וואס זיי רעדען. פּאַספּאַרטו וואלט פֿיעללייכט געוועזן זעהר צופֿריעדען צו בעגעגענען זיין אַלטען פֿריינד, מיט וועלכען ער האט אזוי אנגענעהם פֿערבראכט דיא צייט אויף דער „מאָנגאָליאַ“. פּאספּארטו אבער איז געוועזן אזוי טרויעריג און אזוי ניעדערשלאגען פֿון דעם אונגליקליכען צופֿאַל, וואס האט איהם היינט געטראָפֿען, אז ער האט זיך גאר ניט אומגעקוקט.

פֿילעאָס פֿאָגג האט ניט געקענט דעם דעטעקטיוו. ער האט איהם זאגאר נאך ניט געזעהן. ער האט זיך זעהר וועניג געקימערט, וואס הינטער איהם שטעהט איינער און הערט זיך צו, וואס ער רעדט מיט זיין דיענער. ער רעדט דאך מיט איהם קיינע געהיימניסע.

פֿיקס האט אויך געוואלט אריינגעהן אין אַ וואַגאָן. פּלוצלונג האט ער זיך עפּעס דערמאנט און איז געבליעבען שטעהן אויפֿ'ן אָרט.

— דער דיענער האט בעגאנגען א פֿערברעכען אין אינדיען, האָט ער געזאָגט צו זיך אליין. ער איז אַריינגעגאַנגען אין אַ היילינע פּאַגאָדע אין דיא שטיוועל און האָט אראָפּגענומען דעם הוט. ער האָט געשלאָגען בראַהמינען. פֿאַר

אזוי וויא ער האט בעגאנגען דאס פערברעכען, קען איך איהם ארעסטירען. זיין הערר, דער באנק רויבער, וועט מוזען בלייבען א פאר טעג, ביז דער ריכטער וועט אורטהיילען, וואס פאר א שטראפע עס קומט איהם. — דערווייל וועט אנקומען דער ווארראנט פון לאנדאן און איך וועל פערדיענען מיין בעלוינונג.

אזוי וויא ער האט אזוי גערעדט צו זיך אליין, האט דער לאקאמאטיוו אנגעהייבען צו פייפען. דער צוג האט געריהרט און איז באלד פערשוואונדען געווארען אין דער דונקעלער נאכט.

11טעס קאפיטעל.

פילעאס פאגג בעצאהלט א גרויסע סוממע געלד פאר דורכפאהרען א קליין שטיקעל וועג.

דער צוג איז ארויסגעפאהרען פון באמביי פונקט אכט אוהר. באהנציגע פאהרען שטענדיג ארוים זעהר פינקטליך, אויב זיי קומען אן פינקטליך, איז א גאנץ אנדערע פראגע.

אויפן צוג זיינען געפאהרען פיעלע פאסאזשירען; מייסטענס, זיינען עס געוועזען אפיציערן און בעאמטע, וועלכע זיינען געפאהרען קיין קאלקוטא, אללאהאבאד, בענארעס און אנדערע ערטער, וואוהין דיא רעגיערונג האט זיי געשיקט. עס זיינען אויך געוועזען פיעלע קויפלייטע, אינדיער און ענגלענדער, וועלכע זיינען געפאהרען אין דיא הויפט שטאדט פון אינדיען, קאלקוטא, וועגען זייערע געשעפטען.

דיא וואגאנעס אויף דיא באהנציגע אין אינדיען זיינען אזוי איינגעריכטעט, אז אין יעדער אבטהיילונג זיצען נור דריי ביז פיער פאסאזשירען, ניט מעהר. אין אזא הייסע געגענד, וויא אינדיען, קען מען ניט אנפאקען דיא פאסאזשירען, וויא הערינג אין א פעסעל, וויא עס מאכט זיך אפט אויף דיא אייראפעאישע באהנען. אין יעדער אבטהיילונג געפינט זיך א קליין צימערל מיט א דוש פון קאלט וואסער. ביי טאג, ווען דיא היץ ברענט, מוז זיך יעדער פאסאזשיר עטליכע מאל אין טאג אפגיעסען מיט וואסער.

פאספארטו איז געזעסען מיט פילעאס פאגג אין איין קופע. ווען דער צוג האט געריהרט, האט פילעאס פאגג דערזעהן, אז אין זיין קופע זיצט נאך א פאסאזשיר. וויא פרעהליך איבערראשט איז ער געווארען, ווען ער האט דערקענט אין דעם נייען פאסאזשיר זיין אלטען בעקאנטען פון דער „מאנגאליא", דעם גענעראל, סער פראנסים קראמארטי, וועלכער איז געפאהרען צו זיין קארפוס אין בענארעס.

סער פראנסים קראמארטי איז פון קינדוויים אן געוועזען אין אינדיען. ער האט זיך אויסגעצייכענט אין פיעלע שלאכטען מיט דיא אינדיער. ער אליין איז שוין געוועזען א האלבער אינדיער. דיא פארב פון זיין הויט איז געוועזען ברוין, פערברענט פון דער אינדישער זון. ער האט גערעדט אלע אינדישע שפראכען,

וויא א געבאָרענער אינדיאַנער און איז געווען בעססער בעקאַנט מיט אינדיען, וויא מיט ענגלאַנד.

ער וואלט געקענט געבען אויסקונפט און ערקלערונגען איבער אינדיען, דיא פערשיעדענע פעלקער, וואס וואינען אין אינדיען, זייערע זיטען (מנהגים) זייער אַרט צו לעבען און זייערע אויפפיהרונגען.

ווען פילעאַס פאָגג זאל איהם געווען עפעס פרעגען איבער אינדיען, וואלט דער גענעראַל איהם געקענט געבען דיא בעסטע ערקלערונגען. פילעאַס פאָגג אבער האט פיינט געהאט צו פרעגען. ער האט געוואוסט נור איין זאַך, אז ער דארף פאהרען ארום דער וועלט. ער דארף זיין אין אינדיען, ניט ווייל אינדיען איז א זאנדערבארעס לאנד, זאנדערן ווייל אינדיען געפינט זיך אויפ'ן וועג, וועלכען ער דארף דורכפאהרען. ווען דער צוג האט געריהרט, האט ער ארויסגענומען זיין נאטיץ בוך און האט נאטירט דיא שטונדע און דיא מינוט, ווען ער איז ארויסגעפאהרען פון באָמביי.

ער איז געווען העכסט צופריעדען, וואס ער איז ארויסגעפאהרען מיט צוויי טאג פריהער, וויא דיא רעכנונג האט געוויעזען. ער וואלט זיך געווען געריעבען דיא הענד פאר פערגניגען, ער האט אבער ניט געוואלט ריהרען מיט דיא הענד אומזיסט.

סער פראַנסיס קראָמאַרטי האט געוואוסט, וואוהין פילעאַס פאָגג פאהרט און צו וואס פאַר א צוועק ער פאהרט. ער האט פערשטאַנען, אז פילעאַס פאָגג איז קיין געוועהנליכער מענש. ביי קארטען שפיעלען קען מען דערקענען א מענשען. ביים שפיעלען ווייזט זיך אייך ארויס זיין כאראַקטער, וויא זיין געזיכט אין א שפיעגעל. ער האט געזעהן, אז ביי פילעאַס פאָגג איז אלעס איינגעאָרדענט, וויא אין א גוטער מאַשין. ער האט פערשטאַנען, אז פילעאַס פאָגג קימערט זיך וועניג אום אינדיען אדער אום אנאנדער לאנד, וועלכע ער פאהרט דורך. ער האט פאַר זיך נור איין ציעל — דיא רייזע ארום דיא וועלט אין 80 טעג.

דיא שטאדט באָמביי שטעהט אויף אַן אינזעל. דיא אייזענבאהן ליניע הייבט זיך אַן אין באָמביי, געהט אויף איין אייזערנער בריק פון באָמביי ביז דער אינזעל סאַלסעט; דאַן געהט זיא אויף א צווייטע בריק פון דער אינזעל סאַלסעט ביז אויפ'ן פעסטען לאנד. הונדערט מייל וועיט פון באָמביי בייגט זיך אויס דיא ליניע און פיהרט אריין אין דיא בערג — גהאַטס —. דיעזע בערג זיינען בעדעקט מיט געדיכטע וועלדער. אין דיא טהאלען געפינען זיך דשונגל'ס, וועלכע מיר האבען שוין פריהער בעשריעבען.

פילעאַס פאָגג און סיר פראַנסיס קראָמאַרטי, האבען דיא גאנצע צייט וועניג גערעדט צווישען זיך. ווען דער צוג איז אריינגעפאהרען אין דיא בערג און דיא ליניע האט זיך אנגעהויבען צו דרעהן, וויא א שלאַנג, האט סער פראַנסיס זיך אפגערופען:

—זעהט איהר, הערר פאָגג, היינט פאָהרען מיר גאַנץ רוהיג אין דיזע געגענד. מיט א פאָר יאהר צוריק איז דא געווען ניט אזוי לייכט צו פאהרען. ווען איהר

וואלט דאמאלס געדאַרפֿט דורכפֿאהרען דיזע געגענד, וואלט איהר ניט געקענט זיין זיכער, אז איהר וועט געווינען אייער וועטע.

— פֿאר וואס איז, סער פֿראנסיס?

— ווייל דאמאלס פֿלעגט דער צוג בלייבען שטעהן דא, וואו מען פֿאהרט אריין אין דיא בערג. דא פֿלעגען דיא פאסאזשירען מוזען אויסשטייגען און דורך פֿאהרען דיא גאנצע שטרעקע רייטענדיג אויף א פֿערד אדער אין אַ פּאַלאַנקין.

אַ פּאַלאַנקין איז א סארט שטוהל אויף צוויי שטאנגען. דער פאסאזשיר זעצט זיך אין שטוהל און פֿיער מענשען טראגען איהם. עס זיינען דא זעהר רייכע פּאַלאַנקינען, אין וועלכע עס שפּאַצירען דיא רייכסטע און פֿאהרנעהמסטע דאמען. אזעלכע פּאַלאַנקינען האבען א דעכעל איבערן קאפּ און זיינען פֿערהאנגען מיט טהייערע פֿאָרהאַנגען.

— איך וואלט אלץ געוואונען מיין וועטע, האט פֿילעאַס פֿאָגג געענטפֿערט. איך וואלט פֿריהער מיך פֿערזארגט מיט אלעמען נעטהיגען. מיין מארשרוט וואלט דאך געבליעבען דערזעלבער.

— ווייסט איהר, הערר פֿאָגג, האט סער פֿראנסיס ווייטער געזאגט, אז איהר קענט האבען אונאנגענעהמליכקייטען דורך אייער דיענער? ער האט בעליי-דיגט א טעמפּעל און האט געשלאגען דיא בראַהמינען.

— וואס געהט עס מיך אָן?

— דיא ענגלישע רעגיערונג איז זעהר שטרענג אין דיזער בעציהונג, האט סער פֿראנסיס ווייטער געזאגט. זיא וויל ניט בעליידיגען דיא רעליגיאנען פֿון'ם לאנד און רעספּעקטירט אלע רעליגיאנען. אייער דיענער האט בעגאנגען א גרויס פֿערברעכען. ווען מען זאל איהם געווען חאַפּען אין באָמביי —

— ווען מען זאל איהם געווען חאַפּען, האט פֿילעאַס פֿאָגג געענטפֿערט, וואלט מען איהם געווען בעשטראַפֿט. ער וואלט געווען ארעסטירט, וואלט זיך אפּגעזעסען זיין צייט אין א געפֿענגניס און וואלט דאן צוריקגעפֿאהרען קיין איי-ראפּא. איך זעה ניט איין, פֿאר וואס איך וואלט געדאַרפֿט מיך אויפֿהאלטען אין מיין רייזע צוליעב איהם.

פּאַספּאַרטו איז אונטערדעסען גאנץ רוהיג געשלאפֿען. ער האט ניט גע-וואוסט, אז מען רעדט פֿון איהם און עס האלט דערביי, אז מען זאל איהם ארעס-טירען און ער זאל צוריקפֿאהרען קיין לאנדאן.

דער צוג איז אונטערדעסען געפֿלויגען אלץ ווייטער און ווייטער. פֿילעאַס פֿאָגג האט זיך צורעכט געמאַכט זיין געלעגער און האט זיך געלעגט שלאפֿען. סער פֿראנסיס קראָמאַרטי איז אויך אנטשלאפֿען געווארען. קיינער האט זיך ניט צוגעקוקט צו דער שעהנער געגענד, דורך וועלכען זיי זיינען יעצט געפֿאהרען.

אויב עס איז דא ערגעץ א פּאַראַדיז (גן עדן) אויף דער וועלט, איז עס אינדיען. דיא לופֿט איז ווארים און שמעקט פֿון מיליאנען בלומען, וועלכע בליהען א גאנץ יאהר. פֿון קיין ווינטער ווייס מען ניט אין יענע געגענדען. דער ווינטער איז, וויא ביי אונז א שעהנער טאג אין מאַי. אין דיא וועלדער וואקסען אלערליי-

פריכטע. אלעס איז פריש, אלעס איז גרין, אלעס בליהעט, אלעס לעבט און גע־ניעסט דאס לעבען.

איז עס אבער ווירקליך א גן עדן? האט דער מענש, דער ערגסטער און ווילדעסטער פון אלע ווילדע טהירע, ניט געמאכט א העללע (גיהנם) פון דיעזען פאראדיז?

לײדער! מיר מוזען זאגען: יא! דער מענש איז ניט ווערטה צו לעבען אין א פאראדיז! ווען ער קען שוין יא דארט לעבען, מאכט ער זיך אליין א העללע.

אין דער פריה איז דער צוג אנגעקומען אויף א סטאציאן מיט'ן נאמען „מאלליגום". דארט איז ער געשטאנען אייניגע מינוט. דיא מאשין האט אנגע־נומען וואסער.

פילעאס פאגג, פאספארטו און דער גענעראל, סער פראנסיס זיינען אויפ־געשטאנען. פאספארטו איז ארויסגעלאפען אויף דער סטאציאן א ביסעל בע־טראכטען דיא געגענד.

— אך, וויא שעהן! וויא גרויסארטיג! האט ער אויסגערופען, ווען ער איז צוריק אריינגעקומען אין וואגאן.

— ווייסט איהר, אין וואס פאר א געגענד מיר געפינען זיך יעצט? האט סער פראנסיס געפרעגט. — אין דער שרעקליכער געגענד פון פארינגהעא! אין דער געגענד, וואו עס האט א מאל געהערשט דיא בלוטיגע געטין קאלי, אדער באהאוואני!

פאספארטו האט איהם אנגעקוקט פערוואונדערט. אזעלכע ווערטער האט ער נאך קיין מאל ניט געהערט. וואס איז דאס? א געטין קאלי־באהאוואני? פאר וואס איז זיא א בלוטיגע?—סער פראנסיס האט איהם פערשטאנען און האט איהם ערקלערט: —

— דיא אינדישע רעליגיאן האט דריי הויפט געטער: בראהמא, דער בע־שאפער. ער האט בעשאפען אלעס, וואס איז דא אויף דער וועלט.—ווישנו, דער ערהאלטער. ער גיט דאס לעבען און האלט אויף אלעס, וואס איז דא אויף דער וועלט.—סיווא, דער פערניכטער. ער צערשטערט און פערניכטעט אלעס, וואס געפינט זיך אויף דער וועלט.

יעדער גאט האט איין פרוי, אדער עטליכע פרויען, געטינען, וועלכע העל־פען איהם אין זיין ארבייט, וויא יעדער געטרייע פרוי דארף העלפען איהר מאן. סיווא, דער גאט פון צערשטערונג און פערניכטונג, האט אויך א פרוי, דיא געטין קאלי, דיא געטין פון'ם טויט. סיווא איז טאקע א גאט, ער איז אבער דאך ניט אים שטאנד צו פערניכטען אלעס, וויא גראזען, בלומען, ביימער, טהיערע און מענשען. ער האט דאהער אבגעגעבען דיא פערניכטונג פון מענשען זיין ליעבער פרוי, קאלי אדער באהאוואני.

זיא טהוט איהר ארבייט זעהר געטריי און טויטעט מענשען וויא פיעל זיא קען און וואו זיא קען. צו אזא געטין דארף מען דיענען. מען דארף איהר

ברענגען אפפער און בעטען צו איהר, זיא זאל ניט אויסהרגענען אלע מענשען. וואס פאר אן אפפער אבער קען מען איהר ברענגען? וואס דארף זיא דאס בלוט פון אקסען, שעפסען און ציעגען, ווען זיא וויל פערניכטען נור מענשען?—מען מוז איהר ברענגען מענשען אפפער. אין איהר טעמפעל פלעגט שטענדיג שטעהן א גאלדענע שיסעל פול מיט פרישעס, ווארעמעס מענשענבלוט.

וויפיעל מענשען מען פלעגט אפפערן יעדען טאג דיעזער שרעקליכער געטין אין דיא אלטע צייטען, ווייסען מיר ניט. מיר ווייסען נור, אז זייט פרעמדע פעלקער, בעזאנדערס אראבער, זיינען געקומען קיין אינדיען און האבען אפגענומען א גרויסען טהייל דערפון, האט מען עס פערבאטען. דיא פרומע אבער, דיא געטרייע דיענער פון דער בלוטיגער געטין, ברענגען איהר נאך היינט מענשען אפפער אין איהרע טעמפלען אין דיא בערג.

דאס ערגסטע איז געווען א געהיימע געזעלשאפט מיט'ן נאמען „טהוגס", וועלכע פלעגען זיך בעשעפטיגען אויסשליסליך מיט מארדען מענשען. זיי פלעגען א מאל וואכען לאנג נאכפאהרען רייזענדע, ביז זיי האבען זיי פערפיהרט אין אן ארט, וואו קיינער איז ניטא, און דארט פלעגען זיי אויסווארגען זיי מיט א הייליגען שטריק.

דיא „טהוגס" פלעגען ווארטען, ביז דער מענש איז אנטשלאפען געווארען, דאן פלעגען זיי איהם אויפוועקען און קוים האט ער געעפענט דיא אויגען, האט איהם א גאנץ דינע, זיידענע שנור צוזאמענגעצויגען דעם האלז. נאך איידער מען האט איהם געטויטעט, איז שוין געווען אויסגעגראבען א גרוב ערגעץ ניט וועיט, וואו מען האט איהם בעגראבען. דאס געלד און דיא זאכען, וואס דער רייזענדער האט געהאט ביי זיך, פלעגען דיא „טהוגס" צונעהמען און פלעגען עס איינטהיילען אין צוויי גלייכע טהיילען. איין טהייל האט געהערט דער געטין קאלי און דעם אנדערן טהייל פלעגען זיי זיך צונעהמען.

אין דיא יאהרען 1854—1860 איז געווען געפעהרליך פאר אן אייראפעער צו פאהרען אהן א וואך אין יענע געגענדען, וואו דיא „טהוגס" פלעגען זיך אויפהאלטען. עס זיינען פערשוואונדען געווארען רייכע קויפלייטע, לארדען, גענעראלען, אפיציערען און זאגאר איין גובערנאטאר פון א פראווינץ. מיט שווערע מיה איז עס ענדליך געלונגען דער ענגלישער רעגיערונג צו ערפאהרען דאס געהיימנים פון דיא „טהוגס".

עס איז ניט דא דער ארט צו בעשרייבען דיא גאנצע געשיכטע פון דיא „טהוגס". זיא דארף פערנעהמען א גאנצעס בוך. מעגליך, אז עס וועט זיך מיר א מאל פארשטעלען דיא געלעגענהייט, וועל איך דאריבער אנשרייבען א בעזאנדערעס בוך.

יעצט וויל איך נור דערצעהלען אין קורצען, אז אין 1860 האט ענדליך דיא ענגלישע רעגיערונג געכאפט עטליכע און פופציג „טהוגס". איינער פון זיי האט אויסגעזאגט. ער האט געוויעזען דעם ארט, וואו זיי האבען מיט א קורצע צייט פריהער אויסגעווארגען א גאנצע פארטיע ענגלענדער. דיא פריעסטער און דיא

אנפיהרער פון דיא „טהוגס" האָט מען אויפגעהאנגען. דיא איבעריגע האָט מען פעראורטהיילט צו הארטע ארבייט אין געפענגנים און לעבען לאנג.

פון יענער צייט איז ווירקליך שטיל געוואָרען אין יענער געגענד. דיא ענגלישע רעגיערונג גלויבט, אז זיא האָט שוין דיא „טהוגס" אין גאנצען פערניכטעט. עס איז נאָך אָבער ניט גאנץ געוויס. דיעזע שרעקליכע געהיימע געזעלשאפט עקזיסטירט נאָך. זיי זיינען אָבער שוין פאָרזיכטיגער און מען וועט זיי אזוי גיך ניט חאפען.

פאספארטו האָט אויסגעהערט דיעזע געשיכטע גאנץ אויפמערקזאם. זיא איז איהם פאָרגעקומען ניי, ווילד און זאָנדערבאר. ער האָט קיין מאָל ניט געהערט פון דער אינדישער רעליגיאָן, פון זייערע געטער און פון זייערע בלוטיגע מענשענאָפּפער.

אונטערדעסען איז דער צוג געלאָפען אלץ ווייטער און ווייטער. פון דיא פענסטער פון דיא וואגאָנעס האָט מען געזעהן בערג, וועלדער, דזשונגל'ס, דערפער און שטעדט.

— אינדיען איז דאָך ווירקליך א וואונדער־לאנד! האָט פאספארטו אויסגערופען. — אך, הערר! דערצעהלט מיר נאָך עפּעס פון אינדיען!

סער פראנסיס האָט בעטראכט פאספארטו אלס קינד, וועלכער איז נייגיעריג אלעס צו וויסען. ער איז געווען א גוטער מענש און האָט געוואָלט בעפרידיגען זיין נייגיערדע.

— גוט! ווען איהר ווילט עפּעס וויסען איבער אינדיען, וועל איך אייך דערצעהלען, האָט ער געזאָגט. קוקט נור ארויס פון'ם פענסטער. מיר פאָהרען יעצט צו א באהנסטאציאָן מיט'ן נאָמען אוירענגא באד. דאָ האָט א מאָל געהערשט א גרויסער קייסער מיט'ן נאָמען אוירינג זעב. אין 1667 איז ער געוואָרען קעניג פון דיעזעם לאנד, דאָס קעניגרייך ניזאם. ער איז אָבער געווען א גרויסער העלד, האָט געפיהרט קריעג מיט אלע לענדער ארום, האָט זיי אָפּגענומען און איז געוואָרען קייסער פון אינדיען.

איהר זייט א פראנצויז, מיסטער פאספארטו, און ווייסט געוויס דיא געשיכטע פון אייער קייזער, נאפּאָלעאָן דעם ערשטען.

— אָה, געוויס! האָט פאספארטו אויסגערופען. מיין פאָטער האָט געדיענט אין דער ארמעע, ווען נאפּאָלעאָן איז געגאנגען קיין רוסלאנד. מיין פאָטער איז געווען אין מאָסקווא!

— גאנץ גוט, האָט סער פראנסיס געזאָגט. אוירונג זעב איז געווען דער נאפּאָלעאָן פון אינדיען. ער האָט געגרינדעט א גרויסע קייזערטהום און האָט פערציג יאָהר רעגיערט מיט גלאנץ און פראכט. ער איז געשטאָרבען אין פעברואר 1707. זיינע קינדער האָבען ניט געהאט זיין מוטה, ניט זיין קלוגהייט און זיין קייזערטהום איז זיך ווידער צופאלען. יעצט איז נאָך זיינער אן אור־אור אייניקעל קעניג אין לאנד ניזאם. ער איז אָבער נור דער שאטען פון א קעניג. ער טאָר קיין זאך ניט טהאָן אָהן ערלויבנים פון'ם ענגלישען גובערנאטאָר. דיא

שטאדט אויראנגא באד איז יעצט א קליינע שטאדט, וועלכע האט קיין בעדייטונג. זיא איז ניט קיין האנדעלס־שטאדט, ניט קיין הייליגע שטאדט, ניט קיין ארט, וואו עס וואינט א גרויסער הערשער.

— איך דאנק אייך, הערר! האט פאספארטו אויסגערופען. איהר קענט דאך אזעלכע שעהנע געשיכטען פון אינדיען.

פילעאס פאגג איז דיא גאנצע צייט געזעסען גאנץ רוהיג און האט זיך ניט צוגעהערט צו דיא געשיכטען, וועלכע סער פראנסיס קראמארטי האט דערצעהלט.

אום צוועלף אוהר איז דער צוג געבליעבען שטעהן ביי דער סטאציאן בור־האמפור. ער בלייבט דארט שטעהן פופצעהן מינוט. פאספארטו איז ארויסגעלאפ־פען און האט זיך געקויפט א פאר אינדישע פאנטאפעל אויסגעשטיקט און אויס־געגעהט מיט פאלשע פערל. דיא פאנטאפעל זיינען איהם שטארק געפעלען און ער פלעגט זיי ווייזען ביי יעדער געלעגענהייט.

פילעאס פאגג און סער פראנסיס האבען זיך געהייסען אריינגעבען אין וואגאן א פריהשטיק. פאספארטו איז געווען הונגעריג און האט געגעסען מיט'ן בעסטען אפעטיט. פילעאס פאגג האט געמאכט א פאר בעמערקונגען, אז דאס עסען אין שלעכט.

דער צוג האט ווידער געריהרט און דאס אייזערנע פערד האט ווידער אנגעהויבען צו פייפען און ארויסלאזען פון זיך א ווייסען וואלקען רויך. פאס־פארטו איז ניט אפגעטרעטען פון סער פראנסיס. ער האט איהם יעדעס מאל געבעטען, ער זאל איהם עפעס דערצעהלען פון אינדיען.

ביז אהער האט פאספארטו אלץ געצווייפעלט. ער האט נאך אלץ ניט גע־גלויבט, אז ער מאכט א רייזע ארום דיא וועלט. יעצט האט ער זיך איבערצייגט, אז ער מאכט ווירקליך א רייזע ארום דיא וועלט. דיא זאך האט איהם אנגעהוי־בען צו אינטערעסירען. ער זעהט דאך פאר זיך א גאנץ נייע וועלט און הערט זאכען, פון וועלכע ער האט קיין מאל ניט געטרוימט.

ער האט אויך אנגעהויבען מורא צו האבען, אז זיי זאלען זיך ניט פער־שפעטיגען. ער האט אנגעהויבען צו צעהלען, וויפיעל טעג זיי זיינען שוין אין וועג און וויפיעל טעג זיי דארפען נאך פאהרען. איהם האט פערדראסען, פאר וואס פילעאס פאגג האט ניט צוגעזאגט א בעלוינונג דעם מאשיניסט פון'ם צוג, אז ער זאל פאהרען שנעלער, אזוי וויא ער האט געטהאן אויף דער „מאנגאליא". פאספארטו האט ניט געוואוסט, אז אויף א שיף איז עס מעגליך. א שיף מעג אנקומען פריהער מיט א טאג אדער צוויי אדער שפעטער מיט א פאר טעג. פאר אן אייזענבאהן צוג אבער איז עס אונמעגליך. ער מוז קומען פונקט צו דער מינוט. ער פאהרט אויף א געוויסען וועג און יעדע מינוט איז אויסגערעכענט.

אזוי איז פערגאנגען דער צווייטער טאג. סער פראנסיס קראמארטי פלעגט ווייזען אויף א טעמפעל, א געביידע, א שטאדט אדער א דארף און פלעגט דער־צעהלען דיא געשיכטע פון דיעזען טעמפעל אדער פון דיעזער שטאדט.

סער פראנסיס איז געווען בעזאנדערס גוט בעקאנט מיט דער געשיכטע פון

דער גרויסער רעוואָלוציאָן אין אינדיען אין 1857, ווען גאַנץ אינדיען איז אויפ־געשטאַנען, וויא איין מענש, געגען דיא ענגלישע רעגיערונג. נענא סאהיב, דער גרויסער אנפיהרער פון דיא סיפּאיס, דיא אינדישע רעוואָלוציאָנערען, האָט פער־גאָסען טייכען בלוט פון דיא ענגלענדער. עס איז דאָ אין אָן אָרט א גרויסע און טיעפע גרוב, וועלכע הייסט דער „בלוט ברונען". נענא סאהיב האָט אָנגעגאָסען דיעזע גרוב פול מיט בלוט פון ענגלישע סאָלדאַטען און אָפיצירען.

ווען זיי זיינען דורכגעפאָהרען אַנאַנדער שטעדטעל — אבדאלאפּור, האָט סער פראנסיס געוויעזען אויף א בערגעל.

— דאָ, אויף דיעזען בערגעל, האָט ער געזאָגט, האָבען זיך דיא ענגלענ־דער נוקם געווען אָן דיא אינדיער פאַרן „בלוט ברונען". דאָ האָבען זיי אויסגע־שטעלט עטליכע טויזענד אינדישע רעוואָלוציאָנערען און האָבען אויף זיי אויסגע־שאָסען מיט קאַנאָנען. קעפּ, הענט, פיס, פערבלוטיגטע גליעדער זיינען געפלויגען אין אַלע זייטען. אויפ'ן בערגעל איז געלעגען א הויפען מענשען פלייש.

פאספארטו אלס אן עכטער פראנצויז האָט זעהר ליעב געהאַט רעוואָלו־ציאָנען. דיא געשיכטע פון דער גרויסער אינדישער רעוואָלוציאָן האָט איהם שטארק פעראינטערעסירט. ער האָט געעפענט מויל און אויערען און האָט אויס־געהערט, וואָס סער פראנסיס האָט איהם דערצעהלט.

דעם אנדערן טאָג אין דער פריה איז פאספארטו אויפגעשטאַנען פריהער פאַר אַלעמען און האָט זיך אומגעקוקט אין דער געגענד ארום. סער פראנסיס האָט זיך אויפגעכאַפּט און האָט געפרעגט:

— וויא שפּעט איז שוין?

פאספארטו האָט ארויסגענומען זיין גרויסע גאָלדענע אוהר און האָט גע־ענטפערט:

— עס איז יעצט פונקט דריי אוהר.

— דאָס קען ניט זיין! האָט סער פראנסיס אויסגערופען. איך זעה, אז דיא זון איז שוין הויך אין הימעל.

ער האָט ארויסגענומען זיין אוהר און האָט א קוק געטהאָן, וואו זיא האַלט.

— יעצט איז א פיערטעל נאָך זיעבען.

פאספארטו האָט אָנגעהויבען אויסצולויבען זיין אוהר. זיא איז שוין אַלט און געהט שטענדיג ריכטיג. עס קען גאָר ניט זיין, אז זיין אוהר זאָל ניט זיין ריכטיג.

סער פראנסיס האָט באלד פערשטאַנען, אז פאספארטו האָט ניט איבער־געשטעלט זיין אוהר. זיא געהט נאָך אַלץ נאָך לאָנדאָנער צייט. ער האָט איהם געזאָגט דאָס זעלבע, וואָס פיקס האָט איהם ערקלערט אין סועץ, אז ווען א מענש רייזט פון וועסט קיין אָסט (פון מעריב קיין מזרח) וועט איהם מיט יעדען טאָג צוקומען איינּיגע מינוטען. זיין אוהר וועט זיך שטענדיג פערשפּעטיגען; פאָהרט אָבער איינער פון אָסט קיין וועסט, פערליערט ער מיט יעדען טאָג איינּיגע מינו־טען. זיין אוהר וועט שטענדיג לויפען.

פאספארטו האט אבער פון אזעלכע זאכען ניט געוואלט וויסען. עס איז שווער געווען צו זאגען, אויב ער האט עס ווירקליך ניט פערשטאנען, אדער ער האט עס ניט געוואלט פערשטעהן. סער פראנסיס האט געזעהן, אז ער קען מיט איהם גאר נישט מאכען און האט אויפגעהערט צו רעדען דערפון.

סער פראנסיס און פילעאס פאגג זיינען אויפגעשטאנען, האבען זיך אפגע־באדען און האבען זיך אנגעטהאן. דער צוג איז אונטערדעסען אריינגעפאהרען אין א טיעפען אויסשניט צווישען דיא בערג. פוןביידע זייטען וועג האט מען געזעהן געצעלטען פאר דיא ארבייטער און אייניגע בונגאלא'ס (פארמס, וויל־לאס, דאטשעס.)

פלוצלונג איז דער צוג געבליעבען שטעהן און א קאנדוקטאר איז ארומגע־גאנגען אין דיא וואגאנעס און האט געהייסען דיא פאסאזשירען ארויסגעהן.

— אלל אויט! האט ער אויסגערופען אין יעדען וואגאן און אין יעדער אבטהיילונג.

פילעאס פאגג האט געפרעגט מיט דיא אויגען סער פראנסיס, וואס דאס זאל בעדייטען, וואס דער צוג איז פלוצלונג געבליעבען שטעהן אין דער מיט וועג, ניט לעבען א סטאציאן. פאספארטו איז אויך געווען זעהר איבערראשט, וואס מען הייסט זיי אזוי פלוצלונג ארויסגעהן. ער איז ארויסגעשפרונגען פון'ם וואגאן און האט זיך אומגעקוקט. באלד איז ער צוריקגעקומען בלייך און דער־שראקען.

— הערר פילעאס פאגג! האט עס אויסגערופען.—עס איז מעהר ניטא קיין אייזענבאהן ליניע!

— וואס מיינט איהר דערמיט? האט סער פראנסיס געפרעגט.

— איך מיין דערמיט, אז ווייטער געהט קיין צוג ניט!

סער פראנסיס האט ניט געקענט פערשטעהן, וואס דא איז. ער האט זיך אויפגעהויבען און איז געגאנגען אליין זעהן, וואס דארט איז געשעהן. פילעאס פאגג איז איהם נאכגעגאנגען.ביידע זיינען צוגעקומען צום קאנדוקטאר. סער פראנסיס האט איהם געפרעגט

— וואו זיינען מיר יעצט?

— אין דארף חאלבי, האט דער קאנדוקטאר געענטפערט.

— פאר וואס זיינען מיר דא געבליעבען שטעהן?

— ווייל דיא אייזענבאהן ענדיגט זיך דא.

— וואס הייסט זיא ענדיגט זיך?

— פון חאלבי ביז אללאהאבאד, א שטרעקע פון פופציג מייל, איז דיא אייזענבאהן ליניע נאך ניט געענדיגט. אין אללאהאבאד הייבט זיך דיא ליניע ווייטער אן און געהט שוין גלייך קיין קאלקוטא.

—אלע צייטונגען האבען דאך געמעלדעט, אז דיא גאנצע ליניע איז שוין געענדיגט? האט סער פראנסיס געפרעגט מיט כעס.

— דיא צייטונגען האבען געמאכט א פעהלער, האט דער קאנדוקטאר גע־ענטפערט גלייכגילטיג.

— אבער וויא אזוי פערקויפט איהר בילעטען פון באמביי קיין קאלקוטא? האט סער פראנסים געפרעגט.

ער איז געווען אויסער זיך פאר פערדרוס.

— מיר פערקויפען בילעטען, ווייל מיר האבען זיי געדרוקט. דיא פאסא־זשירען ווייסען שוין אליין, אז דיזע קליינע שטרעקע פון האלבי קיין אללאהא־באד מוזען זיי פאהרען דורך אנדערע מיטעל, וויא דיא אייזענבאהן.

סער פראנסים איז געווען אויסער זיך פאר פערדרוס. פאספארטו איז געווען בערייט אנצופאלען אויפ'ן קאנדוקטאר און צוברעכען איהם דיא ביינער. ער האט מורא געהאט א קוק צו טהאן אויף זיין העררן, ווייל ער האט געמיינט, אז פילעאס פאגג איז אין דער גרעסטער פערצווייפלונג.

— סער פראנסים, האט פילעאס פאגג געזאגט גאנץ רוהיג. מיר מוזען זוכען א מיטעל, וויא צו פאהרען קיין אללאבאהאד. זייט אזוי גוט און העלפט מיר זוכען אזא מיטעל, איהר זייט היימיש אין אינדיען. איהר קענט זייערע שפרא־כען און וועט עס גיכער אויסגעפינען.

— העררן פאגג, איך וועל אייך געוויס העלפען זוכען. איך האב אבער מורא, אז איהר וועט פערליערען פיעל צייט דאדורך.

— ניין, סער פראנסים! איך האב פאראויס געזעהן —

— איהר האט געוואוסט, אז דיא אייזענבאהן ליניע איז אין דער מיט אונ־טערבראכען?

— ניין, איך האב עס ניט געוואוסט. איך האב אבער געוואוסט, אז פריי־העער אדער שפעטער וועט זיך טרעפען א שטערונג, א הינדערניס, און איך האב מיך בעווארנט. איך האב געוואונען צוויי טעג אויפ'ן שיף. ווען איך זאל יעצט פערליערען א טאג אדער צוויי, מאכט עס מיר גאר ניט אויס. היינט האבען מיר דעם 23טען אקטאבער. דאס דאמפף שיף—סטימער—פון קאלקוטא קיין האנג קאנג געהט אפ דעם 25טען. איך וועל אנקומען פונקט צום שיף.

סער פראנסים איז געווען איבערראשט צו הערען, וויא פילעאס פאגג איז אזוי זיכער, אז ער וועט אנקומען פינקטליך.

דיא אייזענבאהן ליניע האט זיך ווירקליך געענדיגט ביי דיזען דארף. פיעלע פון דיא פאסאזשירען האבען עס געוואוסט. קוים איז דער צוג געבליעבען שטעהן, זיינען זיי ארויסגעשפרונגען פון דיא וואגאנעס און זיינען געלאפען אין דארף זוכען וועגען מיט פערד אדער מיט אקסען, אויף וועלכע זיי זאלען קענען פאהרען קיין אללאהאבאד.

אויפ'ן צוג זיינען געווען פיעלע פאסאזשירען, מייסטענס מענשען, וועלכע זיינען גוט בעקאנט מיט אינדיען. זיי האבען צונענומען אלע וועגען, וויפיעל עס זיינען געווען אין דארף. אזוי וויא עס זיינען דאמאלס געראדע געווען ווענינ וועגען, האבען פיעלע גענומען דיינגען פאלאנקינ'ס מיט טרעגער, אנדערע האבען

גערונגען פערד. פיעלע זיינען שוין ארויסגעפאהרען, אייניגע, דיא לעצטע, האָבען זיך פאַרבערייטעט ארויסצופאהרען. פילעאס פאָגג האט ניט געפונען קיין וואַגען, קיין פאלאנקין, קיין פערד.

— איך וועל געהן צו פוס! האט ער געזאגט צו סער פראנסיס.

פאספארטו איז אויך ארומגעלאָפען אין דארף זוכען א פוהר, א וואַגען אָדער א פערד. ער האט געקנאקט אויף אלע שפראכען, וואס ער האט געקענט און האט אומעדום געוויעזען זיינע נייע פאנטאָפעל. ענדליך איז ער געקומען צו־לויפען גערארדע אין דער מינוט, ווען פילעאס פאָגג האט געזאגט, אז ער וויל געהן צו פוס קיין אללאהאד.

— איך האב געפונען! האט ער אויסגעשריען פון דערווייטענס.

— וואס האסט דו געפונען? האט פילעאס פאגג געפרעגט רוהיג.

— איך האב געפונען א מיטעל, וויא אזוי צו פאהרען קיין אללאהאבאד.

— א פערד, א פאלאנקין אדער עטוואס אנדערש?

— ניין, — אן עלעפאנט! — דארט אין עק דארף וואינט אן אינדיער, וועל־כער האט אן עלעפאנט.

— קומט, סער פראנסיס! האט פילעאס פאגג געבעטען. לאמיר זעהן דעם עלעפאנט.

אין אינדיען געהן דיא עלעפאנטען ניט ארום לעדיג. זיי טהוען עפעס אן ארבייט. זיי דרעהען דיא רעדער פון א מיהל, שלעפען שווערע זאכען—ארבייטען, וויא אין אייראָפא ארבייטען פערד. רייכע מענשען בויען אויס אויף דיא ברייטע פלייצעס פון דיא עלעפאנטען אן ארט געצעלט און פאהרען אויף איהם פון איין שטאדט אין דיא אנדערע. אייניגע בענוצען דעם עלעפאנט אום נאכצויאגען זיך נאך ווילדע טהיערע. זיי פאהרען ארויס אויף עלעפאנטען אין דיא דזשונגל׳ס און יאגען זיך נאך דעם געפהרליכסטען פון אלע ווילדע טהיערע — דעם טיגער. דיא יעגער זיצען אין דעם געצעלט אויפ׳ן רוקען פון׳ם עלעפאנט און שיעסען אראפ אויפ׳ן טיגער. עס איז דארט קיין וואונדער, אז א בויער אין א דארף זאל האבען אן עלעפאנט. ער פערדיענט מיט איהם געלד.

סער פראנסים און פילעאס פאגג זיינען געגאנגען זעהן דעם עלעפאנט. פאספארטו האט זיי צוגעפיהרט צום הויז, וואו עס האט געוואינט דער אייגענ־טהימער פון׳ם עלעפאנט. דער אינדיער האט זיי אריינגעפיהרט אין דעם הויף, וואו דער עלעפאנט איז געשטאנען און האט זיי דערצעהלט, אז ער האלט דעם עלעפאנט ניט אום צו פאהרען אויף איהם, זאנדערן ער לערנט איהם געהן אויף דיא יאגד. אזא עלעפאנט מוז מען אפט רייצען און איהם מאכען בייז. אויף דער יאגד קומט ער אפט אין דער רציחה. ער איז דאן געפעהרליך. ערווארפט זיך ארויף אויף א לייב אדער א טיגער און צוטרעט איהם מיט דיא פיס.

ער האט זיי ווייטער דערצעהלט, אז דער עלעפאנט קען זעהר לייכט דורכ־געהן דיא שטרעקע פון׳ם דארף ביז אללאהאבאד אין אייניגע שטונדען. ער וויל

איהם אבער ניט פערדינגען. ער לערנט איהם צור יאגד און וויל איהם ניט געברויכען צו קיין אנדער זאך.

אין אינדיען זיינען צוואר דא פיעלע עלעפאנטען. זיי ווערען אבער פון יאהר צו יאהר זעלטענער און טהייערער. דער עלעפאנט פערמעהרט זיך נור, ווען ער לעבט ווילד אין וואלד. קוים פאנגט מען איהם, הערט ער אויף זיך צו פערמעהרען. דערצו קויפט מען זעהר פיעל עלעפאנטען אין אייראפא פאר דיא צירקען און מענאזשעריען. בעזאנדערס ווערט געזוכט אן ע ר, וויל ער איז שטארקער און קען בעסער אויסהאלטען א לאנגע רייזע אויפ'ן מעער. דיא עלעפאנטען אין אינדיען ווערען דאדורך אלץ זעלטענער און טהייערער און ווען איינער האט אן עלעפאנט, איז עס ביי איהם א גאנץ רייכטהום.

פילעאס פאגג האט געבאטען א הויכען פרייז פאר'ן עלעפאנט. דער אינדיער האט ניט געוואלט הערען. ער האט געוואלט געבען צעהן פונט סטערלינג א שטונדע. דער אינדיער האט איהם ענטזאגט. — צוואנציג פונט א שטונדע. — דער אינדיער האט געשאקעלט מיט'ן קאפ ניין! — פערציג פונט! — דער אינדיער האט זיך געהאלטען פעסט ניין און ניין!

פאספארטו איז אונטערגעשפרונגען יעדעס מאל, ווען ער האט געהערט, וואס פאר א שרעקליך הויכען פרייז זיין הערר וויל צאהלען פאר א שטונדע פאהרען אויף אן עלעפאנט. ער האט ניט געקענט פערשטעהן, פאר וואס דער אינדיער וויל ניט פערדיענען אזוי פיעלד געלד. ער קען דאך פאהרען א צעהן — צוועלף שטונדען און פערדיענען פינף הונדערט פונט.

— אלזא, פערקויף מיר דעם עלעפאנט! האט פילעאס פאגג ענדליך געזאגט צום אינדיער. איך גיב דיר פאר איהם טויזענד פונט.

דער אינדיער האט ווידער געשאקעלט מיט'ן קאפ: ניין! מעגליך, אז ער האט דערשמעקט, אז פילעאס פאגג מוז פאהרען קיין אללאהאבאד און האט געוואלט ארויסציעהען פון איהם מעהר געלד. דיא אינדיער זיינען דורכגעטריבענע קויפלייטע. זיי ווייסען, וויא אזוי אויסצוניצען א געלעגענהייט צופערדיענען געלד.

סער פראנסים האט עס זעהר גוט פערשטאנען. ער האט אוועקגערופען פילעאס פאגג אן א זייט און האט איהם געזאגט, אז טויזענד פונט פאר דיעזען עלעפאנט איז זאגאר א הויכע פרייז. דער עלעפאנט איז עס ניט ווערטה.

— איך וויים, וואס איך טהו, האט פילעאס פאגג געענטפערט. איך פערגעס ניט, אז איך האב געוועט פופציג טויזענד פונט. איך מוז האבען דעם עלעפאנט. ער מעג מיך קאסטען צוואנציג מאל אזוי פיעל, וויפיעל ער איז ווערטה.

פילעאס פאגג איז ווידער צוגעקומען צום אינדיער און האט איהם געבאטען צוועלף הונדערט, פופצעהן הונדערט, אכטצעהן הונדערט פונט — ענדליך צוויי טויזענד פונט. דיא אויגען פון'ם אינדיער האבען אנגעהויבען צו ברענען, וויא דיא אויגען פון א ווילדען טיגער. — ער האט נאכגעגעבען.

— צום טייפעל מיט דיא אינדיער! האט פאספארטו אויסגערופען. צוויי טויזענד פונט פאר אזא שטיק פלייש!

דאס געשעפט איז באלד געשלאסען געווארען. פילעאס פאגג האט בע־צאהלט דיא צוויי טויזענד פונט. סער פראנסיס איז געווען אן עדות און אלעס איז געווען אבגעמאכט. יעצט אבער האט זיך פארגעשטעלט א נייע שוויעריגקייט: וואו נעהמט מען א פיהרער? עס איז ניט אזוי לייכט צו פאהרען אויף אן עלע־פאנט. מען מוז האבען אן אנטרייבער — א מענשען, וועלכער זעצט זיך ארויף ביים עלעפאנט אויפ'ן קאפ מיט א קליינעם האמער אין דיא האנד. מיט דיעזען האמער קירעוועט ער דעם עלעפאנט, וויא מען קירעוועט א פערד מיט דיא ציגעל. דאס מוז מען אבער קענען.

דער אינדיער האט זיי באלד אויסגעזוכט אן אנטרייבער אדער א פיהרער. דאס איז געווען א יונגער פארסי מיט א גאנץ קלוגע פאר אויגען. פילעאס פאגג האט איהם צוגעזאגט א גוטע בעלוינונג, ווען ער וועט טרייבען דעם עלעפאנט און זיי וועלען אנקומען שנעל קיין אללאהאבאד. דער יונגער פארסי האט באלד ארויסגעפיהרט דעם עלעפאנט און האט צורעכט געמאכט אויף זיין ברייטען רו־קען דריי זיץ פאר דיא דריי פאסאזשירען. מען האט באלד געזעהען, אז ער איז א גוטער עלעפאנט אנטרייבער — „מאהוט", וויא עס הייסט אויף אינדיש.

ער האט אנגעבעט אויפ'ן רוקען פון'ם עלעפאנט דעקען און אויף דיא דע־קען האט ער ארויפגעשטעלט א געצעלט, „האודאך".

פילעאס פאגג האט איינגעלאדען סער פראנסיס, ער זאל מיט איהם פאה־רען אויפ'ן עלעפאנט. סער פראנסיס האט אנגענומען דיא איינלאדונג.

זיי האבען נאך געקויפט אין דארף פראוויאנט אויפ'ן וועג און האבען זיך אויפגעזעצט, אדער ריכטיגער געזאגט, ארויפגעקראכען אויפ'ן עלעפאנט. גע־וועהנליך פיהרט מען מיט זיך א לייכטען לייטער, ווען מען פאהרט אויף אן עלע־פאנט. אויף דיעזען לייטער קריכט מען ארויף אויף זיין רוקען.

אום ניין אוהר איז דער עלעפאנט ארויסגעגאנגען פון חאלבי און איז באלד אריינגעפאהרען אין א געדיכטען וואלד פון פאלמען און אנדערע בוימער, וועלכע וואקסען נור אין דיא הייסע געגענדען.

12טעם קאפיטעל.

פילעאס פאגג און זיינע קאמעראדען שטעלען זיך אונטער צו פאהרען אין דיא געדיכטע וועלדער פון אינדיען.— וואס זיי האבען דארט געזעהען.

פילעאס פאגג האט געבעטען דעם אנטרייבער, ער זאל פאהרען קיין אללא־באהאד אויפ'ן קורצעסטען וועג. דער יונגער מאן האט איהם ערקלערט, אז דער נאהענטסטער וועג איז דורכ'ן וואלד. דיא אייזענבאהן ליניע געהט אויף א גאנץ אנדערן וועג, ווייל זיי דארפען אויסקומען אין א שטאדט, וואו עס וועט זיין א סטאציאן. דורכ'ן וואלד אבער קענען זיי פערקירצען דעם וועג אויף גאנצע צוואנ־ציג מייל.

מיט צוואנציג מייל נעהענטער! דאס דארף דאך פילעאס פאגג. ער האט

נער איבערגעפרעגט דעם אַנטרייבער, אויב ער קען גוט דעם וועג. דער יונגער פּארסי האָט איהם פערזיכערט, אז ער קען דעם וועג, וויא זיינע פינף פינגער. פילעאס פאָגג האָט איהם געהייסען נאָך א ביסעל צוטרייבען דעם עלעפאַנט.

פּאספּארטו האָט געמאַכט א זויערע מינע, ווען דער עלעפאַנט האָט אָנגע־הויבען צו געהן שנעלער. עס איז ניט גאַנץ אנגענעהם צו זיצען אויפ'ן רוקען פון אן עלעפאַנט, ווען ער געהט שנעל. ער טרייסעלט ארוים דיא געדערים פון בויך. סער פראַנסיס איז געוועזען געוואוינט צו אַזעלכע שפּאַציערגענג. פילעאס פאָגג איז געזעסען אויפ'ן עלעפאַנט רוהיג און גלייכגילטיג. אויף זיין געזיכט האָט מען ניט געקענט לעזען ,אויב עס איז איהם אנגענעהם אָדער אונאנגענעהם צו רייטען אויפ'ן עלעפאַנט.

— האלט ניט דיא צונג צווישען דיא צעהנער, האָט פילעאס פאָגג געזאָגט צו זיין דיענער.

פּאספּארטו האָט ארומגעטאַנצט אויפ'ן ברייטען רוקען פון'ם עלעפאַנט. ער האָט אָבער דערביי געשפּאַסט און געלאַכט. ענדליך איז איהם זאָגאר געפעלען אזא ארט פאָהרען. ער האָט געפרעגט, וויא דער עלעפאַנט הייסט.

— ער הייסט קיאוני, האָט איהם דער אַנטרייבער געענטפערט.

— וואָס עסט ער? האָט דער נייגיעריגער פראַנצויז געפרעגט.

— וואָס מען גיט איהם.

פּאספּארטו האָט פּראָבירט געבען דעם עלעפאַנט שטיקלעך צוקער. דער עלעפאַנט פלעגט זיי ביי איהם צונעהמען מיט זיין לאַנגע נאָז און פלעגט זיי פערשלינגען מיט פערגניגען.

צוויי שטונדען נאָך אַנאַנד איז דער עלעפאַנט געגאַנגען האַסטיג. דאַן האָט דער אַנטרייבער ערקלערט, אז מען מוז איהם לאָזען זיך אָפּרוהען א שטונ־דע. סער פראַנסיס און פּאספּארטו זיינען געוועזען זעהר צופריעדען, וואָס זיי האָ־בען ענדליך געקענט זיך אָפּרוהען א ביסעל. דאָס פאָהרען אויפ'ן עלעפאַנט האָט זיי זעהר מיעד געמאַכט.

פילעאס פאָגג דאגעגען איז געבליבען פריש, גליך וויא ער וואָלט אויס־געשטיעגען פון אן אייזענבאהן וואַגאָן.

— דער מאַן איז געמאַכט ניט פון פלייש און ביינער, זאָנדערן פון אייזען, האָט סער פראַנסיס בעמערקט, ווען ער האָט געזעהן, וויא רוהיג פילעאס פאָגג קריעכט אראָב פון'ם עלעפאַנט.

— ניט פון אייזען, זאָנדערן פון שטאָהל, האָט זיך פּארספּארטו אָבגערופען.

דער אַנטרייבער האָט צוגעפיהרט דעם עלעפאַנט צו א טייך און האָט איהם געלאָזען זיך אָנטרינקען. דאַן האָט ער איהם אָפּגעלאָזען אין וואלד. דער עלע־פאַנט האָט באַלד אָנגעהויבען אָפּצורייסען גרינע בלעטער און צווייגען פון בוימער וועלכע ער האָט פערשלונגען מיט'ן גרעסטען אַפּעטיט. ער איז הונגעריג געוואָרען אויפ'ן וועג.

אונזערע רייזענדע האבען זיך אויף אנידערגעזעצט אונטער א געדיכטען בוים און האבען געגעסען זייער פריהשטיק.

אום צוועלף אוהר האט דער אנטרייבער ווידער אנגעזאטעלט דעם עלעפאנט און האט געהייסען זיך אויפזעצען. דיא רייזע האט זיך ווידער אנגעהויבען. זיי זיינען באלד ארויסגעפאהרען פונ'ם געדיכטען וואלד און זיינען געפאהרען דורך א גאנץ וויסטע געגענד. וויא ווייט דאס אויג האט געקענט גרייכען, האט מען געזעהן הייסען, ברענענדען זאמד, אין וועלכען עס זיינען געלעגען צוואווארפען גרויסען שטיינער. זיי זיינען יעצט געווען אין א ווילדער געגענד, ווייט פון דער אייראפעאישער ציווילייזאציאן.

זעהר זעלטען קומען רייזענדע אין דיעזע געגענד. זיי האבען דא ניט וואס צו טהון. דיא ענגלישע רעגיערונג געפינט עס ניט פאר נעטהיג צו האלטען אין אזא ארט בעאמטע און סאלדאטען. דיא אינדיער זיינען דא גאנץ פריי און דיענען זייערע געטער נאך זייערע אייגענע צערעמאניען. עס קומען פאר פעלע, ווען שטארק פרומע אינדיער — פאנאטיקער, וועלכע קענען ניט אויספיהרען צו דיענען זייערע געטער, וויא זיי ווילען, אין דיא גרויסע שטעדט, וואו עס איז דא א פאליציי און פיעלע אייראפעער — פאהרען אוועק אהער, אין דיעזע ווילדע געגענד, וואו זיי קענען טהון, וואס זיי ווילען.

מיר האבען צוואר געזאגט, אז דיא ענגלישע רעגיערונג מישט זיך ניט אריין אין רעליגיאנס זאכען פון דיא אינדיער. זייער רעליגיאן האט אבער אין זיך אזעלכע ווילדע און אונמענשליכע צערעמאניען, אז דיא ענגלישע רעגיערונג האט זיי געמוזט פערבאטען. מיר וועלען דא ברענגען נור איין ביישפיעל.

דער גאנגעס איז א הייליגער טייך, וויא מיר האבען שוין געשריעבען. אין גאנגעס געפינען זיך זעהר פיעל קראקאדילען. אזוי וויא זיי לעבען אין א הייליגען טייך, זיינען זיי אויך הייליג, און ווען א קראקאדיל פערשלינגט א מענשען, ווערט דער מענש הייליג.

מען פלעגט א מאל קענען זעהן, וויא א מוטער איז געקומען מיט א קינד צום ברעג פונ'ם טייך גאנגעס. קוים האט א קראקאדיל ארויסגעשטעקט זיין אבשייליכען קאפ פונ'ם וואסער, האט איהם דיא מוטער צוגעווארפען דאס קינד און האט געזאגט א געבעט אין דער צייט,, וואס דער קראקאדיל האט פערשלונגען דאס קינד. ווען א מוטער האט געבראכט אזא אפפער, איז זיא געווארען הייליג. זעהר פיעלע פרומע מוטער פלעגען עס טהאן אום צו ווערען הייליג.

אזא הייליגקייט האט דיא ענגלישע רעגיערונג געמוזט פערביעטען. דיא פרומע אינדיער זיינען דערמיט ניט צופריעדען און פאהרען אפט זעהר ווייט אין א שטילען ארט, וואו זיי זאלען קענען רוהיג דיענען זייערע געטער.

דער אנטרייבער האט אונטערגעטריעבען דעם עלעפאנט. ער האט אויס־געזוכט דיא ווילדעסטע ערטער און דיא איינזאמסטע געגענדען. ער האט ריכטיג בערעכענט, אז זיי זיינען דאך נור 4 מענשען, מען קען אויף זיי אנפאלען

און זיי בערויבען. אן עלעפאנט קען מאכען גרויסע שפאנען, ער קען אבער ניט לויפען.

אום דריי אוהר זיינען זיי ווידער געבליעבען שטעהן און האבען געלאזען דעם עלעפאנט זיך אברוהען. זיי אליין האבען זיך געזעצט אונטער א קליין בערגעל, וועלכער איז געווען בעוואקסען מיט באנאנא־בוימער. דער עלעפאנט־אנטרייבער האט זיי געריהמט דיא באנאנ'ס (בענענע'ס).

— זיי זיינען אזוי זעטיג וויא ברויט און אזוי זאפטיג, וויא סמעטענע (קרים), האט ער זיי געזאגט אויף זיין קלינגענדע שפראכע.

אזוי וויא פאספארטו האט ניט פערשטאנען קיין אינדוסטאניש, האט ער עס איהם ערקלערט אויף ענגליש. פאספארטו האט אנגעריסען פרישע באנאנעס און האט זיי געגעסען מיט'ן גרעסטען אפעטיט. סער פראנסיס האט זיי אויך געגעסען מיט פערגניגען. נור פילעאס פאגג איז געזעסען שטיל און האט קיינע באנאנעס געגעסען.

זיי האבען זיך אבגערוהט נעגען א שטונדע און זיינען ווייטער געפאהרען. יעצט זיינען זיי אריינגעפאהרען אין א גאנץ געדיכטען וואלד. ביז אהער איז זייער רייזע געווען גליקליך. . עס האט זיי גאר נישט פאסירט. זיי זיינען אוועקגעפאהרען נעגען א האלבע שטונדע. פלוצלונג איז דער עלעפאנט געווארען אונרוהיג. ער האט אויפגעהויבען זיינע גרויסע אויערן, האט זיך צוגעהערט און איז ענדליך גאר געבליעבען שטעהן.

— וואס איז דארט אזעלכעס? האט סער פראנסיס קראמארטי געפרעגט דעם אנטרייבער.

— איך ווייס ניט, האט דער יונגער פארסי געענטפערט. — איך הער עפעס שטימען פון דערווייטען.

סער פראנסיס און פילעאס פאגג האבען זיך אויפגעשטעלט אויפ'ן עלעפאנט און האבען זיך צוגעהערט. זיי האבען געהערט דייטליך שטימען פון מענשען אויסגעמישט מיט שטימען פון מוזיק. מען וואלט געקענט זאגען, אז דארט גיט מען א קאנצערט, ווען עס זאל ניט געווען זיין אזא זאנדערבאר ווילדער קאנצערט.

פאספארטו האט געעפענט מויל און אויערן און איז געשטאנען אויפ'ן עלע־פאנט, וויא פערשטיינערט. אזא מוזיק האט ער נאך אין זיין לעבען ניט געהערט.

דער יונגער פארסי איז אראבגעשפרונגען פונ'ם עלעפאנט און איז פער־שוואונדען געווארען צווישען דיא געדיכטע ביימער פונ'ם וואלד. אין איינינע מינוט ארום איז ער צוריקגעקומען און האט געזאגט:

— עס קומט אן א פראצעסיאן פון בראהמינען — אינדישע גייסטליכע — איך וויל זיי אויסמיידען. ליידער איז דא דער וועג אזוי שמאל, אז עס איז גיטא קיין פלאץ, וואו זיך אויסצומיידען. מיר וועלען מוזען אריינפאהרען אין געדיכטען וואלד און איבערווארטען, ביז דיא פראצעסיאן וועט פאראיבערגעהן.

פילעאס פאגג און סער פראנסים האבען איינגעוויליגט. דער אנטרייבער האט אריינגעפיהרט דעם עלעפאנט אין וואלד און האט אויסגעזוכט אן ארט

וואו זיי זאָלען קענען איבערוואַרטען דיא פּראָצעסיאָן, אז מען זאָל זיי ניט זעהן.

דיא פּארסים האָבען פיינט דיא בראהמינען מיט זייער ווילדער, בלוטיגער רעליגיאָן. זיי ווייסען, אז ווען דיא אינדישע פאַנאַטיקער ווערען ווילד, זיינען זיי געפעהרליך. זיי קענען א מאָל כאַפּען א רייזענדען און ברענגען איהם פאַר אַן אָפּפער צו זייערע ווילדע געטער. דאָס איז געווען דיא אורזאַכע, וואָס דער פּארסי האָט אזוי געוואָלט אויסמיידען דיא פּראָצעסיאָן.

דיא ווילדע מוזיק איז געקומען אַלץ נעהנטער און נעהנטער. ווילדעס געזאַנג און געבעט זיינען געווען אויסגעמישט מיט א געקלאַפּעריי פון פּויקען און צימבלען. באלד איז דיא פּראָצעסיאָן אָנגעקומען גאַנץ נאָהענט צו דעם אָרט, וואו אונזערע רייזענדע זיינען געזעסען אויפ'ן עלעפאַנט. זיי האָבען אַלעס געקענט זעהן.

צוערשט איז אָנגעקומען א באַנדע בראהמינען אין הויכע, ווייסע, שפּיציגע היטלען אויף דיא קעפּ, אין לאַנגע, ווייסע קליידער בעלעגט מיט שטיקערייען פון גאָלד און זילבער. ארום זיי זיינען געגאַנגען מענער, פרויען און קינדער. וועלכע האָבען געזונגען א לאַנגעס, טרויעריגעס ליעד — א טויטען ליעד. פון צייט צו צייט האָבען דיא צימבלען און פּויקען געקלאַפּט צום טאַקט.

הינטער זיי איז אָנגעקומען א וואַגען, אין וועלכען עס זיינען געווען איינגעשפּאַנט אין זעהר רייכען געשירר צוויי פּאָר זעבו'ס — זעבו איז אַן אינדישער אָקס. ער איז פיעל קלענער פון אונזערע אָקסען און האָט א הויקער אויפ'ן רוקען. מען קען איהם זעהן אין סענטראַל פּארק אין ניו יאָרק. — דער זעבו איז א הייליגעס טהיער ביי דיא אינדיער. זאָגאר זיין מיסט איז הייליג. איידער דער בראהמין הייבט אָן צו זאָגען זיין געבעט, רייבט ער זיך אָן דיא הענד מיט'ן מיסט פון א זעבו. דאַן זיינען זיינע הענד ריין.

דיא רעדער פונ'ם וואָגען זיינען געווען אזוי אויסגעדרעהט, און אזוי אויסגעפלאַכטען, אז עס האָט זיך אויסגעוויזען, אז זיי זיינען ארומגעוויקעלט מיט שלאַנגען.

אויפ'ן וואָגען האָט מען געזעהן דעם שרעקליכען, ווילדען, אבשייליכען גאָט. דאָס איז געווען א סטאַטוע פון א שטיין אָדער פון האָלץ מיט א שרעקליך גרויסען קאָפּ, מיט פיער הענד, מיט אַן אָפּענעם מויל, פון וועלכען עס האָט ארויסגעשטעקט א לאַנגע צונג פון א שלאַנג. דער גאַנצער קערפּער פונ'ם גאָט איז געווען געפארבט דונקעל רויט — דיא פארב פון בלוט. אויפ'ן האַלז האָט דער גאָט געטראָגען א האַלזבאַנד פון מענשען־קעפּ, ארום גארטעל איז געהאנגען א קראַנץ פון מענשען־הענד. דער גאָט איז געזעסען אויף א מענשען אָהן א קאָפּ, גלייך וויא ער וואָלט איהם נור וואָס אָבגעהאַקט דעם קאָפּ.

דאָס גאַנצע בילד איז געווען שרעקליך, אבשייליך און עקעלהאַפט אַנצוקוקען.

סער פראַנסיס האָט באַלד בערקענט, וואָס פאַר א גאָט דאָס איז.

— דאס איז דיא שרקליכע געטין קאלי־באהאוואני, דיא בלוטיגע. דאס איז דיא געטין פון טויט, האט ער געזאגט און האט א ציטער געטהאן.

ער האט געוואוסט, אז ווען מען פיהרט ארום דיעזע געטין, ווערט מען איהר געווים ברענגען מענשען־אפפער. דער גרעסטער טעמפעל פון דער שרעקליכער געטין קאלי איז א מאל געווען אין קאלקוטא. דאס ווארט קאלקוטא, דער נאמען פון דער הויפטשטאדט פון אינדיען, שטאמט אב פון דער געטין קאלי. אויף אינדוסטאניש האט דיא שטאדט געהייסען: „קאלי גהאט“, — דער בארג פון קאלי (הר אלוהים). דיא ענגלענדער האבען דערפון געמאכט קאלקוטא.

— וואס איז דאס פאר א טייפעל! האט פאספארטו אויסגערופען. אט דאס הייסט ביי זיי א גאט? דאס קען ניט זיין! עס איז דאך אבשייליך אויף איהם צו קוקען.

דער פארסי האט איהם אנגעכאפט ביי דער האנד און האט ארויפגעלעגט א פינגער אויפ'ן מויל, א צייכען, ער זאל שווייגען.

ארום דעם וואגען פון דער געטין האבען געטאנצט, געשפרונגען, זיך געקרימט, זיך געשטאכען און געשניטען דאס לייב, ביז דאס בלוט האט זיך פון זיי געגאסען, א באנדע פאקירס.

דיא פאקירס זיינען הייליגע, פרומע דיענער פון דיא אינדישע געטער. מען קען טרעפען א פאקיר, וועלכער האט א נדר געטהאן, ער זאל צוואנציג יאהר האלטען איין האנד אין דער הויך. ער האלט זיין ווארט. דיא האנד ווערט איינגעדארט און פערגליווערט, אז נאך דיא צוואנציג יאהר בלייבט זיא אויף אין דער הויך. אנאנדערער האט א נדר געטהאן, ער זאל צעהן יאהר שטעהן אויף איין ארט. ער האלט זיין נדר, ריהרט זיך ניט פונ'ם ארט, לעבט נור דערפון, וואס גוטע מענשען דערלאנגען איהם, ביז ער האלט אויס זיין צייט. א דריטער האט א נדר געטהאן, אז מען זאל איהם צעהן מאל ארויפציעהען אויף א הויכען שטאנג. מען שטעכט איהם אריין אן אייזערנעם הוק טיעף אין לייב. צום הוק איז צוגעבונדען א שטריק. אויף דיעזען שטריק שלעפט מען איהם ארויף אויפ'ן שטאנג. דאס בלוט גיסט זיך פון זיין קערפער און ער זינגט דערביי הייליגע ליעדער. ער טאר ניט שרייען פאר שמערץ. ער טאר ניט וועיזען זאגאר, אז עס טהוט איהם וועה. ווען ער האלט אויס זיין נדר, ווער ער א הייליגער.

דאס זיינען דיא אינדישע פאקירס. קיין רעליגיאן אין דער וועלט האט ניט אזעלכע ווילדע, אונמענשליכע, שרעקליכע און אבשייליכע צערעמאניען, וויא דיא אינדישע רעליגיאן. דאס איז א רעליגיאן פון מענשליכע ליידען, און מענשליכע שמערצען.

הינטער דער באנדע פאקירס האבען עטליכע בראהמינען געשלעפט א יונגע פרוי, וועלכע האט זיך קוים געהאלטען אויף דיא פיס.

דיא יונגע פרוי איז געווען שעהן, וויא דיא זון. איהר געזיכט איז געווען קלאר ווייס, וויא דאס געזיכט פון אן אייראפעאישע פרוי. איהר קאפ, איהרע אויערן, איהר האלז, איהרע הענד און איהרע פיס זיינען געווען בעהאנגען מיט

פערל, בריליאנטען און דיא טהייערסטע שטיינער. זיא איז געוועז אנגעטהאן אין טהייערע קליידער בעלעגט מיט גאלד און זילבער.

דיא פרוי איז געוועזן בלייך, וויא דער טויט און האט געציטערט. עס איז געוועזן דייטליך, אז זיא געהט ניט מיט'ן גוטען ווילען.

הינטער דער יונגער פרוי איז געגאנגען א וואך פון עטליכע שטארקע מענשען מיט בלויזע שווערדען אין דער האנד און מיט געלאדענע פיסטאלעטען אין גארטעל. צווישען דער וואך האבען פיער מענשען געטראגען א פאלאנקין, אויף וועלכען עס איז געלעגען א טויטער קערפער.

דער טויטער איז געוועזן אן אלטער מאן מיט א לאנגער ווייסער בארד. ער איז געוועזן אנגעטהאן אין טהייערע זיידענע קליידער. לעבען איהם איז געלעגען זיין שווערד אין א גאלדענער שייד אנגעזעצט מיט בריליאנטען. אויפ'ן שטערן האט מען געזעהן דיא בורלאה — א קיילעכדיג שטיקעל גאלד, וויא א מינצע, אויף וועלכער עס זיינען אויסגעדריקט געהיימע צייכענס. דיא בורלאה איז א זיכערער צייכען, אז דאס איז א פרינץ אדער א פירסט. קיינער טאר אין אינדיען ניט טראגען דיא בורלאה אויסער אן עכטער פרינץ אדער פירסט.

הינטער דעם טויטען איז ווידער געגאנגען א גרויסער הויפען פון פאקירס, וואכען און מוזיקאנטען, וועלכע פלעגען אפט מאכען א שרעקליכען ליארם. — דערמיט האט זיך דיא פראצעסיאן נעענדיגט.

סער פראנסיס קראמארטי האט זיך צוגעקוקט צו דער פראצעסיאן. ער איז געוועזן גוט בעקאנט אין אינדיען און האט געוואוסט, וואס דאס איז פאר א פראצעסיאן.

— איז דאס א סוטי? האט ער געפרעגט דעם אנטרייבער.

דער אנטרייבער האט א שאקעל געטהאן מיט'ן קאפ, אז דאס איז ווירקליך א „סוטי". דערביי האט ער ארויפגעלעגט א פינגער אויף זיינע ליפען, א צייכען, אז מען דארף שווייגען.

לאנגזאם איז דיא פראצעסיאן פאראיבערגעגאנגען. לאנגזאם איז דיעזער אונאנגענעהמער קאנצערט פערשטומט געווארען. ענדליך איז ווידער געווארען שטיל. מען האט נור געהערט פון דער ווייטען א שוואכעס רוישען און מורמלען. דער אנטרייבער האט ווידער ארויפגעפיהרט דעם עלעפאנט אויפ'ן וועג און האט געוואלט ווייטער פאהרען.

פילעאס פאגג האט געהערט, וויא סער פראנסיס האט געזאגט: „א סוטי", א ווארט, וועלכעס ער האט ניט פערשטאנען. ווען זיי זיינען ווידער ארויפגעקומען אויפ'ן וועג, האט ער זיך געווענדעט צו סער פראנסיס און האט איהם געפרעגט:

— וואס הייסט א „סוטי"?

— א סוטי הייסט א מענשענאפפער צו דער געטין קאלי, אבער ניט מיט געוואלט, זאנדערן פרייוויליג. דער מענש אפפערט זיך מיט'ן גוטען ווילען, האט סער פראנסיס ערקלערט. דיא יונגע פרוי, וועלכע דיא בראהמינען האבען

געפיהרט, וועט מען מארגען גאנץ פריה פערברענען לעבעדיגערהייט.

— דיא טייפעל! דיא טויגעניכטסע! האט אויסגערופען פאספארטו און האט געטאנצט אויפ'ן עלעפאנט. פערברענען לעבעדיגערהייט א מענשען און נאך אזא שעהנע און יונגע פרוי! — דיא מערדער!

— ווער איז דער טויטער, וואס איז געלעגען אין פאלאנקין? האט פילעאס פאגג ווייטער געפרעגט.

— דאס איז געווען איהר מאן, דער פירסט פונ'ם לאנד בונדעלקונד. דיעזעס לאנד געהערט ניט צו ענגלאנד. דער הערשער איז דערוויילּ נאך אונאבהענגיג.

— איך פערשטעה ניט! האט אויסגערופען פילעאס פאגג. איז דאס מעגליך, אז דיעזע ווילדע און אונמענשליכע צערעמאניע, אז ווען דער מאן שטארבט, מוז מען פערברענען זיין פרוי מיט איהם לעבעדיגערהייט, עקזיסטירט נאך אין דיעזע לענדער און דיא ענגלישע רעגיערונג זעהט עס צו און שווייגט?

זיית סער פראנסיס האט זיך בעקענט מיט פילעאס פאגג, האט ער איהם צום ערשטען מאל געהערט רעדען אזוי הויך און מיט אזא געפיהל. פילעאס פאגג איז יעצט ניט קיין מאשין. ער איז געווארען א מענש מיט א געפיהל, מיט מיטלייד אין הערצען.

— אין פיעלע לענדער אין אינדיען איז דער ענגלישער רעגיערונג געלונגען צו פערביעטען דיעזע שרעקליכע צערעמאניע, האט סער פראנסיס ערקלערט. אינדיען איז אבער א גרויס לאנד. עס זיינען דא ווילדע געגענדען, וואו דיא ענגלישע רעגיערונג האט קיין מאכט ניט. זיא קען ניט האלטען קיין ארמעען אין אזעלכע ווילדע געגענדען. דאס לאנד בונדעלקונד געהערט נאך ניט צו ענגלאנד. וואס קענען מיר טהון אין אזא פאל?

פאספארטו האט ניט געקענט איינזיצען. ער האט זיך געווארפען, וויא א וואהנזיניגער.

— פערברענען לעבעדיגערהייט? האט ער יעדעס מאל אויסגערופען אין דער גרעסטער פערצווייפלונג. אזא יוגענד! אזא שעהנהייט! פערברענען לעבעדיגערהייט? דאס איז שרעקליך! דאס איז שוידערהאפט! דאס איז אונמענשליך!

— זיא מוז זיך לאזען פערברענען, האט סער פראנסיס ווייטער ערקלערט. ווען זיא טהוט עס ניט, וועט איהר לעבען ערגער זיין, וויא דער טויט. מען וועט איהר אפגאלען דיא האר פונ'ם קאפ און מען וועט זיא האלטען פערשפארט אין א שטאל פון שווינע. קיינער וועט ניט וועלען מיט איהר רעדען. מען וועט איהר זאגאר ניט געבען קיין עסען. מען וועט זיא טרייבען און יאגען פון אלע זייטען, ביז זיא וועט ערגעץ שטארבען פאר הונגער און נויט. — דיא אונגליקליכע פרוי מוז אויסוועהלען איינס פון דיא צוויי: ענטוועדער זיא זאל זיך לאזען פערברענען מיט איהר טויטען מאן, אדער זיא זאל הייסען אונריין (טמא), פעראכטעט

פון יעדען, פערשפּאַטעט פון אַלעמען, פעריאַגט, פערטריעבען, ערניעדריגט און אויסגעשטויסען פון דער מענשליכער געזעלשאַפט.

וויא מיר ווייזט אויס, געהט דיא יונגע פרוי, וואָס מיר האָבען נור וואָס געזעהן, ניט מיט איהר גוטען ווילען צום טויט. עס קומען אבער פּאָר אזעלכע פעלע, ווען א פאַנאַטישע פרוי, וויל ווירקליך שטארבען מיט איהר מאַן צוזאַמען. דיא ענגלישע רעגיערונג טהוט אַלעס מעגליכע אום עס ניט צו דערלאָזען.

מיט עטליכע יאהר צוריק, ווען איך בין געשטאַנען מיט מיין בריגאַדע אין באָמביי, איז געקומען אזא וויטווע צום גובערנאַטאָר פון באָמביי און האָט איהם געבעטען, ער זאָל איהר ערלויבען, זיא זאָל זיך פערברענען מיט איהר טויטען מאַן. דער גובערנאַטאָר האָט איהר ניט ערלויבט. זיא איז אוועקגעפאָהרען אין א לאַנד, וואָס געהערט ניט צו ענגלאַנד און האָט זיך דאָרט געלאָזט פערברענען מיט דער גרעסטער צערעמאָניע, וויא מיר האָבען עס נור געזעהען.

אַלע האָבען אויסגעהערט דיא ערצעהלונג פון סער פראַנסיס זעהר אויפמערקזאַם. ווען ער האָט געענדיגט זיין ערצעהלונג, האָט דער אָנטרייבער זיך אָבגערופען:

— דיעזע יונגע פרוי, וואָס מיר האָבען נור וואָס געזעהן, צווינגט מען מיט געוואַלט, זיא זאָל זיך לאָזען פערברענען.

— פון וואַנען ווייסט דו עס?

— עס איז א געשיכטע פון וועלכער מען רעדט אין גאַנצען לאַנד, האָט דער אָנטרייבער געזאָגט.

— פּאַר וואָס האָט זיא ניט געשריען, ניט געבעטען? האָט סער פראַנסיס געפרעגט.

— ווייל מען האָט איהר ארייננגעגעבען אָפּיום און האַשיש, אזא מעדיצין, וואָס מאַכט דעם מענשען בערוישט, אז ער ווייס ניט, וואָס עס טהוט זיך מיט איהם. דיא בראַהמינען ווייסען שוין וויא צו בעהאַנדלען זייער אָפּפער.

— אַלזאָ, ווייסט דו פון דיעזער געשיכטע?

— יעדעס קינד אין דיעזער געגענד ווייס פון דיעזער געשיכטע.

— אבער וואוהין האָט מען זיא יעצט געפיהרט? האָט פּלוצלונג פילעאַס פאָגג געפרעגט.

— מען האָט זיא געפיהרט אין דיא פּאַגאָדאַ (טעמפּעל) פון פּילאַדש, צוויי מייל ווייט פון דאַנען. דאָרט וועט מען דיא גאַנצע נאַכט זינגען הייליגע ליעדער, טאַנצען און בעטען דיא געטין קאַלי.

— און ווען וועט מען זיא פערברענען? האָט פילעאַס פאָגג ווייטער געפרעגט.

— מאָרגען גאַנץ פריה, ווען דיא זון וועט ארויס.

אייניגע מינוטען האָבען אַלע געשוויעגען. דער אָנטרייבער האָט געגעבען א זעץ דעם עלעפאַנט מיט זיין האַמער, אַז ער זאָל ווייטער געהן. פילעאַס פאָגג

האט איהם געהייסען בלייבען שטעהן און האט זיך געווענדעט צו סער פראנסים קראמארטי:

— פיעללייכט איז מעגליך צו רעטען דיעזע פרוי?

— האט איהר דען צייט דערצו? האט סער פראנסים געפרעגט.

— צו רעטען א מענשען האב איך שטענדיג צייט.

— הערר פאגג, איז זיית א גוטער און עדעלער מענש! האט סער פראנסים אויסגערופען.

— ווען איך האב אבגעשפארט א ביסעל צייט אויפ'ן שיף, פאר וואס זאל איך ניט טהון א זאך, וואס יעדער מענש מוז טהון — רעטען א מענשען? —

13טעס קאפיטעל.

פאספארטו בעווייזט, אז דאס אלטע שפריכווארט: „ווער מוטה האט, דער האט גליק", איז גאנץ ריכטיג.

סער פראנסים קראמארטי האט ערקלערט, אז צו רעטען דיעזע אונגליקליכע פרוי איז ניט אזוי לייכט. מען ריסקירט דערביי מיט'ן לעבען.

— איהר האט אליין געזעהן, וויא ארום דער פרוי איז גענאנגען א שטארקע וואך פון פאנאטיקער מיט בלויזע שווערדען און מיט געלאדענע פיסטאלעטען. קוים וועט זיך איינער אונטערשטעלען זיא צו בעפרייען, וועט מען איהם טייטען. ווען מען וועט איהם ניט טייטען, וועט מען איהם ארעסטירען און מען וועט איהם אריינווארפען אין געפענגניס.— וויא קענט איהר נעהמען אויף זיך אזא ריסק?

— איך מוז טהון אלעס, וואס איך קען, אום ניט צו דערלאזען, אז מען זאל פערברענען א מענשען לעבעדיגערהייט, האט פילעאס פאגג געענטפערט רוהיג און ענטשלאסען.

— מיין הערר האט רעכט! האט זיך אריינגעמישט פאספארטו. מיר, פראנצויזען און ענגלענדער, מיר געבילדעטע מענשען, זאלען צוזעהן גלייכגילטיג, וויא מען פערברענט לעבעדיגערהייט אזא יונגע און אזא שעהנע פרוי? — דאס איז אונמעגליך.

ער האט זיך דערמאנט, אז ער איז א מאל געווען א לעהרער פון פעכטען און האט צונויפגעלעגט ביידע הענד, גלייך וויא ער שטעהט שוין געגען דיא בראהמינען און וויל מיט זיי פעכטען.

סער פראנסים האט אויך איינגעוויליגט צו העלפען רעטען דיא אונגליקליכע פרוי. אלס גענעראל האט ער זיך איבערלעגט, וויא אזוי זיא צו בעפרייען.

— מיר זיינען דריי ענטשלאסענע מענשען, וועלכע וועלען אלעס ריסקירען אום זיא צו בעפרייען. יעצט איז נור דיא פראגע וועגען אונזער אנטרייבער. וואס וועט ער טהון? וועט ער האלטען מיט זיינע לאנדסלייט דיא אינדיער, אדער וועט ער צושטעהן צו אונז?—דאס איז זעהר א וויכטיגע פראגע. ווען ער שטעהט צו צו אונז, דאן האבען מיר אן עלעפאנט, און קוים וועט אונז געלינגען זיא צו בעפרייען, וועלען מיר אוועקפאהרען קיין אללאהאבאד אויפ'ן עלעפאנט. וועט

ער אבער צושטעהן צו זיינע לאנדסלייט, וועלען מיר זיין אין זעהר א שלעכטע לאגע. מיר וועלען מוזען זוכען אנאנדער אנטרייבער. וואו נעמט מען אזא מענשען?

— לאמיר איהם אליין פרעגען, האט פאספארטו געזאגט.

פער פראנסיס האט דערצעהלט דעם אנטרייבער, אז זיי זיינען ענטשלאסען צו רעטן דיעזע פרוי און האט איהם געפרעגט, אויב ער וועט זיי מיטהעלפען.

— גענעראל, האט דער אנטרייבער געענטפערט, איך בין א פארסי, איך האב פיינט דיא בראהמינען. דיעזע אונגליקליכע פרוי איז אויך א פארסי. בעפעהלט! איך וועל טהון אלעס, וואס איהר וועט מיר הייסען.

— דאס איז רעכט, יונגער מאן! האט פילעאס פאגג בעמערקט.

— איך מוז אייך אבער ווארענען, האט דער אנטרייבער געזאגט, אז איהר נעהמט אייך אונטער צו טהון א געפעהרליכע זאך. דיא בראהמינען בעשטראפען זעהר שטרענג יעדען, ווער עס שטערט זיי אין זייערע אונמענשליכע צערעמאניען. עס קען אייך קאסטען אייער לעבען.

— איך וויים עס, האט פילעאס פאגג געזאגט. — איך רעכען, אז מיר זאלען דא ווארטען, ביז עס וועט ווערען נאכט, ערשט דאן אין דער פינסטער זאלען מיר זוכען א מיטעל זיא צו בעפרייען.

— איך מיין אויך אזוי, האט דער אנטרייבער מיטגעשטימט.

עס איז געבליעבען, אז זיי זאלען אבווארטען דא אויפ'ן ארט, ביז עס וועט ווערן נאכט. אום צו פערטרייבען דיא צייט האט דער פארסי דערצעהלט דיא געשיכטע פון דער אונגליקליכער פרוי.

— דיא יונגע פרוי, האט דער עלעפאנט-אנטרייבער דערצעהלט, איז דיא טאכטער פון א רייכען קויפמאן אין באמביי. איהר פאטער איז אויך א פארסי און א געבילדעטער מאן. זיא הייסט אאודא. זיא האט געלערנט אין איינע פון דיא בעסטע ענגלישע שולען אין באמביי, רעדט עטליכע שפראכען, זינגט זעהר שעהן און שפיעלט פארטרעפליך אויף א פיאנא.

איהר מוטער איז געשטארבען, ווען זיא איז נאך געווען א קינד. איהר פאטער האט געהייראטהעט א יונגע פרוי, וועלכע האט אאודא פיינט בעקומען. עס פלעגט זיא קרענקען, ווען זיא פלעגט הערען, וויא מען לויבט אאודא, אז זיא איז דאס שעהנסטע מעדכען אין באמביי. זיא האט זיך ענטשלאסען לויז צו ווערען פון איהר צו־שעהנער שטיעף־טאכטער.

מיט איניגע מאנאטע צוריק איז דער אלטער, שוואכער און קראנקער ראדשאה (פירסט, קעניג) פון בענדעלקונד געקומען קיין באמביי בעזוכען א הייליגען טעמפעל. ער איז איינגעשטאנען ביי אאודא'ס פאטער, וועלכער פלעגט מיט איהם האנדלען. דער אלטער ראדשאה האט דערזעהן דיא שעהנע אאודא און האט זיך אין איהר פערליעבט. אאודא'ס שטיעף־מוטער האט בענוצט דיעזע געלעגענהייט און האט איינגערעדט איהר מאן, אז אזא הייראטה מיט א ראדשאה, א קעניג, איז א גליק פאר אאודא. דער פאטער האט איינגעוויליגט און האט זיא אוועקגעגעבען דעם אלטען ראדשאה.

אין אינדיען פרעגט מען ניט דיא מערכען, אויב זיי ווילען דעם מאן, וואס מען גיט זיי. מען פערהייראטהעט זיי געגען זייער ווילען.

אאודא האט געהייראטהעט ערשט מיט צוויי מאנאט צוריק. דער אלטער ראדשאה איז באלד געשטארבען. זיא האט געוואוסט וואס פאר א שיקזאל עס ערווארטעט זיא און איז אנטלאפען געווארען. דיא בראהמינען און דיא יורשים פונ'ם ראדשאה זיינען איהר נאכגעלאפען און האבען זיא מיט געוואלט צוריק־געבראכט.

— צו וואס האבען זיי עס געטהאן? האט פאספארטו געפרעגט. וואס וואלט זיי געהארט, אז דיא שעהנע אאודא זאל בלייבען לעבען?

דער אנטרייבער האט אויף איהם א קוק געטהאן און האט זיך צולאכט.

— צו וואס זיי האבען עס געטהאן? איהר מיינט — פון גאט'ס וועגען? ניין! דיא פרומע בראהמינען האבען ליעב געלד. ווען מען פערברענט זיא מיט איהר מאן, בלייבט איהר גאנץ פערמעגען פאר דיא יורשים און דיא בראהמינען. ווען זיא בלייבט אבער לעבען, געהערט דאס קעניגרייך און דאס גאנצע פערמעגען פון ראדשאה צו איהר. — היינט פערשטעהט איהר שוין, פאר וואס זיי האבען אנגעווענדעט אלע מעגליכע מיטעל, אז מען זאל זיא פערברענען צוזאמען מיט איהר טויטען מאן?

דער פראנצויז איז געשפרונגען פון דער הויט.

— דיא מערדער! דיא רויבער! האט ער געשריען. איך וואלט זיי ווייזען, וויא אזוי צו פערברענען א פרוי לעבעדיגערהייט!

עס האט אנגעהויבען פינסטער צו ווערען. פילעאס פאגג האט געהייסען דעם אנטרייבער פיהרען דעם עלעפאנט צו דער פאגאדא פון פאלידש. לאנגזאם און פארזיכטיג זיינען זיי צוגעפאהרען צו דער פאגאדא. זיי זיינען געבליעבען שטעהן אונטער א געדיכטען בוים, פון וואנען זיי האבען צוואר ניט געקענט זעהן דיא פאגאדא, זיי האבען אבער דייטליך געהערט דאס זינגען און ליארמען פון דיא פאקירים.

יעצט זיינען זיי אראבגעגאנגען, האבען זיך געזעצט אויפ'ן גראז און האבען אנגעהויבען זיך צו בעראטהען, וויא אזוי זיי זאלען רעטען דיא אונגליקליכע. דער יונגער אנטרייבער איז זיי יעצט זעהר ניצליך געווען. ער איז געווען זעהר גוט בעקאנט מיט דער פאגאדא. ער האט געזאגט, אז דיא יונגע פרוי איז יעצט פערשפארט אין דער פאגאדא. א שטארקע וואך היט זיא אב.

— איך מיין, אז מיר זאלען ווארטען ביז גאנץ שפעט אין דער נאכט, האט סער פראנסיס געזאגט. דיא פאנאטיקער זיינען דאך מענשען. זיי וועלען מיעד ווערען. זיי וועלן זיך לעגען שלאפען. דאן וועלען מיר צוקומען שטילערהייט, וועלען אויסברעכען א פענסטער, אדער מאכען א לאך אין דער וואנד און בעפרייען דיא פרוי. מיר וועלען זיא דאן צופיהרען אהער, וועלען זיך אויפזעצען אויף אונזער עלעפאנט און וועלען זיך אוועקפאהרען.

— געוויס, מוזען מיר זיא בעפרייען ביי־נאכט, האט פילעאס פאגג

בעמערקט. ניט גאנץ פריה, ווען דיא וואכען וועלען שטעהן ארום איהר. דאמאלס וועלען מיר — פיער מענשען, גאר ניט קענען טהון געגען אזא באנדע.

אזוי איז עס געבליעבען. ווען עס איז געוואָרען שטארק פינסטער, זיינען זיי ארויסגעגאנגען פון אונטער'ן בוים און זיינען שטילערהייט צוגעגאנגען צו דער פאגאָדא. דער יונגער פארסי האָט זיי געפיהרט. ער איז געווען א געבאָרענער פון דיעזער געגענד און האָט זיא זעהר גוט געקענט.

ער האָט זיי געפיהרט ניט אויפ'ן טראקט צו דער גרויסער טהיר פון דער פאגאָדא, זאָנדערן דורכ'ן וואלד, זיי זאָלען אויסקומען פון דער זייט פאגאָדא, וואו עס איז ניטאָ קיין טהיר. ער האָט גאנץ ריכטיג בערעכענט, אז פון יענער זייט פאגאָדא שטעהט קיין וואך ניט. דיא בראהמינען זיינען זיכער, אז קיינער וועט פון יענער זייט ניט אָנקומען.

ער האָט זיי געפיהרט דורכ'ן וואלד און האָט זיי צוגעפיהרט צו א קליין טייכעל. דאָרטען האָבען געברענט פאקעלן אויף אייזערנע געשטעלען, אריינ־געשטעקט אין דער ערד. ביים שיין פון דיעזע פאקעלן האָבען זיי דערזעהן א גרויסען הויפען האָלץ. דאָס איז געווען דער הויפען האָלץ, אויף וועלכען מען האָט געדאַרפט מאָרגען פריה פערברענען דיא יונגע פרוי.

דער אָנטרייבער האָט זיי דערצעהלט, אז דאָס איז קיין געוועהנליך האָלץ, דאָס איז א זעהר טהייערער סאָרט האָלץ — סאנדעל האָלץ, וועלכע שמעקט זעהר שעהן, ווען עס ברענט. א'ן איינפאכען מענשען וואלט מען פערברענט מיט געוועהנליכען האָלץ. עס איז אבער א ראדשאה, א פירסט, א קעניג, און קעניגע מוז מען פערברענען מיט סאנדעל האָלץ, אויף וועלכען מען גיסט נאָך ארויף פערפומען און שמעקעדיגעס אייל.

אויפ'ן הויפען סאנדעל האָלץ איז געלעגען דער טויטער קערפער פונ'ם ראדשאה אויף א רייכען פאלאנקין. געוועהנליך לעגט מען ארויף דיא לעבעדיגע פרוי לעבען איהר טויטען מאן אויפ'ן פאלאנקין. זיא לעגט ארונטער דיא רעכטע האנד אונטער זיין קאָפּ און דיא לינקע האנד לעגט זיא אויף זיין הערץ. דאן צינדעט מען אונטער דעם הויפען האָלץ און דיא לעבעדיגע מיט'ן טויטען ווערען פערברענט.

פאספארטו האָט געציטערט, וויא אין פיעבער, ווען מען האָט איהם דערצעהלט דיעזע איינצעלהייטען. פילעאס פאָגג איז געשטאנען רוהיג און האָט בעטראכט דיעזע שרעקליכע פאָרבערייטונגען. דער אָנטרייבער איז פערשוואונדען געוואָרען אויף אייניגע מינוט. באלד איז ער צוריקגעקומען און האָט געזאָגט גאנץ שטיל:

— קומט! יעצט איז דיא צייט.

ער האָט זיי געפיהרט גלייך צו דער פאגאָדא. ארום דער פאגאָדא זיינען געלעגען מענער, פרויען און קינדער און זיינען געשלאָפען.

דיא אינדיער טרינקען פאר אזא צערעמאָניע זייער „האנג“—אזא געטרענק, וואָס איז געמישט מיט אָפּיום און מיט נאָך א שטארקע זאך. פון דיעזען

געטרענק זיינען זיי בערוישט און אנטשלאפען געווארען. אבער ניט אלע זיינען געשלאפען. דיא וואכען זיינען ארומגעגאנגען פאר דער טהיר און האבען זיך צוגעהערט צו יעדען גערויש.

פילעאס פאגג און סער פראנסיס האבען געזעהן, אז עס איז ניט אזוי לייכט צוצוגעהן צו דער פאגאדא און אויסברעכען א פענסטער אדער מאכען א לאך אין דער וואנד, וויא זיי האבען פריהער געמיינט.

— לאמיר נאך ווארטען, האט סער פראנסיס געזאגט. עס איז נאך פריה מעגליך, אז שפעטער, ווען עס וועט ווערען קיהלער און דיא וואכען וועלען זעהן אז קיינער איז ניטא, וועלען זיי אנטשלאפען ווערען.

קיין אנדערע עצה איז דערוויילע ניט געווען. פילעאס פאגג און זיינע קאמעראדען האבען אויסגעזוכט א געדיכטען בוים און האבען זיך דערוויילע אונטער איהם אנידערגעזעצט. זיי האבען זיך אזוי אנידערגעזעצט, אז זיי זאלען קענען זעהען אלעס, וואס דיא וואכען וועלען טהון.

דיא צייט איז פערגאנגען לאנגזאם, שרעקליך לאנגזאם. יעדע שטונדע האט זיך זיי אויסגעוויזען א יאהר. דיא וואכען זיינען זיך געגאנגען רוהיג פאר דער טהיר פונ'ם טעמפעל און האבען גאר ניט געדענקט זיך צולעגען שלאפען.

עס איז געווארען האלבע נאכט. דיא וואכען שלאפען נאך אלץ ניט. אלעס ארום איז שטיל און רוהיג, נור דיא וואכען מיט בלויזע שווערדען אין דער האנד און מיט פיסטאלעטען אין גארטעל געהען ארום און היטען אב דיא פאגאדא. פילעאס פאגג מיט זיינע קאמעראדען האבען איינגעזעהן, אז זיי האבען זעהר וועניג האפענונג, אז דיא וואכען זאלען אנטשלאפען ווערען.

— עס העלפט ניט, מיר מוזען זוכען אנאנדער מיטעל, האט פילעאס פאגג געזאגט. זיי ווילען ניט אנטשלאפען ווערען.

זיי האבען זיך ווייטער בעראטהען און זיינען ווידער ארומגעגאנגען הינטער דיא פאגאדא. דארט איז אלעס געווען שטיל און רוהיג. דארט אבער זיינען ניט געווען ניט קיין פענסטער, ניט קיין טהירען.

אלזא, וואס טהוט מען? — מאכען א לאך אין דער וואנט. דערצו מוז מען האבען אינסטרומענטען. פילעאס פאגג און זיינע קאמעראדען האבען מיט זיך געהאט נור טאשען־מעסערלאך. וואס קען מען מאכען מיט א קליין מעסער'ל?

דעננאך זיינען זיי צוגעקומען צו דער וואנט, האבען זיא בעטראכט און האבען אנגעהויבען זיא צו קראצען מיט זייער מעסערליך. דיא וואנד איז געווען פון ציעגעל. זיי האבען גערעכענט, אז קוים וועט זיי געלינגען ארויסצונעהמען איין ציעגעל, וועט זיי שוין לייכט זיין צו מאכען א גרויסען לאך.

זיי האבען זיך גענומען צו דער ארבייט. קוים אבער האבען זיי אנגעהויבען ארומצוגראבען דעם קאלך און דעם צעמענט פון איין ציעגעל, האבען זיך געוויזען אייניגע אינדיער מיט פאקעלן. דאס איז געווען א טהייל פון דער וואך וועלכע איז פון צייט צו צייט ארומגעגאנגען דיא פאגאדא פון אלע זייטען.

פילעאס פאגג מיט זיינע קאמעראדען האבען קוים צייט געהאט צו בעהאלטען זיך הינטער א גרויסען בוים, וועלכער איז געשטאנען נים ווייט.

יעצט האבען זיי זיך איבערציינט, אז מאכען א לאך אין דער וואנט איז אויך אונמעגליך. דיא בראהמינען שלאפען נים. זיי בעוואכען זייער אפפער זעהר גוט. זיי ווייסען, אז ווען דיזע פרוי איז נימא, וועלען זיי פערליערען פיעל געלד.

— וואס טהוט מען יעצט? האט סער פראנסיס געפרעגט. איהר זעהט דאך, אז דיא אונגליקליכע פרוי איז פערלארען. — וויא קען מען זיא רעטען?

— מיר מוזען אוועקגעהן, האט דער אנטרייבער זיך אבגערופען. מיר קענען דא גאר נים העלפען.

— לאמירווארטען, האט פילעאס פאגג געזאגט רוהיג. עס וועט מיך נים הארען, ווען איך וועל אנקומען קיין אללאהאבאד מארגען אום צוועלף אוהר.

— וואס פאר א האפנונג האט איהר דען? האט סער פראנסיס געפרעגט. עס איז שוין נים ווייט צו טאג. ווען מיר האבען ביי נאכט אין דער פינסטער גאר נים געקענט העלפען, וואס וועלען מיר טהון, ווען עס וועט זיין ווייסער טאג?

— מיר מוזען ווארטען ביז אין דער לעצטער מינוט, האט פילעאס פאגג געענטפערט. מעגליך, אז אין דער לעצטער מינוט וועט אונז עפעס א צופאל אויסהעלפען.

סער פראנסיס האט אין דיזע מינוט געוואלט זעהן פילעאס פאגג'ס געזיכט. ער האט געוואלט זעהן, וואס פאר א מיינע ער האט געמאכט ביי דיא לעצטע ווערטער. ליידער, איז דיא נאכט געוועזען א פינסטערע און סער פראנסיס האט גאר נים געקענט זעהן.

— וואס האפט דיעזער זאנדערבארער מענש? האט זיך סער פראנסיס געטראכט. וואס וויל ער טהון? וויל ער אין דער לעצטער מינוט זיך ארויפ־ווארפען אויף דיא בראהמינען, טוידטען דיא וואכען און בעפרייען דיא אונגליק־ליכע פרוי מיט געוואלט?

דאס איז וואהנזין! דאס איז א זאך דער אונמעגליכקייט!

דעננאך האט זיך סער פראנסיס בעשלאסען צו ווארטען. דער אנטרייבער איז אויך געבליעבען מיט זיי. זיי זיינען שטילערהייט אוועקגעגאנגען פון דער הינטער זייט פון דער פאגאדא און זיינען וויעדער אויסגעקומען פון פארענט. זיי האבען זיך געשטעלט אין אזא ארט, וואו זיי האבען געקענט זעהן אלעס. דיא טהיר פון דער פאגאדא און דער גרויסען הויפען סאנדעל האלץ, אויף וועלכען דער טוידטער ראדשאה איז געלעגען.

קיינער האט מעהר נים גערעדט קיין ווארט. יעדער האט זיך אויסגעזוכט אן ארט, וואו ער זאל קענען בעקוועם זיצען און ווארטען ביז עס וועט טאג ווערען.

פאספארטו איז ארויפגעקראכען אויף א בוים, האט אויסגעזוכט א גראבען צווייג און האט זיך אויף איהם אויסגעצויגען. ער האט געטראכט, וויא אזוי

צו רעטען דיעזע אונגליקליכע פרוי. אלס פראנצויז האט ער עס ניט געקענט דערלאזען, אז מען זאל א פרוי פערברענען לעבעדיגערהייט. ער האט זיך דערמאהנט אלע זיינע שטיק, וואס ער האט געקענט אלס טענצער אויפ'ן שטריק, אלס רייטער אין א צירק און אלס פייערמאן. ער האט זיך געבראכען דעם קאפ און האט געזוכט מיטעל און וועגען וויא אזוי אבצונארען דיא פאנאטיקער און דיא בראהמינען.

פלוצלונג איז איהם עפעס איינגעפאלען אין קאפ. ער האט זיך אויפגעזעצט אויף זיין צווייג און האט אנגעהויבען צו רעדען צו זיך אליין אויף זיין מוטער־שפראכע, אויף פראנצויזיש.

— דאס איז אונזין! דאס איז וואהנזין! האט ער געטראכט אין דער הויך. — פאר וואס ניט? פיעללייכט וועט עס דאך העלפען. — איך זעה ניט קיין אנדער וועג. — מיר מוזען אלעס פראבירען. — דאס איז דאס איינציגע מיטעל. — זיי זיינען דאך האלב־ווילדע—פאנאטיקער—פערד—עזלען איך וועל זיי אבנאררען!

ער האט ניט ארויסגעזאגט, וואס ער וויל טהון. ער האט זיך אבער באלד אראבגעגליטשט פונ'ם בוים, וויא א שלאנג, און איז ערגעץ פערשוואונדען געווארען. קיינער האט ניט בעמערקט, אז ער איז ערגעץ אוועקגעגאנגען. קיינער האט איהם ניט געזעהן און קיינער האט איהם ניט געהערט.

לאנגזאם האבען זיך געצויגען דיא שטונדען פון דער נאכט. עס איז געווארען פינסטערער און פינסטערער, א צייכען, אז דער יונגער טאג וועט באלד אנקומען און וועט פערטרייבען דיא פינסטערע נאכט. באלד האט זיך געוויעזען אין דער אסט־זייט (מזרח זייט) א בלייכער פאס ליכטיגקייט.

לעבן דער פאגאדא האט מען אנגעהויבען צו פויקען אויפ'ן טאם־טאם (א סארט פויק פון אן אויסגעהוילטעם שטיק האלץ) דאס איז געווען א צייכען, אז אלע זאלען אויפשטעהן. דיא שרעקליכע צערעמאניע וועט זיך באלד אנהייבען.

אלע, וואס זיינען ביז אהער געשלאפען ארום דער פאגאדא, זיינען אויפגעשפרונגען. עס האבען זיך ווידער אנגעהויבען געשרייען, געוואלדען און ווילדע געזאנג. דיא פאקירס האבען געשפרונגען, געטאנצט און זיך געדרעהט פאר דער טהיר פון דער פאגאדא, וויא דיא וואהנזיניגע.

באלד האבען זיך געעפענט דיא הויכע און ברייטע טהירען פון דער פאגאדא, א שטראם ליכט האט זיך אויסגעגאסען און האט בעלייכטעט דעם פרייען פלאץ ארום. פילעאס פאגג און סער פראנסיס האבען געקענט זעהן פינקטליך דאס אפפער פון מענשליכען פאנאטיזמוס און שלעכטיגקייטען.

דיא יונגע פרוי איז געשטאנען אין דער מיט פון דער פאגאדא. צוויי שטארקע בראהמינען האבען זיא געהאלטען פעסט און האבען זיא געשלעפט צו דער טהיר. וויא עס האט אויסגעוויעזען, האט זיא זיך איבער נאכט א ביסעל אויסגעניכטערט פון דיא שטארקע זאכען, וואס מען האט איהר נעכטען איינגעגעבען. זיא האט אנגעהויבען צו פערשטעהן איהר שרעקליכע לאגע און האט

זיך געריסען און געווארפען אין איהר גרעסטער פערצווייפלונג, וויא עס רייסט זיך דער אקס, וועלכען מען פיהרט צו דער שלאכט־באנק.

פילעאס פאגג און סער פראנסיס האבען געציטערט ביי דיעזען שרעקליכען אנבליק. צופעליגערווייזע האט סער פראנסיס אנגעריהרט פילעאס פאגג'ס האנד און האט דערזעהן, אז ער האלט א מעסער אין זיין שטארקען פויסט.

דיא בראהמינען ווייסען אבער, וויא אזוי ארומצוגעהן מיט זייערע מענשען־אפפער. זיי האבען באלד אנגעהויבען שטארק צו רויכערן ארום דער יונגער פרוי מיט אינדישען האנף (קאנאפליעס), א שטארקער גיפט, פון וועלכען דער מענש ווערט בעטייבט און פערליערט דעם בעוואוסטזיין. ער ווערט שטארק פער'שכור'ט.

דיא יונגע פרוי האט זיך באלד בערוהיגט. זיא איז פער'שכור'ט געווארען פון'ם שרעקליכען רויך. דיא מענגע האט זיך יעצט אויסגעשטעלט אין צוויי רייהען פון דער טהיר פון דער פאגאדא ביז אין שייטערהויפען. דיא בראהמינען האבען זיא גענומען אונטער דיא ארעמס און האבען זיא אנגעהויבען צו פיהרען צום הויפען האלץ, וואו דער טוידטער ראדשאה איז געלעגען.

פילעאס פאגג און זיינע קאמעראדען זיינען ארויסגעגאנגען פון אונטערן בוים, וואו זיי זיינען געשטאנען, און האבען זיך געשטעלט הינטער דער מענגע.

פון דער פאגאדא ביז צום שייטערהויפען איז געוועזען ניט וויים. עס האט געדויערט נור איינינע מינוטען און דיא בראהמינען האבען אהין צוגעפיהרט זייער אפפער. ווען זיי זיינען צוגעקומען צום הויפען, האבען זיי אויפגעהויבען דיא יונגע פרוי און האבען זיא אנידערגעלעגט לעבען איהר טויטען מאן. זיא איז געוועזען אזוי בעטייבט, אז זיא האט געלאזען טהון מיט זיך, וואס דיא בראהמינען האבען געוואלט.

מען האט גענומען איהר רעכטע האנד און מען האט זיא ארונטערגעלעגט אונטערן טויטענס קאפ. איהר לינקע האנד האט מען געלעגט דעם טויטען אויפ'ן הארצען. באלד האט א בראהמין געבראכט א פאקעל און האט אונטער־געצונדען דעם הויפען האלץ.

פילעאס פאגג האט זיך געריסען צום הויפען מיט'ן מעסער אין דער האנד. סער פראנסיס האט איהם געמוזט צוריקהאלטען מיט געוואלד. סער פראנסיס האט געוואוסט, אז יעצט איז אלעס פערלארען. יעצט קען שוין קיינער ניט רעטען דיא אונגליקליכע. מען וועט זיא שוין פערברענען. פילעאס פאגג איז אבער געוועזען א שטארקער מענש. ער האט זיך אויסגעריסען פון סער פראנסיס און איז געלאפען צום שייטערהויפען.

פלוצלונג האט מען געהערט א שרעקליכען געשריי, וויא פון ווילדע טהיערע. אלע אינדיער זיינען געפאלען מיט זייערע געזיכטער צו דער ערד.

דער אלטער ראדשאה איז גאר ניט געוועזען טויט. קוים האט דער בראהמין אונטערגעצונדען דעם הויפען טרוקענעם האלץ, וועלכעם האט באלד אנגעהויבען צו ברענען, האט זיך דער טויטער אויפגעהויבען. האט געכאפט דיא יונגע פרוי

פּיס ביידע הענד, איז אראבגעשפּרונגען פונ'ם הויפען האָלץ און האָט אָנגעהויבען צו לויפען מיט איהר גלייך צו דעם אָרט, וואו פילעאס פאָגג און סער פראנסים זיינען געשטאַנען.

דיא בראהמינען, דיא פאַקירס און דיא מענגע האָבען זיך אזוי דערשראָקען און זיינען געוועזען אזוי איבערראַשט, וואָס דער טויטער איז לעבעדיג געוואָרען, אַז זיי זיינען געלעגען אויף דר'ערד, וויא דיא טויטע.

פילעאס פאָגג, סער פראנסים און דער עלעפאַנט־אַנטרייבער זיינען אויך געשטאַנען, וויא פערשטיינערט. זיי האָבען אויך ניט געוואוסט, וואָס דאָ טהוט זיך, ווען דער טויטער מיט דער יונגער פרוי אויף דיא הענד איז צוגעלאָפען צו זיי און האָט געזאָגט:

— יעצט, שנעל! לאָמיר אוועקפאָהרען!

פילעאס פאָגג און סער פראנסים האָבען דערקענט פּאַספּאַרטו'ס שטימע.

דאָס איז געוועזען דיא אידעע, וואָס איז איהם איינגעפאַלען אין קאָפּ. ער איז שטילערהייט אראָבגעקראָכען פונ'ם בוים, וואו ער איז געזעסען. אין דער פינסטער איז ער צוגעגאַנגען צום הויפען האָלץ, האָט אראָבגעוואָרפען דעם טויטען ראַדשאַה אונטער'ן פּאַלאַנקין און האָט זיך געלעגט אויף זיין אָרט. ער האָט זיך אזוי פערדעקט דאָס געזיכט, אַז דיא בראהמינען האָבען איהם ניט דערקענט. ווען מען האָט אונטערגעצונדען דאָס האָלץ, איז ער אויפגעשפּרונגען און האָט מיטגענומען דיא יונגע פרוי.

פילעאס פאָגג, סער פראנסים, דער אַנטרייבער און פּאַספּאַרטו מיט זיין פּעקעל אויף דיא הענד זיינען יעצט געלאָפען, וויא שנעל זיי האָבען געקענט צו דעם אָרט, וואו דער עלעפאַנט איז געשטאַנען. זיי האָבען זיך שנעל אויפגעזעצט אויפ'ן עלעפאַנט און דער אַנטרייבער האָט איהם אָנגעהויבען צו קלאַפּען אין קאָפּ מיט זיין קליינעם האמער, ער זאָל לויפען שנעלער.

קוים זיינען זיי אוועקגעפאָהרען עטליכע הונדערט שריט, האָבען זיי געהערט געוואַלדען, געשרייען און שיסען. דיא בראהמינען האָבען זיך אומגעקוקט און האָבען דערזעהן, אַז דער טויטער ראַדשאַה ליעגט אונטערן פּאַלאַנקין און ברענט, וויא גאָט האָט געבאָטען.

זיי האָבען יעצט פערשטאַנען, אַז מען האָט זיי אָבגענאַררט, אַז איינער האָט ביי זיי ארויסגעריסען זייער אָפּפער. זיי האָבען זיך געלאָזט לויפען אין וואַלד, האָבען געשריען און האָבען געשאָסען. איין קוגעל האָט געטראָפען אַ בוים גאָר ניט ווייט פון אונזערע רייזענדע.

דער עלעפאַנט האָט געמיינט, אַז דאָס איז אַ יאַגד און איז געלאָפען נאָך שנעלער. ער איז געוועזען געלערנט צו אַ יאַגד. אין אַ האַלבע שטונדע ארום איז אַלעס שטיל געוואָרען. אונזערע רייזענדע זיינען געוועזען גאַנץ ווייט פון דער פּאַגאָדע. קיינער האָט זיי שוין מעהר ניט נאָכגעיאָגט.

14טעם קאפיטעל.

פילעאס פאָגג רייזט לעבען בעריהמטען טייך גאנגעס און קוקט זיך זאָגאר צו איהם ניט צו.

קוים האָבען זיי זיך עטוואס בערוהיגט און האָבען זיך איבערציינגט, אז זיי זיינען אין זיכערהייט, מען פערפאָלגט זיי שוין ניט, האָט פאסספּארטו אָנגעהויבען צו לאַכען, אז דער גאנצער וואלד האָט געקלונגען פון זיין געלעכטער.

סער פראנסים קראָמארטי האָט איהם געדריקט דיא הענד. פילעאס פאָגג איז געבליבען רוהיג און ערנסט וויא ביז אהער. ער האָט נור געזאָגט איין וואָרט:

— דאָס איז געוועזען גוט!

ביי פילעאס פאָגג איז דאָס געוועזען דיא גרעסטע לויב, וואָס ער האָט געקענט אויסלויבען א מענשען.

— איך האָב גאָר ניט געטהאָן, האָט פאסספּארטו געזאָגט און האָט זיך געהאַלטען ביי דיא זייטען פון געלעכטער. איך האָב נור אָבגענאַררט דיא דומע בראהמינען און דיא פאקירס. איך האָב מיך דערמאָהנט אין דיא אמאָליגע יאהרען ווען איך בין געוועזען אין צירק און פלעג אָבנאַררען דאָס פובליקום מיט אַלערליי קונסט־שטיק.

ער האָט ארויסגעזאָגט דיעזע ווערטער און האָט ווייטער געלאַכט. יעדע מינוט פלעגט ער זיך דערמאָהנען, וויא דיא בראהמינען האָבען זיך דערשראָקען, ווען זיי האָבען דערזעהן, וויא דער טויטער ראדשאה איז פלוצלונג לעבעדיג געוואָרען, וויא זיי זיינען געפאַלען מיט זייערע געזיכטער צו דער ערד און האָבען אָנגעהויבען צו בעטען זייער גאָט; וויא זיי האָבען געציטערט; וויא ער איז געלאָפען מיט דער יונגער פרוי אויף דיא הענד — חא! חא! חא!

דיא יונגע פרוי איז געלעגען וויא א שטיק האָלץ. זיא איז געוועזען בעוואוסט־לאָז פונ'ם אָפּיום מיט דיא אנדערע שטארקע זאכען, וואָס מען האָט איהר איינ־גענעבען און מען האָט געריינערט ארום איהר. פילעאס פאָגג האָט ארויפגעוואָר־פען אויף איהר א מאנטעל און זיא געלאָזט ליעגען אויפ'ן עלעפאנט.

— דיא פרישע לופט וועט אויף איהר ווירקען, האָט סער פראנסים געזאָגט. זיא וועט באַלד קומען צו זיך און וועט עפענען דיא אויגען.

אונטערדעסען איז דער עלעפאנט געגאנגען אלץ ווייטער און ווייטער. באַלד זיינען זיי ארויסגעפאָהרען פונ'ם וואלד און זיינען אריינגעפאָהרען אין א גרויסען טהאָל, בעדעקט מיט גראָזען און בלומען.

— דאָ זיינען מיר שוין אין גאנצען זיכער, האָט דער אָנטרייבער געזאָגט, וויל דיעזע געגענד געהערט שוין צו ענגלאנד. דיא בראהמינען וועלען מורא האָבען אונז צו פערפאָלגען אין א געגענד, וואו מען קען טרעפען ענגלישע סאָלדאטען.

נעגען אכט אוהר זיינען זיי געבליעבען שטעהן. דער עלעפאנט האָט זיך געמוזט אָברוהען. דיא יונגע פרוי איז נאָך אלץ געלעגען בעוואוסטלאָז, וויא א

שטיק האלץ. דער אנטרייבער האט פראבירט איהר ארייננגיסען אין מויל אייניגע טראפען קאניאק. עס האט אבער ניט געהאלפען.

— מעגליך, אז זיי האבען זיא פערגיפטעט, האט פילעאס פאגג געזאגט בעזארגט.

— ניין, האט סער פראנסיס געענטפערט. זיי האבען איהר נור געגעבען א שטארקען דאזיס „האנג“. עס מוז געדויערן א געוויסע צייט, ביז זיא וועט זיך אין גאנצען אויסניכטערן. מען דארף גאר גיט טהון. מען דארף זיא נור לאזען צו־רוה. זיא וועט אליין קומען צו זיך.

מען האט זיא געלאזען ליעגען אויפ'ן עלעפאנט און מען האט זיך געזעצט עסען פריהשטיק. אלע זיינען געוועזען הונגעריג. זיי האבען א גאנצע נאכט ניט געשלאפען און ניט גערוהט. ביים עסען האט מען גערעדט פון דער גערעטעטער פרוי. ערשט יעצט האבען זיי זיך ארומגעקוקט און האבען אנגעהויבען צו טראכטען, וואס זיי זאלען מיט איהר טהון. וואוהין זאלען זיי זיא פיהרען?

— מיר האבען זיא גערעטעט פון א שרעקליכען טויט, האט סער פראנסיס געזאגט, דאס איז אבער ניט גענוג. זיא איז אין אינדיען ניט זיכער, ווען מיר לאזען זיא אב אין אללאהאבאד אדער אין באמביי זאגאר, וועלען זיא דיא פאנאטיקער געפינען און וועלען זיא ווידער ברענגען קיין פילארשי, אז מען זאל זיא פערברענען.

עס זיינען שוין פארגעקומען אזעלכע פעלע, וויא אן אונגליקליכע האט זיך זאגאר געווענדעט צו דער ענגלישער רעגיערונג און האט געבעטען, אז מען זאל זיא בעשיצען. דיא פאליציי האט געטהאן אלעס מעגליכע. עס האט אבער גאר ניט געהאלפען. דיא בראהמינען האבען אונטערגעשיקט שפיאנען, האבען זיא פערנארט, פערפיהרט ערגעץ אין א ווילדער געגענד, און האבען זיא דארט פערברענט. דיעזע אונגליקליכע פרוי איז יעצט ניט זיכער, ניט אין באמביי, ניט אין מאדראס, זאגאר ניט אין קאלקוטא.

פילעאס פאגג האט אלעס אויסגעהערט זעהר אויפמערקזאם. וויא עס האט אויסגעוויזען, איז עס ביי איהם געוועזען א נייעס.

— איך דאנק אייך, גענעראל, פאר דיעזע ערקלערונג, האט ער געזאגט. איך וועל מיך איבערלעגען וואס צו טהון.

מעהר האט ער ניט גערעדט. פאספארטו האט אויפגעהערט צו לאכען. ער האט זיך אויך פערטראכט.

—איך האב איינגעשטעלט מיין לעבען אום דיעזע פרוי צו רעטען, האט ער געזאגט אין דער הויך, און יעצט וועלען דיעזע טייפעל זיא ווידער כאפען און וועלען זיא פערברענען? — ניין! דאס וועל איך שוין ניט דערלאזען!

וויא אזוי אבער קען ער עס ניט דערלאזען? וואו וועט ער בעהאלטען דיא אונגליקליכע? דאריבער האט דער לייבטזיניגער פראנצויז ניט געטראכט.

דער אנטרייבער האט געגעבען א צייכען, אז מען זאל וויימער פאהרען. אלע זיינען ווידער ארויפגעקראכען אויפ'ן עלעפאנט און דער אנטרייבער האט

איהם וויעדער אנגעהויבען צו קלאפען אין קאפ, ער זאל געהן שנעלער. אום צעהן אוהר זיינען זיי אנגעקומען קיין אללאהאבאד און זיינען גלייך פערפאהרען אויף דער באהן־סטאציאן.

דער צוג איז אוועקגעגאנגען קיין קאלקוטא אום צוועלף אוהר. אין צוואנציג שטונדען ארום וועלען זיי אנקומען קיין קאלקוטא. עס וועט זיי נאך בלייבען גענוג צייט איינצוקויפען דיא נעטהיגע זאכען, וואס זיי דארפען, און זיך אויפזעצען אויף׳ן דאמפף־שיף, וועלכעס געהט ערשט אום צוויי אוהר אוועק קיין האנג־קאנג אין כינא.

אויף דער באהן־סטאציאן האט מען אראבגענומען דיא יונגע פרוי פונ׳ם עלעפאנט און מען האט זיא אריינגעטראגען אין זאאל פאר דאמען. זיא איז נאך אלץ געווען בעוואוסטלאז.

פילעאס פאגג האט געגעבען פאספארטו א גאנץ פעקעל באנקנאטען און האט איהם געהייסען געהן אין שטאדט אריין קויפען אייניגע זאכען פאר זיך און אלערליי קליידער פאר אאודא, דיא יונגע פרוי, וועלכע זיי האבען גערעטעט.

— קוק ניט אויף געלד, האט ער איהם אנגעזאגט. קויף דיא בעסטע און דיא שעהנסטע קליידער, שאלען, מענטעלעך און א הוט פאר דיא דאמע. פערגעס אבער נים, אז דער צוג געהט אב פונקט פינף און צוואנציג מינוט נאך צוועלף.

פאספארטו איז אוועקגעלאפען אין דיא גאסען פון דיזער גרויסער און ביי דיא אינדיאנער הייליגער שטאדט. ער האט דערהערט ערגעץ פון דער וויטען א שרעקליכען ליארם און איז געלאפען אהין זעהן, וואס דארט טהוט זיך. ער איז אנגעקומען צו דער „מעלא“. דאס איז א הייליגער פלאץ אויף׳ן ברעג טייך, וואו טויזענדע פרומע קומען זיך צונויף בעטען זייערע געטער און זיך באדען אין דיא הייליגע וואסערן פונ׳ם גאנגעס.

איינענטליך הייסט „מעלא“ א פייערטאג, א יום טוב, וועלכער געדויערט א גאנצען מאנאט. עס קומען זיך צו־פאהרען פרומע אינדיער פון דיא וויטעסטע געגענדען, בויען זיך געצעלטען (סוכות) אויף׳ן ברעג פונ׳ם טייך, באדען זיך צוויי מאל אין טאג אין גאנגעס, זינגען הייליגע ליעדער און בעטען דיא געטער.

דיא מעלא איז אן ארט מארק, א יריד, וואו עס ווערען פערקויפט צעהנער טויזענדער ארטיקלען, מייסטענס אבער זאכען, וואס געהערען זיך אן מיט רעליגיאן. קליינע סטאטוען פון דיא געטער, הייליגע קמעות, שטיקלעך פארמעט, אויף וועלכע עס זיינען אויפגעשריעבען ווערטער, וועלכע קיינער פערשטעהט נים; הייליגע שטיינדלעך, זאגאר זעקעלעך מיט ערד פון א הייליגער פאגאדא.

פאספארטו איז ארומגעלאפען אויף דיעזען זאנדערבארען מארק און האט אלעס בעטראכט מיט שטוינען.

— דיא עזלען! דיא פערד! האט ער געשריען. צו וואס טויג זיי דיא נארישקייטען? און וואס גלויבען זיי, דיעזעווילדע מענשען?

אויף דיעזען גרויסען מארק האט ער ניט געקענט געפינען, וואס ער האט געדארפט—פרויען־קליידער. דא זיינען געווען נור פרומע זאכען. ער האט געמוזט

פרעגען א פאליסמאן, וואו מען קויפט ערגעץ קליידער. דער פאליסמאן האט איהם געהייסען געהן אין רידשענט סטריט, א האנדעלס גאס, וויא דער בראדוויי אין ניו יארק. דארט וועט ער געפינען, וואס ער דארף.

פאספארטו איז געלאפען אויף דעם וועג, וואס דער פאליסמאן האט איהם געוויעזען און איז באלד אנגעקומען אין רידשענט סטריט. ער איז אריין אין ערשטען מאגאזין פון קליידער און האט דערזעהן מיט שטוינען, אז דער אייגענטהימער פונ'ם מאגאזין, וויא אלע זיינע מענשען, זיינען אידען. דאס האט איהם איבערראשט.

— וויא קומט דיעזעס פאלק אהער? האט ער זיך געטראכט. זיינען זיי ווירקליך צוזעעט און צושפרייט אויף דער גאנצער וועלט? איז ווירקליך ניטא איין לאנד אין דער וועלט, וואו זיי זאלען ניט זיין? קען מען זיי שוין גאר ניט אויסמיידען? זיינען זיי ווירקליך דער אויסוואורף פון דער וועלט?

פאספארטו איז געווען א קאטאליק און האט פיינט געהאט א אידען, וויא אלע קאטאליקען, ריכטיגער געזאגט, וויא אלע פאנאטיקער האבען פיינט א מענשען, וועלכער גלויבט ניט אין וואס זיי גלויבען. ער איז שוין צוואר געווען אויף דער וועלט און האט זיך שוין א ביסעל ציוויליזירט. דער קאטאליק איז אבער אין איהם נאך אלץ געבליעבען. ווען ער האט דערזעהן, אז ער איז אריינ־געגאנגען אין א אידישען מאגאזין, האט ער באלד געוואלט אנטלויפען.

דער איד אבער און זיינע מענשען האבען באלד דערקענט, אז ער איז א פרעמדער, א „גרינער“, וויא דער אמעריקאנער זאגט, און זיינען איהם בעפאלען, וויא דיא היישערעקען. מען האט איהם אנגעהויבען צו ווייזען אזוי פיעל פערשיעדענע קליידער, אז דער ארימער פראנצויז האט שוין גאר ניט געוואוסט, וואס עס טהוט זיך מיט איהם.

ער האט אויסגעקליבען א מאסע ארטיקעל, וועלכע ער האט גאר ניט געדארפט, וויא, צום ביישפיעל, א טהייערען מאנטעל פון סויבעל און נאך אזעלכע זאכען. וויא עס פיהרט זיך אין דער וועלט, האט מען איהם אבגעשונדען — „סקינגד“, וויא דער ענגלענדער זאגט. ער וואלט זיך פיעללייכט ניט געלאזט אזוי שינדען, ווען ער זאל ניט געווען א קוק טהון אויף דער אוהר און דערזעהן, אז עס איז שוין באלד צוועלף. ער האט נאך פינף און צוואנציג מינוט צייט צו לויפען אויף'ן באהנ־האף. ער האט פערלארען צופיעל צייט אויף דער „מעלא“. יעצט מוז ער זיך איילען.

ער האט בעצאהלט, וויפיעל מען האט געהייסען, ער האט געכאפט זיינע פעקלעך און איז געלאפען, וויא אן אבגעבריהטער. ער איז אנגעקומען פונקט איינינע מינוטען, איידער דער צוג איז אבגעגאנגען.

אונטערדעסען האט אאודא אנגעהויבען צו קומען צו זיך. זיא איז נאך ניט געווען ביי איהר גאנצען קלארען פערשטאנד; איהרע אויגען האבען נאך געקוקט ווילד און ערשטוינט. זיא האט נאך ניט געוואוסט, וואו זיא איז און אויב זיא לעבט אדער זיא איז געשטארבען.

פילעאס פאָגג האָט פראָבירט מיט איהר רעדען. זיא האָט גערעדט זעהר גוט ענגליש. זיא האָט אָבער נאָך ניט אין גאנצען פערשטאַנען, וואָס ער רעדט צו איהר. זיא איז נאָך אַלץ געווען פער׳שכור׳ט. דעננאָך האָט זיא אויף אזוי פיעל פערשטאַנען, אז מען בעט, זיא זאָל זיך איבערטהון. פילעאס פאָגג האָט אנידערגעלעגט דיא קליידער, וואָס פאַספּאַרטו האָט געבראַכט, און איז ארויסגעגאנגען פון צימער. אאודא האָט ארויפגעוואָרפען אויף זיך, וואָס זיא האָט געקענט.

— דער צוג וועט באלד אָבגעהן, טהוט אייך אָן שנעל, מיסיס אאודא, האָט פילעאס פאָגג זיא געבעטען.

אין א פּאָר מינוט ארום איז זיא געווען איבערגעטהאָן. פילעאס פאָגג האָט זיא גענומען אונטערן אָרעם און האָט זיא ארויסגעפיהרט אויף דער פּלאַטפאָרמע. דאָרט האָט ער דערזעהן דעם יונגען פּאַרסי, דעם עלעפאַנטען אָנטרייבער.

פילעאס פאָגג האָט איהם בעצאָהלט, וויפיעל עס קומט איהם, ניט איין סענט מעהר. פאַספּאַרטו האָט עס פעררדראָסען. דער יונגער פּאַרסי האָט זייער פיעל געהאָלפען צו רעטען דיא אונגליקליכע אאודא. וויא אזוי איז פילעאס פאָגג אזוי קאַרג און שענקט איהם עפּעס ניט דערפאַר? פאַספּאַרטו האָט זעהר גוט געוואוסט, אז קוים וועלען דיא בראַהמינען געוואָהר ווערען, אז דער פּאַרסי האָט זיי געהאָלפען רעטען מיסיס אאודא, איז ער ניט זיכער מיט׳ן לעבען.

נאָך א פראַגע איז איהם געלעגען אויף דיא ליפּען: וואָס וועט זיין מיט׳ן עלעפאַנט? דער עלעפאַנט קאָסט צוויי טויזענד פונט, א גרויסע סומע געלד.— וואָס טהוט מען מיט איהם? פיהרען איהם מיט זיך? מאַכען מיט איהם א רייזע ארום דיא וועלט? פאַספּאַרטו האָט זיך געבראַכען דעם קאָפּ אומזיסט. אין דיעזער מינוט האָט פילעאס פאָגג געזאָגט צום פּאַרסי:

— יונגער מאַן, דו ביזט מיר געווען געטריי און האָסט מיר געוויעזען א גרויס געפעליגקייט אויף׳ן וועג. איך האָב דיר בעצאָהלט פאַר דיין ארבייט, אָבער ניט פאַר דיין טרייהייט. — ווילסט דו האָבען דיעזען עלעפאַנט? — נעהם איהם! איך שענק איהם דיר.

דער פּאַרסי האָט אויסגעגלאָצט א פּאָר אויגען. ער האָט ניט געגלויבט זיינע אויערן.

סער! האָט ער אויסגערופען. איהר שענקט דאָך מיר א גאַנץ פערמעגען!

— נעהם דעם עלעפאַנט, יונגער מאַן, האָט פילעאס פאָגג געענטפערט רוהיג. דו ביזט מעהר ווערטה.

— נעהם איהם! האָט זיך יעצט פאַספּאַרטו אריינגעמישט. דאָס איז א פּאָרטרעפליכער עלעפאַנט. ווען איך האָב איהם אין א צירק אין לאָנדאָן אָדער פּאַריז, וואָלט איך מיט איהם פערדיענט פיעל געלד.

ער איז צוגעלאָפען צום עלעפאַנט, האָט איהם אָנגעהויבען צו גלעטען און זאָגט איהם דערלאַנגט א שטיק ברויט, וועלכעס ער האָט געקויפט אויף דער „מעלא". דער עלעפאַנט האָט איינגעשלונגען דאָס שטיק ברויט און האָט געוואָלט ווייזען, אז ער איז צופריעדען. ער האָט אָנגענומען פאַספּאַרטו מיט זיין

לאנגער נאז, האט איהם אויפגעהויבען אין דער הויך און האט איהם א ביסעל דורכגעטרייסעלט. אויף עלעפאנטען שפראכע האט עס געהייסען דאנקבארקייט. פאספארטו איז אבער ניט געווען שטארק צופריעדען פון אזא סארט דאנקבאר־קייט. דער אנטרייבער האט געמוזט געבען דעם עלעפאנט א צייכען, ער זאל אראפלאזען דעם דערשראקענעם פראנצויז.

דער צוג איז אונטערדעסען צוגעקומען. מען האט געגעבען א צייכען, אז מען זאל אריינגעהן אין דיא וואגאנעס.

פילעאס פאגג, אאודא, סער פראנסים און פאספארטו זיינען אריינגעגאנגען אין א קופעע און האבען זיך אניעדערגעזעצט. אאודא האט מען געזעצט לעבען א פענסטער. דיא פרישע לופט זאל אויף איהר ווירקען, זיא זאל זיך אין גאנצען אויסניכטערן. אין א מינוט ארום איז דער צוג געפלויגען אויפ׳ן וועג קיין בענארעס.

פון אללאהאבאד קיין בענארעס איז אכציג מייל. דאס אייזערנע פערד מיט׳ן לאנגען האלז, פון וועלכען עס געהט ארויס פייער און רויך איז דורכגע־לאפען דיעזע שטרעקע אין צוויי שטונדען.

דיא יונגע פרוי איז ענדליך געקומען צו זיך. זיא האט זיך אנגעהויבען ארומצוקוקען און האט דערזעהן מיט שטוינען, אז זיא איז אנגעטהאן אין אייראָ־פעאישע קליידער און זיצט אין איין קופעע מיט אייראפעאישע רייזענדע.

— וויא קום איך אהער? האט זי געפרעגט. ווער זייט איהר, מיינע הערען?

ערשט יעצט האט מען געקענט זעהן, וויא שעהן זיא איז, וויא אנמוטהיג (מלא חן) זיא איז און וויא ליעבליך איהר שטימע האט געקלונגען.

דיא שטימע פון׳ם מענשען איז איינער פון דיא בעסטע צייכענס, וואס פאר א כאראקטער דער מענש האט. אין דער שטימע קען מען דערקענען דעם מענ־שען, וויא אן זיין געזיכט. דיא שטימע פון׳ם מענשען ווייזט אונז זיין כאראק־טער, זיינע בילדונג און זיין שטעלונג אין דער געזעלשאפט.

פאספארטו איז אונטערגעשפרונגען, ווען ער האט דערהערט צום ערשטען מאל דיא זיסע, ליעבליכע און פריינדליכע שטימע פון מיסים אאודא.

סער פראנסים קראמארטי האט איהר דערצעהלט אין קורצע ווערטער, וויא אזוי פילעאס פאגג האט געזעהן, וויא מען פיהרט זיא צום פערברענען און האט זיך ענטשלאסען זיא צו רעטען; וויא זיין דיענער פאספארטו, האט אויסגעטראכט א קלוגען און לוסטיגען פלאן, וויא אזוי זיא צו רעטען און וויא אזוי ער האט זיין פלאן אויסגעפיהרט.

פילעאס פאגג איז זיך געזעסען אין זיין ווינקעל גאנץ רוהיג און האט גע־לאזען סער פראנסים רעדען, וואס ער האט געוואלט. פאספארטו איז געוואָ־ען רויט, וויא פייער, ווען סער פראנסים האט דערצעהלט, וואס ער האט געטהאן.

— אך! רעדט ניט אזוי פון מיר! האט ער אויסגערופען. — לויבט מיך ניט! איך האב געמאכט א שפאס מיט דיא פאנאטיקער. עס איז ניט ווערטה, מען זאל דערפון רעדען.

אַאודאַ האט אלעס אויסגעהערט זעהר אויפמערקזאם און האט אנגעהויבען צו גיעסען מיט טרערין. דאס זיינען געווען טרערין פון פרייד און דאנקבארקייט. זיא האט ניט געהאט קיין ווערטער, מיט וועלכע צו דאנקען דיא פרעמדע מענשען פאר זייער פריינדליכקייט און גוטסקייט. זיא האט זיי געדאנקט מיט טרערין.

ערשט יעצט האט זיא פערשטאנען, וואו זיא איז און וויא וואונדערבאר זיא איז גערעטעט געווארען פון א שרעקליכען טויט. ערשט יעצט איז זיא געקומען צום פולען פערשטאנד, ערשט יעצט האט זיא איינגעזעהן, וויפיעל דיא פרעמדע מענשען האבען ריזקירט אום זיא צו רעטען.

פון צייט צו צייט פלעגט זיא אויפהייבען דיא אויגען צו פילעאס פאגג און פאספארטו, פלעגט א ציטער טהאן און פלעגט אנהייבען צו וויינען.

ווען זיא האט זיך אין גאנצען בערוהיגט, האט פילעאס פאגג געבעטען, זיא זאל אויסטרינקען א ביסעל וויין און זאל עפעס עסען. אאודאַ האט איהם צוליעב געטהאן און האט עפעס געגעסען, דאס האט זיא געשטארקט.

נאכ'ן עסען האט מען אנגעהויבען צו רעדען. אַאודאַ האט זעהר גוט געוואוסט, אז זיא איז ניט זיכער אין אינדיען. זיא האט עס געגעבען צו פערשטעהן אלעמען. זיא האט עס ניט ארויסגעזאגט, אבער פילעאס פאגג האט עס פערשטאנען.

אַאודאַ האט אנגעהויבען זיך ארומצוזוכען דעם האלז און דיא הענד. זיא האט געוואוסט, אז זיא האט געטראגען אויף זיך ציערונג, טהייערע שטיינער און בריללִיאנטען. — אלעס איז פערשוואונדען. דיא בראַהמינען האבען ביי איהר אלעס צוגענומען. צו וואס זאלען זיי לאזען פערברענען דיא בריליאנטען און דיא ציערונג? דאס זיינען זאכען, וועלכע האבען א ווערטה פאר א לעבעדיגען, אבער נים פאר א טויטען.

פילעאס פאגג האט פערשטאנען, אז זיא זוכט איהרע בריליאנטען, זיא זאל האבען מיטעל צו אנטלויפען.

— וואוהין ווילט איהר פאהרען, מיסים אַאודאַ?

— איך האב א רייכען פערוואנדטען אין האָנג-קאָנג. ער איז אויך א פארסי. ביי איהם בין איך זיכער. האָנג-קאָנג איז אין כינאַ, עס געהערט אבער צו ענגלאנד. אהין וועלען דיא בראַהמינען זיך ניט אונטערשטעלען צו קומען מיך זוכען.

— גוט! איך וועל אייך מיטנעהמען קיין האָנג-קאָנג, האט פילעאס פאגג געענטפערט רוהיג. איך אליין פאהר אויך קיין האָנג-קאָנג. מאָרגען דעם 25טען דעצעמבער וועלען מיר זיך אויפזעצען אויפ'ן שיף.

אַאודאַ האט איהם געדאנקט מיט טרערין אין דיא אויגען.

פאספארטו איז געווען דער גליקליכסטער מענש אויף דער וועלט. ער פאהרט יעצט מיט א דאמע און נאך מיט אזא בילד שעהנער דאמע. יעדעס מאל, ווען אַאודאַ פלעגט א קוק טהאן אויף איהם און פלעגט א שמייכעל טהאָן,

פלענט דער פראנצויז אונטערשפרינגען פאר פרייד און פערגניגען. אזא שעהנע דאמע, אזא ליעבליכע דאמע האט ער נאך אין זיין לעבען ניט געזעהן.

אונטערדעסען איז דער צוג אנגעקומען קיין בענארעס. דא איז ער געשטאנען א פיערטעל שטונדע.

סער פראנסיס קראמארטי איז געפאהרען נור ביז בענארעס. זיין בריגאדע איז געשטאנען אין א לאגער עטליכע מייל וויטער פון בענארעס. ער האט אבשיעד גענומען פון פילעאס פאגג, האט איהם געווינשען פיעל גליק אויף דער רייזע און ער זאל געווינען זיין וועטע. ער זאל אנקומען צוריק קיין לאנדאן אין עטליכע און זיעבעציג טעג.

פילעאס פאגג האט איהם קוים געגעבען דיא פינגער פון דער האנד.

דאן האט סער פראנסיס גענומען אבשיעד פון מיסיס אאודא. זיא האט איהם זעהר געדאנקט פאר אלעס, וואס ער האט פאר איהר געטהאן און האט פערגאסען טרערין, ווען ער איז ארויסגעגאנגען פון'ם וואגאן.

פון פאספארטו האט סער פראנסיס אבשיעד גענומען אויף אנאנדער ארט. דער לוסטיגער פראנצויז האט מיט איהם „געשעקט הענדס", וויא אן עכטער ענגלענדער. ער האט איהם געדריקט דיא הענד און זיי געטרייסעלט אזוי שטארק, גלייך וויא זיי וואלטען ביידע געוועזען לייבליכע ברידער. וויא ערנסט סער פראנסיס איז געוועזען, איז איהם דאך געפעלען דיא פרעהליכקייט און פריינדליכקייט פון'ם יונגען פראנצויז.

סער פראנסיס איז אוועקגעפאהרען. פאספארטו איז געבליעבען שטעהן אויפ'ן פערראן פאר דיא וואגאנעס. ער האט זעהר געוואלט זעהן בענארעס. סער פראנסיס האט איהם דערצעהלט, אז בענארעס איז א בעריהמטע שטאדט אין אין אינדיען, וויא רוים איז א הייליגע שטאדט פאר דיא קאטהאליקען, ירושלים איז א הייליגע שטאדט פאר אידען און קריסטען, מעקקא איז א הייליגע שטאדט פאר מאהאמעדאנער, אזוי איז בענארעס הייליג פאר דיא אינדיער.

אין בענארעס זיינען דא שולען, וואו מען לער'נט נור דיא אינדישע רעליגיאן און איהרע טויזענדער געבאטע (מצות). אין בענארעס זיינען דא פאגאדא'ם פון אלע אינדישע געטער. פאספארטו האט זעהר געוואלט זעהן דעם בעריהמטען מאנקי טעמפעל (אפען פאגאדא) אין בענארעס. דארט דיענען דיא אינדיער צו לעבעדיגע אפען (מאנקי'ם). אין א גרויסען, געדיכטען גארטען געפינען זיך הונדערטער לעבעדיגע אפען. זיי קלעטערן אויף דיא ביימער, שרייען, שלאגען זיך, רייסען זיך, בייסען זיך, שפרינגען, טאנצען און מאכען גרימאסען, וויא געוועהנליכע אפען טהוען. דיא אינדיער האבען אבער אויסגעפונען, אז דאס זיינען דיא גייסטער פון הייליגע מענשען. זיי היטען אפ דיא הייליגע אפען, ברענגען זיי יעדען טאג קרבנות פון רייז, מעהל און אנדערע זאכען, וואס מאנקי'ם האבען ליעב. דערביי פאלען זיי פאר זיי אויף דיא קניע און בעטען צו זיי.

— דאס איז אינטערעסאנט! האט פאספארטו אויסגערופען, ווען סער פראנסיס האט איהם דערצעהלט פון דיעזע לעבעדיגע געטער. איך מוז זיי זעהן.

יעצט, ווען ער איז אין בענארעס, און וואלט געקענט זעהן דיעזע געטער מאר ער ניט אוועקגעהן פון׳ם באהן האף. ער זאל ניט אנווערן דעם צוג!

ער האט זעהר געוואלט זעהן דיא בעריהמטע פאגאדא פון דער געטין דורגגא, פון וועלכער סער פראנסים האט איהם דערצעהלט שעהנע זאַכען. דאס איז א שווארצע געטין מיט א רויט מויל. זיא איז אבער דיא געטין פון לעבען. קיין פרעמדער טאר ניט אריינגעהן אין איהר טעמפעל. מען מוז שטעהן אין דרויסען און ווארטען, ביז דיא בראהמינען הייבען אויף א פארהאנג און ווייזען פון דער ווייטען דיא אבשייליכע, שווארצע געשטאלט פון דער געטין. דערביי שטרעקען זיי אויס די הענד און בעטען, מען זאל זיי עפעס געבען פאר די געטין. זיי אליין דארפען קיין געלד, דיא געטין דארף געלד.

ווען דער ענגלישער קראנפרינץ האט בעזוכט אינדיען, איז ער געווען אין דער פאגאדא פון דער געטין דורגגא און האט איהר געשענקט הונדערט רופיע (אזא זילבערנע מינצע).

זייט פאספארטו האט זיך איבערצייגט, אז ער מאכט ווירקליך א רייזע ארום דיא וועלט, איז ער געווארען נייגיעריג צו זעהן עפעס פון דער וועלט. ער האט געוואלט ארומלויפען אין יעדער שטאדט און זעהן אלע מערקווירדיגע זאַכען, וועלכע געפינען זיך אין שטאדט.

ליידער, האט ער אין בענארעס גאר ניט געקענט זעהן. ער האט געמוזט זיין צופריעדען מיט דעם, וואס סער פראנסים האט איהם דערצעהלט פון בענארעס.

באלד האט דער לאקאמאטיוו אנגעהויבען צו פייפען. פאספארטו האט געמוזט אריינשפרינגען אין וואגאן. דארט איז פילעאס פאגג געזעסען גאנץ רוהיג און האט גערעדט מיט אאודא.

דער צוג האט געריהרט. דיא בעריהמטע שטאדט בענארעס איז פערשוואונדען. דער צוג איז ווידער געפלויגען צווישען גרינע וועלדער, געדיכטע דשונגל׳ס, פעלדער פון רייז, האבער, גערשטען און אנדערע אייראפעאישע און אינדישע גראזען. מען האט געזעהן דערפער, פאגאדא׳ס, שטעדט און פעסטונגען. עס איז אבער ניט געווען קיינער, ווער עס זאל ערקלערן, וואס פאר א שטעדט דאס זיינען. פאספארטו האט יעצט גענדארפט האבען סער פראנסים. דער גענעראל אבער איז יעצט געווען ווייט פון איהם.

דער צוג איז פארבייגעפאהרען דיא גרויסע האנדעלס שטאדט פאטנא, פון וואנען עס קומט דער בעסטער רייז אין דער וועלט. פאספארטו האט זיך ניט געקענט איינהאלטען און האט אויסגערופען:

— וואס איז דאס פאר א שטאדט? וויא הייסט דיעזע שטאדט?

אאודא האט געזעהן, וויא נייגיעריג דער פראנצויז איז און האט זיך ענט שלאסען איהם צו ערקלערן איינינע זאַכען איבער אינדיען, וועלכע זיא האט זעהר גוט געקענט.

— דאס איז דיא גרויסע שטאדט פאטנא, האט זיא איהם ערקלערט. דיעזע שטאדט איז בעריהמט דורך איהר האנדעל און דורך איהרע פאבריקען. אין דער

פראווינץ ארום וואקסט זעהר פיעל רייז. פאטנא איז דער גרויסער מארק פון רייז און אפיום. פאטנא איז א רייכע שטאדט, א גרויסע שטאדט, א שטאדט פון לעבען און טהעטיגקייט.

ווייטער האט גערוישט דער צוג, ווייטער און ווייטער איז געלאפען דאס גרויסע און שווערע אייזערנע ריעזען פערד און האט ארויסגעשיקט שווארצע וואלקענס רויך צום הימעל, וואו דער גרויסער אינדישער גאט בראהמא, אדער מיט זיין גאנצען טיטול, פארא בראהמא האט א מאל געהערשט גאנץ אליין, א זעלבסטהערשער.

דער שווארצער רויך האט געזאגט דעם אינדישען גאט: דיין צייט איז פאראיבער, דיין הערשאפט מוז פערשווינדען פאר דער הערשאפט פון אייזען, דאמפף און עלעקטריציטעט, דריי נייע געטער, וועלכע וועלען איינעהמען דיא גאנצע וועלט.

דער גרויסער גאט פארא בראהמא האט ניט געענטפערט, ער איז געוועזן צו שטאלץ אום צו ענטפערן דיא מענשען. ער האט זיך געטראכט:ווארט א ביסעל, איהר נאררישע מענשען. א מאל פלעגט איהר בייגען אייער קאפ פאר מיר, יעצט בייגט איהר אייערע קעפ פאר דיא נייע געטער: אייזען, דאמפף און עלעקטריציטעט. עס וועט אבער קומען א צייט, ווען איהר וועט אויסלאכען אייערע נייע געטער, וויא איהר לאכט יעצט פון מיר.

ווייטער און ווייטער איז געפלויגען דער צוג, האט געסאפעט, געקרעכצט און געווארפען שטיקער פייער אין אלע זייטען. ער איז ווייטער געבליעבען שטעהן לעבען א גרויסער שטאדט.

— וואס איז דאס פאר א שטאדט? האט געפרעגט דער נייגיעריגער פאספארטו.

— דאס איז מינגהאר, האט אאודא געענטפערט. דאס איז דיא גרעסטע פאבריק שטאדט פון אייזען און אייזענוואארען אין אינדיען. דאס איז דאס אינדישע בירמינגהאם. דא ווערן געמאכט דיא בעסטע מעסערס, דיא בעסטע שווערדען און דיא בעסטע אייזען ארטיקעל אין גאנץ אינדיען. אין דיעזער שטאדט האט זיך אינדיען אויפגעכאפט פון זיין שלאף און האט אנגעהויבען צו קלאפען און צו האמערן. מען וויל פערטרייבען דיא אלע געטער דורך דאס קלאפען פון'ם האמער און דאס רוישען פון דיא מאשינען.

דער צוג איז געפאהרען ווייטער. עס איז געווארען נאכט. אין דיא וואגאנעס האט מען געקענט הערן דאס היילען פון וועלף, דאס ברומען פון'ם טיגער און דאס קרעכצען פון'ם שאקאל. שנעל איז דער צוג דורכגעפאהרען דיא שטעדט מורשהאבאד, בורדוואן, האוגלי. ער איז געבליעבען שטעהן נור פינף מינוט אין דער שטאדט טשאנדערנאגאר.

ווען פאספארטו וואלט געוואוסט, אז אין דער מיט פון אינדיען, אין דער מיט פון'ם ענגלישען קייזערטהום געפינט זיך א שטאדט, וועלכע געהערט צו פראנקרייך, וואלט ער געווים געוועזן אראפגעשפרונגען פון'ם צוג. טשאנדערנא-

נאָר געהערט צו פראנקרייך. דיא גאנצע געגענד ארום געהערט צו ענגלאנד, נור אין דיעזער איינער שטאדט וועהט אין דער הויך דיא פראנציייזישע פאהן; נור אין דיעזער איינער שטאדט רעדט מען פראנציייזיש.

טשאנדערנאַגאָר איז זעהר א וויכטיגע שטאדט. דארט איז דער גרעסטער מארק פון סאנדעל האלץ און פון סאנדעל האלץ אייל Oleum Santalini, וועל־בעס ווערט געברויכט אין דער מעדיצין.

אונזערע רייזענדע זיינען געווען מיעד פון דער פאריגער נאכט און זיינע באלד אנטשלאפען געווארען. זיי האבען זיך אויפגעכאפט ערשט אום זיעבען אוהר אין דער פריה, ווען דער צוג איז אנגעקומען קיין קאלקוטא, דיא הויפט שטאדט פון אינדיען.

דער קאנדוקטאר איז דורכגעגאנגען דיא וואגאנעס און האט געמעלדעט, אז מען איז אנגעקומען אויף דער סטאציאן קאלקוטא. פילעאַס פאָגג האט ארויס־גענומען זיין נאטיץ בוך און האט זיך פערצייכענט דיא שטונדע און דיא מינוט, ווען ער איז אנגעקומען קיין קאלקוטא. ער האט אונטער געצויגען זיין רעכנונג — געמאַכט א בילאַנץ — און האט געפונען, אז ער האט ניט געוואונען און ניט פערלארען. דיא צוויי טעג, וואס ער האט געוואונען אויף דער „מאַנגאָליאַ", ער האט געדארפט אנקומען דעם 22טען אקטאבער און איז אנגעקומען דעם 20טען, האט ער פערלארען אויף דער רייזע קיין קאלקוטא.

יעצט איז 7 אוהר אין דער פריה דעם 25טען אקטאבער. וויא זיין בוך ווייזט, געהט היינט אום איינס אוהר אפ א דאמפף שיף קיין האנג־קאָנג אין כינאַ. אלזא, איז ער געקומען פונקט צו דער צייט. ער וועט נאך האבען צייט איינצוקויפען איניגע זאכען אויף דער רייזע און אנקומען אויף דער שיף פונקט צו דער צייט.

ער האט געהייסען פאספארטו צונויפנעהמען זייערע זאכען, האט גענומען אַאודאַ אונטערן ארים און איז מיט איהר ארויס פונ'ם וואגאן. פאספארטו איז זיי נאכגעגאנגען מיט דיא בינטלעך און פעקלעך.

15טעס קאפיטעל.

פילעאַס פאָגג'ס פעקעל באנקנאטען ווערט אלע מאל לייכטער און קלענער.

פילעאַס פאָגג האט גערעכענט צו געהן פון דער באהן סטאציאן גלייך צום דאמפף שיף. ער האט זיך ניט געוואלט אפשטעלען אין קאלקוטא. ער האט גע־וואלט פערהאפען א גוטע קאיוטע פאר אודאַ.

ווען ער איז ארויסגעגאנגען פון באהן האף, איז צו איהם צוגעקומען א פאליסמאן און האט געפרעגט:

— זייט איהר מיסטער פילעאַס פאָגג?

— איך בין עס.

— איז דיעזער מאן מיט דיא בינטלעך אייער דיענער?

— ער איז מיין דיענער.

— איהר וועט זיין אזוי גוט און געהן מיט מיר, האט דער פאליסמאן גע-זאגט. איהר און אייער דיענער.

פילעאַס פאָגג האט גאר ניט געענטפערט. ער איז געווען אן עכטער ענג-לענדער און האט געוואוסט, אז ווען א פאליסמאן הייסט, מען זאל געהן מיט איהם, מוז מען געהן. ער איז ניט מעהר, וויא אַ דיענער, וועלכער טהוט נור וואס מען הייסט איהם.

פאספארטו אבער האט זיך געוואלט א ביסעל אויסטענה'ן מיט'ן פאליסמאן. ער האט זיך געוואלט א ביסעל אנשארפען דיא צונג. דער פאליסמאן האט אבער קיין לוסט ניט געהאט צו רעדען. ער האט געוויזען זיין לאנגען און גראבען שטעקען — קלאָב — און פילעאַס פאָגג האט געגעבען א צייכען, אז זיי געהן מיט גומען. —

— קען איך מיטנעהמען דיעזע יונגע דאמע? האט פילעאַס פאָגג געפרעגט דעם פאָליסמאן.

— איהר קענט זיא מיטנעהמען, האט דער וועכטער פון געזעץ געענטפערט.

דער פאליסמאן האט זיי צוגעפיהרט צו אַ פאַלקי-גהאַרי, אזא סארט פא-ליציי וואגען, און האט זיי געהייסען זיך זעצען. פילעאַס פאָגג, אַאודאַ און פאַס-פאַרטו האבען זיך ארייגגעזעצט אין וואגען, דער פאליסמאן איז זיי נאכגעגאנגען און האט געהייסען דעם קוטשער פאָהרען. דער קוטשער האט ניט געפרעגט, וואוהין ער זאל פאהרען. ער האט שוין געוואוסט, וואס פאר א סארט פאסאזשי-רען ער פיהרט.

דער פאליציי וואגען איז דורכגעפאהרען דיא „שווארצע שטאדט", דעם קווארטאל פון קאלקוטא, וואו עס וואינען אינדיער און אנדערע פעלקער מיט ברוינע אדער שווארצע געזיכטער. דאן זיינען זיי דורכגעפאהרען דיא אייראפע-אישע שטאדט מיט איהרע ברייטע גאסען, מיט איהרע פאלאצען, מיט איהרע גרויסע הייזער.

ענדליך איז דער וואגען געבליבען שטעהן פאר א גרויס הויז מיט זאנ-דערבארע גרויסע פענסטער. דער פאליסמאן האט געהייסען דיא ארעסטאַנטען — פילעאַס פאָגג און פאַספאַרטו זיינען יעצט געווען ארעסטאנטען — ארויסגעהן פון'ם וואגען. ער האט זיי אריינגעפיהרט אין א גרויס צימער מיט א שווערער אייזער-נער טהיר מיט א קליין פענסטעריל אין דער מיט און האט זיי דארט איבער-געלאזען.

— האלב נאך אכט אוהר וועט זיינע האָכווירדען, ד'ער ריכטער אָבאַדיאַ קומען אין קאָרט. האט ער זיי געזאגט, איך וועל אייך דאן ברענגען פאר איהם.

מיט דיעזע ווערטער איז ער ארויסגעגאנגען און האט פערשלאסען דיא טהיר.

— צום טייפעל! האט פאספארטו אויסגערופען. מיר זיינען דאך ארעס-טאנטען.

שאודא איז אויך געווען זעהר איבעררראשט. וואס מען האט זיי אצוי פלוי-

לונג, אזוי אונערוואַרטעט ארעסטירט. זיא האט זיך געווענדעט צו פילעאַס פאָגג און האט געזאגט מיט טרערין אין דיא אויגען.

— איהר ליידעט יעצט דורך מיר. אייך האט מען ארעסטירט דערפאר וואס איהר האט מיך גערעטעט. דיא בראַהמינען זיינען אונז נאכגעלאָפען און האבען אונז דא ארעסטירט. — לאזט מיך דא, עדלער פריינד! מיין שיקזאל איז שוין אזועלכער. מיר איז שוין בעשערט צו שטארבען. זיי וועלען מיך ניט אפלאזען. ווארפט ארויף דיא גאנצע שולד אויף מיר און לאזען זיי מיט מיר טהאן, וואס זיי ווילען.

— ניין, אַאודאַ! דאס קען ניט זיין, האט פילעאַס פאָגג געענטפערט. איך קען עס ניט גלויבען, אז דיא בראַהמינען זאלען עס וואגען צו קומען קיין קאלקוטא און אייך פערקלאגען. דיא ענגלישע רעגיערונג האט פערבאָטען דיא „סוטי“, (מען זאל פערברענען דיא אלמנה מיט איהר טויטען מאן). אויסער דעם, איז עס אונמעגליך, אז זיי זאלען קומען פריהער פאר אונז. ווען א פאליסמאן האט אינז ארעסטירט, האט ער געוויס געהאט אַ ווארראַנט פון א ריכטער.

ניין, אַאודאַ! איך וועל אייך ניט לאזען אין דיא הענד פון דיזע ווילדע מענשען. איך וועל אייך ברענגען קיין האָנג-קאָנג צו אייער פערוואנדטען. דארט וועט איהר זיכער זיין.

— מיר וועלען דאך אבער פערשפעטיגען דאס שיף! האט פאספארטו אויסגערופען אין דער גרעסטער פערצווייפלונג.

— מיר וועלען ניט פערשפעטיגען, האט פילעאַס פאָגג געענטפערט פעסט און זיכער. נאך פאר צוועלף אוהר וועלען מיר זיין אויפ'ן דעק פון'ם סטימער.

פאספארטו האט זיך בערוהיגט. ווען ער האט געזעהן, אז זיין הערר איז אזוי זיכער, אז נאך פאר צוועלף וועלען זיי זיין אויפ'ן שיף. ווען פילעאַס פאָגג זאגט, ווייס ער געוויס, וואס ער זאגט.

דיא צייט איז פערגאנגען לאנגזאם פאר פאספארטו. עס איז איהם זעהר ניט געפעלען צו זיצען פערשפארט אין א געפענגניס אין א שטאדט, וועלכע ער האט נאך גאר ניט געזעהן. פונקט האלב נאך אכט אוהר איז געקומען דער זועלבער פאליסמאן און האט גענומען דיא ארעסטאנטען אין אנאנדער צימער, וואו עס איז געווען א ביהנע פארן ריכטער און בענק פאר דיא ארעסטאנטען. אין דיזען צימער זיינען שוין געווען פיעל מענשען.

באלד איז אריינגעקומען א דיקער און גראבער, ניעדעריגער מאן מיט א הויכען, ווייסען קראגען. דאס איז געווען זיינע עהרען, דער ריכטער אָבאַדיאַ אליין. הינטער איהם איז נאכגעגאנגען א הויכער און דארער מאן מיט א פאק פאפיערן אונטערן ארים. דאס איז געווען זיין שרייבער.

ביידע מענער זיינען ארויפגעגאנגען אויף דער ביהנע. דער ריכטער און זיין שרייבער האבען אראפגענומען צוויי פאריקען מיט לאנגע האר און האבען זיך בעדעקט דיא קעפ.

דאס איז אַן אלטע מאדע אין ענגלאנד, אז דער ריכטער און זיין שרייבער

דארפֿען טראגען פעריקען אויף וייערע קעפּ, ווען זיי זיצען אין געריכט. אין ענגלאנד האט מען שוין דיזע מאדע אפגעשאפט. אין דיא ווייטע לענדער אבער, וועלכע געהערען צו ענגלאנד, איז דיזע מאדע נאך געבליעבען.

דער ריכטער האט זיך געזעצט אויף זיין שטוהל און האט אויסגערופֿען:

— דיא ערשטע קייז! דער ערשטער פראצעס.

דער שרייבער האט צולעגט זיינע פאפירען און האט געוואלט ענטפֿער; פלוצלונג האט זיך דער ריכטער א טאפּ געטהאן ביים קאפּ.

— מיין גאָט! האט ער אויסגערופֿען. דאס איז דאך גאר ניט מיין פאריק!

דער שרייבער האט זיך אויך א חאפּ געטהאן ביים קאפּ און האט געענט־פֿערט:

— איהר האט רעכט, האָכווירדיגער ריכטער אָבאַדיאַ! איהר האט אנגע־טהאן מיין פעריק.

— וויא קען א ריכטער אורטהיילען איבער פֿערברעכער, ווען ער טראגט אויפֿ'ן קאפּ א פעריק פֿון א שרייבער? האט זיינע האָכווירדען, דער קלוגער און יערעכטער ריכטער אָבאַדיאַ אויסגערופֿען.

דער ריכטער און זיין שרייבער האבען זיך אומגעביטען מיט זייערע פע־ריקען. פאספארטו איז געזעסען אויף שפילקעס דיא גאנצע צייט, וואס דער ריכ־טער האט זיך פֿארבערייטעט צום פראצעס. ער האט זיך געביסען דיא פֿינגער, ער זאל זיך ניט צולאכען איבערן גאנצען זאַל. דער גראבער ריכטער און זיין דינער שרייבער זיינען איהם פֿארגעקומען אזוי קאמיש און אזוי לעכערליך, אז ער האט אנגעשטרענגט אלע זיינע קרעפֿטע, ער זאל ניט לאכען.

ענדליך האט דער ריכטער זיך אנגעטהאן זיין אייגענעם פעריק און האט שוין געקענט אורטהיילען איבער פֿערברעכער.

— דיא ערשטע קייז! דער ערשטער פראצעס! האט ער אויסגערופֿען נאך א מאל!

— פֿילעאַס פֿאָגג! האט דער שרייבער געענטפֿערט.

— אט בין איך! האט פֿילעאַס פֿאָגג געזאגט און האט זיך אויפֿגעשטעלט.

— פאַספּאַרטו! האט דער שרייבער ווייטער אויסגערופֿען.

— אט בין איך! האט פאַספּאַרטו געזאגט און האט זיך אויפֿגעשטעלט.

— גוט! האט דער ריכטער געזאגט און האט זיך געווענדעט צו זיי.

ער האט זיך נאך א מאל אנגעריהרט ביים קאפּ און האט געפֿונען, אז ער טראגט זיין אייגענעם פעריק.

— ארעסטאנטען! האט ער זיי געזאגט, מיר זוכען אייך שוין זייט צוויי טאג. מיר האבען אייך ערוואַרטעט אויף אלע באהנציגע פֿון באמביי. —

— וואס האבען מיר דען פֿערבראכען? האט דער אונגעדולדיגער פאס־פאַרטו געפֿרעגט.

— איילט אייך ניט, איהר וועט באלד אלעס וויסען, האט דער ריכטער געזאגט.

— אייער האָכווירדען! האט פילעאַס פאָגג זיך אפגערופען, איך בין אן ענגלישער בירגער און האב דאס רעכט —

— האט מען אייך בעליידיגט? האט דער ריכטער געפרעגט. האט מען אייך שלעכט בעהאנדעלט?

— ניין, דאס קען איך ניט זאגען.

— אלזא, ווארט! איך בין א גערעכטער ריכטער. — לאזען אריינקומען דיא אנקלעגער!

אין דיעזע מינוט האט זיך געעפענט א טהיר און דריי בראַהמינען אין זייערע ווייסע קליידער, מיט זייערע הויכע ווייסע יארמאלקעס אויפין קאפ זיינען אריינגעקומען אין זאל.

פאספארטו איז אויפגעשפרונגען, ווען ער האט זיי דערזעהען.

— דאס זיינען דיא שארלאטאנעס, וועלכע האבען געוואלט פערברענען דיא שעהנע אַאודאַ! האט ער אויסגערופען.

צום גליק, האט קיינער אין זאל ניט פערשטאנען, וואס ער האט גערעדט, ווייל ער האט גערעדט גראַנצייזיש.

דיא דריי בראַהמינען זיינען צוגעקומען צו דיא גראַטעס, וואו דער ריכטער איז געזעסען. דער שרייבער האט זיך אויפגעשטעלט און האט פערלעזען א לאנגע קלאגע געגען פילעאַס פאָגג און זיין דיענער פאספארטו. זיי האבען בעליידיגט דיא אינדישע רעליגיאן און זיי האבען געשענדעט א הויז, וועלכעס איז הייליג פאר דיא אינדיער.

— האט איהר געהערט דיא קלאגע געגען אייך, מיסטער פאָגג? האט דער ריכטער געפרעגט, ווען דער שרייבער האט געענדיגט זיין לאנגע מגלה.

פילעאַס פאָגג האט ארויסגענומען זיין טאשען אוהר, האט א קוק געטהאן, וואו זיא האלט און האט געזאגט.

— איך האב געהערט דיא קלאגע און איך געשטעה (איך בין מיך מודה), אז איך האב געטהאן א פעהלער.

— אזוי? איהר זייט זיך מודה? האט דער ריכטער געפרעגט.

— יא, איך געשטעה, אז איך האב געמאכט א פעהלער. איך וויל אבער, אז דיא בראַהמינען זאלען זאגען, וואס זיי האבען געוואלט טהאן לעבען דער פאַגאָדאַ פון פילאַדשי?

דיא בראהמינען האבען זיך אומגעקוקט איינער צום אנדערן. זיי האבען ניט פערשטאנען, וואס פילעאַס פאָגג מיינט.

— געוויס! האט זיך פאספארטו אריינגעמישט. זיי האבען געוואלט פערברענען א יונגע דאמע לעבען דער פאַגאָדאַ פון פילאדשי.

דער ריכטער און דיא בראהמינען האבען זיך אומגעקוקט מיט שטוינען. זיי האבען ניט פערשטאנען, וואס דיא ארעסטאַנטען רעדען.

— ארעסטאנטען! וואס רעדט איהר? האט ענדליך דער גראבער ריכטער

געפרעגט. וואס פערברענען? וועמען האט מען געוואלט פערברענען? אויף מאלאבאר הילל אין באמביי האט מען געוואלט פערברענען?

— אין באמביי?! האט אויסגערופען פאספארטו און האט אויפגעאטהעמט פרייער.

— געוויס אין באמביי, האט דער ריכטער געזאגט. ווער רעדט דען פון פילאדשי? איהר זייט אריינגעגאנגען אין א הייליגע פאגאדא אין באמביי מיט דיא שטיוועל אויף דיא פיס — וואו איז דער בעווייז?

דער שרייבער האט ארויסגענומען פון א קאסטען א פאר שטיוועל און האט זיי אניעדערגעלעגט אויפ'ן טיש.

— מיינע שטיוועל! האט אויסגערופען פאספארטו. דאס זיינען מיינע שטיוועל!

פילעאס פאגג און פאספארטו האבען אין גאנצען פערגעסען אן דער געשיכטע פון באמביי, ווען מען האט פאספארטו געבראכען דיאביינער און מען האט ביי איהם אראפגעריסען דיא שטיוועל פון דיא פיס און דעם הוט פון דיא הענד. —

ווען פאספארטו וואלט זיך געוועזן אומקוקען אין געריכטס זאל, וואלט ער דערזעהן, וויא זיין אלטער גוטער פריינד, דער דעטעקטיוו פיקס, שטעהט אין א ווינקעלע און הערט אויס דעם גאנצען פראצעס.

פיקס האט געוואלט אויפהאלטען פילעאס פאגג אין קאלקוטא, ביז עס וועט איהם אנקומען פון לאנדאן א ווארראנט, ער זאל איהם ארעסטירען אלס באנק רויבער. ער האט געפונען, אז דאס איז דאס איינציגע מיטעל איהם אויפצוהאלטען. ער האט אנגערעדט דיא בראהמינען פון באמביי, זיי זאלען ארויסנעהמען א ווארראנט און איהם נאכפאהרען קיין קאלקוטא.

ער האט זיי דערצעהלט, אז פילעאס פאגג איז זעהר רייך, זיי וועלען קענען שלעפען ביי איהם פיעל געלד, ווען זיי וועלען אנהויבען א פראצעס געגען איהם מיט זיין דיענער. זיי דארפען נור זאגען, אז פילעאס פאגג האט געשיקט זיין דיענער אומיסטען, ער זאל בעליידיגען דיא פאגאדא. ער האט אזוי ווייט געווירקט אויף זיי, אז זיי האבען אויסגעווירקט ביים גובערנאטאר פון באמביי ער זאל טעלעגראפירען קיין קאלקוטא, מען זאל ארעסטירען דעם הערר מיט זיין דיענער.

פיקס איז געפאהרען מיט דיא בראהמינען קיין קאלקוטא. זיי זיינען ארויסגעפאהרען מיט'ן אנדערן צוג. ווען פילעאס פאגג זאל ניט געווען פערשפעטיגען זיך אויפ'ן וועג אום צו רעטען אאודא, וואלט ער געווען אנגעקומען קיין קאלקוטא פריהער פון זיי.

מען קען זיך לייכט דענקען, וויא פיקס האט געציטערט, ווען ער איז געקומען קיין קאלקוטא און איז געוואהר געווארען, אז פילעאס פאגג איז נאך ניטא. דיא פאליציי האט ערהאלטען דיא טעלעגראמע, אבער אזעלכע צוויי פאסאזשירען זיינען נאך ניט אנגעקומען. פיקס איז געווען אויסער זיך.

— דאס איז א געפעהרליכער רויבער! האט ער אויסגערופען. ער האט

מיך אפגענאררט. ער איז גאר ניט געפאהרען קיין קאלקוטא. ער איז ערגעץ אפגעשטיעגען אין איינער פון דיא גרויסע שטעדט און איז ערגעץ אנטלאפען. מיין מיה, מיין צייט און מיין גוטער נאמען אלס דעטעקטיוו זיינען פערלארען!

פיקס האט זיך געריסען ביים קאפ פאר פערדרוס. אזוי וויא ער האט ניט געקענט וויסען, אין וואס פאר א שטאדט פילעאס פאגג איז אפגעשטיעגען, האט ער זיך ענטשלאסען צו בלייבען איינינע טעג אין קאלקוטא און אפהיטען יעדען צוג, וואס איז אנגעקומען אהין.

היינט אין דער פריה איז ער געשטאנען אויפ'ן באהן האף און האט זיך צוגעקוקט צו דיא פאסאזשירען, וואס זיינען אנגעקומען. ער האט געטאנצט פאר פרייד, ווען ער האט דערזעהן, וויא פילעאס פאגג און פאספארטו זיינען ארויס פון א וואגאן, ער האט באלד צוגערופען א פאליסמאן און האט איהם געהייסען זיי ארעסטירען.

יעצט איז ער געשטאנען אין זאל און האט ניט אראפגעלאזען קיין אויג פון'ם ריכטער. ער האט געוואוסט, אז דיא ענגלישע ריכטער אין אינדיען בעשטראפען זעהר שטרענג פאר א בעליידיגונג פון דער אינדישער רעליגיאן.

זיינע האַכווירדען, דער ריכטער אָבאַדיאַ האט גאנץ גוט געהערט, וויא פאספארטו האט אויסגערופען: מיינע שטיוועל! דאס איז דער בעסטער בעווייז, אז ער איז ווירקליך אריינגעגאנגען אין פאַגאָדאַ אין דיא שטיוועל.

— אלזא, זייט איהר זיך מודה, אז איהר האט בעליידיגט אן אינדישען טעמפעל? האט דער ריכטער געפרעגט.

— איך בין מיך מודה, האט פילעאס פאגג געענטפערט קאלט בליטיג.

דער ריכטער האט צורעכט געמאַכט זיין פעריק אויפ'ן קאפ און האט אנגעהויבען צו זאגען זיין אורטהייל:

— אזוי וויא ענגלישע געזעצע פערטהיידיגען און בעשיצען אלע רעליגיאנען פון לאנד; אזוי וויא דיא ענגלישע געזעצע בעשטראָפען זעהר שטרענג יעדען, וועלכער בעגעהט א פערברעכען געגען דיא אינדישע רעליגיאן; און אזוי וויא מיסטער פאספארטו האט בעגאנגען א שרעקליכעס פערברעכען געגען א הייליגען טעמפעל, וויא ער אליין האט אויסגעזאגט, אז דעם 20טען אקטאבער 1872 איז ער אריינגעגאנגען אין דער פאַגאָדאַ אין מאַלאַבאַר הילל אין באָמביי מיט דיא שטיוועל אויף דיא פיס און מיט'ן הוט אין דער האנד — פעראורטהייל איך איהם צו פונפצעהן טאג ארעסט און צו א שטראפע פון דריי הונדערט פונט סטערלינג. ווען ער האט ניט דאס געלד, דארף ער אפזיצען פאר אַ שיללינג א טאָג. —

— דריי הונדערט פונט סטערלינג! האט אויסגערופען פאספארטו אין דער גרעסטער פערצווייפלונג. וואו וועל איך נעהמען אזוי פיעל געלד? איך בין דאך נור א דיענער!

— נו, וועט איהר אפזיצען, א שיללינג א טאג, האט דער שרייבער איהם ערקלערט.

א רייזע ארום דיא וועלט אין 80 טעג.

— אזוי וויא עס ווייזט אויס, אז פילעאס פאגג האט אפגערעדט מיט דיענער, ער זאל בעליידיגען דיא פאגאדא, האט דער ריכטער ווייטער געלעזען; און אזוי וויא יעדער הערר איז פעראנטווארטליך פאר אלעס, וואס זיינע דיענער טהוען; און אזוי וויא פילעאס פאגג אליין האט זיך "מודה געווען, אז ער איז שולדיג — פעראורטהייל איך מיסטער פילעס פאגג צו אכט טעג געפענגניס און א שטראפע פון הונדערט און פופציג פונט. — שרייבער, וואס איז דער צווייטער פראצעס?

פיקס האט געטאנצט פאר פערגניגען. פילעאס פאגג וועט מוזען זיצען אכט טעג, דערווייל וועט אנקומען דער ווארראנט פון לאנדאן און ער וועט איהם ארעסטירען דערפאר, וואס ער האט בערויבט דיא באנק אף ענגלאנד.

פאספארטו איז געוועזן אויסער זיך. דורך זיין נארישקייט האט ער אונגליקליך געמאכט פילעאס פאגג. ער וועט יעצט מוזען זיצען אין געפענגניס אכט טעג און וועט פערליערען זיין וועטע פון פופציג טויזענד פונט. ער האט שוין פערלארען צוויי טעג ביים רעטען פון אאודא און יעצט וועט ער נאך פערליערן אכט טעג אין געפענגניס, איז שוין צעהן טעג. וויא וועט ער קענען מאכען דיא רייזע ארום דער וועלט אין אכציג טעג?

פילעאס פאגג איז געבליעבען רוהיג און גלייכגילטיג, ווען דער ריכטער האט ארויסגעזאגט זיין אורטהייל. ער האט זיך אויפגעהויבען און איז לאנגזאם צוגעגאנגען צום ריכטער.

— איך וויל געבען קויציאן (בייל, זאלאג), האט ער געזאגט רוהיג.

— דאס קענט איהר טהאן, האט דער ריכטער געענטפערט.

פיקס האט א ציטער געטהאן, ווען ער האט דערהערט, אז פילעאס פאגג וויל ארויס אויף בייל (ערבות) און דער ריכטער האט אנגענומען זיין פארשלאג. איידער ער האט נאך צייט געהאט זיך אומצוקוקען, האט ער שוין געהערט, וויא דער ריכטער האט פארגעלעזען:

— אזוי וויא מיסטער פילעאס פאגג און פאספארטו זיינען פרעמדע, זיי וואינען ניט אין קאלקוטא און קיינער קען זיי ניט, בעשטים איך דעם בייל אויף טויזענד פונט סטערלינג פאר יעדען פון זיי. ווען איהר וועט געבען צוויי טויזענד פונט, וועט איהר זיין פריי אויף בייל. וועט איהר ניט קומען אפזיצען אדער וועט איהר ניט אפעלירען צום וויצע קעניג פון אינדיען, וועלען אייערע צוויי טויזענד פונט זיין פערפאלען.

— איך גיב דיא צוויי טויזענד פונט אין באאר געלד האט פילעאס פאג געזאגט.

מיט דיעזע ווערטער האט ער ארויסגענומען פון זיין רייזע טאש א פעקעל ענגלישע באנקנאטען, האט אפגעצעהלט צוויי טויזענד פונט און האט זיי געגעבען דעם ריכטער.

— ווען איהר וועט אפזיצען אייער צייט, מעגט איהר קומען צו מיר, וועל איך אייך צוריקגעבען אייערע צוויי טויזענד פונט, האט דער ריכטער געזאגט הפליך.

— קוק, שנעל! האט פילעאס פאגג געזאגט צו זיין דיענער.

— לאזען זיי מיר אפגעבען מיינע שטיוועל! האט פאספארטו אויסגערופען. פאר וואס האבען זיי ביי מיר צוגענומען מיינע שטיוועל?

דער ריכטער האט געהייסען, אז מען זאל איהם אפגעבען זיינע שטיוועל. פאספארטו האט זיי בעטראכט פון אלע זייטען.

— אט דאס זיינען א טהייערע פאר שטיוועל! האט ער געזאגט. זיי קאסטען מעהר אלס טויזענד פונט א שטיוועל און דערצו קוועטשען זיי מיר נאך.

פילעאס פאגג האט יעצט גענומען אאודא אונטערן ארים און איז מיט איהר ארויסגעגאנגען פון געריכט. פאספארטו איז זיי נאכגעגאנגען. אין דרויסען האט פילעאס פאגג צוגערופען א גהארי, א אינדישע דראשקע, האט זיך אויפגעזעצט מיט אאודא און האט געהייסען פאהרען צום פארט. פאספארטו האט ער געהייסען קויפען איינינע זאכען און באלד צוקומען צום פארט, צום דאמפף שיף „ראנגון“, וועלכעס וועט אום צוועלף אוהר ארויספאהרען קיין האנג-קאנג.

ווען פיקס האט דערזעהן, אז פילעאס פאגג איז ארוים אויף בייל, איז ער געשפרונגען פון דער הויט. אלע זיינע פלאנען איהם צו ארעסטירען האבען ניט געהאלפען.

— איך מוז איהם נאכגעהן, האט ער געזאגט צו זיך אליין. — דער רויבער! דער גנב! ער ווארפט מיט טויזענדער! ער האט ניט געארבייט אויפן געלד. ער האט עס זעהר לייכט פערדיענט. וואס הארט עס איהם? מיר אבער טהוט ער א שאדען. מיך קאסט עס געלד, מיה און צייט און דער רויבער ווארפט ארוים דאס געלד. ער וועט געוויס לאזען פערפאלען די צוויי טויזענד פונט און וועט אנטלויפען. אזא רויבער איז אויף אלעם פעהיג.

ער איז נאכגעגאנגען פילעאס פאגג און האט געזעהן, וויא ער מיט אאודא האבען זיך אויפגעזעצט אויף א גהארי. ער האט גענומען אנאנדער גהארי און איז זיי נאכגעפאהרען ביז צום פארט.

אויפן דאמפף שיף „ראנגון“ האט געוועהט די ענגלישע פאהן לעבען דער פאהן פון דער קאמפאני, צו וועלכען זיא געהערט, א צייכען, אז זיא פאהרט היינט ארוים. ארום איהר זיינען געשטאנען פיעלע קליינע שיפלעך און שלעפ דאמפפער, וועלכע האבען צוגעבראכט פאסאזשירען און באגאזש.

פיקס האט געזעהן, וויא פילעאס פאגג און אאודא האבען זיך געזעצט אויף א קליין שיפעל און זיינען צוגעפאהרען צו דער „ראנגון“.

— ער אנטלויפט, דער רויבער! — ווארט נור, דוא גנב! איך וועל דיר נאכפאהרען ביז אין עק וועלט; איך וועל דיך ניט אראפלאזען פון'ם אויג, ביז איך וועל האבען די געלעגענהייט דיך איינצושמיעדען אין קייטען און דיך איבערגעבען אין די הענד פון דער לאנדאנער פאליציי.

ער האט גענומען אנאנדער שיפעל און איז אויך געפאהרען אויפן שיף.

פאספארטו איז אינטערדעסען ארומגעלאפען אין די גאסען פון קאלקוטא. ער האט דאך געוואלט א ביסעל אנקוקען קאלקוטא. עס איז דאך איינע פון די

גרעסטע שטעדט אין אזיען. עס געפינען זיך אין איהר 200 פאגאדען, 100 מעטשעטען, פיעלע קירכען און א צעהנדליג סינאגאגען.

ער איז געווען זעהר נייגיעריג צו זעהן דיא גרעסטע מערקווירדיגקייט פון קאלקוטא, דעם טשאורינגהי ראוד און דעם מאידאן, פון וועלבע סער פראנסיס האט איהם דערציעהלט.

דער טשאורינגהי ראוד Chowringhee road איז דיא שעהנסטע און גרעסטע גאס אין קאלקוטא. דארט געפינען זיך דיא גרעסטע און שעהנסטע פאלאצען און רעגיערונגס געביידען.

דער מאידאן איז אן ארט גארטען, א פארק. דאס מערקווירדיגסטע פון'ם מאידאן איז דער גרויסער בוים, the big tree. דאס איז איינע פון דיא גרעסטע און זעלטענסטע ביימער אין דער וועלט. דאס איז א פייגענבוים, וועלכע מען האט געלאזען וואקסען. ער האט זיך יעצט צוואוואקסען אזוי גרויס און אזוי געדיכט, אז זעקס טויזענד מענשען קענען זיך שיצען אין זיין שאטען. ער פעדעקט א גאנצען בערג און שטעלט פאר א גאנצען וואלד. איינינע פון זיינע צווייגען האבען זיך אראפגעלאזען אויף דער ערד און זיינען דארט איינגעוואקסען געווארען. זיי זיינען יעצט צווייגען און ביימער צוגלייך. זיי ווייזען אוים וויא זיילען, וועלכע האלטען אונטער דעם גרויסען בוים.

ווען מען שפאציערט אונטערן גרויסען בוים, מיינט מען, אז מען שפאציערט אין א קיהלען זיילען גאנג. דער גרינער דאך איבערן קאפ שיצט פון דער שרעקליכער היץ און דיא צווייגען, וועלכע זיינען איינגעוואקסען אין דער ערד, שטעלען פאר דיא ווענד פון א גריעכישען טעמפעל.

דער גרויסער בוים אין קאלקוטא איז איינער פון דיא גרעסטע וואונדער אין דער וועלט. אין אינדיען זיינען צוואר דא פיעלע אזעלכע גרויסע ביימער. מייסטענס זיינען אזעלכע ביימער הייליג. דיא אינדיער פערזאמלען זיך אונטער דיעזע ביימער און דיענען אונטער זיי צו זייערע געטער. אבער ניט איינער פון דיעזע ביימער איז אזוי גרויס און אזוי שעהן, וויא דער גרויסער בוים אין קאלקוטא. דיא ענגלישע רעגיערונג היט איהם אפ און ער וואקסט אלץ ווייטער און ווייטער.

וויא אלט איז אזא בוים? — דאס קען קיינער ניט זאגען. דיא בראהמינען דערציעהלען וואונדער געשיכטען פון'ם גרויסען בוים. איהם האט געפלאנצט א גאט פון זיין אייגענעם געברויך וועגען. ער האט דארט א מאל געוואינט, ביז עס זיינען געקומען דיא פארינגהים — דיא פרעמדע - דיא אפיקורסים, און האבען איהם פערטריעבען.

פאספארטו איז געווען איבערראשט, ווען ער האט דערזעהן דעם גרויסען בוים. ער האט זיך ניט געקענט אפרייסען פון איהם. א וואלד פון איין איינציגען בוים האט ער קיין מאל ניט געזעהן. ער וואלט אוועקגעשטאנען לעבען איהם שטונדען לאנג, ווען ער זאל זיך ניט געווען דערמאנען, אז ער דארף לויפען צום פארט, ער זאל ניט פערזאמען דאס שיף.

אויסער דעם האט איהם זעהר געפּלאגט דיא שרעקליכע היץ. אין קאלקוטא איז זעהר אפט א היץ פון 120 גראד (פארענהייט) אין שאטען, אויף דער זון ווייזט דער טערמאמעטער 150 ביז 170 גראד. אזא היץ קען קיין אייראפּעער ניט אויסהאלטען.

ער האט דאהער גענומען א גהארי און איז געפאהרען צום פּארט. ער איז געקומען פונקט צו דער צייט, ווען דאס שיף האט געדארפט אפּגעהן.

16טעס קאפּיטעל.

פיקס הייבט ניט אן צו פערשטעהן, וואס מען רעדט צו איהם.

דיא „ראנגון" איז א גרויסער דאמפּפער, וועלכער געהערט אויך צו דער פּענאינסולאר אין אריענטאל קאמפּאני. זיא געהט אבער נור צווישען אינדיען, כינא און יאפּאן. זיא געהט אויך זעהר שנעל און זעהר רעגעלמעסיג, וויא דיא „מאנגאליא", זיא איז אבער ניט אזוי בעקוועם, וויא דיא „מאנגאליא".

פילעאס פאגג איז געווען זעהר אונצופריעדען, וואס ער האט ניט געקענט קריעגען קיין גוטע קאיוטע פאר אאודא. פון קאלקוטא קיין האנג-קאנג געדויערט דיא רייזע געוועהנליך 13 טעג. אויפּין מעער איז 13 טעג א לאנגע צייט, בעזאנדערס פאר א מענשען, וועלכער איז ניט געוואינט צום מעער. ער האט געמוזט צופריעדען זיין מיט דער קאיוטע, וואס מען האט איהם געגעבען.

אאודא האט זיך אבער געוויעזען אלס שטילער און רוהיגער פּאסאזשיר. זיא איז געווען צופריעדען מיט אלעם און האט יעדעס מאל געדאנקט פילעאס פאגג פאר זיין פריינדליכקייט. ער איז געווען געגען איהר העפליך, פלעגט קומען צו איהר צוויי-דריי מאל אין טאג פרעגען, וואס זיא מאכט, אויב זיא דארף עפּעס, אויב זיא פערלאנגט עפּעס. דערביי אבער איז ער געבליעבען ערנסט און רוהיג. ער איז געבליעבען דיא מאשין, וואס ער איז געווען ביז אהער.

אנפאנגס איז אאודא געווען ערשטוינט איבער אזא גלייכגילטיגקייט און פּינקטליכקייט. זיא האט ניט געקענט זיך ערקלערן, וויא אזוי א מענש קען אזוי שווייגען און נור פרעגען דיא נעטהיגע פראגען, קיין ווארט מעהר. פּאספּארטו אבער האט איהר באלד ערקלערט דעם זאנדערבארען כאראקטער פון זיין הערר.

פּאספּארטו האט ניט אויסגעלאזט איין געלעגענהייט צו זעהן אאודא און צו רעדען מיט איהר. קוים האט זיא זיך געוויעזען אויפּין דעק פון׳ם „ראנגון", איז ער שוין געווען לעבען איהר און האט שוין גערעדט און געפּלוידערט מיט איהר. ער האט איהר דערצעהלט, אז פילעאס פאגג האט זיך געוועט אויף א גרויסע סומע געלד, ער זאל מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין 80 טעג. ער האט איהר דערצעהלט, וויא ער קומט צו פילעאס פאגג, וויא זיי זיינען ארויסגעפאהרען פון לאנדאן, וואס עס האט זיי פּאסירט אויפּין וועג ביז באמביי; וויא אויפּין וועג פון סועץ קיין באמביי האט ער זיך בעקענט מיט א גוטען פּאסאזשיר מיט׳ן נאמען פיקס, מיט וועלכען ער פלעגט פערברענגען גאנצע טעג.

ער האט איהר דערצעהלט, וואס עס האט מיט איהם פּאסירט אין באמביי;

וויא זיי זיינען ארויסגעפאהרען פון באמביי; וויא זיי זיינען געבליעבען שטעהן אויפ'ן וועג און פילעאס פאגג האט געקויפט אן עלעפאנט פאר צוויי טויזענד פונט סטערלינג.

אאודא האט אלעס אויסגעהערט אויפמערקזאם. פון צייט צו צייט פלעגט זיא א שמייכעל טהאן. פאספארטו איז געווען ענטציקט. עס איז זעהר מעגליך, אז ער וואלט זיך אין איהר פערליעבט, ווען ער זאל ניט געווען הערן, וויא זיא האט א מאל דערצעהלט פילעאס פאגג איהר געשיכטע.

זיא איז ווירקליך דיא טאכטער פון זעהר א רייכען פארסי אין באמביי. איהר פאטער איז א גרויסער סוחר און האט געמאכט א גרויס פערמעגען פון'ם האנדעל מיט בוימוואלל. איהר אנקעל, סער דשיימס דשי דשיבהאי איז אויך זעהר רייך. ער וואינט אין האנג-קאנג. דיא ענגלישע רעגיערונג האט איהם געשענקט דעם טיטול בארא̈נעט.

זיא האפט, אז ווען זיא וועט קומען צו איהם קיין האנג קאנג, וועט ער זיא נעהמען צו זיך און וועט זיא שיצען און פערטהיידיגען געגען איהרע פערפאלגער, דיא בראהמינען. דאס שלעכטע איז, זיא קען איהם ניט און האט איהם קיין מאל ניט געזעהן.

פילעאס פאגג האט פערשטאנען, אז זיא איז ניט גאנץ זיכער, אז זיא וועט געפינען שוץ און א גוטע אויפנאהמע ביי איהר אנקעל.

— זייט רוהיג, מיסיס אאודא, האט ער איהר געזאגט, איך וועל שוין איינריכטען אלעס, אזוי וויא עס דארף זיין.

דיא יונגע פרוי האט איהם פערשטאנען. זיא האט געקוקט אויף איהם מיט איהרע שעהנע, קלארע אויגען און האט איהם געדאנקט פון גאנצען הערצען. — האט ער זיא פערשטאנען? האט ער וועניגסטענס זיך צוגעקוקט צו איהר און געזעהן, אז זיא איז שעהן, וויא דיא זון און ליעבליך, וויא א שעהנער מארגען אין מאי? — ווער קען עס וויסען?

דיעזער מאן איז שטענדיג געבליעבען רוהיג, העפליך און קאלטבליטיג. ער האט קיין מאל ניט גערעדט קיין איבעריגעס ווארט.

דיא „ראנגון“ איז אונטערדעסען געשוואומען אלץ ווייטער און ווייטער. דאס וועטער איז געווען שעהן און אנגענעהם. זיא איז פארבייגעפאהרען דיא גרויסע אינזלען מיט'ן נאמען אנדאמאנען. דיא פאסאזשירען האבען געזעהן גאנץ דייטליך דעם הויכען בארג „זאטעל-פיק“. ער ווייזט אויס פון דער ווייטען, וויא אן אונגעהייער גרויסער זאטעל פון א פערד.

פיעלע פאסאזשירען זיינען געשטאנען א גאנצען טאג אויפ'ן דעק. זיי האבען געוואלט זעהן דיא ווילדע מענשען, וועלכע בעוואינען דיעזע אינזעל. דיעזע מענשען זיינען אזוי ווילד, אז זיי שטעהן ניט פיעל העכער פון א בהמה. זאגאר זייער שפראכע איז ניט מעהר, וויא א סארט ברומען און מעקען. לײדער, האבען זיך דיעזע ווילדע ניט געוואלט ווייזען.

דיא פאסאזשירען האבען געזעהן, וויא דיעזע אינזלען זיינען בעדעקט מיט אלערליי ביימער ,מיט אלערליי פרוכטען און מיט אלערליי געווירצען, עס האט געשמעקט פון דער ווייטען, גלייך וויא מען וואלט געשפריצט מיט פערפומען. מען האט געזעהן גאנצע וועלדער פון פאלמען, פון מושקאט ניס, ציסרינג, ענג־לישען פעפער און אנדערע טהייערע אונזעלטענע ביימער. מוטער נאטור האט אויסגעגאסען איהר רייכקייט מיט ביידע הענד אויף דיעזע עטליכע אינזלען.

טויזענדער פויגעל מיט דיא שעהנסטע פעדערן זיינען ארומגעפלויגען אין דער לופט, זיינען צוגעקומען גאנץ נאהענט צום שיף און האבען זיך געזעצט אפרוהען אויף דיא מאסט ביימער. זייערע פעדערן האבען געגלאנצט און געפונ־קעלט אויף דער זון, וויא טויזענדער רובינען און סמאראגדען.

אאודא און פאספארטו זיינען אויך געשטאנען א גאנצען טאג אויפ'ן דעק. פאספארטו האט זיך ניט געקענט אפרייסען פון דיעזער גראסארטיג שעהנער סצענע. איהם האט אינטערעסירט יעדער נייער בוים, יעדער אונבעקאנטער פויגעל.

— וואס איז דאס? וויא הייסט דיעזער בוים? וויא הייסט דיעזער פויגעל? האט ער אויסגערופען איין מאל נאכ'ן אנדערן.

דיא אנדערע פאסאזשירען האבען געקוקט אויף איהם, וויא אויף א וואהנ־זיניגען. צו זיין גליק אבער איז אאודא געשטאנען לעבען איהם און האט איהם אלעס ערקלערט.

איין מאל האט ער געזעהן, וויא עטליכע שוואלבען דרעהן זיך, שפיעלען זיך, פליהען ארום אין פלוצלונג זיינען זיי פערשוואונדען געווארען אין א גרויסען שטיין, וועלכער איז געהאנגען איבערן וואסער.

— וואס איז דאס? וואו זיינען דיא שוואלבען פערשוואונדען געווארען? האט ער אויסגערופען. איך וויים, אז שוואלבען מאכען זייער נעסט אונטער א דאך פון א הויז אדער אויף א בוים. איך זעה צום ערשטען מאל, אז שוואלבען זאלען מאכען זייער נעסט אונטער א שטיין.

— דאס איז א גאנץ אנדערער סארט שוואלבען, האט איהם אאודא ער־קלערט. זיי מאכען א גאנץ אנדערן סארט נעסט. זייער נעסט קען מען עסען. —

— עסען א נעסט פון א פויגעל? האט פאספארטו אויסגערופען. דאס קען ניט זיין! א נעסט פון א פויגעל קען מען ניט עסען!

— נון. זעהסט דוא, פריינד, דעם נעסט פון דיעזע שוואלבען קען מען יא עסען. מען מאכט פון איהם זעהר א גוטעם געריכט. א נעסט פון דיעזע שוואל־בען איז ווערטה אייניגע שיללינג.

— אבער וויא קען מען עסען א נעסט פון א פויגעל?

— דיעזע שוואלבען מאכען זייערע נעסטער פון א סארט גראז, וואס וואקסט אין מעער. ווען דער נעסט ווערט אויסגעטריקענט און מען וויים, וויא אזוי איהם צו קאכען, איז ער זעהר געשמאק. דיא כינעזען צאהלען זעהר טהייער פאר דיעזע נעסטער. נור דיא מאנדארינען און דיא גאנץ רייכע קויפלייטע קענען זיך ער־לויבען צו עסען אזא געריכט.

א רייזע אַרום דיא וועלט אין 80 טעג.

פּאספּארטו האט נאך אלץ ניט געקענט פערשטעהן, וויא אזוי מענשען קענען עסען דעם נעסט פון א פויגעל.

דאס שיף איז אונטערדעסען געגאנגען אלץ ווייטער און ווייטער. באלד זיינען דיא אַנדאַמאַן אינזלען פערשוואונדען געוואָרען. דיא „ראַנגון" איז יעצט אריינגעקומען אין דער מעער ענגע פון מאַלאַקקאַ.— א מעער ענגע הייסט א שמאָלער פּאַס וואַסער, וועלכער פעראייניגט צוויי מעערע.— דיא מעער ענגע פון מאַלאַקקאַ פעראייניגט דעם אינדישען וועלט מעער מיט׳ן כינעזישען מעער.

וואס האט דער דעטעקטיוו פיקס געטהאן דיא גאנצע צייט אויפ׳ן „ראַנגון"? ווענט דער לעזער געוויס פרעגען. מיר האבען געזעהן, אז ער האט זיך אויפ־געזעצט אויפ׳ן שיף. מיר האבען איהם אבער דיא גאנצע צייט מעהר ניט געזעהן. וויא קומט עס?

פיקס האט זיך אנפאנגס ניט געוואָלט ווייזען פאר פּאספּארטו. ער האט מורא געהאט, אַז דער פראנצויז זאל איהם עפּעס ניט חושד זיין. ער קען נאך דער־ראטהען, אז ער פאהרט זיי נאך. ער האט דאהער געזוכט אויסצומיידען פּאַס־פּאַרטו, וויא וויט ער האט געקענט. דאס איז געוועזען ניט שווער אויפ׳ן „ראַנגון", וואו דיא פּאסאַזשירען ערשטער קלאסע האבען געהאט א בעזונדערן דעק פאר זיך.

פּאַספּאַרטו איז צוואר געפאהרען צווייטער קלאַסע. ער איז אבער גאנצע טעג געזעסען אויפ׳ן דעק ערשטער קלאַסע, ווייל ער האט געמוזט בעדיענען זיין הערר און מיסיס אַאודאַ. אויסער דעם זיינען אין דער צווייטער קלאסע געפאה־רען פיעלע כינעזען, מיט וועלכע ער האט ניט געקענט זיך צונויפרעדען. ער פלעגט דאהער נור עסען און שלאפען אין דער קאַיוטע צווייטער קלאסע, א גאנ־צען טאג אבער פלעגט ער פערברענגען אויפ׳ן דעק פון דער ערשטער קלאסע.

דאס האט פיקס גערארפט. איידער ער איז אוועקגעפאהרען פון קאַלקוטאַ, האט ער געבעטען דעם שעף פון דער פּאליציי, אז קוים וועט אנקומען דער וואַ־ראנט פון לאנדאן, זאל ער איהם באלד איבערשיקען קיין האָנג־קאָנג. ער האט צוואר געוואוסט, אז דיא „ראַנגון" וועט בלייבען שטעהן אויף א קורצע צייט אין סינגאַפּור, א שטאדט אויף אן אינזעל אין דער מעער ענגע פון מאַלאַקקאַ. אין סינגאַפּור אבער האט ער גאר ניט געקענט טהאן. אין סינגאַפּור וואוינען זעהר ווענינ אייראפּעער. דער גרעסטער טהייל פון דיא איינוואוינער זיינען כינעזען. דיא פּאַ־ליציי זאגאר בעשטעהט פון כינעזען. מיט דיעזע אזיאַטען וועט ער גאר ניט מאכען.

ער מוז ווארטען, ביז זיי וועלען קומען קיין האָנג קאָנג. דארט איז דא אַ שטרהנגע ענגלישע פּאליציי, וועלכע וועט איהם העלפען אַרעסטירען דעם באנק רויבער. פילעאַס פאָגג וועט מוזען אפּשטייגען אין האָנג קאָנג, ווייל דארט וועט ער מוזען זיך זעצען אויף אנאנדער שיף. ער וועט מוזען בלייבען אין האָנג־קאָנג עטליכע טעג. דערווייל וועט אנקומען דער וואַרראַנט און ער וועט איהם ארעס־טירען.

פיקס האט זעהר גוט געוואוסט, אז האָנג־קאָנג איז דיא לעצטע סטאַציאן, וואו עס וועהט נאך דער ענגלישער פלאג און עס הערשען נאך דיא ענגלישע

געזעצע. ווייטער פֿון האָנג־קאָנג געפֿינען זיך שוין פֿרעמדע לענדער, וואו עס איז ניט אזוי לייכט צו ארעסטירען א פֿערברעכער. ער האט זעהר גוט געוואוסט, אז קוים קומט דער באנק רויבער קיין אמעריקא, וועט איהם שוין זיין זעהר שווער איהם צו ארעסטירען. דארט העלפֿט שוין ניט א געוועהנליכער ווארראנט. דארט מוז זיך שוין אריינמישען דיא ענגלישע רעגיערונג. זיא מוז שוין פֿארדערן, אז מען זאל ארויסגעבען דעם פֿערברעכער. דאס איז א לאנגע געשיכטע.

דאָס בעסטע און זיכערסטע וועט זיין, ווען ער וועט איהם קענען פּאַקען אין האָנג־קאָנג. ער מוז אלזא אנווענדען אלעם מעגליכע, ער זאל איהם אפּ־האלטען אין האָנג־קאָנג, ביז עס וועט איהם אנקומען דער וואַרראַנט.

— אין באמביי איז עס מיר ניט געראטהען, אין קאלקוטאַ איז עס מיר אויך ניט געראטהען, האט פֿיקס געזאגט צו זיך אליין, אין האנג־קאָנג מוז איך איהם פּאַקען. דא מוז איך איהם ארעסטירען. איך מוז ווייזען, אז איך בין דער בעסטער דעטעקטיוו אין דער וועלט. דער רויבער טאר זיך ניט אויסדרעהן פֿון מיינע הענד!

אין אייסערסטען פֿאל וועל איך אויסזאגען דעם פֿראנצויז, זיין דיענער, אז זיין הערר איז א באנקרויבער. איך וועל איהם זאגאר צוזאגען א פּאר טויזענד פֿונט, ער זאל אויפֿהאלטען זיין הערר עטליכע טעג אין האָנג־קאָנג. — דער פֿראנצויז איז ארים. צוויי טויזענד פֿונט איז ביי איהם א גאנץ פֿערמעגען. וואס יועט ער האבען, ווען ער וועט נאך ווייטער פֿאהרען מיט'ן רויבער? — ער וועט איהם נאך זיין ארים געהאלט אויך ניט בעצאהלען. אזא גנב, אזא באנק רויבער איז אויף אלעם פֿעהיג.

אזוי האט פֿיקס א גאנצען וועג געמאַכט פּלאַנען, וויא אזוי אויפֿצוהאלטען פֿילעאַס פֿאָגג אין האָנג־קאָנג. איין זאַך האט איהם בעאונרוהיגט און ער האט עס אויף קיין פֿאל ניט געקענט פֿערשטעהן. — ווער איז דיא שעהנע יונגע פֿרוי, מיט וועלכע פֿילעאַס פֿאָגג פֿאהרט יעצט ארום? וואו האט פֿילעאַס פֿאָגג גענו־מען אויפֿ'ן וועג אַזאַ שעהנע דאמע? וויא קומט עס, וויאָס זיי פֿאהרען צוזאמען? עס איז געוויס, אז זיי האבען זיך בעגעגענט ערגעץ אויפֿ'ן וועג צווישען באמביי און קאַלקוטאַ. פֿון באמביי איז ער ארויסגעפֿאהרען אהן איהר — וואו האבען זיי זיך בעגעגענט? פֿיעללייכט איז דער באנק רויבער אומיסטען געפֿאהרען קיין אינ־ריען אום דארט צו טרעפֿען זיין געליעבטע? זיי קענען זיך שוין פֿון לאנג, זיא האט איהם אבער ניט געוואלט הייראטהען, ווייל ער איז געווען ארים. יעצט איז ער רייך, — ער האט דאך בערויבט דיא באנק אף ענגלאנד אויף 55 טויזענד פֿונט — און ער איז אומיסטען געפֿאהרען קיין אינדיען נעהמען זיין געליעבטע און מיט איהר אוועקפֿאהרען קיין אמעריקא, וואו ער האט פֿאר קיינעם קיין מורא ניט. דארט וועט ער זיא הייראטהען און פֿערשווענדען דאס געלד, וואס ער האט גערויבט!

ווידער איז מעגליך, אז ער האט גאר פֿערנארט און פֿערפֿיהרט דיעזע שעהנע פֿרוי. וואס קען דען ניט אזא גנב, אזא רויבער? עס איז זעהר מעגליך,

ווי ער האט אוועקגעריבט דאס ארימע מערבען פון איהרע עלטערן, וועלכע ווּפען זיא יעצט.

פיקס האט געטראכט, געקלערט, זיך געבראכען דעם קאפ און געזוכט מי־טעל, וויא אזוי צו פערוויקלען פילעאַס פאָגג אין אזא פראצעס, אז ער זאל זיך ניט אויסקויפען מיט בייל (ערבות), וויא ער האט געטהאן אין קאלקוטאַ.

— ווען איך זאל נור וויסען, וויא אזוי ער האט פערפיהרט דיזע יונגע דאמע, וואלט איך איהם שוין געפאקט. וויא אזוי אבער ווערט מען געוואהר, ווער זיא איז און וויא ער קומט צו איהר?

נאך לאנגען טראכטען און קלערן איז ער געקומען צום בעשלוס, אז דער איינציגער מענש, וועלכער קען איהם אלעס ערקלערן, איז דאך פאַספּאַרטו.

— עס העלפט ניט! איך מוז זעהן דעם פראנצויז! ביי איהם וועל איך דאך אלעס געוואהר ווערן. ביי א גוטע פלאַש פראנצייזישען וויין, וועט דער פראנצויז אלעס אויכפלוידערן.

דיא „ראַנגון“ איז ארויסגעפאהרען פון קאַלקוטאַ דעם 25טען אקטאבער. דעם 30טען אקטאבער אין דער פריה האט זיך ערשט פיקס ענטשלאסען צו וויי־זען זיך פאר פאַספּאַרטו און מיט איהם צו רעדען.

פיקס האט פיינט געהאט צו ציעהען א זאך אין דער לענג. קוים האט ער זיך ענטשלאסען צו ווייזען זיך פארן פראנצויז, האט ער עס געוואלט שוין טהאן. ער האט געוואוסט, אין וואס פאר א קאיוטע פאַספּאַרטו שלאָפט און האט אנגע־הויבען ארומצוגעהן ארום דיזע קאיוטע.

ער האט ניט לאנג געווארט. פאַספּאַרטו איז ארויפגעקומען פון דער קאַ־יוטע און האט געוואלט לויפען אויפ׳ן דעק פון דער ערשטער קלאַסע זעהן, וואס מאַכט אַאודאַ, ווען ער האט זיך אנגעשלאָגען אן דעם דעטעקטיוו. ער האט אויסגעגלאצט א פאר אויגען און האט געפרעגט מיט שטוינען:

— איהר זייט עס, מיסטער פיקס? וויא קומט איהר אהער? וואס טהוט איהר אויפ׳ן „ראַנגון“?

— אך, איהר זייט עס, העדר פאַספּאַרטו? האט פיקס געפרעגט פערוואונ־דערט. איהר זייט אויך דא אויפ׳ן „ראַנגון“? וואס טהוט איהר דא?

— איך האב דאך אייך שוין דערצעהלט, אז מיין העדר מאַכט א רייזע ארום דיא וועלט, האט פאַספּאַרטו געענטפערט. מיר פאהרען יעצט קיין האָנג־קאָנג. —

— אזוי? האט פיקס אויסגערופען. איהר פאהרט קיין האָנג־קאָנג? איך פאהר אויך קיין האָנג־קאָנג.

— איהר האט דאך מיר דערצעהלט, אז איהר פאהרט נור קיין באמביי? האט פאַספּאַרטו איבערגעפרעגט.

— איך האב אייך געזאגט, אז איך בין אן אגענט פון דער שיפס קאמפאני, האט פיקס ערקלערט. איך האב געמיינט, אז איך וועל פון באָמביי צוריקפאהרען קיין סועץ, דיא קאמפאני אבער האט מיך געשיקט קיין האָנג־קאָנג.

— פאר וואס אבער האב איך אייך ניט געזעהן דיא גאנצע צייט, זייט מיר זיינען ארויסגעפאהרען פון קאלקוטא ביז היינט? איך געה יעדען טאג ארום אויפ'ן דעק און האב אייך ניט געזעהן.

— איך בין קראנק געוועזן. איך האב געהאט דיא זעע קראנקהייט און בין דיא גאנצע צייט געלעגען אין מיין קאיוטע. ערשט היינט בין איך ארויסגעגאנגען אויפ'ן דעק. — וואס מאכט איהר, פריינד פאספארטו? וואס מאכט עפעס אייער הערר, פילעאס פאגג?

— איך בין געזונד און פריש. הערר פילעאס איז א מאשין, וויא ער איז געוועזן. אלעס איז ביי איהם פינקטליך ביז צו דער מינוט, וויא ביז אהער.

פלוצלונג האט ער זיך עפעס דערמאנט.

— מיר האבען א נייעס מיט זיך. — מיר האבען א יונגע דאמע מיט אונז.

— א יונגע דאמע? האט אויסגערופען פיקס ערשטוינט, גלייך וויא ער וייס גאר ניט, פון וועמען מען רעדט. וואו האט איהר גענומען א יונגע דאמע אויפ'ן וועג?

דער פראנצויז האט איהם דערצעהלט אלעס, וואס מיט איהם האט פאסירט אין באמביי; וויא ער איז ארויסגעפאהרען פון באמביי אהן שטיוועל און אהן א היטעל; וויא זיי זיינען געקומען אין אן ארט, וואו דיא אייזענבאהן ליניע האט אויפ־געהערט. דארט האט פילעאס פאגג געמוזט קויפען אן עלעפאנט, פאר וועלכען ער האט בעצאהלט זעהר טהייער; וויא זיי זיינען געפאהרען אויפ'ן עלעפאנט און האבען בעגעגענט בראהמינען, וועלכע האבען געפיהרט א יונגע פרוי צום פערברענען; וויא ער האט געראטעוועט דיעזע יונגע פרוי.

דערביי האט ער זיך דערמאנט, וויא דיא בראהמינען האבען זיך דערשראָ־קען, ווען זיי האבען דערזעהן, אז דער אלטער ראדשאה איז פלוצלונג לעבעדיג געווארען, און האט אנגעהויבען צו לאכען.

פיקס האט איהם געלאזען זיך אויסלאכען, וויפיעל ער האט געוואלט. פאספארטו האט איהם דאן דערצעהלט, וויא מען האט זיי ארעסטירט אין קאל־קוטא און וויא פילעאס פאגג האט געגעבען צוויי טויזענד פונט בייל. דאס האט פיקס זעהר גוט געוואוסט. ער האט זיך נור פערטראכט, אויב ער וועט קענען ארעסטירען פילעאס פאגג דערפאר, וואס ער האט אוועקגערויבט א פרוי אין א לאנד, וועלכעס לעבט מיט ענגלאנד אין פריעדען.

— וואס דענקט פילעאס פאגג צו טהאן מיט דער יונגער פרוי? האט ענד־ליך פיקס געפרעגט. וויל ער זיא מיטנעהמען מיט זיך אויף זיין רייזע ארום דיא וועלט?

— ניין! זיא האט אן אנקעל אין האנג־קאנג. ער וויל זיא אוועקפיהרען צו איהר אנקעל און זיא דארט איבערלאזען.

— אזוי וויא מיר פאהרען צוזאמען, הערר פאספארטו, וויל איך, אז מיר זאלען ווייטער טרינקען צוזאמען א פלאש ווין, וויא מיר האבען געטרונקען אויף דער מאנגאליא. האט פיקס געזאגט אין דער הויך.

ביי זיך אבער האט ער געטראכט:

— וועגען דער יונגער דאמע קען מען איהם ניט ארעסטירען. ער האט דא ניט בעגאנגען קיין פערברעכען. איך מוז נאך עפעס געוואהר ווערן פון'ם דיענער.

ביידע אלטע פריינד זיינען אריינגעגאנגען אין בופעט פון'ם שיף און פיקס האט געהייסען געבען א פלאש וויין.

17טעס קאפיטעל.

אויף דער רייזע פון סינגאפור ביז האנג־קאנג רעדט מען איבער פערשיעדענע זאכען.

פאספארטו איז ניט געוועזען אזא נארר, וויא איינינע לעזער קענען מיינען. ער האט ליעב געהאט פיעל צו רעדען, דערפאר איז ער געוועזען א פראנצויז. ער איז אבער געוועזען גאנץ קלוג און איהם איז שטארק ניט געפעלען זיין גוטער פריינד פיקס, ווען ער האט איהם בעגעגענט אויפ'ן „ראנגון“.

ווען זיי האבען זיך בעגעגענט אויף דער „מאנגאליא“ און פיקס האט איהם דערצעהלט, אז ער פאהרט אויך קיין באמביי, האט ער איהם נאך געקענט גלוי־בען. ווען ער האט איהם אבער בעגעגענט אויף דער „ראנגון“ אויפ'ן פינפטען טאג נאך זייער אברייזע פון קאלקוטא, האט פאספארטו אנגעהויבען צו טראכ־טען, אז זיין גוטער פריינד, מיסטער פיקס, האט עפעס א צוועק זיי נאכצופאהרען.

איהם איז ניט געפעלען, וואס פיקס האט זיך בעהאלטען דיא ערשטע פינף טאג. ער האט איהם ניט געגלויבט, אז ער האט געליטען פון דער זעע קראנק־הייט, ווייל אן אגענט פון א שיפס קאמפאני דארף שוין זיין געוואינט צום מעער. אויסער דעם איז דאס וועטער געוועזען גאנץ שעהן, דאס מעער איז געוועזען רוהיג און דיא פאסאזשירען אויפ'ן „ראנגון“ זיינען אלע געוועזען געזונד.

— וואס פאר אן אינטערעס זאל דיעזער גוטער מיסטער פיקס האבען אונז נאכצופאהרען? האט פאספארטו געפרעגט זיך אליין. זאל ער זיין א שפיאן פון דיא מענשען, וואס האבען זיך געוועט מיט פילעאס פאגג? — דאס קען ניט זיין. פילעאס פאגג מעלדעט זיין פאספארט אין יעדער שטאדט, וואוהין ער קומט. ער האט עס ניט געטהאן אין קאלקוטא, ווייל ער האט דארט קיין צייט ניט געהאט. דאס מאכט דאך אבער גאר ניט אויס! ער האט געמעלדעט זיין פאס אין באמביי און יעצט וועט ער איהם מעלדען אין האנג־קאנג. — אלזא, ווער איז דיעזער מיסטער פיקס און פאר וואס פאהרט ער זיי נאך?

דער ארימער פראנצויז האט זיך געבראכען דעם קאפ, האט געקלערט, געטראכט און האט גאר ניט געקענט אויסטראכטען. ער האט צוואר געהערט אין לאנדאן, אז מען האט בעגנבעט דיא באנק אף ענגלאנד אויף א גרויסע סומע געלד. איהם האט אבער קיין מאל ניט געקענט איינפאלען אין קאפ, אז פיקס איז א דעטעקטיוו און איז חושד פילעאס פאגג, אז ער איז דער באנק רויבער.

ער האט בעשלאסען, ער זאל אפט זיך צוגויפקומען מיט'ן גוטען מיסטער

פיקס און זאל איהם אויספארשען, וועך ער איז און וואוהין ער פאהרט. ער פלעגט וויכען יעדעס מאל א געלעגענהייט איהם צו בעגעגענען און מיט איהם צו טרינ־קען א פלאש וויין אדער א גלעזעל קאניאק. דערביי פלעגט ער רעדען אזוי פיעל, ייפיעל א פראנצויז קען נור רעדען. ער האט זעהר געוואלט, אז פיקס זאל איהם עפעס דערצעהלען, פיללייכט וועט ער זיך ארויסכאפען מיט א ווארט.

דא אבער האט דער פראנצויז ניט געטראפען. פיקס איז ווירקליך געוועזען א גוטער דעטעקטיוו און האט געוואוסט, וויפיעל ער דארף טרינקען און ווען ער דארף רעדען. פאספארטו האט זיך אלס מעהר איבערצייגט, אז פיקס איז פאר איהם א רעטעניש.

פיקס האט דערשמעקט, אז פאספארטו וויל איהם אויספארשען און האט אנגעהויבען איהם אויסצומיידען. ער פלעגט ארויסגעהן אויפ'ן דעק נור דאמאלס, ווען פאספארטו פלעגט זיין לעבען פילעאס פאגג, אדער לעבען מיסיס אאודא. ער פלעגט נור זעהן, אויב פילעאס פאגג איז געזונד און איז אין ערגעץ ניט אנטלאפען.

אזוי איז פערגאנגען דיא צייט. פילעאס פאגג האט ניט געוואוסט פון דיא אלע זאכען. ער פלעגט פערברענגען דיא צייט אין קארטען שפיעלען אדער אין געשפרעכען מיט מיסיס אאודא. וואס ווייטער זיי זיינען געפאהרען צוזאמען, איז פילעאס פאגג געווארען אלס לעבעדיגער און ריהרעוודיגער. ער פלעגט שוין א מאל אוועקרעדען מיט מיסיס אאודא שטונדען לאנג. זיי פלעגען שוין א מאל שפאציערן צוזאמען אויפ'ן דעק. דיא מאשין האט אנגעהויבען צו ווערן א מענש.

ווען פיקס פלעגט דערזעהן, וויא פילעאס פאגג שפאציערט ארום מיט זיין דאמע, פלעגט ער שפרינגען פון דער הויט.

— ער פיהרט זיא אויף דאס געלד, וואס ער האט אוועקגערויבט פון דער באנק אף ענגלאנד! פלעגט ער אויסרופען. עס איז איהם וועניג, וואס ער אליין פאהרט ערשטער קלאסע, האט ער נאך זיא אויך גענומען ערשטער קלאסע. ער ווארפט מיט געלד אין דיא גאסען! ער קויפט פאר צוויי טויזענד פונט אן עלע־פאנט און שענקט איהם דערנאך אוועק אן ארימען פארסי. דאס איז א רויבער! וואס וועל איך אבער האבען, ווען ער וועט פערשווענדען אין גאנצען דאס געלד, וואס ער האט אוועקגערויבט?

דיא באנק אף ענגלאנד האט צוגעזאגט צו געבען צוואנציג פערצענט פון'ם געלד, וואס מען וועט געפינען ביים רויבער. ווען מען וועט אבער ביי איהם גאר קיין געלד ניט געפינען, וועל איך דאך גאר ניט האבען.

פיקס האט געקריצט מיט דיא צעהנער פאר צארן און פערדרוס, יעדעס מאל, ווען ער האט געזעהן, אז פילעאס פאגג גיט אויס געלד. פון יעדע הונדערט פונט, וואס פילעאס פאגג גיט אויס, בערויבט ער איהם, דעם ארימען פיקס, אויף צוואנציג פונט. — צוויי טויזענד פונט האט ער אוועקגעגעבען פאר אן עלעפאנט. צוויי טויזענד פונט האט ער איבערגעלאזען ביים ריכטער אין קאלקוטא. צוזאמען

פיער טויזענד פונט. פון דיעזע סומע וואלט פיקס געקענט האבען אכט הונדערט פונט. —

— דער רויבער! האט ער אויסגערופען. ער בערויבט מיך! ער פערשווענ־דעט דאס געלד, וואס געהערט מיר! — אויסער דעם קאסט מיך דיא רייזע געלד. איך מוז יעדעס מאל טראקטירען דעם דיענער. אויפ'ן שיף קאסט אלעס טהייער.

אזוי האבען געטראכט און גערעדט צו זיך דיעזע צוויי פערשיעדענע מענ־שען: דער דעטעקטיוו פיקס און פאספארטו. דיא „ראנגון" איז אונטערדעסען געשוואומען אין דער מעער ענגע פון מאלאקקא.

פון איין זייט האט מען געזעהן דיא הויכע בערג און דיא געדיכטע וועל־דער פון דער גרויסער אינזעל, סומאטרא, איינע פון דיא גרעסטע אינזלען אין דער וועלט. אַ גרויסער טהייל פון דיעזען אינזעל געהערט צו האללאנד. ווען דיא פאסאזשירען פון דער „ראנגון" האבען דערזעהן פון דער ווייטען דיא הויפט־שטאדט פון דער האללענדישער רעגיערונג אויף דיעזער אינזעל, האט זיך פאס־פארטו ניט געקענט איינהאלטען.

— וואס איז דאס פאר אַ שטאדט? האט ער געפרעגט נייגיעריג. ווי הייסט דיעזע שטאדט? ווער וואינט אין דיעזער שטאדט?

אאודא האט איהם ערקלערט.

— דיעזע שטאדט הייסט פאלעמבאנג. זיא איז דיא הויפטשטאדט פון סו־מאטרא. אין איהר איז דער גרעסטער מארק פון פעפער. סומאטרא פערזארגט דיא גאנצע וועלט מיט פעפער. עס וואקסט צוואר פעפער אויף אנדערע אינזלען ארום אויך. סומאטרא אבער איז זעהר גרויס. אין איהר געפינט זיך גאנצע וועל־דער, אויף מיילען ווייט דיא לענג, אין וועלכע דיא ביימער זיינען ארומגעוויקעלט מיט א דינער פלאנצע, וועלכע דרעהט זיך אין דער הויך. דיא פרוכט פון דיעזע פלאנצע איז דער פעפער.

דעם 31טען אקטאבער גאנץ פריה איז דיא „ראנגון" צוגעקומען צו דער שטאדט סינגאפור. דא איז זיא געבליעבען שטעהן פיער שטונדען. זיא האט זיך פערזארגט מיט קוילען אויף דער רייזע. פילעאס פאגג האט ארויסגענומען זיין נאטיץ בוך און האט פערצייכענט, אז דיא „ראנגון" איז אנגעקומען קיין סינגא־פור מיט א האלבען טאג פריהער. דאן האט ער גענומען אאודא אונטערן ארים און איז געגאנגען מיט איהר שפאציערן אין שטאדט.

יעדער, ווער עס איז געפאהרען אויף א שיף, קען דעם פערגניגען, ווען מען קען זיך אראפחאפען פון'ם שיף און געהן א ביסעל שפאציערן אויפ'ן לאנד.

פיקס האט ניט אראפגעלאזען קיין אויג פון פילעאס פאגג. ווען ער האט דערזעהן, אז פילעאס פאגג געהט אראפ פון'ם שיף, האט ער אויסגערופען:

— דער רויבער! ער וויל אנטלויפען! ער וויל פערשווענדען מיין געלד! איך מוז איהם נאכלויפען, איך מוז זעהן, וואוהין ער געהט.

ער איז שטילערהייט אראפגעגאנגען פון'ם שיף און איז פון דער ווייטען נאכגעגאנגען פילעאס פאגג. פאספארטו האט יעצט אנדערש געקוקט אויף זיין

גוטען פריינד, מיסטער פיקס. ער האט איהם יעצט מעהר אפיעהין. ער געזעהן, וויא פיקס איז נאכגעגאנגען פילעאס פאגג און האט זיך געטראכט:

— יעצט וויים איך זיכער, אז פיקס איז א שפיאן. דיא מיטגליעדער פון רעפארם קלוב, וועלכע האבען זיך געוועט מיט פילעאס פאגג, האבען איהם אומיסטען נאכגעשיקט, ער זאל זעהן, אויב פילעאס פאגג מאכט ווירקליך דיא רייזע ארום דיא וועלט.

פלוצלונג איז איהם ארייגעפאלען אנאנדער געדאנק אין קאפ.

— פיעלליכט האבען דיא מענשען, וואס האבען זיך געוועט מיט פילעאס פאגג, אומיסטען געשיקט דעם מיסטער פיקס, ער זאל שטערן פילעאס פאגג אין זיין רייזע? — דיא ענגלענדער זיינען פערברענט נאכ'ן געלד. זיי ווילען געווינען דיא וועטע. פופציג טויזענד פונט סטערלינג איז א גרויסע סומע געלד. דיא ענגלענדער ווילען ניט פערליערן אזא סומע. זיי ווילען עפעס אפטהאן פילעאס פאגג, ער זאל פערליערן.

דיזער געדאנק האט איהם ניט געלאזט לעבען. עס איז געווים אזוי. דער פאר האט זיך פיקס בעהאלטען פון איהם אין דיא ערשטע פינף טאג פון זייער רייזע אויף דער „ראנגון"; דערפאר געהט ער יעצט נאך נאך פילעאס פאגג; ער זוכט א געלעגענהייט איהם אויפצוהאלטען; ער זוכט א מיטעל, וויא אזוי פילעאס פאגג זאל ניט קענען קומען צו דער צייט אויפ'ן שיף. דאס שיף וועט זיך אוועקגעהן; פילעאס פאגג וועט בלייבען אין סינגאפור און וועט פערשפיעלען זיין וועטע.

— איך מוז איהם נאכגעהן! האט פאספארטו אויסגערופען. איך מוז העלפען מיין גוטען הערר, פילעאס פאגג!

דיא שטאדט סינגאפור געפינט זיך אויף אן אינזעל, וועלכעס הייסט אויך סינגאפור. דיא אינזעל איז זעהר קליין, אבער אין גאנצען בעוואקסען מיט וועלדער פון פאלמען און אנדערע זעלטענע ביימער. דיא גאנצע אינזעל איז א שעהנער גארטען, א גרויסער פארק, געדיכט בעפלאנצט מיט קאקאס נוס ביימער, מושקאט נוס ביימער און פיעלע אנדערע הויכע און שעהנע ביימער, פון וועלכע עס הענגען אראפ, וויא גירלאנדען, דיא פעפער פלאנצען. עס שמעקט אין יעדען ווינקעלע, אבוואהל דיא כינעזען און דיא מאלאיען, וועלכע וואינען דארט, זיינען זעהר שמוציג.

דיא נאטור אליין אבער גיסט אוים אויף דיזע אינזעל איהרע פערפומען עמער ווייס. ווען א פרישער מענש, בעזאנדערס אן אייראפעער, קומט אהין אין דער צייט, ווען דער מושקאט בוים בליהט, איז איהם שווער אויסצוהאלטען דעם שעהנעם גערוך. ער ליידעט אן קאפשמערצען און מוז אנטלויפען פון דער אינזעל.

וויא שעהן און וויא רייך דיא אינזעל סינגאפור איז און וויא אנגענעהם עס איז אויף איהר צו שפאציערן, איז זיא דאך ניט זיכער. אין דיא וועלדער קען מען זעהר אפט טרעפען דעם שרעקליכסטען און געפעהרליכסטען פון אלע ווילדע חיה'ערע — דעם טיגער.

דיא ענגלישע רעגיערונג האט אנגעווענדעט אלע מעגליכע מיטעל אום צו פערטילינגען און צו פערניכטען דיעזען שרעקליכען רויבער און מערדער. עס האט אבער גאר ניט געהאלפען. מען מאכט אויף זיי א יאגד און מען פערניכטעט זיי. א קורצע צייט איז שטיל אויף דער אינזעל. באלד קומען זיי ווידער, פאלען אן אויף א דארף, רויבען אוועק א פאאר קינדער, אפט דערוואקסענע מענשען, און צורייסען זיי.

א לאנגע צייט האט מען ניט געקענט פערשטעהן, פון וואנען זיי נעהמען זיך. אזי האט מען געמאכט אויף זיי אן אלגעמיינע יאגד. דאכט זיך, אז מען האט שוין אויסגעהרגט דעם לעצטען טיגער. אויף דער אינזעל איז שטיל און רוהיג. פלוצלונג קומען צולויפען דיא איינוואינער פון א דארף אדער א פלאנטאציא און דערצעהלען, אז דער טיגער האט זיי ווידער געמאכט א בעזוך!

ענדליך איז מען געוואהר געווארען, אז דיא טיגער קומען צושווימען קיין סינגאפור פון דיא וועלדער פון מאלאקקא און זאגאר פון סומאטרא. דער טיגער איז א גוטער שווימער. ער קען שווימען א שטרעקע פון עטליכע מייל. צווישען סינגאפור און מאלאקקא געפינט זיך נור א גאנץ שמאלער פאס וואסער. דער טיגער שווימט איהם אריבער זעהר לייכט.

פילעאס פאגג האט געדונגען א שעהנע קארעטע און איז זיך דורכגעפאהרען א ביסעל מיט אאודא אין דער אינזעל. דער אריגער פיקס האט נעביך אויך געמוזט דינגען א קארעטע און זיי נאכפאהרען פון דער ווייטען. ער האט זיך געביסען דיא פינגער. עס האט איהם זעהר לייד געטהאן אויסצוגעבען געלד — אין סינגאפור קאסט דאס פערגניגען צו פאהרען אין א קארעטע זעהר טהייער — ער האט אנדערש ניט געקענט מאכען.

— ווען ער דינגט א קארעטע, וויל ער געווים אנטלויפען, האט דער אריגער פיקס געטראכט. איך טאר עס ניט דערלאזען. איך מוז איהם נאכפאהרען.

צוויי שטונדען נאכאנאנד זיינען אויף דיא שעהנע וועגען פון סינגאפור ארומגעלאפען צוויי קארעטעס. אין איינער איז געזעסען פילעאס פאגג מיט אאודא, אין דער אנדערער — מיסטער פיקס, דעטעקטיוו פון דער לאנדאנער געהיים פאליציי.

אאודא איז געווען העכסט צופריעדען מיט'ן שפאציער. זיא איז ניט געווען געוואינט צו פאהרען אויפ'ן מעער און האט זיך יעצט געפיהלט ערפרישט און געשטארקט פון דעם צוויי שטונדיגען שפאציער.

באלד זיינען זיי צוריקגעקומען צו דער שטאדט סינגאפור. פילעאס פאגג האט געוואלט א ביסעל שפאצירען אין דיא גאסען. עס איז אבער ניט געווען פיעל וואס צו זעהן אין דיא גאסען פון סינגאפור. דיא הייזער זיינען ניעדעריג, האבען נור איין שטאק. יעדעס הויז שטעהט בעזונדער. ארום יעדעס הויז געפינט זיך א גרויסער גארטען מיט אלערליי פריכטע, בעזאנדערס אבער מיט אנאנאסען (פיין עפעל).

אין קיין לאנד אין דער וועלט איז ניטא אזוי פיעל אנאנאסען, וויא אין

סינגאַפור. דיא אַנאַנאַסען זיינען גרויס, שעהן, זאַפטיג, געשמאַק און שמעקען צום ענטציקען. סינגאַפור איז דאס פאַטערלאנד פון דיא אַנאַנאַסען (פיין עפעל).

אום צעהן אוהר איז פילעאַס פאָגג מיט אַאודאַ צוריקגעגאַנגען צום שיף. זיי האבען שוין געזעהן אלעס, וואס איז דא צוזעהן אין סינגאַפור. פאַספארטו האט שוין אויף זיי געוואַרט. ער איז אויך געווען אין סינגאַפור, איז ארומגעלאָפען אין דיא גאסען, האט אנגעקויפט אַנאַנאסען און פיעלע אנדערע פריכטע, וועלכע וואקסען נור אין יענע געגענדען, און איז צוריקגעקומען.

איינינע פריכטע האט ער זאגאר ניט געוואוסט, וויא אזוי צו עסען. ער האט געבראַכט צו מיסיס אַאודאַ אלעס, וואס ער האַט אנגעקויפט. זיא האט שוין געוואוסט, וואַס פאר אַ פריכטע דאס זיינען און וויא אזוי מען עסט זיי. זיא האט איהם געדאנקט פאר זיין פריינדליכקייט. פאַספאַרטו איז געווען גליקליך: מאדאַם אַאודאַ האט איהם געדאנקט!

אום עלף אוהר האט דער קאפיטאן פון דער „ראַנגון“ געגעבען א צייכען, אז עס איז צייט ווייטער צו פאהרען. דיא מאשין האט אנגעהויבען צו פייפען און צונויפצורופען דיא פאסאזשירען. אין איינינע מינוט ארום איז סינגאפור שוין געווען הינטער זיי.

פילעאַס פאָגג האט ארויסגענומען זיין נאטיץ בוך און האט פערצייכענט דיא שטונדע און דיא מינוט, ווען זיי זיינען ארויסגעפאהרען. דאן האט ער גענומען זיין וועגווייזער און האט נאכגעזעהן, אין וואס פאר אַ טאג א פאסט דאמפפער פאהרט ארויס פון האָנג-קאָנג קיין יאָקאָהאַמאַ, דער גרעסטער פארט אין יאפאן.

ער האט אויסגעפונען, אז דעם 6טען נאוועמבער געהט אפ אַ פאסט דאמפף שיף פון האָנג-קאָנג קיין יאָקאָהאַמאַ. אלזא, מוז ער זעהן צו קומען קיין האָנג-קאָנג פונקט צום שיף.

אין סינגאַפור האבען זיך אויפגעזעצט פיעלע נייע פאַסאזשירען אויף דער „ראַנגון“. אינדיער, כינעזען, צייל‍אָניער, מאַלאַיען און פון אנדערע אזיאַטישע פעלקער. אויסער דעם האט דיא „ראַנגון“ אויפגענומען פיעלע שווערע סחורות און שטיין קוילען. זיא איז געווען שווער אנגעלאדען און איז געגאנגען זעהר לאנגזאם.

דאס וועטער, וועלכעס איז דיא גאנצע צייט פון קאַלקוטאַ ביז סינגאַפור געווען זעהר שעהן, האט זיך געענדערט אין כינעזישען מעער. עס זיינען דא מעערע, וועלכע זיינען שטענדיג זעהר אונרוהיג. דיא וועלען (כוואַליעס) זיינען אויף זיי שטענדיג זעהר הויך. דאס מעער רוישט און קאכט בעשטענדיג.

דאס כינעזישע מעער, אדער ריכטיגער געזאגט, דיא כינעזישע מעערע, ווייל עס זיינען דא צוויי כינעזישע מעערע: דאס זיד כינעזישע און דאס נארד כינעזישע מעער — דאס געלבע מעער, — זיינען זעהר אונרוהיג. זעהר אפט קומען אויף זיי פאר שרעקליכע שטורמווינדען, וועלכע זיינען בעקאַנט אונטערן נאמען „טייפון“. זיי זיינען זעהר געפעהרליך. מען מוז האבען א געניטען און

געשיקטען שיפס קאפיטאן אום צו פיהרען א שיף אין אזא שטירמישען און אונ-רוהייגען מעער.

דיא פאסאזשירען פון „ראנגון" האבען געליטען זעהר פיעל פון דער זעע קראנקהייט. עס האט געווארפען דאס שיף פון איין זייט אויף דער אנדערער און קיינער האט ניט געקענט איינשטעהן אויפ'ן דעק. פאספארטו האט זעהר געוואלט א בליק טהאן אויף דיא לענדער וועלכע, מען איז פארבייגעפאהרען. בעזאנדערס האט ער געוואלט זעהן דאס לאנד קאטשין-בינא, וועלכעס שטעהט אונטער פראנצייזישען שוץ. פראנקרייך זאגט, אז דאס לאנד געהערט צו איהר אין גאנ-צען. דיא ענגלענדער ווילען עס ניט אנערקענען. ער האט א מאל געהערט דערי'ון רעדען און ער האט זעהר געוואלט זעהן דיא פראנצייזישע פאהן.

לײדער, איז עס געוועזען אונמעגליך. ער האט צוואר ניט געליטען פון דער זעע קראנקהייט, ער האט אבער ניט געקענט איינשטעהן אויפ'ן דעק. אאודא פלעגט אויך ליגען אין איהר קאיוטע. זיא האט ניט געקענט ארויסגעהן אויפ'ן דעק אין אזא אונרוהיגעם וועטער, ווען עס האט געווארפען מיט דער „ראנגון", וויא מיט'ן שאלעכץ פון א נוס.

פאספארטו איז געוועזען אונגליקליך. ער האט ניט געהאט מיט וועמען צו רעדען. עס איז ניט געוועזען קיינער, וועמ עס זאל איהם ערקלערן, וואס פאר א לענדער עס געפינען זיך ארום דעם מעער, און וועלכען זיי זיינען געפאהרען. ער האט געהערט פון דיא פאסאזשירען, אז זיי וועלען פארבייפאהרען א קעניגרייך מיט'ן נאמען אנאם, פון וועלכע דיא הויפטשטאדט הייסט טאנקין. ער האט גע-וואוסט, אז דיא פראנצויזען פיהרען קריעג מיט דעם קעניגרייך אנאם און האבען אפגענומען דיא הויפטשטאדט טאנקין.

דאס איז אבער געוועזען וועניג פארן נייגיעריגען פראנצויז. ער האט געוואלט וויסען עפעס מעהר איבער דיזע לענדער, וועלכע געהערען צו פראנקרייך.

דאס שיקזאל פון אזיען איז ווירקליך מערקווירדיג. פון איין זייט האט רוס-לאנד ארויפגעלעגט איהרע לאפעס און האט זיך צוגענומען סיביר, דאס לאנד פון אמור, קאמטשאטקא און סאכאלין. דערביי איז עס אבער ניט געבליעבען. רוסלאנד נעהמט אפ אנדערע לענדער, וויא כיווא, בוכארא, קאקאנד, יארקאנד און סאמארקאנד.

פון דער אנדערער זייט רייסען דיא ענגלענדער, זיי האבען אפגענומען אינדיען און אלע בעסטע אינזלען אין כינעזישען מעער.

פון דער דריטער זייט צופט פראנקרייך. עס האט אפגענומען קאטשין-בינא, אנאם און אנדערע. צו פראנקרייך געהערן פיעלע אינזלען.

פילעאס פאגג איז געזעסען אין זיין קאיוטע און האט געשפיעלט אין קאר-טען. איהם האט זעהר וועניג געהארט, וואס דאס מעער איז אונרוהיג און וואס דיא פאסאזשירען קענען ניט ארומשפאציערן אויפ'ן דעק. ער פלעגט רעגעלמע-סיג דריי מאל אין טאג, געהן בעזוכען מיסיס אאודא און פרעגען, אויב זיא דארף ניט עפעס.

פאספארטו דאגעגען איז געווען בייז און אויפגערעגט. איהם האט זיך אויסגעוויעזען, אז דיא „ראנגון" געהט זעהר לאנגזאם. ער האט מורא געהאט, זיי זאלען ניט פערשפעטיגען דאס שיף אין האָנג-קאָנג. ער האט געזיעדעלט און געשאלטען דעם שיפס קאפיטאן פון דער „ראַנגון", דיא מאשיניסטען און דיא קאמפאני, פאר וואס זיי האבען אזעלכע שלעכטע שיפען, וועלכע ווארפען זיך, שאָקלען זיך, טרייסלען און געהן נאך זעהר לאנגזאם.

ער האט ניט פערגעסען, אז ער האט פערגעסען אויסצולעשען דעם געז אין זיין צימער אין סעוויל ראו אין לאנדאן. דער געז ברענט אויף זיין רעכנונג. וואס לאנגזאמער זיי פאהרען, אלץ מעהר וועט ער האבען צו בעצאהלען פארן געז.

איין מאל, ווען דאס וועטער איז געווען א ביסעל רוהיגער און ער איז ארויסגעגאנגען אויפ'ן דעק, האט ער זיך אנגעשלאגען אן דעטעקטיוו פיקס.

— אה! איהר זייט עס, פריינד פאספארטו? האט פיקס אויסגערופען. — וואס מאכט איהר? וויא געהט עס אייך?

— צום טייפעל מיט דיא ענגלענדער און מיט זייערע שיפען! האט זיך פאספארטו געבייזערט. זיי געהן אזוי לאנגזאם, וויא דיא שנעקען (טשערעפאכעס).

— אזוי, פריינד פאספארטו! איהר איילט זיך? איהר וואלט זעהר געוואלט אנגקומען קיין האָנג-קאָנג, וויא צום גיכסטען?

— געוויס! האט פאספארטו אויסגערופען. מיר ווילען געוויס אנקומען קיין האָנג-קאָנג, וויא אם שנעלסטען.

— וואס קענט איהר דען פערזאַמען?

— וואס רעדט איהר, מיסטער פיקס? מיר קענען פערזאמען דעם פאסט דאמפפער, וועלכער געהט קיין יאָקאָהאַמאַ? מיר קענען פערליערן פיעל צייט. מיר קענען פערשפיעלען אונזער וועטע.

— גלייבט איהר נאך אלץ, אז מיסטער פילעאַס פאגג מאכט א רייזע ארום דיא וועלט?

— עס קען גאר אנדערש ניט זיין. — וואס דענקט איהר דען, מיסטער פיקס?

— איך דענק, אז דיא גאַנצע געשיכטע איז א ליעגען.

— איהר זייט צו קלוג, מיסטער פיקס! האט פאספארטו אויסגעפלאצט און איז אנטלאפען געווארען.

פיקס איז געבליעבען שטעהן אויפ'ן ארט און האט זיך פערטראַכט. פאספארטו'ס לעצטע ווערטער האבען איהם א ביסעל איבערראַשט.

— זאל דער נארישער פראנצויז האבען דערראטהען, ווער איך בין? האט ער זיך געטראַכט. דאן וועל איך האבען זעהר א שווערע ארבייט, אדער א הארטען דזשאַב, וויא דער ענגלענדער זאגט. ער וועט דערצעהלען זיין הערר, פילעאַס פאָגג, אז א דעטעקטיוו פאהרט איהם נאך. דער גנב, דער באנקרויבער וועט דאן שוין געוויס אנטלויפען מיט'ן געלד. דאן בין איך פערלארען. דאן איז פערפאלען מיין געלד, מיין מיה און מיין צייט.

וויא אזוי אבער האט דער פראנצויז געקענט געוואהר ווערן, אז ער

איך בין? קיינער אויף דער „ראַנגון“ קען מיך ניט; קיינער ווייס ניט, וואס איך בין; קיינער האט עס איהם ניט געקענט זאגען. — אלענפאַלס מוז איך זיין פאַר־זיכטיג מיט דיעזען פלוידערזאק, מיט'ן פראנצויז.

פאספארטו פון זיין זייט האט זעהר גוט פערשטאנען, אז פיקס האט מיט איהם אנגעהויבען צו רעדען ניט אומזיסט. ער האט שוין איינגעזעהן, אז דאס איז אַ שפּיאָן. עס האט איהם זעהר פערדראסען אויף דיא מענשען, וואס האבען זיך געוועט מיט פילעאַס פאָגג, פאר וואס זיי האבען איהם נאכגעשיקט אַ שפּיאָן.

— איך מוז געבען אנצוהערן דיעזען שפּיאָן, אז איך ווייס, ווער ער איז, האט פאספארטו זיך בעשלאסען.

דעם אנדערן טאג האט ער שוין אויפגעזוכט דעם דעטעקטיוו. ער איז אוי־סגעגאנגען אלע קאַיוטען, ביז ער האט איהם געפונען.

— גוט מארגען, מיסטער פיקס!

— גוט מארגען, מיסטער פאספארטו!

— זאגט נור, גוטער מיסטער פיקס, ווען מיר וועלען קומען קיין האָנג־קאָנג, וועט איהר דארט בלייבען, אדער איהר וועט נאך ערגעץ ווייטער פאהרען?

פיקס האט זיך ניט געריכט אויף אזא פראגע און האט ניט געוואוסט, וואס צו ענטפערן.

— פערשטעהט איהר מיך — איך ווייס ניט — איך בין אן אגענט — איך קען ניט וויסען, האט ער געשטאמעלט.

— איך וואלט געוועזען אזוי גליקליך, איהר זאלט ווייטער פאהרען מיט אונז, האט פאספארטו געזאגט מיט אן אונשולדיגער מינע, איך וואלט זעהר געוואלט אייך האבען פאר אַ קאָמפּאניאן אויפ'ן וועג. — אן אגענט פון א שיפס קאמפּאני דארף ארומפאהרען אויף אלע שיפען. — וואס איז דאס פאר א געוואלד? — מיר וועלען פאהרען צוזאמען קיין יאָקאָהאַמאַ אין יאפּאַן, פון דארט וועלען מיר פאה־רען קיין סאן פראנציסקא אין אַמעריקא. פון אמעריקא קיין אייראפּא איז דאך ניט מעהר, וויא איין שפּאַן. — לאמיר פאהרען צוזאמען, מיסטער פיקס! מיר מאכען א רייזע ארום דיא וועלט, איהר וועט אייך מאכען א רייזע ארום דיא וועלט.

פיקס האט איהם אויסגעהערט זעהר אויפמערקזאַם. ער האט זיך שוין יעצט איבערצייגט, אז דער פראנצויז איז איהם עפעס חושד. ער האט זיך אבער ניט געוואלט נאכגעבען.

— וואס זאגט איהר, גוטער פריינד פּאַספּאַרטו? מיינט איהר, אז איך פאהר ארום צום פערגניגען? דאס איז מיין בעשעפטיגונג. איך עס דערפון ברויט. איך פאהר נור, וואוהין דיא קאמפּאַני שיקט מיך.

— איהר האט א זאנדערבארע בעשעפטיגונג, מיסטער פיקס! האט פּאַס־פּארטו איהם אַ שטאך געגעבען. פערדיענט איהר וועניגסטענס פיעל געלד פון אייער בעשעפטיגונג? — עס קאסט דאך אייך פיעל געלד אייערע רייזען. ניט אייך דיא קאמפּאני וועניגסטענס א גוטעס געהאלט?

— איך ווייס ניט, וויא אזוי אייך צו ענטפֿערן. עס איז וויא א מאל. עס מאכט זיך אַ גוטעס געשעפֿט און איך פֿערדיען פֿיעל געלד. א מאל פֿערדיען איך זעהר ווענינ.

— אבער דיא רייזע קאסטען? האט פאספארטו געפֿרעגט.

— איך פֿאהר ניט אויף מיינע קאסטען. דיא קאמפאני גיט מיר אויף רייזע קאסטען.

— דאס ווייס איך! האט פאספארטו געזאגט מיט א געלעכטער.

מעהר האבען זיי ניט גערעדט. פֿיקס איז באלד אראפגעגאנגען אין זיין קאַיוטע, האט זיך אניעדערגעזעצט אויף זיין געלעגער און האט זיך פֿערטראַכט.

— דער פֿראנצויז ווייס, ווער איך בין און וואס איך בין, האט ער געטראַכט, דאס איז שוין זיכער. יעצט איז דיא פֿראגע, אויב ער האט עס שוין דערצעהלט זיין הערר, אדער ניט. ווען פֿילעאַס פֿאָגג ווייס שוין דערפֿון, איז זעהר שלעכט. אזא דורכגעטריעבענר באנק רויבער וועט שוין געפֿינען א מיטעל, וויא אזוי צו אנטלויפֿען. ווען פֿילעאַס פֿאָגג ווייס אבער ניט דערפֿון, קען איך נאך האבען א האפֿנונג איהם צו אַרעסטירען. וויא אזוי אבער ווערט מען געוואהר, אויב פֿילעאַס פֿאָגג ווייס שוין דערפֿון?

וואס מעהר ער האט געטראכט, אלץ טרויעריגער איז ער געווארען. זיין לאגע איז געוועזן אַ פֿערצווייפֿעלטע. ער זעהט דעם באנק רויבער, ער פֿאהרט מיט איהם אויף איין שיף און קען איהם דאך ניט ארעסטירען. ער קען פֿערדיענען א גרויסע סומע געלד, ער קען האבען דיא גרעסטע עהרע, וואס א דעטעקטיוו קען האבען — אלעס איז איהם גאנץ נאהענט, ער קען עס דערגרייכען מיט דער האנד און, ווען ער וויל עס אננעהמען, פֿערשווינדעט עס, וויא זיין שאטען.

א לאנגע צייט איז ער אזוי געזעסען פֿערטראַכט. — וואס טהוט מען? וואס טהוט מען? האט ער געפֿרעגט פֿון צייט צו צייט. ענדליך איז ער אויפֿגעשטאַנען. — ער האט געפֿאַסט אַ בעשלוס.

— איך מוז מיך ענטדעקען צום דיענער! האט ער געזאגט. איך מוז איהם אלעס זאגען. איך מוז איהם ערקלערן, וויא פֿיעל ער קען דערביי פֿערדיענען. — איינס פֿון דיא צוויי: ענטוועדער פאספארטו ווייס פֿון אלעמען, דאן איז ער אויך א גנב און א רויבער, וויא זיין הערר. דאן מוז איך טהאן אלעס מעגליכע אום זיי ביידען צו ארעסטירען אין האָנג־קאָנג. אדער פאספארטו ווייס פֿון גאר נישט. ער איז נור אַ דיענער און מיינט, אז זיין הערר מאכט ווירקליך א רייזע ארום דיא וועלט. דאן, ווען איך וועל איהם אלעס דערצעהלען און וועל איהם זאגען, וויפֿיעל געלד ער קען דערביי פֿערדיענען, וועט ער אליין מיר העלפֿען ארעסטירען דעם רויבער.

אזוי האבען געטראכט ביידע מענשען, וועלכע שפיעלען אזא גרויסע ראלע אין אונזער ערצעהלונג. פֿילעאַס פֿאָגג האט ניט אנגעהויבען צו וויסען, אז עס איז גאר דא אויף דער וועלט אַ מיסטער פֿיקס. ער האט געשפיעלט אין קארטען און פֿלעגט בעזוכען רעגעלמעסיג, דריי מאל אין טאג, טיסים אאוד...

— ליעבט ער זיא? פֿלעגט פֿאספּארטו פֿרעגען זיך אליין. פֿיהלט ער וועניגסטענס, אז זיא איז שעהן? אז זיא איז ליעבענסווירדיג? זעהט ער וועניגסטענס, אז זיא האט שעהנע אויגען, אין וועלכע עס פֿונקעלן ערדעלע, מענשליכע געפֿיהלע? — ניין! האט ער זיך אליין געענטפֿערט. פֿילעאַס פֿאָגג האט אלערליי מענשליכע געפֿיהלע — אבער ניט דאס געפֿיהל פֿון ליעבע. ער האט א ווייכעס הערץ; ער האט מיטלייד מיט אַ מענשען; ער קען זאגאר איינשטעלען זיין לעבען אום צו רעטען א מענשען — ליעבען אבער, בעזאנדערס ליעבען א פֿרוי, קען ער ניט.

פֿאספּארטו איז געווען פֿערליעבט אין דער שעהנער אַאודאַ ביז איבער דיא אויערן. ער האט זאגאר פֿערגעסען זיין ראַזאַ. ער האט אבער ניט געקענט דענקען, אז דיא שעהנע אַאודאַ זאל איהם אויך ליעבען. זיא איז געשטאנען צו הויך פֿאר איהם. זיא איז דאך געווען דיא פֿרוי פֿון אַ ראַדשאַה — אַ קעניגין!

ער האט דאהער געוואלט, אז זיי זאלען אנקומען וואס גיכסטען אין האָנג-קאָנג. דארט וועלען זיי איבערלאזען אַאודאַ ביי איהר אנקעל און זיי וועלען ווייטער פֿאהרען ענדיגען זייער רייזע ארום דיא וועלט.

איינמאל, ווען ער איז געשטאנען אויפֿ'ן דעק, האט ער דערזעהן, וויא דער שיפֿס קאפּיטאן גיט א בעפֿעהל דעם מאשיניסט, ער זאל ניט געברויכען אזוי פֿיעל דאמפֿף, דיא שרויבע קען פּלאצען.

— צום טייפֿעל מיט דיא ענגלענדער! האט ער אויסגערופֿען אין גרעסטען צארן דער שיפֿס קאפּיטאן אליין הייסט פֿאהרען לאנגזאם. ער האט מורא פֿאר דער שרויבע. ווען מיר וואלטען געפֿאהרען אויף אן אמעריקאנישע שיף, וואלטען צעהן שרויבען געפּלאַצט, מיר וואלטען פֿיעללייכט אלע דערטרונקען געווארען — אבער מיר וואלטען געפֿאהרען שנעל.

18טעס קאפּיטעל.

פֿילעאַס פֿאָגג, פֿאַספּאַרטו און פֿיקס געהן זיך יעדער זיין וועג.

דיא לעצטע טעג פֿון זייער רייזע קיין האָנג-קאָנג איז דאס וועטער געווען זעהר שלעכט. עס האט געווארפֿען דיא „ראַנגון" פֿון אלע זייטען, אז עס איז געווען אונמעגליך איינצושטעהן אויפֿ'ן דעק. דיא פּאסאזשירען האבען געמוזט בלייבען פֿערשפּאַרט אין זייערע קאיוטען.

דעם 4טען נאוועמבער האט זיך זאגאר אויפֿגעהויבען א שרעקליכער שטורמווינד. דער שיפֿסקאַפּיטאן האט געהייסען איינציעהען אלע זעגעל און איינהאלטען דיא מאשין. ער האט מורא געהאט, אז דיא שרעקליכע קראַפֿט פֿון דיא וועלען (כוואַליעס) זאל ניט צוברעכען דיא שרויבע פֿון דער „ראַנגון".

פֿאר דיא פּאסאזשירען פֿון דער ערשטער קלאסע האט ער זיך אויסגעדריקט, אז ווען דער שטורם וועט אנהאלטען, וועט דיא „ראַנגון" זיך פֿערשפּעטיגען אויף צוואַנציג שטונדען. פֿילעאַס פֿאָגג האט עס אויסגעהערט גלייכגילטיג. ער איז ארויסגעגאנגען אויפֿ'ן דעק, האט זיך אנגעהאלטען אן אַ שטריק און האט געקוקט, וויא דאס מעער רוישט און שוימט, גלייך וויא ער וויל קעמפֿען געגען

ער האט זעהר גוט געוואוסט, אז קוים קומט ער אן מיט צוואנציג שטונ-דען שפעטער אין האנג-קאנג, וועט ער פערליערן דעם פאסט דאמפפער קיין יאקאהאמא. וואס וועט ער דאן טהאן אין האנג-קאנג? — דאס האט ער דערווייל ניט געוואוסט.

מיסיס אאודא איז ארויסגעקומען אויף א מינוט אויפ'ן דעק און האט אריינ-גערופען פילעאס פאגג אין איהר קאיוטע.

— עס איז א שלעכטעס וועטער, האט זיא געזאגט אונרוהיג. איך האב מורא, אז איהר וועט פערשפעטיגען דעם פאסט דאמפפער, און איך בין שולדיג אין אלעמען. דורך מיר האט איהר זיך פערשפעטיגט.

— ניט דורך אייך, האט פילעאס פאגג געענטפערט גלייכגילטיג. איך האב אלעס פאראויסגעזעהן און אלעס פאראויסגערעכענט. ווען איך וועל יעצט פער-ליערן א טאג אדער צוויי, וועל איך זיי געווינען ערגעץ אנדערש.

פיקס איז געוועזן העכסט צופריעדען מיט'ן שטורם. ווען ער זאל געוועזן קענען, וואלט ער געדונגען א שטורמווינד אויף עטליכע טעג, אום דיא „ראנגון" זאל אנקומען מיט אכט אדער מיט צעהן טעג שפעטער. דערווייל וועט אנקומען פון לאנדאן דער וואראנט און ער וועט קענען ארעסטירען דעם באנק רויבער. עס איז איהם צוואר געוועזן אונאנגענעהם דער שטורם, ווייל ער האט בעקומען דיא זעע קראנקהייט און האט אויסגעבראכען, וואס ער האט נאך געגעסען אין לאנדאן. דאס האט איהם אבער וועניג געקימערט. ער איז געוועזן צופריעדען צו ליידען דיא זעע קראנקהייט אום צו דערגרייכען זיין ציעל.

פאספארטו דאגעגען האט זיך געבייזערט, האט געזיעדעלט און געשאל-טען דעם שיפס קאפיטאן, זיינע אפיציערן, זיינע מאטראזען און אלע ענגלענדער דערפאר, וואס זיי מאכען א שטורמווינד און פאהרען לאנגזאם. ער איז אויך געשטאנען אויפ'ן דעק און האט געקוקט זעהר בייז אויפ'ן ווילדען מעער מיט זיינע בערגהויכע כוואליעס.

ער האט זיך ניט געפוילט און האט געפרעגט דעם שיפס קאפיטאן און דיא מאטראזען, וויא לאנג דער שטורם קען געדויערן. זיי האבען איהם אויסגעלאכט. זיי האבען איהם געשיקט צום באראמעטער, ער זאל זעהן, אויב דער באראמע-טער שטייגט אדער פאלט.

דער באראמעטער איז אן אינסטרומענט, וויא דער טהערמאמעטער. ווען דער קוועקזילבער אין באראמעטער שטייגט, איז עס א בעווייז, אז עס וועט זיין א שעהנעס וועטער; ווען דאס קוועקזילבער פאלט, איז עס א בעוויז, אז עס וועט זיין א שטורמווינד.

פאספארטו איז געגאנגען זעהן, וויא דער באראמעטער האלט. דער ארי-מער פראנצויז אבער האט ניט געוואוסט, וויא אזוי ארומצוגעהן מיט דיעזען אינסטרומענט. ער האט ניט געוואוסט, וואס דיא צייכענס און דיא ציפערן אויף איהם בעדייטען און ער האט געשיקט דעם באראמעטער מיט אלע אינסטרומענ-טען צום טייפעל.

אבענדס דעם 4טען נאוועמבער האט דער שטורם אויפגעהערט. דאס מעער איז געווארען רוהיגער. עס האט אנגעהויבען צו בלאזען א גוטער ווינד און דער שיפס קאפיטאן האט געהייסען צו לאזען דיא זעגעל. פאספארטו האט געטאנצט פאר פרייד. ער איז געווארען אַ רייזענדער און האט זיך שטארק אינטערעסירט אין פילעאַס פאגגס רייזע.

דער שיפס קאפיטאן האט געטהאן, וואס ער האט געקענט, ער זאל אנקו־מען קיין האָנג־קאָנג פונקט צו דער צייט. עס האט אבער גאר ניט געהאלפען. דיא „ראַנגון" האט געדארפט אנקומען קיין האָנג־קאָנג דעם 5טען נאוועמבער, אבער ערשט אום פינף אוהר אין דער פריה דעם 6טען נאוועמבער האט דער מאַטראָז, וואס איז געשטאנען אויף דער וואך, אויסגערופען:

— לאַנד!

ער האט דערזעהן דעם פיק פון האנג־קאָנג, אַ הויכער בערג, אויף וועל־כען עס איז געבויט א הויכער טהורם. ווען מען דערזעהט פון'ם טורם, אז אַ שיף קומט אן, ציעהט מען אויף דיא ענגלישע פאהן. דאן פאהרט ארויס אַ פילאָט, א מענש, וועלכער איז גוט בעקאנט מיט'ן פארט, און פיהרט אריין דאס שיף אין פארט פון האָנג־קאָנג.

דער פילאָט איז אויך באלד אנגעקומען צו דער „ראַנגון". מען האט איהם אראפגעלאזען א שטריק לייטער. ער איז ארויפגעקומען און האט זיך געשטעלט אויפ'ן בריקעל ביים רעדעל.

פאספארטו האט זעהר געוואלט פרעגען דעם פילאָט, אויב דער פאסט דאמפפער איז שוין ארויסגעפאהרען קיין יאָקאָהאַמאַ. ער האט עס אבער ניט געטהאן, ווייל ער האט מורא געהאט, מען זאל איהם ניט שיקען נאך א מאל צום באַראָמעטער.

פילעאַס פאָגג האט איהם דאס מאל אויסגעלעזט, ער איז צוגעגאנגען צום פילאָט און האט איהם געפרעגט גאנץ רוהיג:

— ווען געהט אפ דער פאסט דאמפפער קיין יאָקאָהאַמאַ.

— מארגען גאנץ פריה, האט דער פילאָט געענטפערט.

פילעאַס פאָגג האט ארויסגענומען זיין וועג ווייזער — אַ בוך, וואו עס שטעהט פערשריעבען, ווען דיא פאסט שיפען געהן אפ פון דיא גרעסטע פאר־טען — האט אויפגעמישט דאס בלעטעל האָנג־קאָנג, האט א קוק געטהאן און האט געפרעגט דעם פילאָט:

— וויא הייסט דער דאמפפער, וועלכער געהט אפ מארגען קיין יאקאָהאַמאַ?

— ער הייסט: דער „קאַרנאַטיק".

— פאר וואס איז ער נעכטען ניט אפגעגאנגען? לויט פארשריפט האט דאך דער „קאַרנאַטיק" געדארפט ארויספאהרען דעם 5טען נאוועמבער?

— דאס איז גאנץ ריכטיג, האט דער פילאט געענטפערט, דער קעסעל איז אבער געווען עפעס ניט אין ארדנונג, האט מען איהם געמוזט רעפארירען, דע־ריבער האט ער זיך פערשפעטיגט און וועט ערשט מארגען אין דער פריה אפגעהן.

— דאנק! האט געזאגט פּילעאַס פאָגג.

פאספּארטו, וועלכער איז געשטאַנען דערביי און האט אויסגעהערט אלעס, וואס פילעאַס פאָגג האט גערעדט מיט'ן פּילאָט, האט זיך ניט געקענט איינהאַל-טען. ער האט געכאַפּט דעם פּילאָט'ס האנד, האט זיא געדריקט און האט אויס-געריפען אין דער הויך:

— פּילאָט! דוא ביסט אַ גוטער ברודער!

דער פּילאָט האט אויסגעגלאצט אַ פּאר אויגען. ער האט ניט געוואוסט, אויב פאַספּאַרטו איז וואהנזיניג, אדער ער האט איהם געמעלדעט אַ גוטע נאַכ-ריכט, אז ער איז וואהנזיניג געווארען. דער דעטעקטיוו פיקס איז אויך געשטאַ-נען דערביי און האט אויך געהערט דיא נאכריכט, אז דער פּאסט דאמפּפער געהט אפּ ערשט מארגען.

איהם איז דיעזע נאכריכט געווען זעהר אונאנגענעהם. ער האט גערעכענט, אז דער פּאסט דאמפּפער איז נעכטען אוועקגעגאנגען, דאַן וועט פּילעאַס פאָגג מוזען ווארטען עטליכע טעג. דערווייל וועט ער קענען עפּעס טהאן. יעצט אבער וועט פּילעאַס פאָגג מארגען אוועקפאהרען. ער האט אלזא נור איין טאג צייט.

דער פּילאָט האט אונטערדעסען געפיהרט דיא „ראַנגון" אין פּארט פון האָנג-קאָנג. ער האט געמוזט זיין זעהר פּאַרזיכטיג, ווייל אין פּאָרט פון האָנג-קאָנג געפינען זיך שטענדיג הונדערטער שיפען פון אלערליי פעלקער: רוסישע, דייטשע, פראנצייזישע, עסטעררייכישע און אמעריקאַנישע. האָנג-קאָנג איז א פרייער פּארט, מען מעג אריינפיהרען אהין אלערליי וואַרע פריי אהן צאָלל (פּאַשלינע). קויפלייטע פון אלע פעלקער בענוצען זיך דערמיט און שיקען אהין זייערע וואַרע.

לאַנגזאַם האט דער פּילאָט דורכגעפיהרט דיא „ראַנגון" דורך אַ מענגע קליינע שיפלעך, באָאָטע, כינעזישע דשונקאַ'ס, אַ סאָרט שיפעל, און אלערליי פישער סקונערס, וועלכע בעדעקען דעם פּאָרט פון האָנג-קאָנג. ענדליך האט ער זיא צוגעפיהרט צום דאָק, וואו מען האט זיא בעפעסטיג און דיא פּאסאַזשירען האבען אנגעהויבען אראפּצוגעהן.

פילעאַס פאָגג האט געפרעגט אן ענגלישען בעאַמטען, ווען דיא פּאסט שיפען געהן און וויא אזוי זיי שליעסען זיך אן איינס אן דעם אנדערן. דער בע-אַמטער האט איהם ערקלערט, אז דיא פּאָסט שיפען פון האנג-קאָנג געהן איין מאל אין דער וואך קיין יאָקאָהאַמאַ און גיבען איבער דיא פּאסט אויף א שיף, וועלכע געהט פון יאָקאָהאַמאַ קיין סאן פראנציסקא, אין קאַליפאָרניען.

דאס פּאסט שיף פון יאָקאָהאַמאַ געהט ניט אוועק, ביז עס קומט אן דאס שיף פון האָנג-קאָנג. איין שיף ווארט אויף דער אנדערער.

ווען דער „קאַרנאַטיק" זאל ניט געווען דארפען רעפּארירען זיין קעסעל, וואלט ער נאך נעכטען געווען אוועקגעפאהרען און פּילעאַס פאָגג וואלט געדאַר[illegible]ט ווארטען אין האָנג-קאָנג גאנצע אכט טעג. ער וואלט פיעללייכט געפונען אנאַ-דער שיף קיין יאָקאָהאַמאַ, דאס וואלט אבער וועניג געהאָלפען, ווייל דאס פּאסט

שיף פֿון יאָקאָהאַמאַ געהט נור איין מאל אין וואך. יעצט אבער קען ער פֿאהרען מארגען מיט׳ן „קאַרנאַטיק“. ער וועט אנקומען מיט דער פאסט און וועט זיך באלד אויפֿזעצען אויפ׳ן שיף קיין סאן פֿראנציסקא.

אזוי וויא דיא רייזע פֿון יאָקאָהאַמאַ קיין סאן פֿראנציסקא דויערט צוויי און צוואנציג טעג, האט פֿילעאַס פֿאָגג געהאָפֿט, ער זאל צוזאגען דעם שיפֿס קאַפּי־טאַן א סומע געלד, ער זאל קומען קיין סאן פֿראנציסקא מיט א פאר טאג פֿאר דער צייט, וויא ער האט געטהאן מיט׳ן שיפֿס קאַפּיטאַן פֿון דער „מאָנגאָליאַ“. דאן וועט ער אויפ׳ן וועג קיין סאן פֿראַנציסקאָ געווינען דיא צייט, וואס ער האט פֿערלארען אויף דער „ראַנגון“.

פֿילעאַס פֿאָגג האט ארויסגענומען זיין נאָטיץ בוך און האט זיך אלעס נאָ־טירט. ער האט פֿערצייכענט דיא שטונדע און דיא מינוט, ווען ער איז אנגעקומען קיין האָנג־קאָנג.

אזוי וויא דער „קאַרנאַטיק“ וועט אוועקגעהן ערשט מארגען אום 5 אוהר אין דער פֿריה, האט ער נאך גאנצע זעכצעהן שטונדען צייט צו פֿערברענגען אין האנג־קאָנג. אין דיעזע צייט וועט ער פֿערזארגען מיסיס אַאודאַ. ער האט גע־פֿרעגט, וועלכער איז דער בעסטער האטעל אין האָנג־קאָנג און מען האט איהם געזאגט, אז דער קלוב האטעל איז דער בעסטער.

ער האט גענומען אַאודאַ אונטערן ארים און איז מיט איהר אראפגעגאנגען פֿונ׳ם שיף. אזוי וויא האָנג־קאָנג איז אַ כינעזישע שטאדט, איז דארט ניטא קיין דראָשקעס און קיין קאַרעטעס. רייכע מענער, בעזאנדערס דאמען, לאזען זיך טראגען אין אַ פּאַלאַנקין. פֿילעאַס פֿאָגג האט צוגערופֿען פֿיער כינעזען, וועלכע האבען געטראגען אַ פּאַלאַנקין און האט אין איהם אריינגעזעצט מיסיס אַאודאַ. ער אליין און פּאַספּאַרטו זיינען נאכגעגאנגען נאכ׳ן פּאַלאַנקין צו פֿוס. אין אַ פּאַלאַנקין קען זיצען נור איין מענש.

אין צוואנציג מינוט ארום זיינען זיי צוגעקומען צום קלוב האטעל. פֿילעאַס פֿאָגג האט זיך געהייסען געבען דאס בעסטע צימער אין האטעל. ער האט אריינ־געפֿיהרט אַאודאַ אין צימער, האט געהייסען געבען אַ פֿריהשטיק און טהעע.

— איהר וועט בלייבען דא אין צימער, האט ער געזאגט צו אַאודאַ. איך וועל געהן זוכען אייער אנקעל.

ער האט געוואלט געהן צום גובערנאַטאָר פֿון האָנג־קאָנג מעלדען זיין פּאספּארט און איהם פֿרעגען, וואו אַאודאַ׳ס אנקעל וואינט. דער גובערנאַטאָר וועט געוויס וויסען, וואו עס וואינט אַזאַ רייכער קויפֿמאן און אַזאַ אנגעזעהענער מענש, וויא דער באראָנעט, סער דשיימס דשי דשיבהאָי.

פֿארן אוועקגעהן האט ער אנגעזאגט פּאספּאַרטו, ער זאל בלייבען אין האטעל און זאל אין ערגעץ ניט געהן, ביז ער — פֿילעאַס פֿאָגג — וועט צוריקקומען. ער האט ניט געוואלט, אז אַאודאַ זאל בלייבען אליין אין האטעל אין א פֿרעמדע שטאדט און צווישען פֿרעמדע מענשען.

פֿילעאַס פֿאָגג איז געגאנגען צום גובערנאַטאר, האט אונטערגעשריבען

זיין פאַספּאַרט און האט איהם געפרעגט, וואו עס וואינט דער רייכער קויפמאַן, באַראָנעט דשי דשיבהאָי.

— דשי דשיבהאָי וואינט שוין ניט אין האָנג־קאָנג זייט צוויי יאהר, האט דער גובערנאטאר געענטפערט. איך קען ניט זאגען אויף געווים, מיר דאכט אבער, אז ער איז געפאהרען קיין האללאנד, ווייל ער האט אין אמסטערדאם אַ באנק הויז. מען האט מיר געזאגט, אז ער וואינט יעצט אין אמסטערדאַם.

פּילעאַס פאָגג האט געדאנקט דעם גובערנאטאר פאר דיא אויסקונפט, וואס ער האט איהם געגעבען און איז צוריקגעגאנגען אין קלוב האטעל. ער איז באלד אריינגעקומען צו אַאודאַ און האט איהר דערצעהלט, אז איהר אנקעל וואינט שוין ניט אין האָנג־קאָנג זייט צוויי יאהר. מען זאגט, אז ער וואינט אין אמסטערדאם.

אַאודאַ איז געבליעבען זיצען, וויא פערשטיינערט, ווען זיא האט דערהערט דיעזע טרויעריגע נאכריכט. איהרע איינציגע האפנונג איז געוועזן דיעזער אנקעל. ביי איהם וועט זיא געפינען שוץ און זיכערהייט פון איהרע פערפאלגער. פלוצ־לונג וואינט גאר דער אנקעל ניט אין האָנג־קאָנג און מען וויים גאר ניט, וואו ער וואינט יעצט. מען זאגט, אז ער וואינט אין אַמסטערדאַם; קיינער אבער וויים עס ניט פאר געווים.

— וואס זאל איך יעצט טהאן? האט זיא ענדליך געזאגט טרויעריג.

— גאנץ איינפאך, האט פּילעאַס פאָגג געענטפערט, איהר וועט פאהרען מיט מיר קיין אייראפא. איך וועל אייך מיטנעהמען קיין אמסעטרדאַם, וואו אייער אנקעל וואינט.

— איך שטער אייך אין אייער רייזע, האט אַאודאַ זיך אפגערופען, איך קען ניט מיסברויכען אייער גוטסקייט.... איך וואַג ניט....

— איהר שטערט מיר ניט, האט פּילעאַס פאָגג געענטפערט רוהיג, און איהר האט אייך ניט, וואס צו שעמען. — פאַספּאַרטו!

— וואס פערלאנגט איהר?

— געה צום פאסט דאמפפער „קאַרנאַטיק“ און בעזארג צוויי קאַיוטען ערשטער קלאסע און איין קאַיוטע צווייטער קלאסע.

פאספארטו האט געטאנצט פאר פרייד. ער וועט ווייטער פאהרען מיט דער שעהנער דאמע! ער וועט ווייטער האבען מיט וועמען צו רעדען! ער וועט ווייטער האבען איינעם, וועך עס זאל איהם ערקלערן אלעס, וואס ער וועט זעהן אויף דער רייזע. ער איז ארויסגעלאפען, וויא אַ וואַהנזיניגער און איז גלייך גע־לאפען צום דאָק קויפען דריי שיפסקארטען.

19טעס קאפיטעל.

פאספארטו איז צו טריי זיין הערר, פילעאס פאגג, און שאדעט איהם דערמיט.

האנג-קאנג איז א קליינע אינזעל אין דעם ארט, וואו דער טייך קאנטאן פאלט אריין אין מעער. זיא איז ניט מעהר, וויא עטליכע און צוואנציג מייל דיא לענג און דיא ברייט. נאכ'ן קריעג, וועלכען ענגלאנד האט געפיהרט מיט כינא אין 1842 האט כינא אפגעטרעטען דיעזע אינזעל צו ענגלאנד.

דיא ענגלענדער האבען אויסגעבויט דיא שטאדט וויקטאריא און האבען געמאכט א גוטען פארט, אין וועלכען עס געפינען זיך שטענדיג שיפען פון אלע פעלקער. דער גאנצער האנדעל פון דער גרויסער שטאדט קאנטאן געהט צו ביסלעך ווייט איבער קיין האנג-קאנג.

זעכציג מייל ווייטער פון האנג-קאנג געפינט זיך א קליינע אינזעל מאקאא מיט דער הויפט שטאדט מאקאא. דיעזע אינזעל געהערט צו פארטוגאל. איידער דיא ענגלענדער האבען אפגענומען האנג-קאנג איז מאקאא געווען דער איינציגער פארט, פון וואנען מען פלעגט פיהרען כינעזישע וואארען קיין אייראפא. מאקאא איז געווען א בליהענדע און א רייכע שטאדט. זייט דיא ענגלענדער האבען געעפענט דעם פארט וויקטאריא אויף האנג-קאנג, האבען זיי צוגעצויגען צו זיך דעם גאנצען האנדעל פון מאקאא.

וואס מען זאל זאגען שלעכטעס פון דיא ענגלענדער, איין זאך מוז מען צוגעבען — זיי זיינען דיא בעסטע קויפלייטע אין דער וועלט. ווען זיי נעהמען אפ א שטיקעל לאנד מאכען זיי דערפון א האנדעלס פונקט.

דיא קליינע, האלב וויסטע אינזעל האנג-קאנג איז יעצט א גאנצע וועלט פאר זיך. עס קאכט און רוישט אין איהר דער האנדעל, עס לעבט און עס איז פרעהליך אין יעדער ווינקעלע. דיא שטאדט וויקטאריא איז א קליינעס לאנדאן. דאקען, שפיטעלער, מאגאזינען פול מיט אלערליי וואארען, א בירזע, א גרויסער פאלאץ פארן גובערנאטאר, אנדערע שעהנע און רייכע הייזער, שעהנע, ברייטע גאסען מיט א גוטען שאסע — דאס אלעס האבען געמאכט דיא ענגלענדער. פון א וויסטער אינזעל איז געווארען א פרעהליכע שטאדט.

פאספארטו איז ארומגעגאנגען מיט דיא הענד אין דיא קעשענעס און האט בעטראכט דיא נייע שטאדט. אין האנג קאנג רעכענט מען הונדערט פינף און זעכציג טויזענד איינוואינער, דארונטער געפינען זיך נור פינף טויזענד אייראפעער, דיא איבעריגע — זיינען כינעזען און יאפאנעזען. עס איז א כינעזישע שטאדט אונטער דער ענגלישער רעגיערונג.

פאספארטו האט זיך צוגעקוקט צו יעדער זאך, אלעס איז פאר איהם געווען ניי. אלעס איז ביי איהם געווען פרעמד און אומבעקאנט. מען דארף ניט פאהרען ווייט קיין כינא אום זיך צו בעקענען מיט'ן כינעזישען פאלק — מען קען עס זעהן אין האנג-קאנג.

פאספארטו האט געזעהן, וויא איינינע אלטע מענשען טראגען געלע קליידער. ער האט ניט געוואוסט, וואס דאס איז. ער איז אריינגעגאנגען צו אַ באַרביער זיך אָפּראזירען און האט זיך צורעדט מיט איהם.

דער באַרביער איז געווען אַ כינעזע. ער האט אבער גערעדט זעהר גוט ענגליש. דער פרעהליכער פראנצויז איז איהם געפעלען.

— פאר וואס געהן נור דיא אלטע מענשען אין געלע קליידער האט פאספארטו געפרעגט.

— דאס איז אן עהרע, האט דער באַרביער געענטפערט. נור גאַנץ אלטע מענשען האבען דיא עהרע צו טראגען דיא געלע פארב, וועלכע איז דיא פארב פון'ם קייסער פון כינא. מען מוז אלט זיין וועניגסטענס אכציג יאהר, מען זאל האבען דיעזע עהרע.

פאספארטו האט זיך צולאכט.

— וואס לאכט איהר, מיסטער? האט דער באַרביער געפרעגט. פאר וואס זאל מען ניט אפגעבען עהרע אן אלטען מענשען? ווען א מענש האט אפגעלעבט אכציג יאהר, האט ער שוין עפעס געזעהן אין זיין לעבען. ער האט שוין עפעס דורכגעלעבט. ער האט שוין ערפאהרונג. פאר וואס קומט איהם ניט אן אויסצייכענונג, אן עהרע?

פאַספאַרטו האט געשוויעגען. ער האט ניט געוואוסט וואס צו ענטפערן דעם כינעזישען באַרביער, וועלכער האט זיך געווים אויך געווינשט דיא עהרע צו טראגען א מאל געלע קליידער.

— ווער זיינען דיא מענשען, וועלכע טראגען בלויע, געלע אדער רויטע קוגלען אויף זייערע היטלען? האט דער נייגיעריגער פראנצויז ווייטער געפרעגט.

— דאס זיינען מאַנדאַרינען, בעאַמטע, האט דער באַרביער ערקלערט. דיא פארב פון דיא באללס אויף זייערע היטלען צייגט אן דעם גראד פון זייער אמט. ביי אייך, אייראפעער, טראגט דער בעאַמטער זיין צייכען אויף דיא פלייצעס. אן אָפיציער האט קלענערע עפאלעטען אלס א גענעראל. ביי אונז טראגט דער בעאַמטער זיין צייכען אויפ'ן קאפ. א געלער באל אויפ'ן הוט איז א צייכען פון אַ גענעראל, א רויטער—פון אַ הויכען אָפיציער, א גרינער—פון אַ ניעדעריגען אָפיציער.

דאס מאל האט שוין פאספארטו ניט געלאכט. עס איז איהם צוואַר פאַרגעקומען רעכט קאָמיש, וואס א געלער באלל אויפ'ן הוט איז אַ צייכען פון אַ גענעראַל, ער האט שוין אבער מורא געהאט צו לאכען.

ווען ער האט זיך אָפּראַזירט, איז ער געגאנגען צום פארט. ער האט געפרעגט א פאליסמאן, וואו עס געפינט זיך דיא אָפיס פון'ם „קארנאַטיק". דער פאליסמאן האט איהם געוויעזען, וויא אזוי צו געהן. ווען ער איז צוגעקומען צו דער אָפיס, האט ער געזעהן, וויא פיקס שפאציערט זיך ארום פאר דער אָפיס. ער איז געווען זעהר אנגרוהיג. עס איז געווען דייטליך, אז עס איז איהם עפעס ניט געראַטהען.

— גוט! האט פאספארטו אויסגערופען. לאזען וויסען דיא מיטגליעדער פון׳ם רעפארם קלוב, וויא אזוי נאכצושיקען אַ שפיאן, ווען זיי וועטען זיך אויף פופציג טויזענד פונט.

ער איז צוגעגאנגען צום דעטעקטיוו גאנץ פרעהליך און האט איהם גע־גריסט. — פיקס איז ווירקליך געווען זעהר אונרוהיג. ווען ער איז אראפגעגאנגען פון דער „ראנגון", איז ער באלד געלאפען צום שעף פון דער ענגלישער פאליציי און האט געפרעגט, אויב עס איז אנגעקומען אַ ווארראנט צו ארעסטירען א באנק רויבער מיט׳ן נאמען פילעאַס פאָגג. דער שעף פון דער פאליציי האט ניט גע־וואוסט פון וואס צו זאגען.

— האָנג־קאָנג איז דיא לעצטע סטאציאן אויף׳ן וועג, וואו מען קען נאך ארעסטירען א מענשען מיט אַ ווארראַנט פון לאנדאן, האט זיך פיקס געטראַכט. ווען איך ארעסטיר איהם ניט אין האָנג־קאָנג, וועט ער ארויספאהרען פון דיא לענדער, וועלכע געהערען צו ענגלאנד. אין פרעמדע לענדער וועט מיר זיין זעהר שווער איהם צו ארעסטירען.

מיט דיעזע טרויעריגע געדאנקען איז ער ארומגעגאנגען פאַרן אפיס פון׳ם „קאַרנאַטיק". ער האט געוואוסט, אז פילעאַס פאָגג אדער זיין דיענער וועלען קומען קויפען שיפס קארטען און ער האט געזוכט אַ מיטעל, וויא אזוי זיי אויפצו־האלטען אין האָנג־קאָנג.

— נו, וואס מאכט איהר, מיסטער פיקס? האט פאספארטו געפרעגט אין דער הויך. ווילט איהר פיעללייכט פאהרען מיט אונז צוזאמען ביז אַמעריקא?

— עס איז זעהר מעגליך, האט דער אונגליקליכער דעטעקטיוו געענטפערט מיט אַ זויערער מינע.

— זעהר גוט! האט פאספארטו געלאכט. דאס פרעהט מיך! איך געה יעצט קויפען שיפס קארטען, קומט מיט מיר! לאמיר צוזאמען קויפען, פיעללייכט וועט מען אונז לאזען ביליגער.

ביידע זיינען אריינגעגאנגען אין טיקעט אפיס. דער שרייבער, וועלכער האט פערקויפט דיא שיפס קארטען, האט זיי ערקלערט, אז אזוי וויא דיא רעפאַ־ראַטורען אויף׳ן „קאַרנאַטיק" זיינען שוין אין גאנצען פערטיג, וועט ער ארויס־פאהרען ניט מארגען אין דער פריה אום פינף אוהר, וויא מען האט פריהער גערעכענט, זאנדערן היינט אבענדס אום אכט אוהר.

פאספאַרטו איז געווען העכסט צופריעדען מיט דיעזע נאכריכט. זיין הערר וועט געווינען גאנצע ניין שטונדען!

— גוט! האט ער אויסגערופען. איך מוז לויפען און זאגען עס מיין הערר, פילעאַס פאָגג.

פיקס איז געווארען אויסער זיך. דיעזע נאכריכט האט איהם גאר אין גאנ־צען דערשלאגען. אין איינינע שטונדען ארום וועט דער באנקרויבער ארויספאה־רען פון לאנד, וואס געהערט צו ענגלאנד! ער האט זיך ענטשלאסען צו רעדען אפענהערציג מיט פאספארטו, איהם אלעס דערצעהלען און איהם איבעררעדען.

אז ער זאל אפנארען זיין הערר. ער זאל איהם ניט זאגען, אז דער „קארנאטיק" פאהרט ארויס היינט אכט אוהר אבענדס, זאנדערן מארגען אום פינף אוהר אין דער פריה. דער „קארנאטיק" וועט אוועקפאהרען און פילעאס פאגג וועט בלייבען אויף אכט טעג אין האנג-קאנג.

ווען זיי זיינען ארויסגעגאנגען פון טיקעט אפיס, האט ער איינגעלאדען פאספארטו אין א ביער סאלון טרינקען א פלאש פראנצייזישען וויין, פון וועלכען פאספארטו פלעגט זיך קיין מאל ניט אפזאגען. יעצט האט ער געגוג צייט. וואס הארט עס איהם, וואס דער שפיאן פון'ם רעפארם קלוב וועט בעצאהלען עטליכע שיללינג? — לאז ער ניט זיין קיין שפיאן!

אויף דער גאס פאר דיא דאקס זיינען געווען פיעלע שענקען און ביער סאלונס. פיקס האט אויסגעקליעבען איינעם פון דיא שעהנסטע. ביידע פריינד זיינען אריינגעגאנגען אין סאלון. דאס איז געווען א גרויס צימער, זעהר שעהן פערציערט. ביי דער הינטערסטער וואנד איז געשטאנען א לאנגער און ברייטער דיוואן, אויף וועלכען איינינע מענשען זיינען געלעגען און געשמאק געשלאפען.

פאספארטו האט זיך צוואר געוואונדערט, וויא עס קומט, אז מענשען זאלען שלאפען אין מיטען טאג אין א שענק, ער האט אבער מורא געהאט צו פרעגען. אין כינא איז אלעס אנדערש, וויא אין פאריז אדער לאנדאן.

אין דעם גרויסען צימער זיינען געזעסען עטליכע און צוואנציג ביז דרייסיג מענשען לעבען קליינע טישעלעך און האבען געטרונקען ביער, אייל, וויין און אנדערע געטרענקע. ניט אלע אבער האבען געטרונקען, איינינע האבען גערויכט פון לאנגע, רויטע, לעהמענע פייפ'ס (לולקעס). ווען זיי האבען ארויסגעלאזען דעם רויך פון'ם מויל, האט מען געהערט דעם גערוך פון ראזען.

פון צייט צו צייט פלעגט איינער פון דיא, וואס האבען גערויכערט, אנטשלאפען ווערן און אראפפאלען אונטערן טיש. דיא קעלנער פלעגען באלד צוגעהן צו איהם, איהם אויפהייבען און איהם אוועקטראגען אויפ'ן לאנגען דיוואן, וועלכער איז געשטאנען ביי דער הינטערסטער וואנד פון'ם סאלון.

ווען פיקס און פאספארטו האבען זיך געזעצט לעבען א קליין טישעלע, האבען דיא קעלנער נור וואס אוועקגעטראגען פון דארט איינעם.

פיקס האט געוואוסט, וואוהין ער האט אריינגעפיהרט זיין פריינד. דאס איז געווען א פלאץ, וואו מען האט גערויכערט אפיום, איינעם פון דיא געפעהרליכסטע גיפטען. ווער עס געוועהנט זיך צו רויכען אפיום, דער קען זיך שוין אויף קיין פאל ניט אפגעוועהנען. ווען מען רויכערט אויס א ליולקע אפיום, ווערט מען געשמאק אנטשלאפען און מען טרוימט פון אזעלכע שעהנע און גוטע זאכען, אז עס ווילט זיך גאר ניט אפרייסען פון זיי. ווען דיא ווירקונג פון'ם אפיום הערט אויף און מען חאפט זיך אויף, קומט דיא וועלט פאר אזוי שרעקליך, אזוי אבשייליך, אזוי ניעדעריג, אזוי טרויעריג, אז מען איילט זיך ווידער צו רויכען און ווידער צו זעהן דיא שעהנע זאכען, וואס מען זעהט אין טרוים פון'ם אפיום.

אלזא, וואס שאדעט עס? וועט פרעגען דער נייגיעריגער לעזער. לאז א

מענש האבען פערגניגען! לאז ער זעהן אין טרוים שעהנע און גוטע זאכען. לײדער איז דיא וועלט אנדערש אײנגעריכטעט. פאר אַ טראפּען פערגניגען האט דער מענש א גאנצעס מעער פון לײדען און שמערצען.

ווער עס רויכט אָפּיום, דער ווערט גרין און געל. זיין הויט ווערט אײנגעקנײטשט און הארט, וויא אלטער פארמעט. ער פערליערט דעם מוטה און דיא לוסט צו אלעס אין דער וועלט. ער ווערט אונפעהיג צו יעדע בעשעפטיגונג. ער קען זיך ניט נעהמען צו קײן ארבײט. זײנע הענד און פיס הײבען אן צו ציטערן און ער שטאַרבט ענדליך אין שרעקליכע לײדען. א מענש, וואס רויכט אוים פינף פײפּ׳ס (לולקעס) אפּיום אַ טאג, מוז שטארבען אין פינף יאהר, ער האט געמעגט זיין שטארק וויא אַ ריעז.

דאס אפּיום רויכען איז שוין לאנג אײנגעפיהרט אין כינאַ. א מאל פלעגען זיך ערלויבען צו רויכען אפּיום נור דיא גאנץ רײכע מענשען. צו ביסלעכווײס האבען זיך פון זײ אפּגעלערנט דיא ארימערע קלאסען און דאס אָפּיום רויכען איז געווארען אזא געוועהנליכע זאַך, אז מענער, פרויען און זאגאר קינדער פלעגען זיך פערגיפטען מיט דיעזען לאנגזאמען געפעהרליכען גיפט.

דיא כינעזישע רעגיערונג האט ענדליך אײנגעזעהן, אז דאס אָפּיום רויכען וועט פערגיפטען אלע אײנוואינער. זיא האט אנגעהויבען ארויסצוגעבען שטרענגע געזעצע געגען דאס אפּיום רויכען. זיא האט ארויסגעגעבען אַ בעפעהל, אז מען טאר קײן אפּיום ניט ארײנפיהרען קײן כינא.

אפּיום אדער ריכטיגער געזאגט, דיא מאהנקעפּלעך, פון וועלכע מען מאַכט אפּיום, וואקסט ניט אין כינא. ענגלישע קויפלײטע פלעגען עס ברענגען פון אינדיען, פערזיען און דער טירקײ. מיט דעם וואס דיא כינעזישע רעגיערונג האט פערבאטען ארײנצופיהרען אפּיום אין לאנד, האט זיא געשאדעט דעם ענגלישען האנדעל. ענגלאנד האט ערקלערט כינא קריעג. ענגלאנד האט געזיעגט. כינא האט געמוזט ערלויבען ארײנצופיהרען אפּיום, זיא האט אבער ארויפגעלעגט אויף איהם אַ שרעקליך הויכען צאלל (פּאָשלינע).

אין כינא אלײן קאסט דער אפּיום זעהר טהײער און עס איז שטרענג פערבאטען צו האלטען א סאלון, וואו מען רויכט אפּיום עפענטליך. אין האָנג-קאָנג אבער, וועלכעס געהערט צו ענגלאנד, איז עס ערלויבט. אין יעדער שענק אין האָנג-קאָנג, אין יעדער ווײנהאנדלונג און אין יעדען ביער סאלון קען מען קריעגען א פּײפּ מיט אָפּיום.

פיקס און פּאַספּאַרטו האבען געטראפען א סאלון, וועלכער איז אײנגעריכטעט אויסשליסליך צום אָפּיום רויכען. פיקס האט עס געוואוסט. דער אונשולדיגער פראנצויז האט קײן מאל ניט געהערט, אז עס איז דא אַ גיפט מיט׳ן נאמען אפּיום און אז מען קען איהם רויכען. ער איז געווען לוסטיג און פערגניגט, וואס דער „קאַרנאַטיק" געהט אפּ נאך הײנט.

פיקס האט געהײסען געבען צווײ פלאַש פּארט ווײן און האט אנגעטריבען

צו טרינקען מיט זיין פריינד פאספארטו. דערביי האט ער געזען, אז דער פראנצויז זאל טרינקען מעהר פון איהם.

מען האט געטרונקען און גערעדט איבער פערשיעדענע זאכען, ביז דיא פלעשער זיינען געווארען לעדיג: פיקס איז געווען גליקליך, וואס ער וועט ווייטער פאהרען צוזאמען מיט זיין גוטען פריינד אויפ'ן „קארנאטיק".

וועןביידע פלעשער זיינען געווארען לעדיג, האט דער גוטער מיסטער פיקס געהייסען געבען נאך א פאר פלעשער. פאספארטו האט זיך אויפגעהויבען.

— אה, ניין, מיסטער פיקס! איך מוז געהן דערצעהלען מיין הערר, אז דער „קארנאטיק" וועט נאך היינט ארויספאהרען.

— בלייבט נאך א ביסעל, פריינד פאספארטו, האט פיקס געבעטען.

— וואס דארפט איהר מיך, מיסטער פיקס?

— איך האב מיט אייך צו רעדען איבער זעהר א וויכטיגע אנגעלעגענהייט.

— וויכטיגע אנגעלעגענהייטען? האט פאספארטו געפרעגט ערשטוינט. — נו, וועלען מיר רעדען דעריבער מארגען אויפ'ן שיף. היינט האב איך קיין צייט נים, איך מוז געהן זאגען מיין הערר, ער זאל ניט פערשפעטיגען דאס שיף.

— איך האב מיט אייך צו רעדען איבער אן אנגעלעגענהייט, וועלכע איז זעהר וויכטיג פאר אייער הערר.

ביי דיעזע ווערטער איז פאספארטו געבליעבען זיצען. ער האט זיך צוגעקוקט צו פיקס געזיכט. עס האט זיך איהם אויסגעוויעזען, אז אין דיעזעם געזיכט ליעגט א זאנדערבארער אויסדרוק.

— וואס ווילט איהר מיר זאגען, מיסטער פיקס? האלט מיך ניט אויף.

פיקס האט אנגעגאסען צוויי גלעזער וויין און האט זיי געשטעלט פאר פאספארטו.

— איך זעה, אז איהר האט דעררואטהען, ווער איך בין, האט ער געזאגט רוהיג.

— געוויס! האט פאספארטו געלאכט.

— אלזא, וויל איך אייך אלעם דערצעהלען.

— איך מיין, אז עס איז איבעריג, ווייל איך ווייס שוין אלעס, האט פאספארטו געלאכט. איך וויל אייך נור זאגען, אז דיא העררען, וואס האבען אייך געשיקט, מאכען אומזיסטע אויסגאבען (הוצאות), זיי ווארפען ארויס זייער געלד.

— אומזיסטע אויסגאבען, זאגט איהר? האט פיקס געפרעגט, ווייסט איהר, וויא גרויס דיא סומע איז?

— פאר וואס זאל איך ניט וויסען? — פופציג טויזענד פונט סטערלינג!

— ניין, פריינד, פינף און פופציג טויזענד פונט.

— אזוי! נאך פינף טויזענד פונט! — דאן מוז איך לויפען נאך שנעלער און איהם זאגען, ער זאל ניט פערזאמען דעם „קארנאטיק".

פיקס האט וויעדער אנגעגאסען דיא גלעזער און האט געצוואונגען פאספארטו, ער זאל ווייטער טרינקען.

— זעהט איהר, פריינד פאספארטו, אז איהר ווייסט נאך ניט דיא גאנצע ראהרהייט ביי אייער פילעאס פאגג. מיר קענען מאכען א גוט געשעפט. איהר קענט דערביי פערדיענעז א פאר הונדערט פונט, ווען איהר זאלט וועלען זיין איינס מיט מיר און מיר העלפען.

— אייך העלפען? האט פאספארטו אויסגערופען בייז. — וואס זאל איך אייך העלפען?

— איהר זאלט מיר העלפען אויפהאלטען פילעאס פאגג עטליכע טעג אין האנג - קאנג.

— אזוי? איהם אויפהאלטען? — עס איז אייך ווייניג, וואס איהר פאהרט אונז נאך זיך איבערציינגען, אויב פילעאס פאגג מאכט ווירקליך א רייזע ארום דיא וועלט, ווילט איהר נאך איהם אויפהאלטען, ער זאל פערליערען? — זיי טעגען זיך שעהמען, דיעזע הערהען! — שאנדע און שפאט!

יעצט האט פיקס אויסגעגלאצט א פאר אויגען.

— וואס רעדט איהר, פריינד פאספ..? איך פערשטעה אייך ניט.

— וואס זאל איך מיינען? — דאס הייסט דאך א שווינדעל! דאס הייסט דאך רויב!

— יא, יא! דאס מיין איך טאקע! רויב!

— און איהר שעהמט זיך ניט, עס ארויסצוזאגען? האט פאספארטו זיך צוהיצט. איז עס ניט שענדליך, איז עס ניט ניעדערטרעכטיג, אז גוטע פריינד, מיט וועלכע מען עסט צוזאמען און מען טרינקט צוזאמען זאלען עס טהאן? און אזעלכע מענשען רופען זיך נאך דזשענטעלליים? — טפו!

פיקס האט אויסגעגלאצט א פאר אויגען. פאספארטו איז שוין געווען שטארק אונטערגעטרונקען און האט זיך אלץ מעהר און מעהר געהיצט.

— מיטגליעדער פון איין קלוב! האט ער געשריעען אין דער הויך. — מענשען, וואס ווילען אויסבעסערן דיא געזעצע, מענשען, וואס האבען א נאמען גע־געבען זייער קלוב, רעפארם קלוב — אזעלכע מענשען זאלען בעשווינדלען זייער א מיטגליעד, מיט וועלכען זיי האבען זיך געוועט! — דאס איז ניעדערטרעכטיג! דאס איז שענדליך!

פיקס האט ענדליך אנגעהויבען צו פערשטעהן, אז פאספארטו ווייס נאך גאר ניט, ווער ער איז.

— וואס דענקט איהר, פריינד פאספארטו? — ווער בין איך דען?

— ווער איהר זייט? — דאס ווייס איך שוין! איהר זייט אן אגענט פון דיא מיטגליעדער פון רעפארם קלוב, וועלכע האבען זיך געוועט מיט מיין הערר, פילעאס פאגג, אז ער וועט ניט מאכען דיא רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג. זיי האבען אייך געשיקט אלס שפיאן, איהר זאלט זעהן, אויב פילעאס פאגג פאהרט ווירקליך ארום דיא וועלט. — איך האב שוין לאנג פערשטאנען, ווער איהר זייט און פאר וואס איהר פאהרט אונז נאך. איך האב עס ניט געוואלט דערציעה

לען מיין הערצען, ווייל איך האב איהם ניט געוואלט קרענקען, או ווינג קאמע־ראדען זיינען ניעדערטרעכטיגע שווינדלער.

— אלזא, וויים פילעאס פאגג נאך פון גאר נישט?

— ער וויים נאך פון גאר נישט.

פיקס האט זיך פערטראכט. ער האט יעצט איינגעזעהן, וואס פאר א פעה־לער פאספארטו האט געמאכט. יעצט איז נור דיא פראגע, אויב ער זאל איהם לאזען אין זיין טעות, אז ער איז נור א שפיאן פון דיא מיטגליעדער פון'ם רע־פארם קלוב, אדער ער זאל איהם אויסזאגען דיא גאנצע וואהרהייט.

איין זאך האט יעצט פיקס געוואוסט פאר געווים. — פאספארטו וויים ניט פון'ם באנקרויב. ער האלט פילעאס פאגג פאר אן עהרליכען מאן און איז פעסט איבערצייגט, אז ער האט זיך געוועט צו מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג.

— בעסער אזוי! האט ענדליך פיקס געטראכט. ווען פאספארטו איז אן עהרליכער מאן און וויים ניט, וואס פאר א גנב און א רויבער זיין הערר איז, וועט ער זיך געווים פערייניגען מיט מיר און וועט מיר העלפען, ווען ער וועט געוואהר ווערן, אז ער דיענט ביי א גנב, א רויבער, וועלכער פאהרט ארום אויף דער וועלט מיט'ן געלד, וואס ער האט אוועקגערויבט פון דער באנק אף ענגלאנד.

ער האט זיך ענטשלאסען, ער זאל אויסזאגען פאספארטו אלעס און זאל איהם אלעס ערקלערן.

— הערט מיך אויס, פריינד פאספארטו, האט ער ענדליך געזאגט. הערט מיך אויס אויפמערקזאם און איבערלעגט אייך גוט, וואס איך וועל אייך זאגען. — איך בין ניט דאס, וואס איהר מיינט. איך בין קיין שפיאן פון דיא מיטגליעדער פון רעפארם קלוב —

— וואס דען זייט איהר? האט פאספארטו געפרעגט ערשטוינט.

— איך בין אן אגענט פון דער געהיים פאליציי אין לאנדאן.

— איהר זייט גאר א דעטעקטיוו? איהר? מיסטער פיקס?

— יא, פריינד, איך בין א דעטעקטיוו פון דער לאנדאנער געהיים פאליציי. איך וועל עס אייך באלד בעווייזען.

ער האט ארויסגענומען פון דער קעשענע א קארטע מיט'ן שטעמפעל פון דער לאנדאנער פאליציי און האט עס געוויעזען דעם פראנצויז.

פאספארטו האט בעטראכט דיא קארטע פון אלע זייטען. — זיא איז ריכטיג! ער האט אויסגעגלאצט א פאר אויגען און האט ניט געקענט ארויסזאגען א ווארט.

— זעהט איהר, פריינד פאספארטו, אז איהר האט ניט דערראטהען, ווער איך בין. אייער הערר האט זיך גאר ניט געוועט מיט דיא מיטגליעדער פון רע־פארם קלוב, ער זאל מאכען א רייזע ארום דיא וועלט. דאס איז א ליגען. דאס האט ער אויסגעטראכט אום זיך צו פערשטעלען.

— הערט מיך אויס, פריינד. דעם 28טען פאריגען סעפטעמבער איז א מאן אריינגעקומען אין דער באנק אף ענגלאנד און האט פארגעשטעלט א טשעק

איך עטליכע פונט. אין דער צייט, וואס דער קאסירער האט אפגעצעהלט דיא עטליכע פונט, האט דער דשענטעלמאן צוגענומען א פעקעל באנק נאטען פון 55 טויזענד פונט. דער קאסירער האט בעשריעבען דעם שעף פון דער געהיים פאליציי, וויא דיעזער דושענטעלמאן זעהט אוים.— אט איז דיא בעשרייבונג. קוקט אייך צו, פריינד פאספארטו, און זאגט מיר, אויב דיא בעשרייבונג פאסט נים אויף אייער הערר, מיסטער פילעאס פאגג?

— דומהייט! אומזין! האט פאספארטו געשריען און געקלאפט מיטביידע הענד אויפ'ן טיש. — מיין הערר איז דער עהרליכסטער מענש אין דער וועלט!

— פון וואנען ווייסט איהר עס, פריינד? האט פיקס געפרעגט רוהיג. איהר קענט דאך איהם גאר נים. איהר זייט אנגעקומען צו איהם פונקט אין דעם טאג, וואס ער איז ארויסגעפאהרען פון לאנדאן. איבערלעגט אייך, פריינד פאספארטו, בערעכענט זיך. פילעאס פאגג איז ארויסגעפאהרען פלוצלונג. ער האט זאגאר נים מיטגענומען קיין באגאזש, קיינע זאכען. פאהרט דען ארוים אן עהרליכער מענש אזוי פלוצלונג און נעהמט נים מיט זיך קיינע זאכען אויף א רייזע פון אכציג טעג?

— יא, יא, האט פאספארטו געזאגט א ביסעל איבערראשט. עס איז מיר אויך געווען א וואונדער, וואס ער איז אזוי פלוצלונג ארויסגעפאהרען.

— נו, זעהט איהר שוין? פילעאס פאגג האט געמוזט אנטלויפען פון לאנ-דאן, ווייל דיא געהיים פאליציי האט איהם געזוכט. ער האט אבער געוואלט אפנארען אלעמען און האט אויסגעטראכט דיא געשיכטע פון דער וועטע צו מאכען א רייזע ארום דיא וועלט.

יעצט, מיין פריינד, ווען איהר וועט מיר נים העלפען איהם ארעסטירען, וועל איך מוזען ארעסטירען אייך ביידען. איך וועל מוזען דענקען, אז איהר ווייסט פון באנק רויב און איהר העלפט איהם אנטלויפען. ווייסט איהר, וואס פאר א שטראפע עס קומט פאר אזא פערברעכען? — צוואנציג יאהר געפענגניס מיט שווערע ארבייט. מעגליך, אז מען וועט אייך גאר פערשיקען אויף א וויסטע אינזעל.

פאספארטו האט אראפגעלאזען דיא אויגען צו דער ערד. ער האט זיך גע-שעהמט צו קוקען דעם דעטעקטיוו אין דיא אויגען. — פילעאס פאגג, דער גוטער דער עדעלער פילעאס פאגג, וועלכער האט איינגעשטעלט זיין לעבען אום צו רעטען אאודא — דיעזער פילעאס פאגג איז גאר א באנקרויבער! — דאס קען נים זיין! און דענאך, ווען איך הייב מיך אן צו דערמאנען, וויא אזוי מיר זיינען ארויסגעפאהרען פון לאנדאן פלוצלונג, וויא פילעאס פאגג איילט זיך אויף דער רייזע, וויא ער ווארפט דאס געלד אין דיא גאסען, מוז איך זאגען, אז עפעס איז דא נים גלאט.

ער האט נים געגלויבט, אז זיין הערר איז א גנב און א באנקרויבער. ער האט איהם נאך אלץ געהאלטען פאר אן עהרליכען מאן און דאך האט איהם פיקס אריינגעלאזען א ניפט אין הארצען.

ער האט געטראכט איינע מינוטען. פלוצלונג האט ער זיך געווענדעט צום דעטעקטיוו.

— אלזא, וואס פערלאנגט איהר פון מיר? האט ער אויסגערופען מיט א שמערץ אין הערצען. וואס קען איך טהאן פאר אייך?

— איך וועל עס אייך באלד ערקלערן. איך בין אוועקגעפאהרען פון לאנ־דאן אין דער איילע און האב פערגעסען מיטצונעהמען א ווארראנט. איך האב נים געוואוסט, אז איך וועל האבען צו טהאן מיט אזא דורכגעטריבענעם רויבער, וועלכער וועט שפרינגען פון איין שיף אויפ'ן אנדערן. איך בין איהם נאכגעפאה־רען ביז אהער. דא איז דער לעצטער פונקט, וואו איך קען איהם נאך ארעסטי־רען מיט א ווארראנט פון לאנדאן, ווייל האנג־קאנג געהערט צו ענגלאנד. — איך וויל, אז איהר זאלט מיר העלפען איהם אויפהאלטען אין האנג־קאנג נאך עטליכע טעג, ביז דער ווארראנט וועט אנקומען. דאן —

— איך זאל אייך העלפען? — איך? האט פאספארטו געשריען, וויא א וואהנזיניגער.

— דיא באנק אף ענגלאנד האט צוגעזאגט א גרויסע בעלוינונג דעם מענשען, וואס וועט העלפען דעם רויבער. איך וועל אייך געבען דיא העלפט פון דיזער בעלוינונג. מיר וועלען זיך טהיילען. איהר וועט זיין א רייכער מענש.

— אויף קיין פאל! האט פאספארטו אויסגערופען און האט זיך געוואלט אויפהייבען.

ער איז אבער באלד צוריקגעפאלען אויף זיין שטוהל. זיינע פיס זיינען גע־ווען, יוויא אונטערגעהאקט. אין קאפ האט ביי איהם גערוישט. דער שטארקער וויין האט געווירקט.

— מיסטער פיקס! האט ער געשטאמעלט. — לאז שוין זיין, וויא איהר האט געזאגט — ווען אלעס זאל שוין זיין ריכטיג — ווען מיין הערר זאל שוין ווירקליך זיין א באנק רויבער — איך גלויב עס נאך ניט, אבער ווען ער זאל שוין ווירקליך זיין — א רויבער — וועל איך איהם דאך ניט פערראטהען! — ווען איהר זאלט מיר אנשיטען בערג מיט גאלד — וועל איך עס דאך ניט טהאן! איך בין אן איינפא־כער מענש — איך בין דער זוהן פון א בויער — ביי אונז אין דארף עסט מען ניט אזא סארט ברויט.

— אלזא, ווילט איהר מיר ניט העלפען?

— ניין! ניין! און נאך א מאל ניין!

— איך בין דערמיט אויך צופריעדען, האט פיקס געענטפערט. לאמיר פערגעסען דיא גאנצע געשיכטע! לאז זיך אייך אויסווייזען, אז מיר האבען גאר נים גערעדט דערפון. — לאמיר טרינקען נאך א גלאז וויין און זיך צוגעהן, יעדער אין זיין וועג.

— לאמיר טרינקען! האט דער שיכורער פאספארטו געזאגט.

פיקס האט איינגעזעהן, אז ער מוז יעצט אלעס וואגען אום אויפצוהאלטען דעם פראנצויז. אויף א טישעל נים ווייט פון זיי זיינען געלעגען עטליכע ליולקעס

טיט אַפּיום. ער האט גענומען איינע פֿון דיא ליולקעס, האט זיא אנגעצונדען און האט זיא געגעבען פּאַספּאַרטו.

— פּראבירט נור, פֿריינד, דעם גוטען טאבאק, וואס דיא כינעזען רויכען, האט ער געזאגט.

דער שיכורער פּאַספּאַרטו האט אנגעהויבען צו רויכען. עס האט זיך גע-הערט דער שעהנער גערוך פֿון ראזען. באלד אבער איז ער געווארען בלייך, דיא פּייפּ איז ארויסגעפֿאלען פֿון זיינע הענד. ער האט אראפּגעלאזען דעם קאפּ און איז ארונטערגעפֿאלען אונטערן טיש.

צוויי קעלנער זיינען באלד צוגעקומען, האבען איהם אויפֿגעהויבען און האבען איהם אוועקגעטראגען צום ברייטען דיוואן אין הינטער צימער. דארט האבען זיי איהם אניעדערגעלעגט לעבען דיא אנדערע אפּיום רויכער.

— ענדליך בין איך פֿון איהם לויז געווארען! האט פֿיקס אויסגערופֿען. פֿילעאַס פֿאָגג וועט יעצט ניט וויסען, אז דער „קאַרנאַטיק" פֿאהרט נאך היינט ארויס. ער וועט בלייבען אין האנג-קאָנג גאנצע אַכט טעג. אין דיזער צייט וועט מיר אנקומען דער וואַררַאַנט.

ער האט זיך געהייסען געבען זיין רעכנונג, וויפֿיעל עס קומט פֿון איהם, האט בעצאהלט און איז זיך אוועקגעגאנגען.

20טעס קאַפּיטעל.

פֿילעאַס פֿאָגג בעגעגענט זיך צום ערשטען מאל מיטן דעטעקטיוו פֿיקס.

אין דער צייט, וואס פֿיקס האט אזוי פֿריינדליך טראקטירט דעם פֿראנצויז, איז פֿילעאַס פֿאָגג געגאנגען מיט אַאודא אונטערן ארים שפּאַציערן אין דיא גאסען פֿון האָנג-קאָנג.

עס איז ביי ביידען געבליעבען, אז זיא זאל מאכען מיט איהם דיא רייזע ארום דיא וועלט. ער וועט קומען צוערשט קיין לאנדאן אין רעפֿארם קלוב וויי-זען, אז ער האט געוואונען דיא וועטע, דאן וועט ער מיט איהר פֿאהרען קיין אמסטערדאם זוכען איהר אנקעל.

יעצט אבער האט פֿילעאַס פֿאָגג בעמערקט, אז אאודאַ האט ניט גענוג קליידער צו פֿאהרען קיין אייראפּא. פּאַספּארטו איז געווען אַ שלעכטער מבין אויף דאמען קליידער. ער האט געקויפֿט אין אַללאַהאַבאַד דיא קליידער, וואס מען האט איהם געגעבען אין מאגאזין. אייניגע זאכען זיינען געווען צו לאנג, אנדערע — צו קורץ, אייניגע האבען גאר ניט געטויגט. זא לאנג זיא איז געווען אויפֿן „ראַנגון", האט זיא זיי נאך געקענט טראגען, ווייל זיא פֿלעגט זעלטען שפּאַציערן אויפֿן דעק. יעצט. ווען זיי זיינען אין אַ שטאדט, וואו עס געפֿינען זיך יראפּעעאישע מאגאזינען, מוז זיא זיך קויפֿען קליידער, וואס זאלען איהר פּאַסען.

פֿילעאַס פֿאָגג האט זיא געבעטען, זיא זאל געהן מיט איהם אין אַ מאגאַ-

זיין און זאל זיך אפקלייבען קליידער נאך איהר מאס. אאודא האט אנפאנגס ניט געוואלט געהן. זיא האט ניט געוואלט נעהמען ביי פילעאס פאגג קיין געלד אויף קליידער. זיא ווייס דאך ניט, אויב זיא וועט זיין אים שטאנד איהם אפצוגעבען.

— איהר מוזט עס טהאן, האט פילעאס פאגג געזאגט ערנסט. איך בעט אייך! דאס פאסט מיר צו מיין רייזע!

אאודא האט געמוזט נאכגעבען. זיא איז געגאנגען מיט איהם אין א מאַגאזין און האט איינגעקויפט קליידער און אנדערע זאכען, וועלכע זיינען נעטהיג פאר א דאמע אויף דער רייזע. דאן זיינען זיי צוריקגעגאנגען אין האטעל און האבען זיך געהייסען געבען א גוטען מיטאג.

נאכ'ן עסען איז אאודא אוועקגעגאנגען אין איהר צימער. זיא איז געווען מיעד און האט זיך געלעגט שלאפען. פילעאס פאגג איז געבליעבען אין גרויסען זאל פון'ם האטעל. דארט זיינען געווען אלערליי ענגלישע צייטונגען, וועלכע ער האט שוין לאנג ניט געזעהן. ער האט זיך צוגעחאפט צו דיא צייטונגען, וויא א הונגעריגער וואלף צו א שטיק פלייש. און האט זיך אזוי פערטיעפט אין לעזען, אז ער האט פערגעסען, וואו ער איז אין דער וועלט.

אזוי איז פערגאנגען דער טאג. עס איז געווארען נאכט. אנאנדער מענש, ניט פילעאס פאגג, וואלט זיך אומגעקוקט, אז זיין דיענער איז א גאנצען טאג ניטא אין האטעל און וואלט געווארען אונרוהיג. ער וואלט פיעללייכט געמעלדעט דער פאליציי, אז זיין דיענער איז פערפאלען געווארען. פילעאס פאגג אבער האט געוואוסט, אז דער „קארנאטיק“ געהט אפ מארגען גאנץ פריה. דאס איז געווען פאר איהם גענוג. פאספארטו וועט שוין קומען.

עס איז געווארען שפעט. פילעאס פאגג האט זיך געלעגט שלאפען און האט זאגאר ניט געפרעגט, אויב זיין דיענער איז געקומען. ער איז געווען זיכער, אז מארגען גאנץ פריה וועט ער איהם געפינען אויפ'ן „קארנאטיק.“

דעם אנדערן טאג אין דער פריה האט ער אנגעהויבען צו קלינגען און צו רופען זיין דיענער. —קיינער איז ניט געקומען. פילעאס פאגג איז געבליעבען רוהיג און געלאסען, וויא ביז אהער. ער האט גערופען א קעלנער און האט איהם געהייסען ברענגען א פאלאנקין. דאן האט ער בעצאהלט זיין רעכנונג, האט גערופען מיסים אאודא און איז מיט איהר ארויסגעגאנגען פון האטעל.

זיא האט זיך אויפגעזעצט אין פאלאנקין און ער איז געגאנגען צו פוס. אזוי זיינען זיי צוגעקומען צום פארט. דארט איז ער געוואהר געווארען, אז דער „קארנאטיק“ איז ארויסגעפאהרען נאך נעכטען אום אכט אוהר אבענדס. פאספארטו איז אויך ניט געווען אויפ'ן דאק.

אנאנדער מענש אויף פילעאס פאגג'ס ארט וואלט זיך געריסען ביים קאפ, וואלט געשריען און זיך געבייזערט. פילעאס פאגג איז געבליעבען רוהיג און גלייכגילטיג, גלייך וויא עס איז גאר ניט געשעהן. ווען אאודא האט אויף איהם א קוק געטהאן טרויעריג און פערצווייפעלט, האט ער נאך זיא געטרייסט.

— עס איז א צופאל, מאדאם, האט ער געזאגט, עס מאכט ניט אויס!

ער האט זיך יעצט אומגעקוקט אין אלע זייטען און האט געזוכט א מיטעל, וויא אזוי צו פאהרען קיין יאקאהאמא, ווען צו איהם איז צוגעקומען אן אונבעקאנטער מאן און האט איהם געזאגט:

— וויא עס ווייזט אויס, האט אייך פאסירט דאס זעלבע, וואס עס האט מיר פאסירט. איך בין נעכטען אנגעקומען אויף דער „ראנגון", גלייך מיט אייך און וויל פאהרען קיין יאקאהאמא—

— מיין הערר, איך האב ניט דיא עהרע אייך צו קענען, האט פילעאס פאגג געענטפערט.

אונזערע לעזער האבען געוויס דערראטהען, אז דיעזער מאן איז געוועזען קיין אנדערער, וויא דער דעטעקטיוו, מיסטער פיקס. פילעאס פאגג האט איהם געזעהן צום ערשטען מאל אין זיין לעבען.

— דאס איז ריכטיג, האט פיקס געענטפערט. איך קען מיך אבער מיט אייער דיענער און איך האב געמיינט, אז איך וועל איהם דא טרעפען.

— ווייסט איהר ניט, וואו ער איז? האט אאודא געפרעגט.

זיא איז געוועזען זעהר אונרוהיג, וואס זיא האט ניט געזעהן פאספארטו אזא לאנגע צייט.

— וואס? האט פיקס אויסגערופען ערשטוינט. אייער דיענער איז ניט געקומען מיט אייך? איהר ווייסט גאר ניט, וואו ער איז?

— ניין, האט אאודא געענטפערט. ער איז פון נעכטען אן ערגעץ פערשוואונדען געווארען. איך בין זעהר אונרוהיג, וואס ער איז ניטא. איך קען מיר אנדערש ניט ערקלערן זיין פערשווינדען, אלס אז ער איז אוועקגעפאהרען אויפ'ן „קארנאטיק" אהן אונז.

— אה, ענטשולדיגט מיר, מאדאם, ווען איך וועל אייך פרעגען: האט איהר דען אויך געוואלט פאהרען מיט'ן „קארנאטיק" קיין יאקאהאמא?

— יא, מיין הערר.

— שטעלט אייך פאר מיין לאגע, האט פיקס געזאגט מיט א רחמנות פנים, איך דארף אויך פאהרען קיין יאקאהאמא און האב גערעכענט צו פאהרען מיט'ן „קארנאטיק". מען האט מיר געזאגט, אז ער געהט אפ היינט אין דער פריה. פלוצלונג איז ער ארויסגעפאהרען מיט צוועלף שטונדען פריהער! — מיר מוזען יעצט בלייבען אין דעם שמוציגען און אבשייליכען האנג - קאנג גאנצע אכט טעג, ביז עס וועט אנקומען דער אנדערער פאסט דאמפפער! איז עס ניט אן אונגליק?

פיקס האט געטאנצט פאר פרייד, ווען ער האט ארויסגעזאגט דיא ווערטער אכט טעג. פילעאס פאגג וועט מוזען בלייבען אין האנג - קאנג א גאנצע וואך! דערווייל וועט איהם אנקומען דער ווארראנט! עס איז איהם ענדליך געלונגען איהם אויפצוהאלטען! דאס איז געוועזען א גוטע אידעע איינצושלעפערן דעם פראנצויז! ער שלאפט נאך דארט אין סאלון! פאספארטו האט דאס ערשטע מאל אין זיין לעבען געטרויבערט אפיום. ער וועט שלאפען לאנג.

ווען ער וואלט זיך ניט געשעהמט, וואלט ער זיך געשטעלט טאנצען אין

מיטען גאס. באלד אבער איז זיין גאנצע שמחה פערשטערט געווארען, ווען פילע-אָס פאָגג האט געזאגט רוהיג און געלאסען.

— נו, דאס איז נאך קיין גרויסעס אונגליק. עס זיינען דא אנדערע שיפען אין פארט פון האָנג-קאָנג. מיר קענען נעהמען אנאנדער שיף.

ווען אַ באָמבע זאל געוועזען פלאצען לעבען מיסטער פיקס, וואלט ער זיך ניט אזוי דערשראקען, אלס ווען ער האט געהערט, וויא רוהיג און ענטשלאסען פילעאָס פאָגג האט ארויסגעזאגט דיא לעצטע ווערטער.

— אזא גנב, אזא רויבער קען אלעס טהאן, האט ער זיך געטראַכט. ער האט אוועקגעגעבען צוויי טויזענד פונט פאר אן עלעפאנט; ער קען יעצט געבען פינף טויזענד פונט פאר אַ שיף קיין יאָקאָהאָמא. ער קען אליין נעהמען אַ שיף. ער האט גניבות געלד, ער מעג עס ארויסווארפען אין דער בלאָטע.

פילעאָס פאָגג האט גענומען אַאודאַ אונטערן ארים און איז געגאנגען מיט איהר צו דיא דאָקס זוכען אַ שיף. דער אונגליקליכער פיקס איז זיי נאכגעגאנגען. אלע זיינע קונסט שטיקע, אלע זיינע חכמות האבען איהם ניט געהאלפען. דער באנק רויבער איז קליגער און געשיקטער פון איהם.

ביז אהער האט פילעאָס פאָגג געהאט גליק אויף זיין רייזע. ער איז שטענ-דיג געקומען פונקט צו דער צייט און האט שטענדיג געפונען מיטעל ווייטער צו פאהרען. דאס מאל אבער האט ער געהאט אונגליק. ער איז ארומגעגאנגען אויף אלע דאקס און האט ניט געקענט געפינען קיין שיף, וועלכעס זאל וועלען פאהרען קיין יאָקאָהאָמאַ. עס זיינען געווען אין פארט פילע שיפען, יעדעס אבער האט ענטוועדער אנגעלאדען וואַרע אדער אויסגעלאדען איהרע וואַרע. קיינס האט ניט געקענט באלד ארויספאהרען פון האָנג-קאָנג.

פיקס איז געווארען רוהיגער. ער האט שוין אנגעהויבען צו האפען, אז פילעאָס פאָגג וועט דאך מוזען בלייבען אין האָנג-קאָנג.

פילעאָס פאָגג דאגעגען איז געבליעבען רוהיג און גלייכגילטיג. ער איז ווייטער געגאנגען זוכען אַ שיף. ער איז ארומגעגאנגען אלע דאקס, האט געזוכט און געפרעגט, אויב איינער וויל איהם ניט פערדינגען אַ שיף קיין יאָקאָהאָמאַ. אין איין אָרט האט ער געטראָפען אַ מאַטראָז, וועלכער האט געהאט קליינע שיפעלעך צו פערדינגען.

— זוכט מיין הערר אַ באָאָט? האט דער מאטראז געפרעגט.

— האט איהר אַ באָאָט, וועלכעס איז בערייט שוין צו פאהרען?

— יאַ, מיין הערר, האָט דער מאטראז געענטפערט. איך האב דאס פילאָט באָאָט נומער 43. עס איז דאס בעסטע באָאָט אין גאנצען פארט פון האָנג-קאָנג.

— געהט אייער באָאָט שנעל?

— יאַ, עס געהט שנעלער פון אלע אין דיעזען פארט.

— קען איך עס זעהן? האט פילעאָס פאָגג געפרעגט.

— געוויס! האט דער מאטראז געענטפערט. מיין הערר וויל געוויס מאַכען אַ שפּאַציער ארום האָנג-קאָנג.

— ניין. איך וויל מאכען א רייזע.

— א רייזע? האט דער מאטראָז געפרעגט ערשטוינט.

— יאָ, א רייזע. ווילט איהר זיך אונטערנעהמען צו פאהרען מיט מיר קיין יאָקאָהאמאַ?

דער מאטראָז האט אויסגעגלאָצט א פאר אויגען און האט געקוקט אויף פילעאַס פאָגג, וויא אויף א וואַהנזיניגען.

— איהר לאכט פון מיר, מיין הערר! האט ער ענדליך געזאגט.

— ניין, פריינד, איך לאך ניט פון אייך. איך האב געדארפט פאהרען מיט'ן „קאַרנאַטיק" און האב פערשפעטיגט. איך מוז זיין אין יאָקאָהאמאַ ניט שפּעטער פון'ם 14טען נאָוועמבער, ווען עס געהט אוועק דער פאסט דאמפפער קיין סאן פראנציסקא.

— עס טהוט מיר לייד, מיין הערר! איך קען אבער גאר ניט העלפען. איך קען מיך ניט אונטערנעהמען צו פאהרען אויף א באָאט קיין יאָקאָהאמאַ.

— איך גיב דיר הונדערט פונט סטערלינג א טאָג, האט פילעאַס פאָגג גע-זאגט רוהיג, און, ווען דוא וועסט מיך ברענגען קיין יאָקאָהאמאַ פונקט צום פאסט דאמפפער, וועסט דוא נאך בעקומען פון מיר א בעלוינונג פון צוויי הונדערט פונט.

דער ארימער מאטראָז איז איבערראשט געוואָרען. אזא סומע געלד האט ער אין שלאף קיין מאל ניט געזעהן.

— מיינט איהר עס ערנסט? האט ער געפרעגט.

— איך מיין עס גאנץ ערנסט, האט פילעאַס פאָגג געענטפערט.

דער מאטראָז איז צוגעגאנגען צום מעער און האט עס בעטראַכט: ער האט אליין ניט געוואוסט וואס צו טהאן. פון איין זייט שטעלט זיך איהם פאר א גליק: אין אכט טעג וועט ער קענען מאכען א גרויס פערמעגען. — פון דער אנ-דערער זייט אבער האט ער מורא געהאט איינצושטעלען זיין לעבען. פאהרען אויף א קליין שיפעל פון א פילאָט אזא לאנגע רייזע איז געווים זעהר א גרויסער ריסק. וואס טויג איהם דאס געלד, ווען ער וועט דערטרונקען ווערן?

פיקס איז געשטאנען דערביי און האט אלעס אויסגעהערט. ער האט געציי-טערט, פיעללייכט וועט דער מאטראָז דאך איינוויליגען צו פאהרען.

— וועט איהר ניט מורא האבען צו פאהרען אויף א באָאט, מאדאם? האט אונטערדעסען פילעאַס פאָגג געפרעגט מיסיס אאודאַ.

— מיט אייך וועל איך קיין מורא ניט האבען, האט דיא יונגע פרוי גע-ענטפערט.

עס איז פערגאנגען א געהרויסע צייט, ביז דער מאטראָז האט זיך איבער-לעגט. ענדליך איז ער צוגעקומען צו פילעאַס פאָגג.

— נון, מאטראָז, פאהרען מיר? האט פילעאַס פאָגג געפרעגט.

— ניין, האט דער מאטראָז געענטפערט. איך האב מיך גוט איבערלעגט און איך בין געקומען צום בעשלוס, אז איך טאר ניט ריסקירען ניט מיין לעבען, ניט דאס לעבען פון מיינע מענשען, ניט אייער לעבען אויף אזא לאנגע רייזע אין

אזא קליין שיפעלע און נאך אין ווינטער צייט, ווען דאס מעער איז אונרוהיג.

איך מיין, אז פאר אייך איז עס אויך ניט גלייך צו פאהרען אויף אזא שיפעל, ווייל איהר וועט געוויס ניט אנקומען צו דער צייט קיין יאָקאהאמאַ. פערגעסט ניט, אז עס איז אַ שטרעקע פון טויזענד זעקס הונדער און פופציג מייל —

— נור טויזענד זעקס הונדערט, האט איהם פילעאַס פאָגג אונטערבראכען.

— פופציג מייל מעהר אדער פופציג מייל וועניגער מאכט ניט אויס, האט דער מאטראז געזאגט. אלענפאלס איז עס אַ גרויסע שטרעקע פאר אַ באָאָט. איך וועל אויף קיין פאל ניט קענען אנקומען קיין יאָקאָהאמאַ דעם 14טען נאוועמבער.

פיקס האט געאטהעמט פרייער. דער מאטראז וויל ניט פאהרען. פילעאַס פאָגג וועט מוזען בלייבען. פלוצלונג האט זיך דער מאטראז עפעס בעטראכט. עס איז איהם געקומען אין קאָפּ אַ נייער געדאנק.

— מיין הערר! האט ער אויסגערופען. פיעללייכט קענען מיר פאהרען אויף אנאנדער וועג?

— וואס הייסט אויף אנאנדער וועג? האט פילעאַס פאָגג געפרעגט.

— אנשטאט צו פאהרען קיין יאָקאהאמאַ, וועלכע איז זעכצעהן הונדערט מייל ווייט פון היע, לאמיר פאהרען קיין נאַגאַסאַקי, אויך אַ גרויסער פארט אין יאפאַן, וועלכע איז נור עלף הונדערט מייל ווייט פון היע — אדער, ווייסט איהר נאך וואס? לאמיר גאר פאהרען קיין שאַנחאַי, דער גרעסטער פארט אין בינאַ, וועלכע איז ווייט נור אכט הונדערט מייל פון האָנג־קאָנג.

— מיין ליעבער מאן, האט פילעאַס פאָגג געענטפערט רוהיג. איך מוז פאהרען קיין יאָקאהאמאַ, ווייל איך וויל דעריאָגען דעם פאָסט דאמפפער, וועל־כער געהט פון יאָקאהאמאַ קיין סאַן פראַנציסקאָ. וואס וועל איך טהאן אין נאַ־גאַסאַקי אדער אין שאַנחאַי?

— ווען איהר דארפט פאהרען קיין סאן פראנציסקא, האט דער מאטראז אויסגערופען מיט פרייד, איז פאר אייך גלייכער צו פאהרען קיין שאַנחאַי, ווייל דער פאסט דאמפפער פון יאָקאהאמאַ קיין סאן פראנציסקא פאהרט פארביי נאַ־גאַסאַקי און שאַנחאַי. אין נאַגאַסאַקי שטעהט ער נור עטליבע שטונדען, אין שאַנ־חאַי שטעהט ער אַ גאנצען טאג, ווייל שאַנחאַי איז דער הויפט פארט פון בינא קיין אמעריקא. ערשט, ווען ער נעהמט אויף דיא פאסט פון שאַנחאַי, פאהרט ער קיין יאָקאהאמאַ, שטעהט דארט נור איינינע שטונדען, ביז ער נעהמט אויף דיא פאסט פון יאפאַן און געהט דאן שוין גלייך קיין סאן פראנציסקא.

— ביסט דוא זיכער, אז דער פאסט דאמפפער שטעהט אין שאַנחאַי א גאנצען טאג?

— געוויס, מיין הערר. איהר קענט פרעגען אין דער פאסט אפיס, וועט מען אייך זאגען, אז ער מוז דארט בלייבען.

— אלזא, וועט דער „קארנאטיק“ שטעהן אַ גאנצען טאג אין שאַנחאַי?

— דאס איז זיין מארשרוט. ער קען אנדערש ניט געהן.

— ווען וועט ער ארויספאהרען פון שאַנחאַי?

— דעם 11טען נאוועמבער אום זיעבען אוהר אבענדס. היינט איז דער זעקסטער נאוועמבער. מיר האבען פאר אונז גאנצע פיער טעג, ווען מיר זאלען שוין דעם היינטיגען טאג ניט רעכענען, האבען מיר נאך פאר אונז זעקס און נייצינ שטונדען. ווען דער ווינד וועט זיין גינסטיג פאר אונז, וועלען מיר אנקומען קיין שאנחאי דעם 11טען נאוועמבער אום מיטאגס צייט. איהר וועט נאך האבען צייט זיך א ביסעל אומצוקוקען אין שאנחאי.

— ווען קענען מיר ארויספאהרען פון דאנען?

— אין א שטונדע ארום. איך וויל נור קויפען פראוויאנט אויפ'ן וועג און אויסשפרייטען דיא זעגעל פון מיין באאט.

— אפגעמאכט! האט פילעאס פאגג געזאגט. געהערט צו אייך דאס באאט?

— יא, איך בין דער אייגענטהימער (בעל הבית) פון'ם באאט „טאנקאדער“. מיין נאמען איז דשאן בונסבי.

— ווילט איהר עפעס האנדגעלד, מיסטער בונסבי?

— ווען עס איז פאר אייך קיינע שוויעריגקייט, וויל איך עפעס געלד. איך דארף קויפען אייניגע זאכען.

— אט האט איהר צוויי הונדערט פונט האנד געלד; ווען איהר וועט מיך ברענגען פונקט צו דער צייט, וועל איך אייך גוט בעלוינען.

פילעאס פאגג האט זיך יעצט געווענדעט צום דעטעקטיוו, וועלכער איז געשטאנען אין געהאקטע וואונדען און האט צוגעזעהן זיינע צרות.

— ווען איהר ווילט, מיסטער, קענט איהר פאהרען מיט אונז. איך וועל אייך ניט רעכענען פאר דער רייזע.

— אה, איך דאנק אייך, מיין העררּ! האט פיקס אויסגערופען. איך האב נור וואס געוואלט בעטען ביי אייך, איהר זאלט מיר ערלויבען צו פאהרען מיט אייך צוזאמען.

— אלזא, אין א האלבע שטונדע וועל איך זיין אויפ'ן דעק פון'ם „טאנקאדער“, האט פילעאס פאגג געזאגט ערנסט.

— וואו זאל אבער זיין דיעזער ארימער פאספארטו? האט אאודא געפרעגט.

— איך וועל טהאן אלעס מעגליכע אום איהם צו געפינען, האט פילעאס פאגג געענטפערט.

ער האט גענומען אאודא אונטערן ארים און איז מיט איהר געגאנגען אויף דיא פאליציי. דארט האט ער דערצעהלט, וויא זיין דיענער איז פערפאלען געווארען און האט אנגעגעבען זיינע קענצייכען (פרימעטעם). פון דער פאליציי איז ער געגאנגען צום פראנצייזישען קאנסול און האט איהם אויך דערצעהלט דיא גאנצע געשיכטע. פאספארטו איז דאך א פראנצויז. ער וועט געווים קומען צום פראנצייזישען קאנסול.

פילעאס פאגג האט איבערגעלאזען דעם פראנצייזישען קאנסול א פאר הונדערט פונט סטערלינג און האט איהם געבעטען, אין פאל, אז פאספארטו וועט

קומען צו איהם, זאל ער איהם געבען דאס געלד, ער זאל פאהרען צוריק קיין לאנדאן.

ווען ער האט דאס בעזארגט, איז ער נאך געגאנגען קויפען איינינע זאכען וועלכע זיינען נאטהווענדיג אויף דיא רייזע אויף אזא קליין שיפעל, ווי וויין, קאָניאַק און קאָנסערוועז.

פיקס איז אויך געגאנגען זיך אנגריימען פראוויאנט אויפ'ן וועג. ווען מען פאהרט אויף אַ גרויסען דאמפפער, דארף מען זיך נים אנגרייטען, מען קען קריגען אלעס אויפ'ן שיף. דיא טאַנקאַדער אבער איז געווען נור אַ באָאָט פון א פילאט, דא האט מען אלעס געמוזט אנגרייטען, אלעס מיטנעהמען מיט זיך.

פונקט דריי אוהר זיינען דיא פאסאזשירען מיט זייער באגאזש שוין געווען אויפ'ן דעק פון „טאַנקאַדער". ערשט יעצט האט פילעאַס פאָגג געקענט זיא בעטראַכטען.

דיא „טאַנקאַדער" איז געווען א סקונער פון עטליכע און צוואנציג טאָנען אינהאלט. זיא האט געהאט צוויי זעגעל ביימער און נייע שטארקע זעגעל. זיא איז געווען זעהר ריין און שעהן. אלעס אויף איהר האט געגלענצט און געפונקעלט. דשאן בונסבי איז געווען אַ גוטער מאטראז און א גוטער ווירטה. ער האט ליעב געהאט, אז אויף זיין סקונער זאל אלעס זיין אין דער בעסטער ארדנונג.

דשאן בונסבי אליין איז געווען אַ מאַן פון א יאהר פערציג. ער איז געווען נים הויך, אבער שטארק געבוים. זיין ברוינעס געזיכט, וועלכעס איז געווען פערברענט פון דער זון און זיינע הארטע, אייזערנע הענד, האבען געוויעזען, אז ער האט אלע זיינע יאהר פערבראכט אויפ'ן מעער.

ער האט געהאט מיט זיך פיער מאטראזען, עבענפאלס געזונדע, קרעפטיגע מענער, וועלכע זיינען גוט געווען בעקאנט מיט'ן מעער. דאס זיינען געווען עכטע „מעער וועלף", וויא מען רופט זיי.

דשאן בונסבי האט אראפגעפיהרט פילעאַס פאָגג און מיסים אַאודא אין א קליינע, אבער גאנץ ריינע קאַיוטע און האט זיי געוויעזען.

— דיעזע קאַיוטע קען איך אפגעבען פאַר דיא ליידי, האט ער געזאגט, איהר וועט מוזען צופריעדען זיין מיט אַ קאַיוטע פאר דיא מאטראזען.

— שוין גוט, מיסטער בונסבי! האט פילעאַס פאָגג געענטפערט.

דיא קליינע קאַיוטע איז געווען זעהר שעהן איינגעארדענט. עס איז אין איהר געשטאנען אַ דיוואן, א קליין טישעלע, א קאָמאד און פון דער דעקע איז אראפגעהאנגען א לאמפ. ביי איין וואנד איז געהאנגען א האַמאַק, א העגג בעטעל פאר מיסטער בונסבי. יעצט האט זיך אין דיעזער קאַיוטע איינגעארדענט מיסים אַאודא.

פילעאַס פאָגג איז ארויפגעגאנגען אויפ'ן דעק זוכען זיין פאסאזשיר, מיסטער פיקס. ער האט איהם געפונען שטעהן אויפ'ן דעק מיט זיינע פעקלעך און בינטלעך.

— קומט אראפ, מיסטער, לעגט אוועק אייערע בינטלעך אין אונזער קאַיוטע,

האט ער איהם געזאגט. שלאפען וועט איהר שוין מוזען מיט מיר צוזאמען אין דער קאיוטע פון דיא מאטראזען.

פיקס האט איהם געדאנקט און איז אראפגעגאנגען מיט איהם אין דער קאיוטע. ער איז געוועזן אביסעל איבערראשט פון פילעאס פאגג'ס גוטסקייט און פריינדליכקייט. עס האט איהם זאגאר פערדראסען, וואס פילעאס פאגג איז אזוי פריינדליך געגען איהם.

— ער איז א גאנץ העפליכער רויבער, האט ער זיך געטראכט. ער איז אבער דאך א באנק רויבער און, ווען איך וועל נור קענען, וועל איך איהם געוויס ארעסטירען.

אין איינינע מינוטען ארום איז אלעס געוועזן פערטיג צו דער רייזע. דיא זעגעל זיינען געוועזן אויסגעצויגען און הויך אויפ'ן ערשטען זעגעל בוים האט געוועהט דיא ענגלישע פלאג.

פילעאס פאגג, אאודא און פיקס זיינען געזעסען אויפ'ן דעק. אאודא האט זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטען. זיא האט געזוכט מיט דיא אויגען פאספארטו. פיקס האט געציטערט, פיעללייכט קומט אן דער פראנצויז און וועט אלעס אויס-זאגען. ער וועט דערצעהלען, ווער פיקס איז און וויא אזוי ער האט איהם פער-שיכורט אין א שענק, אום ער זאל ניט זאגען פילעאס פאגג ווען דער „קארנאטיק“ וועט אוועקגעהן.

צום גליק, איז פאספארטו ניט געקומען. דיא טאנקאדער איז געוועזן בערייט אוועקצופאהרען. דשאן בונסבי האט געגעבען א פייף צו זיינע מאטראזען, זיי האבען זיא אפגעבונדען פון'ם דאק און זיינען ארויסגעפאהרען פון האנג-קאנג.

אין א האלבע שטונדע ארום האט מען קוים נאך געזעהן דעם הויכען בערג. פיק פון האנג-קאנג.

21טעם קאפיטעל.

דשאן בונסבי שטעהט אין א ריסק, ער זאל פערליערען דיא צוויי הונדערט פונט, וועלכע פילעאס פאגג האט איהם צוגעזאגט.

מען מוז זיין גוט בעהארצט. מען זאל זיך אונטערנעהמען צו מאכען א רייזע פון אכט הונדערט מייל אויפ'ן וואסער אין אזא קליינעם סקונער און נאך אין מאנאט נאוועמבער.

דשאן בונסבי וואלט געוויס בעסער געוואלט פיהרען זיינע פאסאזשירען קיין יאקאהאמא. הונדערט פונט א טאג פערדיענט א מאטראז ניט אזוי לייכט. ווען קען זיך איהם פארשטעלען נאך אזא געלעגענהייט צו פערדיענען אזוי פיעל געלד?

דשאן בונסבי איז אבער געוועזן אן איבערלעגטער מענש. ער האט זיך גוט איבערגערעכענט און האט געפונען, אז פאהרען אכט הונדערט מייל קען ער נאך ריסקירען, אבער פאהרען זעכצעהן הונדערט מייל איז א צו גרויסער ריסק.

אויסער דעם איז איהם דער וועג קיין שאַנחאַי געווען גוט בעקאַנט. ער איז שוין געפאהרען עטליכע מאל קיין שאַנחאַי און האט געגלויבט, אז זיין „טאַנקאַדער" וועט אויסהאלטען אזא רייזע.

דיא מאטראזען זיינען וויא דיא פוהרמאַנס (בעלי עגלות). יעדער שטאלצירט מיט זיין שיף; יעדער האט צוטרויען צו זיין שיף; יעדער רעכענט, אז זיין שיף איז דאס שנעלסטע און בעסטע איז דער וועלט. ווען מען ליעגט איבער יאהרען לאנג אין מעער; ווען מען האט שוין פיעלע מאל געזעהן פאר זיך דעם טויט און עטליכע שוואכע ברעטער האבען אויסגעהאלטען דעם שווערן קאמפף מיט דיא וועללען (כוואליעס) פון'ם מעער. — ווערט דער מענש אבערגלויביש און האט א בעזאנדערעס צוטרויען צו דיא עטליכע שוואכע ברעטער.

דשאן בונסבי האט פון דער ערשטער מינוט אַן געוויעזען, אז ער איז א פעהיגער און טיכטיגער מאטראז. אין דיא ערשטע עטליכע שטונדען פון וויער רייזע האט פילעאַס פאָגג זיך צוגעקוקט צו אלע בעוועגונגען פון דער „טאַנקאַדער" און צו יעדען בעפעהל, וואס דשאן בונסבי האט געגעבען צו זיינע מאַטראזען. ער האט זיך באלד איבערצייגט, אז ער האט געטראפען דעם ריכטיגען מענשען.

ווען האָנג-קאָנג איז ענדליך אין גאנצען פערשוואונדען און זיי האבען געזעהן ארום זיך נור וואסער און הימעל, האט זיך פילעאַס פאָגג געווענדעט צו דשאן בונסבי, דעם שיפס קאפיטאן, ערשטער און צווייטער אפיציער און איינגעטהימער (בעל הבית) פון דער „טאַנקאַדער" און האט איהם געזאגט:

— מיסטער בונסבי, איך זעה, אז איך דארף אייך ניט זאגען נאך א מאל אז מיין צייט איז זעהר קורץ און איך וויל, אז דיא „טאַנקאַדער" זאל פאהרען אזוי געשווינד, וויא נור מעגליך.

— איהר מעגט אייך פערלאזען אויף מיר, האט דשאן בונסבי געענטפערט. איהר זעהט דאך, אז איך האב אויפגעצויגען אלע זעגעל. הייסען מיינע מענשען, זיי זאלען געברויכען דיא רודער, איז איבעריג.

— דאס איז אייער זאך, מיסטער בונסבי. איך פערשטעה זעהר ווייניג דיא גרויסע קונסט צו פיהרען א שיף, האט פילעאַס פאָגג געענטפערט.

עס האט אנגעהויבען דונקעל צו ווערן. פילעאַס פאָגג איז געשטאַנען אויפ'ן דעק און האט בעטראכט דאס מעער, וויא עס האט גערוישט און געווארפען זיינע שטילע וועללען (כוואַלעס).

אַודאַ איז געזעסען לעבען א זעגעל בוים און האט אויך בעטראכט דיזע שעהנע סצענע. דיא ווייסע זעגעל פון דער „טאַנקאַדער" זיינען געווען אויסגעשפרייט, וויא דיא גרויסע פליעגעל פון אן אלבאַטראָס (א מעער אדלער); זיא איז געפלויגען זעהר שנעל אויף דיא בלויע וואסערן פון'ם כינעזישען מעער.

עס איז געווארען נאכט. דשאן בונסבי האט אנגעצונדען צוויי לאַנטערנען, איינע מיט רויטע שויבען האט ער אויפגעהאנגען אויפ'ן זעגעלבוים פון פאָרנט און איינע מיט גרינע שויבען האט ער אויפגעהאנגען אויפ'ן זעגעלבוים פון הינטען.

ער האט מורא געהאט, עס זאל ניט אנקומען א שיף פון ערגעץ און זאל זיך ניט אנשטויסען אן דער „מאנקאדערי“.

אין יענע געגענדען פאהרען ארום זעהר פיעל כינעזישע דשונקאס, טאמפאס און אנדערע קליינע כינעזישע שיפען, וועלכע זיינען זעהר שווער און אומגעלומפערט. זיי קענען זיך ניט ריהרען און אויסדרעהען אזוי פלינק, וויא דיא אייראפעאישע שיפען.

פיקס איז דיא גאנצע צייט אויך געשטאנען אויפ׳ן דעק. ער איז אבער געשטאנען ווייט פון פילעאס פאגג און אאודא. ער האט געוואוסט, אז פילעאס פאגג איז א מענש, וועלכער האט ניט ליעב פיעל צו רעדען. אויסער דעם איז איהם געווען זעהר אונאנגענעהם צו רעדען מיט פילעאס פאגג, וועלכער האט איהם אזוי העפליך און אזוי פריינדליך אנגעבאטען זיין גאסטפריינדשאפט.— ער וויל איהם ארעסטירען און איהם שטעלען פארן געריכט אלס באנק רויבער און מוז אננעהמען זיין גאסטפריינדשאפט. עסען מיט איהם צוזאמען, טרינקען מיט איהם צוזאמען און שלאפען מיט איהם צוזאמען!

— ער איז א רויבער און נאך א געשיקטער רויבער דערצו, האט זיך פיקס געטראכט. דאס איז קלאר, וויא דער טאג. ער האט ניט געוואלט פאהרען פון לאנדאן גלייך קיין אמעריקא, ווייל דאס איז דער געוועהנליכער וועג, וואס אלע גנבים און באנק רויבער נעהמען. אויף דיעזען וועג איז זעהר לייכט איהם צו ארעסטירען. עס האט שוין ניט איינמאל פאסירט, אז דיא ניו יארקער געהיים פאליציי און דיא לאנדאנער געהיים פאליציי גיבען איינע דעם אנדערן דיא הענד.

פילעאס פאגג איז געפאלען אויף אנאנדער פלאן: ער וויל קומען קיין אמעריקא איבער אינדיען, כינא און יאפאן. דיא געהיים פאליציי א׳ן סאן פראנציסקא איז זעהר נאכלעסיג. זיא קוקט זיך זאגאר ניט אום אויף דיא רויבער און מערדער, וועלכע געפינען זיך ביי איהר אונטער דער נאז, אין קאליפארניען. מיט קיין באנק רויבער פון ענגלאנד וועט זיא זיך גאר ניט וועלען אפגעבען.— אמעריקא איז דאך דער צופלוכטס ארט (ערי מקלט) פאר יעדען גנב, רויבער און מערדער.

יעצט איז אבער דיא פראגע: וואס וועט פיקס טהאן, ווען ער וועט אנקומען קיין אמעריקא?

איבער דיעזע פראגע האט זיך פיקס ניט לאנג געבראכען דעם קאפ.— פילעאס פאגג וועט זיך געוויס ערגעץ בעזעצען אין א קליין ארט אין אמעריקא און וועט דארט רוהיג פערלעבען דאס געלד, וואס ער האט אוועקגערויבט פון דער ענגלישער באנק. פיקס וועט פון איהם קיין אויג ניט אראפלאזען. ער וועט טעלעגראפירען קיין לאנדאן. דיא ענגלישע רעגיערונג וועט פארדערן פון דער אמעריקאנישען רעגיערונג, אז זיא זאל ארויסגעבען דעם באנק רויבער. ער וועט איהם ארעסטירען, וועט איהם ברענגען קיין לאנדאן און וועט דאך עפעס האבען פאר זיין מיה און זיין שווערע ארבייט.

דיא איינציגע זאך, וואס ער מוז אפהיטען, איז, אז פאספארט זאל זיך ניט

צונויפקומען מיט פילעאַס פאָגג. דערמיט איז ער דערוויל זיכער. דער פראנצויז וועט מוזען בלייבען אין האָנג-קאנג. פון דארט וועט ער געווים צוריקפאהרען קיין פראנקרייך אדער קיין ענגלאנד.

פילעאַס פאָגג האט זיך נור געוויעזען, אז ער איז אזוי גאנץ רוהיג. אין דער וואהרהייט אבער האט ער אלץ געטראכט, וואו האט געקענט אהינקומען פאַספאַרטו? וויא אזוי איז ער אזוי פלוצלונג פערשוואונדען? אַאודאַ פלעגט אויך פון צייט צו צייט איהם דערמאנען און פרעגען: וואו זאל זיין יעצט דער פרעהליכער פראנצויז? זיא איז געווען אן עכטע אינדיאנערין. זיא איז אויפגעוואקסען אין אינדיען, וואו דיא פרויען זיינען מייסטענס פערשפאַרט אין זייערע צימער און קומען זעלטען אין אַ געזעלשאפט פון מענער. דער יונגער, פרעהליכער און לוסטיגער פראנצויז האט זיא פעראינטערעסירט. זיא האט איהם אפט דערמאנט.

— ער איז געווים ארויסגעפאהרען אויפ'ן „קארנאטיק", האט ענדליך פילעאַס פאָגג געזאגט. אנדערש קען איך מיך ניט פארשטעלען. וויא אזוי ער איז פערשוואונדען. ווען מיר וועלען קומען קיין יאָקאָהאַמאַ וועלען מיר איהם מוזען זוכען. ער איז אַ פראנצויז און וועט געווים געהן צום פראנצייזישען קאנסול אין יאָקאָהאַמאַ.

דיא צייט איז פערגאנגען שנעל. אום צעהן אוהר האט זיך אויפגעהויבען אַ ווינטעל. דשאן בונסבי איז געווען צופריעדען מיט'ן ווינט. דיא „טאַנקאַדער" איז געלאפען שנעלער.

עס איז געווארען קיהלער. אַאודאַ און פילעאַס פאָגג זיינען אראפגעגאנגען אין זייער קאַיוטע. אַאודאַ איז אריינגעגאנגען אין בונסבי'ס קאַיוטע און פילעאַס פאָגג איז געגאנגען אין דיא קאַיוטע פון דיא מאַטראזען. דארט האט ער געפונען פיקסין שלאפען אויף אַ הענגבעטעל פון אַ מאַטראז. דער קאַפיטאן בונסבי מיט זיינע מאַטראזען זיינען אַ גאַנצע נאכט געבליעבען אויפ'ן דעק.

דעם אנדערן טאג אין דער פריה איז פילעאַס פאָגג ארויפגעקומען אויפ'ן דעק און האט געפרעגט דעם קאַפיטאן, וויפיעל זיי זיינען איינגעפאהרען איבער נאכט.

— מיר זיינען איינגעפאהרען מעהר אלס הונדערט מייל דיעזע נאכט, האט דשאן בונסבי געענטפערט. ווען דער ווינד זאל אונז זיין שטענדיג אזוי גינסטיג, וויא דיעזע נאכט, בין איך זיכער, אז דעם 11טען נאוועמבער גאנץ פריה וועלען מיר שוין זיין אין שאנחאַי.

דער ווינט איז געווען גינסטיג פאר אונזערע רייזענדע דעם גאנצען טאג פון'ם 8טען נאוועמבער. דיא „טאַנקאַדער" האט זיך געגליטשט זעהר שנעל אויפ'ן גלאטען שפיגעל פון'ם כינעזישען מעער. פילעאַס פאָגג און מיסיס אַאודאַ זיינען אַ גאנצען טאג געזעסען אויפ'ן דעק. זיי האבען געגעסען מיט'ן גרעסטען אפעטיט און האבען איינגעלאדען דעם דעטעקטיוו, ער זאל אויך עסען מיט זיי. עס איז איהם געווען אונאנגענעהם צו עסען מיט א באנק רויבער, וועלכען ער איז נאכגעפאהרען אום איהם צו ארעסטירען; ער האט זיך אבער ניט געקענט אפזאגען. ער האט געמוזט אנגעהמען דיא איינלאדונג און עסען צוזאמען מיט דעם

מענשען, וועלכען ער האט געהאלטען פֿאר אַ פֿערברעכער. עס האט איהם גע-
ווארגען יעדער ביסען, וואס ער האט געגעסען. ער האט אבער דאך געגעסען.
נאכ'ן עסען האט ער אוועקגערופֿען פֿילעאַס פֿאָגג אַן אַ זייט און האט איהם
געזאגט:

— מיין הערר —

מען קען זיך דענקען, מיט וואס פֿאר אַ הארץ ער האט געזאגט: מיין
הערר! צו אַ מענשען, וועלכען ער האט געהאלטען פֿאר אַ גנב, אַ רויבער. ער
האט זיך אבער ניט געקענט העלפֿען. אין דער לאגע, וואס ער איז געווען, האט
ער אנדערש ניט געקענט. ער האט איהם געמוזט רופֿען: מיין הערר!

— מיין הערר, איהר זייט געווען זעהר פֿריינדליך, וואס איהר האט מיר
ערלויבט צו פֿאהרען אויף אַ שיף, וועלכע איהר האט אין גאנצען אפּגעדונגען.
היינט האט איהר מיך איינגעלאדען צו עסען מיט אייך. דאס איז שוין צופֿיעל!
דאס קען איך מיר ניט ערלויבען! איך בין צוואר ניט רייך, איך וויל אבער ניט
עסען אומזיסט. איך וויל אייך בעצאהלען, וויפֿיעל עס וועט אויסקומען אויף מיין
טהייל. —

— רעדט גאר נישט פֿון אזעלכע נארישקייטען! האט פֿילעאַס פֿאָגג אויס-
גערופֿען.

— איך קען עס אבער ניט! האט פֿיקס געענטפֿערט.

— קיין ווארט דערפֿון! האט פֿילעאַס פֿאָגג געזאגט ערנסט. איך האב
פֿריהער אויסגערעכענט אלע מיינע אויסגאבען. אלעס שטימט.

מעהר האט ער ניט געוואלט רעדען. ער האט זיך אומגעקעהרט צו מיסיס
אַאודאַ. פֿיקס איז אוועקגעגאנגען, וויא אַן אפּגעבריהטער. ער איז אראפּגעגאנגען
אין דער קאַיוטע און האט זיך אַ גאנצען טאג ניט געוויזען אויפֿ'ן דעק. אזא העפֿ-
ליכען און גוטען רויבער האט ער נאך קיין מאל ניט געזעהן.

דיא „טאַנקאַדער" איז אונטערדעסען געגאנגען אלץ ווייטער און ווייטער.
דאס וועטער איז געווען שעהן און דער ווינד גינסטיג. דשאן בונסבי האט עטליכע
מאל ווידערהאלט, אז ער האפֿט, זיי וועלען אנקומען קיין שאַנחאַי פּונקט צו
דער צייט. פֿילעאַס פֿאָגג האט געענטפֿערט רוהיג.

— איך האב מיך אויף אייך פֿערלאזען.

דשאן בונסבי און זיינע מאטראזען האבען געארבייט פֿלייסיג. הונדערט
פֿונט סטערלינג אַ טאג און נאך צוויי הונדערט פֿונט אַ בעלוינונג איז א שעה-
נעס געלד. יעדער האט זיך צוגעקוקט צו דער קלענסטער זאך, צו יעדען שטיקעל
זעגעל, צו יעדעס ברעטעלע, צו יעדען נאגעל אין זייער באַאָט. — אלעס איז גע-
ווען אין דער בעסטער ארדנונג. אלעס איז געווען צוגעפּאַסט און איינגעארדענט,
וויא עס דארף זיין.

געגען אבענד האט דשאן בונסבי געמעלדעט, אז זיי זיינען שוין איינגע-
פֿאהרען צוויי הונדערט און צוואנציג מייל פֿון האָנג-קאָנג. פֿילעאַס פֿאָגג האט
ארויסגענומען זיין נאטיץ בוך און האט געמאכט זיין רעכנונג. ווען ער קומט קיי

יאָקאָהאָמאַ דעם 14טען נאוועמבער, האט ער ניט געוואונען און ניט פערלארען קיין צייט.

ביי נאכט איז דער טאַנקאַדער דורכגעפאהרען דיא מעער ענגע—א שמאלער פאס מעער צווישען צוויי שטיקער לאנד—וועלכע געפינט זיך צווישען דער גרויסער אינזעל פאָרמאָזאַ און דאס לאנד כינאַ. דיא אינזעל פאָרמאָזאַ געהערט אויך צו כינאַ. אין דיעזער מעער ענגע איז דאס מעער געוועזן זעהר אונרוהיג. דיא „טאַנקאַדער" איז געגאנגען לאנגזאם און דשאן בונסבי מיט זיינע מאטראזען האבען געאַרבייט זעהר שווער.

אין דער פריה איז דער ווינד געווארען שטארקער. בונסבי האט א קוק געטהאן אויפ'ן הימעל און איז געווארען ערנסט. אלס אלטער מאטראז, האט ער דערקענט אן דעם הימעל, אז דאס וועטער וועט זיך ענדערן. עס וועט זיין אַ שטורמווינד.

דיא לופט איז געוועזן שווער און שטיקענד. געגען אַכט אוהר האט זיך געוויעזען ארום דער זון אַ רויטער וואלקען. דאס מעער איז געוועזן צוואר רוהיג, עס האבען זיך אבער אויפגעהויבען הויכע, לאנגע וועלען, וועלכע האבען אנגעהויבען צו שיינען מיט אַ בלויע ליכטיגקייט.

עס איז געווארען שטארק פינסטער. דאס גאנצע מעער האט אנגעהויבען צו שיינען מיט אַ מאטען, בלויען שיין, וויא דער שיין פון פערפוילט האלץ.

דשאן בונסבי האט אַ לאנגע צייט בעטראכט דעם הימעל און דאס מעער. מיט יעדער מינוט איז ער געווארען אלץ ערנסטער. ער האט דייטליך געזעהן, אז עס קומט אן איינער פון דיא שרעקליכע שטורמווינדען, וועלכע זיינען זעהר געפעהרליך פאר דיא שיפען אין דיא כינעזישע מעערן.

— ווען דיא גרויסע דאמפף שיפען, דיא ריעזען, ציטערן פאר אזא שטורמווינד, האט ער זיך געטראכט, וויפיעל מעהר דארף איך מורא האבען מיט מיין שוואכעס באָאָט?

ענדליך איז ער צוגעגאנגען צו פילעאַס פאָגג און האט איהם געפרעגט:

— קען איך עפעס רעדען מיט אייך?

— ביטע! רעדט! האט פילעאַס פאָגג געענטפערט.

— מיר וועלען האבען אַ שטורם.

— פון וואס פאר אַ זייט וועט קומען דער שטורם, פון דיא נארד זייט אדער פון דיא זיד זייט? האט פילעאַס פאָגג געפרעגט גלייכגילטיג.

דיא „טאַנקאַדער" איז געפאהרען פון זידען קיין נארדען (פון דרום קיין צפון).

— דער שטורם וועט קומען פון דער זיד זייט (פון דרום). — עס איז אבער קיין געוועהנליכער שטורם. איך האב מורא, מיר וועלען האבען א טייפון, איינער פון דיא שרעקליכסטע שטורמווינדען אין דיעזע וואסערן.

— דאס שאדעט ניט, האט פילעאַס פאָגג געזאגט. ווען דער טייפון וועט קומען פון זידען, וועט ער אונז טרייבען קיין נארדען. מיט אזא טייפון בין איך צופריעדען.

— אויב אזוי, האָב איך מיט אייך ניט וואָס צו רעדען, האָט דשאָן בונסבי געזאָגט.

מיט דיעזע ווערטער איז ער זיך אוועקגעגאנגען צום רעדעל פֿון דער „טאַנ־קאַדער“. ער האט זעהר גוט געוואוסט, וואס אַ טייפֿון איז. אים זומער, אין דער ווארעמער צייט, געדויערט א מאל דער טאייפֿון א גאנץ קורצע צייט. ער מאַכט א שעהנעם פֿייערווערק אויפֿ׳ן הימעל. אין אַ צייט פֿון אַ שטונדע הערט דאס בליצען גאר ניט אויף. עס האלט אין איין בליצען. אין ווינטער אבער קען א טייפֿון געדויערן אַ גאנצען טאג. דאס מעער רוישט און קאכט אזוי שטארק, אז דיא וואסערן פֿון דער גרעסטער טיעפֿעניש קומען אַרויף. אזא טייפֿון איז זעהר געפֿעהרליך פֿאר דיא שיפֿען, וועלכע ער טרעפֿט אויף זיין וועג.

דשאָן בונסבי האט געטהאן אלעס מעגליכע אום אויסצוהאלטען דעם טייפֿון. ער האט צונויפֿגעצייגען אלע זעגעל, האט בעפֿעסטיגט און צוגעבונדען דיא קליינע רעטונגס שיפֿלעך און האט זיך פֿערזארגט מיט אלע זאכען, וועלכע זיינען נעט־היג אין אזא פֿאל. ער האט געבעטען זיינע פאסאזשירען, זיי זאלען אראפגעהן אין זייערע קאיוטען און זאלען פֿערמאכען פעסט דיא טהירלעך.

— דיא וועללען (כוואליעס) וועלען געווים אריבערגעהן איבערן דעק, האט ער זיי געזאגט. איהר וועט ווערן נאַס. דאס איז נאך אַ קלייניגקייט. עס מאַכט זיך א מאל, אז עס קומט אן א שרעקליכע כוואַליע און שווענקט אראפ אלעס פֿונ׳ם דעק. מיר, מאטראזען זיינען שוין געוואינט דערצו. א מענשען, וועלכער איז ניט געוואינט דערצו, קען דיא כוואליע אראפשלעפען אין מעער.

פֿילעאַס פֿאָגג און אַאודאַ האבען איהם אנפֿאנגס געפֿאלגט און זיינען אראפגעגאנגען אין דער קאַיוטע. עס איז אבער געוועזען אונמעגליך איינצוזיצען אין אַ קליין צימערל און נאך אין דער פֿינסטער. דיא לופֿט איז אויפֿ׳ן דעק אויך געוועזען זעהר שווער און שטיקענד. אין דער קאיוטע האט מען שוין גאר ניט גע־קענט אויסהאלטען.

זיי האבען געמוזט צוריק ארויפֿגעהן אויפֿ׳ן דעק. פֿיקס איז זיי נאכגעגאַנ־גען. ער האט אויך ניט געקענט איינזיצען אין דער פֿינסטער׳ער און דומפֿיגער קאַיוטע. דשאָן בונסבי האָט געהייסען אויסציעהען שטריק אויפ׳ן דעק פון דיא זעגעל בוימער צו דיא קאַיוטען און האָט אָנגעזאָגט זיינע פּאַסאַזשירען, זיי זאָלען זיך האַלטען פעסט אן דיא שטריק.

אין דרויסען איז געוועזען שטיל און רוהיג. אַלע האָבען געוואַרט. ביי יע־דען האָט דאָס האַרץ שטאַרק געקלאַפּט. יעדער האָט געוואוסט, אז דאָס מעער וועט באַלד אויפשפּיעלען איינע פון זיינע זאָנדערבאַרע טענץ, וועלכע, ווען מען זעהט איין מאָל אין לעבען, קען מען שוין אייביג ניט פערגעסען.

אום אַכט אוהר האָט זיך אָנגעהויבען א ווינד. עס האָט אָנגעהויבען צו רע־גענען. פון מינוט צו מינוט איז דער ווינד געוואָרען שטאַרקער און שטאַרקער. דאָס מעער האָט אָנגעהויבען צו רוישען, צו קאָכען און צו שוימען, וויא אַ קעסעל. כוואַליעס, הויך וויא דיא בערג, האָבען אויפגעהויבען דיא קליינע און

שוואכע „טאנקאדער“ אין האבען זיא געווארפען פון איינער צום אנדערן, ווי קינדער ווארפען איינער צום אנדערן א גומי באלל.

דיא בייזע כוואליעס וואלטען זיא געוויס געוועזן פערשלונגען, ווען ניט דער געשיקטער און געאיבטער מאטראז, דשאן בונסבי. ער האט שוין איבערגעלעבט שטורמווינדען אין דיעזע וואסערן און האט געוואוסט, וויא אזוי צו קירעווען זיין באאט אין אזא שטורם. קוים האט א גרויסע כוואליע א ווארף געטהאן דיא „טאנקאדער“, האט ער א דרעה געטהאן דאס רעדעל און זיין שיפעלע איז שוין געזעסען אויפ'ן ברייטען רוקען פון אנאנדער כוואליע. מען וואלט געקענט זאגען, אז ער האט זיך געשפיעלט אדער גערייצט מיט דיא כוואליעס.

פיליאס פאגג, אאודא און פיקס האבען זיך אנגעהאלטען פעסט אן דיא שטריק און האבען צוגעזעהן דעם שרעקליכען קאמפף, וואס פיער מענשען שטעלען זיך אונטער צו קעמפפען מיט'ן ווילדען און בייזען מעער. פון צייט צו צייט פלעגט אנקומען א גרויסע כוואליע און פלעגט זיי אפגיעסען פון קאפ ביז אין דיא פיס.

פיקס פלעגט זיך יעדעס מאל אפטרייסלען, וויא א נאסער קאטער. איהם איז שטארק ניט געפעלען אזא סארט קאלטע בעדער. פיליאס פאגג איז געבליעבען רוהיג און קאלטבלוטיג, גלייך וויא ער זיצט אין רעפארם קלוב און לעזט צייטונגען. אאודא פלעגט יעדעס מאל, ווען דיא כוואליע איז פאראיבערגעגאנגען, א קוק טהאן אויף פיליאס פאגג. זיא האט געשעפט מוטה און שטארקייט פון זיין גלייכגילטיגקייט.

דער שטורם איז געווארען מיט יעדער מינוט שטארקער. א גאנצען טאג האט דער טאפפערער דשאן בונסבי געקעמפפט געגען דעם שטורם. אין דרויסען איז נאך געוועזן גענוג ליכטיג אום צו זעהן, וואו מען איז אין דער וועלט. ביז אהער האט דער ווינד געבלאזען פון זיד קיין נארד (פון צפון קיין דרום) און האט געטריעבען דיא „טאנקאדער“ אלץ ווייטער און ווייטער.

געגען אבענד האט זיך דער ווינד אויסגעדרעהט און האט אנגעהויבען צו בלאזען פון אנאנדער זייט, דיא כוואליעס האבען יעצט געטראפען דיא „טאנקאדער“ אין זייט. עס איז געווארען זעהר שווער זיא צו קירעווען. דשאן בונסבי מיט זיינע מאטראזען זיינען שוין מיעד געווארען. וויא אנגענעהם עס איז צו צו פערדיענען געלד, א מענש קען דאך ניט טהאן מעהר, וויפיעל זיינע קרעפטען ערלויבען איהם.

עס האט אנגעהויבען פינסטער צו ווערן. דער שטורם האט געברויזט און געקאכט נאך שטארקער. דשאן בונסבי איז געווארען אלץ ערנסטער און ערנסטער.

— מיר מוזען זעהן צו פאהרען ערגעץ צו א פארט אין כינא אדער אויף דער אינזעל פארמאזא, האט ענדליך געזאגט איינער פון דיא מאטראזען. ביי טאג האבען מיר אויסגעהאלטען דעם שטורם, ביי נאכט אבער איז עס א צו גרויסער ריסק.

דשאן בונסבי האט ניט געענטפערט. ער האט איינגעזעהן, אז זיין מאט

ראז האט רעכט. ער האט זיך נאך איבערלעגט איינינע צייט און איז ענדליך צוגעגאנגען צו פּילעאַס פאָגג.

— מיין הערר! איך מיין, אז עס וועט זיין גלייכער, מיר זאלען צופאהרען ערגעץ צו אַ פארט אין כינא אדער אויף דער אינזעל פאָרמאָזאַ, האט ער איהם געזאגט.

— איך מיין אויך אזוי, האט פּילעאַס פאָגג געענטפערט רוהיג.

— דיא פראגע איז נור, צו וואס פאר א פארט זאלען מיר צופאהרען? האט דשאן בונסבי געפרעגט.

— איך וויים נור פון איין פארט, האט פּילעאַס פאָגג געענטפערט.

— וויא הייסט ער? וועל איך צופאהרען אהין.

— ער הייסט שאַנחאַי!

איינינע מינוטען האט דשאן בונסבי ניט פערשטאנען, וואס פּילעאַס פאָגג מיינט. ער האט ניט געקענט פערשטעהן, וויפיעל מוטה און וויפיעל ענטשלאָסענהייט עס זיינען געווען אויסגעדריקט אין פּילעאַס פאָגג'ס לעצטע ווערטער. באלד אבער האט ער עס פערשטאנען. דער קוראַזש פון פּילעאַס פאָגג האט איהם איבעררראשט. ער האט זיך אויפגעכאַפּט, וויא איינער פון אַ שווערן שלאף און האט אויסגערופען:

— איהר האט רעכט, מיין הערר! איך פאהר קיין שאַנחאַי!

מיט דיזע ווערטער איז ער צוגעגאנגען צום רעדעל און האט געפיהרט דיא „טאַנקאַדער“ קיין נארדען — קיין שאַנחאַי.

דיא נאכט איז געווען אַ שרעקליכע זאגאר פאר אזעלכע מענשען, וויא דשאן בונסבי מיט זיינע מאַטראָזען. אזא שטורם האבען זיי נאך קיין מאל ניט דורכגעמאכט.

אַאודאַ האט זיך קוים געהאלטען אויף דיא פיס. זיא איז געווען שרעקליך מיעד און האט דאך ניט געוואלט אראפּגעהן אין דער קאַיוטע. פּילעאַס פאָגג איז איינינע מאל צוגעגאנגען צו איהר זיא העלפען און שטיצען, אז דיא שרעקליכע כוואליעס זאלען זיא ניט אראפּשווענקען פון'ם דעק.

פיקס האט זיך צוגעבונדען צו אַ זעגעלבוים און איז זיך געשטאנען גאנץ רוהיג. ער האט געוויס ניט געוואלט דערטרונקען ווערן און וואלט געווען זעהר צופריעדען, ווען זיי זאלען ערגעץ צופאהרען צו אַ פארט. ער האט זיך אבער ניט געקענט אריינמישען. ער איז דאך ניט מעהר, וויא אַ פרעמדער, וועלכען מען האט אויפגענומען פאר רחמנות אויפ'ן שיף.

אזוי איז פערגאנגען דיא נאכט. דער טייפון האט געוויזען אלעס, וואס ער קען. ער האט געבראַזשעט, געפייפט, געברומט און געזומט. און דאך זיינען זיעבען מענשען געפאָהרען אויף א קליין שיפעל און האבען געקעמפּפט געגען איהם. עס האט זיי ניט געהארט, וואס ער בייזערט זיך. זיי האבען געקעמפּפט און געזיעגט!

עס איז געוואָרען טאג. דער שטורם האט עטוואס נאכגעלאזען. מען האט געקענט זעהן א גרויסע שטרעקע אויפ'ן מעער און זאגאר דיא ברעגעס פון כינא. זא ווייט דאס אויג האט געקענט גרייכען, האט מען ניט געזעהן קיין שיף, קיין באָאָט און קיין דשונקא. — דיא „טאַנקאַדער" איז געווען דיא איינציגע, וועלכע האט געוואגט צו פאָהרען אין אזא שטורם.

אלע זיינען געווען מיעד אין צובראכען פון דער שווערער ארבייט אין דיעזע שרעקליכע נאכט. דער ווינד האט נאכגעלאזען, דאס מעער אבער איז נאך אלץ געווען אונרוהיג. דיא כוואליעס זיינען נאך געווען הויך, וויא בערג. זיי זיינען אבער מעהר ניט געלאָפען איינע נאך דער אנדערער מיט אזא קראַפט.

דיא פאסאזשירען האבען געמוזט עפעס עסען און זיך א ביסעל אפרוהען. ערשט געגען מיטאג איז פילעאַס פאָגג און אאודא אראפגעגאנגען אין זייער קאַיוטע.

געגען אבענד האט זיך דער הימעל אין גאנצען אויסגעלייטערט און דאס מעער איז געוואָרען עטוואס רוהיגער. דשאן בונסבי מיט זיינע מאטראזען האבען געמוזט זיך א ביסעל אפרוהען. צוויי פון זיי זיינען געגאנגען עסען און שלאָפען און דריי זיינען געבליעבען אויפ'ן דעק. ווען דיא צוויי האבען זיך אפגערוהט א פאר שטונדען, זיינען זיי ארויפגעקומען און דיא דריי זיינען אראפגעגאנגען עסען און שלאָפען.

אזוי איז פערגאנגען דיא נאכט. דעם 11טען נאוועמבער איז דער פריה איז פילעאַס פאָגג ארויפגעקומען אויפ'ן דעק און האט געפרעגט דעם קאפיטאן, וויא ווייט זיי זיינען נאך פון שאַנחאַי?

— א הונדערט מייל, האט דשאן בונסבי געענטפערט.

ריעזע הונדערט מייל מוזען זיי איינפאהרען ביז זיעבען אוהר פאר נאכט. ווען זיי וועלען ניט אנקומען קיין שאַנחאַי האלב נאך זעקס, וועט דער פאסט דאמפפער אוועקגעהן און פילעאַס פאָגג וועט פערליערן אכט טעג. דער שטורם האט זיי זעהר פיעל געשטערט. זיי האבען פערלארען פיעל צייט איבער איהם.

דשאן בונסבי איז געווען ערנסט און פערטראכט. ער קען פערליערן דיא צוויי הונדערט פונט בעלוינונג, וועלכע פילעאַס פאָגג האט איהם צוגעזאגט. ער האט געהייסען ארויפציעהען אלע זעגעל און האט זיך ווידער אליין געשטעלט ביים רעדעל.

געגען מיטאג איז דיא „טאַנקאַדער" געווען נור פינף און פערציג מייל פון שאַנחאַי. דיעזע פינף און פערציג מייל מוז זיא מאכען אין זעקס שטונדען, זאנסט וועט זיא ניט דערגרייכען דעם פאסט דאמפפער. אלע זיינען געשטאנען אויפ'ן דעק. אלע האבען געקוקט אין אלע זייטען. ביי אלעמען האט געקלאפט דאס הערץ. יעדער האט שוין געוואלט זיין אין שאַנחאַי.

וואלט זיך יעצט אויפגעהויבען א שטארקער ווינד, וואלטען אלע געווים צופריעדען געווען. ווען מען דארף אבער א ווינד, דאמאלס קומט ער ניט. וויא איף צולהכעיס, איז דער ווינד געוואָרען נאך שוואכער. דשאן בונסבי מיט זיינע

מאטראָזען האבען געטהאן אלעס מעגליכע אום צו טרייבען ווייער באָאָט.

געגען זעקס אוהר פֿאר נאכט האט דשאן בונסבי בערעכענט, אז זיי זיינען נור צעהן מייל ווייט פֿון'ם כינעזישען ברעג. דיא שטאדט שאַנחאַי ליעגט מיט צוועלף מייל ווייטער ביים טייך שאַנחאַי. ער וואלט אבער צופֿריעדען געווען, ער זאל נור צוקומען צום ארט, וואו דער טייך שאַנחאַי פֿאלט אריין אין מעער, ווייל דארט מוז דער פאסט דאמפפֿער דורכגעהן, וועט פֿילעאַס פֿאָגג זיך קענען אויפֿזעצען אויפֿ'ן דאמפפֿער.

ליידער, פֿליעסט דער טייך שאַנחאַי זעהר שטארק און עס איז ניט אזוי לייכט צו איהם צוצוקומען אויף אַ שוואַכעס זעגעל שיף. ווען עס איז אַ שטאַרקער ווינד פֿון'ם מעער, טרייבט דער ווינד דאס זעגעל שיף אין טייך אריין. דאס מאל אבער איז קיין ווינד גאר ניט געווען.

אום זיעבען אוהר איז דיא „טאַנקאַדער“ נאך געווען דריי מייל פֿון'ם ברעג. דשאן בונסבי האט געוואלט ארויסזאגען אן ענגלישען: גאָדדעם! ער האט זיך אבער געשעהמט פֿאר פֿילעאַס פֿאָגג, וועלכער איז געשטאַנען לעבען איהם און האט געקוקט אויפֿ'ן ברעג, וועלכער איז געווען אזוי נאהענט, אז מען וואלט איהם געקענט מיט דער האנד דערגרייכען — אזוי נאהענט האט עס זיך אויסגעוויעזען — און דאך מוז ער פֿערליערען זיין געלד און זיין צייט!

אין דיעזע מינוט האט זיך געוויעזען פֿון'ם ברעג א הויכער, שווארצער קוימען, פֿון וועלכען עס איז ארויסגעגאנגען א ווייסער וואלקען רויך. דאס איז געווען דער אמעריקאנער פאסט דאמפפֿער. ער איז פונקט אום זיעבען אוהר ארויסגעפֿאהרען פֿון שאַנחאַי אויף זיין רייזע קיין סאן פֿראנציסקא. אויפֿ'ן וועג האט ער געדארפֿט בלייבען שטעהן אין נאַגאַסאַקי און אין יאָקאָהאַמאַ.

— גאָדדעם! האט געקריצט מיט דיא צעהנער דשאן בונסבי, איך האב פֿערשפעטיגט!

— גיב אַ סיגנאל דעם פאסט דאמפפֿער, ער זאל בלייבען שטעהן, האט פֿילעאַס פֿאָגג געזאגט רוהיג.

אויפֿ'ן דעק פֿון דער „טאַנקאַדער“ איז געשטאנען אַ קליינע קאַנאָנע, פֿון וועלכע מען האט געקענט אויסשיעסען אין אַ נויט און געבען א צייכען, אז מען בעט הילף. דשאן בונסבי איז צוגעגאנגען צו דער קאנאנע און האט געוואלט אויסשיעסען.

— וואַרט! האט פֿילעאַס פֿאָגג געזאגט. מען מוז דאך ווייזען דעם פאסט דאמפפֿער, וואס מיר פֿערלאנגען. ציה ארויף דעם פֿלאג אויף האלב מאַסט.

ארויפֿציעהען א פֿלאג אין דער מיט פֿון'ם דראנג, ניט ביז אויבען, איז אַ צייכען פֿון טרויער אדער פֿון נויט.

דשאן בונסבי האט איהם געפֿאלגט און האט ארויפֿגעצויגען דעם ענגלישען פֿלאג אויף האלב מאַסט.

— יעצט שיעס אויס! האט פֿילעאַס פֿאָגג קאמאנדירט.

— בום! האט אַ טראך געטהאן דיא קליינע קאַנאָנע אין דער שטילען לופֿט.

23טעם קאפיטעל.

פאספארטו ווערט געוואהר, אז מען מעג אפילו זיין אין עק וועלט, דארף מען דארט אויך האבען געלד אין קעשענע.

דער „קארנאטיק" איז ארויסגעפאהרען פון האנג-קאנג אום אכט אוהר, וויא מען האט געזאגט אין טיקעט אפיס, און איז געגאנגען זעהר שנעל מיט פולען דאמפף גלייך קיין יאקאהאמא. דער שיפס קאפיטאן האט געוואלט אניאגען דיא צייט, וואס ער האט פערלארען אין האנג-קאנג דורך דיא רעפאראטור פון'ם קעסעל. ער איז דאהער געפאהרען זעהר שנעל.

ווען דער פראוויאנט מייסטער איז ארומגעגאנגען דיא קאיוטען זעהן, אויב אלע פאסאזשירען זיינען דא אויפ'ן שיף, האט ער געפונען, אז צוויי קאיוטען זיינען לעדיג. ער האט נאכגעקוקט אין דיא פאסאזשיר ליסטע און האט געפונען, אז דיעזע צוויי קאיוטען האט גענומען א פאסאזשיר מיט'ן נאמען פילעאס פאגג.

דעם אנדערן טאג אין דער פריה, האבען דיא פאסאזשירען און דיא מאטראזען פון'ם „קארנאטיק" דערזעהן, וויא פון א קאיוטע צווייטער קלאסע איז ארויסגעקראכען א פאסאזשיר מיט האלב פערשלאפענע, ווילדע אויגען און מיט צושויבערטע האר. ער האט זיך קוים געהאלטען אויף דיא פיס און האט זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען, גלייך וויא ער זוכט עפעס.

דיעזער פאסאזשיר איז געווען פאספארטו. מיט איהם האט זיך געטראפען אזא געשיכטע:

וויא מיר האבען געזעהן, איז ער אראפגעפאלען פון זיין שטוהל און צוויי קעלנער האבען איהם אוועקגעטראגען צום ברייטען דיוואן און האבען איהם אניעדערגעלעגט לעבען דיא איבעריגע אפיום רויכערער.

ער איז געשלאפען געשמאק, אבער ניט פון'ם אפיום. ער איז שוין געווען שטארק שיכור, ווען פיקס האט איהם געגעבען דיא פייפ מיט אפיום. ער האט ניט אראפגעשלונגען דעם רויך פון'ם אפיום, וויא אלע אפיום רויכערער טהוען — ער האט איהם ניט פערצויגען. — ער האט איהם נור אריינגענומען אין מויל און האט איהם באלד ארויסגעלאזען. דער אפיום האט אויף איהם ניט געווירקט. ער איז געשלאפען געשמאק, ווייל ער איז געווען שיכור פון'ם פארטוויין, מיט וועלכען פיקס האט איהם אנגעגאסען.

ער איז געשלאפען אייניגע שטונדען און האט זיך אויפגעכאפט. אין סאלון האט שוין געברענט ליכט. ער האט א קוק געטהאן אויף דער אוהר — א פיערטעל צו אכט!

— דער „קארנאטיק" פאהרט אוועק פונקט אכט אוהר! האט ער ארויסגערופען און איז ארויסגעלאפען, וויא א וואהנזיניגער.

ער איז געלאפען צום פארט, וועלכער איז געווען גאנץ נאהענט. אויפ'ן וועג האט ער אלץ געזאגט צו זיך אליין:

— דער „קארנאטיק", דער „קארנאטיק"!

ער איז אנגעקומען צום קארנאטיק פונקט אין דער לעצטער מינוט, ווען דיא מאטראזען האבען צונענומען דאס בריקעל. וואס מען ווארפט ארויס פון דער שיף, דיא פאסאזשירען זאלען קענען ארויפגעהן. ער איז געווען דער לעצטער פאסאזשיר.

פאספארטו איז נאך נים געווען גאנץ ניכטער, ווען ער איז ארויפגעגאנגען אויפ'ן דעק פונ'ם „קארנאטיק". ער איז נאך נים געווען גענוג שטארק אויף דיא פים. ער איז ארומגעגאנגען א ביסעל אויפ'ן דעק, האט זיך אנגעשלאגען אן א בינטעל שטריק און איז אומגעפאלען. איינער פון דיא מאטראזען האט געזעהן, וויא ער איז אומגעפאלען און האט מיט איהם מיטלייד געהאט. ער האט איהם אראפגעפיהרט אין א קאיוטע און האט זיך איהם געהייסען לעגען שלאפען.

פאספארטו איז באלד אנטשלאפען געווארען און האט זיך אויפגעכאפט ערשט דעם אנדערן טאג אין דער פריה. דער קאפ האט איהם נאך וועה געטהאן פונ'ם נעכטיגען טרינקען. עס איז איהם געווען נים גוט אויפ'ן הארצען. ער איז ארויפגעגאנגען אויפ'ן דעק און האט אנגעהויבען צו אטהעמען דיא פרישע און געזונדע מהער לופט.

באלד איז ער געקומען צו זיין פולען פערשטאנד. ער האט זיך אנגעהויבען צו דערמאנען, וואו ער איז נעכטען געווען, וואס ער האט געטהאן און וויא ער קומט אויפ'ן שיף.

— איך האב מיך זעהר מיאום אנגעשיכורט, האט ער געזאגט צו זיך אליין. וואס וועט פילעאס פאגג זאגען דארויף? איך האב געוויס געטהאן זעהר שלעכט, וואס איך האב געטרונקען וויין מיט דיעזען שפירהונד, פיקס. — איך בין אבער פינקטליך געקומען צום שיף. דאס איז געווען דיא הויפט זאכע!

ער האט זיך אנגעהויבען צו דערמאנען, וואס פיקס האט מיט איהם נעכטען גערעדט וועגען זיין הערר.

— נו! יעצט זיינען מיר פון איהם לויז געווארען! האט ער אויסגערופען. ער וועט מורא האבען אונז נאכצופאהרען. — דער שפירהונד! דער דעטעקטיוו! ער וואגט צו זאגען, אז פילעאס פאגג איז א רויבער! פילעאס פאגג איז אזא רויבער, וויא איך בין א מערדער. לאז ער זיך נור וויוזען דער דעטעקטיוו! איך וועל איהם ברעכען דיא ביינער!

יעצט האט זיך איהם פארגעשטעלט אנאנדער פראגע. זאל ער באלד געהן און אלעם דערצעהלען פילעאס פאגג אדער זאל ער נאך ווארטען? —

— נאך וואס זאל איך בעאונרוהיגען דעם גוטען פילעאס פאגג און איהם דערצעהלען, אז דיא לאנדאנער פאליציי האט איהם נאכגעשיקט א דעטעקטיוו, וועיל זיא מיינט, אז ער איז א באנק רויבער? ניין! עס איז גלייכער, איך זאל יעצט שווייגען. ווען מיר וועלען קומען צוריק קיין לאנדאן, וועל איך איהם דערצעהלען דיא גאנצע געשיכטע. — יעצט דארף איך געהן זוכען מיסטער פילעאס

פאַנג און איהם בעטען אום פערצייהונג, וואס איך בין נעכטען א גאנצען טאג ניט געווען אין האטעל.

פאספארטו האט אנגעהויבען ארומצוגעהן אויפ'ן דעק. פיעללייכט וועט ער ערגעץ דערזעהן זיין הערר. דאס מעער איז געווען אונרוהיג. עס איז געווען זעהר שווער איינצושטעהן אויפ'ן דעק, בעזאנדערס פאר פאספארטו. איהם האט נאך געדרוישט דער קאפ פון'ם וויין, וואס ער האט נעכטען געטרונקען. ער האט זיך אנגעהאלטען אן דיא שטריק, אן דיא זעגעל בייטער, אן דיא ווענט פון דיא קאַיוטען און האט געזוכט זיין הערר.

ער האט איהם אבער אין ערגעץ ניט געפונען.

— מעגליך, אז ער האט געפונען איינעם, מיט וועמען ער קען שפיעלען אין קארטען און שפיעלט מיט איהם, האט ער זיך געטראַכט. — וואו איז אבער מאדאם אַאודאַ? פאר וואס זעהט מען זיא ניט?

ער איז אריינגעגאנגען אין סאלון ערשטער קלאסע און האט געפרעגט דעם ערשטען סטיואַרד:

— קענט איהר מיר ניט זאגען, אין וועלכער קאיוטע געפינט זיך א הויכער, שעהנער יונגער הערר פון עטליכע און דרייסיג יאהר? ער האט מיט זיך א יונגע ליידי, פאר וועלכע ער האט גענומען אַ בעזונדערע קאיוטע.

דערביי האט ער איהם געוויעזען דיא שיפסקארטען, וועלכע ער האט נעכ־טען געקויפט אין טיקעט אפיס.

— אזא מאן האבען מיר ניט אויפ'ן שיף, האט איהם דער סטיואַרד געענט־פערט. איך קען אייך ווייזען דיא ליסטע פון דיא פאסאזשירען, וועלכע מיר האבען אויפ'ן שיף.

ער האט איהם געוויעזען דיא ליסטע. פאספארטו האט זיא דורכגעלעזען פון אנהייב ביז צו ענדע. — דער נאמען פילעאס פאַגג איז ניט געווען אויף דער ליסטע.

פאספארטו איז געבליעבען שטעהן, וויא פערשטיינערט. ער האט געטראַכט איינינע מינוטען. א נייער געדאנק איז איהם געקומען אין קאפ: מעגליך, אז ער איז גאר ניט אויפ'ן „קארנאַטיק". ער איז געווען נעכטען שטארק שיכור. עס איז מעגליך, שיכורערהייט איז ער פערקראכען אויף אגאנדער שיף!

— זאגט מיר, איך בעט אייך, בין איך אויפ'ן דעק פון'ם „קארנאַטיק"?

— יא, האט דער סטיואַרד געענטפערט.

— פאהרען מיר קיין יאָקאָהאמאַ?

— יא, געוויס!

פאספארטו איז געפאַלען אויף אַ שטוהל, וועלכע איז געשטאנען לעבען איהם און האט זיך אנגעחאַפט ביים קאפ. ער האט אנגעהויבען צו פערשטעהן, וואס דא איז פארגעקומען.

— איך האב ניט געזאגט מיין הערר, אז דער „קארנאַטיק" וועט אפגעהן אום אכט אוהר אבענדס. ער האט דערפון ניט געוואוסט. האט געווארט ביזז

אנדערן טאג און איז צוגעקומען צום פארט, ווען דער „קאַרנאַטיק" איז שוין געוועזען א פאר הונדערט מייל ווייט פון האָנג-קאָנג!

און דאס איז זיין שולד! — ער, פאַספאַרטו, וועלכער האט זיך גערימט, אז ער קען דיענען ביי אזא פינקטליכען מענשען, וויא פילעאַס פאָגג, האט געמאכט אזא גראבען פעהלער! דורך איהם וועט פילעאַס פאָגג מוזען בלייבען אין האָנג-קאָנג! דורך איהם וועט ער פערליערען פופציג טויזענד פונט סטערלינג!

ווער אבער איז שולדיג אין דעם אלעמען? — דער שפירהונד! דער דעטעקטיוו! דיעזער פאלשער און ניעדערטרעכטיגער פיקס!

— איך וועל מיך שוין מיט איהם אפרעכענען! לאז ער נור ארייננפאלען נאך א מאל אין מיינע הענד! איך וועל איהם צוברעכען דיא ביינער! איך וועל איהם צורייסען אויף שטיקער! איך וועל....

ער איז געזעסען א געוויסע צייט אויף זיין שטוהל, וויא א וואהנזיניגער. ער האט יעצט אלעס פערשטאנען. ער האט פערשטאנען, אז פיקס האט איהם אומיסטען אנגעשיכורט, אום ער זאל ניט מעלדען פילעאַס פאָגג, אז דער „קאַרנאַטיק" געהט אוועק נאך דעמזעלבען טאָג.

— וואס טהוט מען יעצט? האט ער ענדליך געפרעגט זיך אליין.

ער האט אנגעהויבען צו זוכען אין דיא קעשענעס — ער האט ניט א סענט. פילעאַס פאָגג האט איהם ניט געגעבען דאס געלד צו טראגען, ווייל ער האט געוואלט געהן מיט אַאודאַ, איהר קויפען קליידער. פאספארטו האט אין דעם טאג געהאט ביי זיך נור אזוי פיעל געלד, וויפיעל עס איז געוועזען נעטהיג צו בעצאהלען פאר דיא שיפסקארטען.

ער האט זיך אויפגעהויבען און האט אנגעהויבען ארומצוגעהן אין גרויסען זאַל. זיין פראנצייזישער כאראקטער האט זיך באלד ארויסגעוויעזען.

— דערווייל האב איך וואס צו עסען, האט ער זיך געטראַכט. איך מעג זאגאר עסען פאר דריי מענשען. איך האב דאך שיפס קארטען פאר דריי מענשען. איך מעג נעהמען פילעאַס פאָגגס קאַיוטע. — לאמיך דערווייל עסען און טרינקען. וואס עס וועט זיין, וועט זיין! ווען איך וועל קומען קיין יאָקאָהאַמאַ, וועל איך זעהן, וואס איך קען ווייטער טהאן.

ער האט זיך געהייסען געבען אַ גרויסע גלאז קאניאַק און האט זיא אויסגעטרונקען מיט א מאל. דער קאניאק האט איהם אין גאנצען אויסגעניכטערט. ער איז נעגאנגען אין דער קאיוטע ערשטער קלאסע, וועלכע מען האט געהאלטען פאר פילעאַס פאָגג און האט זיך צולעגט, וויא אַ גראף. ער האט זיך געהייסען געבען דיא בעסטע עסענס און דיא טהייערסטע ווינע און האט געגעסען און געטרונקען פאר דריי מענשען.

— צו וואס זאל איך שענקען דער שיפס קאמפאני? האט ער געזאגט. איך האב בעצאהלט פאר דריי מענשען, דארף איך עסען און טרינקען פאר דריי מענשען. —

א גאנצען טאג האט ער נעגעסען און געטרונקען, וויפיעל עס האט נור

געקענט אריין אין איהם, גלייך וויא ער האט געוואוסט, אז אין יאָקאָהאַמאַ וועט ער ניט האבען וואס צו עסען. דער סטיואַרד פֿון דער קאַרנאַטיק האט גאר ניט געקענט זאַגען עפּעס דאגעגען. פּאַססאַרטו האט איהם יעדעס מאל געוויזען, אַז ער האט דריי שיפֿס קארטען און פֿאהרט איינער אליין.

אונטערדעסען איז דער „קאַרנאַטיק" געפֿאהרען אלץ ווייטער און ווייטער. דער שיפֿס קאפּיטאַן האט זיך געאיילט און האט געהייסען דעם מאשיניסט טרייבען דיא מאַשין מיט פולען דאמפּף.

דעם 13טען נאוועמבער אין דער פֿריה האט דער מאַטראז, וואס איז געשטאנען אויף דער וואך, אויסגערופֿען:

— לאנד!

אלע פּאסאזשירען זיינען ארויסגעלאָפֿען אויפֿ'ן דעק. יעדער האט געוואלט זעהן דעם פּארט פֿון יאָקאָהאַמאַ; יעדער האט געוואלט זעהן יאַפּאַן, דיעזעס וואונדער לאנד, וועלכעס איז א מאל געווען פֿערשלאסען פֿאר פֿרעמדע פֿעלקער. יעדער האט געוואלט זעהן דיעזעס גראסע קייזערטהום, וועלכעס ליעגט אויף טויזענד אינזלען. גאנץ יאַפּאַן בעשטעהט פֿון אינזלען, גרעסערע און קלענערע. דיא דריי גרויסע אינזלען הייסען: קיו-סיו, ניפּאָן און יעססא. דיא נעמען פֿון דיא קלענערע אינזלען זיינען נאך ווייניג בעקאַנט.

מיר ווייסען, אז אין 1875 האט רוסלאנד אפּגענומען דאס גרויסע אינזעל סאַכאַלין און האט געמאכט דערפֿון אן אסטראג, א צווייטעס סיביר.

יאַפּאַן איז ווירקליך אַ וואונדער לאנד. מען האט עס נאך ווייניג אויסגעפֿאָרשט, מען קען עס נאך זעהר ווייניג. מען ווייס נור, אז ביז 1867 האבען אין יאַפּאַן געהערשט צוויי קיסריים: איינער אַ גייסטליכער קייסער, וועלכער האט געוואוינט אין דער שטאדט מיאַקאָ. ער איז געווען דער ריכטיגער קייסער, ווייל ער שטאמט אפּ פֿון גאט אליין (אזוי האבען דיא יאפּאנעזער געגלויבט). ער שטעהט אבער אזוי הויך איבער דיא ניעדעריגע מענשען, אז איהם שטעהט ניט אן צו בעשעפֿטיגען זיך מיט דער רעגיערונג. דיעזער גייסטליכער קייסער הייסט דער מיקאדא.

דער צווייטער קייסער הייסט דער טאַיקון און וואוינט אין דער שטאדט יעדדאָ. ער איז שוין א מענש, וויא אלע מענשען און בעשעפֿטיגט זיך מיט דער רעגיערונג. ער איז דער וואהרער קייסער.

וויא עס ווייזט אויס, פֿלעגט דער טאַיקון, דער וועלטליכער קייסער האלטען דעם מיקאַדאָ, דעם גייסטליכען קייסער, געפֿאנגען אין זיין שטאדט מיאַקאָ און האט איהם גאנץ איינפֿאך ניט געלאזען זיך אריינמישען אין דיא געשעפֿטען פֿון דער רעגיערונג.

אין 1867 איז אויסגעבראכען אין יאַפּאַן א גרויסע רעוואלוציאָן. דער מיקאַדאָ האט זיך ארומגעקוקט, אז ער וויל אויך רעגיערן. ער האט פֿערטריעבען דעם טאַיקון און איז געווארען דער איינציגער קייסער אין יאַפּאַן. דער איצטיגער מיקאדא איז אַ געבילדעטער מאַן. ער האט ליעב בילדונג און אויפֿקלערונג. ער

האט איינגעפֿיהרט אין יאַפּאַן אייזענבאהנען, טעלעגראַפֿען און אלע נייע ערפֿינדונגען פֿון דער אייראפּעאישער ציוויליזאציאן.

ער האט געעפֿענט עטליכע שטעדט פֿאר אייראפּעער, וויא דיא גרויסע האנדעלס שטעדט: נאַגאַסאַקי, יאָקאָהאַמאַ, יעדדאָ, אָסאַקאַ, קאַנאַ גאַוואַ און העקאָדאַדע. אין אנדערע שטעדט פֿון דיעזעס גראָסע קייזערטהום טארען נאָך ביז אויף היינטיגען טאג — 1893 — קיינע אייראפּעער ניט וואינען. ווען אן אייראפּעער וויל רייזען אין לאנד, מוז ער האבען א פּאַספּארט, א בעזונדערע ערלויבניס פֿון דער רעגיערונג.

אין דיעזען פּאַספּארט זיינען גענוי פֿערשריעבען דיא שטעדט, אין וועלכע דער רייזענדער מעג קומען און זאגאר דער וועג, אויף וועלכען ער מוז פֿאהרען. דער איצטיגער מיקאַדאָ האט איינגעפֿיהרט אין יאפּאן א שטרענגע פּאליציי נאָך אייראפּעאישען מוסטער.

דער שיפֿס קאפּיטאן פֿון'ם קאַרנאַטיק האט זיך געאיילט. אלע מאַטראָזען זיינען געווען בעשעפֿטיגט. דער פּאַרט פֿון יאָקאָהאַמאַ איז געווען נאהענט. דער „קאַרנאַטיק" איז אנגעקומען פּונקט צו דער צייט. דער אמעריקאנישער פּאַסט דאַמפֿער געהט אוועק מארגען.

דער „קאַרנאַטיק" איז פֿארבייגעפֿאהרען הונדערטער שיפֿען: רוסישע, דייטשע, איטאַליענישע, אמעריקאנישע, פֿראַנצייזישע, שוועדישע און פֿון אנדערע פֿעלקער. דער פּאָרט פֿון יאָקאָהאַמאַ איז דער וויכטיגסטער פּאָרט אין גאַנץ יאַפּאַן, וויא ניו יאָרק איז דער וויכטיגסטער פּאָרט פֿון דיא פֿעראייניגטע שטאַאטען.

ניט ווייט פֿון יאָקאָהאַמאַ ליעגט דיא הויפּט שטאָדט פֿון'ם גרויסען קייזערטהום, דיא שטאָדט יעדדאָ, דיא גרעסטע פֿאבריק שטאָדט פֿון גאַנצען לאַנד. דער מיקאַדאָ, דער קייסער, וואוינט נאָך אין דער אלטער הויפּט שטאָדט מיאַקאָ. דיא שטאָדט יעדדאָ אבער ווערט גערעכענט אלס דיא הויפּט שטאָדט פֿון'ם לאַנד, זיא איז אויך געווען דיא הויפּט שטאָדט ביז 1867, ווייל דאָרט פֿלעגט וואוינען דער טאַיקון, דער וועלטליכער קייסער.

ענדליך איז דער „קאַרנאַטיק" צוגעקומען צו זיין דאָק. דיא פּאַסאַזשירען האבען אנגעהויבען אראָפּצוגעהן פֿון'ם דעק. פּאַספּאַרטו האט זיך אנגעהויבען ארומצוקוקען, וואו ער איז ערגעץ אין דער וועלט. ארום איהם אויפֿ'ן דאָק רוישט און קאָכט אַ נייעס לעבען, א נייע ציוויליזאַציאן, נייע מענשען, נייע קאַסטיומען, א נייע שפּראַך און נייע זיטען. — ער איז אין אַ נייער וועלט.

ער האט זעהר ניט געוואָלט אראָפּגעהן פֿון'ם שיף, וואו מען האט איהם געגעבען עסען און טרינקען, וויפֿיעל ער האט געוואָלט. וואס וועט ער טהאָן אין דיעזער גרויסער שטאָדט, צווישען פֿרעמדע מענשען?

עס האט איהם אבער גאר ניט געהאָלפֿען. ער האט געמוזט אראָפּגעהן פֿון'ם שיף. וואוהין אבער זאל ער געהן? — ער האט געמוזט נעהמען דעם צופֿאַל אלס פֿיהרער. קיין אנדערן פֿיהרער האט ער דערווייל ניט געהאַט.

פּאַספּאַרטו איז אראָפּ פֿון'ם שיף און איז אריינגעגאַנגען אין שטאָדט. ער

האט געזעהן פאר זיך א גאנצע נעץ פון קליינע, שמאלע געסלעך, וועלכע דרעהן זיך, שניידען איבער איינע דיא אנדערע, בייגען זיך אוים, פערדרעהן זיך און פערשווינדען ערגעץ.

פוןביידע זייטען פון דיזע געסלעך שטעהן גרויסע, הילצערנע הייזער, אבער נור מיט איין עטאזש. ארום יעדעם הויז געהט א גאללעריע אדער א באלקאן. יעדעס הויז שטעהט אין דער מיט פון א גרויסען הויף, בעפלאנצט מיט ביימער און בלומען.

דיא גאסען און געסלעך זיינען געווען פול געפאקט מיט מענשען. יעדער איז ערגעץ געלאפען. קיינער האט קיין צייט ניט געהאט. יעדער איז געווען בעשעפטיגט. מייסטענס זיינען עס געווען יאפאנעזער אין זייערע קורצע און לייכטע קליידער, ריכטיגער געזאגט, דריי פערטעל נאקעטע יאפאנעזער.

א מאל פלעגען דיא ארימע יאפאנעזער געהן אין גאנצען נאקעט. זיי פלעגען טראגען נור א שמאלען גארטאל אויף דיא לענדען אום צו פערדעקען דעם טהייל פונ'ם מענשליכען קערפער, וועלכען דאס געפיהל פון שעמען זיך הייסט פערדעקען. דער מיקאדא, דער איצטיגער קייסער, האט פערבאטען צו געהן נאקעט. ער האט ארויסגעגעבען א געזעץ, אין וועלכען עס איז גענוי בעשריעבען, וועלכער טהייל פונ'ם קערפער מוז זיין צוגעדעקט און וועלכער טהייל מעג בלייבען אפגעדעקט.

נאך דיזעם געזעץ מוז דער בויך און דיא פים ביז אין דיא קניע בלייבען פערדעקט. דיא איבעריגע טהיילע פונ'ם קערפער מעגען בלייבען נאקעט. דיא יאפאנאזען אבער זיינען א קלוגעס פאלק. זיי זיינען זעהר ארים. דיא ארימקייט איז אויך זעהר קלוג. ווען צוויי קלוגע קומען זיך צונויף, ווערט פון זיי א גרויסער חכם. דיא ארימע יאפאנעזען געפינען מיטעל, וויא אזוי ניט אויסצופאלגען דאס געזעץ, וועלכעס הייסט טראגען קליידער. א שטיקעל פאטשיילע, א שטיקעל ציץ פון א יארד דיא ברייט און דיא לענג איז פאר זיי גענוג אום צופריעדען צו שטעלען דאס געזעץ. אן אייראפעער וואלט ניט געוואוסט, וואס צו טהאן מיט אזא שטיקעל שמאף. דער קלוגער און ארימער יאפאנעזער מאכט דערפון, וואס ער וויל: א ראק, א חאלאט, אן אויבערציעהער, א העמד און א פאר הויזען. אלעס פון איין שטיקעל מאטעריע!

צום גליק, זיינען דיא יאפאנעזען געוועהנליך ניעדעריגע מענשען. אים דורכשניט זיינען זיי פיעל ניעדעריגער פון דיא אייראפעער. זיי זיינען אלע זעהר מאגער. דער בויך איז איינגעפאלען, דיא הענד און דיא פים זיינען דין און ווייזען אוים, וויא שטעקענס.

פאספארטו האט אויסגעגלאצט א פאר אויגען און האט געקוקט אויף דיזע נייע וועלט, אויף דיזע נייע מענשען, אויף דיזע נייע קליידער און אויף דיזעס נייע, זאנדערבארע לעבען. וויא וואלט ער געשטוינט, ווען מען זאל איהם געווען דערצעהלען, אז דיזעס פאלק האט צום ערשטען אויסגעפונען דיא קונסט צו מאכען פאפיער און צו דרוקען ביכער! אין דער צייט, וואס אין געבילדעטען

אייראפא האט מען געוואוסט, אז שרייבען קען מען נור אויף פעל פון חיות — פארמעט, האבען אין יאפאן שוין געארבייט הונדערטער פאפיער פאבריקען. אין דער צייט, וואס אין אייראפא איז געווען א בוך א זעלטענהייט, ווייל עס זיינען געווען נור געשריעבענע ביכער און איבערשרייבען א בוך האט געקאסט זעהר טהייער, האט מען שוין אין יאפאן געוואוסט פון דער קונסט צו דרוקען ביכער!

פאספארטו אבער האט פון דיא אלע זאכען ניט געוואוסט. אלעס איז איהם געווען פרעמד, אלעס איז ביי איהם געווען ניי. ער האט זיך אומגעדרעהט איי‑ניגע שטונדען, האט געקוקט אין אלע זייטען און האט זיך פערטראכט.

— וואס טהוט מען? צו וועמען געהט מען? ביי וועמען פרעגט מען א ראטה?

ער האט געוואלט געהן צום פראנצייזישען קאנסול, ער האט זיך אבער געשעהמט איהם צו דערצעהלען, וויא מיאוס ער האט זיך אנגעשיכורט אין האנג‑קאנג און האט פערלאזען זיין הערר, פילעאס פאגג.

— ניין! איך קען עס ניט טהאן און וועל עס ניט טהאן! האט ער אוים‑גערופען און איז ווייטער געגאנגען.

ביז אהער איז ער ארומגעגאנגען אין אייראפעאישען קווארטאל פון יאקא‑האמא. דא פלעגט ער נאך א מאל בעגעגענען א מענשען מיט א ווייסע געזיכטס פארב. ווען ער איז אריינגעקומען אין יאפאנישען קווארטאל, האט ער שוין מעהר ניט געזעהן, וויא געל ברוינע געזיכטער מיט אויגען, וויא מאנדלען, מיט לאנגע שווארצע האר. פון פארנט איז דער קאפ אפראזירט, פון הינטען הענגט אראפ א לאנגער צאפ, וויא ביי דיא כינעזען אדער דיא האר זיינען פערוויקעלט אויפ'ן קאפ, וויא ביי אונזערע פרויען.

דא האט ער געזעהן נאך אנאנדער וואונדער. דיא גאסען זיינען געווען ברייטע אלעען, פון ביידע זייטען בעפלאנצט מיט שעהנע ביימער. אין ערטער האט ער געטראפען זאנדערבארע געביידען מיט הויכע דעכער. דאס זיינען גע‑ווען טעמפלען פון דיא יאפאנעזישע געטער.

אין יאפאן הערשען צוויי רעליגיאנען. איין רעליגיאן איז דיא בודדהיס‑טישע. איהרע אנהענגער דיענען צו בודדהא, א גאט‑מענש, אדער א מענש, וועלכער איז דורך זיינע מצות און מעשים טובים געווארען א גאט.

בודדהא לערנט דעם מענשען, ער זאל זיך פייניגען, זאל ניט געניעסען דאס לעבען, זאל העלפען דיא ארימע און נויטבעדירפטיגע און זאל זיך אין גאנצען אפזאגען פון דער וועלט. נור דורך ליידען און שמערצען קען דער מענש קומען אויפ'ן הימעל צום גאט פון ליכט און פריעדען.

דיא אנדערע רעליגיאן אין יאפאן איז פון קאנפוציוס, א כינעזישען פילאזאף, וועלכער האט געלעבט מיט פינף הונדערט יאהר פריהער, איידער יעזוס קריס‑טוס איז געבארען געווארען.

קאנפוציוס, אדער חונ‑פוט‑סע, וויא דיא כינעזען רופען איהם, לערנט, אז דער מענש דארף זיין גוט און גערעכט, ווייל דיא מענשליכע געזעלשאפט מוז

אנדערש זיך ניט איינהאלטען. איך מוז זיין גוט געגען יענעם, אום יענער זאל זיין גוט געגען מיר. ער וויל ניט וויסען פון קיין גאט, פון קיין בעלוינונג נאכ'ן טויט, פון קיין גיהנם און קיין גן עדן.

— דער מענש מוז זיין גערעכט און טהאן גוטעס נור דערפאר, אום דיא אנדערע מענשען זאלען אויך זיין גוט און גערעכט, שרייבט קאָנפוציוס אין איין ארט.

אין אנאנדערט ארט פון זיין גרויסעס בוך שרייבט ער:

„ווען דיא שווערדען זיינען פערראָסטעט און דער אקער אייזען שיינט און גלענצט;

„ווען דיא געפענגניסע זיינען לעדיג און דיא שפייכלער פול מיט תבואה;

„ווען דיא וועגען צום געריכט זיינען פערוואקסען מיט גראז און דיא וועגען צו דיא טעמפלען זיינען שטארק אויסגעטרעטען;

„ווען דיא דאקטוירים געהן צו פוס און דיא ברויט בעקער פאהרען אין קארעטעס —

„דאמאלס ווערט דאס לאנד גוט רעגיערט!"

עס איז ניט דא דער פלאץ צו בעשרייבען דיא רעליגיאן פון קאָנפוציוס. איך האב געבראכט נור א פאר ביישפיעלע אום צו געבען מיינע לעזער א שוואַכען בעגריף פון דיעזער רעליגיאן.

ביידע רעליגיאנען—דיא רעליגיאן פון בודדהאַ און דיא רעליגיאן פון קאָנפוציוס—האבען זייערע טעמפעל אין יאפאן. מייסטענס זיינען דיעזע טעמפלען בעהאלטען אונטער אלטע, גרויסע און געדיכטע ביימער.

פאספארטו האט געזעהן דיעזע טעמפלען, דיעזע זאנדערבארע געביידען און האט ניט געוואוסט, וואס דאס איז. הונדערטער קינדער, נאקעט, וויא דיא מוטער האט זיי געהאט, האבען זיך געשפיעלט, געשלאגען, געלאכט און געליארעמט ארום דיעזע טעמפלען.

אין דיא גאסען זיינען געגאנגען פיעל מענשען, בעזאנדערס פיעל סאלדאַטען און אפיציערן. דיא סאלדאטען האבען געטראגען חאַלאַטען און צוויי שווערדען אין זייערע גארטלען. זיין א סאלדאט אין כינא, איז א שאנדע, זיין א סאלדאט אין יאפאן איז אן עהרע.

זעהר אפט האט ער בעגעגענט באַנזען—גייסטליכע פון דער בודדהאַ רעליגיאן. זיי האבען געטראגען קליינע פייקלעך—טאַמבורינס—האבען אויף זיי געפויקט און געבעטען, אז מען זאל זיי עפעס געבען.

פאספארטו האט בעטראכט מיט בעוואונדערונג דיא פערשיעדענע סארטען עקיפאזשען, פאלאַנקינ'ס, בעזאנדערס אבער דיא קורומאַ'ס. דאס איז א סארט קאַסטען אויף צוויי רעדער, וועלכע מענשען שלעפען. דיא קורומאַ איז דער געוועהנליכער עקיפאַזש אין יאַפאַן. דיא רייכסטע מענשען שעהמען זיך ניט צו פאהרען אין אַ קורומאַ. געוועהנליך שלעפען דיא קורומאַ צוויי מענשען. זיי זיינען שוין אזוי געוואוינט צו זייער ארבייט, אז זיי לויפען מיט איהר גאנץ שנעל, וויא א גוטע פאר פערד. זיי טראגען הילצערנע שיך אויף דיא פיס, וויא אלע יאפאנעזען.

פאספארטו איז ארומגעגאנגען אין דיא גאסען איינינע שטונדען און האט בעטראכט דיעזעס נייע לעבען פון אַ פאָלק, פון וועלכען ער האט ביז אהער קוים געהערט דעם נאמען. ער איז געקומען אויף דיא גרויסע באַזאַרען, וואו מען האט געקענט געפינען אלעס, וואס דיא יאפאנעזער בעדארפען — פון ברויט ביז גאלד וואארען און בריליאנטען.

ער האט געזעהן דיא גאסען רעסטאראנס. אין דער מיט גאס שטעהט א קיך, מען קאכט און מען באקט אלערליי יאַפּאַנעזישע געריכטען. ער האט זעהר געוואלט צוגעהן צו אזא רעסטאראן און פערזוכען א יאַפּאַנעזישען מיטאג. ער האט אבער ביי זיך קיין געלד ניט געהאט. ער איז אנטלאפען פון דיעזע רעסטאראנס און פון דיעזע טהעע הייזער, פון וואנען דער טהעע האט ארויסגע־שמעקט און האט פערפומירט דיא גאנצע גאס.

וואס וועט ער דארט טהאן, ווען ער האט קיין געלד ניט?

ער איז געגאנגען ווייטער. — וואוהין? דאס האט ער אליין ניט געוואוסט. ער איז ארויסגעגאנגען פון דער שטאדט און איז ארויסגעקומען אויפ'ן פרייען פעלד. דא האט ער ערשט געזעהן, וויא דאס יאַפּאַנישע פאלק לעבט. ער האט גע־זעהן גרויסע שטרעקען לאנד בעדעקט מיט רייז, וועלכעס האט דאמאלס געראדע געבליהט. צווישען דיא פעלדער האבען געוואקסען אלערליי פרוכט ביימער. עפעל, פלוימען און קירשען ביימער. — עפעל האט ער געזעהן זעהר ווענינ. דיא יאפאנעזען פלאנצען דיא עפעל ביימער ניט ווענען דיא עפעל, זאנדערן צוליעב דיא בלומען, דיא בליטהען (צוויט).

טויזענדער פייגעל, גרויסע און קליינע זיינען ארומגעפלויגען אויף דיא פעלדער אדער זיינען געזעסען אין דיא צווייגען פון דיא ביימער. פאספארטו איז געגאנגען ווייטער. ער איז פארבייגעגאנגען אַ פעלד, וואו עס האבען גע־וואקסען זעהר פיעל פיילכען (פיאַלקאַ) — א בלויע בלום, וועלכע שמעקט זעהר שעהן — ער האט אנגעריסען עטליכע, האט געמאכט א בוקעט און האט א שמעק געטהאן. — זיי האבען קיין שום גערוך ניט געהאט.

— איך האב קיין גליק ניט אין יאַפּאַן, האט ער געזאגט. זאגאר דיא בלו־מען שמעקען ניט.

ער האט ניט געוואוסט, אז א גוטער גערטנער, א גוטער באָטאַניקער קען מאכען, אז דיא בלומען זאלען שמעקען. ווילדע בלומען שמעקען ניט אזוי גוט, וויא בעארבייטעטע, קולטיווירטע בלומען.

פאספארטו האט ארומשפאצירט א גאנצען טאג אין דיא פעלדער. דער מאגען האט איהם דערמאנט, אז ער האט היינט אין דער פריה צו ווענינ געגע־סען אויפ'ן „קארנאטיק". ער האט זיך אומגעקעהרט אין שטאדט אריין. אויפ'ן וועג איז ער פארבייגעגאנגען דיא פלייש וואארען געשעפטען און האט דערזעהן מיט שטוינען, אז פלייש איז זעהר טהייער און ווערט פערקויפט אין גאנץ קליינע שטיקלעך. ער האט ניט געוואוסט, פאר וואס דאס איז.

עס איז ניט געווען קיינער, ווער עס זאל איהם ערקלערן, אז אין יאפאן

מאר מען נים שלאכטען קיין אקסען און קיה וועגען וייער פלייש. אקסען און קיה האלט מען נור צום בעארבייטען דיא ערד. שעפסען, ציעגען און שווינע זיינען דא זעהר ווענינ. עס איז ניטא קיין פרייעס לאנד, וואו מען זאל זיי האל־טען. — רוסלאנד האט סטעפען, אמעריקא האט פרעריען, שפאניען האט בערג. אין יאפאן זיינען דא זעהר פיעל מענשען און זעהר ווענינ לאנד. יעדעס שטיקעל לאנד ווערט בעארבייט און פערזעעט מיט רייז, הירזש, ווייץ און אנדערע תבואות. עס איז ניטא קיין פרייעס לאנד, וואו צו האלטען שאף, ציעגען און שווינע.

פלייש איז זעהר טהייער אין יאפאן. נור דיא אייראפעער אדער דיא גאנץ רייכע יאפאנעזען עסען פלייש. דאס פאלק אבער, זאגאר דיא מיטלע קלאסע, ווייס ניט דעם טעם פון פלייש.

עס האט אנגעהויבען דונקעל צו ווערן. פאספארטו האט זיך איבערצייגט, אז עס האט איהם גאנץ ווענינ געהאלפען, וואס ער האט אויפ׳ן „קאַרנאַטיק" געגעסען פאר דריי מענשען. ער איז יעצט ווידער הונגעריג געווארען און מוז היינט ווידער עסען.

ער איז צוריקגעקומען אין שטאדט און האט ווייטער געשלענדערט אין דיא גאסען. יעצט האט ער געהאט דיא געלעגענהייט צו בעטראכטען יאָקאָהאַמאַ ביי נאכט. ער האט געזעהן שעהנע, וואונדערליכע זאכען. — פון בעלייכטען דיא גאסען מיט לאנטערנען, האט מען דאמאלס אין יאָקאָהאַמאַ נאך ניט געוואוסט. יעדער האט זיך געמאכט אן אילומינאציאָן פאר זיין געשעפט, וויא ער האט געוואלט. פאר דיא רעסטאראנס און טהעע הייזער האבען געברענט הונדערטער כינעזישע לאנטערנען — געקנייטשטע פאפירענע לאנטערנען פון אלערליי פארבען.

דער פארט איז געווען בעלייכטעט פון פאקלען אויף דיא פישער שיפלעך. דיא פישער מאכען א פייער אויף זייערע שיפלעך און חאפען פיש ביים שיין פון׳ם פייער. פלייש איז טהייער און איז זעהר זעלטען אין יאפאן, דערפאר אבער איז פיש זעהר ביליג. אין קיין לאנד אין דער וועלט איז ניטא אזוי פיעל פיש און אזעלכע זעלטענע זארטען פיש, וויא אין יאפאַן. פיש איז ביליג און מען קען האבען אזעלכע סארטען פיש, פון וועלכע מען ווייס גאר ניט אין אנדערע לענדער.

דער הונגער האט זיך מיט יעדער מינוט געלאזט מעהר פיהלען דעם ארי־מען פאספארטו. ער איז פארבייגעגאנגען רעסטאראנען און טהעע הייזער, פון וועלכע עס האבען ארויסגעשמעקט דיא עסענס. ער האט געוואלט אריינגעהן — ער האט ביי זיך קיין געלד ניט!

עס איז געווארען שפעט. דיא גאסען זיינען געווארען לעדיג. דיא פלייסיגע יאפאַנעזער זיינען מיעד געווארען פון זייער טאגעס ארבייט און זיינען געגאנגען שלאפען. פאספארטו האט ניט געהאט, וואו צו שלאפען: אין יאפאַן, וויא אין ענגלאנד מוז מען האבען געלד אין קעשענע, זאנסט האט מען ניט, וואו צו שלאפען.

ער איז אויך געווען זעהר מיעד און האט זיך געמוזט ערגעץ צולעגען. ער

האט זיך צוגעשלעפט צו א טעמפעל פון א גאָט און האט זיך אניעדערגעלעגט צווישען דיא ויילען פון טעמפעל.

— ווען דער גאט קען מיר קיין געלד ניט געבען, האט פאספארטו געזאגט צו זיך אליין, לאז ער ווייניגסטענס זיין גאסטפריינדליך און מיר געבען א נאכטלאגער.

דער גאט איז געווען גאסטפריינדליך. צווישען דיא ויילען פון זיין טעמפעל איז געווען ווארם. קיין בעט און קיין קישען קען מען פון גאט ניט פארדערן. דאס מוז מען זיך אליין מאכען. פאספארטו האט עס זעהר גוט פערשטאנען און האט ניט געפאָדערט פון גאט א זאך, וועלכעס ער האט ניט. — ער האט זיך צוגעשפארט צו א זייל און איז געשמאק אנטשלאפען געווארען.

23טעם קאפיטעל.

פאספארטו בעקומט א שרעקליך לאנגע נאז.

גאנץ פריה איז פאספארטו אויפגעשטאנען און האט געדאנקט דעם גאָט פאר זיין גאסטפריינדשאפט. ער האט צוואר ניט געוואוסט, צו וואס פאר א גאט עס געהערט דער טעמפעל, וואו ער האט איבערגענעכטיגט. דאס האט איהם אבער ווייניג געקימערט. מוז מען דען בעקאנט זיין מיט דעם, וועלכען מיר זיינען פערפפליכטעט צו דאנקען?

יעצט אבער האט פאספארטו אנגעהויבען צו פיהלען, אז ער איז שרעקליך הונגעריג. ער האט געפאסט נעכטען א גאנצען טאג. — פאסטען נאך א טאג האט ער שוין ניט געקענט. צוואר לערנט דיא יאפאנישע רעליגיאן, אז דער מענש דארף פאסטען און זיך פייניגען. וואס מעהר דער מענש פאסט און פייניגט זיך, אלס דיקער און פעטער ווערט דער גאט. דער ארימער פראנצויז אבער איז נאך ניט געווען אזא גרויסער פילאזאף. ער האט געוואוסט, אז פאסטען איז זעהר א שלעכטער ארטיקעל פאר אן איינפאכען מענש.

וואס טהוט מען אבער? וואו נעהמט מען עסען? — דיא איינציגע זאך, וואס ער וואלט געקענט פערקויפען, איז געווען זיין גרויסע זילבערנע אוהר. וויא פערקויפט מען אבער אזא אוהר, וועלכע איז געגאנגען ריכטיג נאך ביי זיין עלטער זיידען?

— ניין! ליעבער שטארבען פאר הונגער, אלס פערקויפען אזא אלטע אוהר, וועלכע איז נאך מיט הונדערט יאהר צוריק געגאנגען ריכטיג! האט ער אויסגערופען.

מען מוז דאך אבער עסען? פאספארטו האט זיך דערמאנט, אז ער קען איינינגע פראנצייזישע און ענגלישע ליעדער. ער האט ניט געהאט קיין בעזאנדערס שעהנע שטימע; ער האט אבער געקענט זינגען, וויא יעדער מענשען, וועלכער האט נור עפעס א שטימע, קען זינגען.

— איך מוז פראבירען זינגען דיעזע ליעדער, האט זיך פאספארטו געטראכט. דיא יאפאנעזער האבען געוויס זעהר ליעב מוזיק. איך זעה דאך, אז זיי

האלטען אין איין פויקען און קלאפען. איך וועל מיך שטעלען זינגען אויף דער גאס מיינע פראנצייזישע און ענגלישע ליעדער. איך וועל געבען אין יאקאהאמא א קאנצערט אויף דער גאס. וויא וועט מען מיר ניט בעלוינען פאר מיין קאנצערט?

באלד אבער האט ער זיך בערעכענט, אז עס איז נאך צו פריה פאר א קאנצערט אויף דער גאס. יעדער איז יעצט בעשעפטיגט און האט קיין צייט ניט צו הערן א קאנצערט.

— איך מוז ווארטען ביז מיטאג, האט ער זיך געטראכט. דאמאלס געהן אלע עסען. איך וועל אויסזוכען א גאס, וואו עס געהן פיעל מענשען און וועל וועזען דיא יאפאנעזער, וואס פאר א גרויסער זינגער איך בין.

מיר מוזען זיין גערעכט געגען אונזער פראנצויז. וויא הונגעריג ער איז געוועזען, איז ער אלץ געבליעבען לוסטיג און פרעהליך. באלד איז איהם אריינגעקומען אין קאפ א נייער געדאנק.

— איך געה אנגעטהאן אייראפעאישע קליידער. דאס פאסט ניט פאר א קאנצערט אין יאפאן. איך מוז זעהן, איך זאל זיין אנגעטהאן, וויא א יאפאנעזער.

וואו נעהמט מען אבער יאפאנעזישע קליידער? פאספארטו האט ניט לאנג געטראכט. ער האט נעכטען געזעהן געשעפטען פון אלטע קליידער. ער וועט געהן פערבייטען זיינע אייראפעאישע קליידער אויף יאפאנעזישע. אזוי וויא דיא יאפאנעזישע קליידער זיינען איינפאכער און קאסטען ביליגער פון דיא אייראפעאישע, וועט מען איהם געווים נאך עפעס צוגעבען צו זיינע קליידער.

געזאגט, געטהאן! פאספארטו האט פיינט געהאט לאנג צו טראכטען. ער האט באלד אויסגעזוכט א געשעפט פון אלטע קליידער און האט דערצעהלט דעם קרעמער, וואס ער וויל. דער קרעמער האט בעטראכט זיינע אייראפעאישע קליידער און זיי זיינען איהם געפעלען. ער האט באלד אויסגעזוכט אן אלטען יאפאנעזישען חאלאט מיט ברייטע ארבעל און א שפיציגען לאקירטען שטרויהוט.

פאספארטו האט אויסגעטהאן זיין לאנדאנער ראק מיט דיא לאנדאנער הויזען און האט זיך פארשטעלט פאר א יאפאנעזער. ער האט זיך בעטראכט אין אן אלט שטיקעל שפיעגעל גלאז, וועלכעס איז געהאנגען אויף דער וואנד און האט געפונען, אז ער ווייזט אויס, וויא א יאפאנעזער.

ער איז געוועזען העכסט צופריעדען, ווען דער קליידער הענדלער האט איהם נאך צוגעגעבען עטליכע קליינע מטבעות. ער האט ניט געוואוסט, וואס פאר א ווערטה עס האט דאס געלד, וואס מען האט איהם געגעבען. עס איז איהם אבער געוועזען זעהר אנגענעהם, ווען ער האט דערהערט, אז אין דיא ברייטע פאלטען פון זיין חאלאט קלינגען עטליכע מינצען.

דיא יאפאנעזער האבען נאך ניט אויסגעלערנט דיא גרויסע קונסט, אז קליידער דארפען האבען קעשענעס. זיי טראגען זייער געלד אין א בייטעל, וועלכען זיי בעהאלטען אין דיא פאלטען פון זייערע קליידער.

פאספארטו איז ארויס אויף דער גאס אנגעטהאן, וויא א יאפאנעזער. ער איז געוועזען זעהר שטאלץ מיט זיינע נייע קליידער.

— לאז זיך מיר דאכטען, אז איך געה אויף א מאסקאראד, האט ער גע-זאגט פרעהליך.

יעצט, אז ער האט שוין נעהאט געלד אין קעשענע, איז דער פריש געבא-קענער יאפאנעזער געגאנגען אין אַ טהעע הויז עפעס עסען.

— א גאנץ געהט ניט פארן עסען, האט ער געזאגט צו זיך אליין. ווען איך וויל אפגעבען קאנצערט אין יאָקאָהאַמאַ, מוז איך פריהרער עפעס נעהמען אין מויל אריין.

ער האט אויסגעזוכט אן ארימעס טהעע הויז און איז אהין אריינגעגאנגען. אין יאָקאָהאַמאַ רעדט מען ענגליש און פראנצייזיש אין אלע טהעע הייזער. ער האט זיך געהייסען געבען אַ פריהשטיק פון רייז, פיש און אנדערע יאפאנעזישע געריכטען און האט געשמאק אפגעגעסען.

נאכין עסען האט ער זיך א ביסעל אפגערוהט און האט אנגעהויבען צו טראכטען איבער זיין לאגע.

— שטעלען זיך זינגען אויף דער גאס איז צוואר זעהר לייכט, פיעללייכט וועט מען אבער גאר אויסלאכען מיין קאנצערט—פיעללייכט האבען דיא יאפאנעזען גאר פיינט ענגלישע און פראנצייזישע ליעדער — ווען איך זאל קענען יאפאנעזישע ליעדער, וואלט עס גאנץ אנדערש געווען. יעדער מענש האט ליעב נור זיינע פאלקס ליעדער. וואס טויג איהם פרעמדע ליעדער, ווען ער פערשטעהר זיי ניט? ניין! געבען א קאנצערט פון פראנצייזישע און ענגלישע ליעדער אין יאפאן און נאך אויף דער גאס — טויג ניט!

וואס טהוט מען אבער? הייגט האב איך פערקויפט מיינע אייראפעאישע קליידער און האב גענומען פאר זיי אזוי פיעל געלד, אז איך האב אויף א מיטאָג. וואס טהוט מען מארגען? — איך האב שוין ניט וואס צו פערקויפען. ווען איך זאל שוין פערקויפען מיין אוהר, וועל איך האבען נאך אויף א פאר טאג וואס צו עסען. וואס טהוט מען ווייטער? — יאפאן איז אן ארימעס לאנד. דיא יאפאנעזען האבען אליין ניט וואס צו עסען. דער אייראפעער האט דארט גאר ניט וואס צו טהאן.

ער איז געווארען זעהר טרויעריג. זיין לאגע איז געווען א פערצוויי-פעלטע. שטארבען פאר הונגער אין יאָקאָהאַמאַ איז זעהר אונאנגענעהם. — פלוצלונג איז איהם אריינגעקומען א נייער געדאנק אין קאפ.

— מיין איינציגע רעטונג איז, איך זאל געהן צום פארט, זאל אויסזוכען א שיף, וואס געהט קיין סאן פראנציסקא, איך זאל מיך שטעלען אלס דיענער, אלס הייצער, אלס ארבייטער, אלס קעלנער דערפאר, וואס זיא וועט מיך מיט-נעהמען קיין אמעריקא. — קורץ, איך וועל ארבייטען פאר מיינע רייזע קאסטען. אין סאן פראנציסקא בין איך וועניגסטענס צווישען ציוויליזירטע מענשען, מיט וועלכע איך קען מיך צונויפרעדען. אין אמעריקא קען אזא מענש, וויא איך, זעהר לייכט פערדיענען געלד. דא, אין יאפאן, האב איך גאר ניט וואס צו טהאן. — מעגליך, אז איך וועל טרעפען אין סאן פראנציסקא מיין הערר, פילעאַס פאָגג.

ער האט זיך אויפגעהויבען און איז געגאנגען צום פארט. אויפ'ן וועג זיינען איהם געקומען אנדערע געדאנקען אין קאפ אריין.

— וואס וועל איך טהאן, ווען קיין שיף וועט מיך ניט וועלען אויפנעהמען? פיעללייכט דארף יעצט קיין שיף ניט קיין דיענער, ניט קיין קעלנער, ניט קיין ארבייטער?

דיעזער געדאנק איז געוויס געוועזען זעהר א טרויעריגער. ער האט זיך גע-מאכט אלערליי פארווירפע, פאר וואס ער האט זיך געלאזט אנשיכורן פון'ם דעטעקטיוו פיקס. — לייד, איז יעצט שוין געוועזען שפעט צו מאכען זיך פארווירפע.

ער איז געגאנגען לאנגזאם פאר דיא דאקס, האט זיך צוגעקוקט צו יעדער שיף, האט געפרעגט יעדען מאטראז, וואס ער האט בעגעגנט, וואוהין זיין שיף פאהרט. צום אונגליק, האט ער ניט געטראפען קיין שיף, וועלכעס זאל געהן גלייך קיין סאן פראנציסקא.

ער האט זיך אזוי ארומגעדרעהט א גערוימע צייט. אזוי וויא ער האט ניט געהאט וואס צו טהאן, האט ער זיך אנגעהויבען צוצוקוקען צו דיא אפישעס, וועלכע זיינען געוועזען אויסגעקלעפט אויף דיא ווענט. איין אפישע האט איהם בעזאנדערס אינטערעסירט. דיא אפישע איז געוועזען געדרוקט אין יאפאנעזיש און ענגליש. דאס יאפאנעזישע האט ער ניט געקענט לעזען. דאס ענגלישע אבער האט ער זעהר גוט פערשטאנען און האט עס בעטראכט מיט שטוינען.

אויף דער אפישע איז געשטאנען פאלגענדעס פראגראם:

דיא טרופע יאפאנעזישע אקראבאטען

פון'ם פראפעסאר וויליאם באטולקאר.

לעצטע פארשטעלונג, איידער זיי פאהרען ארויס קיין סאן פראנציסקא.

לאנגע נעזער! לאנגע נעזער!

אונטערן שוץ פון'ם גאט טינגו.

עטוואס נייעס! עטוואס זעלטענעס!

— זיי פאהרען קיין סאן פראנציסקא! האט פאספארטו אויסגערופען. דאס איז דאך, וואס איך דארף! איך זוך דאך נור א געלעגענהייט צו פאהרען קיין סאן פראנציסקא!

ער האט זיך צוגעקוקט, וואו דיא טרופע פון'ם פראפעסאר וויליאם בא-טולקאר גיט איהרע פארשטעלונגען און האט געבעטען א פאליסמאן, ער זאל איהם זאגען, וויא אזוי אהין צו געהן. דער פאליסמאן האט איהם געוויזען. פאספארטו איז ניט געגאנגען. — ער איז געלאפען צום צירק, וואו דיא לאנגע נע-זער, וועלכע שטעהן אונטערן שוץ פון'ם גאט טינגו, ווייזען זייערע קונסט שטיקע. א צירק איז דאך זיין לעבען, ער קומט דאך ערשט פון א צירק. איידער ער איז אריינגעטרעטען צו פילעאס פאגג, איז ער דאך אויך געוועזן אין א צירק.

אין א פיערטעל שטונדע ארום איז ער צוגעקומען צו א גרויס הויז, וועל־כעס איז געווען בעהאנגען מיט אלערליי פלאגען און פאהנען. אין דרויסען פאר דער טהיר איז געהאנגען א גרויסער שילד פון לייוואנד, אויף וועלכעס עס זיינען געווען אויסגעמאלט ענגלישע רייטער, אקראבאטען, גימנאסטיקער און אנדערע ווילדע און משונה׳דיגע מענשען און טהיערע.

דאס איז געווען דער צירק, טהעאטער און מוזעאום פון׳ם גרויסען, בעריהמ־טען פראפעסאר ווילליאם באטולקאר. פאסאַרטו האט א ביסעל געקלאפט דאס הערץ. ער איז נאך קיין מאל ניט געווען אין אמעריקא און האט ניט געוואוסט, אז עס זיינען דא לענדער אויף דער וועלט, וואו עס איז פיעל לייכטער זיך צו געבען דעם טיטול פראפעסאר אלס דעם טיטול — א גוטער שוסטער.

ער האט אנפאנגס גאר מורא געהאט צו ווייזען זיך פארן פראפעסאר. אבער נויט ברעכט אייזען. דאס איז זיין איינציגע רעטונג. ער מוז זעהן דעם פראפעסאר און איהם בעטען, ער זאל איהם אויפנעהמען אין זיין טרופע. ער קען אויך טאנצען אויף א שטריק, זיך ברעכען און מאכען אלערליי קונסשטיקע. ער איז אריינגעגאנגען אין צירק און האט געבעטען דעם מאן, וואס איז געשטא־נען ביי דער טהיר, ער זאל איהם פיהרען צום פראפעסאר. דער מאן האט איהם אנגעוויעזען אויף א ניעדעריגען, גראבען, פערשמיערטען און אפגעריסענעם מענשען וועלכער איז געשטאנען און האט געזוגט א ברעט.

— אט איז דער פראפעסאר אליין.

פאספארטו איז צוגעגאנגען צום פראפעסאר און האט זיך פאר איהם טיעף פערנייגט.

— וואס דארפט איהר? האט דער פראפעסאר איהם געפרעגט און האט ווייטער געזעגט דאס ברעט.

וויא עס ווייזט אויס, האט דער פראפעסאר געמיינט, אז פאר איהם שטעהט אן עכטער יאפאנעזער.

— פיעללייכט דארפט איהר א דיענער? האט פאספארטו געפרעגט אויף ענגליש.

— א דיענער? האט אויסגערופען דער פראפעסאר ערשטוינט. — איך האב צוויי גוטע און געטרייע דיענער. זיי פערלאזען מיך קיין מאל ניט און דיענען מיר זייער געטריי. דערצו נעהמען זיי נאך ביי מיר קיין געלד ניט.

מיט דיעזע ווערטער האט ער איהם געוויעזען אויף זיינע צוויי שטארקע, אייזערנע הענד.

— אט זיינען מיינע דיענער!

— אלזא, קענט איהר מיך ניט געברויכען? האט פאספארטו געפרעגט טרויעריג.

— ניין! האט דער פראפעסאר געזאגט שטרענג.

— דאס איז שלעכט! האט פאספארטו געקרעכצט. איך האב געמיינט, אז איך וועל קענען מיט אייך פאהרען קיין אמעריקא.

א רייזע ארום דיא וועלט אין 80 טעג.

דער פראפעסאר האט אניעדערגעלעגט דאס ברעט, וואס ער האט געזעגט און האט זיך צוגעקוקט צו זיין גאסט. ער האט דערקענט אן דער שטימע און אן דער שפראכע, אז ער האט צו טהאן מיט אן אייראפעער.

— הער נור, פריינד! האט ער איהם געזאגט. דו ביסט אזא יאפאנעזער, וויא איך בין א טערק. — וויא קומט עס, וואס דו האסט זיך אנגעטהאן פאר א יאפאנעזער?

— יעדער געהט געקליידעט, וויא ער קען, האט פאספארטו געענטפערט.

— אבער פון וואנען ביסט דו דען? דו ביסט קיין ענגלענדער!

— איך בין א פראנצויז.

— פון וואס פאר א געגענד?

— איך בין פון פאריז.

— ווען דו ביסט א פאריזער, דארפסט דו דאך קענען מאכען גרימאסען.

פאספארטו האט עס אביסעל פערדראסען, וואס דער פראפעסאר לאכט אזוי אוים דיא פאריזער. ער האט ניט געוואוסט, אז ער לאכט גאר ניט, ער רעדט גאנץ ערנסט.

— געוויס קען איך מאכען גרימאסען, האט ער געזאגט. איך מיין אבער, אז דיא אמעריקאנער זיינען גרעסערע קינסטלער צו מאכען גרימאסען אלס דיא פאריזער.

— דו פערשטעהסט מיך ניט, האט דער פראפעסאר געזאגט ערנסט. אלס דיענער דארף איך דיך ניט, איך קען דיך אבער געברויכען אלס קלאָאון (פאיאץ). פערשטעהסט דוא, מיין ליעבער פראנצויז! אין פראנקרייך מאכט מען זעהר גוט נאך פרעמדע פעלקער. אין אנדערע לענדער מאכט מען נאך דיא פראנצויזען.

— אויב אזוי, איז שוין גוט! האט פאספארטו אויסגערופען פול פרייד.

— פיהלסט דוא דיך גענוג שטארק?

— יא, ווען איך האב נור וואס צו עסען.

— קענסט דוא עפעס זינגען?

— איך קען א ביסעל זינגען.

— איך מיין, אויב דוא קענסט זינגען, ווען דוא וועסט שטעהן מיטין קאפ אראפ און מיט דיא פים ארויף. אויף דיין לינקען פוס וועט זיך דרעהן א באלל אויפין רעכטען פוס זאל שטעהן א שווערד?

— איך האב א מאל געקענט מאכען אזעלכע קונסט שטיקע, האט פאספארטו געענטפערט. איך האף, אז איך האב זיי נאך ניט פערגעסען.

— גוט! דאן קען איך אייך אויפנעהמען, האט פראפעסאר באטולקאר געענטפערט.

זיי האבען זיך ניט לאנג געדונגען. אין עטליכע ווערטער האבען זיי זיך אויסגעגליכט מיטין פרייז און מיט דיא בעדינגונגען. פאספארטו איז צוואר ניט שטארק געפעלען זיין נייע בעשעפטיגונג; ער איז געוועזן ניט שטארק צופריעדען מיט'ן פרייז, וואס דער פראפעסאר האט איהם געגעבען. ער האט אבער ניט

געקענט העלפֿען. דאס איז דערוייל געווען דאס איינציגע מיטעל, דורך וועלכעס ער האט געקענט קומען קיין סאן פֿראנציסקא. ער האט געמוזט איינבייגען דעם קאפּ און נאכגעבען אלעס, וואס דער האכווירדיגער פּראָפֿעסאר באַטולקאר האט פֿון איהם פֿערלאנגט.

פּאספּארטו איז איינגעטרעטען אין דיא טרופּע פֿון דיא לאנגע נעזער אום צעהן אוהר אין דער פֿריה. אום דריי אוהר איז געווען דיא ערשטע פֿארשטעלונג. אום צוועלף אוהר האט אַ יאַפּאַנעזישער ארקעסטער פֿון פּויקען, צימבלען און טאַם-טאַמ׳ס (א סארט אינסטרומענט) געמאכט אזא ליארם און אזא רעש, גלייך וויא ער האט געוואלט טויב מאַכען אלע איינוואינער פֿון יאָקאָהאַמאַ.

פּאספּארטו האט נאך ניט געוואוסט, וואס פֿאר א ראלע ער וועט שפּיעלען אין דיעזער פֿארשטעלונג. ער האט ניט אנגעהויבען צו פֿערשטעהן, וואו ער וועט נעהמען א לאנגע נאז און אויב ער וועט גאר האבען א לאנגע נאז. ער האט נור אזוי פֿיעל געוואוסט, אז דיא לאנגע נעזער זיינען דאס צוג מיטעל, אדער דאס צוג שטיק, אין דיא פֿארשטעלונגען, וועלכע דער פּראָפֿער באַטולקאַר גיט אין יאָקאָהאַמאַ.

קוים האט דער זאַנדערבארער ארקעסטער אנגעהויבען זיין רוישענדע און קלינגענדע מוזיק, האט דאס פּובליקום זיך אנגעהויבען צוזאמענצוקומען. מען האט אנגעהויבען צו קויפֿען בילעטען און זיך אויסצוזעצען אין דיא פֿערשיעדענע אַבטהיילונגען פֿון׳ם גרויסען צירק.

דער גרעסטער טהייל פֿון׳ם פּובליקום זיינען געווען יאפּאנעזען מיט זייערע פֿרויען און קינדער. עס זיינען אבער געקומען אויך פֿיעלע אייראפּעער: דייטשען, האָלענדער, ענגלענדער און אַמעריקאנער. דיא זאנדערבארע אַפֿישע מיט דיא לאַנגע נעזער און דיא נאך מעהר זאנדערבארע מוזיק, וועלכע האט געריסען דיא אויערן, האבען פֿעראינטערעסירט יעדען, וועד עס האט געזעהן דיא אַפֿישע און געהערט דיא מוזיק.

דער צירק איז באלד געווארען פֿול געפּאקט מיט מענער, פֿרויען און קינדער. דער גרויסער פּראָפֿעסאר באַטולקאַר, איז געווען א פּינקטליכער מענש. קוים איז דער צירק געווארען פֿול מיט צושויער און דיא קאסא האט געמאכט א גוטע איננאהמע, האט ער געעפֿענט דיא פֿארשטעלונג. אזוי וויא אין צירק איז ניט געווען קיין אוהר, האט דער פּראָפֿעסאר ניט געפֿרעגט, אויב עס איז שוין דריי אוהר אדער נאך ניט. זיין אוהר איז געווען דיא קאסאַ.

דיעזע פֿארשטעלונג איז געווען דיא לעצטע און אלע האבען געוואלט זעהן דיא לעצטע און גרעסטע פֿארשטעלונג פֿון דיא לאנגע נעזער.

דיא פֿארשטעלונג האט זיך אנגעהויבען. עס זיינען ארויסגעקומען קינסטלער און האבען אנגעהויבען צו טאנצען אויף מעסערס, אויף ברענענדע ליכט, אויף אייער, אויף נעגעל. איינִיגע האָבען זיך געבראכען אויף שטריק, אויף גאַנץ דינע דראטהען און אויף הויכע טראַפּעזען; אַנדערע האָבען בעוויעזען זייערע קונסט שטיקע מיט א יאַפּאַנעזישען דרעהדעל (טאָפּ). דאס דרעהדעל האט זיך

געדרעהט ביי זיי אין דיא הענד, אויף זייערע קעפּ, אין דער לופט, אין זייערע קעשענעס און ענדליך איז פון׳ם דרעהדעל נאר געווארען א בוים.

מען מוז זיי געבען גערעכטיגקייט. דיא יאפּאנעזער זיינען דיא גרעסטע קינסטלער, אלס אקראבאטען און גימנאסטיקער. ווער עס זעהט צום ערשטען מאל א פארשטעלונג פון יאפּאנעזישע אקראבאטען, דער ווערט איבערראשט פון זייער קונסט און געשיקטליכקייט.

מיר ווילען דא ניט בעשרייבען אלע זייערע קונסט שטיקע און געשיקט־ליכקייט. מיר ווילען נור זאגען, אז דאס האט ווענינ אינטערעסירט דאס פובלי־קום. דיא יאפּאנעזער זיינען שוין געוואינט צו זעהן אזעלכע שטיק. זיי ווערן ווענינ איבערראשט פון אזעלכע זאכען. דיא הויפּט זאכע, וואס יעדער האט גע־וואלט זעהן, איז געווען דיא לאנגע נעזער.

דאס איז ווירקליך אזא קונסט שטיק, פון וועלכער מען וויים נאך גאר ניט אין אייראפּא. — דיא לאנגע נעזער זיינען א גאנץ בעזונדערע קאמפּאני, וועלכע שטעהן אונטערן שוץ פון גאט טינגו אליין. זיי טראגען אלט מאדישע קליידער, אין וועלכע זיי ווייזען אויס, וויא דיא אלטע העלדען פון גריעכענלאנד און רוים. אויפ׳ן רוקען טראגען זיי א פּאר גרויסע פליגעל, וויא דיא פליעגעל פון א פלעדער מויז.

דאס איז נאך ניט אלעס. דאס הויפּט וואונדער בעשטעהט אין זייערע לאנגע נעזער. דיעזע נעזער זיינען געמאכט פון באמבוק (טראסט, פון וועלכע מען מאכט שטעקענס) און זיינען פינף, זעקס און זאגאר צעהן פוס דיא לענג. זיי ווערן בעפעסטיגט אויפ׳ן געזיכט צו דער נאז. אייניגע זיינען גלייך, אנדערע זיינען אויסגעבויגען; אייניגע זיינען גלאט, אנדערע זיינען בעדעקט מיט בראדעווקעס. אויף דיעזע לאנגע נעזער מאכען זיי אלע זייערע קונסט שטיקע. עס לעגען זיך אוים צעהן־צוועלף לאנגע נעזער אויף דער ערד מיט דיא נעזער ארויף. אנדערע קומען צופליעהען מיט זייערע פליעגלען, טאנצען אויף דיא נעזער, שפּרינגען פון איין נאז צום אנדערן, טאנצען און דרעהן זיך אויף דיא שפּיציגע לאנגע נעזער.

מען מוז ווירקליך זיין זעהר שטארק און זעהר געשיקט אום צו בעווייזען אזעלכע קונסט שטיקע אויף דיא שפּיצען פון דיא באמבוק שטעקענס, וועלכע זיינען צוגעקלעפּט אלס לאנגע נעזער צו דיא געזיכטער פון דיא קינסטלער, וועלכע ליעגען אויף דער ערד.

— א פּיראמידע פון מענשען! האט מען געמעלדעט פון דער סצענע, ווען דער ערשטער אקט האט זיך געענדיגט. — דער וואגען פון׳ם גאט טינגו!

דאס איז געווען אנאנדער קונסט שטיק פון דיא לאנגע נעזער. איינער האט זיך געלעגט אויף דער ערד מיט זיין לאנגער נאז ארויף. אויף דיעזער נאז האט זיך געשטעלט אנאנדערער, וועלכער האט געהאלטען אויףביידע הענד צוויי אנדערע. אויף דיעזע צוויי אנדערע האבען זיך ארויפגעשטעלט פיער אנ־דערע; אויף זיי — אכט אנדערע, ביז עס האט זיך געבילדעט א הויכער זייל פון מהנשען — א פּיראמידע פון מענשען.

ביז דער פֿארשטעלונג פֿון דיא לאנגע נעזער האט פאספֿארטו קיין אנ־טהייל ניט גענומען אין דער פֿארשטעלונג. ער האט געדארפֿט אנטהייל נעהמען אין דער פֿארשטעלונג פֿון דיא לאנגע נעזער. מען האט איהם אנגעטהאן א פאר לאנגע פֿליעגעל און מען האט איהם צוגעבונדען צום געזיכט א נאז פֿון זעקס פֿוס דיא לענג. דער ארימער פֿראנצויז איז געווארען זעהר טרויעריג, ווען ער האט זיך בעטראכט אין זיין נייען קאסטיום מיט דער לאנגער נאז. ער האט געוואלט אראפּרייסען פֿון זיך דיא פֿליעגעל מיט דער נאז. ער האט זיך אבער באלד בע־רעכענט, אז דיעזע לאנגע נאז איז דערווייל דאס איינציגע מיטעל צו פֿערדיענען אויף ברויט און צו פֿאהרען קיין אמעריקא.

ער האט זיך נעביך געמוזט לעגען אויף דער ערד מיט זיין לאנגער נאז ארויף. אויף זיין נאז האבען זיך אויסגעשטעלט אנדערע לאנגע נעזער. ביז עס האט זיך געבילדעט א הויכער זייל ביז אין דער דעקע פֿון'ם צירק.

דאס פובליקום האט אנגעהויבען צו אפּלאדירען. דער גאנצער צירק האט געהילכט פֿון דיא בראוואָ'ס און אַפּלאָדיסמענטען. פּלוצלונג איז עפּעס געשעהן. דער זייל פֿון מענשען איז אומגעפֿאלען. פאספֿארטו האט זיך קוים ארויסגדרעהט פֿון דער מאסע מענשען, וועלכע איז געפֿאלען אויף איהם. צום גליק, האט איהם אויסגעהאלפֿען זיין לאנגע נאז. ער האט זיך אויף איהר אנגעשפארט און האט זיך ארויסגעראטשקעוועט פֿון אונטערן זייל. אבער ווען ער האט זיך געוואלט אויפֿהייבען, האבען זיך זיינע פֿליעגעל פֿערפּלאנטערט אין אנאנדער לאנגע נאז און ער איז אראפּגעפֿאלען פֿאר דער ערשטער רייהע שטוהלען.

פֿון דער ביהנע צו דער ערשטער רייהע זיצע איז געוועזן ניט שטארק הויך. פאספּארטו האט זיך קיין זעץ געטהאן. ער האט זיך באלד אויפֿגעהויבען און האט דערזעהן פֿאר זיך — פֿילעאס פֿאגג.

— איהר זייט עס, הערר פֿילעאס פֿאגג? האט ער אויסגערופֿען פֿול פֿרייד.

— איך בין עס!

— וויא קומט איהר אהער?

— פאספּארטו! עס איז שפּעט! געה צום שיף! האט פֿילעאס פֿאגג גע־זאגט רוהיג.

פֿילעאס פֿאגג און אַאודאַ זיינען געשטאנען לעבען איהם. ער האט פֿער־געסען, אז ער איז נאך אנגעטהאן אין דיא פֿליעגעל מיט דער לאנגער נאז אויפ'ן געזיכט און איז מיט זיי ארויסגעגאנגען פֿון'ם צירק. ווען זיי זיינען צוגעקומען צו דער טהיר, האבען זיי געטראפֿען דעם פראפֿעסאר באַטולקאַר.

— וואס איז דאס? וואוהין געהסט דו? האט ער געפֿרעגט.

— איך האב געפֿונען מיין הערר און געה מיט איהם אויפ'ן שיף, האט פאספּארטו געענטפֿערט.

— אזוי? דו האסט דאך מיט מיר אפּגעמאכט, דו זאלסט ארייננטרעטען אין מיין טרופּע? האט זיך דער פּראפֿעסאר געבייזערט. — איך וועל דיך פֿער־

קלאַגען! דוא וועסט מיר בעצאהלען שטראף, וואס דוא האסט געבראכען אונזער קאנטראקט!

דער ארימער פראנצויז האט זיך דערשראקען. ער האט ניט געוואוסט וואס צו ענטפערן. פילעאַס פאָגג איז איהם געקומען צו הילף.

— וויפיעל קומט אייך, הערר פראפעסאר? האט ער געפרעגט קאלטבליטיג.

— צוואנציג יען! האט דער פראפעסאר געענטפערט.

(אין יאפאַן איז דיא גרעסטע זילבער מינצע דער יען, גלייך צו אן אמע־ריקאנער דאלאר און צעהן סענטס).

— בייזערט אייך ניט, הערר פראפעסאר! האט פילעאַס פאָגג געזאגט רוהיג. נאט אייך אייערע צוואנציג יען און לאזט אונז צו רוה.

פילעאַס פאָגג האט זיך ווייניג איבערגעשראקען פארן פראפעסאר. ער האט זעהר גוט געוואוסט, אז ער קען זיך ווענדען צום פראנצייזישען קאנסול און ניט געבען דעם פראפעסאר א סענט, אדער ריכטיגער געזאגט, א רין. דיא קלענסטע מינצע אין יאפאַן איז דער רין. א צעהנטעל סענט. ער האט אבער מורא געהאט, ער זאל ניט פערזאמען דעם דאמפפער. ער האט דאהער בעצאהלט דעם פראפעסאר דיא צוואנציג יען און איז אוועקגעגאנגען פון׳ם צירק.

אין א פיערטעל שטונדע איז ער, מיסיס אַאודאַ און פאַספאַרטו מיט זיינע פליגעל אויף דער פלייצע און מיט זיין לאנגער נאז געזעסען אין א קאיוטע אויפ׳ן אמעריקאנישען פאסט דאמפפער „גענעראל גראנט“.

24טעס קאפיטעל.

אויף דער רייזע פון יאָקאָהאַמאַ קיין סאן פראנציסקא.

וויא קומט פילעאַס פאָגג און מיסיס אַאודאַ אויף דער פארשטעלונג פון דיא לאנגע נעזער אין צירק פון׳ם פראפעסאר באַטולקאר? ווער געווים פרעגען דער לעזער.

מיר מוזען זיך אימקעהרען צו דער „טאַנקאַדער“ אין פארט פון שאַנהאַי.

דיא קליינע קאנאנע האט אויסגעשאסען. דער אמעריקאנישער פאסט דאמפפער, „גענעראל גראנט“, האט דערהערט דעם נויט סיגנאל. דער שיפס קאפיטאן איז ארויפגעלאפען אויפ׳ן בריקעל, האט גענומען זיין טעלעסקאפ (ספעקטיוו) און האט געקוקט אין דער זייט, פון וואנען מען האט אויסגעשאסען. ער האט באלד דערזעהן, וויא אויף דעם קליינעם סקונער איז אויפגעצויגען א פלאג אויף האלב מאַסט — א צייכען פון נויט. ער האט באלד געהייסען אראפ־לאזען א באָאָט און צו פאהרען צום סקונער.

פילעאַס פאָגג האט בעצאהלט דשאן בונסבי, וויפיעל ער האט זיך מיט איהם בעדונגען און האט איהם נאך געגעבען דיא צוויי הונדערט פונט, א בעלוי־נונג, וויא ער האט איהם צוגעזאגט.

אין איינינע מינוטען ארום איז פילעאַס פאָגג, אַאודאַ און דער דעטעקטיוו פיקס ארויפגעגאנגען אויפ׳ן דעק פון׳ם אמעריקאנישען פאסט דאמפפער. ער האט

גענומען צוויי קאַיוטען ערשטער קלאַסע פֿאַר זיך און פֿאַר אאודאַ און האט זיך איינגעריכטעט, וויא בּיי זיך אין דער היים.

דער דאמפּפֿער „גענעראַל גראַנט" איז ווירקליך געוועזען דאס פּאַסט שיף, וועלכעס פֿלעגט פֿיהרען דיא פּאַסט פֿון כינא און יאַפּאַן קיין אמעריקא, אזוי וויא דשאן בונסבי האט געזאגט. זיין הויפּט סטאַציאָן איז געוועזען דיא שטאדט שאַנחאַי אין כינא. פֿון דארט פֿלעגט ער פֿאהרען קיין נאַגאַסאַקי, דארט פֿלעגט ער אויפֿנעהמען דיא פּאַסט פֿון יאפּאן און פֿאהרען קיין יאָקאָהאַמאַ. פֿון יאָקאָהאַמאַ פֿלעגט ער פֿאהרען דירעקט קיין סאַן פֿראַנציסקא און פֿלעגט זיך שוין אין ערגעץ ניט אפּשטעלען.

אלס גרויסער פּאַסט דאמפּפֿער איז דער „גענעראַל גראַנט" געוועזען זעהר פּינקטליך. ער איז אנגעקומען צו יעדער סטאַציאָן פּונקט צו דער סעקונדע. אין נאַגאַסאַקי איז ער געשטאַנען נור פֿיער שטונדען. אלע פּאַסאַזשירען זיינען ארויסגעגאַנגען אויפֿ'ן דעק זעהן דיא שטאדט נאַגאַסאַקי און דאס גרעסטע וואונדער פֿון דער אינזעל קיו־סיו — דעם הויכען בערג פֿודשי סאַמאַ.

דער בערג פֿודשי סאַמאַ איז איינער פֿון דיא גרעסטע וואונדער אין דער וועלט. עס זיינען דא אין דער וועלט פֿיעלע הויכע בערג. זיי געפֿינען זיך אבער ארומגערינגעלט פֿון אנדערע בערג. זיי געפֿינען זיך אין א בערגיגער געגענד. דער בערג פֿודשי סאַמאַ שטעהט גאַנץ אליין. אין דער מיט פֿון א גאַנץ גלייכע געגענד הייבט זיך פּלוצלונג אויף אַ גלאַטער און הויכער בערג. זיין שפּיץ איז שטענדיג בעדעקט מיט שנעע, גלייך וויא ער וואלט געטראגען אַ ווייסע יארמאלקע אויפֿ'ן קאפּ. אין דער געגענד ארום בערג איז ווארם און שעהן. עס וואקסען דארט לימאָנעס און פּאָמעראַנצען. דער פֿודשי סאַמאַ אבער איז אזוי הויך, אז אויף זיין שפּיץ איז אייביג ווינטער און פֿראָסט, שנעע און אייז.

בעזאָנדערס שעהן איז צו זעהן דיעזען בערג פֿון דערווייטען, פֿון אַ שיף. מען זעהט פֿאַר זיך א לאַנד וואס איז בעדעקט מיט גרינע פֿעלדער און וועלדער. אין דער מיט פֿון דיעזעס לאַנד שטעהט א הויכער טיש, בעדעקט מיט אַ ווייסען טישטוך. — דאס איז דער פֿודשי סאַמאַ.

אַאודאַ האט געלערנט געאָגראַפֿיע און האט געוואוסט, אז ניט ווייט פֿון נאַגאַסאַקי געפֿינט זיך אזא בערג. זיא איז געשטאַנען אויפֿ'ן דעק פֿון'ם „גענעראַל גראַנט" און האט בעטראַכט דיעזעס וואונדער פֿון דער נאַטור. זיא האט זיך ניט געקענט אפּרייסען פֿון דיעזעס שעהנע בילד. זאגאר דער דעטעקטיוו פֿיקס איז ארויפֿגעגאַנגען אויפֿ'ן דעק בעטראַכטען דעם פֿודשי סאַמאַ.

דער „גענעראַל גראַנט" איז פּונקט צו דער סעקונדע ארויסגעפֿאהרען פֿון נאַגאַסאַקי און דעם 14טען נאָוועמבער אין דער פֿריה איז ער אנגעקומען קיין יאָקאָהאַמאַ. ער איז צוגעפֿאהרען צום זעלבען דאָק, וואוהין דער קאַרנאַטיק איז צוגעפֿאהרען, ווילביידע זיינען פּאָסט דאמפּפֿער און פֿיהרען ביידע דיא אמעריקאַנישע פּאָסט.

קוים איז דער „גענעראַל גראַנט" געבליעבען שטעהן בּיי זיין דאָק, איז

פילעאַס פאָגג ארויסגעקומען אויפ'ן רעק און האט זיך אומגעקוקט, וואס פאר אַ שיפען עס שטעהן לעבען איהם. דאס ערשטע שיף, וואס ער האט דערזעהן, איז געוועזן דער „קארנאטיק“. פילעאַס פאָגג האט גענומען מיסיס אַאודאַ אונטערן ארים און איז מיט איהר געגאנגען אויפ'ן קארנאטיק פרעגען, אויב פאספארטו איז ניט אנגעקומען אויפ'ן „קאַרנאַטיק“. דער סטיואַרד האט איהם דערצעהלט, אַז אויפ'ן „קאַרנאַטיק“ איז ווירקליך געפאָהרען א יונגער מאַן, וועלכער האט זיך געפרעגט אויף איהם, פילעאַס פאָגג; ער האט געהאט דריי שיפס קארטען און האט א גאנצען וועג געגעסען פאר דריי פאסאזשירען.

— וואו זאל ער יעצט זיין? האט פילעאַס פאָגג געפרעגט.

— דאס קען איך ניט וויסען, האט דער סטיואַרד געענטפערט. מיר זיינען אנגעקומען נעכטען אין דער פריה. דער פאַסאַזשיר מיט דיא דריי שיפס קארטען איז באלד אראפגעגאנגען פונ'ם שיף און איז זיך אוועקגעגאנגען אין שטאדט.

פילעאַס פאָגג האט באלד גענומען אַ קורומאַ און איז געפאהרען צום פראנצייזישען קאנסול פרעגען, אויב פאספארטו איז ביי איהם ניט געוועזן. דער פראנצייזישער קאנסול האט קיין פאספארטו ניט געזעהן. פונ'ם פראנצייזישען קאנסול איז פילעאַס פאָגג געפאהרען צום ענגלישען קאנסול. ער האט וויזירט זיין פאספאָרט און האט געפרעגט אויף פאַספאַרטו. דער ענגלישער קאנסול האט אויך קיין פאספארטו ניט געזעהן.

פונ'ם ענגלישען קאנסול איז פילעאַס פאָגג געפאהרען אויף דיא פאליציי.— דארט האט מען אויך ניט געוואוסט פון קיין פאספארטו. אַאודא איז געוועזן פערצווייפעלט. יעצט, אז זיי ווייסען שוין געוויס, אז פאספארטו איז אין יאָקאָהאַמאַ זאלען זיי אוועקפאהרען און איהם איבערלאזען אליין!

עס האט אבער גאר ניט געהאלפען. יאָקאָהאַמאַ איז אַ גרויסע שטאדט. געה און זוך אויס אַ נאדעל אין אַ וואגען היי! זיי האבען געמוזט צוריקפאהרען צום פארט. אויפ'ן וועג האבען זיי דערהערט דיא שרעקליכע מוזיק פונ'ם צירק פון פראַפעסאר באַטולקאַר.

— לאמיר געהן זעהן, וואס איז דאס פאר א ליארם! האט אַאודאַ געבעטען.

אזוי וויא עס איז געוועזן ניט ווייט, האט פילעאַס פאָגג איהר צוליעב געטהאן און איז מיט איהר געגאנגען צום בעריהמטען צירק. פילעאַס פאָגג האט זיך [illegible]ניג אינטערעסירט מיט דיא לאנגע נעזער. ביי אַאודאַ אבער איז עס געוועזן אַ נייעס. אזעלכע לאנגע נעזער האט זיא נאך קיין מאל ניט געזעהן. ער האט גענומען פאר זייביידען צוויי פלעצער אין דער ערשטער רייהע.

ווען פאספארטו איז געלעגען אויף דער ערד און אויף זיין לאנגער נאז האט זיך אויסגעשטעלט א גאנצער זייל פון לעבעדיגע מענשען, האט ער פלוצלונג דערזעהן זיין הערר פילעאַס פאָגג. ער האט געוואלט אויסדרעהן דעם קאפ, ער זאל זיך איבערצייגען, אויב עס איז ווירקליך זיין הערר. דאדורך האט ער געשטערט דאס גלייכגעוויכט און דער גאנצער זייל איז צופאלען. ער איי

געווארען אזוי איבערראשט, אז ער איז ווירקליך אראפגעפאלען פון דער ביהנע און איז געפאלען פאר פילעאס פאגג'ס פיס.

דאס אלעס איז פאספארטו געוואהר געווארען פון אאודא. פילעאס פאגג דאגעגען האט מיט איהם זעהר ווייניג גערעדט, זייט זיי זיינען ארויפגעקומען אויפ'ן דעק פון'ם „גענעראל גראנט".

— אבער וויא אזוי זייט איהר געקומען קיין יאקאהאמא? האט פאסארטו געפרעגט ערשטוינט און האט אראפגעשלעפט פון זיך זיין לאנגע נאז.

אאודא האט איהם דערצעהלט, וויא אזוי פילעאס פאגג האט געדונגען דיא „טאנקאדער" און וויא זיי האבען בעגעגענט דעם פאסט דאמפפער „גענעראל גראנט" אין פארט פון שאנחאי. דערביי האט זיא איהם דערצעהלט, אז פילעאס פאגג איז געוועזען אזוי גראסמוטהיג, אז ער האט מיטגענומען אויפ'ן „טאנקאדער" נאך א פאסאזשיר מיט'ן נאמען פיקס.

פאספארטו האט א ציטער געטהאן ביי דיזען נאמען. ער האט אבער ניט געוואלט אנטהאן קיין יסורים זיין הערר און האט איהם ניט דערצעהלט, ווער פיקס איז און וויא אזוי פיקס איז דיא איינציגע אורזאכע, וואס זיי האבען זיך צושיידט אין האנג-קאנג.

ער האט יעצט דערצעהלט אלעס, וואס מיט איהם האט פאסירט. ער איז אריינגעגאנגען אין האנג-קאנג אין א ביער סאלון טרינקען א גלאז ביער. דיא מענשען פון'ם ביער סאלון האבען געמיינט, אז ער האט געלד און זיי האבען איהם אנגעשיכורט מיט אפיום. ווען זיי האבען אבער געזעהן, אז ער האט ביי זיך קיין געלד ניט, האבען זיי איהם ארויפגעפיהרט אויפ'ן „קארנאטיק". זיי האבען געוואוסט, אז ער איז א פאסאזשיר פון'ם „קארנאטיק", ווייל זיי האבען געפונען ביי איהם אין קעשענע דיא שיפס קארטען פון'ם „קארנאטיק".

דאן האט ער דערצעהלט, וואס מיט איהם האט פאסירט אין יאקאהאמא. פילעאס פאגג האט אלעס אויסגעהערט רוהיג און קאלטבלוטיג, וויא זיין שטייגער איז געוועזען. ווען פאספארטו האט געענדיגט זיין ערצעהלונג, האט פילעאס פאגג איהם געגעבען געלד, ער זאל זיך געהן קויפען אנדערע קליידער.

אין א שטונדע ארום איז פאספארטו ווידער געוועזען אן אייראפעער. זיין לאנגע נאז, זיינע ברייטע פליגעל און זאגאר זיין יאפאנעזישער חאלאט זיינען פערשוואונדען.

פונקט זיעבען אוהר פאר נאכט האט דער „גענעראל גראנט" געגעבען זיין לעצטען פייף און איז ארויסגעפאהרען פון פארט יאקאהאמא.

דער „גענעראל גראנט" איז געוועזען איינס פון דיא בעסטע שיפען פון דער פאציפיק מייל סטימשיפ קאמפאני אין סאן פראנציסקא. וויא אלע אמעריקאנישע דאמפפשיפען פאר פאסאזשירען און דיא פאסט, איז ער געוועזען שטארק געבויט און איינגעריכטעט מיט אלע מעגליכע בעקוועמליכקייטען פאר פאסאזשירען.

ער האט געהאט דריי זעגעל ביימער. ווען דער ווינד איז געוועזען גינסטיג, האט מען אויסגעצויגען דיא זעגעל און דער „גענעראל גראנט" פלעגט געהן מיט

דאמפף און מיט דיא זעגעל. געוועהנליך געדויערט דער וועג פֿון יאָקאָהאַמאַ קיין סאן פֿראנציסקא צוויי און צוואנציג טעג. דער „גענעראל גראנט" איבער פֿלעגט מאכען דיעזען וועג אין איין און צוואנציג טעג און ביי א גוטען ווינט זאגאר — אין צוואנציג טעג.

פֿילעאַס פֿאָגג האט ריכטיג בערעכענט, אז ווען זיי פֿאהרען ארויס פֿון יאָקאָהאמאַ דעם 14טען נאוועמבער, וועלען זיי אנקומען קיין סאן פֿראנציסקא דעם 2טען דעצעמבער. פֿון סאן פֿראנציסקא קיין ניו יארק דארף געדויערן עלף טעג. אלזא, וועט ער דעם 13טען דעצעמבער זיין אין ניו יארק. פֿון ניו יארק קיין ליווערפול דארף געדויערן 7 טעג. דעם 20סטען דעצעמבער וועט ער זיין אין ליווערפול און דעם 21טען, פונקט אין דעם טאג, וואס ער האט זיך געוועט, אדער פונקט אין אכציג טעג, וועט ער זיין אין רעפֿארם קלוב אין לאנדאן.

ווען אלעס וועט געהן, וויא ער האט גערעכענט, וועט ער האבען געמאַכט א רייזע ארום דיא וועלט אין 80 טעג און וועט געווינען פֿופֿציג טויזענד פֿונט סטערלינג.

אויפֿן שיף זיינען געוועזן זעהר פֿיעל פאסאזשירען, מייסטענס אמעריקאנער און ענגלענדער. אין דער דריטער קלאסע זיינען געפֿאהרען פֿיעלע כינעזען, עמי־גראנטען, וועלכע זיינען געפֿאהרען רייך ווערן אין אמעריקא. אין 1872 איז געוועזן דיא שטארקסטע עמיגראציאן פֿון כינעזען קיין אַמעריקא. דאמאלס האט מען זיי ארייננעלאזען קיין אמעריקא אהן שוועריגקייטען. דיא געלע קינדער פֿון׳ם הי־מעלישען קייזערטהום (אזוי רופֿען דיא כינעזען זייער לאנד) האבען זיך אַ לאז געטהאן קיין אמעריקא, וויא א שטראם פֿון א בערג, ווען עס ווערטווארם און דאס אייז צוגעהט.

דיא רייזע אויפֿן שטילען וועלט מעער — פאסיפֿיק אָשען — איז געוועזן זעהר א רוהיגע. צוואר קומען פֿאר אויפֿן שטילען וועלט מעער אויך שרעקליכע שטורמווינדען, אבער ניט אזוי אפֿט, וויא אויפֿן אטלאנטישען וועלט מעער.

פֿילעאַס פֿאָגג איז געוועזן רוהיג און האט וועניג גערעדט, וויא זיין שטייגער איז געוועזן. ווער עס וואלט זיך אבער בעסער צוגעקוקט צו איהם, דער וואלט געווים בעמערקט, אז ער רעדט אפֿטער מיט מיסים אַאודאַ און ער האט פֿערגניגען, ווען ער רעדט מיט איהר.

אַאודאַ האט אנגעהויבען צו פֿערשטעהן דיעזען זאנדערבארען כאראקטער. זיא האט זיך מעהר צוגעקוקט צו איהם און האט געזעהן, אז דיעזער רוהיגער, שטילער מענש איז גראסמוטהיג, עדעל, פֿיין און איז פֿעהיג אויף דיא גרעסטע העלדענטהאטען. זיא האט זיך זעהר אינטערעסירט, ער זאל געווינען זיין וועטע. זיא האט פֿערשטאנען, אז ניט דאס געלד איז ביי איהם דיא הויפט זאכע. זיא האט דאך אליין געזעהן, וויא דאס געלד האט ביי איהם קיין ווערטה ניט; וויא ער ניט דאס געלד אוועק מיט ביידע הענד, ווען עס קומט אוים צו געווינען א שטונדע. זיא האט ווידער געזעהן, וויא ער קען פֿערליערן זיין צייט, וואס איז ביי איהם אזוי טהייער אום צו רעטען א מענשען.

פאספארטו האט זיך גוט צוגעקוקט צו זיין הערר און צו מיסיס אַאודאַ. ער האט פערשטאנען, וואס פאר אַ געפיהלע עס האבען זיך ערוואכט אין דיא הער־צער פון דיעזע צוויי מענשען. ער פלעגט אפט רעדען מיט איהר פון פילעאַס פאָגג און פלעגט איהם אויסלויבען. ער פלעגט איהר פערזיכערן, אז פילעאַס פאָגג וועט געוויס מאכען דיא רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג און וועט געוויס געווינען זיין וועטע.

— ביז אהער זיינען מיר געפאהרען אין האלב ווילדע לענדער: אינדיען, כינא, יאַפּאַן, דאס זיינען האלב ווילדע לענדער. דיא אייזענבאהנען זיינען ניט פינקטליך, דיא שיפען פערשפעטיגען. האט ער איהר געזאגט. יעצט אבער קומען מיר קיין אמעריקא, וואו דיא אייזענבאהן ציגע פליעהען, וויא דיא פייגעל — 60 מייל אַ שטונדע! מיר וועלען דורכפליעהען אמעריקא, וויא א שטורמווינד. פון ניו יארק קיין ליווערפול קען מען קריעגען דעם בעסטען פאסט דאמפפער. הערר פילעאַס פאָגג וועט געווינען זיין וועטע!

פאַספאַרטו איז געווען גליקליך, וואס זיין הערר וועט געווינען זיין וועטע. פון אַאודאַ האט מען ניט וואס צו רעדען. זיא האט זיך אזוי שטארק אינטערע־סירט אין פילעאַס פאָגג׳ס רייזע, גלייך וויא זיא אליין וואלט זיך געוועט.

דאס וועטער איז געווען שעהן. דער ריעזען דאמפפער האט געשפאלטען מיט זיין אייזערנער ברוסט דיא בלויע כוואַליעס פון׳ם שטילען וועלט מעער און איז געשוואומען אלץ ווייטער און ווייטער קיין אמעריקא.

ניין טאג נאך זייער אבריייזע פון יאָקאָהאַמאַ, אלזא דעם 23טען נאוועמ־בער, האט פילעאַס פאָגג איבערגערעכענט זיין מארשרוט. ער האט געפונען, אז ער האט יעצט ארומגערייזט פונקט א האלבע וועלט. אין צוויי און פופציג טעג האט ער ארומגערייזט א האלבע וועלט. עס בלייבט איהם נאך אכט און צוואנציג טעג ארומצופאהרען דיא אנדערע האלבע וועלט.

עס איז אבער אַ גרויסער אונטערשיעד פון׳ם ערשטען טהייל פון זיין רייזע ביז אין צווייטען טהייל. — ביז אהער איז ער ניט געפאהרען גלייך. ער האט זיך געמוזט דרעהן און אנלעגען זעהר פיעל וועג. ער האט געמוזט פאהרען איבער אַדען און באמביי, ווייל עס איז קיין אנדער וועג ניטא. ווען ער זאל געווען קענען פאהרען פון לאנדאן אויף א גלייכער ליניע, וואלט ער געדארפט פאהרען נור צוועלף טויזענד מייל, ער איז אבער געפאהרען זעקס און צוואנציג טויזענד מייל, ווייל ער איז געפאהרען אויף אַ קרומער ליניע.

יעצט אבער האט ער פאר זיך א גאנץ גלייכע ליניע. דאס שיף אויפ׳ן שטילען וועלט מעער פאהרט אויפ׳ן נאהענטסטען וועג. פון סאן פראנציסקא קיין ניו יארק איז אַ גלייכער וועג. דיא אייזענבאהן ליניע געהט איבער גאנץ נארד אמעריקא פון שטילען וועלט מעער צום אטלאנטישען וועלט מעער. פון ניו יארק קיין ליווערפול איז ווידער א גלייכער וועג.

נאך אלע זיינע רעכענונגען איז איהם אויסגעקומען, אז אין דיא 28 טעג.

וואס זיינען איהם נאך געבליעבען, וועט ער געוויס מאכען דיא לעצטע ניין טויזענד מייל. ער איז געווען צופריעדען מיט זיין רייזע.

אין דער צייט, וואס פילעאס פאגג האט געמאכט זיינע רעכנונגען, האט פאספארטו ענטדעקט א נייעס. ביז אהער האט זיין אלטע, ריכטיגע אוהר קיין מאל ניט געשטימט מיט אוהרען פון דיא שטעדט, וואו ער איז געקומען. דער דעטעקטיוו פיקס און סער פראנסיס קראמארטי האבען איהם צוואר ערקלערט, פאר וואס זיין אוהר שטימט ניט מיט דיא אנדערע אוהרען; ער האט זיי אבער ניט געוואלט גלויבען.

דעם 23טען נאוועמבער איז פאספארטו צופעליגער ווייזע צוגעקומען צום כראנאמעטער פון׳ם „גענעראל גראנט“. דיא אוהר האט געוויעזען פונקט צוועלף. פאספארטו האט ארויסגענומען זיין אוהר און האט א קוק געטהאן — פונקט צוועלף!

— דיא גראבע יונגען! דיא אונוויסענדע! האט פאספארטו אויסגערופען. זיי האבען מיר געוואלט איינרעדען, אז מיין אוהר געהט ניט ריכטיג! דיא אוהרען אין באמביי, קאלקוטא, סינגאפור און האנג-קאנג זיינען געווען פאלש. מיין אוהר געהט ריכטיג. יעצט, ווען איך האב געטראפען א ריכטיגע אוהר, זעה איך, אז מיין אוהר איז דיא בעסטע און ריכטיגסטע אין דער וועלט. זיא איז געווען ריכטיג נאך ביי מיין עלטער עלטער זיידען. איך מיין, אז מען דארף רעגולירען דיא זון נאך מיין אוהר.

ווען דער ניט געלערנטער פאספארטו וואלט געהאט אן איטאליענישע אוהר, אין וועלכער דער ציפער בלאט איז איינגעטהיילט ניט אין צוועלף שטונדען, זאנדערן אין פיער און צוואנציג שטונדען, און צוואר איין העלפט פון׳ם ציפער בלאט איז וויים, — עס ווייזט אויף דיא צוועלף שטונדען טאג. דיא אנדערע העלפט פון׳ם ציפער בלאט איז שווארץ — עס ווייזט אויף דיא צוועלף שטונדען פון דער נאכט. — ווען פאספארטו זאל געווען האבען אזא אוהר, וואלט ער געזעהן, אז זיין אוהר ווייזט פונקט צוועלף אוהר ביי נאכט. דיא אוהר אויפ׳ן שיף האט געוויעזען פונקט צוועלף ביי טאג.

פון דער צייט, וואס זיי זיינען ארויסגעפאהרען פון לאנדאן ביז אהער, האט זיך זיין אוהר פערשפעטיגט אויף גאנצע צוועלף שטונדען. ליידער האט עס דער ארימער פאספארטו ניט פערשטאנען און קיינער האט עס איהם ניט געקענט ערקלערן. עס איז זאגאר ניט געווען קיינער, ווער עס זאל עס איהם ערקלערן. פיקס איז געראדע ניט געווען לעבען איהם. עס איז אויך מעגליך, אז פיקס אליין האט עס אויך ניט גוט פערשטאנען.

וואו אבער איז געווען פיקס אין דער גאנצער צייט? האט ער זיך שוין אפגעזאגט פון זיין פלאן צו ארעסטירען פילעאס פאגג? — ניין! פיקס איז געווען א פאסאזשיר אויפ׳ן „גענעראל גראנט“, ער האט זיך אבער ניט געוואלט ווייזען פאר דיא מענשען, וועלכע ער האט נאכגעיאגט.

מיט פיקס איז געווען אזא געשיכטע. אין האנג-קאנג האט ער אנגעזאגט אין דער פאליציי, אז ווען דער ווארראנט וועט אנקומען, זאל מען איהם צושיקען

צום ענגלישען קאנסול קיין יאָקאָהאַמאַ. קוים איז ער אראפּ פון'ם שיף אין יאָקאָהאַמאַ, איז ער גלייך געלאָפען צום ענגלישען קאנסול. — דער ווארראנט איז ווירקליך אנגעקומען. דיא פּאליציי אין האָנג-קאָנג האט איהם ערהאלטען א האלבע שטונדע פריהער, איידער דער קארנאטיק איז ארויסגעפאהרען פון'ם פּארט. זיא האט איהם אוועקגעשיקט אויפ'ן קארנאטיק צום ענגלישען קאנסול אין יאָקאָהאַמאַ.

פיקס איז געווען אויסער זיך פאר פערדרוס. ווען ער זאל ניט געוועזן פערשיכורן פּאספּארטו אין האָנג-קאָנג און זאל בעסער געווען ווארטען אויף דער פּאליציי, וואלט ער דאך געקענט ארעסטירען פילעאַס פאָגג אין האָנג-קאָנג. יעצט האט דער ווארראנט פאר איהם קיין ווערטה ניט. אין יאַפּאַן קען מען ניט ארעסטירען א מענשען מיט א ווארראנט פון דער ענגלישער פּאליציי. יאַפּאַן איז א קייזערטהום, וועלכעס וויל ניט וויסען פון ענגלישע געזעצע. עס איז וואהר, אז דיא ענגלישע רעגיערונג קען בעטען דיא יאפּאנעזישע רעגיערונג, אז זיא זאל ארעסטירען א מענשען, וועלכער איז בעגאנגען א פערברעכען אין ענגלאנד. דאס איז אבער א לאנגע געשיכטע. מען מוז טעלעגראפירען צום ענגלישען מיניסטער דער אייסערן אנגעלעגענהייטען (מיניסטער אינאָסטראַניך דיעל); דער מיניסטער דארף טעלעגראפירען צום ענגלישען געזאנדטען אין מיאקא; דער ענגלישער געזאנדטער דארף איבעררעדען מיט'ן יאפּאנישען מיניסטער דער אייסערן אנגעלעגענהייטען; ווען דער יאפּאנישער מיניסטער וועט וועלען, קען ער ארויסגעבען א ווארראנט.

דאס אלעס קען מען ארויסזאגען אין עטליכע ווערטער. ווען עס קומט אבער אויסצופיהרען, דארף עס געדויערן מאנאטע לאנג. וועט דען דער באנק רויבער פילעאַס פאָגג ווארטען אזוי לאנג? — ער פאהרט נאך היינט אוועק מיט'ן „גענעראל גראַנט" קיין סאן פראנציסקא, קיין אמעריקא, וואו ער איז שוין גאנץ זיכער.

פיקס איז געשפּרונגען פון דער הויט. ער האט צוגענומען דעם ווארראנט פון'ם קאנסול און האט שיער ניט געוויינט אויף איהם קוקענדיג.

— וואס טויג ער מיר יעצט? האט ער געמורמעלט צווישען דיא צעהנער. וואס קען איך מאכען מיט אַ ווארראנט, וועלכער איז מיר יעצט אנגעקומען קיין יאַפּאַן?

ער האט א לאנגע צייט געטראכט און זיך געבראכען דעם קאפּ, וואס ער זאל ווייטער טהאן.

— עס העלפט ניט! איך מוז איהם נאכפאהרען! האט ער זיך ענטשלאסען. מעגליך, אז איך וועל אין אמעריקא געפינען א געלעגענהייט איהם צו ארעסטירען; ווידער איז מעגליך, אז דער באנק רויבער האט נור געוואלט אפּנארען דיא ענגלישע פּאליציי. ער פאהרט יעצט צוריק קיין ענגלאנד, וואו ער וועט בערויבען אנאנדער באנק.

פיקס האט בעשלאסען ער זאל נאכפאהרען פילעאַס פאָגג קיין אמעריקא. [illegible] עהרגייץ אלס דעטעקטיוו, האט עס פון איהם געפאָדערט. ער איז צוריק-

געגאנגען צום שיף „גענעראַל גראַנט“. ער איז געשטאַנען אויפ'ן דעק פערטראַכט און אויפגערעגט, ווען פילעאַס פאָגג, אַאודאַ און פאַספארטו מיט זיין לאנגער נאז זיינען אנגעקומען. פיקס האט געהאט אן אויג פון אַ דעטעקטיוו. ער האט באלד דערקענט פאספארטו אונטער זיינע גרויסע פליגעל מיט דער לאנגער נאז. ער האט זיך בעהאלטען אין זיין קאַיוטע.

פאר פאספארטו האט ער מורא געהאט. פאספארטו קען אויסזאגען, אז ער האט איהם פערשיכורט מיט אפיום אין האנג-קאָנג; פאספארטו קען אויסזאגען, ווער ער איז. אזא באנקרויבער, וויא פילעאַס פאָגג קען גאר דינגען אַ מערדער, וועלכער זאל איהם טויטען.

דאס איז געווען דיא אורזאכע, וואס ניט פילעאַס פאָגג, ניט פאספארטו האבען ניט געזעהן דעם דעטעקטיוו דיא גאנצע צייט. ער האט זיך געהיט פון זיי און האט זיך אויסבעהאלטען.

דער 24טער נאוועמבער איז געווען זעהר אַ שעהנער טאג. אלע פאסאזשירען פון'ם „גענעראַל גראַנט“ זיינען געווען אויפ'ן דעק. אין אזא שעהנעם טאג האט קיינער זיך ניט געקענט איינהאלטען אין דיא דומפיגע קאַיוטען. פיקס האט אויך געמוזט ארויסגעהן אויפ'ן דעק. צו זיין אונגליק איז ער ארויפגעקומען אויפ'ן דעק און האט זיך אנגעשלאגען אן פאספארטו.

— דוא שפירהונד! דוא שווינדלער! דוא רויבער! דוא בעטריגער! דוא טויגעניכטס! האט געשריען פאספארטו, ווען ער האט איהם דערזעהן און איז ארויפגעשפרונגען אויף איהם, וויא אַ טיגער שפרינגט ארויף אויף אַ ציגעלע.

ער האט איהם געריסען ביי דיא האר און האט איהם אריינגעשאטען טרוקענע קלעפ, וויפיעל עס האט אין איהם געקענט אריינגעהן.

אויפ'ן דעק האט זיך באלד געבילדעט אַ רעדעל פון אלע פאסאזשירען. אזוי וויא אויפ'ן „גענעראַל גראַנט“ זיינען געווען פיעלע אמעריקאנער, וועלכע האבען זעהר ליעב אַ געשלעג — אַ פייט — האט מען באלד אנגעהויבען צו וועטען, ווער עס וועט וועמען בעסער שלאגען. דיא מאטראזען און דיא אפיציערן פון'ם שיף האבען געוואלט זיי צו נעהמען און ניט דערלאזען צו אַ געשלעג אויפ'ן שיף; דיא אמעריקאנער אבער האבען זיך געהאלטען פעסט.

— לאזען זיי זיך שלאגען! לאזען זיי זיך פייטען! האבען זיי געשריען. מיר ווילען האבען „פאַן“ (שפאַס).

פאספארטו האט געוויזען, אז ער איז אַ גוטער שלעגער. ער האט צושלאָגען דעם דעטעקטיוו, וויא אַ ווייניגען עפעל. ווען ער איז מיעד געווארען שלאָגענדיג, האט זיך פיקס אויפגעהויבען און האט איהם געזאגט רוהיג און קאלטבלוטיג:

— האט איהר שוין געענדיגט?

— פאר היינט האב איך געענדיגט, האט פאספארטו געענטפערט.

— דאן האב איך מיט אייך עפעס צו רעדען.

— מיט מיר? — איך וועל דיר ווידער ברעכען דיא ביינער!..

— איך האב מיט אייך צו רעדען איבער זאכען, וועלכע זיינען זעהר וויכ-
טיג פאר אייער הערר....

פאספאדטו איז געבליעבען שטעהן און האט אראפגעלאזען ביידע הענד.
איהם האט איבערראשט דיא רוהע און קאלטבלוטיגקייט פון דיעזען זאנדערבא-
רען מענשען.

— גוט! זאגט, וואס ווילט איהר נאך? האט ער געפרעגט דעם דעטעקטיוו.

— ניט דא איז דער ארט צו רעדען. קומט מיט מיר אויפ'ן פארקעסל (דער
ארט, פון וואנען דער אנקער העננגט אראפ). דארט וועלען מיר רעדען.

פאספארטו און פיקס זיינען ארויפגעגאנגען אויפ'ן פארקעסל און האבען
זיך אניעדערגעזעצט אויפ'ן אנקער, וויא אלטע גוטע פריינד.

— איהר האט מיך היינט געשלאגען, האט פיקס געזאגט, איך בין אויף
אייך ניט ברוגז. איך האב עס ערוואַרטעט. איך האב פערדיענט, אז מען זאל מיך
שלאגען. פון דעסטוועגען הערט מיך אויס. איינס צום אנדערן געהערט זיך ניט
אן. — ביז אין דער לעצטער צייט בין איך געווען פילעאס פאגג'ס פיינד, יעצט
בין איך פאר איהם.

— ענדליך! האט פאספארטו אויסגערופען. ענדליך האט איהר זיך איבער-
צייגט, אז פילעאס פאגג איז גאר אן עהרליכער מאן און איהר פאהרט איהם נאך
אומזיסט.

— ניין. איך בין איבערצייגט, אז ער איז א גנב און א באנק רויבער —

פאספארטו איז אויפגעשפרונגען און האט ווידער געוואלט אנהויבען איהם
צו שלאגען.

— ש.. שאַ! — הערט מיך פריהער אויס! האט פיקס געבעטען. לאזט מיך
אויסרעדען, מיר וועלען נאך צייט האבען זיך צו שלאגען. —

זא לאנג פילעאס פאגג איז געווען אין לענדער, וועלכע געהערען צו ענג-
לאנד, האב איך געטהאן אלעס מעגליכע אום איהם צו שטערן אין זיין רייזע. איך
האב אייך שוין דערצעהלט, אז איך האב געווארט אויף א ווארראנט פון לאנדאן.
איך האב געוואלט איהם אויפהאלטען, ביז דער ווארראנט וועט אנקומען. איך
האב אויף איהם אנגעשיקט דיא בראהמינען פון באמביי; איך האב אייך אנגע-
שיכורט אין האנג-קאנג; איך האב געזעהן, אז ער זאל פערשפעטיגען דעם קאר-
נאטיק. — דאס אלעס האב איך געטהאן, אום איך זאל איהם קענען ארעסטירען
אין א לאנד, וואס געהערט צו ענגלאנד. —

פאספארטו האט איהם אויסגעהערט אויפמערקזאם. פון צייט צו צייט האט ער
געמאכט א פויסט און האט געוואלט מיט איהם אריינפאהרען אין פיקס מארדע.

— יעצט אבער, האט פיקס ווייטער געזאגט, יעצט, ווען פילעאס פאגג
געפינט זיך אין לענדער, וועלכע געהערען ניט צו ענגלאנד, פאדערען מיינע אינ-
טערעסען, ער זאל צוריקפאהרען קיין ענגלאנד. איך וועל טהאן אלעס מעגליכע,
ער זאל קומען קיין ענגלאנד, וואס אם שנעלסטען. איך וועל איהם שטיצען מיט

געלד, איך וועל איהם אפהיטען, וויא מיין אויג אין קאפּ, איך וועל קריעכען פון דער הוים — אום ער זאל גיכער קומען צוריק קיין ענגלאנד.

זא פיעל איך וויים, ווילט איהר, הערר פאספארטו, אויך קומען קיין ענגלאנד וואס צום גיכסטען. אלזא האבען מירביידע גלייכע אינטערעסען. ווען מיר האבען ביידע דיזועלבע אינטערעסען, דארפען מיר זיך דאך ניט קריעגען. — איך זאג אייך צוואר, אז אין ענגלאנד וועט איהר ערשט געוואהר ווערן, אויב איהר דיענט ביי אן עהרליכען מאן אדער ביי א באנק רויבער. דערווייל אבער, אויפ'ן וועג, האבען מיר ביידע פאר אונז איין צוועק.

פאספארטו האט געזעהן, אז דער דעטעקטיוו מיינט עס גאנץ ערנסט. ער וויל טאקע, אז פילעאס פאגג זאל קומען קיין ענגלאנד, וויא אם שנעלסטען.

— אלזא, זיינען מיר גוטע פריינד? האט פיקס געפרעגט.

— גוטע פריינד? — אויף קיין פאל! האט פאספארטו געענטפערט. מיר קענען זיין פערבינדעטע, מענשען, וועלכע שטרעבען צו איין צוועק. איך ווארן אייך אבער, אז קוים וועל איך זעהן נאך א מאל פון אייך, אז איהר ווילט אויפ־האלטען מיין הערר, וועל איך אייך אפדרעהען דעם קאפּ.

— אפגעמאכט! האט פיקס אויסגערופען.

ביידע נייע גוטע פריינד זיינען יעצט אראפגעגאנגען פון'ם פארקעסל און זיינען זיך צוגאנגען יעדער זיין וועג.

דיא איבעריגע רייזע ביז סאן פראנציסקא איז פערגאנגען גאנץ רוהיג. דאס וועטער איז געוועזן שעהן און דער „גענעראל גראנט" איז געפאהרען גאנץ שנעל. דעם ערשטען דעצעמבער האט דער מאטראז, וואס איז געשטאנען אויפ'ן וואך, אויסגערופען:

— לאנד!

אלע פאסאזשירען זיינען ארויפגעלאפען אויפ'ן דעק. יעדער האט געוואלט זעהן אמעריקא, דאס גאלדענע לאנד. פאספארטו איז געשטאנען לעבען מיסים אאודא. וואס נעהנטער דאס שיף איז צוגעקומען צום לאנד, אלץ מעהר האט זיך פאספארטו געוואונדערט, וואס ער זעהט נאך ניט דיא שטאדט סאן פראנציסקא. ער האט זיך נאך מעהר געוואונדערט, ווען ער האט דערזעהן פאר זיך שרעקליך היובע בערג, וועלכע קומען אריין מיט זייערע גלאטע שטיינערנע ווענט גלייך אין מעער.

— וואו איז דא דער פארט? האט ער געפרעגט. וויא אזוי קענען שיפען צוגעהן צו אזעלכע שטיינערנע ווענט?

—ווארט אביסעל, וועט איהר זעהן איינע פון דיא גרעסטע וואונדער פון דער וועלט, האט איהם אאודא געענטפערט. איהר וועט זעהן דיא גאלדענע טויערן.

פאספארטו האט ניט פערשטאנען, וואס זיא מיינט. ער האט ניט געוואוסט, וואס עס הייסט „דיא גאלדענע טויערן". ער האט ניט געקענט פערשטעהן, פאר וואס ער זעהט ניט דיא זעגעל ביימער פון דיא שיפען, וועלכע שטעהן אין פארט פון סאן פראנציסקא. ער האט געוואוסט, אז סאן פראנציסקא איז דער גרעסטער

פארט פון אמעריקא אויפ'ן שטילען וועלט מעער. וויא קומט עס אלזא, וואס זיי זיינען אזוי נאהענט פון סאן פראנציסקא און זעהען ניט דיא שטאדט, ניט דיא שיפען אין פארט?

באלד האט זיך איהם אלעם אליין ערקלערט. דער „גענעראל גראנט" איז צוגעפאהרען אליך נעהנטער און נעהנטער צו דיא הויכע שטיינערנע ווענט. פאספארטו האט געמיינט, אז ער וועט זיך אנשלאגען אן דיא שטיינער און וועט צוזעצט ווערן אויף שטיקער. פלוצלונג האט ער דערזעהן, וויא אין דיא הויכע שטיינערנע וועגד איז אויסגעשניטען א לאנגער און שמאלער קארידאר, א וועג פאר דיא שיפען. דער וועג אדער דער קארידאר, איז אזוי שמאל, אז צוויי שיפען קענען קוים, קוים דורכגעהן איינס לעבען אנדערן. דיא ווענט פון דיעזען קארידאר זיינען אזוי הויך, אז, ווען מען שטעהט אויפ'ן דעק פון א שיף, קען מען ניט זעהן, וואס עס טהוט זיך אויף זיי און וואו זיי ענדיגען זיך.

— דאס זיינען דיא גאלדענע טויערן! האט אויסגערופען איינער פון דיא פאסאזשירען.

דאס שיף האט געגעבען סיגנאלען אין דער גאנצער צייט, וואס עס איז געפאהרען אין שמאלען קארידאר. דער שיפס קאפיטאן האט געווארענט אנדערע שיפען, זיי זאלען אויסמיידען דעם וועג. אין דיעזען שמאלען קארידאר איז דער „גענעראל גראנט" געפאהרען געגען א האלבע שטונדע.

באלד זיינען זיך דיא ווענט פון קארידאר צוגאנגגען און דאס שיף איז אריינגעפאהרען אין א גרויסע בוכטע — אין פארט פון סאן פראנציסקא. דא האט שוין פאספארטו געזעהן הונדערטער שיפען; דא האט ער שוין דערזעהן דיא דאקס און דיא ווהארפס פון סאן פראנציסקא; דא האט ער שוין געקענט זעהן דיא הויכע שפיצען פון דיא קירכען, דיא פאלאצען און אנדערע געביידען פון סאן פראנציסקא.

— דאס הייסט אמעריקא! האט פאספארטו אויסגערופען. זיי האבען בעהאלטען זייער פארט און זייער שטאדט הינטער דיא שטיינערנע ווענט פון דיא בערג. —

— ניין, האט אאודא געענטפער, דיא אמעריקאנער האבען דא גאר ניט געטהאן. דיא נאטור אליין האט זיך א שפיעל געטהאן און ווייזט אונז איינע פון איהרע גרעסטע וואונדער. נאך אזא פארט, וויא סאן פראנציסקא איז ניטא אויף דער וועלט. דיא בוכטע איז זעהר גרויס. זיא איז פיעלע מיילען דיא לענג און דיא ברייט. זיא קען אויפנעהמען אלע קריעגס שיפען פון דער גאנצער וועלט. זיא איז זעהר זיכער. אויפ'ן מעער קען רוישען און קאכען דער גרעסטער שטורמווינד, אין דער בוכטע פון סאן פראנציסקא איז אלעס שטיל און רוהיג. עס איז אבער צו שווער צוצוטרעטען צו דער בוכטע, ווייל מעהר וויא צוויי שיפען מיט א מאל קענען ניט דורכפאהרען דיא גאלדענע טויערן The Golden Gate

25טעם קאפיטעל.

פילעאס פאגג קומט אן קיין סאן פראנציסקא און טרעפט א פאליטישען מיטינג.

אום עלף אוהר אין דער פריה דעם 2טען דעצעמבער איז דער „גענעראל גראנט" צוגעפאהרען צו זיין דאק אין סאן פראנציסקא. פאספארטו איז געווען איבערראשט, אזוי פיעל שיפען מיט א מאל האט ער ניט געזעהן זאגאר אין לאנדאן.

הונדערטער שיפען פון אלע פעלקער פון דער וועלט זיינען געשטאנען צו־געבונדען צו דיא דאקס. דיא סחורות פון מעקסיקא, פערו, טשילי, דיא פעראיי־ניגטע שטאאטען, בראזיליען, אזיען און אייראפא זיינען געלעגען אנגעהייפט אויף דיעזע דאקס.

דיא דאקס אליין זיינען אויך מערקווירדיג. אין אלע פארטען זיינען דיא דאקס אויפ'ן לאנד, אין סאן פראנציסקא שווימען דיא דאקס אויפ'ן וואסער. אין דער צייט פון דער פלוט, ווען דאס מעער קומט צו, הייבען זיך אויף דיא דאקס. דאמאלס לאדעט מען אוים דיא סחורות פון דיא שיפען און מען לאדעט זיי אן מיט אנדערע סחורות. דיא דאקס אליין פיהרען צו דיא סחורות צו דיא מאגא־זינען און פיהרען זיי אוועק פון דיא מאגאזינען.

פאספארטו האט זיך אנפאנגס דערשראקען, ווען ער איז ארויפגעגאנגען אויפ'ן דאק און האט געפיהלט, אז דער דאק שווימט מיט איהם.

פילעאס פאגג איז געבליעבען גאנץ רוהיג. ער האט נאטירט אין זיין בוך דיא שטונדע און דיא מינוט, ווען ער איז אנגעקומען קיין סאן פראנציסקא. דאן האט ער זיך ערקונדיגט, ווען דער צוג געהט אפ קיין ניו יארק. מען האט איהם געזאגט, אז דער צוג קיין ניו יארק געהט אפ אום זיעבען אוהר אבענדס.

— אלזא, האב איך א גאנצען טאג צו פערברענגען אין דער הויפט שטאדט פון קאליפארניען, האט ער געזאגט.

ער האט צוגערופען א קארעטע, האט אריינגעזעצט אאודא און איז אליין אויך אריינגעגאנגען אין דער קארעטע. פאספארטו האט זיך געזעצט לעבען קוטשער.

— צום אינטערנעשיאנעל האטעל! האט פילעאס פאגג געהייסען פאהרען.

— ביטע דריי דאללאר! האט דער קוטשער געענטפערט.

פילעאס פאגג האט געגעבען דעם קוטשער דיא דריי דאללאר און דיא קארעטע איז באלד צוגעפאהרען צום אינטערנעשיאנעל האטעל, איינער פון דיא בעסטע האטעלס אין סאן פראנציסקא. פילעאס פאגג האט געהייסען זיך געבען צוויי צימער, פאר זיך און פאר אאודא. פאספארטו האט זיך ניט געקענט איינ־האלטען, ער איז באלד ארויפגעלאפען אויפ'ן דאך פון'ם האטעל און דארט, פון דער הויך, האט ער בעטראכט דיא גרויסע אמעריקאנישע שטאדט.

ער האט געזעהן פאר זיך א גרויסע און א שעהנע שטאדט מיט ברייטע גאסען, שעהנע הייזער, רייכע פאלאצען, גראסארטיגע מאגאזינען און וואארע־

מער. אין דיא גאסען זיינען געגאנגען אַלערליי מענשען: אייראָפּעער, אמערי־
קאַנער, מעקסיקאַנער, כינעזען און אינדיאַנער מיט פעדערן אויף'ן קאפּ. הונדער־
טער עקיפּאזשען, דראשקעס, אָמניבוסען און אַנדערע סארטען וועגען זיינען
געפאהרען, געלאָפען און לעבעדיג געמאַכט דיא גאסען.

פאספארטו איז געווען איבערראַשט. ער האט אַ מאל געהערט, אז סאן
פראַנציסקאָ איז אַ שטאָדט פון באַנדיטען, מערדער, קארטענשפּיעלער, רויבער,
מאָרדברענער און אנדערע פערברעכער, וועלכע געהן ארום מיט אַ געלאדענעם
רעוואָלווער אין דיא הענד און שלאָגען זיך, טויטען זיך אין מיטען דער גאס. ער
האט א מאל געלעזען א בוך פון זיינעם אַ לאנדסמאן, א פראנצויז, וועלכער האט
בעשריעבען סאַן פראנציסקא אין 1849 אין א בוך אונטערן טיטול: דיא ערשטע
עמיגראַנטען, אז אין סאַן פראַנציסקא קומען זיך צונויף אַלע גאלד גרעבער.
אין סאן פראנציסקא פערשפּיעלען זיי אין קארטען און ווירפען דאס גאלד, וואס
זיי האבען אנגעגראבען אין דיא מינען אין קאַליפאָרניען. ביים שפּיעלען שיכורן זיי
זיך אַן, צושלאָגען זיך, שטעכען אדער שיעסען איינער דעם אנדערן, אדער צינ־
דען גאָר אונטער דאס הויז, וואו זיי האבען פערשפּיעלט זייער גאלד. — יעצט
זעהט ער פאר זיך דשענטעלליים מיט צילינדער הימע און עלעגאנט געקליידעט.

דער ארימער פראנצויז האט ניט געוואוסט, אז פון 1849, ווען זיין לאנדס־
מאַן האט געשריעבען דאס בוך: דיא ערשטע עמיגראַנטען, ביז 1872
האט זיך סאַן פראנציסקא אין גאנצען פערענדערט. דאמאלס איז סאן פראנציסקא
ווירקליך געווען אַ הייל פון רויבער און מערדער. יעצט איז עס געווארען א
גרויסע האנדעלס שטאָדט, אין וועלכער עס איז בעזאנדערס בעריהמט מאנטגאָ־
מערי סטריט.

דיא מאנטאגאמערי סטריט איז דאס זעלבע וואס רידשענט סטריט אין
לאנדאן, בולוואַר דעז איטאליען אין פאריז, בראָדוויי אין ניו יארק און סטייט
סטריט אין טשיקאגא. דאס איז דאס הערץ פון דער שטאדט. אלע וואַארען און
אלע רייכקייטען פון אייראפּא, אזיען, אפריקא און אַמעריקאַ געפינט מען אין דיא
מאַגאַזינען אין מאנטאגאמערי סטריט אין סאַן פראַנציסקאָ.

פאַספאַרטו וואלט געווען אוועקגעשטאַנען א גאַנצען טאג אויף'ן פלאכען
דאך פון'ם אינטערנעשיאנעל האטעל און בעטראַכט דיא פרעהליכע גאַסען פון
סאַן פראַנציסקאָ, ווען דער מאָגען זאל איהם ניט געווען דערמאָנען, אז ער איז
הונגעריג.

ער איז אראפּגעגאַנגען פון'ם דאַך און איז אריינגעגאַנגען אין ביער סאַלון,
וועלכער איז געווען אין האָטעל. דארט זיינען געשטאנען אויף טישען שיעסעל
און טעלער מיט אלערליי עסענווארג: אויסטערן, סארדעלען, געררייכערטע פלייש,
געטריקענט פלייש, געזאַלצען פלייש און אַלערליי סאָרטען קעז. ער האט געגעסען
און געטרונקען, וויפיעל ער האט געוואָלט.

וויא איבערראַשט איז ער געווען, ווען עס איז געקומען צו בעצאהלען, האט
מען געפאָדערט ביי איהם געלד נור פאָרן שנאפּס און ביער, וואס ער האט

געטרונקען. פארן עסען האט מען ביי איהם קיין געלד ניט גענומען.

— פרי לאנטש, האט מען איהם געזאגט. איהר מעגט עסען וויאפיעל איהר ווילט, צאהלען דארפט איהר נור פארן טרינקען.

— דאס הייסט אמעריקא! האט דער פראנצויז אויסגערופען. עסען אומזיסט! פאר טרינקען דארף מען צאהלען! לעבען זאל אמעריקא! לעבען זאל דער פרי לאנטש!

ער האט צוואר געפונען, אז מען האט איהם גערעכענט א ביסעל צו טהייער. פאר א קליין גלעזעלע קאניאק האט מען זיך געהייסען געבען א פיערטעל דאלאר. דאס מאכט אבער ניט אויס. ער האט גענעסען אבער פאר דריי מענשען.

פילעאס פאגג האט געהייסען, מען זאל איהם און מיסיס אאודא געבען עסען אין זיין צימער. נעגער אין פראקען מיט ווייסע העמדער און ווייסע קראגען האבען איהם געבראכט א פארטרעפליכען פריהשטיק.

נאכ'ן עסען האט ער גענומען מיסיס אאודא אונטערן ארים און איז געגאנגען מיט איהר צום ענגלישען קאנסול. ער האט געוואלט וויזירען זיין פאספארט.

ווען ער איז ארויסגעקומען פון האטעל, האט ער געטראפען זיין דיענער פאספארטו שטעהן אין דרויסען און קוקען אויף דער גאס.

— הערר פילעאס פאגג, האט פאספארטו געזאגט, איך רעכען, אז מיר זאלען קויפען אין סאן פראנציסקא א פאר גוטע ביקסען און א פאר רעוואלווערן פון דער בעריהמטער פאבריק „קאלט“. מען זאגט, אז דיא אינדיאנער, וועלכע הייסען סיו און אפאטשי פאלען זעהר אפט אן אויף דיא אייזענבאהנציגע און בערויבען דיא פאסאזשירען. — נור-וואס האט א מאן דערצעהלט, אז מען האט בערויבט דיא פאסאזשירען פון א באהנצוג ניט וויט פון דער שטאדט אמייהא.

— איך מיין, אז עס איז ניט נעטהיג, האט פילעאס פאגג געענטפערט, מיר ווינען דאך עפעס אין א ציוויליזירט לאנד. אמעריקא ריהמט זיך, אז זיא איז געבילדעטער און קליגער פון אלע אנדערע לענדער. בעשטעהט איהר גאנצע בילדונג און אויפקלערונג נור דאראן, וואס מען בערויבט אייזענבאהנציגע און מען טייטעט מענשען אין דיא גאסען?

ער האט געוואלט ווייטער געהן, פלוצלונג אבער האט ער זיך איבערלעגט, האט ארויסגענומען עטליכע באנק נאטען און האט דערלאנגט פאספארטו.

— ווען דוא ווילסט עס אונבעדינגט, האט ער איהם געזאגט, נא דיר געלד, געה און קויף פאר אונז ביידען א פאר גוטע צוויי-רעהריגע ביקסען און א פאר קאלט'ס רעוואלווערס.

מיט דיעזע ווערטער איז ער אוועקגעגאנגען צום ענגלישען קאנסול. קוים איז ער אוועקגעגאנגען פופציג שריט, האט ער בעגעגענט — מיסטער פיקס!

— הערר פילעאס פאגג! האט פיקס אויסגערופען איבערראשט. — אלזא, מיר בעגעגענען זיך וויעדער אין אמעריקא! וואהרשיינליך, ווינען מיר ביידע געקומען אויף דעמזעלבען שיף. וויא קומט עס, וואס מיר האבען זיך א גאנצען וועג ניט געזעהן? — אה, הערר פילעאס פאגג! ווען איהר פאהרט קיין אייראפא.

קיין ענגלאנד, וועל איך זיין גליקליך, איך זאל פֿאהרען צוזאמען מיט אייך. מיינע געשעפֿטען צווינגען מיך, איך זאל פֿאהרען פֿון דאנען גלייך קיין ליווערפּול.

פֿילעאַס פֿאָגג האט איינינע מינוטען געקוקט אויף דעם זאנדערבארען מאן, וועלכער איז געפֿאהרען מיט איהם צוזאַמען אזא לאַנגע שטרעקע. דאן האט ער געזאגט:

— איך פֿאהר ווירקליך פֿון דאנען גלייך קיין ליווערפּול. ווען איהר פֿאהרט אייך אויפֿ'ן זעלבען וועג, וועל איך געוויס זיין צופֿריעדען צו פֿאהרען מיט אייך צוזאמען.

מיר האבען געהערט, וואס פּיקס האט גערעדט מיט פּאַספּאַרטו אויפֿ'ן פֿארקעסל פֿון'ם „גענעראַל גראַנט"; מיר ווייסען, אז פּיקס האט זיך ענטשלאסען, ער זאל ניט אראפּלאזען פֿון'ם אויג דעם באנק רויבער, פֿילעאַס פֿאָגג. — מיר קענען דאהער פֿערשטעהן, פֿאר וואס פּיקס האט זיך אזוי געבעטען, ער זאל פֿאהרען מיט איהם צוזאמען קיין ענגלאנד.

— ווען הערר פֿילעאַס פֿאָגג וועט מיר ערלויבען, האט פּיקס ווייטער געזאגט, וועל איך איהם בעגלייטען אין סאן פֿראנציסקא און מיר וועלעןביידע בעטראכטען דיעזע וואונדערבארע שטאדט.

— מיט פֿערגניגען! האט פֿילעאַס פֿאָגג געענטפֿערט.

פֿילעאַס פֿאָגג, אַאודאַ און פּיקס זיינען געגאנגען צוערשט צום ענגלישען קאנסול, דאן האבען זיי א ביסעל שפּאַציערט אין מאנטאגאמערי סטריט. אין איין ארט האבען זיי געטראָפֿען אַ גרויסען הויפֿען מענשען. דיא גאנצע גאס איז געווען פֿערשפּאַרט. אין דיא טהירען פֿון דיא הייזער, אויף דיא דעכער, אויף דיא טרעפּ, אין דיא פֿענסטער — איבעראַל זיינען געשטאנען געדיכטע מאסען מענשען. פֿון יעדעס הויז האבען געוועהט פֿאהנען און פֿלאגען.

אין דער מיט גאס איז געשטאנען אַ גרויסער וואגען — אַן עקספּרעס וואַגען. דער וואגען איז געווען בעהאנגען מיט בילדער און מיט שטאף פֿון דיא אמעריקאנישע פֿארבען — רויט, וויים און בלוי, מיט שטערן. אויפֿ'ן וואגען זיינען געשטאנען עטליכע מענשען. איינער פֿון זיי האט עפּעס גערעדט. פֿון צייט צו צייט פֿלעגט דער רעדנער זיך ווענדען צו דער מענגע און פֿרעגען:

— האַו איז קאמערפֿילד?

— קאמערפֿילד איז אָלל רייט! האט דיא מענגע ארום וואגען געשריען.

— זש.. זש! האט געברומט דיא מענגע פֿון דער אנדערער זייט גאַס.

— האו איז אָלל רייט? האט דיעזע אנדערע מענגע געפֿרעגט.

— מענדיבאָי איז אָלל רייט! האבען אנדערע שטימען געענטפֿערט.

— הורראה פֿאר קאמערפֿילד! האט געשריען דער מאן פֿון'ם עקספּרעס וואגען.

— הורראה פֿאר מענדיבאָי! האט געשריען דיא מענגע פֿון דער אנדערער זייט גאַס.

פילעאס פאָגג, אַאודאַ און פיקס האבען איינינע מינוטען בעטראכט דיעזע זאנדערבארע מענגע מיט זייערע ווילדע געשרייען.

— וויא עס ווייזט אוים, איז עס א פאליטישער מיטינג, האט פיקס געזאגט. וואהרשיינליך, איז היינט א וואהל — עלעקשין — פאר א גובערנאטאר אדער פרעזידענט. — הערר פאָגג, לאמיר אוועקגעהן פון דאנען. אויף אזעלכע פאליטישע מיטינגען אין אמעריקא קען מען חאפען פעטש און קלעפ גאר אומזיסט.

— איהר האט רעכט, הערר פיקס, פאליטישע קלעפ טהוען אזוי גוט וועה, וויא ניט פאליטישע. איך מיין אויך, אז מיר האבען דא ניט וואס צו טהאן.

זיי האבען געוואלט זיך אוועקגעהן אין א זייטען גאס. דאס איז אבער ניט געווען אזוי לייכט. אין דער צייט, וואס זיי זיינען געשטאנען און האבען בעטראכט דיעזען זאנדערבארען מיטינג, זיינען צוגעקומען אלס מעהר און מעהר מענשען. הינטער פילעאס פאָגג און זיינע בעגלייטער האט זיך געבילדעט א געדיכטע וואנד פון מענשען לייבער, אז עס איז געווען אונמעגליך צוריק צו געהן.

דיא מענגע האט זיי געדרענגט אלץ ווייטער און ווייטער. פילעאס פאָגג האט באלד איינגעזעהן, אז דיא בעסטע זאַך פאר איהם און אַאודא וועט זיין זיך צוצושלאגען צו א הויז און שטעלען זיך אויף דיא טרעפ, ביז דיא מענגע וועט פאראיבערגעהן. פילעאס פאגג האט אנגעהויבען צו ארבייטען מיט זיינע שטארקע עלענבאגענס און נאך לאנגער און שווערער מיה איז איהם ענדליך געלונגען זיך צוצושלאגען צו דיא מארמארנע טרעפ פון א הויז.

ער האט ארויפגעפיהרט מיסיס אַאודאַ אויף דיא אייבערשטע טרעפ און אליין האט ער זיך געשטעלט אויף דיא אונטערשטע טרעפ, וויא א פאנצער פאר איהר. פיקס האט נעביך געמוזט שטעהן מיט א טרעפ ניעדעריגער פון פילעאס פאָגג.

פון דעם ארט, וואו זיי זיינען געשטאנען, האבען זיי דייטליך געקאנט זעהן, ווא אויף א קליינעם סקווער צווישען דריי גאסען איז געווען אויפגעבויט א ביהנע. דיא מענגע, וועלכע איז בעשטאנען פיעללייכט פון פופציג טויזענד מענשען, האט זיך געדרענגט צו דיעזער ביהנע.

— וואס איז דאס פאר א פערזאמלונג? האט פיקס זיך געבייזערט. זיינען דיא מענשען וואהנזיניג געווארען? וואס ווילען זיי? וואס ליארמען זיי אזוי שטארק?

פלוצלונג איז געווארען א שרעקליכע בעוועגונג אין דער מענגע. עס האבען זיך אויפגעהויבען פאהנען און זיינען ארעפגעפאלען. ווען זיי האבען זיך ווידער געוויעזען, זיינען זיי געווען צוריסען אויף שטיקלעך. באלד האבען זיך געוויעזען הענד מיט פויסטען אין דער הויך. זיי האבען זיך בעוועגט, זיינען ארעפגעפאלען און האבען זיך ווידער אויפגעהויבען. — זאנדערבאר! יעדעס מאל, ווען דיא הענד מיט דיא פויסטען זיינען ארעפגעפאלען, זיינען פיעלע צילנדער היטע קלענער געווארען און האבען אין גאנצען פערלארען זייער פאסאָן. — פון צילינדער היטע זיינען געווארען יארמאלקעס!

דיא מענגע האט גערוישט, געקאכט און געליאַרמט, וויא דיא כוואַליעס פון'ם מעער. אט האט זיך דאס מעער אויסגעגאסען אין איין זייט, אט האט זיך עס אויסגעגאסען אין דער אנדערער זייט.

— דאס איז געווים אַ פאליטישער מיטינג, האט פיקס געזאגט צו פילעאַס פאָגג. איך וואלט גערן געוואלט וויסען, וואס פאַר אַ פאליטישע פראגע עס ווערט דא פערהאנדעלט.

— איהר הערט דאך, אַז איינע זיינען פאַרן האכווירדיגען קאמערפילד און דיא אנדערע זיינען פאַרן האכווירדיגען מענדיבאָי.

— ווער זיינען אבער דיעזע צוויי האכווירדיגע הערען? האט פיקס גע-פרעגט. וואס ווילען זיי? פאַר וואס איז דיא מענגע אזוי אויפגערעגט?

פילעאַס פאָגג האט ניט געענטפערט. ער האָט ניט געוואוסט, ווער דיא הערען קאמערפילד און מענדיבאָי זיינען און וואס זיי ווילען. אַאודאַ איז אויך געווען נייגיעריג צו וויסען, וואס דא קומט פאַר. אזא סצענע האט זיא געזעהן צום ערשטען מאל אין איהר לעבען. זיא האט געוואלט פרעגען איינעם לעבען איהר, וואס דא קימט פאַר, ווען אין דער מענגע איז געווארען א שרעקליכע בעוועגונג.

עס האט אנגעהויבען צו קאכען און צו רוישען, גלייך וויא צוויי שרעקליכע וואסערן וואלטען זיך צוזאמענגעקומען. פון איין זייט האט מען געשריען: הורראַ! פון דער אנדערער זייט האט מען געברומט: זש....! זש....! פון דיא הענטלעך פון דיא פאהנען זיינען געווארען שטעקענס. הענד און פויסטען זיינען געפלויגען אין דער לופט. מען האט געהערט דייטליך, אז מען נעהמט און מען גיט פעטש, קלעפּ און קולאַקעס. עס האבען זיך געוויעזען שטיוועל אין דער הויך. דיא שטיוועל זיינען געפאלען אויף קעפּ און צילינדער הימע. באלד האט מען דערהערט דעם קנאק פון רעוואלווערס.

עס איז געווארען א געשריי און אַ ליאַרם, אז מען האט געקענט פערטויבט ווערן. דיא מענגע איז געקומען אלץ נעהנטער צו דעם הויז, וואו פילעאַס פאָגג איז געשטאנען מיט זיינע בעגלייטער. עס איז געווען דייטליך, אז ביידע פאַר-טייען, קאמערפילד'ס און מענדיבאָי'ס, זיינען זיך צוזאמענגעקומען. יעדע פארטיי וויל בעווייזען דורך קלעפּ און פעטש, אז איהר קאנדידאט איז בעסער.

פיקס איז געשטאַנען, וויא אויף הייסע קוילען. ער האט פערגעסען אן זיך אליין; ער האט מורא געהאט, אז מען זאל ניט דערהרגינען זיין „מאַן", זיין באנק רויבער. עס איז אבער געווען אונמעגליך ערגעץ אוועקצוגעהן.

ענדליך האט זיך דיא גאנצע מענגע אַ לאז געטהאן צום הויז, וואו פילעאַס פאָגג איז געשטאַנען.

— הורראה פאַר מאנדעבאָי! מאנדעבאָי איז אלל רייט! האבען געשריען עטליכע טויזענד גארגלען און הענד מיט שטעקענס האבען געשלאגען, וואו זיי האבען געטראָפען.

פילעאַס פאָגג און פיקס האבען אויך בעקומען אַן ערענטליכע פּאָרציאָן

אבוואהל זיי זיינען געווען צופריעדען, או מענדיבאַי איז אלל רייט. פילעאַס פאָגג האט געהאט נור איין זארג: ער האט געוואלט שיצען און פערטהיידיגען מיסיס אאודאַ. דערביי אבער האט ער בעקומען קלעפּ, וויפיעל עס איז אין איהם אריין.

פילעאַס פאָגג האט אויך ניט געשוויעגען. זיינע אייזערנע פויסטען זיינען געפאלען אויף יעדען, וועמ עס האט זיך געדרענגט צו נאהענט צו איהם. פלוצלונג איז אנגעקומען א היזיבער און שטארקער מאן מיט א רויטער בארד און מיט א פאר ברייטע פלייצעס. ער איז צוגעקומען אזוי נאהענט, אז ער האט שיער ניט צוקוועטשט מיסיס אאודאַ. פילעאַס פאָגג האט איהם געוואלט צוריקשטויסען. עס האט אבער ניט געהאָלפען. דער רויטער האט זיך געדרענגט אלץ נעהנטער. פילעאַס פאָגג האט איהם געשענקט א פאר געשמאקע קלעפּ.

דער רויטער איז געווארען אויסער זיך. זיין געזיכט האט זיך אנגעצונדען. ער האט צונויפגעלעגט זיינע צוויי אייזערנע פויסטען און האט זיי געוואלט אראפלאזען מיט זיין גאנצע קראַפט אין פילעאַס פאָגג׳ס געזיכט. פיקס איז געשטאַנען דערביי און האט עס געזעהן. ער האט מורא געהאט, אז דער רויטער זאל ניט דערהרגענען פילעאַס פאָגג.

ער איז אונטערגעשפרונגען אונטערן רויטענס האנד פונקט אין דער סעקונדע, ווען דער רויטער האט זיא אראפגעלאזען. זיינע צוויי פויסטען האבען געטראָפען אין פיקס צילינדער הוט. פון׳ם צילינדער הוט איז באלד געווארען א סארט יארמאלקע און אונטער דיזער יארמאלקע איז אויפגעלאָפען א בייל, וויא א פויסט דיא גרייס.

— יענקי! האט פילעאַס פאָגג געזאגט מיט פעראכטונג.

— איגגלישמען! האט דער רויטער געענטפערט, מיר וועלען זיך נאך זעהן.

— ווילט איהר זיך שלאגען מיט מיר אויף א דועל?

— ווען איהר ווילט.

— וויא הייסט איהר?

— פילעאַס פאָגג.—וויא הייסט איהר?

— קאָרנעל (פּאָלקאָווניק) סעם פראקטאר.

פלוצלונג האט זיך דיא גאנצע מענגע געווענדעט אין אנאנדער זייט. וואהרשיינליך, איז דארט געווען עפּעס א נייעס. וויא דער שטורמווינד טרייבט דיא כוואליעס פון׳ם מעער פון איין ארט צום אנדערן, אזוי האט זיך דיא מענגע פלוצלונג אויסגעגאסען אין אנאנדער זייט. אויף דיא טרעפּ, וואו פילעאַס פאָגג איז געשטאנען, איז געווארען לעדיג.

יעצט האבען זיי שוין געקענט זיך אוועקגעהן. יעצט אבער האבען זיי זיך אומגעקוקט, וויא זיי ווייזען אויס. פיקס קליידער זיינען געווען צוריסען אויף שטיקלעך. זיין אויבעררראק איז געווען צוריסען אויף צווייען און האט זיך נאך קוים געהאלטען אויף דיא ארבעל. זיין ראק און זיינע הויזען זיינען געווען צופּיצעלט. פילעאַס פאָגג׳ס קליידער זיינען אויך ניט געווען אין א בעסערן צושטאַנד. פון איהם זיינען אויך געהאנגען פּאַסען.

ער האט געקוקט אויף פיקס און פיקס האט געקוקט אויף איהם. עס האט אויסגעזעהן, גלייך וויא זיי ביידע וואלטען זיך געשלאגען איבער דעם האכווירדיגען קאמערפילד און דעם האכווירדיגען מענדיבאי. נור אאודא איז געבליבען פערשוינט, איהר האט גאר ניט געשאדעט און זיא האט קיין קלעפ אויך ניט בעקומען.

— איך דאנק אייך, מיסטער פיקס, וואס איהר האט זיך פאר מיר אנגענומען, האט פילעאס פאגג ענדליך געזאגט.

— לאמיר יעצט ניט רעדען פון קיין דאנק, האט פיקס געענטפערט. לאמיר געהן, וויא צום גיכסטען.

— וואוהין?

— צו א שניידער, האט פיקס געענטפערט מיט א זויערער מינע. מיר קענען דאך ניט געהן אזוי אין דיא גאסען פון סאן פראנציסקא.

פילעאס פאגג האט איינגעזעהן, אז פיקס האט פאלקאמען רעכט. זיי זיינען געגאנגען זוכען א שניידער אדער א קליידער מאגאזין. דאס האבען זיי אויך באלד געפונען. אין א שטונדע ארום זיינען זיי ווידער געוען אנגעטהאן, וויא דזשענטעללייט. יעצט זיינען זיי שוין געגאנגען גלייך אין אינטערנעשינעל האטעל.

ביי דער טהיר פון'ם האטעל האבען זיי געטראפען פאספארטו. ער האט אנגעקויפט א גאנצען ארסענאל. צוויי גוטע צוויי-רעהריגע ביקסען און א האלב דוצענד זעקס רעהריגע רעוואלווערס.

ווען ער האט דערזעהן, אז פיקס געהט אזוי רוהיג מיט פילעאס פאגג, איז ער געווארען אויפגערעגט און האט געחאפט א רעוואלווער. אאודא האט איהם בערוהיגט און האט איהם דערצעהלט, וויא פיקס האט זיך היינט אויפגעאפפערט פאר פילעאס פאגג.

— אזוי? האט געברומט פאספארטו אונטער דער נאז. — ער האלט ווארט, דער דעטעקטיוו. ער פערטהיידיגט מיין העררן און לאזט ניט צו, אז מען זאל איהם שלאגען. — אלזא, גוט! וועל איך אויך האלטען ווארט און וועל קיינעם ניט דערצעהלען, ווער ער איז.

אונטערדעסען איז געווארען פיער אוהר. פילעאס פאגג האט געהייסען געבען א גוטען מיטאג און אלע האבען זיך געזעצט עסען. נאכ'ן עסען האט פילעאס פאגג געהייסען א קעלנער ברענגען א קארעטע, וועלכע זאל איהם צופיהרען צום באהנהאף.

ווען דיא קארעטע איז געשטאנען פאר דער טהיר, האט פילעאס פאגג געפרעגט דעם אבער קעלנער:

— איז ניט געקומען אהער א קארנעל מיט'ן נאמען פראקטאר פרעגען אויף מיר?

— ניין. האט דער אבער קעלנער געענטפערט.

ער האט זיך דאן געווענדעט צו פיקס'ן און האט איהם געפרעגט:

— האט איהר געזעהן נאך א מאל דעם קארנעל פראקטאר?

— ניין, איך האב איהם מעהר ניט געזעהן.

— יעצט מוז איך פאהרען, האט דאן פילעאַס פאָגג געזאגט. איך האב קיין צייט דא צו בלייבען, איך וועל מוזען קומען נאך א מאל קיין סאן פראנציסקא מיך שלאגען אויף אַ דועל מיט דיעזען פראקטאר. אלס ענגלענדער קען איך איהם ניט פערצייהען, וואס ער האט מיך אזוי בעליידיגט.

פיקס האט א שמייכעל געטהאן, ווען ער האט געהערט פילעאַס פאָגגס לעצטע ווערטער. ערשטענס, ווייל ער איז געווען זיכער, אז פילעאַס פאָגג וועט אזוי גיך ניט אוועקפאהרען פון ענגלאנד. מען וועט איהם שוין געבען א פרייע וואוינונג אין דיא הויכע פענסטער. צווייטענס האט פיקס זעהר גוט געוואוסט, אז אין ענגלאנד איז אַ דועל פערבאטען. עס איז איהם פארגעקומען זעהר קאָמיש, אז אן ענגלענדער, וועלכער האט פיינט א דועל ביי זיך אין דער היים, זאל פאהרען קיין אמעריקא זיך שלאגען אויף אַ דועל.

האלב נאך זעקס זיינען זיי אנגעקומען אויפ'ן באהנהאף. דער צוג איז נאך ניט געשטאנען ביי דער פלאטפארם. פילעאַס פאָגג האט זיך געווענדעט צו איינעם פון דיא באהנבעאַמטע און האט איהם געפרעגט:

— וואס איז היינט געווען אין סאן פראנציסקא? פאר וואס איז געווען אזא געשלעג אין דיא גאסען?

דער מאן האט איהם אנגעקוקט פערוואונדערט. ער האט איהם ניט פערשטאנען.

— עס זיינען קיינע אונרוהען ניט געווען אין שטאדט, האט ער ענדליך געענטפערט. עס איז געווען נור אַ געוועהנליכער פאליטישער מיטינג.

— איך האב דאך אבער אליין געזעהן, וויא אלע זיינען געווען אויפגערעגט און מען האט זיך געשלאגען? האט פילעאַס פאָגג ווייטער געפרעגט.

— אה, דאס איז גאר נישט. דאס איז אַ געוועהנליכער מיטינגט פאר דער וואַהל (עלעקש'ן).

— וועמען דארף מען דען וועהלען? אַ פרעזידענט? אַ גובערנאטאר?

— ניין, אַ פריעדענס ריכטער (דשאסטיס אָף פיס), האט דער מאן געענטפערט גאנץ רוהיג.

פילעאַס פאָגג האט שוין מעהר ניט געפרעגט.

אייניגע מינוטען שפעטער זיינען אונזערע רייזענדע געזעסען אין אַ בעקוועמען וואגען און דער צוג איז געפלויגען, וויא אַ שטורמווינד קיין ניו יארק.

29טעס קאפיטעל.

דיא רייזע אויף וועסטערען פאסיפיק אייזענבאהן.

דיא אמעריקאנער זיינען זעהר שטאלץ מיט דער וועסטערן פאסיפיק אייזענבאהן. זיי האבען רעכט, ווען זיי זאגען, אז דיעזע באהן געהט פון איין וועלט מעער ביז צום אנדערן, פון סאן פראנציסקא קיין ניו יארק. סאן פראנציסקא ליעגטביים שטילען וועלט מעער — פאסיפיק אָשן. ניו יארק ליעגט ביים אטלאנטישען

וועלט מעער — אטלענטיק אָשן. דיא אייזענבאהן ליניע שניידעט דורך גאנץ אמעריקא פֿון איין עק צום אנדערן אין אַ גאנץ גלייכער ליניע.

היינט געהערט דיעזע ליניע צו איין קאמפּאני, ריכטיגער געזאגט, צו איין מענשען — דשיי גולד. אין דער צייט, וואס פילעאַס פאגג איז געפאהרען, האט דיעזע אייזענבאהן ליניע געהערט צו דריי פערשיעדענע קאמפּאניס. עס זיינען דאמאלס געווען דריי פערשיעדענע אייזענבאהן ליניען, וועלכע זיינען זיך צונויפגעקומען אין איינעם.

דיא ערשטע ליניע איז געווען פֿון סאן פראַנציסקא ביז אָגדען. דיעזע ליניע האט געהייסען דיא סענטראַל פאסיפיק. דיא צווייטע ליניע האט געהייסען דיא יוניאן פאסיפיק. זיא האט זיך געצויגען פֿון אָגדען ביז אין דער שטאָדט אָמעהאָ אין שטאאט נעבראסקא. אין אָמעהאָ קומען זיך צונויף פינף פערשיעדענע אייזענבאהן ליניען. דערפאר איז אָמעהאָ אזא וויכטיגער האנדעלס פונקט.

דיא דריטע ליניע געהט פֿון אָמעהאָ קיין ניו יארק. ווען אַ מענש זאל שטעהן אין דער הויך און זאל קוקען אויף אמעריקא, וואלט ער געזעהן, וויא צוויי אייזערנע בענדער ציעהען זיך איבער דיא גאנצע ברייט פֿון אמעריקא. דיעזע צוויי ליניען — דיא רעלסען פֿון דער אייזענבאהן — ציעהן זיך אויף אַ שטרעקע פֿון דריי טויזענד זיעבען הונדערט זעקס און אכציג מייל דיא לענג.

פֿון אָמעהאָ ביז ניו יארק איז דאס לאנד שוין בעזעצט און דיא אייזענבאהן געהט דורך בעפעלקערטע געגענדען. דער וועג איז זיכער, דיא פּאסאזשירען קענען רוהיג שלאפען און עסען אין דיא וואגאנעס. דיא אמעריקאנישע אייזענבאהן וואגאנעס זיינען בעריהמט מיט זייער גוטע איינריכטונג און מיט זייער בעקוועמליכקייט.

פֿון סאן פראנציסקא ביז אָמעהאָ ציהט זיך דיעזע אייזענבאהן ליניע אין אַ גאַנץ ווילדער געגענד, וואו עס יאגען זיך נאך ארום ווילדע חיות און ווילדע מענשען — אינדיאַנער. אויף יענער ליניע טרעפען זיך מייסטענס אונגליקספעלע. דארט מאכט זיך אפט, אז אינדיער פאלען אן אויפ'ן צוג און בערויבען דיא פּאַסאַזשירען. אים ווינטער ווערט אפט דער וועג אזוי פערשנייט, אז דיא ציגע שטעהן אוועק עטליכע טעג אין שנעע. עס מאכען זיך אפט אנדערע שטערונגען אויף דיעזער ליניע.

און דאך איז דיעזע ליניע זעהר אַ וויכטיגע. א מאל פלעגט געדויערן זעקס מאנאטע דיא רייזע פֿון סאן פראנציסקא קיין ניו יארק. צוויי-דריי מענשען האבען זיך גאר ניט געטארט איינשטעלען צו מאכען דיעזע רייזע. עס האבען זיך געמוזט צוזאמעננעהמען עטליכע מענשען — אַ גאנצע קאראוואנע אום דורכצופאהרען איינינע גאנץ ווילדע געגענדען. — היינט לויפט דאס אייזערנע פערד און שלעפט מיט זיך וואגאנעס-פּאַלאַצען, וואגאנעס-רעסטאראנס און וואגאנעס-ביליארד צימער. היינט פאהרט מען איין דיעזע שטרעקע אין זיעבען טאג! — דער שנעלער עקספרעס צוג פאהרט איין דיעזע שטרעקע זאגאר אין פיער טעג.

דיעזע אייזענבאהן ליניע האט אַ גאנצע געשיכטע. ניט אזוי גיך בויט מען

איס אזא ריעזען ליניע. אין 1862 האט מען אנגעהויבען צו פערהאנדלען אין קאנגרעס אין וואשינגטאן, אז מען זאל בויען אן אייזענבאהן אין דער ברייט פון דיא פעראייניגטע שטאאטען. דיא שטאאטען, וועלכע ליעגען אין זיעדען — דיא סאוטה — האבען פערלאנגט, אז דיא ליניע זאל דורכגעהן דורך זייערע שטאאטען, וויא טענעסי, ארקאנסא, קאלאראדא און אנדערע.

נאך לאנגע דעבאַטען האט דער קלוגער פרעזידענט אברהם לינקאָלן, וועלכער איז בעריהמט דער מיט, וואס ער האט בעפרייט דיא נעגער פון שקלאַפעריי, בעשטימט, אז דער מיטעל פונקט פון דער אייזענבאהן ליניע זאל זיין דיא שטאדט אָמעהאָ Omaho אין שטאאט נעבראסקא. קוים האט אברהם לינקאָלן עס בעשלאסען, האט מען זיך באלד גענומען בויען דיא ליניע.

אין אמעריקא מאכט מען אלעס זעהר שנעל. אויך דיעזע באהן האט מען געבויט אונגעוועהנליך שנעל. אין דיא מיילענווייטע פרעריעס (סטעפען) פלעגט מען אויסלעגען א מייל און אנדערהאלבען מייל אייזענבאהן ליניע אין איין טאג. עס פלעגט פארקומען, אז היינט האט מען אויסגעלעגט דיא ליניע און מארגען האט מען שוין געפיהרט אויף דער ליניע מאטעריאל פאר דער זעלבער ליניע ווייטער. קוים האט מען אויסגעלעגט דיא רעלסען, איז מען אויף זיי שוין געפאהרען.

דיא וועסטערן פאסיפיק אייזענבאהן איז דאס הערץ פון דיא פעראייניגטע שטאאטען. וויא דאס הערץ טרייבט דאס בלוט פון'ם מענשען אין אלע זיינע אדערן אזוי פיהרט דיעזע אייזענבאהן דיא פראדוקטען פון איין שטאאט צום אנדערן.

דיא שטאדט אָמעהאָ איז דער מיטעל פונקט. פון אָמעהאָ ציעהען זיך ליניען אין אלע זייטען: קיין אַייאָוואַ, קענזעס, קאלארעדא און אָרעגאָן.

פילעאַס פאָגג, אַאודאַ, פאספארטו און פיקס זיינען יעצט געפאהרען אויף דיעזע ליניע. פילעאַס פאָגג איז געזעסען רוהיג אין זיין וואגאן. פאספארטו אבער איז ארומגעלאפען פון איין וואגאן צום אנדערן. ער האט בעוואונדערט דיא אמעריקאנישע וואגאנעס. ער האט געפונען וואגאנעס, וועלכע דיענען אלס שלאף צימער, וואגאנעס, וועלכע דיענען אלס רעסטאראנס, וואגאנעס, וועלכע זיינען בעשטימט נור צום רויכען ציגארען — סמאקינג קארס, וויא דיא אמעריקאנער רופען זיי. —

— פאר וואס זאל ניט זיין א טהעאטער וואגאן? האט דער לוסטיגער פראנצויז געפרעגט דעם קאנדוקטאר. — פאר וואס זאל מען ניט זיצען אין וואגאן און זעהן, וויא מען שפיעלט טהעאַטער?

— ווארט א ביסעל, מיר וועלען נאך האבען טהעאטער וואגאנעס אויך, האט דער קאנדוקטאר גענטפערט.

עס איז געווארען שטארק פינסטער. דיא נאכט איז געוועז קאלט און נאס. דער הימעל איז געוועז בעדעקט מיט וואלקען. מען האט יעדע מינוט געקענט ערווארטען א שנעע.

דער צוג איז געגאנגען זעהר לאנגזאם, ריכטיגער געזאגט, ער איז געגאנ

גען שנעל געגוג, ער האט זיך אבער יעדע צעהן - פופצעהן מינוט אפגעשטעלט אויף אַ סטאציאן. מען האט געפיהלט, אז מען איז ניט ווייט פון א גרויסע שטאדט. א פאר הונדערט מייל פון סאן פראנציסקא פיהלט מען נאך אליץ, אז מען געפינט זיך נאהענט פון דער גרויסער שטאדט.

עס געפינען זיך נאך פאבריק שטעדטלעך און דערפער, וועלכע שטעהן אין פערבינדונג מיט סאן פראנציסקא. דער צוג מוז דארט בלייבען שטעהן און אי־בערגעבען דיא פאסט, דיא וואארען און מאטעריאלען, וועלכע ער פיהרט פון סאן פראנציסקא.

דיא פאסאזשירען אין צוג האבען באלד אנגעהויבען צו פיהלען, אז זיי זיינען שלעפעריג. איינער נאכ'ן אנדערן האט זיך אנגעשפארט אויף דיא ווייכע סאמעטענע זיץ פון'ם וואגאן און איז אנטשלאפען געווארען.

פאספארטו איז געזעסען לעבען דעטעקטיוו פיקס. זיי האבען ביידע ווענינ גערעדט. ביידע האבען זיך שוין גוט געקענט. ביידע האבען געוואוסט, ווער זיי זיינען און וואס זיי האבען צו ערווארטען איינער פון'ם אנדערן.

אַ שטונדע נאך זייער ארויספאהרען פון סאן פראנציסקא האט אנגעהויבען צו פאלען א פיינער, אבער געדיכטער שנעע. ווען מען האט ארויסגעקוקט פון פענסטער פון וואגאן, האט מען געזעהן פאר זיך אַ געגענד, בעדעקט מיט אַ קלאר ווייסען ליילאך פון פריש געפאלענעם שנעע.

אום ניין אוהר איז אריינגעקומען דער אבער קאנדוקטאר און האט געמעל־דעט, אז עס איז צייט צו שלאפען. אין איינינע מינוט איז פון'ם וואגאן געווארען א שלאף צימער. דיא ווענטלעך פון דיא זיץ האבען זיך צולעגט, פון זיי איז געווארען בעטלעך מיט ווייכע קישענס צו קאפען. איבער דיעזע בעטלעך אין דער הויך זיינען געהאנגען ווייכע האמאקס. יעדער פאסאזשיר האט בעקומען אַ ווייכען און בעקוועמען געלעגער.

פאר דיא פענסטער האבען זיך אראפגעלאזען דיקע פארהענגע און האבען פערשטעלט דיא שויבען, אז קיין פרעמד אויג זאל ניט אריינקוקען אין וואַגאָן.

באלד איז יעדער פאסאזשיר געליגען אין אַ ווייכעם און בעקוועמעם בעט דער צוג איז יעצט געלאפען שנעלער. ער איז שוין געוועזן ווייט פון דער גרעס־טער שטאדט אין דער וועסט פון אמעריקא. ער איז געלאפען קיין סאַקראַמענטאָ.

דיא הויפט שטאדט פון קאליפארניען איז אייגענטליך סאקראמענטא, ניט סאן פראנציסקא. דער גובערנאטאר פון קאליפארניען וואינט אין סאַקראַמענטא. דיא רעגיערונג פון קאליפארניען געפינט זיך אין סאקראמענטא, ניט אין סאן פראנציסקא. אזוי איז שוין איינגעפיהרט אין אמעריקא. דיא הויפט שטאדט פון'ם שטאאט ניו יארק איז ניט ניו יארק, דיא גרעסטע שטאדט אין אמעריקא, זאנ־דערן אלבאני; דיא הויפט שטאדט פון'ם שטאאט איללינאָיס איז ניט טשיקאגא, דיא גרעסטע שטאדט אין וועסט אמעריקא, זאנדערן ספרינגפיעלד; דיא הויפט שטאדט פון פענסילוועניע איז ניט פילאדעלפיע, זאנדערן האררישבורג.

פון סאן פראנציסקא קיין סאַקראַמענטאָ איז אַ שטרעקע פון הונדערט און

צוואנציג מייל. אום צוועלף אוהר איז דער צוג דורכגעפאהרען סאקראמענטא ער איז דארט געשטאנען נור עטליכע מינוט. דיא פאסאזשירען זיינען געשלאפען און האבען ניט געזעהן דיזע שעהנע שטאדט מיט איהרע ברייטע גאסען, איהרע שעהנע מיט אלערליי ביימער פערפוצטע סקווערס, איהרע רייכע דאָקס, איהרע גלענצענדע האטעלס און איהרע הויכע קירכען.

פון סאַקראַמענטאָ איז דער צוג געפלויגען נאך שנעללער. ער איז פארביי-געלאפען דיא סטאציאנען: דשונקשאָן, ראָקלין, אָבורן און קאָלפאַקס. פאר טאג איז ער אריינגעפאהרען אין דער סיררא נעוואַדאַ, א געגענד, וועלכע איז בע-דעקט מיט הויכע בערג אונטער דעמזעלבען נאמען. אום זיעבען אוהר איז דער צוג אנגעקומען אויף דיא סטאציאן סיסקא. עס איז שוין געווען גרויסער טאג, ווען זיי זיינען אהין אנגעקומען.

אום אכט אוהר זיינען שוין אַלע פאַסאַזשירען ניט געשלאפען. דאס שלאף צימער איז וויעדער געווארען אַ וואגאן, פון דיא בעטלעך זיינען געווארען זיץ. דיא פארהענגע פון דיא פענסטער האבען זיך אויפגעהויבען און מען האט וויעדער געקענט ארויסקוקען אויף דאס שעהנע, וואונדערבארע לאנד — אמעריקא.

און עס איז ווירקליך געווען וואס צו זעהן אין דיזער זאנדערבארער גע-גענד. דער צוג האט זיך געדרעהט, וויא אַ שלאַנג. אט איז ער ארויפגעקראכען אויף אַ הויכען בערג און איז געגאנגען אין דער הויך איבער אַ שרעקליך טיעפען טאהל; אט האט ער זיך אראפגעלאזען אין אַ שרעקליכען אבגרונד און איז גע-גאנגען אין אַ גאַנץ שמאלען טאהל צווישען צוויי הויכע בערג, אז מען האט דעם הימעל ניט געקענט זעהן.

דער לאקאמאטיוו האט געסאפעט און געחראפעט. פון צייט צו צייט האט ער ארויסגעווארפען פון זיין ניט הויכען קוימען שטיקער פייער און גאנצע וואל-קען רויך. ער האט דערמיט איבערגעשראקען דיא ווילדע טהיערע, וועלכע האל-טען זיך אויף אין יענע געגענדען.

אום עלף אוהר איז ער צוגעקומען צו דער סטאציאן רענאָ. דארט איז ער געבליעבען שטעהן עטליכע מינוט און דיא פאסאזשירען האבען צייט געהאט צו עסען פריהשטיק. דיא סטאציאן רענאָ געפינט זיך שוין אין שטאאט נעוואַדאַ. קאליפארניען איז שוין געווען וועיט, וועיט פון זיי.

נאכ'ן עסען האבען זיך פילעאַס פאָגג, אַאודאַ, פאספארטו און פיקס וויעדער געזעצט אויף זייערע פלעצער און האבען ארויסגעקוקט אויף דיא שעהנע געגענ-דען, דורך וועלכע דער צוג איז דורכגעלאפען. זיי האבען עטליכע מאל געזעהן פון דער וועיטענס גאנצע העערדען (סטאַדעס) ביזאָנעס, אמעריקאנישע ווילדע אקסען. דיא אמעריקאנער רופען זיי בופעל אקסען. דיעזער נאמען איז אבער ניט ריכטיג. דער ביזאָן איז ניט קיין בופעל אקס. ער איז אַ גאַנץ אנדערעס טהיער.

דער ביזאָן איז גרעסער פון אן אקס. ער האט קורצע פיס און אַ קורצען עק. פון פארנט אויף זיין רוקען וויצט אַ הויקער, אַ סארט זאטעל פון פעטעס פלייש.

דער הויקער, דער קאפּ און דער גאנצער פאָרדער טהייל איז בעדעקט מיט לאנגע שווארצע, הארטע קאלטענעוואַטע האר.*)

דער ביזאָן לעבט אין העערדען פון עטליכע טויזענד שטיק. זומער האלטען זיי זיך אויף אין דיא פּרעריען, וואו זיי האבען הויכעס, זאַפטיגעס גראז צום פרעסען; אין ווינטער, ווען דיא פּרעריע איז בעדעקט מיט שנעע און זיי האבען ניט וואס צו עסען, וואַנדערן זיי איבער אין וואַרעמערע געגענדען, וואו עס איז ניטא קיין ווינטער.

ווען דיא ביזאָנס וואנדערן פון איין ארט צום אנדערן, געהען זיי אויף אַ גלייכען וועג. זיי זוכען זיך אויס ערגעץ אַ גלייכע ליניע און טרעטען פון איהר ניט אפּ. עס מעג זיך זיי פאָרשטעלען אלע מעגליכע שוועריגקייטען; מען מעג זיי שלאגען, שיעסען און זיי טייטען הונדערטער ווייס — זיי טרעטען ניט אפּ פון זייער וועג.

זיי הערן ניט, ווען אן אייזענבאהן צוג קומט זיי ענטגעגען. זיי געהן זייער וועג גלייך אויפ'ן לאקאמאטיוו. דער לאקאמאטיוו קען צוקוועטשען איינעם, צווי, דריי — ער מוז אבער ענדליך בלייבען שטעהן. עס בילדעט זיך אונטער זיינע רעדער אזא מאסע פלייש, אז ער קען זיך ניט ריהרען. דיא מאשיניסטען, דיא פיהרער פון דיא אייזענבאהן ציגע ווייסען עס שוין און, ווען זיי בעגעגענען אזא העערדע ביזאנס אויפ'ן וועג, בלייבען זיי שטעהן און ווארטען איבער, ביז דיא ביזאנס געהן פאָרביי.

אום דריי אוהר האבען אונזערע רייזענדע דערזעהען פאר זיך אַ שווארצע מאסע פון עטליכע מייל דיא ברייט און דיא לענג. עס איז אנגעקומען א העערדע (סטאַדא) פון צעהן־צוועלף טויזענד שטיק. פּאספּארטו האט אנפאנגס ניט געוואוסט, וואס דאס איז. ער איז ארויסגעלאפען אויף דער פּלאטפארם פון'ם וואגאן און האט דערזעהן מיט שטוינען, אז דער צוג געהט אלע מאל לאנגזאמער און לאנגזאמער. ענדליך איז ער גאר געבליעבען שטעהן.

— פאר וואס איז דער צוג געבליעבען שטעהן? האט פּאספּארטו געפרעגט דעם קאנדוקטאר.

---

*) ווער עס וויל זעהן אַ ביזאָן, דער קען איהם זעהן אין דער מענאזשעריע אין סענטראַל פּאַרק אין ניו יארק אדער אין פערמאָונט פּארק אין פילאַדעלפיא. א מאל פלעגען זיך געפינען מיליאנען ביזאנעס אין דיא פּרעריען פון אמעריקא. היינט ווערן זיי אלע מאל וועניגער און וועניגער. מען רעכענט, אז דיעזעס זאנדערבארע טהיר וועט אין אַ קורצע צייט אין גאנצען פערשווינדען. עס וועט זאגאר ניט איבערבלייבען אייניגע פאר אַ מוזעאום אדער מענאזשעריע. דיא אינדיער און דיא ווייסע מענשען יאגען זיך נאך דיא ביזאָנעס און טייטען זיי טויזענדער ווייס. דיא אינדיאנער גרייטען זיך אן פלייש פון דיא ביזאָנס אויפ'ן גאנצען ווינטער.

דאס פלייש פון אַ יונגען ביזאָן איז זעהר געשמאַק. אלס דעליקאטעסע האלט מען דיא צונג און דעם קאפּ פון א ביזאן. דאס פעל פון א ביזאן איז זעהר ניצליך אלס לעדער. דיא אינדיאנער בעדעקען זייערע געצעלטען (וויגוואַמס) מיט דיא פעל פון דיא ביזאנס.

אַ. מאנענבוים.

— ביזאַנס, האט דער קאנדוקטאר געענטפערט.

אן אמעריקאנער קאנדוקטאר האט פיינט פיעל צו רעדען. באלד האבען זיך געעפענט דיא טהירען פון אלע וואגאנעס און דיא פאסאזשירען זיינען ארויס־געגאנגען בעטראכטען דיעזע זאנדערבארע מאסע פון לעבעדיגע, שווארצע, פיער־פיסיגע קערפער, וועלכע האט זיך לאנגזאם בעוועגט פון ביידע זייטען פון׳ם אייזענבאהן צוג.

פילעאס פאגג אליין איז געבליעבען זיצען אין זיין וואגאן. איהם האבען וועניג אינטערעסירט דיא ביזאנס מיט זייער וואונדערבארען מארש. ער האט רוהיג געווארט, ביז דיא ביזאנס וועלען פאראיבערגעהן און לאזען פריי דעם וועג פארן צוג. פאספארטו דאגעגען איז געווען אויסער זיך. ער האט געהאפט זיין רעוואלווער און האט געוואלט אויסשיעסען.

— וואס וועט ווערן דערפון, וואס איהר וועט טייטען איינעם אדער צוויי, ווען עס וועט נאך בלייבען אזא מאסע, האט איהם געזאגט איינער פון דיא פא־סאזשירען.

— נא דיר א לאנד! נא דיר אמעריקא! האט דער אונגעדולדיגער פראנ־צויז געשריעען. אקסען זאלען אויפהאלטען אן אייזענבאהן צוג! וואס איז דאס פאר אן אינזשעניר, וועלכער האלט איין א צוג צוליעב אקסען?

דער אינזשעניר אבער האט בעסער פערשטאנען זיין ארבייט אלס פאס־פארטו. ער האט גאר ניט פראבירט צו לאזען געהן דעם צוג. ער האט געוואוסט, אז עס איז אונמעגליך. ער האט דאהער אויפגעהאלטען דעם צוג און האט גע־ווארט, ביז דיא ביזאנעס וועלען פאראיבערגעהן.

דריי שטונדען נאך אנאנד האט געדויערט דער צוג פון דיא ביזאנ׳ס. דריי שטונדען האבען זיי געמוזט ווארטען, ביז דיא גרויסע שווארצע מאסע איז פאר־ביינעגאנגען. ערשט אום זעקס אוהר האט דער צוג געקענט ווייטער געהן.

אום ניין אוהר איז דער צוג ארייגעפאהרען אין שטאאט, אדער ריכטיגער געזאגט, טערריטאריאום, יוטאה און איז פארבייגעפאהרען דעם גרויסען זאלץ זעע (אזיערא) אין לאנד פון דיא מארמאנען.

27טעס קאפיטעל.

פאספארטו זיצט אין וואגאן און לערנט דיא געשיכטע פון דיא מארמאנען.

שנעלער און שנעלער איז געפלויגען דער אייזענבאהן צוג. ער איז געבליע־בען שטעהן ביי פיעלע סטאציאנען, אבער אונזערע רייזענדע האבען זיי ניט געזעהן, ווייל זיי זיינען געשלאפען אין זייערע בעטלעך.

דעם 6טען דעצעמבער אום ניין אוהר אין דער פריה איז פאספארטו ארויס־געגאנגען אויפ׳ן פלאטפארם פון זיין וואגאן. ער האט געוואלט בעטראכטען דיא געגענד, וואו זיי זיינען יעצט געפאהרען. דאס וועטער איז געווען קאלט. דער הימעל איז געווען בעדעקט מיט וואלקענס. עס האט ביי נאכט שטארק געשנייעט.

פאַספאַרטו האט געוואָלט צוריק אַריינגעהן אין זיין וואגאָן, ווען פון אַנדערן וואגאָן איז אַרויסגעגאַנגען אַ מאַן, וועלכער איז פאָרגעקומען פאַספאַרטו זעהר זאָנדערבאַר. דאָס איז געווען אַ הויכער און שטאַרקער מאַן מיט שוואַרצע האָר, אַ שוואַרצע באָרד, אין אַ שוואַרצען ראָק, אין שוואַרצע זאָקען, שוואַרצע הויזען, שוואַרצע האַנדשוה און אַ קלאָר ווייסען, גרויסען קראַגען. ער האט אויסגעוויזען, וויא אַ גייסטליכער און איז אַרומגעגאַנגען פון איין וואגאָן צום אַנדערן. צו די טהירען פון יעדער וואגאָן האט ער צוגעקלעפּט אַ צעטעל אָדער אַ צירקולאַר.

פאַספאַרטו איז געוואָרען זעהר נייגיעריג צו וויסען, וואס שטעהט אין צירקולאַר. ער איז צוגעגאַנגען נעהנטער צו דער טהיר און האט איבערלעזען.

„דער עלטערער וויליאַם היטש, וועלכער האט די עהרע צו פאַהרען „אויפ'ן צוג נומער 48, וועט האָבען דאָס פערגניגען צו האַלטען אַ פאָרטראַג „איבער די הייליגע רעליגיאָן פון די מאָרמאָנען אין וואגאָן נומער 117 „פון עלף ביז צוועלף אוהר פאָר מיטאָג. אַלע, וועלכע ווילען וויסען די „געהיימניסע און די לעהרען פון דער הייליגער מאָרמאָנען רעליגיאָן, זיינען „פריינדליך איינגעלאַדען".

— מען מוז געהן איהם הערן! האט פאַספאַרטו אויסגערופען. איך ווייס ניט, וואס דאָס איז פאַר אַ נייע רעליגיאָן, דער מאָרמאָניזמוס. איך מוז איהם הערן. —

פאַספאַרטו האט אַ מאָל געהערט, אַז אין אַמעריקא זיינען דאָ מאָרמאָנען, וועלכער האָבען פיעל ווייבער, וויא די טערקען; זיי זיינען אָבער קריסטען.

פיעלע פּאַסאַזשירען אויפ'ן צוג האָבען געלעזען דעם צירקולאַר און זיינען געווען נייגיעריג צו הערן עפּעס פאַרלעזען איבער די מאָרמאָנען און זייער זאָנדערבאַרע רעליגיאָן. אום האַלב נאָך צעהן האָבען די פּאַסאַזשירען אָנגעהויבען זיך צו פערזאַמלען אין וואגאָן נומער 117. פאַספאַרטו האט זיך געזעצט אויף דער ערשטער באַנק לעבען דעם רעדנער. ער האט געוואָלט הערן אַלעס, וואס דער פּרעדיגער אָדער רעדנער וועט דערצעהלען פון די מאָרמאָנען.

פילעאַס פאָגג און פיקס זיינען געבליעבען זיצען אויף זייערע ערטער אין זייער וואגאָן. זיי האט ווייניג אינטערעסירט דער מאָרמאָניזמוס מיט זיינע הייליגע.

ווען אַלע האָבען זיך פערזאַמעלט, האט זיך אויפגעהויבען דער עלטערער וויליאַם היטש, האט געוואָרפען אַ פאַרשענדען בליק אויף די פערזאַמלטע און האט אָנגעהויבען צו דערצעהלען די געשיכטע, וויא אַזוי עס איז ענטשטאַנדען די רעליגיאָן פון די מאָרמאָנען, אָדער „די רעליגיאָן פון די הייליגע פון די לעצטע טעג", וויא זיי רופען זיך אַליין.

— ווען דאָס פאָלק ישראל האט געוואוינט אין הייליגען לאַנד, האט ער דערצעהלט, האט געלעבט אַ הייליגער מאַן, אַ נביא, פון שבט יוסף, וועלכער איז געווען אַזוי גוט און פרום, אַז גאָט אַליין פלעגט קומען צו איהם און פלעגט איהם לערנען זיינע געבאָטע און זיין הייליגע תורה. ער האט איהם געהייסען, ער

ואל קיינעם נים אויסזאגען פון זיין נייער תורה, נור זיין איינציגען זוהן מיט׳ן מאָראָם (מרום).

עס זיינען פערגאנגען פיעלע יאהרען און דיא הייליגע תורה איז געבליעבען בעקאנט נור אין דער פאמיליע פון׳ם פרומען און גוטען מאָראָם.

אין דער צייט פון׳ם לצטען אידישען קעניג פון דער פאמיליע דוד מיט׳ן נאמען צידקיהו, ווען פיעלע ווילדע פעלקער זיינען אנגעפאלען אויף פאלעסטינא און האבען גערויבט און געמארדעט דאס פאלק ישראל, האט גאט געהייסען דיא פאמיליע מאָראָם, זיא זאל איסוואנדערן קיין אמעריקא. זיי האבען עמיגרירט קיין אמעריקא און פיעלע פון זיי זיינען געווארען דיא פירסטען און הייפטלינגע פון דיא אינדיאנער פעלקער.

זיי האבען זיך אבער פערמישט מיט דיא אינדיאנער פעלקער און האבען פערגעסען דיא תורה, וואס גאט האט געלערנט מיט זייערע עלטערן און וועלכע זיי האבען געבראכט מיט זיך פון פאלעסטינא. זיא איז געוועזן געשריעבען אויף מעשינע טאָפעלן (לוחות) אבער אין אן אלטער עגיפטישער שפראכע, וועלכע זיי האבען מיט דער צייט אין גאנצען פערגעסען.

נור איין מאן פון דער גאנצער פאמיליע מיט׳ן נאמען מאָרמאָן האט נאך געקענט לעזען דיא הייליגע שריפט. מאָרמאָן האט געלעבט אין יאהר 400 נאך דעם געבורט פון יעזוס קריסטוס. ער איז געוועזן אַ גרויסער העלד און אַ פרומער מאַן. זיין זוהן איז געוועזן דער לעצטער פון שבט יוסף, וועלכער האט געקענט דיא הייליגע תורה. ער האט אנגעשריעבען דיא געשיכטע פון זיין פאלק אויף אויף מעשינע טאפעלן און אין דער אלטער עגיפטישער שפראַך. אזוי וויא אויסער איהם האט קיינער נים געקענט לעזען דיעזע שפראַך, האט ער בעגראבען דיעזע טאפעלן אין דער ערד אונטערן בערג קומאָראַה אין שטאאט ווערמאָנט.

דעם 22טען סעפטעמבער 1823 האט זיך אַ מלאך פון גאט בעוויעזען צו א פארמער פון ווערמאָנט מיט׳ן נאמען דשא סמיטה און האט איהם געזאגט, אז נים ווייט פון זיין פאַרם געפינט זיך אַ הייליגער אוצר. ער מוז אבער פאסטען און בעטען גאט, אז ער זאל איהם ווייזען, וואו דער אוצר געפינט זיך.

דער פארמער דשא סמיטה האט אזוי געטהאן. ער האט געפאסט, זיך געפייניגט, געוויינט און געבעטען גאט, ער זאל איהם ווייזען, וואו עס געפינט זיך דער אוצר. ענדליך, האט גאט דערהערט זיין געבעט און דעם 22טען סעפ-טעמבער 1827 האט ער איהם געשיקט אַ מלאך, וועלכער האט פאר איהם אויפ-געדעקט דעם בערג און האט איהם געוויעזען, וואו עס ליעגען בעגראבען דיא מעשינע טאפעלן, אויף וועלכע מאָרמאָנס זוהן האט אנגעשריעבען דיא געשיכטע פון זיין פאלק.

דער פארמער דשא סמיטה האט אבער נים געקענט לעזען דיעזע טאפעלן, ווייל זיי זיינען געשריעבען אויף אן אלטער עגיפטישער שפראך. ער האט וויעדער געבעטען גאט און אַ מלאך האט איהם געבראכט זאנדערבארע ברילען, וועלכע

הייסען אורים ותומים. דורך דיזע ברילען האט דשא סמיטה געקענט לעזען אלעס, וואס איז געווען אנגעשריעבען אויף דיא מעשינע טאפעלן.

דער פארמער דשא סמיטה האט באלד אנגעהויבען צו פרעדיגען דיא נייע רעליגיאן צווישען זיינע לאנדסלייט. פיעלע האבען איהם געגלויבט און ער האט געגרינדעט א נייע סעקטע און א נייע רעליגיאן נאך דער אלטער מאדע. דיא מארמאנען האבען א האהעפריעסטער (כהן גדול) וויא דיא אידען האבען געהאט. דער כהן גדול איז דער הערשער, ווייל ער איז דער פראפעט און זאגט נור דאס, וואס גאט הייסט איהם. זיי גלויבען אבער אויך אין יעזוס קריסטוס און טהוען איהם נאך. וויא יעזוס קריסטוס האט געהאט צוועלף אפאסטאל, צוועלף תלמידים, וועלכע האבען פערברייטעט זיין גלויבען, אזוי האבען דיא מארמאנען אויך צוועלף אפאסטאל, וועלכע פערברייטען דיא הייליגע לעהרע פון דיא מארמאנען אויף דער וועלט.

דיא ערשטע געמיינדע (קאנגרעגיישן) פון דיא מארמאנען האט זיך געבילדעט אין שטעדטעל לאפאיעט אין שטאאט ניו יארק אין 1830. דיא איינוואינער פון'ם שטעדטעל זיינען אבער געווען ניט צופריעדען מיט דיא נייע הייליגע און האבען זיי פערטריעבען פון שטעדטעל. דיא אונצופריעדענהייט איז ענטשטאנדען דאדורך, ווייל דיא מארמאנען הייראטהען פיעלע פרויען. זיי האלטען עס פאר א מצוה, א געבאט פון גאט, אז יעדער מארמאן זאל האבען פיעל קינדער.

זיי ערקלערן עס דערמיט, וואס גאט האט צוגעזאגט צו אברהם'ן, יצחק'ן און יעקב'ן, אז זייערע קינדער וועלען זיין אזוי פיעל, וויפיעל זאמד ביים ברעג מעער. וויא אזוי קענען זיי זיין אזוי פיעל, וויא זאמד, ווען יעדער וועט האבען נור איין פרוי?

דיא מארמאנען טהוען דאהער אלעס מעגליכע, אום צו בעקומען מעהר פרויען. זיי פערפיהרען יונגע מעדכען, פערנארען זיי צו זיך און הייראטהען זיי; ווען זיי קריעגען קיינע מעדכען צו פערפיהרען, קויפען זיי מעדכען און פרויען. זיי שיקען זאגאר מענשען קיין קאנסטאנטינאפאל און קיין עגיפטען קויפען פרויען און מעדכען.

עס איז וואהר, אז זיי בעהאנדלען זייערע פרויען זעהר גוט און זעהר פריינדליך. דיא פרוי ביי דיא מארמאנען איז קיין שקלאפין, וויא ביי דיא טערקען. זיא איז א ווירטהין אין שטוב און דער מאן בעראטה זיך מיט זיינע פרויען איבער זיינע געשעפטען. זיי ברענגען א ביישפיעל פון יעקב אבינו, וועלכער האט געשיקט רופען זיינע צוויי פרויען רחל און לאה אין פעלד און האט זיך מיט זיי בעראטהען, וויא אזוי ער זאל אוועקגעהן פון זיין שווינגער פאטער לבן.

דיא צווייטע אורזאכע, פאר וואס מען איז געווען אונצופריעדען מיט דיא מארמאנען, איז געווען, וואס זיי לאבען אפ פון אלע אנדערע רעליגיאנען. זיי זאגען, אז נור זיי האבען דיא וואהרע רעליגיאן און אלע אנדערע זיינען פאלש.

אין 1831 האט מען ארויסגעטריעבען דיא מארמאנען פון ניו יארק. זיי האבען אויסגעוואנדערט אין שטאאט אהאיא. אבער אויך פון אהאיא האט מען

זיי ארויסגעטריעבען. קיין פרוי איז ניט געווען זיכער פאר זיי. ווען זיי האבען ניט געקענט זיא איבעררעדען, זיא זאל געהן צו זיי מיט גוטען, האבען זיי זיא אוועקגעפיהרט מיט געוואלד.

פון אָהאַיאָ האבען זיי אויסגעוואנדערט אין שטאאט מיסורי. אויך דארט האט מען זיי ניט געוואלט ליידען און זיי האבען אויסגעוואנדערט אין שטאאט איללינאָיס. דארט האבען זיי אויסגעבויט דיא שטאדט נאו־וואו אין 1840 און האבען זיך בעזעצט. אין אַ קורצע צייט האט דיא שטאדט אנגעהויבען צו בליעהן און רייך צו ווערן.

דשא סמיטה איז געווארען דער האהעפריעסטער (כהן גדול) און דער ער־שטער פראפעט פון דיא מאָרמאָנען. אזוי וויא ער איז געווען אַ גוטער פארמער, האט ער אויפגעפאָרדערט אלע מיטגליעדער פון זיין נייער רעליגיאָן, זיי זאלען ארבייטען פלייסיג און זאלען לעבען רעגעלמעסיג.

דיא מאָרמאָנען פיהרען זעהר אַ שטרענגעס, רעגעלמעסיגעס לעבען. זיי טרינקען קיין ביער, קיין שנאפס און קיין וויין; זיי ווייסען ניט פון קארטען, ווירפעל און אנדערע שפיעלע; זיי ווייסען ניט פון טהעאַטערע, קאנצערטען און באַלען. מען פערזאמעלט זיך נור אום צו בעטען גאָט, ער זאל זיי עפּעס געבען, אדער אום איהם צו לויבען דערפאר, וואס ער האט זיי עפעס געגעבען.

דאס איז דיא אורזאכע, וואס זייער נייער שטאדט האט באַלד אנגעהויבען צו וואקסען און רייך צו ווערן. דיא איינוואוינער פון דיא אנדערע שטעדט ארום זיינען אבער ניט געווען צופריעדען מיט דיא מאָרמאָנען. אין 1844 איז אויסגעבראכען אַ קריעג צווישען דיא מאָרמאָנען און דיא אנדערע איינוואוינער פון יענער געגענד איבער אַ יונגע פרוי, וועלכע דיא מאָרמאָנען האבען פערפיהרט און דער כהן גדול דשא סמיטה האט זיא געהייראטהעט. עס איז גע־קומען צו אַ שרעקליכער שלעגעריי — צו אַ רעוואלוציאָן. דיא פארמערס פון דער געגענד ארום זיינען אנגעפאלען אויף דער שטאדט נאו־וואו מיט העק, שטע־קענס און ביקסען. זיי האבען געטייטעט דעם כהן גדול דשא סמיטה און האבען אונטערגעצונדען דיא שטאדט.

דיא מאָרמאָנען האבען געמוזט אויסוואנדערן פון שטאאט איללינאָיס. אים ווינטער, אין דער קעלט, אין טיעפען שנעע האבען פופצעהן הונדערט מאָרמאָ־נען, מענער, פרויען און קינדער זיך געלאזען אין וועג אריין. וואוהין? — דאס האבען זיי אליין ניט געוואוסט. זייער גליק איז געווען, וואס זיי האבען אויסגע־וועהלט א נייעם כהן גדול מיט'ן נאמען יונג בריגהאַם. דאס איז געווען אַ טיכטי־גער און פעהיגער יונגער מאן, וועלכער האט געוואוסט, וויא אזוי ארומצוגעהן מיט אַ פאָלק און וויא עס צו בעהעררשען.

ער האט געפיהרט זיין פאָלק, וויא משה האט געפיהרט דיא אידען פון מצרים. ער האט בעוויעזען אויפ'ן וועג פיעלע וואונדער. דאס פאלק האט גע־גלויבט אן איהם. אין דער קעלט, אין פראָסט, אין טיעפען שנעע איז זיין פאלק איהם נאכגעגאנגען, וואוהין ער האט זיי געפיהרט. יונג בריגהאַם האט מיטגע־

נומען מיט זיך שריפט און אַ האַנד פרעס. אויף וועג האט ער געדרוקט אַ ציי־טונג, אין וועלכער ער פלעגט אויפוועקען זיין פאלק, עס אויפמונטערן, עס אויפ־רעגען און בעפעסטיגען אין גלויבען, אז גאט וועט זיי ברענגען אין אַ גוטעס לאנד, וואו זיי וועלען לעבען גליקליך.

דריי יאהר נאכאנאַנד האבען דיא מאָרמאָנען ארומגעוואנדערט אין דיא פרעריען פון אמעריקא. זיי האבען געליטען זעהר פיעל פון היץ, קעלט, הונגער און דורשט. יונג בריהאַם האט אבער געוואוסט, וויא אזוי איינצופלייסען אין זיי האפנונג און מוטה.*)

ענדליך אין 1850 זיינען זיי געקומען אין אַ גאנץ וויסטע געגענד לעבען אַ גרויסען זעע (אָזיערא) מיט געזאלצענעם וואסער, אין וועלכען עס פאלען אריין פיעלע טייכען מיט זיסעם וואסער. יונג בריהאַם האט דא געהייסען בויען אַ שטאדט, וועלכע ער האט אַ נאמען געגעבען: „גרעט סאָלט לייק סיטי“ Great Salt Lake City.

קיין אנדערן מענשען וואלט ניט אריינגעקומען אין קאפ, אז אין דיעזער וויסטער געגענד וועלען מענשען קענען לעבען. יונג בריהאַם אבער האט געפו־נען, אז דיעזע געגענד איז זעהר ענליך צום הייליגען לאנד — צו פאלעסטינא. דער געזאלצענער זעע איז דער ים המלח און דיא טייכען, וואס פאלען אריין אין איהם, זיינען דער ירדן און אנדערע טייכען פון ארץ ישראל.

מען האט זיך גענומען בויען אַ שטאדט. אין אַ קורצע צייט האט דיא נייע שטאדט אנגעהויבען צו וואקסען און צו בליהען. פון דער וויסטער געגענד ארום איז געווארען אַ גארטען — אַ גן עדן. היינט איז דיעזע געגענד איינע פון דיא רייכסטע אין אמעריקא. דיא שטאדט גרעט סאָלט לייק סיטי האט היינט מעהר אלס צוויי הונדערט טויזענד איינוואוינער. דיא מאָרמאָנען זיינען זעהר רייך. זיי זיינען פלייסיגע ארבייטער און האבען בעזאנדערס ליעב דיא ערד ארבייט.

דיא רעגיערונג פון דיא פעראייניגטע שטאאטען איז אבער אונצופריעדען מיט דיא מאָרמאָנען. ערשטענס געפעלט איהר ניט, וואס דיא מאָרמאָנען האבען פיעלע פרויען. — צווייטענס, האט זיך ארויסגעוויזען, אז דיא מאָרמאָנען ווילען פערברייטען זייער רעליגיאָן מיט געוואלד און זיינען בערייט זאגאר צו מארדען דיא מענשען, וועלכע שטעהן זיי אין וועג.

דער עלטערער וויליאם הימש האט גערעדט אַ לאנגע צייט און האט ער־קלערט, וויא הייליג זיין רעליגיאָן איז און וויא זייער כהן גדול און פראפעט בריהאַם יונג איז אַ גרויסער און הייליגער מאן. ווען ער האט געענדיגט זיין

---

*) מיינע לעזער זאלען ניט מיינען, אז דאס איז אויסגעטראַכט. אלעס, וואס איך דערצעהל רא פון דיא מאָרמאָנען, איז טריי און וואהר. דיא אויסוואנדערונג פון דיא מאָרמאָנען פון שטאאט איללינאָיס קיין יוטאַה איז איינע פון דיא מערקווירדיגסטע בעגעבענהייטען אין דער געשיכטע פון אונזער צייט. עס איז געשעהן פאר אונזערע אויגען. יונג בריהאַם איז געשטארבען דעם 23 אויגוסט 1877. ער האט איבערגעלאזען עטליכע און זיעבעציג קינדער. פון 1858 ביז אין זיין טויט איז ער געוועזען גובערנאטאר פון יוטאַ.

א. טאנענבוים.

ערצעהלונג, האט ער זיך פלוצלונג געווענדעט צו זיינע צוהערער און האט אויס־גערופֿען מיט פֿייער:

— איך זאג אייך, אז דשא סמיטה איז אַ היילינער און אַ מארטירער! איך זאג אייך, אז דיא אמעריקאנישע רעגיערונג פֿערפֿאלגט אונז אומזיסט. זיא וויל מאכען אונזער פראפֿעט ברייהאַם יונג אויך פֿאר א מארטירער. — ווער זאגט דען אנדערש?

אלע האבען געשוויעגען. דיא פֿרעמדע פאסאזשירען האבען ניט פֿערשטאַ־נען, וואס ער מיינט. דיא אמעריקאנער זיינען שוין געוואינט צו אזעלכע ספיטשים און מאכען זיך פֿון זיי גאר נישט.

פּאספארטו האט ניט פֿערשטאנען, פֿאר וואס דער עלטערער וויליאם היטש בייזערט זיך אזוי. ער האט ניט געוואוסט, אז אַ מאל האט דיא אמעריקאנישע רעגיערונג געשיקט אנאנדער גובערנאטאר קיין יוטאַה. ברייהאַם יונג און זיינע מאַרמאָנען האבען איהם ניט אריינגעלאזען. עס איז געקומען צו אַ שלאכט. דיא מאַרמאָנען האבען געזיעגט און האבען פֿערטריעבען דעם פֿרעמדען גובערנאטאר.

פּאספארטו האט ניט געקענט אמעריקא. ער האט ניט געוואוסט, אז דער פֿרומער וויליאם היטש איז א ביסעל אַ פאליטיקער און וויל פֿעראינטערעסירען זיינע צוהערער אין דער מאַרמאָנישע פאליטיק.

— וויא קענען עס פֿרייע בירגער ערלויבען, אז מען זאל פֿערפֿאלגען פֿרומע און היילינע מענשען? האט זיך ווייטער געהיצט דער עלטערער וויליאם היטש. מען האט אונז ארויסגעטריעבען פֿון ווערמאנט, מען האט אונז ארויסגעטריעבען פֿון ניו יארק, מען האט אונז ארויסגעיאגט פֿון אָהייאָ, מען האט אונז פֿעריאגט פֿון מיסורי און פֿון אילינאיס. מיר האבען דאך געפֿונען אַ געגענד, וואו מיר האבען אויפֿגעשלאגען אונזערע געצעלטען. ווען מען זאל אונז ארויסטרייבען פֿון יוטאַה, וועלען מיר געפֿינען אנאנדער לאנד, וואו אונזער היילינע פֿאהן וועט וועהן הויך אין דער לופֿט.

ברידער, ווילט איהר געהן מיט אונז און אויפֿבויען אייערע געצעלטען און שאטען פֿון אונזער היילינער פֿאהן? האט געפֿרעגט דער פֿרומער מאַרמאָן.

— ניין! האט אויסגערופֿען פאספארטו שטאלץ און האט זיך אויפֿגעהויבען פֿון זיין זיץ.

ער האט זיך אומגעקוקט. — ער איז געווען אין וואַגאָן אליין מיטן פרע־דיגער. ער איז אויך ארויסגעגאנגען און האט איבערגעלאזען דעם פרעדיגער גאנץ אליין.

— מען לערנט דאך עפעס, ווען מען רייזט אין אייזענבאהן אין אמעריקא, האט פאספארטו געזאגט צו זיך אליין, ווען ער איז צוריקגעקומען אין זיין וואַגאָן. אט האב איך געלערנט דיא געשיכטע פֿון דיא מאַרמאָנען.

דער צוג איז אונטערדעסען געפֿלויגען אלץ ווייטער און ווייטער און איז ענדליך געבליעבען שטעהן אויף דער סטאציאן גרעט סאלט לייק סיטי, אין דער הויפּט שטאדט פֿון דיא מאַרמאָנען. דא איז ער געשטאַנען גאנצע דריי שטונדען.

אזוי וויא פאספארטו האט שוין געהערט דיא געשיכטע פון דיא מאָרמאָ-נען, האט ער זעהר געוואלט זעהן דיעזע זאנדערבארע שטאדט, דיעזע זאנדער-בארע זעע (אָזיערא) מיט געזאלצענעם וואסער, אין וועלכען עס פאלט אריין דער אמעריקאנישער ירדן. מיסיס אַאודאַ איז אויך געווען נייגיעריג צו זעהן דיעזע וואונדער.

פילעאַס פאָגג איז אויסגעשטיעגען און האט געדונגען אַ קארעטע. ער, אַאודאַ און פאַספאַרטו האבען זיך אויפגעזעצט און זיינען געפאהרען בעטראַכטען דיא זאנדערבארע שטאדט גרעט סאלט לייק סיטי.

— צום טייפעל! האט פאספארטו אויסגערופען. וויא גיט מען עס אַ שטאדט אזא לאנגען נאמען? ביי אונז אין אייראפא גיט מען אַ שטאדט א קורצען נאמען. פאריז איז אַ גרויסע שטאדט און הייסט גאנץ איינפאך פאַריז. דיא אמעריקאנער וויסען גאר ניט, וואס זיי טהוען, ווען זיי גיבען אַ שטאדט אַ נאמען: גרעט סאלט לייק סיטי! — פע!

אין איינינע מינוטען ארום האט ער שפאצירט אין דיא גאסען פון דיעזער שטאדט מיט אזא לאנגען נאמען. דיא גאסען זיינען ברייט, שעהן און ריין. אין דיא גאסען אבער איז שטיל און רוהיג. מענער זעהט מען זעהר וועניג אין דיא גאסען, דערפאר אבער זעהט מען פיעל פרויען.

— דאס איז קיין וואונדער, האט פאספארטו געזאגט. דיא מאָרמאָנען הא-בען פיעל פרויען. יעדער מאָרמאָן האט פינף-זעקס פרויען, דערפאר זעהט מען אזוי פיעל פרויען אין דיא גאסען.

דיא גאסען פון גרעט סאלק לייק סיטי זיינען אלע גלייך און שניידען איבער איינע דיא אנדערע, וויא דיא קעסטלעך אין אַ שאך ברעט. דיא הייזער האבען נור איין עטאַזש און זיינען ארומגערינגעלט פון אַ גארטען מיט אלערליי ביימער. דיא הייזער זיינען איינפאך און ניט בעזאנדערס שעהן. דערפאר אבער איז ווערטה צו זעהן דעם פאלאץ פון'ם כהן גדול, ברייהאַם יונג. דאס איז ווירקליך אַ פאַלאַץ, וועלכער מעג שטעהן אין פאריז. דער קאָרט (דאס געריכטס האף) איז אויך אַ שעהנעס, גראַסארטיגעס געביידע.

ארום דער שטאדט געהט אַ מויער פון שטיינער. דיעזע מויער האבען דיא מאָרמאָנען געבויט ארום זייער שטאדט אין 1853. דאמאלס פלעגען דיא אינדי-אַנער זעהר אפט אנפאלען אויף דיא נייע עמיגראנטען און פלעגען זיי בערויבען. דיא מאָרמאָנען האבען אויסגעבויט דיעזע מויער אום זיך צו שיצען געגען דיא אינדיאנער.

ווען פילעאַס פאָגג און זיינע קאמעראדען האבען אנגעקוקט דיא זאנדער-בארע מאָרמאָנען שטאדט, זיינען זיי געפאהרען זעהן דעם בעריהמטען זעע (אָזיערא) גרעט סאלט לייק.

דאס איז ווירקליך איינע פון דיא וואונדער פון דער נאטור. דאס איז אַ גרויסער בעקען פול מיט שטארק געזאלצענעם וואסער. ער איז זיעבעציג מייל דיא לענג און עטליכע און דרייסיג מייל דיא ברייט. דאס וואסער איז אזוי שטארק

געזאלצען, אז קיין לעבעדיגע זאך קען זיך אין איהם נים אויפהאלטען. אין גרויסען טייך, וועלכער פאלט אריין אין דיעזען זעע — אין ירדן, וויא דיא מארמאָנען רופען איהם — זיינען דא זעהר פיעל פיש. קוים קומט אַ פיש צושווימען אין סאלט לייק, קרעפירט ער באלד און שווימט ארויף פון אויבען אויפ'ן וואסער.

אין דיא גרויסע היצען אין זומער קריסטאליזירט זיך דאס וואסער ביי דיא ברעגעס און עס ווערט פון איהם ריינער, קלארער, דורכזיכטיגער זאלץ. דיא איינוואינער פון דער שטאדט בעציעהען זייער זאלץ פון דעם סאלט לייק.

דער אונטערשיעד פון דיעזען געזאלצענעם מעער און דעם ים המלח אין פאלעסטינא איז דער: ארום דעם ים המלח אין פאלעסטינא איז דיא געגענד אַ וויסטעניי. אלעס איז טויט, אלעס איז אויסגעשטארבען. דאס אויג זעהט פאר זיך נור זאמד און שווארצע שטיינער. ארום סאלט לייק אבער זעהט מען בליהענדע פעלדער און גרינע וועלדער פון אלערליי פרוכט ביימער. אַ מאל איז דיעזע געגענד אויך געווען אַ וויסטעניי. דיא מארמאָנען אבער האבען פון איהר געמאכט אַ גן עדן. דער מענש קען זעהר פיעל טהאן, ווען ער וויל נור.

דיא מאָרמאָנען אליין רופען זייער לאנד דיא וויסטעניי — דער מדבר. זיי זאגען, אז זיי זיינען נאך אין דער מדבר און ווארטען אויף אַ משה, וועלכער וועט זיי נאך א מאל פיהרען אין דאס הייליגע לאנד. זיי זיינען גרויסע פאנאטיקער און זוכען איבערצורעדען יעדען, ער זאל צוטרעטען צו זייער גלויבען. זיי פאלגען אלעס, וואס זייער כהן גדול אדער זייער נביא הייסט זיי.

עס מאכט זיך צו מאל, אז אַ מאָרמאָן ארבייט אויף זיין פעלד אדער אין זיין גארטען. פלוצלונג זאל צוקומען צו איהם דער כהן גדול און זאל איהם זאגען: געה און פרעדיג אונזער הייליגע רעליגיאן אין דייטשלאנד, פראנקרייך, אדער אין כינא. דער מאָרמאָן לעגט באלד אוועק זיין ארבייט, לאזט איבער זיין ווירטהשאפט אויף זיינע פרויען און פאהרט אוועק קיין דייטשלאנד אדער קיין כינא פרעדיגען זיין רעליגיאן צו פרעמדע פעלקער.

זיי רופען זיך אליין „דיא הייליגע פון דיא לעצטע טעג“, ווייל זיי גלויבען, אז אין דיא לעצטע טעג, ווען משיח וועט קומען, וועט ער ערקלערן פאר דער גאנצער וועלט, אז זיי זיינען דיא הייליגע און אלע אנדערע מענשען זיינען געווען זינדער.

עס איז יעצט פעסטגעשטעלט, אז עס זיינען דא פיעלע מאָרמאָנען אין דייטשלאנד, שוועדען, נארוועגען און דענעמארק. הונדערטער שוועדישע און נארוועגישע מעדכען קומען אן יעהרליך קיין אמעריקא אום צו הייראטהען מאָרמאָנען.

פילעאס פאגג מיט זיינע בעגלייטער זיינען צוריקגעפאהרען קיין גרעט סאלט לייק סיטי. זיי האבען נאך בעטראכט דיא שטאדט, זיינען אריינגעגאנגען אין אַ רעסטאראן און האבען זיך געהייסען געבען אַ מיטאג אויפ'ן מאָרמאָנען ארט. נאכ'ן עסען זיינען זיי צוריקגעפאהרען אויפ'ן באהן האף. זיי האבען שוין גענוג געזעהן.

עס איז שווער צו זאגען, וואס פילעאס פאגג האט געטראכט איבער דיעזע מענשען מיט זייער נייער רעליגיאן. ער האט געשוויעגען און האט גאר ניט גערעדט. פאספארטו דאגעגען האט א גאנצען וועג געפלוידערט פון מארמאנען.

איהם איז אויסגעקומען, אז מען קען א מאל פערשווארצט ווערן, ווען מען האט נור איין פרוי — א רעכטע. היינט וויא קען מען שוין פערשווארצט ווערן, אז מען האט פינף-זעקס פרויען און אלע זיינען רעכטע?

— נו, לאז שוין זיין פערשווארצט ווערן פון זיינע פרויען אויף דער וועלט, האט פאספארטו געלאכט, אבער נאכשלעפען זיך מיט פינף-זעקס פרויען אויף יענער וועלט, קומען מיט זיי אין גן עדן און זיך פארשטעלען פארן גרויסען הייליגען, דשא סמיטה, מיט עטליכע פרויען איז געוויס אונאנגענעהם.

ניין! איך וויל ניט זיין קיין מארמאן! האט דער פרעהליכער פראנצויז אויסגערופען.

ווען זיי זיינען צוגעקומען צום באהנהאף, איז דער צוג שוין געשטאנען בערייט אוועקצופאהרען. זיי זיינען באלד אריינגעגאנגען אין זייערע וואגאנעס און האבען זיך אניעדערגעזעצט. דער לאקאמאטיוו האט א פייף געטהאן און דער צוג האט געריהרט.

— האלט! האלט! סטאפ! האט געשריעען א שטימע צום מאשיניסט.

דער מאשיניסט אבער האט איהם ניט געהערט און האט ניט איינגעהאלטען דעם צוג. פאספארטו איז ארויסגעגאנגען זעהן, ווער עס שרייט, אז מען זאל איינהאלטען דעם צוג. ער האט געזעהן, וויא א מאן לויפט מיט אלע קרעפטען. עס איז געווען דייטליך, אז א מארמאן האט פערשפעטיגט דעם צוג און לויפט איהם נאך. ער האט אנגעיאגט דעם צוג און האט זיך ארויפגעכאפט אויפ'ן לעצטען וואגאן.

פאספארטו האט זיך זעהר פעראינטערעסירט צו וויסען, ווער דיעזער מארמאן איז. איהם איז געפעלען דיא שנעליגקייט און דיא געשיקטליכקייט, מיט וועלכע ער האט זיך ארויפגעכאפט אויפ'ן צוג. ער איז אומיסטען אריינגעגאנגען אין לעצטען וואגאן זעהן, וואס דער מאן מאכט.

דער מאן איז ווירקליך געווען זעהר מיעד פון זיין לויפען און האט געקייכט. ווען ער האט זיך א ביסעל אפגערוהט, האט פאספארטו איהם אנגעהויבען צו פרעגען, וואס ער האט זיך אזוי געאיילט און פאר וואס ער האט זיך אזוי פערשפעטיגט. דער מארמאן האט איהם דערצעהלט, אז ער האט זיך צוקריעגט מיט זיינע ווייבער און אנטלויפט פון זיי. ער קען שוין פון זיי ניט אויסהאלטען.

פאספארטו האט געמיינט, אז דער מאן האט געוויס צוואנציג ווייבער און אלע צוואנציג מיט א מאל זיינען אויף איהם אנגעפאלען און האבען איהם געוואלט צורייסען אויף שטיקער.

— וויפיעל פרויען האט איהר דען, מיין העררי? האט ער איהם געפרעגט.

— איך האב נור צוויי, האט דער מארמאן געענטפערט, אבער צוויי פרויען קענען אויך מאכען א מענשען אונגליקליך.

28טעם קאפיטעל.

פאספארטו וויל בעווייזען, אז ער האט רעכט, אבער קיינער וויל איהם ניט הערן.

פרעהליך און לוסטיג האט געראשט דער צוג אלץ ווייטער און ווייטער. ער איז יעצט דורכגעפאהרען דיא ראקי מאאונטיינס — דיא שטיינערנע בערג — דאס שווערסטע שטיקעל וועג אין דער גאנצער ליניע. פאר דיעזעס שטיקעל וועג האט דיא אמעריקאנישע רעגיערונג צוגעצאהלט דער אייזענבאהן קאמפאני אכט און פיערציג טויזענד דאללאר פאר יעדע מייל. אין אנדערע ערטער האט דיא רעגיערונג צוגעצאהלט נור זעקס טויזענד דאללאר צו יעדע מייל אייזענבאהן.

דיא אינזשינערען, וועלכע האבען געבויט דיעזע ליניע האבען אבער ווירקליך געהאט זעהר פיעל שוועריגקייטען בייצוקומען. דיא בערג זיינען הויך און בעשטעהן פון הארטע שטיינער. דיא אינזשירען האבען ניט געקעמפפט מיט דער נאטור: זיי האבען זיך געשפיעלט מיט איהר. זיי האבען געזוכט אויסצומיידען דיא ערטער, וואו זיא האט געלעגט צופיעל שוועריגקייטען אויפ'ן וועג.

אין דער גאנצער ליניע געפינט זיך נור איין טונעל, וועלכער איז אבער פיערצעהן טויזענד פוס דיא לענג. דיא אייזענבאהן ליניע געהט אריבער פיעלע בריקען אין יענע געגענד. אין דיא בערג געפינען זיך פיעל טייכען, איבער וועלכע מען האט געלעגט הענג בריקען.

פאספארטו איז געווען זעהר אונרוהיג, ווען ער האט געזעהן, וואס פאר שוועריגקייטען עס שטעלט זיך זיי פאר אין דיעזער געגענד. ער האט מורא געהאט, עס זאל זיך ניט מאכען א שטערונג אויפ'ן וועג און זיין הערר זאל ניט אנקומען צו דער צייט.

פיקס איז אויך געווען זעהר אונרוהיג. ער האט אויך מורא געהאט, עס זאל עפעס ניט פאסירען אן אונגליק זיין באנק רויבער. ער האט זיך יעצט געאיילט מעהר אלס פילעאס פאגג צו קומען אם שנעלסטען קיין ענגלאנד.

דער צוג איז אונטערדעסען געגאנגען אלץ ווייטער און ווייטער. דאס וועטער איז געווען שלעכט. עס האט אנגעהויבען צו שנעען. א קאלטער ווינד האט געוועהט. עס איז געווען אונמעגליך ארויסצוגעהן פון דיא וואגאנעס. דאס שלעכטע וועטער און דער שנעע האט נאך מעהר בעאונרוהיגט דעם ארימען פאספארטו.

— וואס פאר א נאררישקייט האט בעגאנגען מיין הערר! פאר וואס איז איהם אויפגעקומען צו מאכען א רייזע ארום דיא דיא וועלט אין ווינטער? האט אויסגערופען דער געטרייער פאספארטו. פאר וואס איז ער בעסער ניט געפאהרען אים זומער, ווען דיא וועלט איז אפען און עס איז ניטא אזוי פיעל שנעע?

דעם אנדערען טאג געגען צעהן אוהר אין דער פריה זיינען זיי צוגעקומען צו דער סטאציאן גרין ריווער. דער צוג איז דארט געשטאנען עטליכע מינוט. פיעלע פאסאזשירען זיינען ארויסגעגאנגען פון זייערע וואגאנעס און זיינען אריינגעגאנגען אין באהן האף.

אַאודאַ האט געקוקט דורכ'ן פֿענסטער פֿון'ם וואגאן אויף דיא סטאַציאָן. פלוצלונג איז זיא געווארען בלייך, וויא קאלך. — זיא האט דערזעהן צווישען דיא פאסאזשירען, וואס זיינען ארויסגעגאנגען פֿון זייערע וואגאנעס, דעם קארנעל (פאלקאווניק) סעם פראקטאר, וועלכער האט אזוי שטארק בעליידיגט פֿילעאַס פֿאָגג אין סאן פֿראנציסקא, אז פֿילעאַס פֿאָגג האט איהם ארויסגערופֿען אויף א דועל.

אַאודאַ האט זיך צוריקגעצויגען פֿון פֿענסטער. זיא האט מורא געהאט, אז דער אמעריקאנער סעם פראקטאָר זאל זיא ניט דערקענען און זאל ניט קומען צו פֿילעאַס פֿאָגג פֿארדערן, ער זאל זיך מיט איהם באלד שלאגען.

מיט יעדען טאג און מיט יעדער שטונדע האט אַאודאַ אנגעהויבען אלץ מעהר צו פֿיהלען, וויא פֿילעאַס פֿאָגג איז איהר טהייער. זיא האט אנגעהויבען איהם צו שעצען אלס אַ קלוגען און געלערנטען מענשען. זיא האט ביז אהער געמיינט, אז איהרע געפֿיהלע צו איהם זיינען נור אלס דאנקבארקייט, וואס ער האט זיא גערעטעט פֿון א שרעקליכען טויט. זיא האט זיך אבער יעצט איבערציינט, אז גאנץ אנדערע געפֿיהלע ציהען זיא צו פֿילעאַס פֿאָגג.

זיא האט געציטערט, אז דער אמעריקאנער זאל ניט דערזעהן פֿילעאַס פֿאָגג אין צוג און זאל ניט וועלען זיך מיט איהם שלאגען ערגעץ אויף אַ באַהן סטאַציאן. זיא האט פֿערשטאנען, אז דער אמעריקאנער איז ניט נאכגעפֿאהרען פֿילעאַס פֿאָגג. ער איז צופֿעליגער ווייזע אויך געפֿאהרען אויפֿ'ן זעלבען צוג מיט איהם. ווען ער זאל געווען נאכפֿאהרען פֿילעאַס פֿאָגג, וואלט ער איהם געווען געזוכט אין אלע וואגאנעס און וואלט איהם שוין לאנג געווען געפֿונען.

— איך מוז זעהן פֿערהיטען, אז פֿילעאַס פֿאָגג זאל זיך ניט בעגעגענען מיט'ן אמעריקאנער, האט זיא געזאגט צו זיך אליין. עס איז זעהר מעגליך, אז דער אמעריקאנער פֿאהרט נור אַ קורצע שטרעקע: קיין אָמעהאָ אדער קיין סאַנט לואיס. מארגען אדער איבערמארגען וועט ער זיך אראפּגעהן פֿון'ם צוג.

זיא האט אפּגעהיט אַ צייט, ווען פֿילעאַס פֿאָגג איז אנטשלאפֿען געווארען, האט אוועקגערופֿען פאספארטו און פֿיקס אן אַ זייט און האט זיי דערצעהלט, אז דער אמעריקאנער, סעם פראקטאָר, געפֿינט זיך מיט זיי אויף איין צוג.

— זייט רוהיג, מאַדאם! האט פֿיקס אויסגערופֿען. איך וועל ניט דערלאזען אז הערר פֿילעאַס פֿאָגג זאל זיך שלאגען מיט'ן אמעריקאנער סעם פראקטאָר.

— איהר, מיסטער פֿיקס? האט אַאודאַ געפֿרעגט פֿערוואונדערט. איהר ווילט אייך שלאגען פֿאר פֿילעאַס פֿאָגג?

— איך וויל מיך שלאגען פֿאר איהם, ווייל סעם פראקטאר האט מיך מעהר בעליידיגט. עס איז ערשט ניט לאנג פֿערגאנגען דער בייל, וואס ער האט מיר געמאַכט אויפֿ'ן קאפּ.

— איך וועל מיך אויך שלאגען מיט איהם! האט זיך פאספארטו אפּגערופֿען. ער מעג זיך זיין אַ קארנעל, אדער וואס ער וויל זיך! איך וועל מיך מיט איהם שלאגען!

אַאודאַ האט געשאקעלט מיט'ן קאפּ.

— איך דאנק אייך, מיינע פריינד, פאר אייער גוטען ווילען, האט זיא גע־זאגט. איהר פערגעסט אבער, אז הערר פילעאס פאגג איז ניט אזא מענש, וואס זאל ערלויבען אנאנדערען, ער זאל זיך שלאגען פאר איהם. איך האב אליין גע־הערט, וויא פילעאס פאגג האט געזאגט, אז ער וועט מוזען צוריקפאהרען קיין אמעריקא זיך שלאגען מיט איהם.

ניין, מיינע פריינדע! איך וויל ניט, אז מען זאל זיך שלאגען אויף א דועל. דיא איינציגע זאך, וואס מיר קענען טהאן, איז צו פערהיטען, אז פילעאס פאגג און סעם פראקטאר זאלען זיך ניט בעגעגענען. זיי ווייסען נאך ביידע ניט, אז זיי פאהרען אויף איין צוג.

— איהר האט רעכט, מאדאם, האט פיקס געזאגט, א דועל איז זעהר א שלעכטע זאך. אויב פילעאס פאגג וועט זיעגען, אדער מען וועט איהם בעזיעגען — אין ביידע פעלע וועט ער פערליערן און —

— און ער קען נאך פערליערן זיינע וועטע פון פופציג טויזענד פונט! האט פאספארטו אויסגערופען. אין פיער טעג ארום וועלען מיר זיין אין ניו יארק. מיר מוזען דאהער זעהן, אז דער פערפלוכטער אמעריקאנער זאל ניט זעהן מיין הערר. פיעללייכט וועט ער ערגעץ נאר ארויסגעהן אויפ'ן וועג. פיעללייכט פאהרט דער פערדאמטער אמעריקאנער גאר ניט קיין ניו יארק. פיעללייכט —

אין דיעזע מינוט האט זיך פילעאס פאגג אויפגעכאפט. אאודא האט זיך צוריקגעזעצט אויף איהר ארט. פיקס און פאספארטו האט זיך געזעצט איינער לעבען אנדערן.

— ווילט איהר ווירקליך זיך שלאגען פאר מיין הערר? האט פאספארטו געפרעגט דעם דעטעקטיוו.

— איך וועל טהאן אלעס מעגליכע אום איהם צו ברענגען לעבעדיגערהייט קיין ענגלאנד, האט פיקס געענטפערט.

פאספארטו האט א ציטער געטהאן. ער האט געזעהן דייטליך, אז פיקס איז פעסט איבערצייגט, אז זיין הערר איז א באנק רויבער. דאס האט איהם זעהר געקרענקט און ער האט אויפגעהערט צו רעדען מיט'ן דעטעקטיוו.

פיקס האט אנגעהויבען צו טראכטען, וויא אזוי מאכט מען דא, אז פילעאס פאגג זאל אין ערגעץ ניט געהן און זאל זיין אזוי בעשעפטיגט, אז ער זאל אויף קיין פאל זיך ניט זעהן מיט'ן אמעריקאנער. ער האט געטראכט א לאנגע צייט און האט ענדליך עפעס אויסגעטראכט. ער האט זיך געזעצט לעבען פילעאס פאגג און האט איהם געזאגט:

— אך, וויא לאנגווייליג עס איז צו זיצען אזוי אין וואגאן, אהנע יעדע בעשעפטיגונג!

— געוויס איז א ביסעל לאנגווייליג, האט פילעאס פאגג געענטפערט. דיא צייט אבער פליעהט דאך זעהר שנעל.

— אויפ'ן שיף פלעגט איהר שפיעלען אין קארטען? האט פיקס ווייטער בעמערקט.

— יא, אויפ'ן שיף האב איך געהאט מיט וועמען צו שפּיעלען. דא האב איך ניט קיין קארטען, ניט מיט וועמען צו שפּיעלען.

— אה, קארטען קען מען שוין קריגען! האט פיקס אויסגערופען. אויף אן אייזענבאהן צוג אין אמעריקא קריעגט מען שוין קארטען. יעדער קאנדוקטאר פערקויפט קארטען. מיט וועמען צו שפּיעלען איז א פראגע. אדער פיללייכט קען מאדאם שפּיעלען? —

דערביי האט ער א ווינק געטהאן צו מאדאם אאודא.

— איך שפּיעל אין קארטען, האט אאודא זיך אפּגערופען. אין אינדיען שפּיעלען דיא פרויען שאך, דאמינא און אלערליי שפּיעל אין קארטען. איך שפּיעל ווהיסט זעהר גוט.

— איך שפּיעל אויך ניט שלעכט אין ווהיסט, האט פיקס געזאגט. איך בין אויך אן ענגלענדער און האב אויך ניט פיינט א קערטעל.

— דאן קענען מיר מאכען א ווהיסט, האט פילעאס פאגג געזאגט רוהיג.

ער איז געוועזען העכסט צופריעדען, וואס ער וועט קענען שפּיעלען זיין ליעבלינגס שפּיעל — ווהיסט. פאספּארטו איז געגאנגען זוכען דעם אבער קאנדוקטאר. ער איז באלד צוריקגעקומען און האט געבראכט מיט זיך צוויי טאליעס קארטען, בערשטעלעך, קרייט און א טישעלע בעדעקט מיט גרינעם געוואנד.

— זיי זיינען דאך פּראקטישע מענשען אין אמעריקא, האט פאספּארטו געזאגט. זיי זארגען זיך פאר זייערע פּאסאזשירען און מאכען דערביי געלד.

מען האט זיך געזעצט שפּיעלען. אאודא האט ניט שלעכט געשפּיעלט. אין אינדיען, וואו מען האלט דיא פרויען פערשפּארט אין בעזונדערע הייזער, מוזען זיי עפּעס טהאן. זיי שפּיעלען אין אלערליי שפּיעלע. עס איז קיין וואונדער, וואס מען טרעפט א מאל אן אינדיאנישע פרוי, וועלכע שפּיעלט פארטרעפליך אין שאך. אין קארטען שפּיעלען אלע אינדישע פרויען זעהר גוט. פיקס האט אויך געשפּיעלט זעהר גוט אין ווהיסט.

ווהיסט איז אן עכט ענגלישעס שפּיעל. אלע ענגלענדער שפּיעלען זעהר גוט ווהיסט. מען קען זאגען, אז ווהיסט איז דאס נאציאנאל קארטען שפּיעל פון דיא ענגלענדער.

— נו, יעצט וועט מיין הערר זיך שוין ניט בעגעגענען מיטן פערדאמטען אמעריקאנער, האט פאספּארטו געזאגט צו זיך אליין. קוים האט ער מיט וועמען צו שפּיעלען אין קארטען, וועט ער זיך ניט ריהרען פון'ם ארט.

אום עלף אוהר אין דער פריה איז דער צוג אנגעקומען צו דער סטאציאן ברידשער פּאס. דאס איז דער העכסטער פּונקט פון דיא ראקי מאאונטיינס אדער דיא וואסער שיידע. אלע וואסערן און טייכען פון דער זייט בערג פליעסען אין שטילען וועלט מעער. אלע וואסערן און טייכען פון דער אנדערער זייט בערג פליעסען אין אטלאנטישען וועלט מעער.

דאס איז דיא גרענעץ צווישען דיא אסט זייטע פון אמעריקא און דיא וועסט [illegible] פון דיזער סטאציאן געהט דער צוג איבער דיא פּרעריען (סטעפּעס), א

גלייכע געגענד ביז ניו יארק. עס געפינען זיך צוואר נאך בערגלעך און טייכען אויפ'ן וועג. זיי זיינען שוין אבער ניט געפעהרליך דיא בערגלעך זיינען ניעדע־רעריג, דיא טייכען פליעסען רוהיג.

ווייטער און ווייטער האט גערוישט דער צוג, וויא א לאנגע, שווארצע, שרעקליכע שלאנג, האט ער זיך געדרעהט און האט זיך געאיילט ארויסצוקריעכען פון דיא שטיינערנע בערג.

פילעאס פאגג האט געשפיעלט אין קארטען. איהם האט וועניג געקימערט, וואו זיי געפינען זיך יעצט און וואס פאר א געגענד זיי פאהרען יעצט דורך. ער האט געשפיעלט אין קארטען און געוואוסט, אז ער וועט באלד זיין אין ניו יארק.

פלוצונג האט דער לאקאמאטיוו אנגעהויבען שטארק צו פייפען — דער צוג איז געבליעבען שטעהן. פאספארטו איז ארויסגעגאנגען זעהן, וואס דארט איז אזעלכעס, וואס דער צוג איז פלוצלוג געבליעבען שטעהן. אנפאנגס האט ער גע־מיינט, אז זיי זיינען צוגעפאהרען צו א סטאציאן. וויא ערשטווינט איז ער אבער געווארען, ווען ער האט דערזעהן, אז דער צוג איז געבליעבען שטעהן אין דער מיט פרעריע.

אאודא און פיקס האבען מורא געהאט, אז פילעאס פאגג זאל ניט וועלען ארויסגעהן זעהן, ווארום דער צוג איז געבליעבען שטעהן, און זאל זיך ניט בע־געגענען מיט'ן אמעריקאנער סעם פראקטאר. פילעאס פאגג איז אבער געווען אזוי פערטיעפט אין זיינע קארטען, אז ער האט נור געזאגט:

— פאספארטו! געה, זעה, וואס דארט איז.

פאספארטו איז ארויסגעלאפען פון וואגאן. דרייסיג, פערציג אנדערע פאַ־סאזשירען זיינען אויך ארויסגעלאפען פון זייערע וואגאנעם. יעדער האט געוואלט וויסען דיא אורזאכע, פאר וואס דער צוג איז פלוצלונג געבליעבען שטעהן. סעם פראקטאר איז אויך ארויסגעשפרונגען פון זיין וואגאן. אלע זיינען געלאפען צום לאקאמאטיוו.

פארן לאקאמאטיוו איז געשטאנען א מאן מיט א רויטען סיגנאל אין דער האנד. דער אבער קאנדוקטאר און דער מאשיניסט פון'ם צוג זיינען געשטאנען און האבען מיט איהם גערעדט. אלע פאסאזשירען זיינען צוגעלאפען צו זיי הערן, פאר וואס דער צוג איז געבליעבען שטעהן.

— דער צוג קען ווייטער ניט פאהרען, האט געזאגט דער מאן מיט'ן רויטען סיגנאל. דיא בריק לעבען דער סטאציאן „מעדיסין באַאו" האלט זיך קוים. אייניגע קייטען, אויף וועלכע דיא בריק הענגט, האבען זיך איבערגעריסען. דער סטאַ־ציאנס שעף פון מעדיסין באאו האט מיך געשיקט, איך זאל אייך מעלדען, אז איהר זאלט ווייטער ניט פאהרען. דיא בריק קען זיך איבעררייסען יעדע מינוט און אריינפאלען אין וואסער.

עס איז געווען דייטליך, אז דיא געפאהר איז זעהר גרויס, ווען דער סטאַ־ציאנס שעף האט אומיסטען געשיקט א מענשען, ער זאל אויפהאלטען דעם צוג. דער אמעריקאנער סעם פראקטאר האט אנגעהויבען צו שרייען און צו ליארמען.

— דער צוג מוז געהן! מיר האבען בעצאהלט געלד! מיר קענען ניט בלייבען שטעהן אין מיטען וועג, אויף אַ פעלד, וואו מען זעהט קיין לעבעדיגען מענשען.

ער האט זיך געבייזערט און האט אלעמען געזידעלט. ער האט גע׳זידעלט דיא אמעריקאנישע רעגיערונג, דיא אייזענבאהן קאמפאני, דעם מאשיניסט און דעם קאנדוקטאר.

— קארנעל! האט איהם דער אבער קאנדוקטאר געוואלט בערוהיגען, — קארנעל! מיר האבען שוין טעלעגראפירט קיין אָמעהאַ נאך אנאנדערן צוג. ער וועט געווים אנקומען ביי נאכט. דערוויל וועלען אלע פאסאזשירען מוזען צוגעהן צו פוס ביז „מעדיסין באָאו". עס איז ניט שטארק וויט אהין — אין גאנצען עטליכע מייל.

— וויפיעל צייט דארף געדויערן, ביז דער צוג פון אָמעהאָ וועט אנקומען? האט פאספארטו געפרעגט דעם אבער קאנדוקטאר.

— זעקס שטונדען, האט דער קאנדוקטאר געענטפערט.

— וואס וועלען מיר טהאן דיא גאנצע צייט דא אויפ׳ן פעלד? האט סעם פראקטאר געליארמט.

— מיר וועלען געהן צו פוס צו דער סטאציאן מעדיסין באָאו.

— צו דער סטאציאן איז דאך אין גאנצען נור איין מייל? האט דער וויל-דער אמעריקאנער ווייטער געפרעגט.

— דיא סטאציאן אבער געפינט זיך פון יענער זייט טייך און דער טייך איז יעצט שטארק אנגעשוואלען פון דיא רעגענס און שנעען, וועלכע זיינען געגאנגען אין דיא לעצטע עטליכע טעג, אז עס איז אונמעגליך איבערצוגעהן דעם טייך.

— קען מען ניט געפינען א באָאט אדער אַ שיפעל, מיט וועלכע מען זאל אריבערפאהרען דעם טייך? האט סעם פראקטאר געפרעגט.

— ניין, האט דער קאנדוקטאר געענטפערט. עס געהען אויפ׳ן טייך שטיקער אייז פון דיא בערג און עס איז אונמעגליך אריבערצוגעהן מיט אַ באָאט. מיר וועלען מוזען געהן עטליכע מייל צו פוס, ביז אין ארט, וואו עס איז דא א פערי.

דער קארנעל (פאלקאווניק) סעם פראקטאר האט זיך געבייזערט, האט געזידע׳ט און געשאלטען. פאספארטו האט געפונען אז ער האט פאלקאמען רעכט און האט איהם געהאלפען זיך זידלען און שילטען אלע אייזענבאהן קאמפאניס פון דער גאנצער וועלט.

דיא איבעריגע פאסאזשירען זיינען אויך געווען זעהר אונצופריעדען מיט דיעזער שטערונג. עס איז יעדען געווען זעהר אונאנגענעהם ארויסצוגעהן פון׳ם ווארעמען וואגאן, נעהמען זיין פעקעל אונטערן ארים און שלעפען זיך צעהן-פופצעהן מייל אין שנעע אויף דער פרעריע! יעדער האט גערעדט, געשריען און זיך געבייזערט. איינינע האבען אנגעהויבען צו רעדען, אז זיי וועלען פער-קלאגען דיא אייזענבאהן קאמפאני. זיי האבען בעצאהלט, מען זאל זיי פיהרען, ניט זיי זאלען געהן צו פוס.

עס איז געווארען אזא געוואַלד, אז עס איז געווען אַ וואונדער, וואס פילע-אַם פאָגג האט ניט דערהערט דעם רעש און איז ניט ארויסגעגאנגען זעהן, וואס דארט איז אזעלכעס.

פאספארטו אבער האט איינגעזעהן, אז דא וועט גאר ניט העלפען, ער מוז געהן און איהם דערצעהלען, וואס פאַר אַ נייע שטערונג עס האט זיך געטראָפען. ער האט שוין געוואלט געהן צום וואגאן, וואו פילעאַס פאָגג איז געזעסען און האט געשפיעלט אין קארטען, ווען דער אינזשעניר, וואס האט געפיהרט דעם צוג, האט געהייסען אלעמען בלייבען שטעהן.

דער אינזשעניר איז געווען אן עכטער אמעריקאנער, אַ געבראטענער יענקי מיט'ן נאמען פאָסטער. ער האט זיך געווענדעט צו דיא פאסאזשירען און האט זיי געזאגט:

— דשענטעלמען! עס איז דא אַ מיטעל צו פאהרען ווייטער, האט ער געזאגט מיט אַ הויכער, פעסטער שטימע. —

— איבער דער בריק? האט איינער פון דיא פאסאזשירען איהם אונטער-בראכען.

— מיט'ן צוג? האט סעם פראקטאר געפרעגט.

— מיט'ן צוג, אזוי וויא מיר זיינען געפאהרען ביז אהער, האט דער אינזשעניר געענטפערט.

— דאס איז אונמעגליך! האט דער אבער קאנדוקטאר אויסגערופען. דיא בריק האלט זיך אויף אַ האר. זיא קען יעדע מינוט איינפאלען. איך קען ניט ער-לויבען צו פאהרען אויף אזא בריק.

— דשענטעלמען! האט זיך דער אינזשעניר געווענדעט צו דיא פאסאזשי-רען. — דשענטעלמען! ווען איך זאל לאזען לויפען דעם צוג מיט פולען דאמפף, וויפיעל דער קעסעל קען אויסהאלטען, וועל איך אריבערפיהרען דעם צוג איבער דער שוואכסטער בריק.

עס איז דא אַ געזעץ אין דער מעכאניק, אז ווען אַ זאך פליעהט זעהר שטארק, פערליערט זיא איהר געוויכט. זיא איז דאמאלס גאר ניט שווער.

פאכפארטו האט אויסגעהערט דעם אינזשעניר זעהר אויפמערקזאם. ווען ער האט אבער דערהערט, אז ער וויל אריבערפליהען דיא שוואכע בריק מיט'ן גאנצען צוג, האט ער אַ ציטער געטהאן.

— צום טייפעל זאלען געהן אלע אמעריקאנער! האט ער אויסגערופען. זיי טראכטען שוין אויס גאר נייעס, אז אַ שווערע זאך ווערט לייכט.

צווישען דיא פאסאזשירען האבען זיך אבער געפונען מענשען, וועלכע האבען זעהר גוט פערשטאנגען דעם קלוגען איינפאל פון'ם אינזשעניר. סעם פראק-טאר איז געווען דער ערשטער, וועמען עס איז געפעלען דיעזער פלאן.

— דער אינזשעניר האט רעכט! האט ער געשריען אין דער הויך, אז ער האט אלעמען פערטויבט. איך האב א מאל געלעזען אין אַ צייטונג, אז אן איינגעבאהן ליניע דארף גאר קיין בריקען ניט, דאס הייסט איבער שמאלע טייכען.

ווען דער צוג לויפט אזוי שנעל, אז ער לויפט איין הונדערט מייל אין א שטונדע, האט דער גאנצער צוג קיין וואג ניט און קען אריבערפליעהען א טייכעל פון צוואנציג-דרייסיג פוס דיא ברייט. מען מוז נור זעהן, אז דיא וואגאנעס זאלען זיך געפינען נאהענט איינער פון אנדערן.

— דשענטעלמען! דער אינזשעניר האט רעכט! האט אויסגערופען אנאנ-דער פאסאזשיר. איך קען וועטען איין דאללאר געגען פופציג, אז מיר וועלען זיכער אריבערפאהרען דיא בריק.

— איך וועט איין דאללאר געגען זעכציג! האט געשריעען א צווייטער.

— איין דאללאר געגען אכציג! האט געשריעען א דריטער.

— איין דאללאר געגען ניינציג!

פאספארטו איז געשטאנען, וויא פערשטיינערט און האט בעטראכט דיזע זאנדערבארע, עכט אמעריקאנישע סצענע. ער האט געוויס אויך געוואלט ארי-בערפאהרען דעם טייך, אבער ניט אויף אזא ארט. דאס הייסט דאך איינשטע-לען דאס לעבען פון הונדערטער מענשען — דיא בריק האלט זיך אויף א האר. דער סטאציאנס שעף האט אומיסטען געשיקט א מענשען זאגען, אז מען זאל ניט פאהרען אויף דער בריק, עס איז געפעהרליך. — קומט אן אינזשעניר און זאגט, אז ער וועט אריבערפליעהען דיא בריק!

— דאס איז אונמעגליך! האט דער ארימער פאספארטו אויסגערופען. מיר וועלען אלע דערטרונקען ווערן.

— עס איז יא מעגליך! האט געשריען לעבען איהם א פאסאזשיר. מיר וועלען אריבערפאהרען!

— איבערלעגט אייך, מיינע העררען, האט דער ארימער פראנצויז געבעטען.

— מיר האבען זיך ניט וואס צו איבערלעגען! האט געליארמט סעם פראק-טאר. דער אינזשעניר זאגט, אז מיר וועלען אריבערפאהרען דיא בריק. איך וויים אויך, אז מיר וועלען אריבערפאהרען דיא בריק. לאמיר פאהרען!

— אבער, מיינע העררן, א מענש מוז זיין פארזיכטיג, א מענש טאר ניט ריסקירען מיטן לעבען פון אנדערע מענשען, האט פאספארטו אנגעהויבען צו ערקלערן. —

— וואס רעדט דער מאן? האט סעם פראקטאר געברומט, וויא א לייב. — מען זאגט דאך אייך: מיט פולען דאמפף! פערשטעהט איהר, וואס דאס הייסט? — מיט פולען דאמפף! — הונדערט מייל אין א שטונדע! פערשטעהט איהר, וואס דאס איז? —

— איך פערשטעה — איך וויים, האט געמורמעלט פאספארטו, אבער עס איז דאך גלייכער, אז מען זאל זיין פארזיכטיג —

— וואס? ווער? וואס וויל דיזער מאן? וואס רעדט ער? וואס דארף ער? וואס וויל ער? האט מען געשריעען פון אלע זייטען אז דער ארימער פראנ-צויז איז שיער ניט טויב געווארען.

— ער האט מורא, דער ארימער מאן! ער האט מורא! האט סעם פראק-

פאר געשריעען ניט מיט זיין קול. ער ציטערט ער זאל ניט נאס ווערן!

— איך האב מורא? האט פאַספאַרטו אויסגערופען. א פראנצויז האט מורא? נייין, מיינע העררען יענקים! אַ פראנצויז האט קיין מורא ניט. דיא פראנצויזען זיינען אזוי מוטהיג און אזוי טאפּפער, וויא דיא יענקים! איהר וועט זעהן.

— אלזא, צוריק אין דיא וואַגאָנעס! האט דער קארנעל סעם פראָקטאָר קאָמאַנדירט. — לאמיר פאהרען!

— לאָמיר געהן צוריק אין דיא וואגאנעס, האט פאַספאַרטו געברומט. עס איז אבער דאך אַ שרעקליכער ריסק. עס וואלט גלייכער געווען, מיר זאלען אריבערגעהן דיא בריק צו פוס און זיך אויפזעצען אויפ'ן צוג, וועלכער וועט אנקומען פון אַמעהאַ.

קיינער אבער האט איהם ניט געהערט און ניט געוואלט הערן. קיינער האט ניט געוואלט וויסען, וויא אזוי עס וואלט גלייכער געווען. אלע פאסאזשירען זיינען געווארען וואהנזיניג און האבען געוואלט בעסער ריסקירען זייער לעבען, אלס פאָלגען דעם קלוגען און פארזיכטיגען פאספארטו.

אלע פאסאַזשירען זיינען אריינגעגאַנגען אין זייערע וואַגאָנעס. פאַספאַרטו איז אריינגעגאַנגען אין זיין וואַגאָן און האט געזעהן, וויא פילעאס פאָגג און אַאודאַ זיינען אזוי פערטיעפט אין זייערע קארטען, אַז זיי וויסען גאר ניט, וואס דא איז געשעהן און אין וואס פאר אַ געפאַהר זיי געפינען זיך.

דער לאָקאָמאָטיוו האט אנגעהויבען צו פייפען שרעקליך. דער אינזשעניר איז געפאָהרען געגען אַ האלבע מייל צוריק. עס האט אויסגעוויעזען, וויא איינער, וועלכער בערייטעט זיך פאר צו מאכען אַ גרויסען און געפעהרליכען שפרונג. ער מאכט איינינע שריט צוריק אום שנעלער צו שפּרינגען.

באַלד האט מען געהערט אַ צווייטען שרעקליכען פייף. דער לאָקאָמאָטיוו איז געפלויגען מיט דער שנעליגקייט פון הונדערט מייל אין אַ שטונדע. דיא שנעליגקייט איז געווען שרעקליך. עס איז געווען אונמעגליך ארויסצוקוקען פון'ם פענסטער פון אַ וואַגאָן. — עס האט געשווינדעלט אין דיא אויגען. ווער עס איז געשטאנען פון דער ווייטענס, דער האט ניט געקענט זעהן, וויא דיא רעדער פון דיא וואַגאָנעס דרעהן זיך. עס האט זיך אויסגעוויעזען, אז דער גאנצער צוג איז איין וואַגאָן און דיא רעדער שטעהן אויף איין ארט.

דיא שנעליגקייט איז געווען אזוי שטארק, אז דיא אייזערנע אַקסען פון דיא רעדער האבען זיך צוגליהט און האבען אנגעהויבען צו ברענען. מעגליך, אז דער גאנצער צוג וואלט זיך אנגעצונדען, ווען דיא שנעליגקייט וואלט געווען דויערן נאך עטליכע מינוט. אבער פלוצלונג האט עס וויא אַ בליץ געטהאן. — דער צוג איז אריבערגעפלויגען דיא בריק.

טראַך! טראַך!....

קוים איז דער צוג אריבערגעפלויגען, איז דיא גאנצע בריק אריינגעפאלען אין וואסער. דיא פאסאזשירען האבען עס אבער ניט געזעהן. זיי האבען נור געהערט דעם שרעקליכען טראַך. דער איינציגער מענש, וואס האט אלעס געזעהן,

איז געזעהען דער ארבייטער פֿון דער אייזענבאהן מיטן רויטען סיגנאל אין דער האנד. ער איז געבליעבען שטעהן אויף זיין ארט און האט געהאלטען אין דער הויך זיין רויטע פֿאהן, אלס צייכען, אז דא איז אַ געפֿאהר, קיינער זאל ניט פֿאהרען צו דער בריק.

אין אַ פאר מינוטען שפּעטער איז דער צוג אנגעקומען אויף דער סטאַציאָן „מעדיסין באָאו“.

29טעס קאפּיטעל.

וואס עס קען פאסירען, ווען מען פאהרט אויף דיא אמעריקאנישע אייזענבאַהנען.

אויף דער סטאציאן „מעדיסין באָאו“ איז דער צוג געשטאנען נור איינינע מינוט. דער אינזשעניר איז נור אראפּגעגאנגען זעהן, אויב אלע וואגאנעס זיינען אין ארדנונג.

ער האט געפֿונען, אז אלעס איז אין ארדנונג און איז ווייטער געפֿאהרען. דער צוג איז דורכגעפֿאהרען פֿערשיעדענע שטאאטען פֿון אמעריקא. אויפֿין פֿיערטען טאג האט פֿילעאס פֿאָגג זיך ערקונדיגט, וויפֿיעל זיי זיינען שוין איינגעפֿאהרען. מען האט איהם געזאגט, אז זיי זיינען שוין איינגעפֿאהרען צוויי טויזענד מייל פֿון סאן פֿראנציסקא. זיי זיינען שוין געווען גאר ניט ווייט פֿון אמעהא, אין שטאאט נעבראַסקא.

פֿילעאַס פֿאָגג האט ארויסגענומען זיין נאטיץ בוך, האט געמאַכט זיין רעכנונג און איז געווען צופֿריעדען. ביז אהער איז זיין רייזע געלונגען. נאך אין דריי טעג וועט ער זיין אין ניו יארק. פֿון ניו יארק קיין ליווערפול איז שוין אַ קלייניגקייט.

ער האט זיך ווייטער געזעצט שפּיעלען אין קארטען און האט זיך שטארק פֿערטיעפֿט אין זיין שפּיעל. היינט איז איהם אלעס געראטהען. עס איז איהם געגאנגען דורך טהיר און טויער. ער האט געהאט אלע טרומפּפֿס (קאָזיירים) און דיא בעסטע קארטען. ווען ער פֿלעגט שוין בעקומען גאר אַ שלעכטע קארט, פֿלעגט פֿיקס אדער אַאודאַ מאכען אַזאַ פֿעהלער, אז ער האט געוואונען.

איין מאל איז ער אזוי געזעסען און האט געטראכט, וויא אזוי צו שפּיעלען. ער האר געקענט שפּיעלען פּיק (שיפּע) און האט געקענט שפּיעלען בובנע (דיימאָנדס). ענדליך האט ער זיך ענטשלאסען צו שפּיעלען פּיק (שיפּע). ער האט אויפֿגעהויבען דיא קארט און האט זיא געוואלט ארויסווארפֿען אויפֿין טישעל.

— איך וואלט בעסער געשפּיעלט דיימאָנדס (בובנע)! האט אַ ווילדע, גראבע שטימע אויסגערופֿען.

פֿילעאַס פֿאָגג, פֿיקס און אַאודאַ האבען אויפֿגעהויבען זייערע קעפּ זעהן, ווער עס האט עס געזאגט און האבען דערזעהן פֿאר זיך — סעם פּראקטאר. פֿילעאַס פֿאָגג און סעם פּראקטאר האבען באלד דערקענט איינער דעם אנדערן.

— אה! איהר זייט עס! האט סעם פראקטאר אויסגערופען. איהר אינג-לישמען! איהר ווילט עס שפיעלען פיק!

— איך שפיעל, וויא איך וויל, האט פילעאס פאגג געענטפערט גאנץ רוהיג און האט געוואלט אויסשפיעלען זיין קארט.

— איך זאג אייך אבער, אז איהר זאלט שפיעלען בובנע (דיימאנדס)! האט סעם פראקטאר געשריעען און האט זיך צוגערוקט נעהנטער, גלייך וויא ער האט געוואלט אויסחאפען דיא קארט פון פילעאס פאגג'ס הענד.

— איך שפיעל דאך! האט פילעאס פאגג געזאגט רוהיג.

— איהר פערשטעהט גאר ניט, וואס איהר שפיעלט! האט דער אמערי-קאנער געשריען.

— ווען איך פערשטעה ניט דיעזעס שפיעל, וועל איך אנאנדער שפיעל בעסער פערשטעהן, האט פילעאס פאגג געזאגט ערנסט און האט זיך אויפגע-הויבען פון זיין זיץ.

— פראבירט נור, דשאן בולל! האט סעם פראקטאר אויסגערופען. איך וויל טאקע, איהר זאלט עס פראבירען.

דיא אמעריקאנער רופען דיא ענגלענדער דשאן בולל — דשאן אָקס — אלס א שפאט נאמען. אן ענגלענדער בעליידיגט זיך, ווען מען רופט איהם דשאן בולל.

— אאודא איז געווארען בלייך, וויא קאלך. זיא האט זיך אויך אויפגע-הויבען און האט אנגענומען פילעאס פאגג ביי דער האנד. ער האט זיך ארויסגע-ריסען פון איהר. פאספארטו איז צוגעלאפען צו זיין הערר און האט איהם געוואלט העלפען.

אין דיעזער מינוט איז פיקס צוגעגאנגען צום אמעריקאנער און האט איהם געזאגט אין דער הויך:

— איהר פערגעסט, מיסטער פראקטאר, אז איהר האט מיט מיר צו טהאן. איהר האט מיך בעליידיגט אין סאן פראנציסקא — איהר האט מיך געשלאגען.

— ענטשולדיגט מיר, מיסטער פיקס, האט פילעאס פאגג געזאגט רוהיג און קאלטבליטיג. דיעזער יענקי האט מיך יעצט נאך א מאל בעליידיגט דערמיט, וואס ער האט זיך אריינגעמישט אין מיין שפיעלען. איך מוז מיך מיט איהם אפ-רעכענען.

— ווען איהר ווילט, וואו איהר ווילט און מיט וואס פאר א וואפען איהר ווילט! האט דער אמעריקאנער געענטפערט — איך בין בערייט!

אאודא האט זיך געגעבען אלע מעגליכע מיה איינצוהאלטען פילאס פאגג, ער זאל זיך ניט שלאגען מיט'ן אמעריקאנער. פיקס און פאספארטו האבען געבע-טען, ער זאל זיי ערלויבען, זיי זאלען זיך שלאגען פאר איהם. עס האט אבער גאר נישט געהאלפען.

פילעאס פאגג איז ארויסגעגאנגען אויפ'ן פלאטפארם פון וואגאן. דער אמעריקאנער איז איהם נאכגעגאנגען. ווען זיי זיינען געווען גאנץ אליין, האט פילעאס פאגג צו איהם געזאגט:

— מיסטער, איך אייל מיך זעהר צו קומען קיין אייראפּא. איך האב זעהר וועניג צייט, ריכטיגער געזאגט, איך האב גאר קיין צייט ניט. —

— וואס געהט עס מיך אן? האט דער אמעריקאנער געזאגט גראב.

— מיסטער פּראקטאר, ווען מיר האבען זיך בעגעגענט אין סאן פראנציסקא, האב איך מיך ענטשלאסען צוריקצוקומען קיין אמעריקא אום זיך צו שלאגען מיט אייך אויף אַ דועל. מיין עהרע איז ביי מיר טהייער. איך בין אבער געצוואונגען צו זיין אין לאנדאן אין אַ געוויסען טאג. קענט איהר מיר ניט בעשטימען, ווען מיר זאלען זיך צוזאמענטרעפען?

— מיר האבען זיך שוין צוזאמענגעטראָפען.

— יעצט איז אבער פאר מיר אונמעגליך מיך מיט אייך צו שלאגען. פיעל-לייכט וואלט מעגליך געווען, מיר זאלען אפּלעגען אונזער דועל אויף זעקס מא-נאטען?

— פאר וואס ניט אויף זעקס יאהר? האט דער אמעריקאנער געפרעגט גראב.

— איך זאג אייך זעקס מאנאט, ווייל איך בין זיכער, אז אין זעקס מאנאט ארום וועל איך צוריקקומען קיין אמעריקא און וועל זיך מיט אייך שלאגען.

— איהר ווילט זיך אויסדרעהן, מיין ליעבער ענגלענדער, האט סעם פּראָק-טאר געלאַכט. ווען איהר ווילט זיך שלאגען מיט מיר, לאמיר זיך שלאגען באלד, שוין. —

— איהר האט רעכט, האט פילעאַס פאָגג געענטפערט. — וואוהין פאהרט איהר, קיין ניו יארק?

— ניין.

— קיין טשיקאגא?

— ניין.

— קיין סאנט לואיס?

— ניין.

— קיין אָמעהאָ?

— ניין. — וואס געהט אייך אן, וואוהין איך פאהר! — ווייסט איהר, וואו גס געפינט זיך דיא אייזענבאהן סטאציאן פלום קריק.

— ניין, האט פילעאַס פאָגג געענטפערט.

— אין אַ שטונדע ארום וועלען מיר אנקומען אויף דער סטאַציאן פלום קריק. דארט וועט דער צוג שטעהן צעהן מינוט. אין צעהן מינוט וועלען מיר קענען שיעסען איינער אויפ'ן אנדערן מיט אונזערע רעוואלווערס.

— לאז זיין, וויא איהר ווילט, האט פילעאַס פאָגג געענטפערט. איך וועל בלייבען שטעהן אויף דער סטאציאן פלום קריק.

— איהר וועט טאקע בלייבען דארט אויף אייביג, האט דער ווילדער און גראבער אמעריקאנער געזאגט.

— ווער קען עס וויסען? האט פילעאַס פאָגג געענטפערט רוהיג און גע-לאסען.

ביידע האבען זיך פערנייגט און זיינען זיך צוזאַנגען יעדער אין זיין וואגאן. פילעאַס פאָגג האט זיך בעמיהט צו בערוהיגען אַאודאַ. ער האט איהר ערקלערט, אז דיא אמעריקאנער זיינען גרויסע בעריהמער. זיי האבען אלע גרויסע מיילער און האבען ליעב צו פלוידערן. זיי רופען עס „בלאָפען“. מען זאגט, וואס איז ניט געשטויגען, ניט געפלויגען און דער נאך לאכט מען פון זיך אליין—מען האט „געבלאָפט.“

דאן האט ער געבעטען מיסטער פיקס, ער זאל זיין סעקונדאנט זיין, (זיין עידות פון'ם דועל). ווען ער האט אלעם אפגערעדט, האט ער זיך ווידער געזעצט שפיעלען און האט געשפיעלט דיא קארט, וואס ער האט געוואלט. ער האט אויס-געשפיעלט זיינע קארטען און האט געוואונען.

אין אַ שטונדע ארום האט דער לאקאמאטיוו אנגעהויבען צו פייפען. דער צוג איז צוגעקומען צו דער סטאציאן פלום קריק.

פילעאַס פאָגג האט זיך אויפגעהויבען און האט געגעבען אַ ווינק צו פאַס-פארטו און צו פיקס, זיי זאלען איהם נאכגעהן. אַאודאַ איז אליין געבליעבען אין וואגאָן. זיא איז געווען בלייך, וויא דער קאלך און האט געציטערט. זיא האט געוואוסט, וואוהין זיי געהן.

ווען פילעאַס פאָגג איז ארויסגעקומען פון זיין וואגאן, האט זיך געעפענט דיא טהיר פון'ם אנדערן וואגאן און סעם פראקטאר מיט נאך אַ יענקי איז ארויס-געגאנגען איהם ענטגעגענען. ביידע געגנער האבען געוואלט אראפשפרינגען פון זייערע וואגאנעס און געהן ערגעץ זיך שיעסען.

אין דיעזע מינוט איז ארויסגעלאָפען דער קאנדוקטאר און האט זיי געזאגט:

— מיינע הערען, איהר קענט ניט אראפגעהן פון דיא וואגאנעס.

— פאר וואס איז? האט סעם פראקטאר געפרעגט בייז.

— מיר האבען זיך פערשפעטיגט אויף צעהן מינוט און מוזען איינלויפען דיעזע צעהן מינוט. מיר וועלען דא ניט בלייבען שטעהן ניט איין מינוט.

— איך וויל מיך אבער שלאגען אויף אַ דועל מיט דיעזען הערען! האט סעם פראָקטאָר זיך געבייזערט.

— עס טהוט מיר זעהר לייד, האט דער קאנדוקטאר געזאגט, איך קען אייך אבער גאר ניט העלפען. דער צוג וועט דא ניט בלייבען שטעהן. הערט איהר? מען קלינגט שוין! מיר פאהרען ווייטער.

דער צוג האט ווירקליך געריהרט. ביידע געגנער זיינען געבליעבען שטעהן איינער געגען אנדערן און האבען ניט געוואוסט וואס צו טהאן. דער קאנדוקטאר האט זיי געוואלט טרייסטען.

— עס טהוט מיר ווירקליך לייד, וואס איך האב אייך ניט געקענט טהאן דיעזע געפעליגקייט און אויפהאלטען דעם צוג איניגע מינוט, האט ער זיי גע-זאגט. איך בין אן אמעריקאנער און וויים, אז אַ דועל איז אַ הייליגע זאַך. מען מוז זיך שלאגען, ווען מען האט איין מאל געגעבען דאםווארט.— איך מיין

אבער, אז איהר האט ניט וואס צו בעדויערן. — איהר קענט זיך שלאגען דא אין אַ וואַגאָן אין דער צייט, וואס דער צוג וועט געהן.

— ביי מיר איז אזוי אויך רעכט! האָט סעם פּראָקטאָר געזאָגט. איך ווייס אבער ניט, אויב דיעזער הערר וועט ניט מורא האבען צו שלאגען זיך, ווען דער צוג וועט געהן.

— איך בין בערייט אנצולערנען אַ יענקי, ווען דער צוג וועט פליעהען, האט פילעאס פאָגג געענטפערט.

— אלזא, מיינע הערערן, וועל איך אויסזוכען אַ וואגאן, וואו איהר וועט קענען זיך שלאגען גאנץ רוהיג, האט דער קאנדוקטאר געזאגט און איז אוועקגעגאנגען אין דיא וואגאנעס.

— נא דיר אמעריקא! האט פאספארטו געברומט צווישען דיא צעהנער. — זיי זיינען גאר משוגע. זיי ווילען זיך שלאגען אין אַ וואגאן!

דער קאנדוקטאר איז געגאנגען פאראוים. פילעאַס פאָגג, פאספארטו, פיקס און סעם פּראקטאר מיט זיין סעקונדאנט זיינען איהם נאכגעגאנגען. זיי זיינען דורכגעגאנגען אלע וואגאנעס און זיינען געקומען צום לעצטען וואגאן. דארט זיינען געוועזען נור עטליכע פּאַסאַזשירען. דער קאנדוקטאר האט געבעטען דיא עטליכע פאסאזשירען, זיי זאלען זיין אזוי גוט און זאלען זיך אריינגעהן אין אנאנדער וואגאן. צוויי דשענטעלמען ווילען בענוצען דיעזען וואגאן אום זיך צו שלאגען אויף אַ דועל.

— מיינע הערען! האט דער קאנדוקטאר געזאגט, — אַ דועל איז אן עהרענזאכע. יעדער מענש, וועלכער האט אין זיך אן עהרענגעפיהל, דארף ערלויבען, אז צוויי עהרענמענער זאלען זיך שיעסען און בעווייזען, ווער פון זיי האט רעכט דורך אַ קוגעל פון אַ רעוואלווער.

קיינער האט ניט געענטפערט. אלע האבען זיך אויפגעהייבען פון זייערע פלעצער און זיינען זיך ארויסגעגאנגען פון'ם וואגאן. קיינעם איז עס ניט פארגעקומען זאנדערבאר, אז צוויי עהרענמענער זאלען זיך שלאגען אין אַ וואַגאן. פאר וואס ניט? דיא עהרע איז ביי יעדען טהייער.

מען האט אפגערעדט, אז ביידע געגנער זאלען זיך שטעלען אין דער מיט וואגאן אויף צוואנציג שריט איינער פון'ם אנדערן און ביידע מיט אַ מאל זאלען אויסשיעסען. ווער פון זיי עס וועט בלייבען טויט, דעם זאל מען גאנץ איינפאך ארויסווארפען פון וואגאן. מען האט ווייטער אפגערעדט, אז דער צייכען צום שיעסען זאל זיין דער ערשטער פייף פון'ם לאקאמאטיוו.

אלעס איז געווען אפגערעדט און פעסטגעשטעלט. אין וואגאן זיינען געבליעבען נור פילעאַס פאָגג, סעם פּראקטאר, פאספארטו, פיקס, סעם פּראקטארס סעקונדאנט און דער קאנדוקטאר. ביידע געגנער האבען זיך געשטעלט איינער געגען אנדערן און האבען געוואַרט, אז דער לאקאמאטיוו זאל אנהויבען צו פייפען.

מען קען זיך לייכט פארשטעלען, וואס דער געטרייער פאספארטו און דער נעבראטענער דעטעקטיוו האבען געטראכט ביי זיך אין דיעזער צייט. פאספארטו

האט ווירקליך ליעב בעקומען פֿילעאַס פֿאָגג. פֿיקס האט געציטערט, אז מען זאל ניט טייטען זיין באנק רויבער. דאן וועט זיין מיה און זיין צייט פֿערלארען זיין.

אזוי וויא דיא לאקאמאָטיווען אויף דיא אמעריקאנישע אייזענבאהנען פֿייפֿען נור זעלטען, האט מען געמוזט ווארטען, ביז דער לאקאמאטיוו וועט אנהייבען צו פֿייפֿען. קיינער האט ניט געקענט וויסען, ווען עס וועט געשעהן, זאגאר דער קאנדוקטאר האט עס ניט געקענט זאגען.

פלוצלונג האט מען דערהערט ווילדע, אונמענשליכע געשרייען און שיעסע פֿון רעוואלווערס. צווישען דיא שיעסע האט מען געהערט שרעקליכע געשרייען און געבעט אום הילפֿע. דיא געשרייען און שיעסען האט מען געהערט פֿון דיא ערשטע וואגאנעס. עס איז געווען דייטליך, אז דארט קומט פֿאר עטוואס שרעקליכעס.

פֿילעאַס פֿאָגג און סעם פראקטאר האבען פֿערגעסען זייער דועל און זיינען ארויסגעלאפֿען זעהן, וואס דארט איז געשעהן. איין איינציגער בליק האט זיי אלעם אויסגעזאגט. אַ באנדע אינדיאנער פֿון'ם פֿאלק סיו איז אנגעפאלען אויפֿ'ן צוג. זיי האבען ניט געווארט, ביז דער צוג וועט בלייבען שטעהן. זיי האבען זיך ארויפֿגעחאַפּט אויפֿ'ן צוג, ווען ער איז געגאנגען און האבען אנגעהויבען צו טייטען און צו בערויבען דיא פאסאזשירען.

דיעזע אינדיאנער האבען זיך שוין א ביסעל ציוויליזירט. זיי האבען געהאט מיט זיך ביקסען און רעוואלווערס און האבען שוין געוואוסט, וויא אזוי ארומצוגעהן מיט דיעזע אינסטרומענטען, וועלכע דאס ציוויליזירטע אייראפא האט אויסגעפֿונען, וויא אזוי צו טייטען מענשען.

צו ערשט זיינען דיא אינדיאנער ארויפֿגעשפרונגען אויפֿ'ן לאָקאָמאָטיוו און האבען פֿערוואונדעט דעם מאשיניסט און דעם הייצער. זיי האבען געוואלט איינהאלטען דעם צוג. אזוי וויא זיי האבען אבער ניט געוואוסט, מיט וועלכען הענטעל מען האלט איין דעם צוג, האבען זיי אומגעדרעהט דאס הענטעל, וואס עפֿענט דיא דאמפֿף שאכטעל. דער צוג האט אנגעהויבען צו פֿליעהען מיט פֿולען דאמפֿף.

ווען זיי האבען געזעהן, אז זיי קענען ניט איינהאלטען דעם צוג, האבען זיי אנגעהויבען אנצופֿאלען אויף דיא וואגאנעס. דיא פאסאזשירען האבען זיך ניט געלאזען אזוי לייכט בערויבען. זיי האבען געקעמפֿפֿט, זיי האבען געשאסען, זיי האבען צוגעהאלטען דיא טהירען פֿון דיא וואגאנעס און האבען ניט געוואלט ארייגלאזען דיא ווילדע רויבער און מערדער.

עס איז פֿארגעקומען אַ שרעקליכע, בלוטיגע סצענע, וועלכע עס איז אונמעגליך צו בעשרייבען. דיא אינדיאנער האבען געשריען און געליארמט, וויא דיא ווילדע טהיערע. דיא פאסאזשירען האבען זיך פֿערטהיידיגט, וויא ווייט זיי האבען געקענט. צווישען דיא פאסאזשירען זיינען געווען פֿיעל פֿרויען, וועלכע האבען געוויינט, געשריען, געיאמערט און געפֿאלען אין אהנמאכט.

דרייסיג-פֿערציג אינדיאנער זיינען אנגעפֿאלען אויפֿ'ן באגאזש וואגאן, הא-

בען אויסגעבראכען דיא טהירען, געריבט, וואס זיי האבען געקענט און דאס איבעריגע האבען זיי ארויסגעווארפען אויפ'ן פעלד. זיי האבען געוואוסט, אז זייערע קאמעראדען ווארטען דארויף אויפ'ן פרייען פעלד.

דיא וואגאנעס האבען באלד אויסגעוויזען, וויא קליינע פעסטונגען. דיא פאסאזשירען האבען צונומען דיא בענק און האבען מיט זיי פערשטעלט דיא טהירען, אז דיא אינדיאנער זאלען ניט קענען אריינגעהן. דיא אינדיאנער האבען אויסגעבראכען דיא שויבען פון דיא פענסטער און האבען פראבירט אריינצוגעהן דורך דיא פענסטער.

אאודא האט זיך פערטהיידיגט, וויא א העלדין. זיא האט געחאפט איינעם פון דיא רעוואלווערס, וועלכע פאספארטו האט געקויפט אין סאן פראנציסקא און האט געשאסען אויף יעדעם רויטעם געזיכט, וועלכע האט זיך געוויזען אין פענסטער.

דער קאמפף איז געווען א שרעקליכער און זעהר בלוטיגער. מעהר אלס צוואנציג רויטע קערפער פון דיא אינדיאנער זיינען געלעגען טוידט אויף דיא פלאטפארמס פון דיא וואגאנעס. פיעלע אינדיאנער זיינען אראפגעפאלען אונטער דיא רעדער פון'ם צוג, וועלכער איז אונטערדעסען געלאפען מיט דער שנעליגקייט פון הונדערט מייל א שטונדע.

פיעלע פאסאזשירען זיינען געלעגען פערוואונדעט אויף זייערע ווייכע סאמעטענע זיץ און האבען געקרעכצט און געבעטען, מען זאל זיי העלפען.

פילעאס פאגג, סעם פראקטאר, דער קאנדוקטאר, פאספארטו און פיקס האבען געשאסען, וואו זיי האבען געטראפען. דער קאנדוקטאר האט זעהר גוט פערשטאנען דיא געפעהרליכע לאגע פון'ם צוג. ער האט געוואוסט, אז זיי געפינען זיך ניט וויים פון א סטאציאן, לעבען וועלכער עס געפינט זיך א קליינע פעסטונג מיט'ן נאמען פארט קערני. ווען דער צוג וועט בלייבען שטעהן ביי דער סטאציאן, וועלען דיא סאלדאטען פון דער פעסטונג דערהערען, אז מען שיעסט. זיי וועלען קומען צו לויפען און וועלען רעטען דעם צוג. וועט אבער דער צוג ניט בלייבען שטעהן ביי דער סטאציאן, וועט ער ווייטער לויפען, וועלען דיא קוילען אונטערן קעסעל אויסגעהן. דער דאמפף וועט אויפהערן צו טרייבען דעם לאקאמאטיו. דער צוג וועט בלייבען שטעהן און דיא אינדיאנער וועלען אויסהרגענען אלע פאסאזשירען.

דאס האט דער קאנדוקטאר פון'ם צוג זעהר גוט געוואוסט. ער איז געווען אן אלטער קאנדוקטאר און האט געקענט אמעריקא. ער האט געוואוסט, אז אין יענע געגענדען מאכט זיך זעהר אפט, אז דיא אינדיאנער פאלען אן אויף אן אייזענבאהן צוג.

דיא אמעריקאנישע רעגיערונג אין וואשינגטאן האט אויך געוואוסט דערפון. זיא האט אויסגעבויט קליינע פעסטונגען — פארטס — אין פערשיעדענע ערטער לעבען דער אייזענבאהן ליניע. אין יעדען פארט געפינט זיך א באטאליאן סאלדאטען מיט א קאמאנדיר. אויפ'ן טורעם פון'ם פארט געהט ארום טאג און נאכט

אַ וואך. קוים דערזעהט דיא וואך עפּעס אן אונארדנונג אויפ'ן וועג, הייבט זיא אָן צו פויקען אַלאַרם (טרעוואָגאַ). דער גאנצער באטאליאן לויפט ארוים צו הילף דיא פאסאזשירען פון'ם צוג.

דער קאנדוקטאר האט דאס אלעס זעהר גוט געוואוסט.

— וואס קענען אבער העלפען דיא סאלדאטען פון'ם פאָרט, ווען דער צוג לויפט מיט דער שנעליגקייט פון הונדערט מייל אַ שטונדע? האט ער אויסגע-רופען אין פערצווייפלונג. איך מוז לויפען איינהאלטען דעם צוג.

ער האט געוואלט אראפּגעהן פון דער פלאַטפאָרם אויף דאס לאנגע ברעט, אדער טרעפּ, וואס געהט אין דער גאנצער לענג פון'ם וואגאן. אין דיעזע מינוט אבער האט איהם געטראָפען א קוגעל און דער ארימער קאנדוקטאר איז געפאַ-לען פערוואונדעט אויפ'ן פלאטפארם.

— האלט איין דעם צוג אדער מיר זיינען אלע פערלארען! האט דער אונ-גליקליכער קאנדוקטאר געשריען.

— איך וועל איהם איינהאלטען, האט פילעאַס פאָגג געענטפערט רוהיג און האט געוואלט אראפּגעהן פון דער פלאַטפאָרם.

— וואַרט, הערר פילעאַס פאָגג, האט זיך פאספארטו אפּגערופען. איינ-האלטען דעם צוג איז מיין זאך! דאס קען איך!

איידער פילעאַס פאָגג האט צייט געהאט ארויסצורעדען אַ וואָרט, איז פאספארטו פערשוואונדען געווארען.

פאספארטו האט זיך דערמאָנט אן דיא אלטע יאהרען, ווען ער האט גע-טאנצט אויף שטריק. לייכט, וויא אַ פויגעל, איז ער ארויפגעשפרונגען אויפ'ן דאַך פון'ם וואגאָן. ער האט זיך אָנגעחאַפּט אָן דיא קוימענס פון דיא וואַגאָנעס, האט זיך געקייקעלט, וויא אַ שלאנג, האט זיך גערדרעהט און אנגעהאלטען אן דיא שטריק, וועלכע זיינען געצויגען פון איין וואגאן צום אנדערן, ביז ער איז צוגעקומען צום באַגאַזש וואגאָן.

שנעל און פלינק, וויא אַ קאַץ, איז ער אראפּגעשפרונגען צווישען דעם באגאזש וואגאן און דעם טענדער (דער וואגאן מיט קוילען, וועלכער געהט אנ-געשלאסען אן דעם לאקאמאטיוו, הייסט טענדער). דארט האט ער אנגעהויבען אפּצוקייטלען דיא וואַגאָנעס פון'ם טענדער. עס איז געווען קיין לייכטע ארבייט. וואלט דער צוג ניט געפלויגען אַזוי שנעל, וואלט ער געווען אין דער גרעסטער געפאהר, ער זאל צוקוועטשט ווערן צווישעןביידע וואַגאָנעס.

דער צוג אבער איז געלאפען זעהר שנעל. פאספארטו איז געווען געשיקט. עס איז איהם געלונגען אָפּצוקייטלען דעם טענדער. דער לאָקאָמאָטיוו מיט'ן טענדער זיינען אנטלאפען פאראוים, דיא וואגאָנעס זיינען זיי נאכגעלאפען איי'ניגע מינוט. דאן איז זייער שנעליגקייט געוואָרען אלץ שוואכער און שוואַכער ענדליך זיינען זיי געבליעבען שטעהן ניט וויט פון'ם פאָרט קערני.

דיא וואַך אין דער פעסטונג האָט שוין לאנג דערזעהן, אז אויפ'ן צוג קומט עפּעס פאָר און האט געפויקט אַלארם (טרעוואָגאַ). אלע סאלדאטען פון'ם פאָרט

ווינען זיך צונויפגעלאָפען און האָבען געוואָלט לויפען צו הילף דיא פּאַסאַזשירען. דער קאָמאַנדיר פֿון'ם פּאָרט האָט אָבער געזעהן, אַז ער קען דאָ גאָר ניט העלפען, זאָ לאַנג דער צוג לויפט מיט אַזאַ אונגעהייערע שנעליגקייט.

קוים איז דער צוג געבליעבען שטעהן, זיינען דיא סאָלדאַטען געקומען צו לויפען צו הילף. ווען דיא אינדיאַנער האָבען געזעהן, אַז סאָלדאַטען קומען אָן, זיינען זיי זיך צולאָפען. יעצט ערשט האָט מען זיך אנגעהויבען צוצוקוקען, וואָס עס איז געשעהן. פיעלע פּאַסאַזשירען זיינען געוועזען פערוואונדעט. איינינע זיינען געוועזען שווער פערוואונדערט. איינינע זיינען פערשוואונדען געוואָרען און מען האָט ניט געוואוסט, וואו זיי זיינען אהינגעקומען.

מען האָט געעפענט דיא וואַגאָנעס. דיא געזונדע פּאַסאַזשירען זיינען ארומגעגאַנגען. דיא פערוואונדעטע האָט מען אנגעהויבען ארויסצוטראָגען צו דער סטאַציאָן.

30טעס קאַפּיטעל.

פילעאַס פאָגג טהוט זיין פפליכט.

יעצט האָט מען זיך אנגעהויבען צוצוקוקען, ווער עס לעבט נאָך, ווער עס איז פערוואונדעט און ווער עס איז פערשוואונדען.

זעהר פיעל זיינען געוועזען פערוואונדעט. צווישען זיי איז געוועזען דער אמעריקאַנער סעם פּראָקטאָר. ער האָט געקעמפפט, וויא אַ העלד, און איז געוועזען פערוואונדעט אין אַ זייט. פיעלע אנדערע פּאַסאַזשירען זיינען געוועזען געפעהרליך פערוואונדעט און מען האָט באַלד געבראַכט צו זיי דעם דאָקטאָר פון דער פעסטונג.

דריי פּאַסאַזשירען זיינען פערשוואונדען געוואָרען. צווישען זיי איז געוועזען פּאַספּאַרטו. — וואו זיינען זיי אהינגעקומען? האָט מען זיי געטייטעט? האָבען דיא אינדיאַנער זיי געפאַנגען גענומען? — אויף דיזע פראַגען האָט קיינער ניט געקענט ענטפערן.

אַאודאַ איז געוועזען געראַטעוועט. איהר האָט גאָר ניט געשאַדעט. פילעאַס פאָגג איז געבליעבען פערשווינט. איהם האָט אויך גאָר ניט געשאַדעט. פיקס האָט בעקומען אַ לייכטע וואונד אין אָרים. אַאודאַ האָט געוויינט, ווען זיא איז געוואהר געוואָרען, אַז פּאַספּאַרטו איז פערשוואונדען.

עס איז געוועזען אַ שרעק אַ קוק צו טהאָן אויף דיא רעדער פון דיא וואַגאָנעס. זיי זיינען אַלע געוועזען בעשמירט מיט בלוט. אויף איינינע זיינען געהאָנגען שטיקער פלייש. אויפ'ן וועג, וואו דער צוג איז דורכגעגאַנגען, האָט מען געזעהן שפּורען פון בלוט.

עס איז געוועזען אַ שרעקליכע, טרויעריגע, הערצרייסענדע סצענע.

פילעאַס פאָגג איז געשטאַנען אַ פּאָר מינוטען, דיא הענד צונויפגעלעגט אויף דער ברוסט און האָט זיך פערטראַכט. אַאודאַ איז געשטאַנען לעבען איהם, דעם קאָפּ אַראָפּגעלאָזען, און האָט געשוויעגען. זיא האָט פערשטאַנען, וואָס עס בעאונרוהיגט אזוי פילעאַס פאָגג.

זאל ער לאזען זיין דיענער פאספארטו געפאנגען ביי דיא אינדיאנער? זאל ער ווייטער פאהרען און איהם גאר ניט זוכען? — זיין צייט איז טהייער. דאס איז וואהר. וויא קען ער אבער לאזען א מענשען געפאנגען אין דיא הענד פון דיא ווילדע אינדיאנער?

— ניין! איך מוז איהם געפינען! האט ער ענדליך אויסגערופען. — לעבעדיג אדער טויט, איך מוז איהם געפינען!

— אך, הערר פאגג! הערר פאגג! האט אאודא אויסגערופען און האט איהם אנגעכאפט ביי ביידע הענט.

מעהר האט זיא ניט קענט רעדען. זיא האט געפיהלט, וואס פילעאס פאגג וויל יעצט טהאן.

— ווען איך פערליער ניט קיין צייט, וועל איך איהם געפינען לעבעדיג, האט פילעאס פאגג געזאגט קאלטבלוטיג.

אאודא האט פערשטאנען, אז יעצט, אם ענדע פון זיין רייזע, טאר ער ניט פערליערן ניט איין שטונדע. ווען ער פערליערט יעצט א טאג, קען ער פערשפילען זיין וועטע. זיא האט געפיהלט, וויא דאס וועט איהם קרענקען, וויא דאס וועט איהם פערדריעסען. — און דענאך האט זיך דיעזער אייזערנער מענש ענטשלאסען אלעם צו אפפערן אום צו רעטען א מענשען!

אונטערדעסען זיינען דיא סאלדאטען זיך צונויפגעקומען און האבען זיך אויסגעשטעלט פאר דער סטאציאן. זיי זיינען דורכגעלאפען דעם גאנצען וועג, ביז וואנען עס האבען זיך געוויזען שפורען פון בלוט, און האבען געזוכט, פיעללייכט וועלען זיי געפינען נאך פערוואונדעטע אויף'ן וועג. זיי האבען אבער געפונען נור טויטע. דיא טויטע האבען זיי איבערגעלאזען פאר דיא וועלף פון דער פרעריע.

איינציגוויים זיינען זיי זיך צונויפגעקומען און האבען זיך אויסגעשטעלט פאר דער סטאציאן. זיי האבען מורא געהאט, אז עס זאל זיך ניט צונויפנעהמען עטליכע טויזענד אינדיאנער און זאלען ניט אנפאלען אויף דער סטאציאן.

פילעאס פאגג האט זיך געווענדעט צום קאמאנדיר פון דיא סאלדאטען.

— מיין הערר, דריי פאסאזשירען זיינען פערשוואונדען געווארען, האט ער איהם געזאגט. —

— זיינען זיי טויט? האט דער קאמאנדיר געפרעגט.

— איך קען ניט זאגען, אויב זיי זיינען טויט אדער דיא אינדיאנער האבען זיי געפאנגען. אלענפאלס, דארפט איהר, אלס קאמאנדיר פון'ם פארט, נאכיאגען דיא אינדיאנער און בעפרייען דיא געפאנגענע.

— דאס איז לייכט צו זאגען, האט דער קאמאנדיר געענטפערט. דיא אינדיאנער קענען אוועקלויפען גאנץ ווייט, זאגאר איבערן טייך ארקענסא. איך טאר ניט אוועקגעהן פון'ם פארט, וועלכען מען האט מיר פערטרויט, איך זאל פערטהיידיגען.

— מיין הערר! האט פילעאס פאגג אויסגערופען, פערגעסט ניט, אז עס האנדעלט זיך אום דריי מענשען לעבען.

— איך פערגעס גאר ניט, האט דער קאמאנדיר פון דיא סאלדאטען גע־ענטפערט. איך ווייס, אז צוליעב דריי מענשען טאר איך ניט ריסקירען דאס לעבען פון דרייסיג־פיערציג מענשען.

— איהר מוזט עס אבער טהאן, קאפיטאן!

— איך בין דא קאמאנדיר! קיינער דארף מיר ניט זאגען, וואס איך מוז און וואס איך מוז ניט.

— ווען איהר ווילט ניט שיקען קיין מענשען רעטען דיא דריי געפאנגענע, וועל איך אליין געהן, האט פילעאס פאגג געזאגט קאלטבלוטיג.

— איהר אליין, הערר פאגג? האט פיקס אויסגערופען. וואס רעדט איהר? אליין וועט איהר געהן זיך נאכיאגען נאך צוויי הונדערט אינדיאנער?

פיקס האט געהאט א גאנץ לייבטע וואונד אין דער האנד. אויף דער סטא־ציאן האט מען איהם פערבונדען דיא האנד און ער איז נאכגעגאנגען פילעאס פאגג, וויא זיין שאטען. ער האט געהערט אלעס, וואס פילעאס פאגג האט גע־רעדט מיט'ן קאפיטאן און האט מורא געהאט, אז פילעאס פאגג זאל טאקע ניט וועלען געהן נאכיאגען דיא אינדיאנער.

— וואס ווילט איהר, הערר פיקס? האט פילעאס פאגג געענטפערט. וויא קענען מיר לאזען שטארבען דעם אונגליקליכען פאספארטו, ווען מיר ווייסען, אז ער האט אונז אלע גערעטעט דאס לעבען? ווייסט איהר דען ניט, אז ווען ער זאל ניט געוועזען אפקייטלען דעם צוג פון'ם לאקאמאטיוו, וואלטען מיר שוין אלע געוועזען טויט? — ניין, איך מוז געהן! האט פילעאס פאגג אויסגערופען.

— איהר זייט א בראווער מאן! האט דער קאמאנדיר פון דיא סאלדאטען געזאגט צו פילעאס פאגג. אזא מאן טאר מען ניט אפזאגען, ווען ער בעט אום הילף. — הע! דרייסיג מאן! פרייוויליג זאל זיך מעלדען יעדער, ווער עס וויל געהן נאכיאגען דיא אינדיאנער און רעטען דיא געפאנגענע.

קוים האט עס דער קאמאנדיר ארויסגערעדט, איז דער גאנצער באטאליאן צוגעקומען צו איהם און יעדער האט זיך געבעטען, ער וויל געהן נאכיאגען דיא אינדיאנער און רעטען דיא געפאנגענע. דער קאמאנדיר האט געמוזט אויסקלייבען פון זיי דרייסיג מאן. ער האט דאן געהייסען אן אלטען, קלוגען און מיט דער געגענד גוט בעקאנטען אונטער אפיציער, ער זאל קאמאנדירען דיעזע קליינע בעפרייאונגס ארמעע.

— איך דאנק אייך, קאפיטאן, האט פילעאס פאגג געזאגט צום קאמאנדיר.

— ווילט איהר מיר ערלויבען, איך זאל אויך געהן מיט אייך בעפרייען דעם גוטען פאספארטו? האט פיקס געפרעגט.

— ווען איהר ווילט געהן מיט מיר, קען איך ניט זאגען ניין. ווילט איהר אבער מיר טהאן א געפעליגקייט, מיסטער פיקס, דאן בלייבט ביי מיסיס אאודא. זיא בלייבט אליין דא אויף דער סטאציאן. איך קען ניט וויסען, וואס מיט מיר וועט געשעהן. פיעללייכט וועל איך ניט —

פיקס איז געווארען בלייך. וויא קען ער יעצט לאזען זיין באנק רויבער

אליין אין אַזאַ ווילדע געגענד, ווען דיא אינדיאנער זיינען אזוי אויפגערעגט? — וואס וועט ער טהאן, ווען דער באנק רויבער וועט ווירקליך אריינפאַלען אין דיא הענד פון דיא סיו-אינדיאַנער? וועט דען דאמאלס זיין גאנצע מיה, צייט און געלד ניט זיין פערלארען! — פיקס האט געטראַכט איינינע מינוט. דאן האט ער אַ קוק געטהאן פילעאַס פאָגג גלייך אין דיא אויגען. ער האט דערזעהן אין זיי עהרליכקייט, אפענהערציגקייט און אַ פעסטען, אייזערנעם ווילען.

— איך בלייב דא ביי מיסיס אַאודאַ! האט ער ארויסגעזאגט.

— איך דאנק אייך, מיסטער פיקס.

איינינע מינוטען שפעטער האט פילעאַס פאָגג גענומען אבשיעד פון מיסיס אַאודאַ. ער האט איהר איבערגעגעבען זיין רייזע טאַש מיט דיא באנק נאטען און און איז ארויסגעגאנגען צום אונטער אָפיציער מיט זיינע דרייסיג סאלדאטען.

— מיינע פריינדע! ווען איהר רעטעט דיא געפאַנגענע, גיב איך אייך פינף טויזענד דאללאר, האט ער זיי געזאגט.

מיט דיעזע ווערטער האט ער איבערגעגעבען דעם קאמאנדיר פון דער פעס-טונג אַ פעקעל באנק נאטען פון טויזענד פונט סטערלינג אדער פינף טויזענד אמעריקאנישע דאללאר.

אַאודאַ איז אריינגעגאנגען אין דעם קליינעם זאל פון דער באהן סטאציאן און האט געווארט. זיא האט יעצט ווידער געהאט אַ פראבע, וויא עדעל און גראסמוטהיג פילעאַס פאָגג האט געהאנדעלט. ער אפפערט אַ פערמעגען אום צו רעטען זיין דיענער. ער אפפערט זיין צייט, וועלכע איז יעצט פאַר איהם אזוי טהייער. ענדליך ריסקירט ער מיט זיין לעבען. — ער טהוט זיין פפליכט אלס מענש. ער איז אַ וואהרער העלד, וועלכער אפפערט אלעס אום צו טהאן זיין פפליכט.

פיקס איז געבליעבען מיט איהר אויף דער סטאציאן. אנפאַנגס האט ער גערעכענט, אז פילעאַס פאָגג איז אוועקגעגאנגען נור אויף אַ פאר שטונדען. ווען ער וועט זעהן, אז ער קען ניט דעריאגען דיא אינדיאנער, וועט ער צוריקקומען. ער איז ארומגעגאנגען אויפ'ן קליינעם פלאטפאָרם פאַר דער באהן סטאציאן און האט געווארט: אט, אט קומט ער צוריק.

ווען ער האט אבער געזעהן, אז איין שטונדע נאך דער אנדערער זיינען פערגאנגען און פילעאַס פאָגג מיט זיינע מענשען קומען ניט צוריק, איז ער גע-ווארען אונרוהיג.

— וואס האב איך געטהאן? האט ער געמורמעלט צווישען דיא צעהנער. פאַר וואס האב איך געלאזען דעם באנק רויבער אוועקגעהן? פיעללייכט האט ער עס אומיסטען געטהאן אום צו אנטלויפען? — ער איז אַ קלוגער, דורכגע-טריעבענער גנב. ער איז געוואהר געווארען, ווער איך בין און האט בענוצט דיא ערשטע בעסטע געלעגענהייט אום צו אנטלויפען.

פיקס איז אונטערגעשפרונגען יעדעס מאל, ווען ער האט זיך בעטראכט.

וואס פאר א דומהייט ער האט בעגאנגען, וואס ער האט געלאזען פילעאס פאגג געהן אליין.

— איך בין אן עזעל! האט ער געשריען אין דער הויך און האט זיך גע־ריסען ביים קאפ. וואס וועט זאגען דער שעף פון דער לאנדאנער געהיים פאליציי, ווען ער וועט געוואהר ווערן, אז איך אליין האב ערלויבט דעם באנק רויבער צו אנטלויפען? — ער וועט לאכען פון מיר און וועט מיר אפזאגען פון מיין שטעלע. דערצו האט ער מיר נאך איבערגעלאזען דיעזע פרוי, דיעזע אאודא! זיא האט ניט קיין סענט ביי זיך. איך וועל נאך מוזען זיא אויסהאלטען ביז לאנדאן.

ער האט געוואלט אריינגעהן אין זאל און דערצעהלען אאודא אלעס: ווער פילעאס פאגג איז און פאר וואס ער פאהרט איהם נאך. באלד אבער האט ער זיך בערעכענט, אז עס איז ניט גלייך: אאודא וועט איהם ניט גלויבען און וועט איהם אויסלאכען, אדער וועט איהם אנזיעדלען.

דאס וועטער איז געווארען קעלטער און קעלטער. דער הימעל האט זיך בעדעקט מיט וואלקענס. עס האט זיך אויפגעהויבען א שטארקער, קאלטער ווינד און עס האט אנגעהויבען צו שנעען.

פיקס איז געווען אויסער זיך. ער האט געזעהן דייטליך, וויא דער שנעע פאלט אויף דיא שפורען פון פילעאס פאגג מיט דיא סאלדאטען, וועלכע זיינען ארויסגעגאנגען זוכען פאספארטו.

— יעצט איז אלעס פערלארען! האט ער זיך געטראכט. עס איז נור שאדע דיא צייט, וואס איך פערליער אומזיסט. דאס בעסטע וועט זיין, איך זאל צוריק־פאהרען קיין לאנדאן. דאס מאל האט דיא באנק אף ענגלאנד פערלארען איהר געלד. —

דער שנעע איז געווארען מיט יעדער מינוט געדיכטער, דיא קעלט — שטרענגער. עס איז געווארען אונמעגליך צו שטעהן אין דרויסען.

פלוצלונג האט מען דערהערט א לאנגעס פייפען פון א לאקאמאטיוו. אלע געזונדע פאסאזשירען זיינען ארויסגעלאפען פון דער סטאציאן זעהן, וואס דא קומט פאר נייעס. דורך דעם געדיכטען שנעע האט מען געקענט זעהן א שווארצען וואלקען פון רויך. עפעס איז אנגעקומען פון דער זייט פון ניו יארק — פון דער איסט (מזרח).

דיא פאסאזשירען האבען געפרעגט דעם סטאציאנס שעף, אויב ער ערווארטעט עפעס א צוג פון ניו יארק אדער פון אמעהא.

— איך האב טעלעגראפירט קיין אמעהא, מען זאל מיר שיקען א צוג, האט דער סטאציאנס שעף ערקלערט, ער קען נאך אבער אזוי גיך ניט זיין.

— ווער איז אלזא דער צוג, וועלכער קומט יעצט אן? האבען דיא פאסא־זשירען געפרעגט.

דער סטאציאנס שעף האט פערצויגען מיט דיא אקסלען. ער האט ניט געוואוסט וואס צו ענטפערן.

באלד האט זיך אלעס ערקלערט. עס איז גאר ניט אנגעקומען קיין צוג. עס איז נור אנגעקומען אַ לאָקאָמאָטיוו מיט אַ טענדער. דאס איז געווען דער לאָקאָמאָטיוו מיט'ן טענדער, וועלכען פאספארטו האט אפגעקייטעלט פון'ם צוג.

דער לאָקאָמאָטיוו מיט'ן טענדער זיינען צוגעקומען צו דער סטאַציאן און זיינען געבליעבען שטעהן. פילע פאַסאַזשירען האבען באלד דערקענט, אז דאס איז דער זעלבער פעהיגער און טיכטיגער אינזשעניר, וועלכער האט אזוי גליקליך אריבערגעפיהרט דעם צוג איבער דער שוואַכער בריק לעבען דער סטאַציאן „מעדיסין באָאו“.

ווי זיינען צו איהם צוגעלאָפען, האבען איהם געדריקט דיא הענד און האבען איהם געפרעגט, וויא אזוי ער קומט מיט'ן לאָקאָמאָטיוו אליין. דער אינזשעניר האט דערצעהלט זיין געשיכטע:

— ווען דיא סיו־אינדיאנער זיינען אנגעפאלען אויפ'ן צוג, זיינען זיי צוערשט אריפגעשפרונגען אויפ'ן לאָקאָמאָטיוו, אין שטיבעלע, וואו איך מיט'ן הייצער זיינען געזעסען און האבען געפיהרט דעם צוג. זיי האבען אונז פערוואונדעט. מיר זיינען געבליעבען ליעגען און דיא אינדיאנער האבען געגלויבט, אז מיר זיינען טויט. וואס ווייטער איז געשעהן, ווייס איך ניט. ווען איך בין געקומען צו זיך, האב איך דערזעהן מיט שרעק, אז איך געפין מיך אין דער מיט פרעריע, ווייט פון יעדער סטאציאן.

דאס פייער אונטערן קעסעל איז אויסגעגאנגען און דער לאָקאָמאָטיוו איז געבליעבען שטעהן. איך מיט'ן הייצער, וועלכער איז אונטערדעסען אויך געקומען צו זיך, האבען באלד געמאַכט פייער אונטערן קעסעל. איידער דאס וואסער אין קעסעל האט אנגעהויבען צו זיעדען און איך בין געווען אים שטאנד צו טרייבען דעם לאָקאָמאָטיוו ווייטער, האב איך מיך אומגעקוקט אין דער געגענד. איך האב פערשטאנען, אז דער צוג איז געוויס געבליעבען שטעהן לעבען דער סטאַציאן קערני, ווייל דארט געפינט זיך דער פאָרט קערני, וואו דיא סאלדאטען פון דער פעסטונג האבען געוויס פעריאָגט דיא אינדיאנער.

איך האב געקענט ווייטער פאהרען קיין אָמעהאָ, איך האב מיך אבער איבערלעגט, אז דיא פאַסאַזשירען פון'ם צוג דארפען מיך געוויס האבען. איך האב גערעכענט, אז פיעלע פאַסאַזשירען זיינען געוויס פערוואונדעט. קוים האט דאס וואסער אין קעסעל אנגעהויבען צו זיעדען, האב איך באלד געטריעבען דעם לאָקאָמאָטיוו צוריק.

עס איז אונמעגליך צו בעשרייבען דיא פרייד פון ד א פאסאזשירען, ווען זיי האבען דערזעהן, אז זיי קענען ווייטער פאהרען קיין אָמע־אָ. עס זיינען ווירקליך געווען פיעלע פאסאזשירען, וועלכע זיינען געווען געפעהרליך פערוואונדעט. צווישען דיעזע זיינען געווען סעם פראקטאר און דער אבערקאנדוקטאר פון'ם צוג. זיי האבען געמוזט אויפגענומען ווערן אין אַ האספיטאל. ווען זיי בלייבען ליעגען דא אויף דער סטאַציאן, וועלען זיי געוויס שטארבען, אין אַ האספיטאל קען מען זיי אויסהיילען.

מען האט ארויסגעבראכט דעם בראוען אינזשעניר וויין, ברענדי און עסען. ער האט זיך אַ ביסעל אפגערוהט און האט ערקלערט, אז ער קען ווייטער פאהרען. דער צווייטער קאנדוקטאר האט איבערגענומען דאס קאמאנדא איבערן צוג. באלד האט מען צוגעקייטעלט דעם צוג צום טענדער און דער צוג האט געדראפּט ווייטער פאהרען.

— איהר ווילט שוין פאהרען? האט אַאודא געפרעגט דעם קאנדוקטאר.

— געוויס מאדאם! זעצט אייך אויף. מיר האבען קיין צייט ניט.

— ווילט איהר ניט ווארטען אויף דיא געפאנגענע, אויף דיא מענשען, וועלכע זיינען געגאנגען זוכען דיא געפאנגענע?

— ניין, מאדאם! איך קען ניט ווארטען, האט דער קאנדוקטאר געענטפערט. פיר האבען פערשפעטיגט מעהר אלס דריי שטונדען. מיר מוזען זיי אניאגען.

— ווען וועט קומען דער אנדערער צוג פון סאן פראנציסקא קיין ניו יארק? האט אַאודאַ ווייטער געפרעגט.

— מארגען אבענדס, מאדאם.

— מארגען אבענד! האט אויסגערופען אַאודאַ אין דער גרעסטער פערצווייפלונג, דאן וועט עס זיין צו שפעט! — ווארט ליעבער נאך אַ פאר שטונדען!

— אונמעגליך, מאדאם! האט דער קאנדוקטאר געענטפערט. ווילט איהר פאהרען — קומט און זעצט אייך אויף אויפ'ן צוג.

— איך וועל דא בלייבען. האט אַאודאַ געענטפערט מיט טרערין אין דיא אויגען.

פיקס האט זעהר גוט געהערט, וואס אַאודאַ האט גערעדט מיט'ן קאנדוקטאר. ער האט אליין ניט געוואוסט, וואס צו טהאן. פריהער האט ער זיך ענטשלאסען צו פאהרען א היים, קיין ענגלאנד. יעצט, ווען דער צוג איז געשטאנען פערטיג פאר דער סטאציאן און ער וואלט געקענט פאהרען, האט ער זיך אנגעהויבען איבערצולעגען, אז ער טהוט זעהר שלעכט. ער טאר ניט איבערלאזען דעם באנק רויבער דא אליין און אנטלויפען. ניין, ער מוז ווארטען.

אונטערדעסען האט מען אריינגעטראגען דיא שטארק פערוואונדעטע פאַסאזשירען אין דיא וואגאנעס. דיא לייכט פערוואונדעטע און דיא געזונדע זיינען אליין אריינגעגאנגען. דער לאקאמאטיוו האט נאך אנגענומען וואסער אין קעסעל און האט אנגעהויבען צו פייפען. אין איינגע מינוט ארום האט ער געריהרט און איז באַלד פערשוואונדען געווארען אין דער פרעריע.

אויף דער סטאַציאן זיינען געבליעבען נור צוויי פאסאזשירען: פיקס און אַאודאַ.

דאס וועטער איז געווארען קעלטער און קעלטער. עס האט געהאַפּט אַ שטארקער פראסט, וויא עס מאכט זיך זעהר אפט אין יענע געגענדען. אַאודאַ איז געזעסען, וויא אויף שפילקעס. פון צייט צו צייט איז זיא ארויסגעגאנגען אויף דער פלאטפארם זעהן, אויב פילעאַס פאָגג קומט ניט. זיא האט ניט געקענט לאנג בלייבען שטעהן אין דרויסען, וויל דיא קעלט איז געווען זעהר שטארק. זיא האט

געמוזט צוריק אריינגעהן אין זאל פון דער סטאַציאן זיך אנווארעמען. קוים האט זיא זיך אַ ביסעל אנגעווארעמט, איז זיא ווייטער ארויסגעלאָפען זעהן, אויב קיינער קומט ניט. ליידער, איז קיינער ניט געקומען.

עס האט אנגעהויבען דונקעל צו ווערן. פילעאַס פאָגג מיט זיינע דרייסיג סאלדאטען זיינען נאך ניט געקומען צוריק. אַאודאַ איז געווארען זעהר אוגרוהיג, ווער ווייס, וואס עס האט איהם פאַסירט? זיך נאכיאַגען נאך אינדיאַנער אין אמעריקאַ און נאך אין אַזאַ שלעכטעס וועטער איז קיינע לייכטע ארבייט. — עס איז מעגליך, אז זיי האבען אין דער פינסטער פערלארען דעם וועג און בלאנזען ארום (אירען ארום) ערגעץ אין טיעפען שנעע אויף דער פרעריע.

דער קאָמענדאנט פון׳ם פאָרט קערני איז אויך געזעסען אויף דער סטאַציאָן און האט געווארט אויף זיינע סאלדאטען. ער איז אויך געוועזען זעהר אונרוהיג, אבער אלס אלטער סאלדאט האט ער ניט געוואלט ווייזען, אז עס פערדריסט איהם, וואס ער האט ארויסגעשיקט דיא סאלדאטען אויף אזא געפעהרליכע עקספעדיציאָן.

עס איז געווארען נאכט. א קאלטע, פינסטערע און שרעקליכע נאכט. אויף דער פרעריע ארום דער סטאציאָן איז אלעס געוועזען שטיל. מען האט ניט געהערט דעם קלענסטען גערויש. אַ דיקע, קאלטע פינסטערניס האט אלעס פערדעקט און אלעס פערהילט.

אין דער קליינער אייזענבאהן סטאַציאן האט מען אנגעצונדען קליינע קעראסין לעמפלעך. אויף אזא סטאציאָן אין דער פרעריע מוז מען זיין זעהר שפּארזאם. עס קומט זעהר אפט פאר, אז דער קאנדוקטאר פערגעסט צו ברענגען קעראסין און מען מוז זיצען אין דער פינסטער.

אַאודאַ האט פראבירט אַ פאר מאל ארויסגעהן אויפ׳ן פלאטפאָרם און קוקען אין דער דונקעלער קאַלטער נאַכט. עס איז אבער געוועזען אזוי פינסטער, אז מען האט ניט געקענט זעהן אויף פינף שריט ווייט פון זיך. זיא האט געמוזט בלייבען זיצען אין קליינעם זאַל פון דער סטאציאָן.

פיקס איז זיך געזעסען אין אַ ווינקעלע פערטראכט. עס האט אויסגעוויזען אַז ער שלאָפט, ער איז אבער ניט געשלאָפען. — ער האט איבערגערעכענט און איבערגעקלערט אלעס, וואס עס האט מיט איהם פאסירט זייט דיא לעצטע צוויי מאנאטע.

געגען האלבע נאכט איז געקומען איינער פון דיא אייזענבאהן וועכטער זיך אביסעל אנוואַרעמען אויף דער סטאַציאָן. אַאודאַ איז צו איהם צוגעלאָפען און האט איהם אנגעהויבען אויסצופרעגען, אויב ער האט ניט עפעס געזעהן אדער עפעס געהערט פון דיא סאלדאַטען, וועלכע האבען נאכגעיאַגט דיא אינדיאַנער. — ער האט קיינעם ניט געזעהן און האט קיינעם ניט געהערט.

אַאודאַ איז צוריקגעפאַלען אויף איהר באנק, וויא אַ דערשלאגענע. עס איז אונמעגליך צו בעשרייבען, וואס דיא ארימע פרוי האט איבערגעליטען אין דיעזער טרויעריגער נאַכט.

פֿיקס האט אנגעהויבען צו רעדען מיט'ן וועכטער און איהם אויספֿרעגען איבער דיא סיו-אינדיאַנער. ער האט געוואלט וויסען, אויב זיי פֿאַנגען אפֿט אויף ווייסע מענשען און וואס זיי טהוען מיט זייערע געפֿאַנגענע.

— דיא אינדיאַנער האַלטען קיינע שקלאַפֿען, האט דער וועכטער ערקלערט, ווען זיי חאַפּען אַ ווייסען מענשען, איז עס נור אום איהם צו טייטען דער פֿאַר, וואס ער האט זיי בעליידיגט. זיי מארטערן זייער געפֿאַנגענעם שרעקליך. זיי בינדען צו זייער געפֿאנגענעם צו אַ זייל, אַ דראָנג, און מאכען איהם פֿאַר אַ ציעל פֿאַר זייערע פֿיילען. יעדער שיעסט אין איהם, וואו ער טרעפֿט. זיי היטען זיך נור, זיי זאלען איהם ניט טרעפֿען אין קאפּ און אין הארצען, ער זאל באלד שטארבען.

פֿיקס האט אוועקגערעדט אַ לאנגע צייט מיט'ן וועכטער. אַאודאַ האט זיך ניט צוגעהערט, וואס זיי האבען גערעדט. נור ווען דער וועכטער איז אוועקגעגאנגען, האט זיא געהערט, וויא ער האט געפֿרעגט פֿיקס'ן:

— אלזא, ווילט איהר ניט פֿאהרען אויפֿ'ן שליטען?

— ניין, האט פֿיקס געענטפֿערט.

אַאודאַ האט זיך וועניג געקימערט צו וויסען, וואס זיי האבען גערעדט. זיא האט געטראַכט פֿון פֿילעאַס פֿאָגג. — וואו איז ער יעצט? האט ער בעפֿרייט דיא געפֿאנגענע? איז ער ניט פֿערוואונדעט? לעבט ער נאך?

לאנגזאם און טרויעריג האבען זיך געצויגען דיא שטונדען אין דיעזע נאכט. דער קאמענדאנט פֿון דער פֿעסטונג איז אַ פאר מאל געקומען ביי נאכט געוואהר ווערן, אויב זיינע סאלדאטען זיינען שוין צוריקגעקומען. ער האט צוואר מיט קיינעם ניט גערעדט און האט קיינעם ניט געפֿרעגט, וואס עס הערט זיך. עס איז אבער געווען דייטליך, אז ער איז זעהר אונרוהיג. עס האט איהם געקרענקט, וואס ער האט ארויסגעשיקט דרייסיג סאלדאטען אין אַזאַ שלעכטעס וועטער.

ענדליך האט דיא אוהר אויסגעשלאגען זעקס. פֿון אסטען (מזרח זייט) האט זיך געוויעזען אַ דינער פּאַס ליכטיגקייט. — עס האט אנגעהויבען צו טאגען. דער קאמענדאנט פֿון דער פֿעסטונג איז געקומען צולויפֿען מיט צוויי אפֿיציערן. ער האט זיך אומגעקוקט אויף דער סטאציאן און האט געזעהן מיט שרעקען, אז זיינע סאלדאטען זיינען נאך ניט צוריקגעקומען. ער האט געהייסען זיינע אפֿיציערן, זיי זאלען נעהמען פֿופֿציג מאן און זאלען געהן זוכען דיא דרייסיג, וואס ער האט נעכטען ארויסגעשיקט.

דיא אפֿיציערן זיינען ארויסגעגאנגען אויספֿיהרען זיין בעפֿעהל. פלוצלונג האט מען דערהערט שיעסען און פויקען. אלע סאלדאטען פֿון דער פֿעסטונג זיינען ארויסגעלאפֿען זעהן, וואס דאס בעדייטעט.

באלד האט מען דערזעהן, אז דאס זיינען דיעזעלבע סאלדאטען, וועלכע זיינען נעכטען ארויסגעגאנגען זיך נאכיאגען נאך דיא אינדיאַנער. פֿאראויס איז געגאנגען פֿילעאַס פֿאָגג, פאַספּאַרטו און דיא אנדערע צוויי פאסאזשירען, וועלכע דיא אינדיאנער האבען געפֿאנגען. זיי האבען יעצט געשאסען פֿאר פֿרייד.

פֿיקס, אַאודאַ, דער קאמענדאנט פֿון דער פֿעסטונג און דער סטאציאנס

שעף זיינען זיי ענטגעגען געלאָפען און האבען זיי אריינגעפיהרט מיט פרייד אין סטאַציאָן. אַאודאַ האט אנגעהאַפּט פילעאַס תאָגגיםביידע הענד און האט זיי געדריקט צום הארצען.

קוים זיינען זיי אנגעקומען אויף דער סטאציאן, האט פילעאַס פאָגג צוטהיילט דיא סאלדאטען דיא פינף טויזענד דאללאר, וועלכע ער האט זיי צוגעזאגט.

— איך קאסט מיין הערר זעהר טהייער, האט פאַספאַרטו אויסגערופען. ער האט שוין בעצאהלט פאר מיר מעהר, וויפיעל איך בין ווערטה.

דיא סאלדאטען, דער קאמענדאנט און דער סטאציאנס שעף האבען געדאנקט פילעאַס פאָגג פאר זיין מוטה אין זיין מענשליכקייט, וואס ער האט זיך ענטשלאסען צו רעטען דיא געפאַנגענע.

ווען אלע האבען זיך אַ ביסעל בערוהיגט, האט דער אונטער אפיציער דערצעהלט, וואס מיט זיי האט פאַסירט.

— מיר זיינען נאכגעלאָפען דיא אינדיאַנער אויף דער שפור, וואס זיי האָבען געלאזען אין שנעע, ביז מיר זיינען צוגעקומען צו אַ וואלד. דארט איז געווען שווער צו געהן. מיר האבען געמוזט געהן זעהר לאנגזאם און זעהר פארזיכטיג. עס האט אנגעהויבען צו שנעען און דיא שפורען פון דיא אינדיאַנער זיינען פערשוואונדען אונטערן שנעע. מיר זיינען געווען פערצווייפעלט. עס איז געווארען נאכט און מיר האבען דיא אינדיאַנער ניט דעריאָגט.

איך האב געוואלט מיך אומקערן: אין אזא שנעע און אין אזאַ פראסט קען מען פערפרארען ווערן אויף דער פרעריע. פילעאַס פאָגג אבער האט אויף קיין פאל ניט געוואלט זיך אומקעהרן. ווען ער האט אבער געזעהן, אז דיא סאלדאטען ווילען איהם ניט פאלגען און זיינען ענטשלאסען זיך אומקעהרן, האט ער געבעטען, זיי זאלען ווארטען, ביז ער וועט ארויפקריעכען אויף א בוים און וועט איבערקוקען דיא גאנצע געגענד.

דאס האבען מיר איהם ערלויבט. ער איז ארויפגעקראכען אויף אַ הויכען בוים און האט דערזעהן פון דערווייטען אַ פייער.

— דאס זיינען דיא אינדיאַנער! האט ער אויסגערופען און האט געוויזען, וואו דיא אינדיאנער געפינען זיך.

מיר האבען איהם ניט געוואלט גלויבען. איינער פון דיא סאלדאטען איז ארויפגעקראכען אויפ'ן בוים און האט זיך איבערצייגט, אז פילעאַס פאָגג האט רעכט.

פארזיכטיג און שטילערהייט זיינען מיר צוגעקומען צום לאגער פון דיא אינדיאנער. מיר זיינען געקומען פונקט צור צייט. איינער פון דיא געפאנגענע איז געשטאנען צוגעבונדען צים מאַרטיר זייל. דיא אינדיאנער האבען זיך שוין פארבערייטעט איהם צו מארטערן.

— דאס בין איך געווען! האט אויסגערופען פאַספאַרטו. זיי האבען געזעהן, וויא איך האב אפגעקייטעלט דעם צוג פון לאָקאָמאָטיוו און האבען מיר געוואלט דערפאר בעשטראָפען. — דיא בעסטיען! דיא ווילדע מענשען! זיי האבען זיך

פערטיג געמאכט צו שיעסען אין מיר זייערע פיילען. — א געשמאקער מאכל!

— מיר האבען אנגעהויבען צו שיעסען, האט דער אונטער אפיציער ווייטער דערצעהלט, דיא אינדיאנער האבען זיך שטארק דערשראקען און זיינען זיך צו־לאפען. מיר האבען בעפרייט דיא געפאנגענע און זיינען מיט זיי געגאנגען א היים.

פיקס האט אויסגעהערט אויפמערקזאם דיא גאנצע געשיכטע. אין דער צייט, וואס דער אונטער אפיציער האט דערצעהלט, וויא זיי האבען געפונען דיא געפאנגענע, האט פיקס ניט אראפגעלאזען קיין אויג פון פילעאס פאגג. דער מאן איז פאר איהם געווארען א רעטעניש. איז ער ווירקליך א גנב, א רויבער, אדער האט ער — דער בעריהמטער דעטעקטיוו פיקס — געהאט אזא גרויסען טעות: פילעאס פאגג איז גאר אן עהרליכער מאן?

ענדליך האבען זיך אלע בערוהיגט. דיא סאלדאטען זיינען זיך אוועקגע־גאנגען אין פארט. אויף דער סטאציאן זיינען געבליעבען נור דיא עטליכע פא־סאזשירען. פאספארטו איז ארויסגעלאפען אין דרויסען זעהן, אויב דער צוג שטעהט שוין אנגעגרייט, זיי זאלען אוועקפאהרען. ער האט זעהר גוט געוואוסט, וויא טהייער עס איז יעדע מינוט פאר פילעאס פאגג און וויפיעל צייט ער האט פער־לארען צוליב איהם.

וויא איבערראשט איז ער געווען, ווען ער האט דערזעהן, אז אין דרויסען איז ניטא זאגאר קיין שפור פון א וואגאן. ער איז אריינגעקומען צוריק אין זאל און האט זיך געווענדעט צום סטאציאנס שעף.

— דער צוג! וואו איז דער צוג?

— דער צוג איז שוין לאנג אוועקגעגאנגען, האט פיקס געענטפערט.

— ווען דארף אנקומען דער נעכסטער צוג וואס געהט קיין ניו יארק? האט פילעאס פאגג געפרעגט.

— היינט ביי נאכט, האט דער סטאציאנס שעף געענטפערט.

— אזוי! האט פילעאס פאגג געזאגט קאלטבליטיג.

31טעם קאפיטעל.

פיקס ווייזט, אז ער וויל ווירקליך, אז פילעאס פאגג זאל אנקומען שנעלער קיין ניו יארק.

פילעאס פאגג האט ארויסגענומען זיין נאטיץ בוך און האט אונטערגעצויגען זיין רעכנונג. — ער האט פערשפעטיגט גאנצע צוואנציג שטונדען! פאספארטו איז געווען אויסער זיך. דורך איהם וועט זיין הערר פערשפיעלען פופציג טויזענד פונט סטערלינג! ער האט עס צוואר ניט געטהאן אומיסטען, אבער דאך איז ער דיא אורזאכע, וואס פילעאס פאגג וועט ניט קומען קיין לאנדאן פונקט צור צייט.

אין דיעזע מינוט איז פיקס צוגעקומען צו פילעאס פאגג, האט איהם גע־קוקט גלייך אין דיא אויגען און האט איהם געפרעגט.

— איילט איהר זיך ווירקליך אזוי שטארק?

— יא, מיין הערר, איך בין אין דער גרעסטער איילע, האט פילעאס פאגג געענטפערט, יעדע מינוט איז ביי מיר טהייער.

— וויא איך זעה, מוזט איהר זיין אין ניו יארק דעם עלפטען דעצעמבער פאר נאכט, ווייל אום ניין אוהר געהט אפ דאס שיף קיין ליווערפול.

— איהר האט רעכט, מיסטער פיקס.

— ווען איהר וואלט ניט געווען פערלארען אזוי פיעל צייט צו רעטען דיא געפאנגענע, וואלט איהר געווען אנגעקומען קיין ניו יארק דעם עלפטען דעצעמבער אין דער פריה? האט פיקס ווייטער געפרעגט.

— געווים! איך וואלט געקומען מיט צוועלף שטונדען פריהער קיין ניו יארק. —

— און יעצט האט איהר פערשפעטיגט אויף צוואנציג שטונדען נאך אייער רעכנונג, האט פיקס ווייטער געזאגט. אייגענטליך, האט איהר דאך זיך פערשפעטיגט נור אויף אכט שטונדען. איהר קענט דאך ניט רעכענען דיא צוועלף שטונדען, וואס איהר וואלט אנגעקומען פאר דער צייט. — נו, אכט שטונדען קענען מיר שוין איינלויפען.

— וויא אזוי? האט פילעאס פאגג געפרעגט פערוואונדערט. — מיר מוזען דאך ווארטען אויפ'ן צוג?

— מיר מוזען ניט ווארטען אויפ'ן צוג, האט פיקס געענטפערט.

— וויא דען? געהן צו פוס קיין אמעהא?

— אויך ניט, מיר קענען פאהרען אויף א שליטען.

— אויף א שליטען אהן פערד?

— אויף א שליטען מיט זעגעל.

— וואס רעדט איהר, מיסטער פיקס?

— ביי נאכט איז א וועכטער פון דער ליניע געקומען אין דער סטאציאן זיך אנוווארעמען, האט פיקס ערקלערט, וואס ער מיינט א שליטען מיט זעגעל. — איך האב מיך מיט איהם צורעדט און ער האט מיר געזאגט, אז מען קען פאהרען קיין אמעהא אויף א שליטען מיט זעגעל, וויא א שיף. אזא שליטען געהט א מאל אזוי געשווינד, וויא א לאקאמאטיוו. פון אמעהא קיין ניו יארק געהן אפ טעגליך עטליכע ציגע.

פילעאס פאגג האט ניט געענטפערט. פיקס איז ארויסגעגאנגען אין דרויסען און האט אויסגעזוכט דעם אייזענבאהן וועכטער, וועלכער האט גערעדט מיט איהם ביי נאכט און האט איהם ערקלערט, אז מען קען פאהרען אויף א נייע מאדע שליטען.

דיזער אייזענבאהן וועכטער, אן עכטער יענקי מיט'ן נאמען מאדוש, האט געוואינט לעבען פארט אין א שטיבעל, וועלכע דיא אייזענבאהן קאמפאני האט פון זיינעטוועגען אויסגעבויט. ער האט זיך עס אונטערגענומען צו פיהרען זיי קיין אמעהא אויף דעם נייע מאדע שליטען און האט זיי יעצט געפיהרט צו זיך א היים אום זיי צו ווייזען דיזען זאנדערבארען שליטען.

פֿילעאָס פֿאָגג האט צוואר אַ מאל געלעזען, אז אין אַמעריקא פֿאהרט מען אויף אזא סארט שליטען, ער האט איהם אבער קיין מאל ניט געזעהן. יעצט האט ער איהם געזעהן צום ערשטען מאל.

דער שליטען איז גרעסער, וויא אַ געוועהנליכער שליטען. עס קענען זיך אויף איהם זעצען פֿינף ביז זעקס מענשען. ער איז ניט טיעף, וויא אַ געוועהנליכער שליטען, זאנדערן פֿלאַך. ער ווייזט אוים, וויא אַ בריקעל, געלעגט אויף צוויי אויסגעבויגענע שינעס פֿון אַ שליטען. פֿון פֿאָרנט איז בעפֿעסטיגט אַ דינער, אבער שטארקער אייזערנער דראנג, אויף וועלכען עס הענגט א גרויסער און ברייטער זעגעל, וויא אויף אַ שיף. פֿון הינטען איז צוגעמאַכט צום שליטען אַ סארט רודער, וויא דער רודער פֿון אַ שיף, אבער פֿיעל ברייטער און אנדערש צוגעפּאַסט.

פֿילעאָס פֿאָגג האט פֿערשטאַנען, אז ווען מען שפּרייט אוים אזא גרויסען זעגעל און דער ווינד איז גינסטיג, איז דער ווינד ווירקליך אים שטאנד צו טרייבען אזאַ שליטען אויף דער פּרעריע, וועלכע איז בעדעקט מיט שנעע און אייז.

דער יענקי מאַדזש האט דערצעהלט, אז ביי זיי איז דאס גאר קיין נייעס ניט. אין יענע געגענדען מאכט זיך אָפֿט אַ שטארק קאלטער ווינטער. דיא פּרעריע ווערט בעדעקט מיט שנעע און אייז. דיא אייזענבאהן ציגע ווערן אָפֿט פֿערשאטען אין שנעע און קענען זיך ניט ריהרען. דאמאלס זיינען אזעלכע שליטענס דאס איינציגע מיטעל צו פֿאהרען פֿון איין סטאַציאן צו דער אנדערער. ווען עס בלאזט אַ שטארקער ווינד פֿון הינטען, פֿליהעט אזא שליטען שנעלער, וויא אן עקסטרא צוג.

פֿילעאָס פֿאָגג האט בעטראכט דיא זעגעל פֿון דיעזען שליטען-שיף און האט זיך איבערצייגט, אז אַ גוטער ווינד איז ווירקליך אים שטאַנד צו טרייבען אַזאַ מאשין זעהר שנעל.

פֿילעאָס פֿאָגג האט זיך אויסגעגלייכט מיט׳ן יענקי, ער זאל איהם פֿיהרען אויף זיין שליטען קיין אָמעהאָ. אין דרויסען איז געווען שטארק קאלט. דער שנעע אויף דער פּרעריע איז געווען פֿערפֿרארען. אַ קאלטער ווינד האט געבלאזען פֿון דער וועסט (מעריב זייט). ווען זיי וועלען פֿאהרען שנעל, קענען זיי נאך היינט זיין אין אָמעהאָ. דארטען וועלען זיי נעהמען דעם ערשטען צוג, וועלכער וועט געהן קיין ניו יארק אדער קיין טשיקאגא.

אזוי וויא אויף אזא שליטען צו פֿאהרען איז ניט זעהר אנגענעהם, בעזאנדערס אבער איז זעהר קאלט; דורך דעם שנעלען לויפֿען פֿון׳ם שליטען פֿיהלט מען דיא קעלט נאך שטארקער. דער פּאסאזשיר מוז זיצען פֿריי אויפֿ׳ן שליטען און דיא קעלט נעהמט איהם באלד דורך—האט פֿילעאָס פֿאָגג געבעטען אַאודאַ, זיא זאל בלייבען מיט פּאַספּאַרטו אויף דער סטאַציאן. זיא וועט פֿאהרען מיט׳ן נעכסטען צוג. ער אבער וועט פֿאהרען אליין אויפֿ׳ן שליטען, ווייל ער מוז אניאָגען דיא אַכט שטונדען, וועלכע ער האט פֿערשפּעטיג.

פּאספּארטו איז געווען צופֿריעדען צו בלייבען מיט אַאודאַ אויף דער סטאַ-

ציאן. ער האט געוואוסט, אז אַאודאַ שטאַמט פֿון אינדיען, אַ זעהר ווארים לאַנד. זיא איז ניט געוואינט צו קעלט און וועט ניט קענען פֿאהרען אויף אַזאַ שליטען.
אַאודא אבער האט אויף קיין פֿאל ניט געוואלט בלייבען אליין.

— וואו איהר וועט זיין, הערר פֿאָגג, דארט וועל איך זיין, האט זיא געזאגט.
פּאַספּאַרטו איז זעהר געפֿעלען דיעזער בעשלוס פֿון דער מוטהיגער פֿרוי. ער אליין האט אויך ניט געוואלט פֿערלאזען זיין הערר, וועלכען ער האט געקאסט אזוי טהייער. בעזאנדערס אבער האט ער ניט געוואלט לאזען פֿילעאַס פֿאָגג פֿאהרען גאנץ אליין מיט׳ן דעטעקטיוו פֿיקס.

עס איז געבליעבען, אז אלע זאלען ווייטער פֿאהרען צוזאמען. מאַדזש האט אנגעהויבען צורעכט צו מאכען דעם שליטען אין וועג אריין. אין אַ קורצע צייט איז אלעס פֿערטיג געווארען. דיא פּאסאזשירען האבען זיך אניעדערגעזעצט אויף׳ן בריקעל, האבען זיך גוט איינגעוויקעלט אין זייערע מענטעל און האבען זיך צוגעטולעט איינער צום אנדערן.

מאַדזש האט צוגעבונדען דיא זעגעל צו דיא מאסט ביימער און האט געשטעלט דעם שליטען אויף אַ בערגעל. קוים האבען זיך דיא זעגעל אויסגעשפרייט פֿון׳ם ווינט, האט דער שליטען-שיף זיך אנגעהויבען צו גליטשען מיט אן אונגעהייערער שנעלינקייט. ער איז געפֿלויגען פֿיערציג מייל אַ שטונדע איבער דיא פֿערשנעעטע און פֿערפֿרארענע פרעריע.

פֿון דער פֿעסטונג קערני ביז אָמעהאָ איז צוויי הונדערט מייל, ווען מען פֿאהרט אויף אַ גלייכע ליניע. ווען דער ווינד וועט זיין גינסטיג און זיי וועלען ניט טרעפֿען קיין הינדערנים אויפֿ׳ן וועג, קענען זיי אנקומען קיין אמעהא אין פֿינף שטונדען. אזוי וויא זיי זיינען ארויסגעפֿאהרען פֿון פֿאָרט קערני אום אַכט אוהר אין דער פֿריה, קענען זיי אנקומען קיין אָמעהאָ אום איינס אוהר נאכמיטאג. דאן איז נאך אלעס רעכט, דאן קען פֿילעאַס פֿאָגג נאך קומען קיין ניו יארק פונקט צו דער צייט.

עס איז געלונגען! דיא רייזע איז געווען אַ גליקליכע. דיא פּאסאזשירען האבען זיך צוגעטולעט איינער צום אנדערן און זיינען געזעסען רוהיג אויף זייער נייער פֿאהר-מאַשין. רעדען אויפֿ׳ן וועג איז געווען אונמעגליך. דיא קעלט איז געווען שרעקליך. דער ווינד האט זיי געשניטען דיא געזיכטער, וויא מיט מעסערס. ער האט גערוישט אין דיא זעגעל און האט געטריעבען דעם שליטען מיט אונגעוועהנליכער שנעלינקייט.

אנפֿאנגס איז ער געלאָפֿען בארג אראפּ. ווען ער האט שוין אבער געהאלטען אין לויפֿען, איז ער געלאָפֿען זאגאר בארג ארויף מיט דערזעלבער שנעלינקייט. מאַדזש איז געזעסען פֿון הינטען און האט געהאלטען דעם רודער. ער האט נור געקירעוועט דעם שליטען. ער האט נור אפגעהיט, אז דער שליטען זאל ניט פֿערפֿאהרען ערגעץ אין אַ גרוב.

וועז ער האט געזעהן, אז דער ווינד האלט אן אין איין זייט, האט ער אויסגע-

שפּרייט נאך אַ זעגעל פֿון הינטען. דער שליטען איז יעצט געפֿלויגען נאך שנע־לער. ביידע זעגעל האבען איהם געטריעבען.

— וואס פֿאר אַ קראַפֿט דער ווינד האט! האט פּאַספּאַרטו אויסגערופֿען, ווען ער האט געזעהן, וויא שנעל זייער שליטען־שיף לויפֿט. — איך האב געמיינט, אז נור אויפֿ'ן מעער איז דער ווינד אים שטאנד צו טרייבען אַ שיף. יעצט זעה איך, אז דער ווינד קען טרייבען אַ שיף אויף דער טריקעניש אויך.

— פֿאר וואס ניט? האט פֿיקס געפֿרעגט. טרייבט ניט דער ווינד דיא שווערע רעדער פֿון אַ ווינט מיהל? רייסט דען דער ווינט ניט אויס אלטע ביימער מיט דיא ווארצלען? האבען מיר דען ניט געזעהן, וויא דער ווינד ווארפֿט אום הייזער און רייסט אפּ דעכער? — דער ווינד האט אַ שרעקליכע קראַפֿט; מען דארף נור וויסען, וויא אזוי צו בענוצען דיזע קראַפֿט.

— מעגליך, אז מיר וועלען אַ מאל האבען אייזענבאהנען, אויף וועלכע דיא וואגאנעס וועלען געטריעבען ווערן פֿון ווינד! האט פּאספּארטו געזאגט.

— ניין! דאס וועלען מיר קיין מאל ניט האבען, האט פֿיקס געענטפֿערט. דער ווינד איז ניט זיכער. מען קען קיין מאל ניט וויסען, ווען ער הייבט זיך אויף און ווען ער הערט אויף. מען קען זיך אויף איהם ניט פֿערלאזען. זאגאר אויפֿ'ן מעער זיינען דיא דאמפֿשיפֿען זיכערער אלס דיא זעגעל שיפֿען, ווייל דעם דאמפּף קען מען האבען, ווען מען וויל און וויפֿיעל מען וויל. דער מענש האט זיך שוין אויסגעלערנט צו האלטען דעם דאמפֿף געפֿאנגען און האט איהם געמאַכט פֿאר אַ טרייען דיענער. דער ווילדער ווינד אבער איז פֿריי. ער לאזט זיך ניט איינ־שפּארען און וויל קיינעם ניט דיענען.

דער שליטען־שיף איז אונטערדעסען געפֿלויגען אלץ ווייטער און ווייטער. פֿילעאַס פֿאָגג האט פּראבירט זיין אלטע מעטאדע: ער האט צוגעזאגט דעם אמעריקאנער מאדוש הונדערט דאללאר אלס בעלוינונג, ווען ער וועט איהם ברענגען קיין אָמעהאָ אום איינס אוהר. דיעזעס מיטעל האט געהאלפֿען. דער יענקי איז געשפּרונגען פֿון דער הויט, ער זאל קומען פֿריהער קיין אָמעהאָ און זאל בעקומען זיינע הונדערט דאללאר.

ווען ער האט געזעהן, אז דער ווינד איז גינסטיג און ער האט געקענט אויפֿציעהען נאך אַ זעגעל, האט ער אויסגערופֿען פֿול פֿרייד:

— מיר וועלען אנקומען פונקט צו דער צייט!

מאדוש האט גוט געקענט דיא געגענד. ער איז ניט געפֿאהרען מיט דיא אייזענבאהן ליניע, ווייל זיא דרעהט זיך און לעגט אן פֿיעל וועג, איידער זיא קומט צום בריק איבערן פלאַט ריווער, אַ גרויסער טייך אין יענער געגענד. ער איז גלייך צוגעפֿאהרען צום פּלאַט ריווער, וועלכער איז געווען פֿערפֿראָרען און איז געפֿאהרען אויפֿ'ן אייז. דערמיט האט ער נאך איינגעשפּארט אַ שטיק וועג.

פֿילעאַס פֿאָגג איז געווען זיכער, אז קוים וועט דער ווינד אנהאלטען און קיין זאַך וועט זיך ניט צוברעכען אין שליטען, וועט ער אנקומען פּינקטליך קיין אמעהא.

אאודא האט זיך גוט איינגעהילט אין איהר מאנטעל און האט געשוויעגען. זיא האט זיך יעצט איבערצייגט, אז יעדע זאך קען א מאל צוניץ קומען. ווען פאספארטו האט געקויפט פון איהרעטוועגען א פעלץ מאנטעל אין הייסען בע- נארעס, האט זיא שטילערהייט געלאכט — וואס טויג א פעלץ אין אזא הייסעס לאנד, וויא אינדיען? יעצט האט זיא געדאנקט דעם פראנצויז, וואס ער האט איהר געקויפט א פעלץ. דיזער פעלץ האט איהר גערעטעט דאס לעבען.

דער ווינד האט געבלאזען אין דיא זעגעל און אין דיא שטאנגען, אויף וועלכע דיא זעגעל זיינען געווען אויפגעצויגען. דערביי האט ער ארויסגעגעבען א זאנדערבארען טאן, וויא דיא סטרונעס פון א פידעל, ווען מען פאכט אויף זיי מיט א פאכער.

— ער גיט ארוים נור צוויי טענער: דיא קווינטא און דיא אקטאווא, האט פילעאס פאגג בעמערקט.

דאס זיינען געווען דיא איינציגע ווערטער, וואס ער האט גערעדט א גאנ- צען וועג.

דער שליטען-שיף איז געפלויגען אלץ ווייטער און ווייטער. דיא געגענד איז געווען וויסט און לעדיג. אויפ'ן גאנצען וועג האבען זיי ניט בעגעגענט ניט איין דארף, ניט איין פארם, ניט איין לעבעדיגען מענשען. געגען עלף אוהר איז פון ערגעץ ארויסגעלאפען א באנדע הונגעריגע וועלף. זיי האבען דערזעהן דעם שליטען און האבען אנגעהויבען איהם נאכצויאגען.

פאספארטו און פיקס האבען זיך געכאפט פאר זייערע רעוואלווערס און האבען געוואלט שיעסען אויף דיא וועלף. דער יענקי מאדוש האט זיי צוריקגע- האלטען.

— לאזען זיי לויפען! זיי וועלען אונז ניט דעריאגען, האט ער זיי געזאגט. ווען עס זאל זיך טרעפען אן אונגליק, דער שליטען זאל זיך צוברעכען, דאן וועט- לען מיר זיך מוזען פערטהיידיגען. דאן אבער וועלען מיר גאר ניט מאכען. דיא וועלף זיינען שטארק הונגעריג. זיי וועלען אונז ניט אפלאזען. זא לאנג אבער דער שליטען לויפט, וועלען זיי איהם ניט אניאגען.

ער האט רעכט געהאט. דיא וועלף האבען זיך באלד איבערצייגט, אז זיי לויפען אומזיסט. זיי האבען אנגעהויבען שרעקליך צו היילען און צו בילען און זיינען ענדליך ערגעץ פערשוואונדען געווארען.

אום צוועלף אוהר האט מאדוש דערזעהן מיט פרייד, אז ער פאהרט איבער א טייך. ער האט געוואוסט, אז דיזער טייך געפינט זיך ניט מעהר, וויא צוואנ- ציג מייל ווייט פון אמעהא. — ער וועט אלזא אנקומען נאך פאר איינס אוהר. ער האט אפגעלאזען דעם רודער און האט אנגעהויבען איינצוציעהען דיא זעגעל.

דיא פאסאזשירען האבען ניט פערשטאנען, וואס ער טהוט. זיי האבען געזעהן מיט שטוינען, אז ער הייבט אן צונויפצואוויקלען צוערשט דעם הינטער- סטען זעגעל, דאן דעם זעגעל פון פארנט. דיא שטאנגען, אויף וועלכע דיא זעגעל זיינען געהאנגען, זיינען באלד געבליעבען נאקעט. איינציגע מינוטען איז דער

שליטען נאך געפלויגען. זיין שנעליגקייט אבער איז מיט יעדער מינוט געווארען שוואכער. ענדליך איז ער געבליעבען שטעהן.

— וואס איז דאס? האט אויסגערופען פאַספּאַרטו. פאר וואס פאהרען מיר ניט? —

— מיר זיינען אנגעקומען, האט מאדזש געענטפערט און האט געוויעזען אויף דיא פערשנעעטע הייזער פון דער שטאדט אָמעהאַ.

זיי זיינען ווירקליך געשטאנען ניט וויים פון׳ם גרויסען באהנהאף אין אָמעהאַ, פון וואנען עס געהען ארום הונדערטער אייזענבאהן ציגע אין אלע זייטען פון נארד אמעריקא.

פאספּארטו און פיקס זיינען צוערשט אראפּגעשפּרונגען פון׳ם שליטען און האבען אנגעהויבען צו טאנצען אום צו דערווארעמען זייערע פערפרארענע און פערגליווערטע גליעדער. זיי האבען געהאלפען מיסים אאודא אראפּגעהן פון׳ם שליטען.

פילעאס פאגג האט בעצאהלט דעם אמעריקאנער, וויפיעל ער האט איהם צוגעזאגט און האט איהם געגעבען הונדערט דאללאר בעלוינונג. דיא אוהר אויפ׳ן באהן האף האט געוויעזען האלב נאך צוועלף. יעצט זיינען זיי אלע געלאפען צום באהנהאף. ווען זיי זיינען אריינגעקומען אין באהנהאף, האבען זיי דערזעהן, אז אַ צוג שטעהט בערייט אפּצוגעהן.

— וואוהין געהט דיעזער צוג? האט פילעאס פאגג געפרעגט אַ באהנבע-אַמטען.

— קיין טשיקאגא. אין צוויי מינוט וועט ער אפּגעהן.

— גוט! דאס דארף איך! האט פילעאס פאגג געזאגט און איז מיט זיינע בעגלייטער אריינגעלאפען אין אַ וואגאן ערשטער קלאסע.

פאספּארטו האט זעהר בעדויערט, וואס ער האט ניט בעטראכט א ביסעל דיא שטאדט אָמעהאַ, איינע פון דיא וויכטיגסטע שטעדט אין וועסטען (מעריב) פון אמעריקא. עס האט איהם אבער גאר ניט געהאלפען. דאס מאל איז איהם ניט בעשעערט געווען צו זעהן דיא שטאדט אָמעהאַ.

קוים האבען זיי זיך אריינגעזעצט אין וואגאן, האט דער לאקאמאטיוו אנ-געהויבען צו פייפען. דער צוג האט געריהרט און אָמעהאַ איז באלד פערשוואונ-דען געווארען.

דער צוג איז געגאנגען זעהר שנעל, וויא אלע אמעריקאנישע אייזענבאהן ציגע. דיא פאסאזשירען זיינען געווען מיעד פון נעכטען און האבען ניט בעמערקט, וויא זיי זיינען דורכגעפאהרען דיא שטאאטען נעבראַסקאַ, אַייאָוואַ, מיסורי און וויסקאנסין. זיי זיינען געשלאפען, ווען דער צוג איז אריבערגעפאהרען דעם גרעס-טען טייך אין נארד אמעריקא, דעם מיסיסיפּי.

דער נאמען מיסיסיפּי איז אן אינדיאנישער און בעדייטעט: דער פאטער פון דיא וואסערן. דיאווילדע אינדיאנער האבען ניט געקענט געפינען קיין בע-

סערן און שעהנערן נאמען פאר דיעזען גרויסען טייך אלס דער פאטער פון אלע וואסערן — פון אלע טייכען.

פאספארטו האט געהערט רעדען פון׳ם מיסיסיפי און האט איהם זעהר געוואלט זעהן. דער צוג איז אבער אריבערגעפאהרען דעם מיסיסיפי ביי נאכט.

דעם אנדערן טאג, דעם 10טען דעצעמבער, אום פיער אוהר נאכמיטאג זיינען זיי אנגעקומען אויפ׳ן גרויסען באהנהאף אין טשיקאגא, איינע פון דיא גרעסטע שטעדט אין נארד אמעריקא.

פאססארטו האט זעהר געוואלט זעהן טשיקאגא. ער האט געהערט אויפ׳ן וועג רעדען זעהר פיעל פון טשיקאגא. ניו יארק איז דיא הויפט שטאדט פון אלע שטאאטען אין דער איסט (מזרח), טשיקאגא איז דיא הויפט שטאדט פון אלע לענדער אין דער וועסט (מעריב) פון נארד אמעריקא. עס איז איהם אבער געווען אונמעגליך צו זעהן טשיקאגא, ווייל זיי זיינען זאגאר ניט אריינגעפאהרען אין שטאדט. זיי זיינען אנגעקומען מיט איין צוג און זיינען אוועקגעפאהרען מיט׳ן אנדערן צוג.

וואלט פאספארטו געוואוסט, אז אין 1871 איז גאנץ טשיקאגא אפגעברענט געווארען, אז עס זיינען קוים געבליעבען צעהן הייזער; וואלט ער געוואוסט, אז אין 1872, ווען ער איז געווען אין טשיקאגא, האט זיך טשיקאגא ערשט אנגעהויבען אויפצובויען אויף א גאנץ נייעם פלאן, — ווען ער זאל עס געווען וויסען, וואלט ער געווען צופריעדען, וואס ער האט ניט געהאט דיא געלעגענהייט צו זעהן טשיקאגא. עס איז דאמאלס ניט געווען וואס צו זעהן.

פילעאס פאגג האט געמאכט זיין רעכנונג. פון טשיקאגא קיין ניו יארק איז ניין הונדערט מייל. ווען ער וועט זיך באלד אויפזעצען אויף א צוג, וואס געהט קיין ניו יארק, און וועט פאהרען מיט דער שנעליגקייט פון פיערציג מייל א שטונדע, דארף ער זיין אין ניו יארק דעם 11טען דעצעמבער אום זעקס אוהר פאר נאכט. דאן וועט ער אנקומען פונקט צום שיף, וועלכעס געהט פון ניו יארק קיין ליווערפול.

ער האט זיך דאהער ניט פערזוימט אין טשיקאגא קיין מינוט. עס איז געשטאנען א צוג פון דער טשיקאגא-פיטסבורג און פארטוועען אייזענבאהן בערייט אפצופאהרען. ער האט זיך אויפגעזעצט אויף דיעזען צוג און איז באלד אוועקגעפאהרען.

יעצט איז שוין דער צוג געפאהרען איבער געגענדען, וועלכע זיינען געדיכט בעוואינט פון מענשען. דיא פעלדער זיינען גוט בעארבייט. דיא שטעדט, דורך וועלכע זיי זיינען דורכגעפאהרען, האבען פיעלע פאבריקען. עס קאכט און רוישט אין זיי דאס אונרוהיגע אמעריקאנישע לעבען. עס איז געווען פיעל וואס צו זעהן אין דיא גרויסע שטעדט פיטסבורג און סינסינעטי, דיעזע ריעזענשטעדט מיט זייערע אייזען און גלאז פאבריקען. אין פיטסבורג אליין זיינען מעהר אלס פיערציג טויזענד מענשען בעשעפטיגט נור מיט דער פאבריקאציאן פון גלאז און גלאז ארטיקעל.

לײדער האבען זיי יעצט קיין צייט ניט געהאט זיך אפצושטעלען אום צו

אַ רייזע אַרום דיא וועלט אין 80 טעג.

בעטראַכטען דיזע וויכטיגע שטעדט אין אַמעריקא. פּאַספּאַרטו האַט יעדע־געפרעגט: וואָס איז דאָס פאַר אַ שטאַדט? וואָס זיינען דאָס פאַר פאַבריקען? קיינער האַט איהם אָבער ניט געענטפערט. קיינער האַט איהם ניט געקענט ערקלערן, וואָס פאַר אַ פאַבריקען דאָס זיינען. אַוודאי האַט זעהר ווענינ געלעזען איבער אַמעריקא. עס האַט איהר קיין מאָל ניט געטרוימט, אַז זיא וועט אַ מאָל זיין אין אַמעריקא. פיקס האַט אויך זעהר ווענינ געוואוסט פון אַמעריקא. אַלס ענגלענדער איז איהם ניט אַנגעשטאַנען צו זאָגען, אַז אַמעריקא האַט יעצט מעהר פאַבריקען, וויא ענגלאַנד.

דער צוג איז אונטערדעסען געפלויגען אַלץ ווייטער און ווייטער. פילעאַס פאָגג האַט געמאַכט אַ קליינעם טעות אין זיין רעכנונג. ער האַט פערגעסען, אַז דער צוג שטעהט אַ פּאָר שטונדען אין פּיטסבורג און אַ פּאָר שטונדען אין סינסינאַטי.

ענדליך דעם 11טען דעצעמבער פינף און דרייסיג מינוטען נאָך ניין אוהר אָבענס איז דער צוג אַריינגעלאָפען אין גרויסען באַהנהאָף אין דזשערסיי־סיטי. דער באַהנהאָף געפינט זיך אויפ׳ן טייך הודזאָן ענטגעגענאיבער ניו יאָרק. פון דזשערסיי־סיטי קיין ניו יאָרק פאָהרט מען אַריבער אויף אַ פעררי באָאָט אין פינף מינוטען.

דער באַהנהאָף אין דזשערסיי־סיטי איז איינער פון דיא גרעסטע באַהנהויפען אין דער וועלט. יעדען טאָג געהען אָפּ פון איהם און קומען אַהין: פינף און זעכציג פּאַסאַזשיר ציגע און איין און אַכציג פראַכט ציגע אין אַלע זייטען פון נאָרד אַמעריקא. אויסער דעם קומען אָן קיין דזשערסיי־סיטי און קיין האָבאָקאָן (אַ שטאַדט לעבען דזשערסיי־סיטי) הונדערטער שיפען פון אַלע פּאָרטען פון דער גאַנצער וועלט.

דזשערסיי־סיטי און האָבאָקען זיינען אייגענטליך דיא מאַגאַזינען פון ניו יאָרק. דיא גרעסטע אייראָפּעאישע שיפען שטעלען זיך אָפּ אין דזשערסיי־סיטי און אין האָבאָקען, ניט אין ניו יאָרק. זיי געהען אַוועק קיין אייראָפּא פון דזשערסיי־סיטי און האָבאָקען, ניט פון ניו יאָרק. אין דזשערסיי־סיטי און אין האָבאָקען געפינען זיך דיא קאַנטאָרען פון אַלע שיפס קאָמפּאַניעס.

קוים איז פילעאַס פאָגג מיט זיינע בעגלייטער אַרויסגעגאַנגען פון׳ם צוג אין גרויסען באַהנהאָף אין דזשערסיי־סיטי, איז פּאַספּאַרטו באַלד געלאָפען צו דער פעררי — צו דיא גרויסע דאַמפּף פּראַמען, אויף וועלכע דיא אייזענבאַהן געזעלשאַפטען שיקען אַריבער זייערע פּאַסאַזשירען קיין ניו יאָרק. פילעאַס פאָגג האַט איהם צוריקגעהאַלטען.

— שטעה! מיר פאָהרען ניט קיין ניו יאָרק, האָט ער איהם געזאָגט.

ער האָט געפרעגט אַ פּאָליסמאַן, וואו עס געפינט זיך דיא אָפיס פון דער קונאַרד ליין, דאַמאָלס דיא איינציגע דאַמפּף שיף קאָמפּאַני אין ניו יאָרק, וועלכע האָט שיפען, וואָס געהען גלייך פון ניו יאָרק קיין ליווערפּול. דער פּאָליסמאַן האָט איהם געוויזען, אַז דיא אָפיס פון דער קונאַרד ליין, אָדער „בריטיש־נאָרטה־אַמעריקא:

..סטים-פּאַקעט קאָמפּאַני", געפינט זיך גאר ניט וויים פון באהנהאף אין שערסיי-סיטי.

פילעאַס פאָגג איז באלד געלאָפען אין דיא אָפּיס קייפען שיפס קארטען. דארט איז ער געוואהר געווארען, אז דיא „וויקטאריא", איינע פון דיא בעסטע שיפען פון דער קאמפּאני, איז מיט אַ שטונדע פריהער אוועקגעפאהרען קיין ליווערפול! — ער האט פערזאמט אויף אַ שטונדע!

32טעם קאפּיטעל.

עס געהט ניט! וואוהין פילעאַס פאָגג קעהרט זיך, האט ער אליץ אונגליק.

מיט דעם דאמפף שיף „וויקטאריאַ" איז פערשוואונדען געווארען פילעאַס פאָגג'ס לעצטע האָפנונג. ער זאל געווינען זיין וועטע. ווען ער זאל געווען אנקומען מיט אַ שטונדע פריהער, וואלט ער געווען זיכער, אז ער וועט געווינען דיא פופציג טויזענד פונט.

פון ניו יארק געהן אפּ טעגליך צעהנדליגער שיפען אין אלע זייטען פון דער וועלט. עס זיינען דא פיעלע קאמפּאניס, וועלכע האבען שיפען רעגעלמעסיג קיין אייראפּא, וויא, צום ביישפּיעל, דיא פרענש-טראַנס אטלאנטיק קאמפּאני, וועלכע האט שיפען, וואס געהן נור צווישען ניו יארק און האַוור, אין פראַנקרייך. דיא דייטשע קאמפּאניס, וועלכע האבען שיפען, וואס געהן נור צווישען ניו יארק, האמבורג און ברעמען. דיא רעד סטאַר ליין, וועלכע שיקט שיפען צווישען ניו יארק, ראטערדאם און האללאנד.

עס געפינען זיך קאמפּאניס, וועלכע האבען זייערע בעשטענדיגע שיפען צווישען ניו יארק און אלע פּארטען אין אייראפּא, אבער פון ניו יארק קיין ליווערפּול געהן נור געוויסע שיפען איין מאל אַ וואך. פילעאַס פאָגג האט זיך ערקונדיגט אין אלע קאנטארען פון דיא דאמפף שיף קאמפּאניס און האט אויסגעפונען, אז דאס איינציגע שיף, וואס קען איהם ניצען, געהט אפּ דעם 14טען דעצעמבער און דאס — קיין האַוור אין פראַנקרייך, ניט קיין ענגלאנד. — מארגען פריה, דעם 12טען, געהט אפּ אַ שיף קיין ברעמען. פון ברעמען קיין פּאריז מיט דער אייזענבאהן דארף געדויערן וועניגסטענס פיער טאג און פון פּאריז קיין לאנדאן אויך צוויי טאג.

ניין! קיין ברעמען טאר ער ניט פאהרען. — אבער קיין האַוור? — אויך ניט. פון האַוור קיין לאנדאן וועט ער אויך פערליערן פיעל צייט.

פּאספּארטו איז געווען אונגליקליך. ער איז שולדיג אין אלעמען. דורך איהם וועט דער גוטער און עדעלער פילעאַס פאָגג פערליערן זיין וועטע. ער האט איהם אויפ'ן גאנצען וועג געמאכט הינדערניסע און שטערונגען. ער האט זיך געריסען ביי דיא האר האט געטאנצט, געשפּרונגען און געוויינט.

פילעאַס פאָגג דאגעגען איז געבליעבען גאנץ רוהיג. ער איז ארומגעגאַנגען פון איין קאנטאר צום אנדערן, האט אלעס אויסגעפרעגט, אלעס, וואס אי

געזייען וויכטיג פאר איהם פערשריעבען אין זיין נאטיץ בוך. דאן האט ער גע-זאגט צו פאספארטו און אאודא:

מיר וועלען מארגען זעהן, וואס מיר זאלען ווייטער טהאן. לאמיר דערווייל פאהרען קיין ניו יארק.

פילעאס פאגג, אאודא, פאספארטו און פיקס זיינען צוגעגאנגען צו דער פעררי און זיינען אריינגעגאנגען אין איינע פון דיא גרויסע שווימענדע פאלאצען פון דער פענסילוואניע אייזענבאהן קאמפאני, וועלכע פיהרען א גאנצען טאג פאסאזשירען איבערן טייך הודזאן פון דשערסיי-סיטי קיין ניו יארק און פון ניו יארק קיין דשערסיי-סיטי.

אין פינף מינוטען האט זיי דאס פעררי-באאט געבראכט קיין ניו יארק. פילעאס פאגג האט גענומען א קארעטע און איז פערפאהרען אין טרעמאנט האטעל אין בראדוויי געגען אסטאר פלייס. דארט האט ער אפגענומען דריי צימער, — איינעם פאר זיך, איינעם פאר מיסיס אאודא און איינעם פאר פיקס און פאספארטו.

עס איז שוין געווען ניט פריה, ווען זיי זיינען געקומען אין האטעל. זיי האבען זיך פערזאמט זעהר לאנג אין דשערסיי-סיטי. פילעאס פאגג האט זיך באלד געלעגט שלאפען און איז געשמאק אנטשלאפען געווארען. פאספארטו האט ניט געקענט שלאפען. ער האט זיך געזארגט פאר זיין העררן. ער האט איבער-רעכענט, אז מארגען איז שוין דער 12טער דעצעמבער. דעם 21טען דעצעמבער מוז ער זיין אין לאנדאן, ווען ניט פערליערט ער זיין וועטע. ער האט אלזא נור נאך ניין טעג! וואס וועט זיין, ווען ער וועט מארגען ניט געפינען קיין שיף נאך ליווערפול?

ער איז ארויסגעגאנגען אויף דער גאס, גלייך וויא דיא בראדוויי קען איהם געבען עפעס א ראטה, וואס צו טהאן. אויף בראדוויי אבער איז אזוי שפעט ביי נאכט זעהר לאנגווייליג. בראדוויי לעבט נור ביי טאג און בעזאנדערס אין געוויסע שטונדען פון'ם טאג. ער האט זיך ארומגעדרעהט פארן האטעל, איז צוגעגאנגען צו אסטאר פלייס. אויך דארט איז אלעס געווען שטיל און לעדיג.

— ניו יארק איז ניט פאריז, האט געזאגט צו זיך אליין דער פראנצויז. — אויפ'ן בולוואר דעז איטאליען קאכט עס ביי טאג און ביי נאכט. ניו יארקער בראדוויי שלאפט ביי נאכט.

עס איז איהם געווארען לאנגווייליג און ער איז צוריקגעגאנגען אין האטעל. ער איז פארבייגעגאנגען אאודא'ס צימער. עס האט זיך אין איהם נאך געלייכט. אאודא איז נאך אויך ניט געשלאפען. זיא איז געווען זעהר אונרוהיג, וואס זיי האבען פערשפעטיגט דאס דאמפף שיף.

דעם אנדערן טאג אין דער פריה איז פילעאס פאגג אויפגעשטאנען, האט געשיקט רופען פאספארטו און האט איהם אנגעזאגט, ער זאל אין ערגעץ ניט אוועקגעהן פון'ם האטעל. ווען אאודא וועט אויפשטעהן, זאל ער איהר זאגען, אז זיא זאל זיין בערייט צו דער רייזע. זיי וועלען נאך היינט אוועקפאהרען.

ער אליין איז אראפגעפאהרען צום הודזאן, וואו עס שטעהן דיא שיפען. ער איז אנגעקומען אויף וועסט סטריט, וואו ער האט געזעהן אויף פיעלע שיפען וועהן א פלאג הויך אין דער לופט, א צייכען, אז זיי פאהרען היינט ארויס. ער האט איבערגעצעהלט מעהר אלס הונדערט שיפען, וועלכע דארפען היינט ארויס- פאהרען פון ניו יארק. צווישען זיי אבער זיינען געווען מייסטענס זעגעל שיפען. צו אזא שיף האט ער זאגאר ניט געוואלט צוגעהן. ער האט אין גאנצען ניין טעג צייט. צו וואס קען איהם ניצען א זעגעל שיף.

עס געהט ניט! וואו ער קעהרט זיך, האט ער אלץ אונגליק. ער איז אזוי געגאנגען מיט דער וועסט סטריט און האט זיך צוגעקוקט צו יעדער פיער און צו יעדען דאק, ביז ער איז געקומען ניט ווייט פון קעסעל גארדען. דארט האט ער דערזעהן א קויפמאנס שיף, מיט א הויכען שווארצען קוימען, פון וועלכען עס איז ארויסגעגאנגען א שטארקער רויך. א צייכען, אז זיא וועט באלד ארויספאהרען.

פילעאס פאגג האט צוגערופען א באאט און האט זיך געהייסען פיהרען צום שיף. אויפ'ן וועג האט ער איבערגעלעזען, אז דאס שיף הייסט „הענריעטע". ווער איז דיא „הענריעטע"? וואוהין געהט זיא? דאס האט איהם וועניג געקימערט. ער האט געזעהן, אז דאס איז א דאמפף שיף און האט געוואוסט, אז זיא געהערט צו א פריוואט פערזאן, ווייל זיא איז געשטאנען אין דער מיט טייך, ניט ביי קיין דאק. ווען זיא זאל געהערן צו א קאמפאני, וואלט זיא געשטאנען לעבען א דאק.

אין איינינע מינוטען ארום איז פילעאס פאגג געווען אויפ'ן דעק פון דער „הענריעטע". ער האט געזאגט א מאטראז, אז ער וויל זעהן דעם שיפס קאפי- טאן. דער מאטראז איז ערגעץ פערשוואונדען געווארען און אין א פאר מינוטען ארום איז ארויסגעקומען א מאן פון א יאהר פופציג מיט א גרויסע בארד, מיט א געזיכט פון קופער פארב און מיט א פאר ברייטע און שטארקע פלייצעס. מען האט באלד דערקענט אן איהם, אז ער האט פערבראכט זיין גאנצעס לעבען אויפ'ן מעער.

— זייט איהר דער קאפיטאן פון דיעזעס שיף? האט פילעאס פאגג געפרעגט.

— איך בין עס.

— איך בין פילעאס פאגג פון לאנדאן, האט זיך פילעאס פאגג פארגעשטעלט.

— און איך בין אנדריו ספידי פון קארדיף, האט זיך דער קאפיטאן פאר- געשטעלט.

— ווען פאהרט איהר ארויס?

— אין א שטונדע.

— וואוהין פאהרט איהר?

— קיין באָרדאָ (אין פראנקרייך).

— וואס פיהרט איהר קיין בארדא?

— איך פיהר גאר נישט. איך האב געבראכט פראנצייזישע ווייגע קיין ניו יארק. צוריק האב איך גאר נישט. איך האב געמוזט אנלאדען מיין שיף מיט זאמד אלס באלאסט.

— האט איהר קיינע פאסאזשירען אויפ'ן דעק?

— ניין. איך פיהר נור וואארע, אבער קיינע פאסאזשירען.

— פאהרט אייער שיף שנעל?

— מיין שיף פליהט, וויא א פויגעל, האט דער קאפיטאן אויסגערופען. דיא „העגריעטע" איז בעקאנט אין דער וועלט אלס איינע פון דיא שנעלסטע שיפען.

— ווילט איהר פאהרען מיט מיר און מיט נאך דריי פאסאזשירען קיין ליווערפול?

— קיין ליווערפול? פאר וואס ניט קיין בינא?

— איך זאג אייך ליווערפול און ניט בינא.

— וויל איך ניט.

— פאר וואס ניט?

— ווייל איך וויל ניט. איך פאהר קיין בארדא און וועל פאהרען קיין בארדא. איך וויל ניט וויסען פון ליווערפול.

— ווען איך וועל אייך אבער גוט בעצאהלען? האט פילעאס פאגג גע-פרעגט.

— איהר מעגט מיר צאהלען, וויפיעל איהר ווילט. איך פאהר קיין בארדא און ניט קיין ליווערפול.

דער שיפס קאפיטאן האט עס געזאגט אזוי פעסט און מיט אזא טאן, אז עס האט דייטליך געהייסען: געהט אייך אייער וועג, איך וויל גאר מיט אייך ניט רעדען.

פילעאס פאגג אבער האט זיך ניט גערוהרט פונ'ם ארט.

— קענט איהר מיר ניט זאגען, ווער זיינען דיא אייגענטהימער פון דער „העגריעטע"? האט ער געפרעגט.

— איך בין דער אייגענטהימער פון דער „העגריעטע", האט דער שיפס קאפיטאן געענטפערט מיט א געוויסען שטאלץ. דיא „העגריעטע" געהערט מיר.

— קענט איהר מיר ניט פערדינגען אייער שיף?

— ניין.

— פאר וואס ניין?

— ווייל איך וויל ניט.

— פערקויפט מיר אייער שיף, האט פילעאס פאגג ווייטער געבעטען.

— איך וויל מיין שיף ניט פערקויפען.

פילעאס פאגג איז געבליעבען שטעהן א פאר סעקונדען, וויא צומישט. ביז אהער האט ער זיך אויסגעהאלפען מיט געלד. אין אינדיען האט ער געקויפט אן עלעפאנט, אין האנג-קאנג האט ער גענומען א סקונער, דיא „טאנקאדער". דא אין ניו יארק האט איהם צום ערשטען מאל פאסירט, אז מען וויל גאר ניט הערען פון קיין געלד. מען פרעגט איהם זאגאר ניט, וויפיעל ער וויל געבען. מען וויל גאר ניט וויסען פון קיין געלד.

ער איז אבער באלד געקומען צו זיך. עס העלפט איהם גאר נישט, ער מוז

פֿאהרען. ער קען ניט ווארטען ביז עס וועט אוועקגעהן אַ שיף קיין ליווערפּול ער האט געטראכט איניגע מינוטען, דאן האט ער זיך געווענדעט צום שיפֿס קאפּיטאן:

— ווילט איהר מיך מיטנעהמען קיין באָרדאָ?

— ניין.

— איך וועל אייך גוט בעצאהלען.

— ווען איהר זאלט מיר זאגאר געבען צו צוויי הונדערט דאללאר פֿאר אַ פּאסאזשיר, וועל איך אייך ניט מיטנעהמען.

— איך וועל אייך געבען צו צוויי טויזענד דאללאר פֿאר יעדען פּאסאזשיר, האט פֿילעאַס פֿאָגג געזאגט רוהיג.

— וויפֿיעל פּאסאזשירען זייט איהר?

— פֿיער.

— און איהר ווילט מיר צאהלען צוויי טויזענד דאללאר פֿאר יעדען פּאַסאזשיר?

— יא, בארעס געלד און פֿאראוים בעצאהלט.

אנדריו ספּידי האט זיך אנגעהויבען צו קראצען אין קאפּ, גלייך וויא ער האט געוואלט זיך אויסרייסען דיא האר. אכט טויזענד דאללאר איז אַ שעהנעס געלד. ער האט זעהר פֿיינט געהאט פּאסאזשירען, אבער פֿאר אכט טויזענד דאָלאר מעג מען זיך שוין אַ מאל אַ ביסעל צודריקען. ניט אלע טאג טרעפֿט מען פּאסאזשירען, וואס צאהלען צו צוויי טויזענד דאללאר פֿאר אַ רייזע פֿון ניו יארק קיין באָרדאָ.

מיסטער ספּידי האט געטראכט, געקלערט און געפֿונען, אז אכט טויזענד דאלאר טאר מען ניט אוועקמאכען מיט דער האנד.

— יעצט איז אכט אוהר, האט מיסטער ספּידי ענדליך געזאגט. פּונקט ניין אוהר פֿאהר איך ארוים. — וועלען אייערע פּאסאזשירען קענען זיין אויפֿ'ן דעק אום ניין אוהר?

— פּונקט ניין אוהר וועלען מיר אלע זיין אויפֿ'ן דעק פֿון דער „הענריעטע", האט פֿילעאַס פֿאָגג געענטפֿערט רוהיג.

מיט דיעזע ווערטער איז ער אראפּגעגאנגען פֿון'ם שטריק לייטער, האט זיך אויפֿגעזעצט אויפֿ'ן באָאָט און איז צוגעפֿאהרען צום דאק. דארט האט אויף איהם געווארט זיין קאַרעטע. ער האט געהייסען פֿאהרען צום טרעמאנט האטעל.

דארט האט ער געהייסען אַאודאַ און פּאספּארטו, זיי זאלען זיך באלד אויפֿזעצען אויף דער קארעטע.

— ווילט איה‍ אויך פֿאהרען מיט אונז, הערר פֿיקס? האט ער געפֿרעגט דעם דעטעקטיוו. איך האב איבערגעלאזען אַ פּלאַץ פֿאר אייך.

פֿיקס האט בעטראַכט פֿילעאַס פֿאָגג מיט שטוינען. ער האט יעצט ווירקליך ניט געוואוסט, וואס צו דענקען פֿון איהם. איז דאס אַזאַ געשיקטער „ייינבּ‍לער, אַזאַ דורכגעטריעבענער באנק רויבער, אז ער איז ווירקליך אים שטאנד

אפצונאררען דעם בעסטען דעטעקטיוו, אדער איז דאס גאר אן עהרליכער, גראָס־מוטהיגער מענש, וועלכער איז בערייט צו העלפען יעדען, ווען ער קען נור.

— איך דאנק אייך זעהר, הערר פאָגג, האט ער געזאגט. איך בין געצוואונגען אנצונעהמען אייער גאסטפריינדשאפט.

— אלזא, שנעל אין דער קארעטע! מיר האבען זעהר וועניג צייט, האט פילעאַס פאָגג געזאגט. אין אַ שטונדע ארום פאהרען מיר ארוים קיין אייראָפא.

אלע האבען זיך אויפגעזעצט און זיינען אוועקגעפאהרען. אויפ'ן וועג האט זיך אין פיקס'ן אויסגעהאַפט דער דעטעקטיוו.

— ער איז אַ באנק רויבער, האט ער זיך געטראכט. עס קען גאר אנדערש ניט זיין. איך גלויב, אז ער פאהרט גאר ניט קיין ענגלאנד. — דאס וועט זיין דיא פראָבע: האט ער גענומען אַ שיף קיין ענגלאנד, איז עס אַ בעוויז, אַז ער איז ניט קיין באנק רויבער. האט ער אבער גענומען אַ שיף אין אנאנדער לאנד, ניט קיין ענגלאַנד, איז עס אַ זיכערעס בעוויז, אַז ער איז אַ רויבער און אַנטלויפט ערגעץ. דיא ערשטע זאַך, וואָס איך וועל האבען צו טהאָן אויפ'ן שיף, איז צו פרעגען דעם שיפס קאַפיטאַן, וואוהין זיין שיף געהט.

אום ניין אוהר זיינען אלע פיער געוועז אויפ'ן דעק פון דער „הענריעטע".

פילעאַס פאָגג האט ארויסגענומען אַ פעקעל ענגלישע באנק נאטען און האט בעצאהלט דעם שיפס קאפיטאן אכט טויזענד דאללאר.

פאַספאַרטו איז אויפגעשפרונגען, ווען ער האט דערהערט, וויא טהייער עס קאסט דיעזע רייזע. ער איז ארומגעלאפען אויפ'ן שיף זעהן, אויב דיא ברעטער זיינען ניט פון גאלד, ווען מען צאהלט צוויי טויזענד דאללאר פאַר אַ פאַסאַזשיר.

קוים איז פיקס ארויפגעקומען אויפ'ן דעק, האט ער געפרעגט אַ מאטראָז, וואוהין דאס שיף געהט.

— קיין באָרדאָ, האט דער מאטראז געענטפערט.

— דאן איז ער אַ באנק רויבער, האט זיך פיקס געטראכט. ער פערשווענדעט דאס געלד, וואס ער האט אוועקגערויבט פון דער באַנק אַף ענגלאנד! — אנדערש קען עס גאר ניט זיין. וויא אזוי קען עס אַ מענש צאהלען צו צוויי טויזענד דאללאר פאר אַ פאסאזשיר פון ניו יארק קיין באָרדאָ? דיא בעסטע שיפען נעהמען ניט מעהר, וויא הונדערט דאללאר פאר אַ פאַסאַזשיר ערשטער קלאסע. שאַדע! דיא באנק אַף ענגלאנד פערליערט איהר געלד אומזיסט!

33טעם קאפיטעל.

פילעאַס פאָגג ווייזט, אז ער איז אַ העלד און וויס, וואס ער טהוט.

דער שיפס קאפיטאן ספידי האט געהאלטען ווארט. קוים זיינען זיינע פאַסאַזשירען געוועז אויפ'ן דעק, האט ער באלד געגעבען אַ בעפעהל צו זיינע מאטראָזען, זיי זאלען אויפהייבען דעם אַנקער און זאלען ארויספאהרען פון דער בוכטע פון ניו יארק.

דיא מאטראזען האבען אויפגעהייבען דעם אַנקער, דיא מאשין האט אנגע־

הויבען צו פייפען אום אבשיעד צו נעהמען פון דער גרעססער און רייפסטער האנדעלס שטאדט אין גאנץ אמעריקא.

פאספארטו איז געווען זעהר אונצופריעדען, וואס ער האט גאר נישט געזעהן פון ניו יארק. עס איז ווירקליך א הארצוועהטאג צו מאכען א רייזע ארום דיא וועלט, צו זיין אין אזא שטאדט, וויא ניו יארק, דיא דריטע גרעססטע שטאדט אין דער וועלט און זיא נים צו זעהן! פאספארטו האט געוואוסט, אז דיא גרעסטע שטאדט אין דער וועלט איז לאנדאן. דיא צווייטע שטאדט נאך לאנדאן איז פאריז; דיא דריטע שטאדט נאך לאנדאן איז ניו יארק.

ער איז געשטאנען אויפ'ן דעק פון דער „הענריעטע" און האט בעטראכט דיא זעלטען שעהנע און איבערראשענדע סצענע, וועלכע דער פארט פון ניו יארק שטעלט פאר. צעהנדליגער פעררי'ס רווישען מיט זייערע גרויסע רעדער אין דיא שטילע וואסערן פון'ם טייך הודזאן, וואו זיי מישען זיך אוים מיט דיא געזאלצענע וועלען (כוואליעס) פון'ם אטלאנטישען וועלט מעער. הונדערטער שיפען, בארקען, סקונער און קליינע שלעפ-דאמפפער פליעהן ארום אין אלע זייטען, שניידען דורך דיא וואסערן, רווישען, פייפען און קרעכצען.

איבערן פארט פון ניו יארק הערשט א בעשטענדיגער ליארם, געשריי און געפייפעריי. — דאס איז א געשריי פון זיעג און טריאומף. דער מענש האט געזיעגט איבער דיא נאטור!

פאספארטו איז געשטאנען און האט בעוואונדערט דיא ריעזען שטאדט — ניו יארק, פון וועלכער ער האט געקענט זעהן נור א גאנץ קליינעם טהייל. ער האט געזעהן דעם בעריהמטען קעסל גארדען, וואו אלע עמיגראנטען מוזען אנקומען און פערשרייבען זייערע נעמען. אויפ'ן קעסל גארדען האט געוועהט אין דער הויך דיא אמעריקאנישע פאהן מיט איהרע ווייסע און רויטע פאסען, מיט איהרע שטערן אויף א בלויען פאן. ער האט געזעהן דעם באטערי פליים, וואו דאס לעבען פון דער גרויסער שטאדט רווישט, קאכט און זיעדעט, וויא אין א קעסעל.

אזוי וויא ער איז אזוי געשטאנען און האט בעוואונדערט דיא הויפט שטאדט פון דער נייער וועלט, איז צו איהם צוגעקומען א ניעדעריגער מאן מיט א פאר ברילען אויף דער נאז. דאס איז געווען דער ערשטער און איינציגער אפיציער אויף דער „הענריעטע".

— יונגער מאן, איהר בעוואונדערט דיעזע גרויסע שטאדט, האט ער איהם געזאגט, וויא וועט איהר זיך ערשט וואונדערן, ווען מען זאל אייך דערצעהלען, אז ערשט גאר נים לאנג, מיט צוויי הונדערט און זעכציג יאהר צוריק דאס הייסט אין 1612 איז אויפ'ן ארט פון קעסל גארדען געשטאנען א הילצערנע שטוב און ארום שטוב איז געווען א פארקען פון גראבע קלעצער. דאס האבען דיא האלענדער געבויט צום ערשטען.

— דיא האלענדער? האט פאספארטו געפרעגט. וויא קומען דיא האלענדער קיין ניו יארק?

— איך זעה, אז איהר קענט ניט דיא געשיכטע פון ניו יארק, האט דער אפיציער געענטפערט. אין 1607 האט א האלענדער שיפס קאפיטאן מיט'ן נאמען הענרי הודזאן ענטדעקט דיעזעס לאנד און דיעזען טייך. דער טייך טראגט זיין נאמען — הודזאן — ביז אויף היינטיגען טאג. אין 1612, אלזא פונקט מיט צוויי הונדערט און זעכציג יאהר צוריק, האבען דיא האלענדער אויסגעבויט א פעסטונג אויף דעם ארט, וואו עס שטעהט היינט דער קעסל גארדען. דיא גאנצע פעסטונג איז געווען איין שטוב, געבויט פון גראבע און שטארקע קלעצער. ארום דיעזעס הויז האבען זיי געמאכט א גרויסען גארטען.

— פיעללייכט הייסט עס דערפאר קעסל גארדען? האט פאספארטו גע־פרעגט. — קעסל הייסט א שלאס, א פעסטונג, און גארדען הייסט א גארטען?

— געוויס! מיין אונבעקאנטער פריינד. דער קעסל גארדען איז געווען דאס קליינע קערנדעל, פון וועלכען עס וואקסט אויס א גרויסער בוים. פון דעם איינ־ציגען הויז אין קעסל גארדען איז אויסגעוואקסען דאס גרויסע ניו יארק מיט זיינע מיליאנען איינוואינער, מיט זיינע טויזענדער פאבריקען, מיט זיינע הונדערטער באנק הייזער.

— דאס האב איך ניט געוואוסט, האט זיך ניט געשעהמט אויסצוזאגען פאספארטו. איך וואלט קיין מאל ניט געגלויבט, אז אין אזא קורצע צייט זאל אויסוואקסען אזא גרויסע שטאדט.

— ניו יארק וואקסט מיט יעדען טאג, ריכטיגער געזאגט מיט יעדער שטונ־דע. ניו יארק איז נאך לאנדאן דער גרעסטער פארט אין דער וועלט. אין פארט פון ניו יארק געפינען זיך בעשטענדיג פון זעקס הונדערט ביז אכט הונדערט שיפען. אלע דיעזע שיפען ברענגען קיין ניו יארק דיא סחורות פון דער גאנצער וועלט און מענשען פון דער גאנצער וועלט.

דער אפיציער וואלט נאך גערעדט זעהר לאנג און וואלט איהם נאך גע־ווען דערצעהלט זעהר פיעל איבער ניו יארק, ווען דער קאפיטאן זאל איהם ניט געווען אוועקרופען.

יעדעס שיף געהט זעהר לאנגזאם, ווען עס געהט ארויס פון'ם פארט פון ניו יארק. מען מוז זיין זעהר פארזיכטיג, מען זאל זיך ניט אנשלאגען אן אנאנ־דער שיף. אלע מאטראזען זיינען דאן געוועהנליך זעהר בעשעפטיגט. דעם שיפס קאפיטאן ספידי האט עס פערדראסען, וואס זיין ערשטער אפיציער האט זיך געשטעלט רעדען מיט א פאסאזשיר.

דיא „הענריעטע" איז יעצט פארביינגעפאהרען פארט ווילליאמס אויף דער אינזעל מיט'ן נאמען גאווערנארס איילאנד. דארט שטעהן שטענדיג קאנאנען מיט דיא מיילער אפען און דראהען יעדען פיינד, וועלכער וויל צוקומען קיין ניו יארק. באלד האבען זיך געוויעזען דיא גרינע בערג פון סטייטען איילאנד, א גרויסע אינזעל אין דער בוכטע פון ניו יארק, וואו דיא רייכע קויפלייטע פון ניו יארק פערברענגען דעם הייסען זומער אין זייערע לופטיגע זומער פאלאצען.

אין א האלבע שטונדע ארום איז דיא „הענריעטע" פארביינגעפאהרען דיעס

גרויסען לייכט טורעם אויף סטייטען איילאנד, וועלכער ווייזט דיא שיפען, וועלבע קומען אן פון ווייט, וויא אזוי זיי זאלען ארייננפאהרען אין טייך הודזאן — אין בוכטע פון ניו יארק.

א גאנצען טאג האט מען נאך געקענט זעהן דיא גרויסע אינזעל, לאנג איילאנד, וואו עס געפינט זיך דיא גרויסע שטאדט ברוקלין און פיעלע אנדערע קלענערע שטעדט. יעדעס שיף, וואס קומט אן פון אייראפא אדער וואס געהט אוועק קיין אייראפא, מוז ארומפאהרען דיא אינזעל לאנג אליינד. דער אטלאנטישער וועלט מעער איז פול מיט שטיינער אין דיזער געגענד און דער שיפס קאפיטאן מוז זיין זעהר פארזיכטיג.

קוים איז דיא „הענריעטע" אוועקגעפאהרען פון לאנג איילאנד, האט זיא אנגעהויבען צו פאהרען זעהר שנעל קיין אסטען (מזרח) — קיין אייראפא. יעצט איז זיא שוין געווען אויפ'ן גרויסען, ברייטען און טיעפען וועלט מעער, וועלכער רוישט מיט זיינע בלוי וועללען (כוואליעס) צווישען אמעריקא און אייראפא.

דעם אנדערן טאג אום עלף אוהר אין דער פריה איז ארויפגעגאנגען א מאן אויפ'ן בריקעל, וואו דער שיפס קאפיטאן דארף שטעהן, און האט גענומען אין דער האנד דאס רעדעל — דעם רודער. דיא פאסאזשירען און דיא מאטראזען זיינען געווען ערשטוינט און איבערראשט, ווען זיי האבען דערזעהן, אז דער מאן, וועלכער פיהרט יעצט דאס שיף, איז ניט דער שיפס קאפיטאן ספידי, זאנדערן — פילעאס פאגג.

וואו איז אלזא געווען דער שיפס קאפיטאן ספידי? — ער איז געלעגען פערשלאסען אין זיין קאיוטע, האט געשריען, געליארעמט, זיך געבייזערט, געריסען דיא טהיר און געשאלטען דיא גאנצע וועלט, בעזאנדערס אבער פילעאס פאגג.

וואס איז דען געשעהן איבער נאכט? וויא קומט עס, וואס דער שיפס קאפיטאן ליעגט יעצט פערשפארט אין זיין קאיוטע, וויא א געפאנגענער? וועט געוויס יעדער לעזער פרעגען. — גאנץ איינפאך.

פילעאס פאגג האט געדארפט פאהרען קיין ליווערפול. דער שיפס קאפיטאן האט אויף קיין פאל ניט געוואלט פאהרען קיין ליווערפול, נור קיין בארדא. פילעאס פאגג האט איינגעווילינגט צו פאהרען קיין בארדא. קוים אבער איז ער געווען אויפ'ן שיף, האט ער אנגעהייבען צו טהיילען באנק נאטען צווישען דיא מאטראזען, דעם מאשיניסט, דיא הייצער און אלע מענשען, וואס זיינען געווען אויפ'ן שיף.

קאפיטאן ספידי איז געווען א שטרענגער שיפס קאפיטאן. זיינע מאטראזען זיינען מיט איהם געווען זעהר אונצופריעדען, ווייל ער פלעגט זיי זעהר שלעכט בעהאנדלען. איבער נאכט האט פילעאס פאגג איבערגעקויפט אלע מאטראזען פון דער „הענריעטע". ווען דער שיפס קאפיטאן האט זיך געלעגט שלאפען אין דער פריה, האט פילעאס פאגג געהייסען פערשליעסען זיין קאיוטע און ער אליין איז צוגעגאנגען צום רעדעל און האט אויסגעדרעהט דיא „הענריעטע" אויפ'ן וועג קיין ליווערפול.

דער ערשטער אָפיציער און דיא מאַטראָזען האבען געזעהן מיט שטוינען און בעוואונדערונג, אז פילעאַס פאָגג קען רעגיערן אַ שיף. ער האט זיא געקי־רעוועט און געפיהרט, וויא אַ טיכטיגער אלטער שיפס קאפיטאַן.

אַאודא איז געוועזן זעהר אונרוהיג. איהר איז עס געווען העכסט אונאנגע־נעהם, וואס פילעאַס פאָגג האט פערשפאַרט דעם שיפס קאפיטאַן און וויל איהם צווינגען, ער זאל פאהרען, וואוהין יענער וויל ניט.

פיקס איז געוועזן אויסער זיך. יעצט האט ער זיך איבערצייגט, אַז פילעאַס פאָגג איז אַ שרעקליכער רויבער, וועלכער איז אויף אלעס פעהיג.

— ער וויל אוועקרויבען ביים ארימען שיפס קאפיטאַן זיין שיף, האט ער געזאגט צו זיך אליין. ער וועט געוויס טייטען דעם שיפס קאפיטאן און זיך אוועק־פאהרען מיט זיין שיף.

נור פאַספאַרטו איז געוועזן צופריעדען, וואס פילעאַס פאָגג האט אזוי אפ־געטהאן דעם שיפס קאַפיטאַן.

— בראַוואָ! בראַוואָ! האט ער אויסגערופען יעדעס מאל, וואס ער האט געזעהן, וויא פילעאַס פאָגג דרעהט דאס רעדעל פון דער „הענריעטע“.

דיא ערשטע זאַך, וואס פילעאַס פאָגג האט געוואלט וויסען, איז געווען וויא שנעל געהט דיא „הענריעטע“. דאס איז געווען זעהר אַ וויכטיגע פראַגע.

פון ניו יארק קיין ליווערפול איז דריי טויזענד מייל. ווען דיא „הענריעטע“ וועט געהן פופצעהן מייל אין אַ שטונדע, וועט ער אין ניין טעג קענען קומען קיין ליווערפול. דאס הייסט, דעם 21טען דעצעמבער אין דער פריה וועט ער זיין אין ליווערפול. דאן קען ער ביז אבענד זיין אין לאנדאן און געווינען זיין וועטע.

פילעאַס פאָגג האט זעהר גוט געוואוסט, אז ער האט ריסקירט זעהר פיעל דערמיט, וואס ער האט פערשלאסען דעם שיפס קאפיטאן אין זיין קאַיוטע. דיא געזעצע פון אלע לענדער בעשטראפען זעהר הארט פאר אזא פערברעכען אויף׳ן מעער. מאַכען אַ רעוואלוציאן אויף׳ן מעער, אויפרייצען דיא מאטראזען געגען זייער שיפס קאפיטאן, צונעהמען ביי איהם זיין שיף, איז איינע פון דיא גרעסטע פערברעכען געגען דיא געזעצע פאר שיפען און מאטראזען.

דאס האט אבער געוואוסט נור פילעאַס פאָגג און דער דעטעקטיוו פיקס. פאַספאַרטו האט דיא גאנצע געשיכטע געמאַכט שפאַס. ער איז געווען העכסט צופריעדען, וואס פילעאַס פאָגג האט אפגעטהאן דעם שיפס קאפיטאן ספידי אַזא שטיקעל.

דיא ערשטע צוויי טעג איז אלעס געגאנגען נאך וואונש. דער ווינד איז געווען גינסטיג. פילעאַס פאָגג אלס שיפס קאפיטאן האט געהייסען אויפציעהען אלע זעגעל און דיא „הענריעטע“ איז געפלויגען מיט פולען דאמפף און מיט אלע איהרע זעגעל קיין אסטען (מזרח) — קיין איירא‌פא.

פאַספאַרטו איז באלד געווארען אַ גוטער פריינד מיט אלע מאטראזען. ער האט געשפאסט מיט זיי, האט זיי געוויעזען זיינע קונסטשטיקע פון צירק, האט

געטרונקען מיט זיי צוזאמען און איז באלד געווארען דער ליעבלינג פון זיי אלעמען. ער האט געבעטען יעדען בעזונדער, זיי זאלען טהאן אלעס מעגליכע, אז דיא „הענריעטע“ זאל געהן שנעלער און זאל אנקומען פונקט צור צייט אין ליווערפול.

דער ארימער פאספארטו האט ניט געוואוסט, אז ווען זיי קומען אן גלייך קיין ליווערפול און דער שיפס קאפיטאן מעלדעט דער פאליציי, וואס מען האט געגען איהם געטהאן אויפ'ן וועג, וועט מען פילעאס פאגג ארעסטירען אלס פיראט — זעע רויבער —. דיא ענג־לישע געזעצע בעשטראפען א פיראט מיט'ן טויט. קוים זיינען דא בעווייזע, אז א מענש האט געוואלט רויבען א שיף אין דער צייט, וואס ער איז געווען אויפ'ן מעער, קומט איהם אויפצוהענגען.

דאס האט דער פרעהליכער פראנצויז ניט געוואוסט. ער פלעגט זיך אפט בעגעגענען מיט'ן דעטעקטיוו פיקס, פלעגט אבער מיט איהם ניט וועלען רעדען. ער פלעגט איהם זאגאר אויסמיידען, ער האט גאר ניט געוואלט איהם בעגעגענען.

פיקס האט אלעס געזעהן און אלעס פערשטאנען אויף זיין ארט. ער האט זיך יעצט איבערצייגט, אז פאספארטו איז אזא גנב און אזא רויבער, וויא פילעאס פאגג. זיי האבעןביידע צוזאמען בערויבט דיא באנק אף ענגלאנד און יעצט האבען זיי ביידע צוזאמען בערויבט דעם שיפס קאפיטאן פון דער „הענריעטע“. זיי האבען ביי איהם צוגענומען זיין שיף און פאהרען יעצט אין אויסטראליען, וואו זיי וועלען ווערן עפענטליך זעע רויבער.

פיקס האט אנגעהויבען צו ציטערן. פאספארטו ווייס דאך, ווער ער איז. קוים וועלען זיי קומען אין ווילדע געגענדען, וועלען זיי איהם ארייגווארפען אין וואסער אריין. וואס טויג זיי א דעטעקטיוו אויף א פיראטען שיף?

דער שיפס קאפיטאן ספידי איז נאך אלץ געווען פערשפארט אין זיין קאיוטע. פאספארטו האט געהאט אן ארבייט צו ברענגען איהם דריי מאל אין טאג עסען און טרינקען. יעדעס מאל, ווען פאספארטו פלעגט צוקומען צו איהם, פלעגט דער שיפס קאפיטאן אנהייבען צו זידלען זיך, צו שילטען און צו דראהען, אז ער וועט זיי אלעמען ארייגווארפען אין מעער.

דיא „הענריעטע“ איז אונטערדעסען געגאנגען איהר וועג. זיא איז פארביי־געפאהרען גיט ווייט פון דער גרויסער אינזעל „ניו פונדלענד“. פון דארט ביז ליווערפול ליעגט א גרויסע שטרעקע וואסער, אין וועלכער עס אין ערגענץ ניטא, וואו זיך אפצושטעלען.

דיעזע געגענד אין מעער איז בעקאנט אלס זעהר א געפעהרליכע, בעזאנ־דערס אין ווינטער צייט. זעהר אפט קומען דארט פאר שטורמווינדען, געדיכטע נעבעל, צומאל בעגעגענט מען דארט אייז בערג, וועלכע מען מוז אויסווייכען. אין יענער געגענד מוז א טיכטיגער און געשיקטער שיפס קאפיטאן פיהרען א שיף.

אונזערע רייזענדע זיינען באלד געוואהר געווארען, אין וואס פאר א געפעהרליכע געגענד זיי פאהרען. דעם 13טען דעצעמבער איז דיא לופט געווא־רען קעלטער און קעלטער. עס האט זיך אויפגעהויבען א קאלטער ווינד און עס

האט אנגעהויבען צו שנעען. דעם 14טען דעצעמבער אין דער פריה איז דיא גאנצע דעק פון דער „הענריעטע“ געווען בעדעקט מיט שנעע. דאס וואסער איז פערפרארען געווארען און פון דיא אייבערשטע קאיוטעס זיינען אראפגעהאנגען צעפלעך אייז.

דער ווינד איז געווארען שטארקער און שטארקער. פילעאס פאגג איז גע־ווען געצוואונגען איינצוציעהען דיא זעגעל. דער ווינד האט געקענט פערטראגען דיא „הענריעטע“ זייער גאנץ ווייט פון איהר וועג. אזוי וויא פילעאס פאגג האט אבער דאך געוואלט פאהרען שנעלער, האט ער געהייסען שטארק הייצען אונטערן קעסעל און טרייבען דיא „הענריעטע“ מיט פולען דאמפף.

דעם 15טען דעצעמבער האט אויסגעבראכען א שטורמווינד. דיא וועללען (כוואליעס) זיינען געגאנגען אזוי הויך, אז זיי האבען זעהר אפט אפגעוואשען אלעס, וואס האט זיך געפונען אויפ'ן דעק. דיא „הענריעטע“ האט ניט געקענט געהן מיט פולען דאמפף. ווער עס האט בייגעוואינט א גרויסען שטורמווינד אויף א שיף, דער ווייס, וויא געפעהרליך עס איז צו טרייבען א שיף מיט פולען דאמפף אין א שטורם.

דער דאמפף שטויסט דיא רעדער און טרייבט זיי פארווערטס, דיא כוואליעס לויפען אן מיט א שרעקליכע קראפט און טרייבען זיי צוריק. דורך דעם צוזאמענ־שטויס פון אזעלכע צוויי פערשידענע קרעפטע קען א מאל צובראכען ווערן דער רודער אדער דער וואלל, פראפעלער, וועלכער טרייבט דיא גאנצע שיף.

דאס איז דיא אורזאכע, פאר וואס יעדעס שיף האלט איין דעם דאמפף אין דער צייט פון א שטורם. דאמאלסט הערשט דער ווינד. איהם מוז מען פאלגען. —

פילעאס פאגג איז געווען א תמטינער שיפס קאפיטאן. ער האט געוואוסט, וויא אזוי צו רעגיערן א שיף. דיא גאנצע צייט, וואס דער שטורם האט געדויערט, האט ער ניט אפגעטרעטען פונ'ם רעדעל, גלייך וויא ער וואלט געווען צוגעבונדען צו איהם. ער האט זיך געשפיעלט מיט דיא וועללען. קוים זיינען אנגעקומען גרויסע און שרעקליכע כוואליעס, האט ער ארויפגעפיהרט דיא „הענריעטע“ אויף זייער ברייטען מיט שוים בעדעקטען רוקען.

וואלט דער ווינד געבלאזען פון אמעריקא קיין איירא‌פא, וואלט פילעאס פאגג געווען אויפגעצויגען אלע זעגעל און וואלט געדאנקט דעם שטורמווינד, וועלכער וואלט איהם געהאלפען קומען שנעלער קיין ליווערפול. דאס אונגליק אבער איז געווען, וואס דער ווינד האט געבלאזען פון איירא‌פא קיין אמעריקא. דיא זעגעל האבען דא גאר ניט געקענט העלפען. פילעאס פאגג האט זיך געמוזט פערלאזען נור אויפ'ן דאמפף.

דעם 16טען דעצעמבער האט פילעאס פאגג אויסגערעכענט, אז ער איז איינגעפאהרען העלפט וועג. ער איז אין גאנצען פופצעהן הונדערט מייל פון ליווערפול. היינט איז דער פינף און זיעבציגסטער טאג, זייט ער איז ארויסגעפאה־רען פון לאנדאן. אלזא האט ער נאך פינף טעג צו פאהרען. אין זומער צייט וואלט

ער געוועזן זיכער, אז ער וועט אנקומען פונקט צור צייט. אים ווינטער אבער איז עס א פראגע. — אים ווינטער פאהרט מען ניט אזוי שנעל, וויא אים זומער.

דאס ערגסטע בין איך שוין איבערגעקומען, האט ער געזאגט צו זיך אליין. דיא ערגסטע געגענד בין איך שוין אריבערגעפאהרען. יעצט דארף איך נור טרייבען דיא „הענריעטע" מיט פולען דאמפף און איך וועל אנקומען פונקט צור צייט.

דער שטורם איז געווארען שטילער. פילעאס פאגג האט געהייסען דעם מאשיניסט הייצען אונטערן קעסעל, וויפיעל ער וועט קענען און טרייבען דיא „הענריעטע" זא שנעל. וויא ער וועט נור קענען.

קוים האט ער געגעבען דיעזען בעפעהל, איז דער מאשיניסט ארויפגעקומען צו איהם צום רעדעל און האט עפעס אנגעהויבען מיט איהם צו רעדען.

פאספארטו האט געזעהן, וויא זיין הערר רעדט עפעס זעהר ערנסט מיטן מאשיניסט און ער האט געפיהלט, אז ניט אלעס איז אין ארדנונג. ער האט זעהר געוואלט הערן, וואס זיי רעדען און האט זיך ארומגעדרעהט ארום רעדעל. אלעס וואס זיי האבען גערעדט, האט ער ניט געקענט הערן, ער האט נור אויפגעחאפט עטליכע ווערטער. ער האט געהערט, וויא פילעאס פאגג האט געפרעגט דעם מאשיניסט:

— זייט איהר זיכער, אז עס איז אזוי?

— געוויס, בין איך זיכער, האט דער מאשיניסט געענטפערט. ווען מיר זיינען ארויסגעפאהרען פון ניו יארק, האבען מיר געהאט נור אזוי פיעל קוילען אויפן שיף, אז עס וואלט געווען גענוג צו פאהרען לאנגזאם פון ניו יארק קיין בארדא. מיר האבען פעסט גערעכענט, אז מיר וועלען געברויכען דיא זעגעל. אויף ליווערפול האבען מיר גאר ניט גערעכענט. יעצט פאהרען מיר אבער קיין ליווערפול און מיר פאהרען נאך מיט פולען דאמפף. מיר האבען געהייצט אין אלע אייוועגס. זעלבסטפערשטענדליך, אז דיא קוילען לאזען זיך אויס.

— איך מוז מיך איבערלעגען, האט פילעאס פאגג געענטפערט גאנץ רוהיג.

פאספארטו האט שוין יעצט אלעס געוואוסט. — עס האט זיך אויסגעלאזט דער פארראטה (זאפאס) פון קוילען אויף דער „הענריעטע". — וואס טהוט מען יעצט? אהן קוילען זיינען זיי פערלארען!

פאספארטו אבער איז געוועזן שטארק פערגלויבט אין פילעאס פאגג.

— ער וועט שוין געפינען א מיטעל, וויא אזוי צו הייצען דיא קעסעל פונ'ם שיף, האט ער געזאגט צו זיך אליין.

אזוי וויא ער איז אזוי ארומגעגאנגען פערטיעפט אין זיינע געדאנקען, וויא אזוי פילעאס פאגג וועט אויסגעפינען א מיטעל צו טרייבען דאס שיף, האט ער בעגעגענט דעם דעטעקטיוו פיקס.

— ווייסט איהר הערר פיקס, אז מיר האבען זעהר ווענוג קוילען אויפן שיף? האט זיך פאספארטו ניט געקענט איינהאלטען און האט געפרעגט דעם דעטעקטיוו.

פיקס האט געטראכט איינינע אייגענבליקע, דאן האט ער זיך אומגעקעהרט צו פאספארטו און האט איהם צוריקגעפרעגט:

— נו? גלויבט איהר נאך אלץ, אז מיר פאהרען קיין ליווערפול?

— געווים! האט פאספארטו אויסגערופען. אנדערש קען עס גאר ניט זיין!

— דוא ביסט אן עזעל! האט פיקס געזאגט און איז אוועקגעגאנגען פון איהם.

פאספארטו האט צונויפגעלעגט דיא הענד אין שרעקליכע פויסטען און האט געוואלט בעווייזען דעם דעטעקטיוו, אז ער איז ניט קיין עזעל. ער האט זעהר גוט געוואוסט, אז דער בעסטער בעוויז אין אזא פאל זיינען גוטע עטליכע טרוקענע קלעפ. אזא בעוויז מוז מען גלויבען. זאגאר פיעלע פילאזאפען האט מען איבער־ציינגט דורך אזעלכע בעווייזע, אז זייער פילאזאפיע איז פאלש.

פיקס האט ווירקליך מורא געהאט פאר אזעלכע בעווייזע און האט זיך בעהאלטען ערגעץ אין א קאיוטע. פאספארטו, האט זיך ארומגעדרעהט אויפ'ן דעק און האט פון צייט צו צייט געקוקט אויף פילעאס פאגג. ער האט געוואלט וויסען, וואס פילעאס פאגג וועט טהאן אין אזא פאל.

עס זיינען פערגאנגען א פאר שטונדען. פלוצלונג האט איהם פילעאס פאגג צוגערופען צו זיך.

— געה און זאג דעם מאשיניסט, ער זאל הייצען, וויפיעל ער קען און זאל טרייבען דאס שיף מיט פולען דאמפף, האט ער איהם געזאגט.

פאספארטו איז באלד אראפגעגאנגען אין דער מאשינען אבטהיילונג און האט איבערגעגעבען דעם מאשיניסט פילעאס פאגג'ס בעפעהל.

אין איינינע מינוטען ארום האט זיך פונ'ם קוימען פון דער „הענריעטע“ אויפגעהויבען א דיקער, שווארצער רויך. דער מאשיניסט האט פינקטליך אויס־געפאלגט פילעאס פאגג'ס בעפעהל.

שנעלער און שנעלער איז געפלויגען דיא „הענריעטע“ אויף דיא קאלטע וואסערן פונ'ם אטלאנטישען וועלט מעער. דעם 18טען דעצעמבער האט דער מאשיניסט געשיקט זאגען פילעאס פאגג, אז היינט הייצט ער מיט'ן לעצטען ביסעל קוילען, וואס ער האט. ער וועט נאך האבען קוילען פיעללייכט ביז מיטאג.

— פאספארטו! האט פילעאס פאגג גערופען. געה און זאג דעם מאשיניסט, ער זאל ניט לאזען אויסגעהן דעם פייער און זאל אריינווארפען אונטערן קעסעל דאס לעצטע ביסעל קוילען.

פאספארטו איז אוועקגעגאנגען און האט איבערגעגעבען דעם מאשיניסט, וואס מען האט איהם געהייסען.

פילעאס פאגג האט ארויסגענומען זיין נאטיץ בוך און האט אנגעהויבען צו רעכענען. ער האט גערעכענט א לאנגע צייט, האט געשריעבען און געמעקט, ביז זיין רעכנונג האט געשטימט. ווען ער האט געענדיגט זיין רעכנונג, האט ער צוגערופען פאספארטו און האט איהם געזאגט:

— נא דיר דעם שליעסעל, געה און ברענג מיר דעם שיפס קאפיטאאן, מיסטער ספידי.

פאספארטו האט געמאכט אַ זויערע מינע, גלייך וויא מען וואלט איהם געהייסען געהן ארויסלאזען אַ טיגער פון זיין שטייג.

— איך וועל האבען צו טהאן מיט אַ וואהנזיניגען, האט ער געזאגט צו זיך אליין.

דערנאך איז ער געגאנגען, האט אויפגעשלאסען דעם קאפיטאנס קאיוטע און האט איהם געזאגט:

— מיסטער ספידי, העררע פילעאס פאגג וויל מיט אייך עפעס רעדען.

קוים האט ער ארויסגעזאגט דיזע ווערטער, איז דער שיפס קאפיטאן ארויסגעלאפען פון זיין קאיוטע, וויא אַ באמבע פון אַ שארף געלאדענער קאנאנע. ער איז צוגעלאפען גלייך צו פילעאס פאגג און איז געבליעבען שטעהן פאר איהם, וויא אַ שרעקליכע דינאמיט באמבע, וועלכע קען יעדע מינוט פלאצען און פערניכטען אלעס.

— וואו זיינען מיר יעצט? האט דיא באמבע ארויסגעפלאצט.

וואלט קאפיטאן ספידי ווירקליך געהאט אַ רעוואלווער, אַ ביקס אדער אַ קאנאנע אין דיא הענד, וואלט ער געוויס געווען אויסגעשאסען אויף פילעאס פאגג.

— וואו זיינען מיר יעצט? האט ער געשריען נאך העכער, ווען פילעאס פאגג האט איהם אזוי גיך ניט געענטפערט.

— מיר זיינען יעצט זיעבען הונדערט און זיעבעציג מייל ווייט פון ליווערפול, האט פילעאס פאגג געענטפערט גאנץ רוהיג.

— רויבער! פיראט! האט קאפיטאן ספידי געשריען און האט געטאנצט, וויא אַ וואהנזיניגער.

— איך האב אייך געשיקט רופען, העדר ספידי, האט פילעאס פאגג געזאגט גאנץ געלאסען.

— מערדער! רויבער! זעע רויבער! האט זיך געקאכט קאפיטאן ספידי.

— איך וויל, איהר זאלט מיר פערקויפען אייער שיף.

— מיין שיף? איך וועל זיא אייך ניט פערקויפען פאר קיין געלד!

— איך בין געצוואונגען, איך זאל זיא פערברענען, האט פילעאס פאגג געזאגט קאלטבלוטיג.

— רויבער! מערדער! פערברענען מיין שיף?

— מיר האבען קיין הייצונג. איך בין געצוואונגען צו פערברענען דעם דעק און דיא אויבערשטע קאיוטען און הייצען מיט'ן האלץ.

קאפיטאן ספידי איז אונטערגעשפרונגען.

— פערברענען מיין שיף? — מערדער! ווייסט דוא, אז מיין שיף איז ווערטה ביז אין דיא פופציג טויזענד דאללאר?

— איך גיב אייך זעכציג טויזענד, האט פילעאס פאגג געזאגט רוהיג און

האט ארויסגענומען א פעקעל ענגלישע באנק נאטען, וועלכע ער האט איהם דערלאנגט.

קאפיטאן ספידי איז געבליעבען שטעהן, וויא פערשטיינערט. ער האט זעהר גוט געוואוסט, אז דיא „העגריעטע" איז ניט ווערטה קיין פערציג טויזענד דאללאר, ווען ער וויל זיא פערקויפען. יעצט גיט מען איהם זעכציג טויזענד! — א שעהנע סומע געלד!

יעדער אמעריקאנער ווערט ווייבער און פריינדליכער, ווען ער דערזעהט זעכציג טויזענד דאללאר. אזא סומע געלד זעהט מען ניט יעדען טאג. — דיא באמבע האט ניט געקענט פלאצען. פילעאס פאגג האט אויף איהר ארויפגעלעגט א נאסען פלאסטער.

— איהר קויפט נור דאס האלץ פון מיין שיף, דאס אייזען וועט געהערן צו מיר, האט ענדליך קאפיטאן ספידי געזאגט.

— איך דארף נור דאס האלץ, האט פילעאס פאגג געענטפערט. אלעס איבעריגע געהערט צו אייך.

— דאן פערקויף איך אייך דאס האלץ פון מיין שיף.

— אפגעמאכט? האט פילעאס פאגג געפרעגט.

— אפגעמאכט! האט קאפיטאן ספידי געענטפערט.

פילעאס פאגג האט איהם געגעבען דאס געלד. קאפיטאן ספידי האט גאנץ רוהיג איבערגעצעהלט, אויב עס איז ריכטיג דא זעכציג טויזענד דאללאר, האט אריינגעלעגט דאס געלד אין קעשענע און האט געוואלט אוועקגעהן. פילעאס פאגג האט איהם צוריקגעהאלטען.

פאספארטו און פיקס האבעןביידע געזעהן דיעזע סצענע. ביידע זיינען געוועזען בלייך, וויא קאלך און האבען געציטערט. פאספארטו האט עס פערדראסען, וואס עס קאסט זיין הערר אזוי פיעל געלד פון ניו יארק קיין ליווערפול. זיין הערר וועט ווירקליך געווינען פופציג טויזענד פונט, ער וועט אבער דערפון גאר ניט האבען. דיא רייזע וועט איהם קאסטען אזוי פיעל.

פיקס איז אויך געוועזען בלייך. ער האט זיך געטראכט:

— זעהט, וויא דער באנק רויבערווארפט ארום דאס געלד, וואס ער האט אנגערויבט פון דער באנק אף ענגלאנד!

ער האט קיין צייט ניט געהאט לאנג צו טראכטען, ווייל אין דיעזע מינוט האט פילעאס פאגג געזאגט צו קאפיטאן ספידי:

— מיין הערר! וואונדערט זיך ניט, וואס איך האב אזוי געהאנדעלט געגען אייך. איך האב קיין שלעכטעס ניט געמיינט און וויל אייך קיין שלעכטעס ניט טהאן. איך מוז זיין אין לאנדאן דעם 21טען דעצעמבער פונקט דריי פיערטעל נאך אכט אבענדס. איך וועל דערמיט געווינען פופציג טויזענד פונט סטערלינג. איך האב פערשפעטיגט דעם פאסט דאמפפער אין ניו יארק. איך האב אייך גע־בעטען, איהר זאלט מיך פיהרען קיין ליווערפול און איהר האט אויף קיין פאל

ניט געוואלט. איך בין געווען געצוואונגען צו האנדלען געגען אייך אַ ביסעל ניט ארענטליך.

— ביי דזשינגאָ! האט אויסגערופען קאַפּיטאַן ספּידי, איך וואלט זעהר גע-וואלט, איהר זאלט נאך אַ מאל האנדלען געגען מיר אזוי אונארענטליך! איך האב פערדיענט ביי אייך פערציג טויזענד דאלאר!

— זעהט איהר, אז איך בין ניט קיין מערדער און ניט קיין רויבער.

— איהר האט רעכט, קאפּיטאַן פאָגג, האט ספּידי געזאגט שוין גאַנץ פריינדליך. — ווייסט איהר, וויא איהר קומט מיר פאר?

— דאס ווייס איך ניט.

— עס קומט מיר פאר, אז איהר זייט אַ יענקי, אַן עכטער יענקי. — נור אַ יענקי קען מאכען אַזאַ קונסטשטיק, וויא איהר האט געמאכט מיט מיר.

מיסטער ספּידי איז געווען אַן עכטער אמעריקאנער און האט שטאלצירט מיט'ן נאמען יענקי. ער האט געמיינט, אז ער האט געזאגט פילעאַס פאָגג דעם גרעסטען קאמפּלימענט, ווען ער האט איהם גערופען יענקי.

— אלזא, געהערט דאס שיף יעצט צו מיר? האט פילעאַס פאָגג געפרעגט.

— געוויס! אלעס האלץ, וואס געפינט זיך אין שיף געהערט צו אייך. דאס אייזען אבער און דיא מאשינעריע געהערט מיר.

— אזוי האבען מיר אפגערעדט, האט פילעאַס פאָגג געזאגט ערנסט. — פאספּארטו! — פאספּארטו!

פאספּארטו איז צוגעקומען צו איהם.

— היים צוויי מאטראזען האקען דיא קאיוטען, דעם דעק, דיא ווענטלעך צווישען דיא קאיוטען און אלעס האלץ אויפ'ן שיף. דערמיט זאל מען הייצען אונטער דיא קעסלען.

אויפ'ן דעק פון דער „הענריעטע" איז געווארען פרעהליך. מען האט גע-האקט און געזעגט, וואו מען האט געפונען אַ ברעט, אַ קלאָץ, אַ שטיק האלץ און מען האט געווארפען צו דיא הייצערס.

— מיט פולען דאמפף! האט דער שיפס קאפּיטאַן פילעאס פאגג קאמאנ-דירט דעם מאשיניסט.

דעם אנדערן טאג האט מען אויסגעהאקט דיא זעגעל ביימער און זאגאר דאס בריקעל, וואו דער קאפּיטאַן שטעהט, און מען האט זיי אראפּגעווארפען אין קעללער, וואו דער קעסעל שטעהט. דיא „הענריעטע" איז געפלויגען מיט פולען דאמפף, אז דער קעסעל האט שיער ניט געפּלאצט.

פאספּארטו איז געשטאנען מיט עטליכע מאטראזען און האט געהאקט, געזעגט און געשפּאלטען דאס האלץ, אז אַן עכטער אמעריקאנער האלץ העקער וואלט זיך פאר איהם געדארפט שעהמען.

פילעאַס פאָגג איז געשטאנען ביים רעדעל און האט געפיהרט דאס שיף ער האט וועניג געדארפט דיא מאטראזען. זייער ארבייט איז יעצט געווען צו האקען האלץ, אַן ארבייט, וועלכע דיא מאטראזען האבען געטהאן מיט פערגניגען.

געגען אבענד איז פֿון דער „הענריעטע“ געבליעבען נור א בארקע. אלעס האלץ איז געווען פֿערברענט. עס איז שוין מעהר ניט געווען וואס צו האקען.— דער מאשיניסט האט געמעלדעט, אז ער האט נור האלץ אויף א פאר שטונדען.

צום גליק אבער האבען זיי אין דער צייט דערזעהן דעם גרויסען לייכט טהורעם פֿון קווינסטאון. מיסטער ספידי האט זיך אין גאנצען איבערגעבעטען מיט פֿילעאס פאגג. ער האט זאגאר געהאט מיטלייד מיט איהם. פֿון קווינסטאון קיין ליווערפול איז נאך ווייט. ער איז צוגעגאנגען צו פֿילעאס פאגג און האט איהם געזאגט:

— עס טהוט מיר זעהר לייד, קאפיטאן פאגג, אייך צו זאגען, אז עס געהט אייך ניט. ווייסט איהר, אז מיר זיינען ערשט לעבען קווינסטאון?

— אזוי? דאס איז קווינסטאון, וואו מיר זעהן דעם לייכט טהורעם?

— יא, דאס איז קווינסטאון.

— קענען מיר אריינפֿאהרען אין פארט פֿון קווינסטאון?

— מיט דריי שטונדען שפעטער, ווען דאס מעער וועט צוקומען אין דער צייט פֿון פֿלוט.

— אלזא, מוזען מיר ווארטען, האט פֿילעאס פאגג געזאגט גלייכגילטיג!

קאפיטאן ספידי האט ניט געזעהן, וויא פֿילעאס פאגגס געזיכט איז געווא-רען פֿרעהליכער, ווען ער האט דערהערט, אז ער איז ניט ווייט פֿון קווינסטאון. א נייע אידעע איז געקומען פֿילעאס פאגג אין קאפ, ווען ער האט דערהערט, אז ער קען נאך היינט ביי נאכט זיין אין קווינסטאון.

קווינסטאון איז א פארט שטאדט אין אירלאנד. אלע שיפֿען, וועלכע קומען אן פֿון אמעריקא, בלייבען שטעהן לעבען קווינסטאון און גיבען איבער דיא פאסט צו ענגלישע פאסט בעאמטע. דיא ענגלישע רעגיערונג האט עס אזוי איינ-געריכטעט, אז אין קווינסטאון שטעהט שטענדיג אנגעגרייט א פאסט צוג, וועלכער נעהמט אויף דיא פאסט און פֿיהרט זיא אוועק קיין דובלין, דיא הויפט שטאדט פֿון אירלאנד. אין דובלין לעגט מען אויף דיא פאסט אויף גאנץ קליינע, אבער זעהר שנעלע דאמפפֿשיפֿען, וועלכע ברענגען זיא קיין ליווערפול.

דער ענגלישער מיניסטער פֿון פאסטען און טעלעגראפֿען האט עס אזוי איינגעריכטעט, אז דיא פאסט קומט אן פֿון קווינסטאון קיין ליווערפול מיט צוועלף שטונדען פֿריהער פֿון דעם שנעלסטען דאמפפֿער, וועלכע האט איבער-געגעבען דיא פאסט אין קווינסטאון.

פֿילעאס פאגג איז געווען א מיטגליעד פֿון רעפֿארם קלוב. ער אליין איז געווען איינער פֿון דיא מיטגליעדער, וועלכע האבען געפֿאדערט, אז דיא רע-גיערונג זאל עס אזוי איינריכטען, אז דיא פאסט זאל אנקומען שנעלער. דיא רעגיערונג האט עס אנפֿאנגס ניט געוואלט, וויל עס קאסט איהר זעהר טהייער. זיא מוז האלטען מעהר מענשען און מעהר שיפֿען, פֿאר וועלכע זיא קריעגט ניט בעצאהלט. דער רעפֿארם קלוב האט עס אבער דורכגעזעצט און דיא רעגיערונג האט געמוזט נאכגעבען.

— ווען דיא פאסט קען אנקומען מיט צוועלף שטונדען פריהער פון'ם שנעלסטען דאמפפער, האט זיך פילעאַס פאָגג געטראכט. פאר וואס זאל איך מיך ניט בענוצען מיט דיעזע געלעגענהייט? ווען דיא „הענריעטע" זאל זאגאר געהן מיט פולען דאמפף, וועט זיא אנקומען קיין ליווערפול ערשט מארגען פאר נאכט. ווען איך פאהר אבער מיט דער פאסט, קען איך אנקומען קיין ליווערפול דעם 21טען דעצעמבער אום צוועלף אוהר אין דער פריה, דאן וועל איך נאך האבען גענוג צייט צו קומען קיין לאנדאן פונקט אכט אוהר אבענדס.

ער האט אזוי געטהאן. קוים איז דאס מעער צוגעקומען — עס האט זיך אנגעהויבען דיא פלוט, איז ער אריינגעפאהרען אין פארט פון קווינסטאאון. ווען דיא „הענריעטע" איז צוגעקומען צום דאק, האט פילעאַס פאָגג געדריקט דיא הענד פון קאפיטאן ספידי און איז אראפגעשפרונגען אויף'ם לאנד. מיסטער ספידי איז געוועז העכסט צופריעדען. מיט צוואנציג טויזענד דאללאר האט ער געקענט זעהר לייכט רעפארירען דיא „הענריעטע" און מאכען פון איהר נאך א בעסערע און שעהנערע שיף, וויא זיא איז פריהער געוועז.

פילעאַס פאָגג, אַאודאַ, פאספארטו און פיקס זיינען אראפגעגאנגען אין קווינסטאָאון און זיינען גלייך געפאהרען צום באהנהאף. פילעאַס פאָגג האט ריכטיג בערעכענט, עס איז געשטאנען אן עקסטרא צוג בערייט אפצוגעהן. ער מיט זיינע קאמעראדען האבען זיך באלד אויפגעזעצט אין אַ וואגאן.

פיקס האט זעהר געוואלט ארעסטירען פילעאַס פאָגג אין קווינסטאָאון. — אין ענגלאנד איז זעהר לייכט צו ארעסטירען אַ מענשען מיט אַ ווארראנט פון אן ענגלישען ריכטער. ער האט זיך אבער צוריקגעהאלטען. פאר וואס? ער האט עס אליין ניט געוואוסט. ער האט זיך יעצט איבערצייגט, אז פילעאַס פאָגג האט ניט געוואלט אוועקרויבען דיא „הענריעטע" פון'ם קאַפיטאן ספידי. ער האט אליין געזעהן, וויא ער האט איהם בעצאהלט מעהר, וויפיעל דאס שיף איז ווערט. — און דענאך האט ער ניט געקענט פערשטעהן, וויא עס קומט, וואס פילעאַס פאָגג ווארפט אזוי מיט געלד. ער האט אליין ניט געוואוסט, וואס ער זאל טהאן, ער האט זיך דאהער ענטשלאסען, ער זאל ווייטער פאהרען מיט איהם קיין ליווערפול.

דעם 21טען דעצעמבער גאנץ פריה איז דער צוג אנגעקומען קיין דובלין, דיא הויפט שטאדט פון אירלאנד. דארט האט זיך פילעאַס פאָגג מיט זיינע קאַמעראדען באלד אויפגעזעצט אויף איינעם פון דיא קליינע, שנעלע פאסט דאמפפער און איז געפאהרען קיין ליווערפול.

צוואנציג מינוטען נאך עלף אין דער פריה איז פילעאַס פאָגג מיט זיינע קאמעראדען אנגעקומען קיין ליווערפול. פון ליווערפול קיין לאנדאן געדויערט נור זעקס שטונדען מיט'ן באהן. אלזא, קען ער נאך היינט זיין אין לאנדאן אום זעקס אוהר. ער האט געוואונען זיין וועטע!

קוים אבער איז פילעאַס פאָגג ארויסגעגאנגען אויפ'ן דאק, איז פיקס צוגעקומען צו איהם, האט ארויפגעלעגט זיין האנד אויף פילעאַס פאָגג'ס פלייצע און האט איהם געפרעגט:

— זייט איהר ווירקליך פילעאס פאגג?

— איך בין פילעאס פאגג.

— דאן ארעסטיר איך אייך אים נאמען פון איהרער מאיעסטעט, דיא קע-ניגין! —

34טעס קאפיטעל.

פאספארטו ווערט אזוי בייז, אז ער שרייט אוים ווערטער, וועלכע לאזען זיך ניט איבערגעבען אין דרוק.

פיקס האט א ווינק געטהאן צו צוויי פאליסלייט, וועלכע זיינען באלד צו-געקומען, און האט זיי געוויזען דעם ווארראנט. דיא פאליסלייט האבען באלד גענומען פילעאס פאגג אונטערן ארים און האבען איהם אוועקגעפיהרט אין סטיישן הויז (פאליציי קווארטאל), וועלכעס געפינט זיך אויפ'ן דאק. לויט דיא געזעצע פון ענגלאנד האט מען איהם געדארפט איבערשיקען קיין לאנדאן אין א שווארצע קארעטע מיט אנדערע פערברעכער צוזאמען.

פאספארטו איז געוועזען אויסער זיך. ער האט געוואלט צושפרינגען צום דעטעקטיוו און איהם דערווארגען, אבער צוויי פאליסלייטע האבען איהם צוריק-געהאלטען און האבען איהם געגעבען צו פערשטעהן מיט וייערע קלאבס (א מארט שטעקען), אז ער דארף זיך ניט אריינמישען אין זאכען, וואס געהן איהם ניט אן.

דיא ארימע אאודא איז געשטאנען, וויא פערשטיינערט. זיא האט גאר ניט געוואוסט, וואס דא טהוט זיך. פאספארטו האט איהר דערצעהלט דיא גאנצע געשיכטע און האט דערביי געשאלטען און געזידלט אלע דעטעקטיוום, אלע פאליסלייט און אלע בענק פון דער וועלט.

— מיין העררר, מיין גוטער, עדעלער און גראסמוטהיגער העררר פילעאס פאגג איז א באנקרויבער? האט ער געשריעען אין דער הויך. דאס איז א ליגען! דאס איז א שווינדעל! דאס האבען געמאכט דיא מיטגליעדער פון רעפארם קלוב! זיי ווילען, אז ער זאל פערשפיעלען זיין וועטע. — זיי זיינען רויבער! זיי דארף מען ארעסטירען!

פאספארטו האט זיך געריסען ביים קאפ. פאר וואס האט ער ניט אויסגע-זאגט פילעאס פאגג, ווער פיקס איז און צו וואס פאר א צוועק ער פאהרט זיי נאך? פיעללייכט וואלט פילעאס פאגג בעוויעזען דעם דעטעקטיוו, אז ער האט א טעות? דאן וואלט עס ניט געוועזען געקומען דערצו. דאן וואלט פילעאס פאגג געוועזען געקומען פונקט צור צייט און וואלט געוואונען זיין וועטע.

אאודא האט געוויינט שטילערהייט. ווען זיא האט זיך גוט אויסגעוויינט און האט זיך עפעס בערוהיגט, איז זיא אריינגעגאנגען אין סטיישן הויז און האט זיך געפרעגט צום שעף פון דער פארט פאליציי. זיא האט איהם אלעס דערצעהלט און האט איהם געבעטען, ער זאל טעלעגראפירען קיין לאנדאן און זיך אנפרע-

גען, אויב פֿילעאַס פֿאָגג איז ווירקליך שולדיג. זיא האט איהם פֿערזיכערט, אז דא איז אַן אירטהום, אַ טעות.

— איז עס דען ניט אַ שאנדע, אז אין פֿרייען און געבילדעטען ענגלאנד זאל מען ארעסטירען אַ מענשען אומזיסט, איידער מען ווייס, אויב ער איז שול־דיג אדער ניט? און טרערין האבען זיך געוויעזען אויף איהרע שעהנע אויגען.

אַ פּאר שעהנע אויגען ווירקען שטענדיג, זאגאר אויף אַ שעף פֿון דער פּארט פּאליציי.

דער שעף פֿון דער פּארט פּאליציי האט איהר צוליעב געטהאן און האט טעלעגראַפֿירט צום שעף פֿון דער לאנדאנער פּאליציי. אַאודאַ האט איהם זעהר געדאנקט און איז ארויסגעגאנגען פֿון סטיישן הויז.

אין דרויסען איז געווען ביטער קאלט. אַאודאַ האט ניט אפּגעטרעטען פֿון דער פּאליציי סטאציאָן. זיא האט געהאַפּט יעדע מינוט, אז אט, אט וועט אנקו־מען אַן ענטפֿער פֿון לאנדאָן, אז פֿילעאַס פֿאָגג איז אונשולדיג און מען וועט איהם ארויסלאזען.

וואס האט געטהאן פֿילעאַס פֿאָגג אין דער צייט? — גאר נישט! ער האט געוואוסט, אז ער האט פֿערלארען זיין וועטע און זיין גאנצעס פֿערמעגען. ער איז יעצט אַן ארימער מאַן. ער האט געוואוסט, אז מען וועט איהם געוויס ארויסלא־זען. ער האט דאך קיין פֿערברעכען בעגאנגען. ווען אבער וועט מען איהם ארויס־לאזען? אויף דיעזע פֿראגע האט איהם קיינער ניט געקענט ענטפֿערן. דער שעף פֿון דער פּאליציי האט געהאַט פּאר זיך אַ ווארראנט פֿון לאנדאָן. ער האט גע־מוזט אויספֿאלגען דעם ווארראנט.

אנאנדערער אויף זיין ארט וואלט געשריען, געליארמט, געגוואלדעוועט. פֿילעאַס פֿאָגג איז געזעסען רוהיג, גלייך וויא עס וואלט גאר ניט געשעהן. וואס האט ער געטראכט דאמאלס? — ווער קען עס זאגען. האט ער פֿיעללייכט נאך געהאַפּט, ער זאל קומען קיין לאנדאָן פּונקט צור צייט? — ווער קען עס וויסען.

ער האט ארויסגענומען זיין נאָטיץ בוך און האט פֿערשריעבען:

„זאמסטאג דעם 21טען דעצעמבער עלף אוהר און פֿיערציג מינוטען בין איך אנגעקומען קיין ליווערפּול."

אין דיעזע מינוט האט דיא גרויסע אוהר פֿון דער פּאליציי סטאציאָן אויס־געשלאגען איינס. פֿילעאַס פֿאָגג האט ארויסגענומען זיין אוהר און האט נאך אַ מאל א קוק געטהאן אויף איהר. זיא האט געהאלטען צעהן מינוט צו צוועלף.

— אלזא, געהט נאך מיין אוהר אויך ניט ריכטיג, האט ער געזאגט געלא־סען. אין ליווערפּול איז שוין איינס אוהר. — אבער איך קען נאך אלץ אנקומען קיין לאנדאָן.

געוויס, ווען מען זאל איהם יעצט ארויסלאזען, וואלט ער נאך געקענט אנקומען קיין לאנדאָן און געווינען זיין וועטע. ליידער, איז דיא צייט פֿערגאנגען און מען האט איהם ניט ארויסגעלאזען. דיא גרויסע אוהר אין דער פּאליציי האט

אויסגעשלאגען צוויי אוהר און פילעאס פאגג איז נאך אלץ געזעסען אין זיין צימעריל.

פינף און דרייסיג מינוט נאך צוויי האט פילעאס פאגג דערהערט, אז עט־ליכע מענשען לויפען אין קארידאר צו זיין טהיר. זיי האבען גערעדט עפעס גאנץ הויך און פילעאס פאגג האט דערקענט פאספארטוס שטימע. אויף זיין געזיכט האט זיך געוויעזען א גלאנץ פון פרייד און האפנונג.

באלד האט זיך דיא טהיר פון זיין צימעריל געעפענט מיט א ליארם און אין צימער זיינען אריינגעלאפען אאודא, פאספארטו און פיקס.

פיקס איז געווען אויסער זיך. זיינע האר זיינען געווען צוזאוארפען. זיין הוט האט זיך פערדרעהט אן א זייט; ער איז געווען אזוי פערסאפעט, אז ער האט קוים געקענט רעדען.

— ענטשולדיגט מיר — הערר — פילעאס — פאגג! האט ער קוים ארויסגע־קייכט — אן אונגליקליכער אירטהום — א טעות — דעם וואהרען — באנק רויבער — האט מען — ארעסטירט — מיט אכט טאג צוריק. — איהר — זייט — פריי! — ענט־שולדיגט! — פערצייהט!

פילעאס פאגג האט זיך אויפגעהויבען פון דער באנק, איז צוגעגאנגען צום דעטעקטיוו, האט איהם א קוק געטהאן גלייך אין דיא אויגען, האט אויסגעצויגען ביידע הענד און האט זיי אראפגעלאזען אויף פיקס געזיכט, אז עס האט פער־הילכט דעם גאנצען קארידאר.

— דאס איז גוט! האט אויסגערופען פאספארטו. דאס הייסט א פאר ענג־לישע קלעפ! א פראנצויז וואלט זיך געמעגט ניט שעהמען צו געבען אזא פאר עהרליכע פעטש. — צום טייפעל! — ניין! צו אלע הייליגען! אזא פאר געשמאקע פעטש דארף מען געדענקען א לאנגע צייט!

פיקס האט ניט גערעדט א ווארט. ער איז געבליעבען שטעהן בעשעהמט און פערניכטעט. ער האט אליין דערקענט, אז ער האט פערדיענט דיעזע שאנדע, דיעזע בעליידיגונג.

פילעאס פאגג, אאודא און פאספארטו זיינען באלד ארויסגעגאנגען פון דער פאליציי, האבען צוגערופען דיא ערשטע קארעטע, וואס זיי האבען געטראפען און זיינען אוועקגעפאהרען צום באהנהאף. דארט איז פילעאס פאגג געוואהר געווארען, אז דער פאסט צוג קיין לאנדאן איז אפגעגאנגען מיט צוואנציג מינו־טען פריהער.

פילעאס פאגג האט זיך געהייסען געבען אן עקסטרא צוג. אויפ'ן באהנהאף פון ליווערפול קען מען שוין קריעגען אן עקסטרא צוג, עס געדויערט אבער זעהר לאנג, איידער מען בעקומט פון'ם סטאציאנס שעף דיא ערלויבניס צו פאהרען אויף אן עקסטרא צוג. ער מוז פריהער אויסרעכענען, וויפיעל ציגע עס זיינען אוועקגעגאנגען און וויפיעל עס דארפען אנקומען. ער קען ניט לאזען אזוי לייכט געהן אן עקסטרא צוג.

וויא פילעאס פאגג האט זיך געאיילט און וויא ער האט געשאטען מיט

געלד, האט דער עקסטרא צוג געקענט ארויספאהרען ערשט א פיערטעל נאך דריי. ער האט צוואר צוגעזאגט דעם מאשיניסט א גוטע בעלוינונג, ווען ער וועט איהם ברענגען קיין לאנדאן א פיערטעל נאך אכט. עס האט איהם אבער גאר ניט געהאלפען.

אויף פיעלע סטאציאנען האט דער צוג געמוזט בלייבען שטעהן. ער האט געמוזט איבערווארטען אנדערע ציגע. ער האט געמוזט אויסמיידען פערשיעדענע ציגע. ווען ער איז אנגעקומען קיין לאנדאן, האט דיא גרויסע אוהר אויפ'ן באהנ־האף געוויזען צעהן מינוט נאך ניין. —

פילעאס פאגג האט פערשפעטיגט אויף פינף און צוואנציג מינוט. ער האט געמאכט א רייזע ארום דער וועלט אין אכציג טעג און פינף און צוואנציג מינוט. ער האט פערשפילט זיין וועטע!

85טעס קאפיטעל.

פאספארטו דארף מען ניט זאגען צוויי מאל, ער זאל עפעס טהאן.

פילעאס פאגג האט גוט געזעהן, אז ער האט פערלארען זיין וועטע. ער האט אבער ניט גערעדט קיין ווארט. ער האט געהייסען פאספארטו געהן קויפען איינינע זאכען צום אבענד עסען און ברענגען א קארעטע. ער און אאודא האבען זיך אריינגעזעצט אין דער קארעטע און זיינען געפאהרען א היים אין נומער 7 סעוויל ראאו.

דעם אנדערען טאג אין דער פריה האט נאך קיינער פון פילעאס פאגג'ס נאכבארען ניט געוואוסט, אז ער איז שוין צוריקגעקומען פון זיין רייזע ארום דיא וועלט. דיא טהירען פון זיין וואינונג זיינען געבליעבען פערשלאסען, דיא פענסטער פערמאכט. אלעס איז געבליעבען שטיל און רוהיג, וויא פריהער.

איז פילעאס פאגג געשלאפען אזוי געשמאק, וואס אין זיין וואינונג איז אלעס געווען אזוי שטיל? — ניין! ער איז ניט געשלאפען. ער האט בערעכענט זיין לאגע און האט געפונען, אז ער איז רואינירט, אז ער האט פערלארען זיין גאנצעס פערמעגען. ער האט מעהר ניט געהאט, וויא דיא צוואנציג טויזענד פונט, וואס ער האט מיטגענומען מיט זיך אויף רייזע קאסטען און דיא פופציג טויזענד פונט, וואס ער האט איינגעשטעלט אין דער וועטע. — ער האט יעצט ניט א פעני. ער איז נאך שולדיג א פאר טויזענד פונט קליינע חובות פערשיעדענע מענשען.

אאודא איז אויך א גאנצע נאכט ניט געשלאפען. זיא איז געווען זעהר טרויעריג. איהר איז פארגעקומען, אז דורך איהר האט פילעאס פאגג פערשפילט זיין וועטע און האט פערלארען זיין פערמעגען. זיא האט צוואר ניט געוואוסט, וויא רייך פילעאס פאגג איז, זיא איז אבער געווען גענוג קלוג צו לעזען אויף זיין געזיכט און אין זיינע מינעס, אז עס שטעהט מיט איהם זעהר שלעכט.

פאספארטו איז אויך געווען אונגליקליך: קוים איז ער געקומען א היים, האט ער געפונען אין לעטער באקס (בריעף קאסטען) א רעכנונג פון דער גאז קאמפאני אויף עטליכע פונט פארן גאז, וואס האט געברענט אכציג טעג נאכ־

אַנאַנדער. ער האט אנגעהויבען אויסצורעכענען, וויפיעל עס קומט איהם געהאלט פאר דיא אכציג טעג און וויפיעל ער וועט דארפען בעצאהלען דער געז קאמפאני פארן געז און האט געפונען, אז עס וועט איהם בלייבען זעהר ווייניג.

זעלבסטפערשטענדליך, אז ער האט באלד אויסגעלאשען דעם געז און איז געשלאפען דיעזע נאכט אין דער פינסטער, אום דיא רעכנונג פון דער געז קאמ=פאני זאל ניט זיין נאך גרעסער. וואס האט עס איהם אבער געהאלפען? אלענ=פאלס האט ער צוגעבראכט זעהר אַ ביטערע נאכט.

גאנץ פריה האט פילעאס פאגג אנגעקלונגען. פאספארטו איז געקומען צו=לויפען. פילעאס פאגג האט איהם געהייסען ברענגען אַ פריהשטיק פאר מיסיס אַאודאַ.

— זאג מאדאם אַאודאַ, זיא זאל מיך ענטשולדיגען, וואס איך וועל היינט ניט עסען מיט איהר צוזאמען. איך האב היינט קיין צייט ניט. איך מוז ברענגען אלע מיינע געשעפטען אין ארדנונג. פאר נאכט וועל איך קומען צו איהר אין צימער, ווייל איך דארף רעדען מיט איהר איבער זעהר וויכטיגע זאכען.

פאספארטו האט געזעהן, אז זיין הערר איז היינט זעהר טרויעריג און עס האט איהם פערקלעמט ביים הארצען. אם ענדע איז ער דאך שולדיג, וואס פילע=אַס פאַגג האט פערשפעטיגט. פאר וואס האט ער איהם ניט אויסגעזאגט, ווער פיקס איז? ווען פילעאס פאגג וואלט געוועזען וויסען, אז פיקס איז אן אגענט פון דער געהיים פאליציי, וואלט ער געוועזען טעלעגראפירט קיין ענגלאנד און איהם איבערציינגט, אז ער איז ניט קיין באנקרויבער. דאן וואלט איהם פיקס ניט געווען ארעסטירט אין ליווערפול און ער וואלט געקומען קיין לאנדאן פונקט צור צייט.

פאספארטו איז געווען פערצווייפעלט. ער האט אפגעקאסט זיין הערר אזוי פיעל געלד און אם ענדע האט נאך פילעאס פאגג דורך איהם פערשפיעלט זיין וועטע!

פאספארטו האט זיך ניט געקענט איינהאלטען. ער האט געטראכט איניגע מינוט. דאן איז ער צוגעגאנגען צו פילעאס פאגג און האט געזאגט:

— מיין הערר — הערר פילעאס פאגג! איך בין שולדיג! דורך מיר האט איהר פערשפיעלט —

— קיינער איז ניט שולדיג, האט פילעאס פאגג געענטפערט רוהיג. — געה!

פאספארטו איז אוועקגעגאנגען. ער האט געקויפט אַ פריהשטיק און האט איהם געבראכט צו מאדאם אַאודאַ אין איהר צימער. ער האט אניעדערגעשטעלט דעם פריהשטיק אויפ'ן טיש און האט געזאגט, אז פילעאס פאגג האט זיא געבע=טען, זיא זאל ווארטען אויף איהם נאך מיטאג, ער האט מיט איהר עפעס צו רעדען.

— אך, מאדאם! האט ער ענדליך אויסגערופען. מיין הערר איז זעהר אונ=רוהיג. איך האב מורא פאר איהם. איך האב פראבירט מיט איהם רעדען, עס איז אונמעגליך. ער לאזט זיך ניט רעדען. — פראבירט איהר, מאדאם, פיעללייכט

וועט איהר קענען ווירקען אויף איהם און איהם אויסרעדען, איהם מאכען א ביסעל מונטערער, אַ ביסעל פרעהליכער.

— וואס קען איך העלפען? האט אַאודאַ געענטפערט און העלע טראפען טרערין האבען זיך געוויזען אויף איהרע שעהנע אויגען. וואס זאל איך טהאן און וואס קען איך טהאן? ווייס איך דען, אויב פילעאַס פאָגג פערשטעהט מי־? ווייס איך דען, אויב ער פיהלט, וויא דאנקבאר איך בין איהם? אך! וואס זאל איך רעדען? וויא אזוי קען איך אויף איהם ווירקען? ער איז אנאנדערט מענש. ער איז ניט גלייך צו אלע מענשען....

זיא האט זיך אוועקגעקעהרט איינינע מינוט און האט שטילערהייט אפגעווישט דיא טרערין פון איהרע אויגען.

— איהר האט מיר געזאגט, אז ער וויל היינט רעדען מיט מיר, האט זיא אין אַ פאר מינוטען ארום זיך געווענדעט צו פאספארטו. ווען האט ער געזאגט, וויל ער קומען צו מיר?

— היינט פאר נאכט. איך בין זיכער, אז ער וויל רעדען מיך אייך, וואס איהר זאלט ווייטער טהאן מאדאם, אויב איהר זאלט בלייבען אין ענגלאנד אדער איהר זאלט פאהרען קיין האללאנד.

— אלזא, מוזען מיר ווארטען, ביז ער וועט קומען צו מיר. איך וועל דאן זעהן, וואס איך קען עפעס טהאן, אום איך זאל איהם אויסרעדען און איהם טרייסטען.

פאספארטו איז ארויסגעגאנגען פון אַאודאַ'ס צימער. ער וואלט געוויס געלאפען צו זיין ראזע אין צירק. עס איז אבער געלעגען אזא טרויער אויף'ן גאנצען הויז אין סעוויל ראָאו, אז קיין זאך איז איהם ניט ליעב געווען. ער האט זיך פערשפארט אין זיין צימער, האט זיך ארויפגעווארפען אויף זיין בעט און איז געלעגען טרויעריג און פערטראכט. ער איז געווען איבערצייגט, אז פילעאַס פאָגג וויל זיך נעהמען דאס לעבען.

אין דעם הויז נומער 7 אין סעוויל ראָאו איז אלעס געווען שטיל און רוהיג. פילעאַס פאָגג איז ניט געגאנגען אין זיין קלוב, וויא זיין געוואינהייט איז געווען. — וואס וועט ער טהאן אין קלוב? זיינע קאמעראדען ווייסען שוין, אז ער איז ניט געקומען פונקט צור צייט און האבען שוין צוגענומען זיין געלד. דאס ערגסטע פאר איהם איז געווען, וואס ער איז שולדיג געווען עטליכע טויזענד פונט קליינע חובות, וועלכע ער האט יעצט ניט געקענט בעצאהלען. — צו וואס אלזא זאל ער געהן אין רעפאָרם קלוב?

פילעאַס פאָגג איז געזעסען אין זיין צימער, האָט געשריעבען און גערעכענט. ער האט אויסגערעכענט, וויפיעל ער איז שולדיג און וויפיעל זיין מעבעל און זיינע זאַכען זיינען ווערטה.

אזוי איז פערגאנגען דער טאג. יעדער איז געבליעבען אין זיין צימער. יעדער איז געווען טרויעריג; יעדער האט געפיהלט, אז עס וועט פאַרקומען עטוואס שרעקליכעס, עטוואס אונגעוועהנליכעס.

טרויעריגער פון אלעמען איז געוועזען דיא ארימע אאודא. זיא האט ליעב בעקומען פילעאס פאגג. זיא האט פערשטאנען פון פאספארטו'ס רעד, אז עפעס איז ניט גלאט, אז פילעאס פאגג געפינט זיך אין א געפאהר. זיא האט געוואלט לויפען איהם טרייסטען, איהם אויסרעדען, איהם איינפלייסען מוטה, אלס פרוי אבער האט זיא עס ניט געקענט. זיא האט ניט געקענט אריינגעהן צו איהם אין צימער און רעדען מיט איהם פון זאכען, פון וועלכע ער האט נאך מיט איהר ניט גערעדט.

דיעזער זאנטאג, דער 22טער דיעצעמבער, איז געוועזען זעהר א טרויעריגער טאג פאר אלע איינוואינער פון'ם הויז נומער 7 סעוויל ראאו.

אום האלב נאך זעקס, האט פילעאס פאגג אנגעקלונגען אין פאספארטו'ס צימער. פאספארטו איז באלד געקומען צו לויפען.

— געה, פרעג מאדאם אאודא, אויב איך קען יעצט מיט איהר רעדען, האט איהם פילעאס פאגג געזאגט.

פאספארטו איז אוועקגעלאפען. אין א פאר מינוטען ארום איז ער געקומען און האט געמעלדעט, אז מאדאם אאודא ערווארטעט איהם אין איהר צימער.

פילעאס פאגג איז ארויפגעגאנגען צו איהר. ער האט זיך פאר איהר פערנייגט און האט זיך געזעצט אויף א שטוהל נעגען איהר. איניגע מינוטען האבען ביידע געשוויעגען. ענדליך האט פילעאס פאגג געזאגט:

— מאדאם, איהר וועט מיר פערצייהען, וואס איך האב אייך פערפיהרט קיין ענגלאנד. —

— איך אייך פערצייהען? האט אויסגערופען אאודא. פערקעהרט. —

— לאזט מיך ענדיגען, האט פילעאס פאגג געבעטען. ווען איך האב מיך ענטשלאסען אייך אוועקצופיהרען פון אינדיען, וואו איהר זייט געוועזען אין אזא געפאהר — בין איך געוועזען רייך. איך האב גערעכענט אזוי: וועל איך קענען אפזוכען אייער אנקעל, איז גוט; וועל איך איהם ניט קענען אפזוכען, וועל איך אייך אזוי פערזארגען, אז איהר וועט קענען רוהיג לעבען אין לאנדאן אדער, וואו איהר וועט וועלען. — ליידער, יעצט האט זיך אלעס געענדערט. איך בין יעצט אליין ארים. —

— איך ווייס עס, הערר פילעאס פאגג, און איך מוז אייך בעטען אום פערצייהונגען. דורך מיר האט איהר פערלארען אייער וועטע און אייער גאנצעס פערמעגען. איך האב אייך געשטערט אויף דער רייזע. דורך מיר האט איהר זיך פערשפעטיגט, דורך מיר —

— איהר האט ניט געקענט בלייבען אין אינדיען, האט פילעאס פאגג ווייטער געזאגט. דיא בראהמינען וואלטען אייך אויפגעזוכט און וואלטען אייך פערברענט. —

— אזוי, הערר פאגג? ניט גענוג, וואס איהר האט מיר גערעטעט מיין לעבען, האט איהר נאך געוואלט מיך פערזארגען, מיך בעווארענען אין ענגלאנד?

— איך האב געמוזט אזוי טהאן, מאדאם! אנדערש האב איך ניט געקענט

יעצט בעט איך אייך, איהר זאלט זיך ניט אפזאגען און אננעהמען דאס לעצטע, וואס איך פֿערמעג נאך.

ער האט געהאלטען אין דער האנד א פֿערזיעגעלטען בריעף. קיינער האט ניט געוואוסט, וואס אין בריעף שטעהט. מיר וואלטען עס אויך ניט געוואוסט, ווען א ראמאנען שרייבער וואלט ניט האבען אזעלכע ליכטיגע אויגען, אז ער קען לעזען זאגאר פֿערזיעגעלטע בריעף.

מיר ווילען אונזערע לעזער ניט לאנג מארטערן און זיי אויסזאגען א סעקרעט, פֿון וועלכען נור פֿילעאס פֿאגג און דער שרייבער פֿון דיעזען ראמאן האט געוואוסט.

פֿילעאס פֿאגג איז געווען פֿערזיכערט אין א לעבענס פֿערזיכערונגס געזעלשאפֿט אויף א גרויסע סומע געלד. דיעזע סומע געלד האט ער געוואלט איבערלאזען מיסיס אאודא.

זעלבסטפֿערשטענדליך, אז אאודא האט דערפֿון ניט געוואוסט. זיא האט ניט גענומען דעם פֿערזיעגעלטען בריעף און האט געפֿרעגט:

— וואס וועט איהר אבער טהאן, העררר פֿאגג? וואס וועט פֿון אייך ווערן?

— איך, מאדאם, האט פֿילעאס פֿאגג געענטפֿערט רוהיג. — איך דארף גאר נישט.

— דאס קען דאך ניט זיין! א מענש מוז האבען בעדירפֿניסע!

— איך בין געפֿאסט אויף אלעס אין דער וועלט.

— איהר האט דאך געוויס פֿריינד, האט אאודא ווייטער געזאגט. פֿאר וואס זאלט איהר זיך ניט ווענדען צו אייערע פֿריינד?

— איך האב קיינע פֿריינד, מאדאם.

— נו, האט איהר געוויס אנפֿערוואנדטע.

— איך האב קיינע אנפֿערוואנדטע, מאדאם.

— דאס איז זעהר טרויעריג! האט אאודא געזאגט, וויא צו זיך אליין.

דאן האט זיא זיך געווענדעט צו פֿילעאס פֿאגג:

— האט איהר ניט איין מענשען, וועמען איהר זאלט קענען דערצעהלען, אין וואס פֿאר א לאגע איהר געפֿינט זיך און ווער עס זאל קענען אייך געבען א ראטה?

— ניין, מאדאם.

— מען זאגט, אז צוויי מענשען קענען לייכטער איבערטראגען אן אונגליק, וויא איינער.

— אזוי זאגט מען, האט פֿילעאס פֿאגג געענטפֿערט רוהיג.

אאודא איז אויפֿגעשטאנען פֿון איהר שטוהל און האט אנגענומען פֿילעאס פֿאגג ביי דער האנד.

— ווילט איהר האבען אן אנפֿערוואנדטען און א פֿריינד צו גלייך? ווילט איהר מיר ערלויבען, איך זאל זיין אייער פֿריינד און זאל טהיילען מיט אייך פֿרייד און לייד אין לעבען?

פֿילעאַס פֿאָגג האט זיך אויפֿגעהויבען פֿון זיין שטוהל. אין זיינע אויגען האט זיך אנגעצונדען אַ זאנדערבארעס פֿייער. זיינע ליפּען האבען געציטערט, זיין הארץ האט שטארק געקלאפּט און זיינע באקען האבען אנגעהויבען צו גליהען.

דיא עהרליכע, טרייע, ליעבענדע ווערטער פֿון דער יונגער פֿרוי האבען איהם איבערראשט. זיא האט איהם ערקלערט איהר ליעבע אזוי איינפֿאך, אזוי אפֿענהערציג און אזוי ווארם, אז ער איז געבליעבען שטעהן איינינע מינוט, וויא צומישט. ער איז געשטאנען אַ פּאר מינוטען, וויא פֿערשטיינערט. זיין הערץ איז געשפּרונגען פֿון ליעבע און גליק. ענדליך איז ער געקומען צו זיך. ער האט גע-נומען איהר האנד, האט זיא צוגעפּרעסט צום הארצען און האט געזאגט:

— יא, אַאודאַ! איך ליעב דיך, זייט איך האב דיך דערזעהן, זייט איך האב דיך דערקענט. דיר צוליעב וויל איך לעבען! וועגען אונזער ליעבע וויל איך ווייטער אנהויבען צו קעמפּפען און צו לעבען.

אַאודאַ איז איהם ארויפֿגעפֿאלען אויפֿ'ן הארצען.

איינינע מינוטען שפּעטער האט פֿילעאַס פֿאָגג אנגעקלונגען צו זיין דיענער. פּאספּארטו איז באלד געקומען צו לויפֿען. ווען ער איז אריינגעקומען אין צימער, האט ער געפֿונען פֿילעאַס פֿאָגג און אַאודאַ שטעהן איינער לעבען אנדערן און האלטען זיך ביי דיא הענד.

פּאספּארטו האט אלעס פֿערשטאנען. אויף זיין עהרליכעס געזיכט האט זיך אפּגעשפּיעגעלט זיין פֿרייד און זיין גליק. ער האט זיך געפֿיהלט אזוי גליקליך, גלייך וויא ער וואלט געהאלטען זיין ראזא ארומגענומען.

— פּאַספּאַרטו, האט פֿילעאַס פֿאָגג געזאגט רוהיג, געה צום רעווערענד סעמיועל ווילסאָן, ער וואינט לעבען דער קירכע סענט פּאטריק אין דרורי ליין, און זאג איהם, אז מארגען וועלען מיר הייראטהען.

פּאספּארטו האט געטאנצט פֿאר פֿרייד. ער האט אַ קוק געטהאן אויף דיא אוהר. עס איז געווען פֿינף מינוט נאך זיעבען.

— עס איז נאך ניט שפּעט! האט ער אויסגערופֿען און האט געוואלט ארויסלויפֿען פֿון צימער.

— זאלען מיר איהם בעשטימען דיא שטונדע? האט פֿילעאַס פֿאָגג געפֿרעגט זיין בראַאוט.

— מארגען איז מאנטאג, האט אַאודאַ געענטפֿערט. מאנטאג זיינען גע-וועהנליך דא פֿיעל הייראטהען. לאמיר בעשטימען אויף צוועלף אוהר אין דער פֿריה.

— אלזא, זאג דעם רעווערענד, אז מארגען, מאנטאג אום צוועלף אוהר וועלען מיר זיין ביי איהם אין קירכע.

ער האט זיך אניעדערגעזעצט און האט אנגעשריעבען עטליכע ווערטער, וויא ער הייסט און וויא זיין בראַאוט הייסט און וויא דיא עידות הייסען.

דיעזען דאקומענט האט ער דערלאנגט פּאַספּאַרטו, ער זאל עס איבערגע-בען דעם גייסטליכען סעמיועל ווילסאן.

פאספארטו איז אוועקגעלאפען, וויא א פייל פון בויגען. ער האט זיך גע־איילט, ער זאל ניט פערשפעטיגען דעם גייסטליכען.

36טעס קאפיטעל.

דיא אקציען „פילעאס פאגג" שטייגען ווידער אין דער הויך. מען צאהלט שוין פאר יעדער אקציע צוויי הונדערט פונט.

מיר מוזען זיך אומקעהרן מיט עטליכע טעג צוריק און דערצעהלען, וואס עס האט זיך געטהאן אין לאנדאן, אין דער צייט, וואס פילעאס פאגג איז ארויס־געפאהרען פון ניו יארק.

מיר האבען דערצעהלט אין דיא ערשטע קאפיטלעך, אז א פאר טאג נאך פילעאס פאגג'ס אוועקפאהרען זיינען ארויסגעגאנגען אקציעס מיט'ן נאמען „פי־לעאס פאגג". אנפאנגס האט מען זיי געחאפט און זיי זיינען שטארק געשטיעגען. ווען עס איז אבער אנגעקומען א טעלעגראמע פון סועץ, אז פילעאס פאגג איז דער באנק רויבער, זיינען דיא אקציעס אזוי געפאלען, אז קיינער האט זיי ניט געוואלט נעהמען אין דיא הענד און מען האט זיי פערקויפט אויף פאפיער אויפ'ן פונט.

אין איינינע טעג ארום האט מען אין לאנדאן שוין גאר פערגעסען אן דער גניבה פון דער באנק אף ענגלאנד און אן פילעאס פאגג. דיא וועלט־שטאדט האט געפונען אנדערע אינטערעסאנטע נייעס, מיט וועלכע זיא האט זיך בעשעפטיגט.

ווען מען האט אבער געחאפט דעם וואהרען באנק רויבער, האבען דיא צייטונגען ווידער אנגעהויבען צו שרייבען פון פילעאס פאגג. מען האט אנגע־הויבען צו ראטהען: וואו איז ער יעצט? ווענט ער מאכען דיא רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג אדער ער וועט זיא ניט מאכען? עס האבען זיך געפונען מענשען, וועלכע האבען געוואלט קויפען דיא אקציעס „פילעאס פאגג".

אנפאנגס האט מען פאר זיי געוואלט געבען א קלייניגקייט; וואס נעהנ־טער עס איז געקומען דער טאג, ווען פילעאס פאגג האט געדארפט אנקומען, זיינען דיא אקציעס געשטיעגען אלץ העכער. אלע, וואס האבען פריהער געוועט פאר פילעאס פאגג און געגען איהם, האבען יעצט זיך דערמאנט אן זייער וועטע. עס האבען זיך געפונען נייע וועטער, וועלכע האבען זיך געוועט אויף טויזענדער פונט. ספעקולאנטען האבען אנגעהויבען צו צאהלען פאר דיא אקציעס „פילעאס פאגג" צו הונדערט און פופציג פונט.

אין אלע גאסען, אין אלע קאפע הייזער, אין אלע טהעאטערע און אין אלע קלובס האט מען ווידער אנגעהויבען צו רעדען פון פילעאס פאגג.

אין רעפארם קלוב פלעגען זיך פילעאס פאגג'ס פריינד פערזאמלען יעדען אבענד, וויא פריהער. זיי האבען אויך שוין אויפגעהערט צו רעדען פון פילעאס פאגג. אין דיא לעצטע עטליכע טעג אבער זיינען זיי געווארען עפעס אונרוהיג. דיא צייטונגען האבען געבראכט דיא נאכריכט, אז מען האט ארעסטירט דעם

באנק רויבער ערגעץ אין אַ קליין שטעדטעל אין ענגלאנד. ער הייסט דזשיימס סטראנד. דערביי האט דיא צייטונג בעמערקט זעהר גיפֿטיג:

— וויא קען מען זיך פֿערלאזען אויף דיא ענגלישע דעטעקטיווס און אויף דיא לאנדאנער פאליציי, ווען זיא האט בעליידיגט אזא עהרליכען און אזא קלוגען מענשען, וויא פֿילעאַס פֿאָגג? וויא אזוי טראכט מען אוים אויף אַ מענשען אַזאַ שענדליכען ליעגען? — דיא פאליציי האט דאך געקענט איהם רואינירען, איהם פֿערניכטען אויף אייביג!

דאס איז געווען דעם 15טען דעצעמבער. דיא צייטונג וואס האט עס געשריעבען איז געווען דיא „טיימס“, דיא גרעסטע צייטונג אין ענגלאנד.

דיא מיטגליעדער פֿון׳ם רעפֿאָרם קלוב האבען געלעזען דיא צייטונג און האבען זיך פֿערטראכט. זיי זיינען אלע געווען זעהר רייך און עס האט זיי ווענינ געקימערט, וואס זיי וועלען פֿערשפּיעלען צו צעהן טויזענד פֿונט. עס האט זיי געקרענקט, וואס זיי האבען חושד געווען פֿילעאַס פֿאָגג, אז ער איז אַ באַנק רויבער.

— וויא קומט עס, וואס מיר האבען קיינע נאכריכטען פֿון פֿילעאַס פֿאָגג? האט איינער געפֿרעגט דעם אנדערן.

בעזאנדערס אונרוהיג איז געווארען דער רייכער ביער ברויער טהאָמאַס פֿלאַנאַגאַן. איהם האט פֿערדראסען דיא גאנצע געשיכטע. איהם איז פֿארגעקומען, אז זיי האבען גערייצט פֿילעאַס פֿאָגג און איהם געטריעבען, ער זאל מאכען דיא רייזע ארום דיא וועלט.

מען האט געשיקט אַ מענשען אין נומער 7 סעוויל ראָאו, פֿילעאַס פֿאָגג׳ס וואינונג, פֿרעגען, אויב מען האט ניט פֿון איהם עפּעס אַ בריעף, אַ טעלעגראַמע אדער אזוי אַ נאכריכט. דאס הויז איז איז געווען פֿערשלאסען. מען האט געפֿרעגט דיא נאכבארען ארום. קיינער האט ניט געהערט און ניט געזעהן קיין פֿילעאַס פֿאָגג.

דיא מיטגליעדער פֿון רעפֿארם קלוב זיינען געווארען נאך אונרוהיגער.

עס איז זעהר מעגליך, אז פֿילעאַס פֿאָגג איז געוואהר געווארען, אז מען האלט איהם פֿאר אַ באנק רויבער, האט געזאגט דזשאן סוליוואן מיט פֿערדרום. דאס האט איהם אזוי געקרענקט, אז ער האט זיך גענומען דאס לעבען. ביי אזא מענשען, וויא פֿילעאַס פֿאָגג, איז דער נאמען זעהר טהייער. ער האט ניט געקענט איבערלעבען דיא שאנדע, אז מען זאל איהם האלטען פֿאר אַ באנק רויבער.

זיי האבען אנגעהויבען צו שיקען טעלעגראמען קיין יאָקאָהאַמאַ, קיין סאן פֿראנציסקא, קיין טשיקאַגאָ און קיין ניו יארק פֿרעגען, אויב מען האט ניט געזעהן פֿילעאַס פֿאָגג אדער מען האט ניט געהערט פֿון איהם; מען האט געשיקט טעלעגראמען אין דיא קאנטארען פֿון דיא שיפֿס קאָמפּאַניס אין ניו יארק, וואו עס ווערט פֿערשריעבען דער נאמען פֿון יעדען פאסאזשיר, בעזאנדערס אבער פֿון פאַסאַזשירען ערשטער קלאסע. — אלעס אומזיסט! פֿון פֿילעאַס פֿאָגג איז קיין שפּור ניטא!

מען האט געשיקט פֿרעגען אין דער פאליציי. אויב זיי וויסען דארט ניט, וואו עס געפֿינט זיך יעצט ד׳ער דעטעקטיוו פֿיקס? — דיא לעצטע נאכריכטען,

וואס דיא פאליציי האט ערהאלטען פון דעטעקטיוו פיקס זיינען געווען פון האָנג־קאָנג. פון דארטען איז ער, וויא אין וואסער אריין. מען האט פון איהם ניט געהערט און מען וויים פון איהם ניט.

— אויסער דעם איז ער שוין ניט מעהר קיין דעטעקטיוו ביי אונז, האט דער שעף פון דער פאליציי ערקלערט. מיר האבען איהם אויסגעשטויסען פון דיענסט דער פאר, וואס ער האט זיך נאכגעיאגט נאך אזא עהרליכען מאן, וויא פילעאַס פאָגג און האט איהם געהאלטען פאר אַ באנק רויבער.

דער שעף פון דער לאנדאנער פאליציי האט געוואוסט פון דער גאנצער געשיכטע, וויא פיקס איז נאכגעפאהרען פילעאַס פאָגג טריט ביי טריט. איהם איז דיא געשיכטע געווען זעהר אונאנגענעהם. מען וועט שרייבען אין דיא צייטונגען, אז דיא לאנדאנער פאליציי איז שלעכט איינגעריכטעט און עס וועט ארויסקומען אַ סקאנדאל.

שבת דעם 21טען דעצעמבער, דעם טאג וואס פילעאַס פאָגג האט געדארפט אנקומען, האט עס געקאכט אין לאנדאן, וויא אין אַ קעסעל. דיא ענגלענדער האבען זיך צוהיצט און האבען ערשט אנגעהויבען צו וועטען. מען האט געוועט אויף טויזענדער פונט. דער אלטער, האלב וואהנזיניגער לארד אלבעמארל, האט זאגאר געוועט אויף צוואנציג טויזענד פונט, אז פילעאַס פאָגג וועט אנקומען פונקט צו דער צייט.

דער רעפאָרם קלוב האט זיך געפונען אין אַ גרויס הויז אין פעל מעל סטריט. שבת פאר נאכט זיינען אלע קארידארען פון'ם קלוב פול געווען מיט רעפארטערס און צייטונגס שרייבערס. יעדער האט געוואלט זיין דער ערשטער צו זעהן פילעאַס פאָגג, איהם צו בעגריסען און — ארויסצולאזען אַן „עקסטרא" פון זיין צייטונג. יעדער האט געוואוסט, אז פון אַן עקסטרא איבער פילעאַס פאָגג קען מען מאכען שעהנע עטליכע שילינג.

אויף דער גאס פארן קלוב האט זיך פערזאמעלט אַן אונגעהייערע מענגע מענשען. דיא פאליציי איז קוים געווען אים שטאנד צוריקצוהאלטען דיא מענגע. אלע האבען זיך געדרענגט צום קלוב. יעדער האט געוואלט עפעס זעהן אדער ווענינגסטענס עפעס הערן.

מען האט געשריען, מען האט געליארעמט, מען האט זיך געוועט און מען האט פערקויפט דיא אקציעס „פילעאַס פאָגג".

וואס שפעטער עס איז געווארען, וואס נעהנטער עס איז געקומען דיא שטונדע, וואס פילעאַס פאָגג האט געדארפט קומען, אלץ גרעסער איז געווארען דיא מענגע מענשען.

דיא מיטגליעדער פון'ם רעפאָרם קלוב זיינען אלע געווען פערזאַמעלט. ניט איינער האט היינט געפעהלט. דיא פינף, וואס האבען זיך געוועט מיט פילעאַס פאגג: דער באנקיר דזשאן סוליוואן, דער אינזשעניר ענדרוי סטוארט, דער ביער ברויער טהאָמאַס פלאנאַגאַן, דער צווייטער דירעקטאר פון דער באנק אף ענגלאנד גאָטיע ראלף און דער אנדערער באנקיר סעמיועל פאלענטין —

זיינען געזעסען אין גרויסען זאל פון'ם קלוב און האבען געשפיעלט אין קארטען, וויא געוועהנליך.

דאס מאל אבער איז זיי דאס שפיעל ניט געגאנגען אין קאפ. זיי זיינען געווען אונרוהיג. זיי האבען אויף עפעס געווארט מיט אונגעדולד. זיי האבען געשפיעלט אום צו פערטרייבען דיא צייט. זיי האבען געשפיעלט אום ניט צו זיצען לעדיג.

דיא צייט איז פערגאנגען זעהר לאנגזאם. פון צייט צו צייט פלעגען זיי קוקען אויף דער גרויסער אוהר פון'ם קלוב, וועלכע איז פעראייניגט מיט א טעלעגראפישען דראהט מיט דער אסטראנאמישער אוהר אין גרינוויטש. ווען דיא אסטראנאמישע אוהר שלאגט אוים א שטונדע, שלאגט דיא אוהר אין קלוב אויך אוים דיעזעלבע שטונדע. דיא ווייזערס מעגען ווייזען אנאנדער צייט. דיא אוהר שלאגט פונקט צו דער סעקונדע.

ווען דיא ווייזערס צייגען ווירקליך איינגע מינוטען פריהער אדער שפעטער, איז עס א בעווייז, אז דיא אוהר איז ניט ריכטיג. א דיענער געהט דאן צו און שטעלט אן דיא אוהר ריכטיג.

דאס איז דיא אורזאכע, וואס זיי האבען אלץ געקוקט אויף דיא גרויסע אוהר פון'ם קלוב. קיין אוהר קען ניט געהן אזוי ריכטיג, וויא דיא אסטראנאמישע אוהר אין גרינוויטש, וואו דיא גרעסטע געלערנטע און אסטראנאמען קוקען אויף דיא שטערן און מוזען האבען אן אוהר, וועלכע מוז זיין פינקטליך ביז צו א טויזענדעל פון א סעקונדע.

דיא גרויסע אוהר האט ענדליך אויסגעשלאגען אכט. אלע האבען א קוק געטהאן צו דער טהיר. עס איז נאך אבער געווען צו פריה. פילעאס פאגג האט געדארפט קומען פינף און פיערציג מינוט נאך אכט.

דיא פינף וועטערס האבען ווייטער געשפיעלט אין קארטען. יעצט אבער איז זיי שוין גאר ניט געגאנגען. יעדער פון זיי האט געמאכט אזעלכע גראבע פעהלער, אז זיי האבען ענדליך געמוזט אוועקלעגען דיא קארטען און קוקען אויף דיא אוהר.

ווען דיא אוהר האט געוויעזען פינף און צוואנציג מינוט נאך אכט, איז גאטיע ראלף אויפגעשטאנען און האט געזאגט:

— מיינע הערערן! מיר האבען אפגעמאכט מיט אונזער פריינד, פילעאס פאגג, ער זאל מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג פון מינוט צו מינוט. ער איז ארויסגעפאהרען פון לאנדאן מיטוואך דעם 2טען אקטאבער פ י נ ף א ו ן פ י ע ר צ י ג מינוט נאך אכט. ער דארף צוריקקומען קיין לאנדאן זאמסטאג (שבת) דעם 21טען דעצעמבער פונקט פינף און פיערציג מינוט נאך אכט. — מיינע הערערן, יעצט איז פינף און צוואנציג מינוט נאך אכט. אין צוואנציג מינוט ארום, ווען פילעאס פאגג קומט ניט, האט זיך אונזער וועטע געענדיגט. — מיר האבען זיא געוואונען. וואס זאלען מיר דאן טהאן מיט זיינע פופציג טויזענד פונט?

דער באנקיר דזשאן סוליוואן האט זיך אויפגעהויבען און האט געזאגט:
— מיינע הערען! מיר האבען זיך ניט געוועט אום צו פערדיענען געלד. דיא מיטגליעדער פון רעפארם קלוב זוכען ניט צו פערדיענען געלד דורך וועטען. מיר דארפען ניט דאס געלד פון אונזער מיטגליעד פילעאס פאָגג. איך מאך א פארשלאג, אז דאס געלד, וואס מיר וועלען געווינען פון דער וועטע—דיא פופציג טויזענד פונט—זאלען מיר דעפאנירען אין אַ באנק און זאלען עס האלטען פאר פילעאס פאָגג׳ס ערבען (יורשים) אדער וועמען פילעאס פאָגג וועט הייסען זיי געבען.
— איך אונטערשטיץ דיעזען פארשלאג! האט אויסגעשריען טהאָמאַס פלאַנאַגאַן. דיעזע וועטע איז געמאכט געווארען ניט אום צו פערדיענען געלד, זאנדערן אוים אַ וויסענשאפטליכען צוועק.—מיר האבען געוואלט זיך איבערצייגען, אין וויפיעל צייט קען מען אין אונזערע צייטען מאכען אַ רייזע ארום דיא וועלט. ווען אונזער פריינד פילעאס פאָגג וועט קומען מיט פינף מינוטען שפעטער פון דער בעשטימטער צייט, האט ער פערשפיעלט זיין וועטע. דאס געזעץ זאגט, אז מיר מעגען צונעהמען זיינע פופציג טויזענד פונט. איז עס אבער גערעכט? קען עס ערלויבען אונזער געוויסען? דארף אונזער פריינד פילעאס פאָגג ליידען, ווען ער האט פערשפעטיגט אויף איינינגע מינוט?—עס וועט זיין אַ שאַנדע פאר אונז, מיר זאלען צונעהמען ביי איהם פופציג טויזענד פונט נור דער פאר, וואס אַ כינעזע, אַ יאפאניער אדער אַ ווילדער אינדיאנער האט איהם אויפגעהאלטען אויף עטליכע מינוט.
— ניין! האט זיך אפגערופען אנדריו סטיוארט. מיר האבען זיך געוועט. אַ וועטע איז הייליג אין ענגלאנד. מיר פרעגען ניט, צו וועלכען צוועק מיר האבען זיך געוועט. פילעאס פאָגג האט געוואלט בעווייזען, אז ער קען מאכען אַ רייזע ארום דיא וועלט אין 80 טעג.—ער האט זיא ניט געמאכט—זיין געלד איז פערלארען. מיר מעגען טהאן מיט׳ן געלד, וואס מיר ווילען.—איך זאג ניט, אז איך וויל צונעהמען פילעאס פאָגג׳ס געלד און קויפען מיר אַ קארעטע מיט אַ פאר גוטע פערד. אבער איך וועל טהאן מיט׳ן געלד, וואס איך וועל וועלען.
— מיינע הערען! האט זיך אפגערופען גאָטיע ראַלף, דער צווייטער דירעקטאר פון דער באנק אף ענגלאנד. אייער דעבאטע איז צו פריה. מיר ווייסען דאך נאך ניט, אויב פילעאס פאָגג האט געוואונען זיין וועטע, אדער אויב מיר האבען געוואונען. צו וואס זאלען מיר זיך יעצט קריעגען איבער אַ זאך, וואס מיר ווייסען נאך אליין ניט? לאמיר אבווארטען נאך דיא עטליכע מינוט. לאמיר פריהער זיך איבערצייגען, אויב מיר האבען געוואונען אדער פערשפיעלט אונזער וועטע, דאן וועלען מיר דעבאטירען, וואס מיר זאלען טהאן מיט׳ן געלד.
— הערר גאָטיע ראלף האט פאלקאמען רעכט, האט געזאגט דער באנקיר סעמיועל פאלענטין. לאמיר צוערשט זעהן, ווען פילעאס פאָגג האט גדארפט אנקומען קיין לאנדאן.—ווען האט גדארפט אנקומען דער לעצטער צוג פון ליווערפול?

מען האט געבראכט אַ צייט פֿערצייכניס פֿון לאנדאנער באהנהאף און מען האט אנגעהויבען צו זוכען, מען האט אויסגעפֿונען, אז דער לעצטער צוג פֿון ליווערפול קיין לאנדאן איז אנגעקומען דריי און צוואנציג מינוט נאך זיעבען.

— ווען דארף אנקומען דער נעכסטער צוג? האט אנדריו סטיוארט גע-פֿרעגט.

— דער נעכסטער צוג דארף אנקומען פֿינף און דרייסיג מינוט נאך צעהן, האט גאַטיע ראלף געענטפֿערט.

— אלזא, מיינע הערען! האט אויסגערופֿען אנדריו סטיוארט, ווען פֿילעאַס פֿאָגג וואלט אנגעקומען מיט'ן צוג, וועלכער דארף זיין אין לאנדאן דריי און צוואנציג מינוט נאך זיעבען, וואלט ער שוין געדארפֿט זיין אין קלוב; ווען ער איז ניט דא, האט ער פֿערשפיעלט. מיר האבען אלזא געוואונען פֿופֿציג טויזענד פֿונט. איך פֿארדער, אז מען זאל מיר ארויסגעבען מיינע צעהן טויזענד פֿונט.

— ניין! לאמיר ווארטען ביז אין דער לעצטער סעקונדע! האט סעמיועל פאלענטין אויסגערופֿען. איהר קענט דאך אונזער פֿריינד, פֿילעאַס פֿאָגג. ער איז אַ זאנדערבארער מענש. איהם קען אויסקומען, ער זאל קומען פונקט אין דער לעצטער מינוט. ער וועט אונז איבערראשען. ער איז שטענדיג געוואינט צו קו-מען פונקט צו דער סעקונדע. מיר מוזען ווארטען. מיר קענען ניט זאגען, אז מיר האבען געוואונען, ביז דיא אוהר וועט ווייזען זעקס און פֿערציג מינוט נאך אכט.

— איך גלויב ניט אין אזעלכע נאררישקייטען! האט זיך געהיצט אנדריו סטיואַרט. זא לאנג איך וועל ניט זעהן פֿילעאַס פֿאָגג פֿאר מיר, וועל איך ניט גלויבען, אז ער האט געמאכט דיא רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג.

— ווען איך הייב אן איבערצורעכענען, וואס פֿילעאַס פֿאגג האט געטהאן און וויא אזוי ער האט זיך געוועט, זעה איך, אז ער איז ווירקליך א זאנדערבא-רער מענש, האט דער רייכער ביער ברויער, טהאמאס פֿלאַנאַגאַן בעמערקט. — זיך וועטען אויף פֿופֿציג טויזענד פֿונט צו מאכען דיא רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג! איז עס ניט אַ נאררישקייט?

אן אלטעס שפריכווארט זאגט: „אויף אַ רייזע קען מען נור וויסען, ווען מען פֿאהרט ארויס, ווען מען וועט צוריקקומען קען מען קיין מאל ניט וויסען.“ וויא אזוי חאַפּט זיך עס אַ מענש וועטען, ווען ער קען ניט וויסען, אז דיא קלענסטע שטערונג אויפֿ'ן וועג, דאס קלענסטע הינדערניס קען איהם אויפֿהאלטען א פאר טאג און זיין וועטע איז פֿערלארען?

— מיר דארפֿען ניט פֿערגעסען, אז מיר האבען פֿון איהם אין דער גאנצער צייט קיין נאכריכט ניט ערהאלטען, האט דזשאן סוליוואן בעמערקט. א מענש וועט זיך אויף אַזאַ סומע געלד און לאזט פֿון זיך ניט הערען אין דער צייט פֿון אכציג טעג? וואס הייסט דאס? וויא אזוי שיקט עס ניט אַ מענש אַ טעלעגראמע, אז ער איז ארויסגעפֿאהרען פֿון ניו יארק?

— פֿון ניו יארק? האט אויסגערופֿען דער אונגעדולדיגער אנדריו סטיואַרט.

איהר זאגט פון ניו יארק? נעכטען איז אנגעקומען דאס דאמפף שיף „וויקטאריא“ פון ניו יארק. דאס איז דאס איינציגע שיף פון ניו יארק, אויף וועלכען פילעאס פאגג האט געקענט אנקומען. ווען ער האט פערשפעטיגט דיא „וויקטאריא“ קען ער שוין אויף קיין פאל ניט זיין אין ליווערפול.

ער האט ארויסגענומען דיא „שיפפינג גאזעט“, א צייטונג, אין וועלכער עס געפינען זיך דיא ליסטען פון אלע פאסאזשירען, וואס קומען אן אין פארט פון ליווערפול.

— אט האט איהר דיא ליסטע פון דיא פאסאזשירען, וועלכע זיינען אנגע־קומען אויף דער „וויקטאריא“, האט אנדריו סטיווארט ווייטער געזאגט. זעהט אליין, איבערצייגט אייך, אז דער נאמען פילעאס פאגג איז ניטא אין דער ליסטע.

נאך מיינער רעכנונג, מיינע הערען, איז פילעאס פאגג ערשט אנגעקומען קיין סאן פראנציסקא. עס קען גאר אנדערש ניט זיין! ניט אזוי שנעל שפרינגט א מענש פון וואגאן אויפ'ן דאמפף שיף און פון'ם דאמפף שיף אויפ'ן וואגאן. — אונזער פריינד, פילעאס פאגג איז א היציגער קאפ. ער האט זיך געוועט אויף א זאך, וואס ער האט ניט געקענט אויספיהרען. ער האט פערשפיעלט. — רעכט אויף איהם! לאז ער בעצאהלען!

איך פארדער מיינע צעהן טויזענד פונט!

— עס איז גאנץ דייטליך, אז פילעאס פאגג האט פערשפיעלט, האט יעצט שוין געזאגט דער רוהיגער גאטיע ראלף. עס איז ריכטיג. מיר דארפען ציעהען דיא פופציג טויזענד פונט פון'ם באנק הויז בארינג בראס און דאן וועלען מיר פערהאנדלען, וואס מיר זאלען טהאן מיט'ן געלד.

זיי האבען א קוק געטהאן אויף דיא אוהר. — זיא האט געוויזען פיערציג מינוטען נאך אכט. דיא פינף וויעטער האבען אנגעקוקט איינער דעם אנדערן. זייערע בליקען האבען דייטליך געזאגט, אז פילעאס פאגג האט פערשפיעלט זיין וועטע. מען האט שוין גאר דאריבער ניט וואס צו רעדען.

איינינע סעקונדען האבען אלע געשוויעגען. עס איז געוועזן דייטליך, אז קיינער האט ניט געוואלט געווינען דאס געלד. עס איז זעהר מעגליך, אז דער רעפארם קלוב וואלט גאר צופריעדען געווען, אז פילעאס פאגג זאל געווינען זיין וועטע. דאס וועט זיין אן עהרע פאר'ן קלוב. דיא צייטונגען וועלען עס צופויקען און צוטראגען אויף דער גאנצער וועלט, אז א מיטגליעד פון רעפארם קלוב האט בעוויעזען אזא קונסטשטיק, ער האט געמאכט א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג!

פון קארטען שפיעלען האט אין אזא מינוט דיא רעדע ניט געקענט זיין. דיא קארטען זיינען געלעגען אויפ'ן טיש און קיינער האט זיך אויף זיי ניט אומ־געקוקט. אלע האבען געקוקט אויף דיא אוהר. דיא ווייזערס האבען זיך בעוועגט זעהר לאנגזאם. דער סעקונדען ווייזער איז געקראכען און האט זיך קוים גע־שלעפט, וויא א מיעדעס פערד. ווען דער מינוטען ווייזער האט געוויעזען צוויי

און פיערציג מינוט נאך אכט, האט זיך אנדריו סטיוארט אויפגעהויבען און האט געזאגט:

— ווען מען גיט מיר יעצט נײן טויזענד, נײן הונדערט נײן און נײנציג פונט פאר מײנע צוואנציג טויזענד, וועל איך ניט נעהמען. איך בין אזוי זיכער, אז איך האב געוואונען, אז איך קען שוין אויסשטעלען א טשעק אויף דיעזע סומע אויף דיא באנק פון בארינג בראס.

קיינער האט איהם ניט געענטפערט. מעגליך, אז קיינער האט ניט געהערט, וואס ער האט געזאגט. אלע זיינען געווען אויפגערעגט, ביי יעדען האט געקלאפט דאס הערץ, יעדער האט עפעס ערווארטעט. יעדער האט געוואוסט, אז דיעזע מינוט איז זעהר א וויכטיגע. מען האט דאריבער אזוי פיעל געשריעבען אין דיא צייטונגען, אז יעדער איז געווען שרעקליך פעראינטערעסירט אין דיעזע זאנדערבארע וועטע.

זאגאר אלע אנדערע מיטגליעדער פון'ם רעפארם קלוב זיינען געווען פעראינטערעסירט אין דיעזער וועטע. אלע זיינען געווען פערזאמעלט אין גרויסען זאל. אלע האבען געקוקט אויף דיא אוהר. אלע האבען געצעהלט דיא סעקונדען. אלע האבען געקוקט, וויא דיא ווייזערם בעוועגען זיך. אלע זיינען געווען אונגעדולדיג, אלע זיינען געווען נייגיעריג צו זעהן, וויא דיעזע זאנדערבארע וועטע וועט זיך ענדיגען.

— דריי און פיערציג מינוט נאך אכט! האט גאטיע ראלף אויסגערופען.

אין זאל איז געווארען אזוי שטיל, אז איינער האט געקענט הערן, וויא ביים אנדערן קלאפט דאס הערץ. אין דרויסען אבער, אויף דער גאס, איז דיא מענגע געווארען אונרוהיג. מען האט געהערט א זאנדערבארען גערויש און ליארם.

פיעלע זיינען צוגעלאפען צום פענסטער זעהן, וואס דארט איז. עס איז אבער געווען אונמעגליך צו זעהן, וואס עס טהוט זיך אין אזא מענגע מענשען. מען האט געזעהן פאר זיך א גאנצעס מעער פון הימע און מענשען קעפ.

מען האט געקוקט אין פענסטער פון קלוב, מען האט גערעדט, מען האט געשריען, מען האט געליארמט אזוי, אז עס איז געווען אונמעגליך אויסצוגעפינען, וואס דארט טהוט זיך.

— פיער און פיערציג מינוטען נאך אכט! האט אויסגערופען דושאן סוליוואן.

אלע זיינען צוריקגעטרעטען פון'ם פענסטער. אלע האבען א קוק געטהאן אויף דיא אוהר. יעדער האט זיך פערטראכט. אזא פאל האט נאך קיין מאל ניט געטראפען אין רעפארם קלוב.

לאנגזאם, זעהר לאנגזאם האט זיך געריהרט דער סעקונדען ווייזער פון דער גרויסער אוהר אין רעפארם קלוב. פופצעהן סעקונדען — צוואנציג סעקונדען — פופציג סעקונדען — פילעאס פאגג איז ניטא.

פלוצלונג איז געווארען א שרעקליכער רעש. אין דרויסען האט דיא מענגע אנגעהויבען צו רוישען, וויא דיא וועללען (כוואליעס) פון'ם מעער אין דער צייט פון א שטורם. הונדערטער מענשען האבען זיך מיט געוואלד אריינגעדרענגט

אין רעפארם קלוב. די פאליסלייט זיינען ניט געווען אים שטאנד זיי איינצוהאל־
טען. עס האט אויסגעוויזען, וויא די מענגע וויל צוררייסען דעם רעפארם
קלוב אויף שטיקלעך.

די טהירען פון׳ם גרויסען זאל האבען זיך געעפענט, — פילעאס פאגג איז
אריינגעקומען לאנגזאם און רוהיג, וויא זיין שטייגער איז געווען. הינטער איהם
האט זיך געדרענגט אן אונגעהייערע מענגע מענשען.

— מיינע הערען, אט בין איך! האט פילעאס פאגג געזאגט רוהיג.

אין דיעזער סעקונדע האט די אוהר אנגעהויבען צו שלאגען דריי פיער־
טעל נאך אכט.

87טעם קאפיטעל.

וויא אזוי פילעאס פאגג האט געוואונען א טאג און האט עס אליין ניט געוואוסט.

אלע האבען זיך אומגעקוקט מיט שטוינען. דאס איז ווירקליך געווען פי־
לעאס פאגג אליין. ניט זיין שאטען, ניט זיין גייסט, זאנדערן פילעאס פאגג פון
פלייש און בלוט, — פילעאס פאגג, וויא ער שטעהט און געהט.

— דאס איז דאך אבער אונמעגליך! וועט אויסרופען יעדער קלוגער לע־
זער — און וועלכער לעזער איז עס ניט קלוג? — וויא איז דאס מעגליך, אז פילעאס
פאגג איז אנגעקומען זאמסטאג דען 21טען דעצעמבער, ווען מיר אליין האבען
געזעהן, אז זונטאג דעם 22טען דעצעמבער האט ער געשיקט פאספארטו צום
רעווערענד סעמיועל ווילסאן?

— איהר האט רעכט מיינע ליעבע לעזער! איהר האט פאלקאמען רעכט!
בייזערט אייך ניט. הערט אויס פריהער, וואס עס איז געשעהן, דאן וועט איהר
מעגען זאגען, וואס איהר ווילט.

מיר האבען געזעהן, וויא פילאס פאגג האט אוועקגעשיקט פאספארטו צום
רעווערענד סעמיועל ווילסאן, ער זאל זיין פארבערייטעט מארגען, מאנטאג, דעם
23טען דעצעמבער אויף א האכצייט׳ס צערעמאניע.

פאספארטו איז אוועקגעלאפען, וויא א שטורמווינד. ער איז באלד געקומען
צום גייסטליכען, ער האט איהם אבער ניט געטראפען אין דער היים. אזוי וויא
ער האט געזאגט, אז ער וויל רעדען מיט׳ן רעווערענד וועגען א האכצייט, האט
איהם דעם רעווערענדס פרוי געבעטען, ער זאלווארטען: דער רעווערענד וועט
באלד קומען.

פאספארטו האט געווארט. ער האט געווארט זעהר לאנג. ענדליך איז דער
רעווערענד געקומען. פאספארטו האט איהם ערקלערט, וואס ער דארף. דער
רעווערענד האט איהם געענטפערט, אז עס איז אונמעגליך. קוים האט איהם דער
רעווערענד ערקלערט, פאר וואס עס איז אונמעגליך, איז פאספארטו ארויסגע־
לאפען פון זיין הויז, וויא א וואהנזיניגער.

ער האט פערגעסען אנצוטהאן זיין הוט און איז געלאפען אזוי שנעל, אז

ער האט אויפין וועג אומגעווארפען פיעלע מענשען. עס איז געווארען א גוואלד און א געשריי. אלע האבען געמיינט, אז דאס לויפט איינער, וואס איז אנטלאפען פון א דול הויז. מען האט זאגאר גערופען א פאליסמאן. פאספארטו איז אבער געלאפען אזוי שנעל, אז דער פאליסמאן האט איהם ניט געקענט דעריאגען.

פון דרורי ליין ביז סעוויל ראאו איז גענוג ווייט. פאספארטו איז עס איינגעלאפען אין צוויי מינוט.

ער איז אנגעקומען אין הויז נומער 7 סעוויל ראאו, איז אריינגעלאפען גלייך אין פילעאס פאגג׳ס צימער און איז אניעדערגעפאלען אויף א שטוהל. ער האט זיך ניט געקענט ריהרען.

ער איז געוועזען אזוי פערסאפעט, אז ער האט ניט געקענט ארויסרעדען א ווארט.

— וואס איז מיט דיר דער מעהר? האט איהם פילעאס פאגג געפרעגט.

— הערר! — הייראטה — אונמעגליך! האט קוים אויסגעקייכט פאספארטו.

— פאר וואס אונמעגליך? וואס רעדסט דוא?

— אונמעגליך — מארגען!

— פאר וואס איז מארגען אונמעגליך?

— מארגען איז — זונטאג! האט קוים פאספארטו ארויסגעזאגט.

— מארגען איז מאנטאג! האט פילעאס פאגג געזאגט ערנסט.

— ניין! מארגען איז זונטאג. היינט איז זאמסטאג (שבת).

— וואס זאגסט דוא? וויא איז דאס מעגליך? מארגען איז דאך מאנטאג. היינט איז זונטאג!

— ניין, ניין! היינט איז זאמסטאג! — איהר האט א טעות געהאט אויף א טאג. — מיר זיינען געקומען קיין לאנדאן פרייטאג. — היינט איז זאמסטאג. — עס איז שוין שפעט. — עס איז שוין פינף און דרייסיג מינוט נאך אכט. — לויפט שנעל — אין רעפארם קלוב — איהר האט געוואונען אייער וועטע!

פאספארטו איז אויפגעשטאנען, האט געחאפט פילעאס פאגג בייביידע הענד און האט איהם געשלעפט אין רעפארם קלוב.

פילעאס פאגג האט ניט געוואוסט, וואס עס טהוט זיך מיט איהם. פאספארטו האט איהם ארויסגעשלעפט אויף דער גאס, האט געחאפט א קארעטע און איז מיט איהם אוועקגעפאהרען צום רעפארם קלוב.

יעצט איז שוין פאספארטו געווארען דער הערר. ער האט צוגעזאגט דעם קוטשער א פונט סטערלינג, ווען ער וועט זיי ברענגען אין פינף מינוטען אין רעפארם קלוב.

דיא קארעטע איז געפלויגען, וויא א פייל פון בויגען. דער קוטשער האט געשמיסען דיא פערד צום טוידט. ער איז אנגעקומען פונקט צור צייט.

ווען פילעאס פאגג איז אריינגעקומען אין זאל פון׳ם רעפארם קלוב, האט דיא גרויסע אוהר פון׳ם קלוב אנגעהויבען אויסצושלאגען דריי פיערטעל נאך אכט.

דיא מיטגליעדער פון׳ם רעפארם קלוב האבען זיך אלע אויפגעהויבען, האבען איהם בעגריסט און האבען איהם געגעבען דיא הענד.

— איהר זייט א העלד, הערר פילעאס פאגג! האבען זיי איהם געזאגט. איהר האט בעוויעזען דיא גרעסטע העלדען טהאט. — איהר האט געמאכט א רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג!

— איך האב געטהאן, וואס יעדער מענש קען טהאן, האט פילעאס פאגג געענטפערט געלאסען. איך האב נור בעוויעזען, אז עס איז מעגליך.

מיט א האלבע שטונדע שפעטער האט מען שוין געשריעען אין אלע גאסען פון לאנדאן:

— עקסטרא!! א רייזע ארום דיא וועלט! פילעאס פאגג אין לאנדאן! עקסטרא!!

אנדריו סטיוארט, דזשאן סוליוואן, גאטיע ראלף, טהאמאס פלאנאגאן און סעמיועל פאלענטין, פילעאס פאגג׳ס וועטערס, האבען איהם באלד איבערגעגעבען זייערע טשעקס, יעדער אויף צעהן טויזענד פונט.

זיי האבען געוואלט מאכען א באלל איהם צו עהרען, פילעאס פאגג אבער האט עס ניט געוואלט.

— מיינע העררען! איך וועל אייך איבערמארגען איינלאדען אויף א באלל צו מיר, האט ער זיי געזאגט.

— מיר מוזען אבער וויזען דער וועלט, אז א מיטגליעד פון׳ם רעפארם קלוב האט געמאכט דיא רייזע ארום דיא וועלט אין אכציג טעג! האט געשריעען דער רייכער ביער ברויער, טהאמאס פלאנאגאן. מיר מוזען עפעס טהאן אום צו וויזען דער וועלט, וואס א מיטגליעד פון רעפארם קלוב קען!

עס האט זיך אנגעהויבען א לאנגע דעבאטע. יעדער האט געזאגט זיין מיינונג. יעדער האט געשריעען, יעדער האט זיך געהיצט. זאגאר דער אונרוהיגער אנדריו סטיוארט האט יעצט אויך געשריעען, אז דער רעפארם קלוב דארף וויזען דער וועלט, אז נור זיינע מיטגליעדער קענען בעווייזען העלדענטהאטען.

ענדליך איז געבליעבען, אז מען זאל מאכען א פאקעל צוג און מען זאל אפפיהרען פילעאס פאגג א היים, אין סעוויל ראאו, מיט מוזיק און מיט פאקעלן, מיט בינעזישע לעמפלעך, מיט פויקען, טראמפעטען און מיט א גרויס פאראד.

פילעאס פאגג האט צוואר דערפון ניט געוואלט וויסען. ער האט בעסער געוואלט געהן א היים און דערצעהלען זיין יונגע בראאוט, אאודא, אז ער איז ווידער רייך און ווידער דערזעלבער פילעאס פאגג.

עס האט אבער גאר ניט געהאלפען. אין א גאנץ קורצע צייט האט מען געבראכט מוזיק, בינעזישע לעמפלעך און אלעס נעטהיגע און עס האט זיך אנגעהויבען א גרויסע פאראדע, א גרויסער מארטש, וועלכען לאנדאן האט נאך קיין מאל ניט געזעהן.

דיא מיטגליעדער פון׳ם רעפארם קלוב זיינען אלע געפאהרען אין קארע.

טעס. אַן אונגעהייערע מענגע פֿון הונדערטער טויזענדער מענשען זיינען נאכגע־גאנגען צו פֿוס פֿון רעפֿארם קלוב ביז אין פֿילעאַס פֿאָגג'ס וואוינונג.

— הורראה! הורראה פֿאַר פֿילעאַס פֿאָגג! האט געברומט דיא מענגע.

— עקסטראַ! פֿילעאַס פֿאגג! אַ רייזע ארום דיא וועלט אין אַכציג טעג! האבען געשריען דיא צייטונג פֿערקויפֿער.

אין דער צייט, וואס מען האט געמאַכט דיא פֿארבערייטונגען צום פֿאקעל צוג און צום פּאַראַד, איז פֿילעאַס געזעסען ערנסט און פֿערטראַכט.

ער האט געטראכט: וויא קומט עס, וואס איך האב אַ טעות געהאט אויף א טאג? איך האב געפֿיהרט אַזאַ ריכטיגע און פּינקטליכע רעכנונג, אז איך האב ניט פֿערפֿעהלט קיין סעקונדע, פּלוצלונג האב איך געמאַכט א פֿעהלער אויף אַ גאנצען טאג?

ער האט ארויסגענומען זיין נאטיץ בוך, האט איבערגעקוקט און איבער־גערעכענט אלעס, וואס ער האט אין איהם נאטירט. — אלעס איז געווען ריכטיג.

ער האט גענומען אַ לאנדאנער קאלענדאר און האט איהם פֿערגלייכט מיט זיין נאטיץ בוך. — אלעס שטימט! אלעס איז ריכטיג! — און דאך איז דא אַן אונטערשיעד אויף אַ גאנצען טאג!

וואס הייסט עס? וויא אזוי זאל ער זיך עס ערקלערן?

זיינע קאמעראַדען האבען זיך גערעשט און זיינען געווען בעשעפֿטיגט מיט׳ן פֿאקעל צוג. ער אבער האט זיך פֿערטיעפֿט אין זיינע געדאנקען. ער האט געוואַלט דערראטהען דיעזעס זאנדערבארע רעטעניש: וויא אזוי איז איהם פּלוצלונג צוגעקומען א טאג?

ער איז ענדליך אריינגעגאנגען אין דער ביבליאָטהעק פֿון׳ם קלוב און האט אנגעהויבען צו זוכען אין דיא ביכער פֿון דיא גרויסע רייזענדע, וויא מאגעללהאַן, יואַסקאָ דע גאַמאַ, קאפּיטאן קוק, ד׳אורוויל, לאַפּערוז און פֿיעלע אנדערע.

ער האט געזוכט אַ לאנגע צייט. ענדליך האט ער עטוואס געפֿונען. זיין געזוכט איז פֿרעהליך געווארען, זיינע אויגען האבען אנגעהויבען צו לייכטען.

— אזוי? האט ער אויסגערופֿען. אך, וויא איינפֿאַך! — און דאך האב איך עס אַנפֿאנגס ניט געוואוסט! יעדעס קינד, וואס לערנט געאָגראַפֿיע וויים עס און איך האב עס ניט געוואוסט איך האב געוואונען א טאג דערפֿאַר, וואס איך בין געפֿאהרען פֿון וועסט (מערב) קיין אסט (מזרח). וואלט איך געפֿאהרען פֿער־קעהרט — פֿון אסט קיין וועסט, וואלט איך פֿערלארען אַ טאג.

פֿיעלע פֿון מיינע לעזער וועלען געוויס ניט פֿערשטעהן אזוי לייכט, וואס פֿילעאַס פֿאָגג האט זיי דא געזאגט, איך מוז עס זיי א ביסעל מעהר ערקלערן.

דיעזעס וואונדער אדער דיעזעס רעטעניש האט מען שוין לאנג בעמערקט, זייט מענשען האבען אנגעהויבען צו מאכען רייזען ארום דער וועלט, זיינען שוין אפֿט פֿארגעקומען אזעלכע וואונדער.

עס פֿאהרען צוויי שיפֿען. איינס פֿאהרט פֿון וועסט קיין אסט, דאס אנדערע

פאהרט פון אסט קיין וועסט. זיי בעגעגענען זיך און איין שיפס קאפיטאן פרעגט דעם אנדערן, וואס פאר א טאג איז היינט.

— זונטאג, ענטפערט דער ערשטער.

— מאנטאג! שרייט דער ערשטער אפיציער פון'ם צווייטען שיף.

ביידע שיפען האבען ריכטיג געפיהרט זייער טאגע בוך. ביידע האבען ריכטיג פערשריעבען יעדען טאג פון זייער רייזע. זיי האבען אלזא ביידע רעכט. פאר וואס איז אבער ביי איינעם זונטאג און ביים אנדערן מאנטאג?

אנפאנגס האט מען זיך אויף קיין פאל ניט געקענט ערקלערן דיזעס וואונדער. איינפאכע מענשען האבען באלד געזאגט:

— עס איז א טעות! דער שיפס קאפיטאן האט שלעכט געפיהרט זיין טאגע בוך. דיא אפיציערן האבען פערשריעבען מיט א טאג מעהר, זיי זאלען האבען נאך פאר א טאג מעהר געהאלט.

ערשט זייט קאלומבוס האט ענטדעקט אמעריקא און מען האט אנגעהויבען צו פאהרען זעהר אפט קיין אמעריקא און צוריק, האט מען אויסגעפונען דיא אורזאכע, וואס איין רייזענדער פערליערט א מאל א טאג און דער אנדערער געווינט א מאל א טאג.

דאס האט מען אויסגעפונען:

ווען איינער רייזט פון וועסט (מערב) קיין איסט (מזרח), רייזט ער געגען דער זון. יעדען טאג געהט פאר איהם אונטער דיא זון מיט איניגע מינוטען פריהער און געהט אויף מיט איניגע מינוטען שפעטער.

ווען דער מענש זאל קענען געהן אזוי שנעל, וויא דיא ערד דרעהט זיך ארום דיא זון, וואלט ער געזעהן א זאנדערבארע ערשיינונג. ווען ער וואלט ארויסגעפאהרען פון לאנדאן אדער פון ניו יארק אום צוועלף אוהר ביי טאג, וואלט דיא זון איהם שטענדיג געוויזען צוועלף אוהר ביי טאג; וואלט ער ארויסגעפאהרען אום צוויי אוהר ביי טאג, וואלט ביי איהם שטענדיג געווען צוויי אוהר ביי טאג. ער וואלט געפאהרען אזוי שנעל, וויא דיא זון, ריכטיגער געזאגט, וויא דיא ערד דרעהט זיך ארום דיא זון.

דער מענש קען אבער דערווייל אזוי שנעל ניט פאהרען. איידער ער פאהרט איין איניגע שטונדען, דרעהט זיך שוין דיא ערד אוועק. — עס ווערט נאכט.

אלענפאלס, ווען ער פאהרט פון מעריב קיין מזרח, ווערט ביי איהם מיט יעדען טאג פריהער נאכט. ער איז געגענגעלאפען דער זון אויף עטליכע מינוטען.

פילעאס פאגג האט געווייזט פון מעריב קיין מזרח, ער איז געפאהרען געגען דיא זון. ער האט מיט יעדען טאג געוואונען אזוי פיעל מאל פיער מינוט, וויפיעל גראדוס ער איז אין דעם טאג איינגעפאהרען מעהר געגען דיא זון.

דיא גאנצע ערד איז איינגעטהיילט אין דריי הונדערט זעכציג גראד. דיא זון געהט יעדע פיער מינוט איין גראד. אזוי וויא פילעאס פאגג האט געווייזט געגען דיא זון און איז דורכגעפאהרען אין 79 טעג אלע דריי הונדערט און זעכציג גראד, האט ער מיט יעדען טאג, וואס ער איז געלאפען געגען דער זון גע-

וואונען אזוי פיעל מאל פיער מינוט, וויפיעל גראד ער איז איינגעפאהרען געגען דיא זון.

אין דער צייט, וואס ער האט געזעהן אכציג מאל, וויא דיא זון איז גע-שטאנען פונקט־אין דער מיט הימעל און עס איז געווען פונקט צוועלף ביי טאג אויף זיין אוהר, האבען דיא, וואס זיינען געבליעבען אין לאנדאן געזעהן דיא זון איבער זיך נור 79 מאל.

דער פאר איז ביי זיי אויסגעקומען זאמסטאג (שבת) און ביי פילעאס פאגג איז עס שוין געווען זונטאג.

פילעאס פאגג איז געווען א געלערנטער מאן. ער האט געוואוסט דערפון, אז מען פאהרט שטענדיג פון מעריב קיין מזרח געווינט מען מיט יעדען טאג עטליכע מינוט. ער האט אבער אין דער לעצטער צייט אזוי פיעל איבערגעליטען, אז אין דער לעצטער מינוט האט ער עס פערגעסען און האט זיך ערשט דערמאנט, ווען ער האט אנגעהויבען צו זוכען אין דיא ביכער פון דיא גרויסע רייזענדע, האט ער עס ערשט אויסגעפונען.

ער איז צוריקגעגאנגען צו זיינע קאמעראדען אין גרויסען זאל. דארט האט זיך אלעס גערעשט און געקאכט. מען האט זיך פארבערייטעט צום גרויסען און בעריהמטען פאקעל צוג. אלעס איז שוין געווען פערטיג. מען האט זיך אריינגע-ועצט אין דיא קארעטעס און מען איז געפאהרען צו איהם א היים אין נומער 7 סעוויל ראָאו.

אַאודאַ איז געזעסען אין איהר צימער רוהיג און פערטראכט. זיא האט געטראכט איבער איהר שיקזאל. זיא איז געבארען אין אינדיען און פלוצלונג האט זיא דאס שיקזאל פערווארפען קיין לאנדאן אויף אַזאַ וואונדערבארער ארט.

עס איז וואהר, אז זיא ליעבט פילעאס פאגג, אבער דענאך איז ער איהר ראך גאנץ פרעמד. לאנדאָן איז פאר איהר אַ פרעמדע שטאדט. זיא איז יעצט צווישען גאנץ פרעמדע מענשען. וואס וועלען זיי יעצט אנהויבען צו טהאן? — פילעאס פאגג איז ארים. ער וועט ערשט מוזען אנהייבען צו זוכען עפעס אַ טהעטיגקייט, עפעס אַ בעשעפטיגונג.

אזוי וויא זיא איז אזוי געזעסען פערטראכט און טרויעריג, האט זיא דער-הערט אַ שרעקליכען ליארם אין דרויסען.

— הורראַה! הורראַה פאר פילעאס פאגג! האט מען געשריעען.

— עס לעבע פילעאס פאגג! עס לעבע דער מאן, וואס האט געמאכט אַ רייזע ארום דער וועלט אין אַכציג טעג!

אַאודאַ האָט זיך צוגעהערט. דער נאמען פילעאס פאגג, וועלכען מען האט אויסגערופען פון אלע זייטען, האט זיא אַ ביסעל איבערראַשט. זיא איז ארויס-געגאנגען פון איהר צימער און איז צוגעגאנגען צו דער טהיר. זיא האט געוואלט עפענען דיא טהיר אַ קוק טהאן, וואס דארט איז אין דרויסען.

אין דיעזע מינוט האט זיך דיא טהיר געעפענט און פאר איהר איז געשטאַ-

נען פילעאס פאגג. — אין דרויסען, פארן הויז נומער 7 סעוויל ראָו האט געקאכט און געזאטען א גאנצעס מעער פון מענשען קעפ.

— הורראה! הורראה פאר פילעאס פאגג! האט געברומט דיא מענגע, וויא א ווילדעס מעער.

טויזענדער היטע זיינען געפלויגען אין דער הויך. אלע האבען איהם גע־גריסט, אלע האבען איהם געוואונשען גליק. זיינע קאמעראדען, דיא מיטגליעדער פון'ם רעפארם קלוב האבען איהם געדריקט דיא הענד. אין זייערע געזיכטער האט מען געקענט לעזען פרייד און צופריעדענהייט.

דער רעפארם קלוב האט געוואונען!

אאודא האט עס אלעס געזעהן. זיא האט זיך ניט געוואלט וויזען פאר דער מענגע. זיא איז דאך נאך ניט פילעאס פאגג'ס פרוי. אלע וויסען, אז פילעאס פאגג האט גאר קיין פרוי ניט.

זיא איז דאהער גאנץ שטיל ארויפגעגאנגע צוריק אין איהר צימער און האט געווארט, אז פילעאס פאגג זאל קומען און זאל איהר ערקלערן, וואס דא איז פארגעקומען.

ענדליך האט זיך פילעאס פאגג ארויסגעריסען פון דער מענגע און איז אריינגעקומען צו זיך אין צימער.

יעצט האט זיך אלעס געענדערט, יעצט איז ער ווידער רייך. יעצט מוז ער אנדערש איינריכטען זיינע געשעפטען און זיין פערמעגען.

קוים האט ער זיך א ביסעל בערוהיגט, האט ער זיך געזעצט לעבען זיין שרייב טיש און האט אנגעהויבען עפעס צו שרייבען. — מען קלאפט אין דער טהיר.

— קאם אין! האט ער אויסגערופען זעהר אונצופריעדען, וואס מען אי־געקומען איהם שטערן.

אין צימער איז אריינגעקומען פאספארטו.

— נו? וואס ווערסט דוא זאגען?

— הערר פילעאס פאגג, זעהט איהר, אז אלע זיינען ליגנערס.

— ווער זיינען ליגנערס? האט פילעאס פאגג געפרעגט ערשטוינט.

— אלע אוהרען אין דער וועלט, האט פאספארטו געזאגט.

מיט דיעזע ווערטער האט ער ארויסגענומען זיין אלטע גרויסע, זילבערנע אוהר, וועלכע ער האט געהאלטען א ירושה פון זיין עלטער זיידען און האט זיא געוויעזען פילעאס פאגג.

— זעהט איהר? אלע אוהרען זיינען פאלש, נור מיין אוהר געהט ריכטיג. איך האב זיא ניט געשטעלט, פון דער צייט וואס מיר זיינען ארויסגעפאהרען ביז מיר זיינען צוריקגעקומען. אין יעדער שטאדט האט דיא אוהר געהאלטען, אנ־דערש. אין באמביי, אין יאקאהאמא, אין סאן פראנציסקא און אין ניו יארק זיינען דיא אוהרען געווען גאר משוגע. ווען מיין אוהר האט געהאלטען זעקס, האבען יענע אוהרען געהאלטען צוועלף.

— דארט האבען דיא אוהרען געמוזט האלטען אנדערש, האט פילעאס פאגג בעמערקט.

— אזוי האט מיר געזאגט דער דעטעקטיוו פיקס און דער גענעראל סער פראנסיס קראמארטי, האט פאספארטו געענטפערט. איך זעה אבער, אז מיין אוהר געהט ריכטיג.

ביים נאמען פיקס האט זיך איבער פילעאס פאגג'ס געזיכט געוויעזען א פינסטערער וואלקען, וועלכער איז אבער באלד פערשוואונדען.

— ווייסט דוא ניט, וואו דער דעטעקטיוו פיקס געפינט זיך יעצט? האט פילעאס פאגג געפרעגט.

— אהא! ער האט שוין גענוג! האט פאספארטו אויסגערופען. מען האט איהם אפגעזאגט פון זיין שטעלע, מען האט איהם ארויסגעיאגט פון דער פאליציי.

— קענסט דוא ניט געפינען, וואו ער איז?

— איך וועל עס אויסגעפינען אין דער פאליציי.

— ברענג איהם צו מיר מארגען פאר נאכט אום זעקס אוהר.

פאספארטו האט אנגעקוקט זיין הערר מיט שטוינען. צו וואס זאל ער דארפען יעצט דעם דעטעקטיוו? זיין רייזע איז געענדיגט, זיין וועטע איז געוואונען. קיינער וואגט ניט צו צווייפלען, אז ער איז ניט קיין באנק רויבער. אלזא, צו וואס זאל ער דארפען דעם דעטעקטיוו?

פילעאס פאגג האט פערשטאנען, אז פאספארטו קומט עס אוים זאנדערבאר, וואס ער האט איהם געהייסען ברענגען דעם דעטעקטיוו.

— יעצט איז שוין שפעט, האט פילעאס פאגג געזאגט, געה יעצט שלאפען. קום צו מיר מארגען צוועלף אוהר. איך האב מיט דיר עפעס צו רעדען.

פאספארטו איז ארויסגעגאנגען. וואלט ניט געווען אזוי שפעט ביי נאכט, וואלט ער זא גלייך געלאפען אין צירק, זעהן, וואס זיין ראזא מאכט.

ווען ער איז געווען ביים גייסטליכען רעווערענד סעמיועל ווילסאן, האט ער איהם געוואלט פרעגען, וואס עס וועט איהם קאסטען דיא טרויאונג (האכצייטס צערעמאניע). ער איז אבער געווארען אזוי איבערראשט פון דער ענטדעקונג, אז היינט איז זונטאג, אז מארגען איז שבת און מארגען איז זונטאג, אים זונטאג טאר מען ניט הייראטהען אין ענגלאנד, אז ער האט גאר פערגעסען אן אלעמען.

יעצט האט ער זיך דערמאנט, עס איז שוין אבער געווען צו שפעט. ער איז ארויפגעגאנגען אין זיין צימער און האט זיך געלעגט שלאפען. ער האט אבער ניט געקענט שלאפען. א גאנצע נאכט האט ער געטרוימט פון עלעפאנטען, פון א שליטען שיף, פון אינדיאנער, פון רעווערענד סעמיועל ווילסאן און פון זיין ראזא.

דיא נאכט איז ענדליך פאראיבער. דיא איינוואינער פון'ם הויז נומער 7 סעוויל ראו האבען אויך דיעזע נאכט ווייניג געשלאפען. אום ניין אוהר אין דער פריה זונטאג דעם 22טען דיעצעמבער האט פילעאס פאגג אנגעקלונגען צו פאספארטו.

פאספאַרטו איז באלד געקומען צו לויפען.

— געה, זאג מיסיס אַאודאַ, אז היינט וועלען מיר פריהשטיקען צוזאמען. גרייט אן אַ גוטען פריהשטיק. אום עלף אוהר זאלסט דוא אריינקומען צו מיר אין שרייב צימער. איך האב מיט דיר עפּעס צו רעדען.

פאספאַרטו איז אוועקגעלאָפען, האט געבראכט אַ גוטען פריהשטיק און האט געדעקט צום טיש אין דעם קליינעם זאל לעבען אַאודאַ׳ס צימער.

אום צעהן אוהר איז פילעאַס פאָגג אריינגעקומען אין קליינעם זאל. אַאודאַ איז שוין געזעסען ביים טיש און האט אויף איהם געווארט.

— אַאודאַ, האט געפרעגט פילעאַס פאָגג רוהיג, זייט איהר נאך יעצט ענטשלאסען צו הייסען דעם רעווערענד סעמיועל ווילסאן, ער זאל אלעס פארבערייטען אויף דער האבצייט?

— דיעזע פראגע דארף איך אייך שטעלען, האט אַאודא געענטפערט. ווען מיר האבען נעכטען אפגערעדט, מיר זאלען הייראטהען, זייט איהר געווען ארים, עלענד און פערלאזען פון דער גאנצער וועלט. היינט זייט איהר רייך, גליקליך און גאנץ ענגלאנד קלינגט מיט אייער נאמען.—

— ענטשולדיגט מיר, מאדאם, האט פילעאַס פאָגג געענטפערט, מיין רייכטהום, מיין גליק, מיין עהרע און מיין גוטען נאמען — אלעס האב איך אייך צו פערדאנקען, ווען ניט איהר, וואלט איך ניט געשיקט מיין דיענער פאַספאַרטו צום רעווערענד סעמיועל ווילסאן און איך וואלט ניט געוואוסט, אז איך בין געקומען קיין לאנדאן מיט אַ טאָג פריהער.

— אלזא, וואס האבען מיר צו רעדען דאריבער, האט אַאודאַ געזאגט איינפאך און האט איהם דערלאנגט איהר האנד.

דער פריהשטיק איז פאראיבער שטיל, רוהיג און פריינדליך, וויא צווישען צוויי ליעבענדע מענשען. נאכ׳ן פריהשטיק איז פילעאַס פאָגג אוועקגעגאנגען אין זיין שרייב צימער. פאספארטו איז באלד אריינגעקומען.

— פאספארטו, איך בין מיט דיר צופריעדען, האט פילעאַס פאָגג געזאגט רוהיג. איך האב געוואונען פופציג טויזענד פונט. עס האט מיך אבער געקאסט מעהר אלס דרייסיג טויזענד פונט. איך האב ניט געמאכט דיא רייזע ארום דיא וועלט אום צו פערדיענען געלד. איך האב זיא געמאַכט נור אום צו בעווייזען, אז אין היינטיגער צייט איז עס מעגליך צו מאכען. איך האב מיך דאהער ענטשלאסען פון דעם געלד, וואס איך האב געוואונען, זאל איך דיר געבען פינף טויזענד פונט.

— הערר פילעאַס פאָגג! האט אויסגערופען דער פראַנצויז. פינף טויזענד פונט! —

מעהר האט ער ניט געקענט רעדען. עס האט זיך איהם קיין מאל ניט געחלומט, אז ער זאל אַ מאל האבען פינף טויזענד פונט סטערלינג, אדער הונדערט און פינף און צוואנציג טויזענד פראנק.

פילעאַס פאָגג האט אנגעשריעבען אַ טשעק אויף פינף טויזענד פונט און

האט איהם דערלאנגט פּאַספּאַרטו. דער פֿראַנצויז האט געטאַנצט פֿאַר פֿרייד.

— אזוי וויא דוא האסט פֿערגעסען אויסצולעשען דעם גאז אין דיין צימער, האט פֿילעאַס פֿאָגג ווייטער געזאגט, מוז איך אפּרעכענען פֿון דיין געהאלט, וויפֿיעל עס בעטרעפֿט דיא רעכנונג פֿון דער גאז קאמפּאני.

ער האט אויסגערעכענט און עס איז אויסגעקומען, אז פּאַספּאַרטו קומט נאך צוויי פֿונט מיט דריי שיללינג. פֿילעאַס פֿאָגג האט איהם בעצאהלט דיא צוויי פֿונט מיט דיא דריי שילינג און האט איהם געגעבען אַ צייכען, אז ער מעג זיך געהן. פּאַספּאַרטו אבער איז געבליעבען שטעהן.

— וואס ווארטסט דוא נאך?

— העררר פֿילעאַס פֿאָגג — האט אנגעהויבען פּאספּארטו און איז געבליעבען שטעהן.

— וואס ווילסט דוא זאגען?

— איך וויל אייך בעטען — איך האב אַ בראַאוט — אַ שעהנעס — עהרליכעס מעדכען — איך וויל זיא הייראטהען — פֿיעללייכט וואלט איך אפּגערעדט מיט׳ן רעווערענד סעמיועל ווילסאן, ער זאל אונז אויך פֿערהייראטהען מארגען אין דער סען פּאטריק׳ס קירכע — צוזאמען מיט אייך. — עס וועט מיך קאסטען ביליגער. —

פֿילעאַס פֿאָגג האט אַ לאך געטהאן. דאס ערשטע מאל, זייט פּאספּארטו האט איהם געקענט, האט ער איהם געזעהן אַ לאַך טהאן.

— גוט! זאג דעם רעווערענד ווילסאן, ער זאל פֿאַרבערייטען אלעס פֿאַר צוויי האכצייטס צערעמאניען, איך וועל איהם בעצאהלען פּארביידע, האט ער געזאגט פֿרעהליך.

פּאַספּאַרטו האט איהם געדאנקט נאך אַ מאל און איז ארויסגעלאָפֿען פֿון׳ם צימער, וויא אַ פֿייל פֿון׳ם בויגען. ער איז געלאָפֿען צו זיין ראזא, וועלכע האט איהם אויפֿגענומען זעהר בייז און האט גאר ניט געוואלט רעדען מיט איהם דערפֿאַר, וואס ער איז פֿערפֿאַלען געווארען קנאַפּע דריי מאנאטע.

ערשט ווען ער האט איהר דערצעהלט, אז ער האט געמאַכט אין דער צייט אַ רייזע ארום דיא וועלט און האט פֿערדיענט דערביי פֿינף טויזענד פֿונט סטערלינג, איז ראזא געווארען פֿרעהליכער און האט איהם ערלויבט, ער זאל זיא אַ קוש טהאן.

— מארגען איז ביי אונז דיא האכצייט, האט ער איהר געמעלדעט. מיר וועלען הייראטהען אין איינע פֿון דיא שעהנסטע קירכען פֿון לאנדאן, — אין סען פּאטריק׳ס קירכע, צוזאמען מיט מיין העררר פֿילעאַס פֿאָגג.

מיר מוזען לאזען דיא צוויי יונגע לייט זיך פֿרעהן מיט זייער גליק און ענדיגען אונזער ערצעהלונג.

אום זעקס אוהר איז דער דעטעקטיוו פֿיקס אריינגעקומען אין פֿילעאַס פֿאָגג׳ס שרייב צימער. ער איז געווען טרויעריג און זעהר ניעדערשלאַגען.

— חערר פילעאס פאגג, איהר האט מיך געשיקט רופען, האט ער געזאגט גאנץ שטיל.

מעהר האט ער ניט געקענט זאגען. ער האט זיך געשעהמט אויפצוהויבען דיא אויגען און א קוק צו טהאן אויף פילעאס פאגג.

— איהר האט מיר געטהאן זעהר פיעל שלעכטעס, הערר פיקס, האט פילעאס פאגג געזאגט רוהיג. איהר האט עס אבער ניט שלעכט געמיינט. ניט איהר זייט שולדיג, וואס איהר האט מיך פערפאלגט. שולדיג איז דיא פאליציי, שולדיג איז דיא שלעכטע ארדנונג פון יעדער פאליציי. מען גיט דיא פאליציי צופיעל מאכט און זיא בעגעהט שטענדיג אונגערעכטיגקייטען. — איך ווייס, אז יעצט שעהמט זיך דיא פאליציי און האט אייך אויסגעשטויסען פון איהר דיענסט. איהר זייט יעצט געבליעבען אהן ברויט. דיא פאליציי האט געמאכט א פעהלער און האט אויף אייך ארויפגעווארפען דיא שולד.

איך וויל ניט, אז א מענש זאל ליידען דורך מיר. אט האט איהר א טשעק אויף פינף טויזענד פונט סטערלינג. מיט דיעזעם געלד וועט איהר אייך קענען זוכען אנאנדערע בעשעפטיגונג, א בעסערע אלס צו זיין א דעטעקטיוו. דיא בעשעפטיגונגען פון א דעטעקטיוו איז זעהר א ניעדעריגע, א געמיינע. זוכט אייך אויס א שטילע און עהרליכע בעשעפטיגונג און לעבט רוהיג, שטיל, פריעדליך און גליקליך.

פיקס האט אנגעחאפט פילעאס פאגג׳ס הענד און האט זיי אנגעהויבען צו קושען. פילעאס פאגג האט אויסגעריסען זיינע הענד, האט איהם דערלאנגט דעם טשעק און האט איהם געהייסען געהן.

— ווען איהר וועט א מאל עפּעס דארפען, האט ער איהם געזאגט אויפ׳ן שיועל פון דער טהיר, קומט צו מיר. איך וועל שטענדיג טהאן פאר אייך, וואס איך וועל קענען.

מאנטאג דעם 23טען דעצעמבער אום צוועלף אוהר אין דער פריה זיינען צוויי קארעטעס צוגעפאהרען צו דער סאן פאטריקס קירכע. פון דער ערשטער קארעטע איז ארויסגעגאנגען פילעאס פאגג און אאודא, פון דער צווייטער — פאספארטו און ראזא.

אאודא איז געגאנגען אנגעטעאן גאנץ איינפאך, נאך איינפאכער, וויא ראזא. איהר שעהנהייט אבער האט געצווינגען אויף זיך דיא אויפמערקזאמקייט פון אלע פערזאמעלטע. זאגאר דער רעווערענד סעמיועל ווילסאן האט זיך ניט געקענט איינהאלטען און האט אויסגערופען:

— אזא שעהנע בראוט האב איך נאך ניט געטרויט אין מיין קירכע.

דיא צערעמאניע פון דער טראאונג האט ניט לאנג געדויערט. רעווערענד ווילסאן האט פיינט געהאט צו מאכען לאנגע צערעמאניען.

מיט א שטונדע שפעטער זיינען פיער גליקליכע מענשען געפאהרען א היים, אין נומער 7 סעוויל ראָאו.

ע נ ד ע.